

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland

REDACTIE-ADRES:

Ds. W. BREUKELAAR, Santpoort

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Zijne ster gezien. — Dr. D. Bakker. † — Van Zendingssaangelegenheden: De Christelijke school in Holland en de Zendingsschool in Indië; De Zending atlas. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Brief van de Zendingarbeiders; De begrafenis van Oemboe Waroeta. — Zending Zuid-Holland ten Noorden: Brief van Dr. J. H. Bavinck. (Vervolg); Bevestiging van Mas Soepanahardja; Solo na twintig jaar; Kweekschool te Solo; Solokring. — Zending Zuid-Holland ten Zuiden: Driemaandelijksch verslag; Een te zware proef? — Zending Noord-Holland: De eerste steenlegging van de Kerk te Wonosari; Mevr. W. Pos—Damme †; Begroeting 1933. — Zending Friesland: Wonosobo. — Zending Zeeland c.a.: Brief van Ds. Merkelijn. — Zendingstentoonstelling. — Ingezonden stukken. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

ZIJNE STER GEZIEN.

Waar is de geboren koning der Joden? Want wij hebben gezien zijne ster in het Oosten, en zijn gekomen om hem te aanbidden.

(Mattheüs 2 : 2).

De komst van de oostersche wijzen te Jeruzalem moet eenigen tijd na Jezus' geboorte gevallen zijn. De voorstelling in den tempel op den veertigsten dag moet reeds hebben plaats gehad, want Jozef is na de aanbidding der wijzen in denzelfden nacht met het kindeke en zijn moeder naar Egypte gevlucht.

Overigens valt het tijdstip niet nader te bepalen. Wel heeft Herodes te Bethlehem laten ombrengen alle kinderen van twee jaar en daarbeneden en is hij hierbij afgegaan op den tijd van het eerste verschijnen der ster; maar dit zegt nog niet dat hij daarmee juist zag.

Ook behoeven we ons niet te veel te verdiepen in gissingen, wat voor ster het toch wel geweest mag zijn; al is de vraag op zichzelf voor deskundigen van beteekenis.

Evenmin valt met zekerheid uit te maken, uit welk land de wijzen kwamen. Vast staat dat het heidenen geweest zijn; want ze vragen naar den koning der Joden als naar een vreemde, die echter op hun hulde aanspraak heeft.

Het merkwaardige waarop alle nadruk valt is dit. Het volk, dat het Woord Gods heeft en de profetie van den Messias, weet van niets en bemerkt niets. Maar de heidenen, die het Woord Gods niet hebben, worden door de verschijning van een ster ertoe gebracht den geboren koning te gaan aanbidden.

Of hier nog eenige nawerking was van Gods bijzondere openbaring aan Israëel valt niet met zekerheid uit te maken. Het kàn zijn: Israëel was naar het oosten in ballingschap gevoerd. Ge moet hier dan evenwel niet de profetie van Bileam bijbrengen: „er zal een ster voortgaan uit Jakob” (Num. 24 : 17), want dààr is sprake van den Messias zelf.

Indien er dus al iets nawerkte van wat in Israëel ook gedurende zijn ballingschap onder de volken krachtens Gods bijzondere openbaring bekend was, dan was dit toch wel erg verminkt en met bijgeloovigheden vermengd. Want de sterren zeggen niets omtrent het lot der menschen op aarde.

Maar daarom is het juist zoo opmerkelijk, dat deze heidenen met al hun bijgeloof tot den geboren koning der Joden komen terwijl zijn eigen volk niet eens naar hem omziet.

Er is hier echter nog iets dat ons vreemd aandoet. En wel dit. De Heere verbiedt in zijn Woord aan Israëel ten sterkste alle waarzeggerij en bijgeloof. Maar wat is het anders dan bijgeloof als deze wijzen van het oosten uit de verschijning van een ster besluiten tot de geboorte van een koning?

Wordt hierdoor niet juist in de hand gewerkt wat zoo streng door den Heere zelf verboden is? En het merkwaardigste is, dat de Heere daarin blijkbaar de hand heeft en deze dingen alzo leidt tot hetgeen Hem gehaagt.

Maar dan ligt hierin ook een bijzondere leering juist met betrekking tot Gods bemoeienissen met de heidenen die zijn Woord niet hebben.

Niet — dit verstaat ge wel — dat wij, die zijn Woord hebben, het

evengoed buiten dat Woord om kunnen doen. En evenmin mag eruit worden afgeleid, dat er voor de heidenen nog een andere weg zou zijn om zalig te worden dan de weg des Woords. Immers „het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods” (Rom. 10 : 17).

Wat hier blijkt is alleen dit, dat de Heere onze God in zijn ondoorgrondelijke en onbeperkte wijsheid degenen die zijn Woord niet hebben langs allerlei wegen tot zijn Woord weet te leiden.

Lees de geschiedenis maar. Deze wijzen zouden het kindeke Jezus nooit gevonden hebben, als niet het woord der profetie hen op den weg naar Bethlehem geleid had. Ze zoeken het eerst bij Herodes; maar hier moeten ze niet zijn. Door zijn bemiddeling komen ze in aanraking met het woord van den profeet Micha, dat hun den weg naar Bethlehem wijst.

En dan laat God hen weer de ster zien, die hun in hun eigen land reeds eerder verschenen was. Opdat ze zouden weten dat Israëls God hen in hun zoeken heeft geleid.

In hoever de aanbidding van het kindeke nog meer vrucht heeft gedragen ook voor de zaligheid hunner zielen weten we niet: daarvan spreekt het verhaal niet. We behoeven dat ook niet te weten. Het is maar de vraag wat wijzelf doen met het Evangelie dat ons den Christus Gods doet kennen.

Ook nu nog brengt God de Heere in zijn ondoorgrondelijke ontferming er telkens weer van zijn gekenden in het heidenland door dergelijke bijzondere leidingen van zijn voorzienigheid met het Evangelie in aanraking.

Hoe dikwijls vermelden niet onze zendingsberichten van mannen en vrouwen, die nimmer van het Evangelie gehoord hadden, en die door een droom ertoe gebracht zijn naar wat hun nog onbekend was te zoeken.

Is dit niet hetzelfde verschijnsel? Wij, die het Woord Gods hebben, weten wel dat we op dromen niet mogen afgaan evenmin als op den loop der sterren. Maar even vast staat het dat we zulke leidingen Gods met wie zijn Woord niet hebben niet aan toeval mogen toeschrijven.

In zulke gebeurtenissen ligt dan eenerzijds een wenk waarmede de Heere ons te kennen geeft, dat Hij niet afhankelijk is van ons om zijn uitverkorenen onder de heidenen met zijn Evangelie in aanraking te brengen. En anderzijds bemoedigt Hij er ons door. Het is alsof Hij ons zegt: Zoekt maar, want Ik heb er nog velen die zullen hooren als hun de blijde boodschap wordt gebracht.

Laat ons dan niet vertragen.

Die heidensche wijzen brachten hun goud, wierook en mirre. Wat brengt jij, die zooveel beter dan zij weet wat de komst van Jezus in de wereld waard is?

Of de Heere dan van u stoffelijke gaven wil? De Heere wil nog veel meer dan dat: Hij wil uzelf, en dan ook het uwe. Het uwe ook in deze moeilijke tijden.

Ge moogt er Hem dankbaar voor zijn, dat Hij het van uw hand wil aannemen. Want Hij heeft het niet nodig.

En op zichzelf hebben die stoffelijke gaven ook niet de minste waarde voor de uitbreiding van Gods koninkrijk. Maar Hij wil ze genadiglijk gebruiken in zijn dienst.

Zoo krijgen ze waarde.

En Hij wil er voor uzelf nog een genadeloon aan verbinden.

Zoo jij ze brengt in aanbidding voor Hem.

Dr. D. BAKKER

11 November 1865—22 December 1932.

Ontroerend was het oogenblik, toen we op den tweeden Kerstdag 's middags op de begraafplaats „de Biezen” te Santpoort stonden bij het open graf, waarin de kist zou worden neergelaten, die het stof omsloot van onzen Vriend en Broeder Dr. Dirk Bakker.

Een breede schare was opgekomen uit verschillende deelen des lands om bij deze begrafenis tegenwoordig te zijn. We merkten o.a. op Exc. Dr. H. Colijn, Exc. A. W. F. Idenburg, Dr. B. J. Esser, de miss.-predikant van Poerbolingo, Dr. D. Verhagen, Directeur van het Zendingshospitaal te Solo, D. Koelewijn, Oud-Directeur der Keucheniusschool te Djokja, J. A. Wiggers, de tegenwoordige Directeur dier School, Mr. G. Koster van Banjoemas, Ds. J. C. Brussaard, Ds. A. G. Barkey-Wolf, Ds. J. L. Schouten, Ds. A. Schweitzer, Ds. H. Dethmers, Ds. D. K. Wielenga en tal van andere personen.

We voelden het diep, dat er een man van groote beteekenis van ons was heengegaan.

Bij het graf werd eerst een enkel woord gesproken door schrijver dezes, die herinnerde aan de genade en de eere, die de Heere aan Dr. Bakker geschonken had en voorts een woord van vertroosting richtte tot Mevrouw de Wed. Bakker—v. d. Bom en de kinderen.

Daarna werd namens de deputaten der Generale Synode het woord gevoerd door Ds. D. Pol, die Dr. Bakker teekende in zijn arbeid als docent der Opleidingsschool op Java, waarbij Mevrouw hem ter zijde stond in de zorgen voor het internaat.

Voorts sprak in opdracht van de Kerk te Broek op Langendijk Ds. R. W. de Jong, Em.-pred. dier Kerk, om te vertolken de groote waardeering waarmede deze Kerk nog steeds den arbeid gedenkt, door Dr. Bakker daar in vroeger jaren verricht.

En eindelijk nam Ds. L. Netelenbos, Em. Miss.-Pred. van Poerworedjo, als vertegenwoordiger van de Zending op Java, het woord om te herinneren aan de voorname plaats, die Dr. D. Bakker in den kring van de Zendingarbeiders op Midden-Java innam en de groote beteekenis, die zijn arbeid voor de Zending had.

De jongste zoon, de eenige van de eigen kinderen van Dr. Bakker, die de begrafenis kon bijwonen, Ds. J. L. Bakker, dankte ten slotte, mede namens zijne Moeder en de andere kinderen, alle aanwezigen voor de betoonde belangstelling en eindigde met dank uit te spreken aan den Heere voor wat Hij hun in hunnen Vader gegeven had.

Toen werd onder ademlooze stilte de kist neergelaten in het graf. Geheel spontaan zong daarna de schare het slotvers van Ps. 72

Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen;

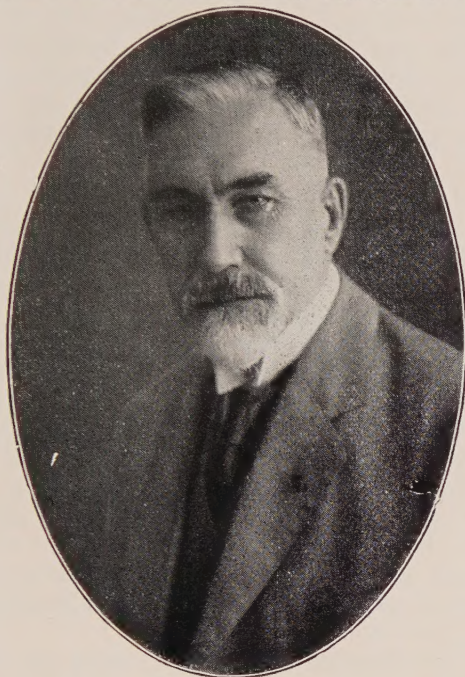
Men loov' Hem vroeg en spa;

De wereld hoor' en volg' mijn zangen,

Met amen, amen na.

Daarna verlieten we het kerkhof onder het diepe besef, dat een zeer getrouw dienaar des Heeren uit ons midden is heengegaan.

Dirk Bakker is 11 November 1865 uit godvruchtige ouders te Heer Hugowaard geboren. Zijn vader, die onder de prediking van Ds. v. Lingen krachtdadig bekeerd was, nam een werkzaam aandeel in het kerkelijk leven dier dagen en zag gaarne dat zijn zoon ging studeeren. Hij had nog twee andere zoons, die echter beiden jong zijn gestorven.

Dr. D. Bakker.

In 1878 ging de jonge Bakker naar het Gymnasium in Zetten, om vandaar in 1883 naar Amsterdam te gaan, waar hij zich aan de Vrije Universiteit liet inschrijven als student in de Theologie. Hier werd hij een studievriend o.a. van H. H. Kuijper, A. G. Honig, J. Hania, H. Dethmers en H. J. Allaart.

In December 1888 deed hij zijn candidaatsexamen en in Juni daaropvolgend zijn doctoraal.

De Kerk van Apeldoorn was zijn eerste Gemeente. Hij werd daar bevestigd 29 September 1889. Intusschen was hij in het huwelijk getreden met Mej. M. v. d. Bom.

Ofschoon de studie zijn lust was, wat hij later wel heeft getoond, en de Heere hem daarvoor veel gaven geschonken had, liet zijn praktische arbeid hem niet toe den doctorstitel te halen. Van Apeldoorn vertrok hij in Juli 1892 naar Broek op Langendijk, waar hij onder bijzonder moeilijke omstandigheden met rijken zegen heeft gearbeid. In Januari 1899 ging hij naar Sneek om deze Kerk te dienen. Dat heeft echter maar zeer kort geduurd.

De Kerk van Heeg, in samenwerking met de andere Kerken van Friesland, zocht een missionair predikant. Het oog viel op Ds. Bakker van Sneek, die bereidwillig gehoor gaf aan de roeping om als missionair predikant te gaan naar Java. 28 Febr. 1900 werd hij bevestigd als missionair dienaar des Woords. Hij ging uit in den dienst der Zending in het diepe besef van de dure schuld, ook van de Kerken in Nederland, aan het volk van Java.

In het voorjaar van 1900, den 29sten Maart, vertrok hij en na eerst wat rondgereisd te hebben op Java vestigde hij zich den 11en Sept. te Keboemen.

De Kerk van Heeg heeft echter Ds. Bakker niet lang als missionair d'naar mogen bezitten. De opleiding van helpers bij den dienst des Woords riep om voorziening. Er werd omgezien naar een bekwaam man aan wie de arbeid der opleiding kon worden toebetrouwd. Eenparig was aller oordeel, dat Ds. D. Bakker hiervoor de aangewezen man was.

Ofschoon de rechtstreeksche prediking van het evangelie aan de Javanen al de liefde had van zijn hart, durfde hij toch zijn benoeming tot docent niet afwijzen.

In het eerst zou die opleiding verbonden worden aan de Keuchenius-school, die hare kweekelingen vormde tot onderwijzers. Deze school was toen te Djokja gevestigd. In Juni 1906 vertrok Ds. Bakker van Keboemen naar Djokja, waar hij in Sept. zijn schoolarbeid begon. Tot 1911 bleef de opleidingsschool verbonden met de Keuchenius-school. Daarna zijn beide inrichtingen van elkander gescheiden en geheel zelfstandig geworden.

Aan de opleiding van helpers bij den dienst des Woords heeft Ds. Bakker het beste deel van zijn zeer werkzaam leven gewijd. En de Heere heeft dat werk met zeldzamen zegen gekroond. Onder zijne leiding is de opleidingsschool gekomen tot een ontwikkeling en bloei, die alle verwachting verre heeft overtroffen.

Omstreeks 70 Goeroes Indjil, allen werkzaam als helpers bij den dienst des Woords, hebben van Ds. Bakker hun vorming ontvangen. Onderscheidenen van deze helpers zijn later beroepen tot Javaansch predikant. Alle tegenwoordige Javaansche predikanten op Midden Java zijn zijne leerlingen geweest.

Eerst werd hij in zijn arbeid bijgestaan door Br. J. Zuidema. Toen deze niet meer kon en eervol ontslag ontving heeft Ds. Bakker geruimen tijd alleen den last der opleiding gedragen, totdat hij hulp ontving in zijn zoon Dr. F. L. Bakker, die in 1925 als 2e docent aan de opleidingsschool optrad. Met groote waardeering willen we hierbij herinneren, dat Mevr. Bakker—v. d. Bom haar man trouw heeft bijgestaan door steeds al de zorg voor het internaat te dragen.

Bij zijn schoolarbeid bleef Ds. Bakker veelvuldig deelnemen aan heel den Zendingsarbeid op Midden Java. Onderscheiden malen nam hij, wanneer een missionair predikant met verlof ging, als consulent de verzorging waar van het terrein, dat tijdelijk zijn dienaar miste. En schier Zondag aan Zondag ging hij hier en daar, waar het noodig was, in één der Javaansche gemeenten prediken, want prediken in het Javaansch aan de Javanen, was zijn lust.

Ook in de vergadering der zendingsarbeiders nam Ds. D. Bakker steeds, zonder dat hij dit zelf ooit zocht, een eerste plaats in.

Van hem ging in den tijd, toen voor het Zendingswerk in Midden Java de lijnen moesten worden getrokken en voor het kerkelijk leven op het Zendingsterrein de grondslagen moesten worden gelegd, heel de leiding uit. In den zendingskring werd hij door allen erkend en geëerd als „Vader Bakker”.

Voor die invloedrijke positie had de Heere hem met kostelijke gaven gesierd. Ds. Bakker was een man van rijke kennis en breeden blik; een man van groote bescheidenheid en voorzichtige wijsheid; een man van onwrikbare trouw en teedere godsvrucht. Daarom was het, dat op zijn wijs, bezonken oordeel steeds ten zeerste prijs werd gesteld. Vooral als het

spande en men in moeite was en niet wist, hoe het moest, was hij het, die op den juisten tijd het beslissend woord sprak.

De breede, beteekenisvolle arbeid van dezen bijzonderen man heeft niet alleen in onze kerken maar ook daarbuiten erkenning en waardeering gevonden. Op onze Generale Synode werd, bij de behandeling van de zaken der zending, naar de adviezen van Ds. Bakker gaarne geluisterd.

Het belang van zijn arbeid is door de Regeering erkend bij zijn benoeming tot officier in de orde van Oranje Nassau. En toen in 1930 de Vrije Universiteit jubileerde heeft haar Senaat de wetenschappelijke arbeid van Dr. Bakker geëerd door hem, honoris causa, te benoemen tot doctor in de Theologie.

Omstreeks 30 jaren heeft Dr. Bakker de zending mogen dienen. Tweemaal is hij in dien tijd met verlof in Holland geweest. Toen hij in November 1922 ten derden male naar Indië ging, was hij nog in zijn volle kracht en heeft hij de eerste jaren zijn veelomvattenden arbeid nog zonder veel moeite kunnen verrichten. Groot was de belangstelling en waardeering, die hij 11 November 1925 op zijn zestigsten verjaardag mocht ondervinden. Niemand vermoedde toen nog, dat zijn arbeidsdag weldra eindigen zou. In 1928 openbaarde zich voor het eerst de krankheid, die zijne krachten zou sloopen. Nog omstreeks een jaar lang heeft hij getracht zijn schoolarbeid, althans ten deele, voort te zetten. Dringend medisch advies noopte hem echter het werk neer te leggen en met vervroegd verlof naar Holland te gaan.

Aangrijpend was het afscheid van Indië voor hem en Mevrouw. Hij zelf sprak daarvan het volgende in zijn afscheidsworod:

„Er ligt iets pijnlijks in een werk, waarmede men samengegroeid is, te moeten verlaten, maar de droefheid over het scheiden mag hier niet de overhand hebben. Hoe ontzaggelijk veel heeft God ons in die jaren geschonken. Dankbaarheid voor Gods groote goedheid hebbe de overhand. Wij mogen niet ondankbaar zijn. De Heere heeft alles wel gemaakt.”

Dat is de grondtoon gebleven in den tijd toen zijn krachten al meer werden afgebroken.

In het midden van 1929 kwam hij in Holland en vestigde zich te Santpoort. Het eerste jaar scheen het, dat onder het genot van Santpoort's gezonde bosch- en zeelucht zijn krachten zich nog weer zouden herstellen. Maar in het najaar van 1930 verhief zich opnieuw de krankheid, die allengs zijn krachten brak.

Ruim een jaar geleden keerden zijn zonen Dr. F. L. Bakker, docent der opleidingschool te Djokja en Dr. D. Bakker, de directeur van het zendingshospitaal te Klaten, met hunne gezinnen, na hun verlof weer terug naar Java.

Vader Bakker wist, dat hij hen op aarde niet terug zou zien. Maar hij nam afscheid met dank aan den Heere, die twee van zijne kinderen een beteekenisvolle plaats had gegeven in het werk, dat hem zoo lief was geworden.

Geleidelijk namen zijn krachten af. In stille berusting droeg hij zijn lijden. Nooit werd van zijn lippen een klacht gehoord, hoe zwaar het lijden ook soms hem viel. Aan den avond van Maandag 19 December heeft hij voor het laatst gesproken. Zijn strijd was volstreden. Hij was geheel eenswillens met God, en volkomen bereid om heen te gaan. Nog hoopten

we, dat de Heere hem nog weer wat oprichten zou. Maar dit was de weg des Heeren niet. Een oogenblik later werd hij bewusteloos en het bewustzijn is niet weer teruggekeerd.

In den morgen van Donderdag 22 December riep de Heere dezen vrouwen dienstknecht tot Zich en is hij in stille kalmte ontslapen om heen te gaan naar de gulden lichtstad en uit de hand van zijn Heiland de kroon des levens te ontvangen.

W. BREUKELAAR.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Christelijke school in Holland en de Zendingsschool in Indië.

Eén der uitnemendste hulpmiddelen in den dienst der Zending is de school.

Voorreest leert de school aan de kinderen de kunst van het lezen. Dat is van veel belang, ook uit Zendingsoogpunt. Nog niet lang geleden was het nog slechts een zeer gering gedeelte van de bevolking op het Zendingsterrein dat de kunst van het lezen verstond. De groote massa kon nog niet lezen. Het gevolg daarvan was, dat men met de schriftelijke propaganda door den colportagearbeid slechts een klein gedeelte van de bevolking kon bereiken.

De laatste jaren is dat echter snel veranderd. De school heeft aan duizenden lezen geleerd. Thans is het reeds een beduidend gedeelte der Inlandsche bevolking, dat lezen kan en derhalve door colportage kan bewerkt.

Maar van meer beteekenis is het, dat de Zendingsschool Christelijk onderwijs geeft en hare leerlingen bekend maakt met het Evangelie van Christus. Hoe groot het getal is, dat daardoor voor Christus gewonnen wordt, weten wij natuurlijk niet. De administratie der geestelijke vrucht van allen zendingsarbeid geschiedt in den hemel. Ook van de Zendingsschool geldt dit. Maar dit weten we toch wel, dat de beteekenis van de Zendingsschool als hulpdienst der Zending niet gemakkelijk te hoog geschat worden kan.

We mogen er ons dan ook hartelijk in verheugen, dat onze zending over veel scholen beschikt. Op Midden Java heeft onze zending omstreeks 80 scholen, die rechtstreeks van de zending uitgaan. Hierbij zijn dus niet gerekend de Christ. Holl. Inl. en Chin. scholen, die in den regel uitgaan van een vereeniging. En op Soemba telt de Zending niet minder dan 70 scholen.

Het spreekt echter van zelf, dat deze scholen van de zending zeer beduidende bedragen vorderen. Vooral thans komt de zending met hare scholen zeer in het gedrang.

De Indische Regeering is, tengevolge van de malaise, die Indië nog zwaarder drukt dan Holland, genoodzaakt de subsidie te verlagen zoo veel als maar eenigszins kan, en zelfs meer dan eigenlijk kan. Voor nieuwe scholen, hoe noodig ook, wordt geen subsidie meer toegestaan. En voor de bestaande scholen wordt de subsidie veel verlaagd of soms geheel opgeheven. De Regeering moet dit wel doen, maar het brengt de Zending op Java en vooral ook op Soemba zeer in zorgen. Zullen de bestaande scholen in stand worden gehouden, dan zal de Zending hiervoor beduidend meer moeten bijdragen dan vroeger, ook al wordt de grootste zuinigheid betracht.

Te ernstiger is dit, omdat de Kerken hier te lande zelf den druk der tijden zoo zwaar gevoelen. Menige kerk, die vroeger met bereidwilligheid het bedrag bijeenbracht, dat van haar gevraagd werd, is thans haast niet meer in staat hare bijdrage voor de Zending te geven. Gelukkig is dit nog geenszins met alle kerken het geval. Maar tal van kerken zijn toch door de finantieele zorgen zeer bezwaard.

Het ligt voor de hand, dat dit doet omzien naar andere bronnen van inkomst. Scholen op het Zendingsterrein opheffen, dat mag niet dan alleen in het uiterste geval, vooral niet als het bloeiende scholen zijn. Er moet in Nederland iets op gevonden worden om te helpen in den nood, waarin de Zendingsscholen allengs meer komen. En we gelooven, dat er nog wel iets te vinden is.

We denken daarbij aan de Christelijke School in Holland.

Wanneer de Christ. Scholen in Nederland er zich eens voorspanden om de Zendingsscholen in Indië te helpen, zou misschien een aanmerkelijk deel van de gelden, die de Zending noodig heeft voor den schooldienst, kunnen worden bijeengebracht, waardoor dan de Kerken een beduidende vermindering van finantieele zorgen zouden ontvangen.

Reeds meermalen is dit denkbeeld uitgesproken. Hier en daar wordt het reeds in

praktijk gebracht. En het resultaat is veelszins uitnemend.

We weten natuurlijk wel, dat men ook hiertegen heel wat bezwaren kan inbrengen. De Christ. School in Nederland — zoo kan men redeneeren — heeft niet te zorgen voor de Zendingsschool in Indië. De Zending is geen zaak van de school, maar van de Kerk. Principieel is dit volkomen juist. Maar we zien nog niet, dat daarom de school geen hulp aan de Zending zou mogen bieden. Integendeel. De school is voor de Zending ook slechts een hulpdienst, maar onder de tegenwoordige omstandigheden een hulpdienst van groote beteekenis. Waarom zouden dan de Christ. Scholen in Nederland voor dezen hulpdienst aan de Zending geen hulp mogen verleenen? Als de scholen hier te lande dit kunnen, dan ligt het wel op haar weg de scholen in Indië te helpen.

Gelukkig zijn er reeds heel wat scholen, die dit begrijpen, en zeer te waardeeren steun bieden. Maar op dit terrein zou nog heel wat meer kunnen gebeuren.

Vooreerst zijn er Schoolbesturen, wier geldmiddelen wel toelaten een bedrag af te zonderen voor de arme Zendingsscholen in Indië. Zoo heeft een Schoolbestuur in Amsterdam reeds tweemaal een mooi bedrag gegeven, waardoor de opheffing van een tweetal scholen is voorkomen. Bijna zeker zijn er wel meer schoolbesturen, die heel gemakkelijk uit hun kas wat zouden kunnen geven voor de Zendingsscholen op Java.

Maar vooral denken we hierbij aan de schoolbusjes voor de Zending. Op onderscheidene scholen heeft het Zendingsbusje een vaste plaats verkregen. Maar dat kan nog wel meer algemeen worden. Er zijn nog tal van scholen, die nog geen zendingsbusjes hebben. Bijzonder geschikt is als Zendingsbusje het „Knikkertje”, dat een vriendelijk knikje geeft zoo vaak er men iets inwerpt.

De beteekenis van die schoolbusjes voor de Zending is veel grooter dan men vaak denkt.

Vooreerst wordt daardoor in het hart van de kinderen liefde voor de Zending gewekt en onderhouden. Als de kinderen vroeg leeren iets voor de Zending te geven, dan leeren zij er ook vroeg belang in stellen. Vooral als ook bij het onderwijs de Zending niet vergeten wordt, maar daarbij gedurig iets van de Zending wordt verteld. Reeds uit dit oogpunt heeft het Zendingsbusje op de school beteekenis.

Maar ook is de opbrengst van die busjes vaak niet onbeduidend. Natuurlijk moeten de kinderen geheel vrij blijven of zij er iets

in willen doen of niet. Maar zij doen het meestal graag. Menig kind neemt wel eens iets uit eigen spaarpotje om het in het Zendingsbusje te doen. En dat brengt soms heel wat op. Ons zijn scholen bekend, die elk jaar meer dan f100 in het Zendingsbusje verzamelen. Natuurlijk kan dit alleen in groote scholen. Maar ook kleine scholen brengen soms nog aardige bedragen bijeen.

Vaak wordt echter de opbrengst der busjes vrij willekeurig besteed. Zoo zijn er Gereformeerde scholen, naar we vernamen, die geregeld die opbrengst afdragen aan een andere Zending. Dat moest tegenwoordig niet zoo zijn. We hebben er, als onze eigen Zending het niet zoo noodig heeft, er niets op tegen, dat we ook andere Zendingen helpen. Maar nu onze eigen Zending in het gedrang komt en we alle zeilen bijzetten moeten om het noodige bijeen te brengen, behoorden toch de Gereformeerde scholen de opbrengst van het Zendingsbusje ook af te dragen aan de Gereformeerde Zending.

Bij gemengde scholen staat het natuurlijk anders. Dan is het billijk, dat de opbrengst van het busje verdeeld wordt b.v. tusschen de zendingen van de samenwerkende corporaties, en onze Zending.

Maar het is o.i. niet recht, dat onze Zending vergeten wordt, wat nog al eens schijnt te gebeuren.

Als deze zaak goed georganiseerd wordt en al onze Christ. scholen hieraan meedoen, verwachten we, dat er zonder veel moeite wel zooveel bijeen kan komen, dat daardoor de Zendingsscholen op ons Zendingsterrein, zoo niet geheel, dan toch voor een aanmerkelijk deel kunnen worden geholpen.

Wellicht verdient het aanbeveling, dat er in het ressort van elke Zendende Kerk en de met haar samenwerkende Kerken een Comité gevormd wordt, dat zich ten doel stelt deze zaak behoorlijk te organiseeren en de Christelijke scholen hiervoor mobiel te maken. Evenals men bijna overal Vereenigingen of Comité's heeft, die opzettelijk gelden verzamelen voor den Medischen dienst, waardoor zeer beduidende bedragen voor dezen hulpdienst der Zending bijeengebracht worden, zoo zouden we dan ook krijgen Comité's, die gelden verzamelen voor den schooldienst en daarvoor de scholen in actie trachten te brengen.

Voor sommige terreinen is men in deze richting reeds bezig. Het spreekt echter van zelf, dat deze pogingen dan alleen kunnen slagen, wanneer men de zaak flink aanpakt en goed organiseert. Vooraanstaande menschen uit onze schoolwereld moeten met eenige zendingsmensen deze zaak aanvatten en op gang brengen. En als dat

goed geschiedt en de noodige activiteit ontwikkeld wordt, verwachten we hiervan verrassende resultaten.

De Zendingsatlas.

We willen nog eens even herinneren aan den Zendingsatlas. Hij behelst een tiental kaarten: zeven van Midden Java en drie van Soemba. Elk terrein heeft een afzonderlijke kaart. De kaarten zijn niet al te overladen en geven een duidelijke voorstelling van de verschillende terreinen onzer Zending. Bij elke kaart is een bijschrift gegeven, dat een overzicht biedt van de bearbeiding zooals die op heden is.

De prijs is zoo laag mogelijk gesteld, opdat hij voor ieder verkrijgbaar zou zijn. Hij kost slechts f 0.30 plus 10 cent voor verzendingskosten, dus te samen f 0.40.

Men kan bestellen bij de Uitgevers Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen of ook bij het Zendingsbureau Fahrenheitstraat 709, den Haag.

Santpoort.

W. B.

24 December 1932.

Zending Groningen, Drente en Overijsel.

Aan Deputaten voor de Zending op Soemba.

Zeër geachte Heeren en Broeders,

Nu de brieven die ons uit Nederland toekomen telkens weer en telkens sterker aandringen op bezuiniging en vermindering van uitgaven en U zelfs begon met 10 % minder te zenden in afwachting van de onzerzijds voor te stellen vermindering der begroting, begint voor ons de toestand ernstiger te worden. En al is het thans nog niet zóó, dat vitale belangen doodelijk getroffen werden, toch doemen er reeds donkere schaduwen voor ons op en beginnen we als er geen wending ten goede intreedt met zorg de toekomst tegemoet te gaan. We moeten toch niet vergeten, dat het zendingswerk is een levend werk, dat gegroeid is, en zoolang het leeft voortdurend groeit en dat deze groei, bij onze tegenwoordige organisatie, met financiële uitgaven gepaard gaat.

Daar is onze schooldienst, die juist op Soemba een eigenaardig karakter vertoont, doordat we ons eigen schooltoezicht hebben

in onzen zendingsschoolopziener. Van welk een groot belang onze scholen zijn voor de kerstening van Soemba, behoeft hier wel niet nader uiteen gezet te worden. Elke school en elk schooltje is een centrum van waaruit het heidendom bestookt en de boodschap des Evangelies uitgedragen wordt. Hoeveel kinderen ontvangen daar de eerste voor hen zoo geheel vreemde indrukken van het christendom, hoeveel ouders worden hier niet nader tot ons gebracht, zoodat hun harten geopend worden voor Gods Woord; hoeveel jonge krachten, die ons nu helpen in de verkondiging van de blijde boodschap, kwamen niet door deze schooltjes tot ons. Welk een zegen ging er niet reeds uit en gaat er nog uit van deze eenvoudige inrichtingen!

Juist in den laatsten tijd beginnen de menschen nu zelf te vragen naar scholen, zoodat nu de gelegenheid geopend werd om Soemba te bedekken met een behoorlijk aantal van deze schooltjes, zendingsmiddelen bij uitnemendheid. Reeds zijn wij begonnen met toe te geven aan deze vraag der bevolking. Maar de Regeering geeft voor uitbreiding geen subsidies meer. Voor den Schoolopziener werd deze, zooals u bekend is, reeds ingetrokken. Voor de twee Standaardsscholen en voor de gesubsidieerde volksscholen werd ze aanmerkelijk besnoeid. Zoo is ons onderwijst, dat zich juist den laatsten tijd zoo mooi begon te ontplooiën, in groot gevaar..... wanneer er geen krachtige hulp uit het Vaderland komt. Wij spannen alle krachten in om het zoo eenvoudig en zuinig mogelijk aan te leggen. De menschen richten zelf de primitieve gebouwtjes op. Sommige schooltjes hebben zelfgetimmerde banken van bamboelatten. Eenvoudiger kan het niet..... Moet nu dit gezegende werk ingekrompen worden?

Ook onze Medische dienst begint er op Soemba zoo in te gaan, dat door de bevolking op verschillende plaatsen gevraagd wordt naar een eenvoudige polikliniekje, waar de minder ernstige patiënten behandeld kunnen worden. De menschen willen gaarne zelf het gebouwtje oprichten, en de ziekenverpleger, die dan des morgens eerst de bij hen komende zieken behandelt, gaat dan het overige gedeelte van den dag er op uit, om in hun eigen woningen de menschen te helpen. Reeds zijn er een paar van deze eenvoudige polikliniekjes opgericht en er gaat een gezegende invloed van uit.....

Maar moet nu ook dit mooie werk in zijn groei gestuit en om financiële redenen ingekrompen worden?

Ook het werk van den Hoofddienst be-

gint zich de laatste jaren, vooral sedert de oprichting van de Opleidingsschool voor Inlandsche helpers bij den dienst des Woords, zoo mooi te ontplooien. Langen tijd moest er ook op Soemba, gelijk overal elders, voorbereidend werk worden gedaan. Langen tijd beschikten we ook niet over de noodige en geschikte hulpkrachten voor dit werk. De laatste jaren kwam er hier echter verandering. De opleidingsschool leverde een aantal bekwame en ijverige krachten af voor het eigenlijke werk der evangelisatie. Ze werken gezegend. Bijna overal waar een evangelist geplaatst werd, ontstond er een kring van Christenen. Maar nog hebben lang alle landschappen op Soemba niet zulk een evangelist. En dat is toch wel het minste, wat we voor een eenigszins toereikende bewerking van het eiland moeten hebben. Een achttiental jonge menschen is er nu nog in opleiding. Pas wanneer deze geplaatst zijn, kan er van een volledige, al is het dan ook nog zwakke bezetting van het eiland gesproken worden. De zorg besluit ons echter, of dat, wanneer de inkomsten achteruitgaan in een mate als waarvan de laatste berichten gewagen, wel zal kunnen. We vragen bezorgd: moet ook dit werk in zijn groei belemmerd en ingekrompen worden?

Zoo dreigen er ernstige zorgen van alle kanten. Reeds wordt er door ons voor belangrijke posten veel minder uit Nederland ontvangen dan het vorig jaar. We begrijpen zeer goed, dat de nood daartoe dwingt: de financieele moeilijkheden nemen ook in Nederland toe.

Maar onze plicht, de plicht der kerken, om het Evangelie te brengen, vooral nu, nu de deuren geopend worden, dringt niet minder ernstig. Laten we deze gelegenheid toch niet voorbij laten gaan.

Ook al is het moeilijk en kost het nu werkelijk eens offers.

Straks is het misschien te laat.

Rome werkt krachtig voort, niettegenstaande de malaise.

En wie zal zeggen of straks, wanneer het ons weer beter gelegen komt, de deuren nog open zullen staan?

Laten we niet vertragen. Laten we deze last in dienst van onzen Koning, waar we allen de schouders onder hebben gezet, nu niet laten zakken, ook al voelen we den druk zwaarder dan vroeger. Maar laten we ons werk op Soemba, dat we in Gods kracht begonnen, trouw voortzetten en volvoeren tot het einde toe.

Ook al kost ons dat nu een tijdlang inspanning van alle krachten.

God helpe ons allen daartoe.

Met hartelijke groeten,

Uw mede-arbeiders in het werk
der Zending op Soemba,
W. VAN DIJK.
LOD. P. KRIJGER.
F. VELDSTRA.
L. ONVLEE Jr.
P. J. LUYENDIJK.
T. VAN DIJK.
S. J. P. GOOSSENS.
TJ. MOBACH.

Zij bovenstaand schrijven, kort geleden van Soemba ontvangen, ons een prikkel om alle krachten in te spannen, opdat het gezegende werk op Soemba voortgang kan hebben.

R. HAMMING.

De begrafenis van Oemboe Woeroeta. (bij de foto).

Oemboe Woeroeta was gestorven en men had de doodengong geslagen, dagen en nachten lang. Een rateo was hij geweest tijdens zijn leven en daarom des te meer gevreesd, nu hij dood was.

Wie in dit leven veel macht heeft, heeft het na den dood ook, want het sterven brengt daarin geen verandering. Een rateo is een invloedrijk man; hij wicbelt met de lans en onderzoekt de lijnen van de lever, als een varken of karbouw geofferd wordt; hij kent de gebeden en weet de Marapoe-geschiedenissen te reciteeren, een heelen nacht door, als 't moet; hij is op de hoogte met de familieverhoudingen tot in de kleinste bijzonderheden en weet te bepalen, wat mag en hetgeen verboden is volgens de adat, en wat gedaan moet worden, als de lijnen van lever of kippendarm niet zijn, zooals het behoort. Zoo iemand heeft ook na zijn dood grooten invloed en wordt als Marapoe vereerd.

Geen wonder dan ook, dat er rouw was in Hali Bangi, de kampong, waar Oemboe Woeroeta woonde, en vóór alles: vrees. Onmiddellijk na zijn dood begonnen de vrouwen te weeklagen en onverpoosd gingen ze daarmee voort, terwijl de één de ander afwisselde. En met haast werd een kippetje geslacht en onderzocht, of de doode ook kwade bedoelingen koesterde; gelukkig, het bleek, dat de lijnen goed liepen: „alles was in orde, hij had niets meegenomen.”

Tevens werd nu 's nachts „woleka” gehouden, om den gestorvene — hij is nu Marapoe — de noodige eer te bewijzen. Het begint des avonds en tot het aanbreken van de morgen worden de Marapoe-geschiedenissen gezongen.

Zoo ging het voort, totdat de dag van de begrafenis aanbrak. 's Middags zou hij begraven worden. Van alle kanten waren ze gekomen; 't was drukker dan ooit in Hali Bangi; zelfs oude mannen hadden er niet tegen opgezien het steile pad naar de hooggelegen kampong te beklimmen, maar bij een gelegenheid als deze is er wat te halen,

stampend, tot elkander naderden en zich weer verwijderden. Zie foto 2.

Op een gegeven moment hield men op — de mannen verwisselden de lans voor een lang mes — en daarna werd de dans op dezelfde wijze herhaald.

Nadat dit was afgelopen, was het slachten van de karbouwen aan de beurt, één

De begrafenis van Oemboe Woerecta.

dus is het de belangstelling meer dan waard.

Het dorpsplein, een vierkant open gedeelte, midden in de kampong, was vol met menschen. Het is een kleine ruimte, aan alle zijden ingesloten door graven, en zoo veel mogelijk glad en effen gemaakt; dit is de plaats, waar de feesten gehouden worden, en waar gedanst en geslacht wordt. Voor zoover er ruimte was, had men plaats genomen boven op de graven; op één van de grootste grafsteenen zat een groep ratoe's, wel het voornaamste deel van het aanwezige gezelschap. (Zie foto).

Intusschen, één en ander moest nog gebeuren, voor de begrafenis zelf kon plaats hebben. De gongs werden uit het huis naar buiten gebracht en daar aan een paar bamboelatten opgehangen; daarna werd nu het doodenfeest voortgezet en evenals de vorige nachten op het dorpsplein gedanst. Twee mannen, gewapend met een schild, met karbouwenhuid bespannen, en een Marapoe-lans, aan de ééne zijde; om hun beenen was een stuk geitenhuid gebonden. Aan de andere zijde drie vrouwen, eveneens op bijzondere wijze gekleed. Op de maat van de gong werd de dans uitgevoerd, terwijl beide groepen, voortdurend met de voeten op de grond

van de hoogtepunten van dezen dag. Het werd dan ook door allen met groote belangstelling gevolgd. Vier karbouwen zouden dezen dag geofferd worden. Eerst werden ze in gebed aan de Marapoe aangeboden, met het verzoek, in de lever dezer beesten zijn wil te openbaren. Een lang touw, dat door de neus gehaald was en om de horens geslagen, werd aan beide einden flink vastgehouden; zoo werden ze één voor één het dorpsplein binnengevoerd. Zoodra ze in het midden waren aangekomen, trok men de kop strak omhoog en een flinke slag in de hals met een scherp mes was voldoende. Rochelend en zuchtend plofte zoo de één na de ander op den grond. Toen ze goed en wel dood waren, begon een algemeene slachtpartij. Nadat de lever er eerst was uitgehaald, werden de dieren in stukjes en beetjes gesneden, en ieder kreeg een lap mee naar huis, groot of klein, al naar ieders stand en aanzien. Geen stukje werd weggegooid of verwaarloosd, al zag het er ook niet als lekkernij uit, terwijl ook de honden een smulpartij hadden vandaag.

Eindelijk, toen dit alles achter den rug was en ieder zijn aandeel op een veilig plaatsje had gebracht, had de begrafenis plaats. Dat ging wel het vlugst. De graf-

steen ¹⁾ werd opgelicht — 't was een voorloopig en klein graf — het lijk op een baar van bamboelatten naar buiten gebracht en met de grootst mogelijke haast in het graf gestopt. 't Was ook al eenige dagen oud. Daarna werd wat sirih pinang op het graf gelegd; ieder der dragers nam wat kapok en besprenkelde zich met het water, dat in

vaak alleen maar tegenwerking. Het is van groot belang dat zij een zekere leiding ontvangen, opdat hun jonge geestelijk leven niet verschrompele. Voor deze kringen van 5 maak ik geregeld schetsen, die een bepaald Schriftgedeelte behandelen, en aanwijzen wat daaruit nu voor hun eigen persoonlijk leven voortvloeit. Aangaande deze

Op de maat van de gong werd de dans uitgevoerd.

een bakje op de grafsteen was gereed gezet, waarna ook deze plechtigheid was beëindigd en ieder met het door hem veroverd stuk vleesch naar huis terugging.

P. J. LUIJENDIJK.

Waikaboebak, West-Soemba.

Zending Zuid-Holland ten Noorden.

Brief van Dr. J. H. Bavinck te Solo.

Vervolg.

Afzonderlijk moet ik hier iets melden over een nieuwen vorm van jeugdwerk, n.l. de kringen van 5. Sinds begin van dit jaar zijn hier in Solo opgericht kleine Bijbelkringen, voor jonge mensen, leerlingen of oudleerlingen van onze scholen. Doel van deze kringen is geestelijken steun enleiding te geven aan het pas ontwakend geloofsleven van deze jonge lieden, en hun te leeren, in den Bijbel het antwoord te zoeken en te vinden op al de vragen, waarvoor zij geplaatst worden. Zij vinden uiteraard thuis niet alleen geen steun, maar zelfs

kringen van 5 bestaan verder de volgende regelen:

„Als regel bestaat een Kring uit circa 5 leden en een leider. De kringen blijven dus klein, en wel om twee redenen: a) omdat in een kleinen kring gemakkelijker groeit de geest van elkander kennen en vertrouwen, die noodig is om te kunnen komen tot een zich open uitspreken over dingen van het persoonlijk leven; b) omdat in een kleinen kring gemakkelijker te wekken is het besef van sterke saamhoorigheid. Lid van een Kring kunnen worden die jonge mensen, die of reeds zelf de keus gedaan hebben en den Heere Jezus hebben liefgekreken, of zich zeer ernstig tot het evangelie voelen aangetrokken, en begeeren tot meerdere kennis te komen. De leden die toetreden, gevoelen zich verplicht: a) om geregeld de vergaderingen van den Kring bij te wonen; b) om elkander te helpen en voor elkander te waken. B.v. leden van een kring die door ziekte verhinderd waren een vergadering bij te wonen, worden bezocht. Tragen worden aangespoord.

c) achter deze beide verplichtingen ligt een diepere, geestelijke: de leden van een Kring willen met waarachtigen ernst, samen den Heere Jezus zoeken in hun leven,

¹⁾ De graven bestaan hier in het Westen vaak uit een groot stuk steen, dat uitgehold is, als onderstuk, met een groote platte steen als deksteen er op.

ze willen Hem meer en meer kennen, en Hem hoe langer hoe meer liefhebben, dienen en gehoorzamen."

Dit zijn de voornaamste regelen van de Kringen van 5. Tot nu toe hebben wij met deze kringen zeer mooie ervaringen. Maakte ik de eerste weken van dit jaar iedere week een schets in tien exemplaren, voor een tweetal kringetjes, thans worden zij iedere week gedrukt in een oplaat van 450. Ze verschijnen in het Hollandsch en Javaansch tegelijk, en worden gebruikt niet alleen in Solo, maar ook in allerlei andere plaatsen van Java, zooals Batavia, Semarang, Djokja, Magelang enz. Het blijkt dat de jonge menschen deze kringen van 5 buitengewoon waardeeren. In de geregelde wekelijksche samenkomsten bespreken zij een Schriftgedeelte aan de hand van de schets, en het is eigenaardig hoe ze dan ook allerlei moeilijkheden en vragen van hun eigen leven bespreken, waarvan wij eigenlijk nooit een vermoeden hadden. Er zijn kringen van 5 waarvan de leden zelf alle reeds Christen zijn. Deze ontpoppen zich meer en meer als propagandaclubjes. Verschillende van de leden van zulk een kring vormen zelf weer nieuwe clubjes met jongere kinderen, of kinderen van neutrale scholen, die nog nooit van het evangelie gehoord hebben. Zoo groeit het werk in allerlei opzichten en naar allerlei kanten voort, zelfs in zulk een mate dat wij ons er zelf vaak over verbazen. In heel dezen arbeid heb ik van het begin af aan bijzondere medewerking genoten van Hollandsche en Javaansche onderwijzers aan onze scholen. Verschillende van hen geven veel tijd aan dit werk, niet alleen doordat ze zelf zulk een kring leiden, maar ook doordat ze andere, jongere Javaansche leiders, behulpzaam zijn.

Groeiende activiteit der Javaansche Christenen. Laat me dezen brief mogen besluiten, door iets te vertellen van de groeiende activiteit der Javaansche Christenen. In de laatste tijden bemerken wij telkens dat de jongere leden der Javaansche gemeente een sterke behoefte gevoelen om zelf, uit eigen initiatief tot allerlei werk te komen. Zoo heeft een vereeniging van Javaansche christenen, hier in Solo, reeds verschillende scholen opgericht, waaronder een Hollandsch Inlandsche School, een Schakelschool, die op merkwaardige wijze tot bloei gekomen zijn. Ze hebben reeds een eigen gebouw neergezet, en gaan manmoedig verder op den ingeslagen weg. Ook in andere dingen blijkt het toenemend initiatief. Natuurlijk is dat eerst

nog wel eens vreemd, voor ons. We zijn er zoo aan gewend dat alles van de zending uitging, dat we eerst even wennen moeten aan de gedachte dat een nieuw tijdperk bezig is te beginnen, het tijdperk van de eigen activiteit der jonge gemeenten. Ik heb den indruk dat wij alle reden hebben ons over deze dingen van harte te verblijden. Het kan best wel eens wezen, dat deze eigen activiteit wel eens wegen inslaat, die wij niet zoo gunstig achten, maar het feit zelf, dat onze Javaansche christenen komen tot eigen initiatief, is uitermate verheugend. Het bewijst dat zij hoe langer hoe meer gevoelen, dat ze zelf straks de groote taak, dien de zending op zich genomen heeft, zullen moeten overnemen. Laten ze, bij wijze van spreken, gerust nog maar allerlei fouten maken, maar het feit, dat ze het zèlfdoen, is hoop gevend voor de toekomst. Als dit zich mag blijven ontwikkelen, en in gunstigen zin mag blijven ontwikkelen, zie ik er een van de mooiste symptomen in van de langzamerhand groeiende zelfstandigwording der Javaansche Kerken.

Zoo is er op allerlei gebied in den laatsten tijd veel gebeurd. Ik wil U nu maar niet spreken over de scholen, omdat Dr. van Andel daarover telkens rapporteert en ik er zelf trouwens maar weinig in thuis ben. Laat me U tot slot mogen melden dat ook de Chineesche gemeente in Solo, onder de leiding van den ijverigen goeroe indjil Andréas Kwee, op verblijvende wijze groeit. Zooals U weet gaat deze arbeid uit van de Hollandsche gemeente in Solo. Het is voor ons allen een groot voorrecht, te mogen zien, dat de Heere de groote toewijding van dezen jongen man wil gebruiken, om Zijn gemeente uit te breiden en Zijn Naam te verheerlijken.

Met hartelijke groeten en zegenwensen,
Uw broeder in Christus,
J. H. BAVINCK.

Bevestiging van Mas Soepanahardja.

(bij de foto).

De eerste helft van de maand October 1932 is een blijde feesttijd geweest voor onzen zendingsarbeid in Solo. Op den 5en October deden Mas Soempana (die nu voortaan den naam Soepanahardja dragen zal) en Mas Augoestinoes Joram hun classicaal examen, en werden toegelaten tot het ambt van Dienaar des Woords. Weinige dagen later zijn beiden in hun ambt bevestigd door Dr. van Andel, zoodat thans de ge-

meenten Solo-Margojoedan en Klaten hun eigen Javaansche predikanten hebben gekregen.

Hiermede is een belangrijke stap voorwaarts gedaan in de ontwikkeling van het jonge Javaansche kerkelijk leven in Solo. Immers tot nog toe waren op ons zendings-terrein nog geen kerken, die een eigen pre-

leid tot predikant voor deze kerk. Ik schreef daarover reeds vroeger. Dit plan ging echter tenslotte niet door, omdat de meerderheid der gemeente zich uitsprak voor het beroepen van een predikant uit de aanwezige goeroes Indjil.

De voorbereiding heeft alzoo heel wat bespreking en overleg geëischt, maar nog

Bevestiging van Mas Soepanahardja.

dikant hadden. Al de andere terreinen van Midden-Java ten Zuiden waren hierin reeds voorgegaan, maar in Solo hielden allerlei omstandigheden deze zoo belangrijke zaak tegen. Reeds voor 1920 overwoog Dr. van Andel zeer ernstig het plan, maar naar zijn oordeel was het toen nog niet goed, deze zaak aan de orde te stellen.

Toen onder Gods zegen de verschillende gemeenten steeds voortgroeiden, begonnen ook enkele kerkeraden hoe langer hoe meer de aandacht er aan te schenken. In de gemeenten zelf ontwaakte mede de belangstelling. De kerkeraad van Solo-Margojoedan, rekening houdende met de omstandigheid, dat onder de leden dezer gemeente zoovele studeerenden zijn (vooral veel Kweekschoolleerlingen), ontwikkelde een plan, waarbij een der afgestudeerden van genoemde Kweekschool zou worden opge-

voordat ik in Mei mijn arbeid overdroeg om met verlof naar het vaderland te vertrekken, mocht ik het heugelijk gebeuren beleven, dat Solo-Margojoedan den goeroe Indjil Mas Soempana beriep tot haar predikant. Ook de gemeente van Klaten had toen reeds besloten, tot het beroepen van een eigen predikant over te gaan.

Het was een blijde tijding, die ik aan de kerken in het vaderland mocht overbrengen.

Sindsdien verliepen de dingen verder vlug. Klaten beriep den goeroe Indjil Augoestinoes Joram. De beide beroepen namen het beroep aan, gingen eenige maanden naar Djocja om de studie nog wat op te nemen, deden 5 October het examen voor de classis-vergadering van Solo's kerken, en werden vervolgens in hun ambt bevestigd.

Zoo is Christus bezig, Zijn kerk hoe langer hoe vaster te doen wortelen in den

Soloschen zendingsakker. Geve Hij door Zijn Geest bij de aanstelling aan deze beide broeders ook de bekwaammaking tot het ambt, opdat zij in geloof en liefde als trouwe herders de kudde van Christus mogen weiden.

De photo, die hierbij aan de lezers van het Zendingsblad wordt aangeboden, brengt ons in het midden van de verheugde gemeente Solo-Margojoedan op den avond van de bevestiging van Mas Soempana, die dan voortaan Soepanahardja heeten zal. Hij zelf zit, in 't zwart gekleed, in het midden van de voorste rij. Naast hem zit de bevestiger, Dr. van Andel.

De voorste rij is geheel door predikanten bezet. Behalve Ds. Soepanahardja en Dr. van Andel ziet U van links naar rechts: Dr. Bavinck, Ds. Wirjatenaja van Tlepok, Ds. Soepater van Djoeja, Ds. Idris van Magelang, Dr. F. L. Bakker en Ds. Allaart. De beide rijen daarachter zijn geheel bezet met afgevaardigden van de verschillende Javaansche Kerken, waarbij ook de broeders van Leersum en Kaemingk hebben plaats genomen als afgevaardigden van de Hollandsche Kerk in Solo, die natuurlijk van harte meeleeft in de vreugde van de Javaansche Kerk, en niet achtergebleven is in het zenden van afgevaardigden.

God zegene ook verder Zijn werk.

Hilversum,

P. H. VAN EIJK.

Solo na twintig jaar.

Gaarne willen wij allen, die belang stellen in het zendingswerk in Solo, doen deelen in de blijdschap, die onze harten vervult. Half October werden de eerste twee dienaren des Woords uit de Javanen op ons terrein bevestigd in de Kerken van Margojoedan (stadsdeel van Solo) en Klaten.

„De uitgestelde hoop krenkt het hart; maar de begeerte, die komt, is een boom des levens. De begeerte, die geschiedt, is zoet voor de ziel” (Spr. 13 : 12, 19).

Reeds in 1918 leefde de hoop, dat vóór ons verlof in 1920 een Javaansche broeder in het ambt van pandita bevestigd zou kunnen worden. Er deden zich echter zulke ernstige moeilijkheden voor, dat deze hoop tot onze groote teleurstelling niet werd vervuld. En terwijl later op elk der andere zendingsterreinen een der Javaansche Kerken een pandita verkreeg, bleef Solo achter. Er vormden zich in Solo wel zeven Javaansche Kerken, maar een eigen pandita had geen van die zeven.

De beroeping van die broeders Soepanahardjo voor Margojoedan en Agoestinoes

Joram voor Klaten is niet verlopen zonder moeilijkheden. Maar onaangenaamheden komen helaas ook in Holland zoo veelvuldig bij het beroepingswerk voor, dat wij ons daarover niet hebben verwonderd. En nu de eerste uitgestelde hoop eindelijk is geworden tot een begeerte, die geschiedt, is deze zoet voor onze ziel.

Deze twee broeders zijn opgeleid aan de School voor Goeroe-Indjil te Djokja en hebben, de een reeds vele, de ander eenige jaren, als goeroe-Indjil op het Solosch terrein gearbeid. Vóór het examen hebben ze gedurende enkele maanden hun kennis opgefrist en hopelijk vermeerderd onder leiding van Dr. F. L. Bakker. Het examen op 5 October was geheel bevredigend.

Het was een indrukwekkend oogenblik, zoo te Margojoedan als te Klaten, toen vier missionaire en vier Javaansche dienaren des Woords aan de beroepen broeders de handen oplegden. Dat oogenblik was niet slechts voor de beroepenen en voor hun Kerken, maar ook voor de Zending in Solo een historisch oogenblik. Een der belangrijkste mijlpalen op den zendingsweg.

Thans zijn er niet slechts Kerkeraden, maar, zij het slechts in twee van de zeven Kerken, complete Kerkeraden. Het Kerkelijk leven heeft daarmee zijn voltooiden vorm bereikt. En indien de Heere het bezit van een eigen dienaar des Woords voor die Kerken tot een rijken zegen mocht stellen, zal dit dan ijver in de andere Kerken wakkeren en de begeerte naar een eigen dienaar des Woords verhoogen.

De twee Kerken, die in dezen vooropgaan, zijn de Kerken, die elk een zendings-ziekenhuis op hun terrein hebben. De groote massa van Christen-verplegers en verpleegsters maakt een Kerk niet alleen groot in ledental maar ook sterk in geldelijke kracht. En indien onze Javaansche broeders en zusters op den duur geleerd zullen hebben, voor de Kerk in die mate bij te dragen als de Kerk waard is, zullen deze twee Kerken zeker kunnen bestaan zonder eenigen steun uit de zendingskas.

Bij de Kerkvorming op het Solosch terrein hebben alle Javaansch-sprekende Christenen (ook die van Chineeschen landaard) van heel het Gewest tezamen één Kerk gevormd. Al die Christenen stonden dus onder het toezicht van den Raad dier Kerk. Zoodra plaatselijke groepen zich uitbreidden, geschikte personen voor het ambt bezaten, en de begeerte naar kerkvorming in kleineren kring ontwaakte, werden meerdere Kerken gevormd. Toch hebben, al zijn er reeds zeven, enkele Kerken een zeer uitgebreid terrein. Die van Klaten strekte zich

uit over heel de afdeeling Klaten. Voor de bearbeiding voor één dienaar des Woords was die Kerk veel te uitgestrekt. En waar het mogelijk bleek en door de betrokkenen begeerd werd, besloot men in die afdeeling vier Kerken in plaats van één te vormen. Reeds zijn voor de drie nieuw-gevormde Kerken de ambtsdragers verkozen, die D.V. in den loop dezer maand in het ambt zullen worden bevestigd. Dan zullen er dus tien Javaansche Kerken in het gewest Solo zijn. De Kerkenorde, op de laatste Synode van de Javaansche Kerken op het Gereformeerd zendingsterrein vastgesteld, bepaalde het maximum voor het aantal Kerken van één Classis op tien. Dat maximum zal hier dus weldra bereikt zijn. Thans hebben we als meerdere vergaderingen nog alleer. Classes en generale Synode. Mocht het aantal Kerken zich normaal blijven uitbreiden, dan zullen de Kerken spoedig behoefte verkrijgen om in „particuliere Synoden” samen te komen.

Het kost uiteraard wel eenige moeite, de Inheemsche Christenen in te leiden in het Kerkelijk leven. Zij zijn er aan gewend, dat „de Zending” voor alles zorgt. De overgang, ook in geldelijke verplichtingen, tot een eigen kerkelijk leven, vraagt veel zorg. Waar het vereenigings-leven onder de Javanen zeer bloeit, wordt een Kerkeeraad licht gelijk gesteld met het bestuur van een vereeniging. En het ambt van de eigen dienaren des Woords wordt veelal beschouwd als een ambt van een lagere orde dan dat van de Hollandsche dienaren des Woords. In den regel wordt gesproken van „Javaansche predikanten”, en veelal wordt het „Javaansche” betrokken op het ambt. Daarom werd bij de bevestiging van den eersten dienaar des Woords van een Javaansche Kerk in Solo uiteengezet, dat het ambt altijd van gelijke waarde is, en dat het „Javaansche” alleen slaat op het volk, waartoe de ambtsdrager behoort.

Veel blijdschap heeft verwekt een lange en hartelijke brief, namens de Kerk van Delft geschreven aan de twee Kerken. Zij een eigen dienaar des Woords verkregen.

Er is een geregelde vergadering ingesteld van alle dienaren des Woords in Solo, voorloopig elke maand en later eens per drie maanden. De eerste werd reeds gehouden, en toonde duidelijk het belang van zulk een samenspreking.

Eergisteren, 1 November, was het 20 jaar geleden, dat Dr. Vogelesang het ziekenhuis opende en daarmee praktisch het zendingswerk hier begon. Als wij die 20 jaren overzien, dan hebben we overvloedige reden tot dankbaarheid.

Het aantal Inheemsche Christenen, dat vóór de komst van de Zending slechts 35 bedroeg, is bijna verhonderdvoudigd.

Het medisch werk is, vooral door het Dr. Scheurer-hospitaal te Klaten, zeer uitgebreid.

In 1912 bestond hier een klein Inlandsch schooltje van 6 bij 9 M. met bamboe-omwanding en 35 leerlingen, opgericht door Dr. D. Bakker. Thans zijn er veertig Christelijke scholen met 7.500 leerlingen.

Toen het zendingswerk vijf jaar oud was, mochten wij de eerste Hollandsch-Inlandsche School (Idenburg-school) openen. De eerste Hollandsch-Chineesche school was reeds enkele maanden vroeger geopend.

Het tienjarig feest werd gevierd door de ingebruikneming van het gebouw voor de Koningin-Emma-school (Javaansche meisjes van stand).

En nu, na twintig jaar, mochten wij het nieuwe gebouw van onze Huishoudschool (Mevrouw-Groot-school) in gebruik nemen. Wij hebben aan de school dien naam gegeven om de nagedachtenis van de overleden Mevrouw Groot te eeren. Zij had een groote plaats in ons hart, én om haar karakter én om haar toewijding, vooral ook voor het onderwijs aan meisjes. Aan de voorbereiding tot oprichting van deze school heeft zij met vollen ijver meegewerkt.

Voor Dr. Groot, die bij de opening sprak, en voor de kinderen-Groot en in zekere mate voor ons allen had dit feestelijk samenzijn een weemoedige tint. Maar de genade, die God aan deze Zuster gegeven heeft, ontnemt alle bitterheid aan onze smart. Haar leven en haar sterven wijzen ons naar boven, en herinneren ons aan de alles-overtreffende waarde van het eeuwige, ook reeds in dit aardsche leven.

Het betrekken van het eenvoudige maar keurige gebouw van de Mevrouw-Groot-school was een zeer bijzonder feit, omdat deze school volstrekt geen subsidie ontvangt. En wij danken nog eens heel hartelijk alle Broeders en Zusters in Holland, die in milde liefde voor deze school hebben bijgedragen. In geldelijk opzicht blijft deze school nog in onafzienbaren tijd een zorgenkind.

Hulp van God verkregen hebbende, staan wij tot op dezen dag. Die hulp van God is ons veeltijds toegekomen door bemiddeling van menschen; en de dankbaarheid jegens God omvat ook hen. En indien de harten van velen die hulp van God blijven vragen, zal het werk in Solo die hulp zeker niet ontberen. Gods werk komt tot stand alleen door Gods kracht.

H. A. VAN ANDEL.

Solo, 3 November 1932.

Kweekschool Solo.

(Bij de foto).

Hier ziet ge de laatst geslaagde klasse van de Kweekschool te Solo.

Den 2den, 3den en 4den Mei waren voor hen de moeilijke dagen; maar zie de Heere zegende hen, en in hen ook de Kweekschool,

thans onderwijzer onder zijn volk. Geheel rechts M. Ruhupatty, een Ambonees en dus afkomstig van een geheel andere zijde van den archipel. Naast Hoetapea ziet ge Tjiook Tik Djoe, een Chinees, en naast Ruhupatty staat Wwee Djoen Bok. Deze twee, met het Chineesche meisje op de onderste trede, Gwat Hara Lie, vormden

Kweekschool Solo.

want alle negentien slaagden. Achtien verwierven het H. K. S.-diploma, één ontving het diploma van de vroegere vierjarige kweekschool. Dit was voor den laatste wel wat bitter, maar al spoedig won toch de dankbaarheid het van de teleurstelling.

Zooals het kiekje de klasse weergeeft was ze ook: een gezellige, eensgezinde klas, vrij van die jongens- en meisjesliefde, die wij allen wel kennen, daarentegen vol van bereidheid om elkaar te helpen en te steunen. Vooral tegen het examen was het merkwaardig om te zien, hoe de een den ander bijstond.

Die eensgezindheid was een gevolg van de liefde tot Christus. Zestien van hen deden belijdenis en, voor zoover wij dat kunnen beoordeelen, met liefde en overtuiging.

Die eensgezindheid overbrugde de rassen: links ziet ge H. Hoetapea, een Batak,

het Chineesche element in de klasse. Alle drie werken thans op Java aan Christelijke scholen.

Op de achterste rij ziet ge links: R. Manoppo, een Sangirees, en dus uit het uiterste noorden van Indië, thans werkzaam in de Minahassa. Naast hem Asmono, een Javaan, met H. Morpaoeng, weer een Batak, als buurman. De laatste is onderwijzer in Pematang Siantar. Nu volgt Karsidi Benjamin, zoon van een goeroe-indjil op het Zendingsterrein van Utrecht, en thans werkzaam te Koetoardjo. Daarnaast staat Nawani, een Soendanees, enthousiast onderwijzer, musicus en voetballer. Hij vond een plaatsje op de Schakelschool te Solo.

Op de bovenste treden zitten M. Abediego, zoon van een zeer bekende christengoeroe te Buitenzorg; hij zette onmiddellijk zijn studie voort aan de H.A.-cursus te Batavia. Naast hem Sri Soendari en Sri

Moerjan, boezemvriendinnen, de eerste onderwijzeres aan de Kon. Wilh. School te Djocja, de laatste aan de H.I.S. te Klaten. Naast haar zit het vierde meisje, M. de Lima, een Amboneesche, die na haar examen weer naar Ambon is getogen. In het hoekje aan de rechterkant zitten Soegimo, Soebakir en Noetrijo, Javanen in hart en nieren, die met vol'e toewijding zich geworpen hebben op den arbeid onder hun volk. De eerste en de laatste hebben ieder een zuster, werkzaam in het Zendingsziekenhuis te Solo. De laatste is zoon van een goeroe-indjil op Oost-Java. De twee voorste zijn Sarwo en Roesman, die eveneens een plaats verwierven bij het Christ. onderwijs op Midden-Java. De laatste is een zoon van den beheerder van Blondo.

Eigenlijk is dit stel nog niet compleet. Bij hen hoort nog Srihadi. Door omstandigheden verliet hij wel de kweekschool ± acht maanden voor het examen, en voltooide zijn studie aan een Gouv. inrichting, maar hij voelt zich nog steeds één met zijn vroegere klasse en met den geest van de Kweekschool. Hij werd onderwijzer aan de Christ. H.I.S. te Keboemen.

Zooveelerlei ras, zoo heterogeen wat afkomst en aanleg betreft, waren zij toch homogeen in hun verlangen om onderwijzer te worden op Christelijke scholen.

Uit de berichten die zoo nu en dan binnen komen blijkt, dat de meesten met enthousiasme aan hun levenstaak zijn begonnen.

Houde de Heere, door Zijne genade, dit vuur brandende.

S.

H. C. B.

Solo-Kring.

In 't afgelopen jaar werd er wederom met veel ijver geknipt en genaaid voor ons ziekenhuis. Meer dan 1500 stuks en 100 dekens konden we verzenden. Voor Klaten pakten we een kist, inhoudende 353 stuks.

Daar de grondstoffen in prijs daalden, konden we, niettegenstaande de contributies verminderden, met het werk voortgaan.

Geve God, dat dit ook zoo zal mogen zijn in 1933.

Delft.

J. B. VAN BAREN—
v. d. Voorn Grootenboer.

Zending Zuid-Holland ten Zuiden.

Driemaandelijksch Verslag van de Zending der Gereformeerde Kerken in Zuid-Holland ten Zuiden in de Residentie Banjoemas.

Juli—September 1932.

Indien aan het aanvankelijk voornemen was gevolg gegeven, zou in deze verslagperiode melding zijn gemaakt van den terugkeer van de fam. Esser. Helaas heeft de gezondheidstoestand van Dr. en Mevr. Esser eenig uitstel noodzakelijk gemaakt. Het zal nu wel begin 1933 zijn, voor zij kunnen terugkeeren.

Hoezeer wij naar hun komst uitzien en verlangen de zorgen en de verantwoordelijkheid weer mede gedragen te weten door de schouders van zulke ervaren, toegewijde krachten als Dr. en Mevrouw Esser zijn, we kunnen ons niet anders dan verblijden, dat zij in gehoorzaamheid aan het medisch advies zich ook lichamelijk weer zoo goed mogelijk op de nieuwe werkperiode voorbereiden. En dat Dr. Esser, zoo veel zijn krachten hem toelaten, in Holland bezig is door persoonlijk contact de Zendingsbelangstelling te verlevendigen, kan niet anders dan heilzame gevolgen voor ons werk hebben. Aan de andere zijde was dit uitstel een groote teleurstelling voor ons. Juist in dezen tijden, die bijzondere eischen stellen, missen wij de tegenwoordigheid van de fam. Esser op het Zendingsterrein niet dan zeer noode.

Eenige malen mocht in de verslagperiode den H. Doop worden bediend. Allereerst in Poerwokerto, waar 3 volwassenen werden gedoopt. De gemeente in Poerwokerto is klein en zwak. Na een periode van bloei te hebben gekend, is er voornamelijk door verhuizing van verschillende leden een achteruitgang gekomen. Des te heerlijker is het, dat er den laatsten tijd weer eenige opleving is. De eerste vruchten daarvan zijn deze doopelingen. Enkele anderen bereiden zich nog ter doop voor.

In Soekaradja zijn 5 volwassenen gedoopt. Deze menschen waren reeds onder bearbeiding van den goeroe Indjil voor hij te Soekaradja zich vestigde. Ze zijn vruchten van den Ziekenhuisarbeid in Trenggiling. Het was heerlijk op dezen nieuwen post, die met Banjoemas tezamen door een goeroe Indjil wordt verzorgd voor een kring van reeds 20 menschen het H. Avondmaal te bedienen. Ook in Banjoemas groeit het nog kleine clubje verblijdend uit. Een treffend geval heeft ons

opnieuw bij Gods trouw bepaald. Een vrouw, die in haar jeugd den doop ontvangen had en christelijk opgevoed was, maar daarna met een Mohamedaan was gaan samenleven en de gemeente verlaten had, is met berouw teruggekeerd. Zij bereidt zich thans voor tot het doen van openbare belijdenis. Haar man volgt ook het godsdienstondericht. Hij heeft vroeger een Zendingsschool bezocht en staat dus niet vreemd tegenover het Christendom. Zij zijn reeds wettig gehuwd en er is voor al dezen zegen groote dankbaarheid in de jonge kring van christenen te Banjoemas. Het was een ontroerend oogenblik toen eenige maanden geleden deze vrouw de Avondmaalsviering bijwoonde. Zoo diep trof haar dit, dat zij na afloop naar voren kwam en met tranen de gemeente vroeg haar in het gebed te willen opdragen aan den God, tegen Wien zij zoo zwaar gezondigd had.

In Sambeng, een dessa dichtbij Poerbolingo, zijn weder eenige volwassenen gedoopt. De belangstelling groeit daar sterk. De Christenen hebben nu een kerkje gebouwd geheel uit eigen middelen en goeddeels met den arbeid hunner handen bekostigd.

Naast de vreugde is er ook droefheid. Het is voornamelijk de gemeente Sidaredja, dien den laatsten tijd eenige zorgen baart. Enkele Christenen zijn zich gaan terugtrekken. Voor een paar hunner wordt gevreesd dat zij zullen afvallen. Bij anderen is het een ergernis die hen op 't oogenblik wel tot struikeling brengt, maar er bestaat gegronde hoop, dat zij onder Gods hulp die overwinnen zullen. Er zijn gemeenten, waarvoor de moeilijkheden naar onzen maatstaf te vroeg komen, waar het geloof wordt beproefd voor het nog sterk genoeg is, naar onze meening. Zulk een gemeente is Sidaredja. Na den tijd van wonder gezegenden uitgroei is er nu een tijd van zorg en strijd aangebroken. Aan de verlevendigde bestrijding van buiten paart zich oneenigheid in den boezem der gemeente zelf. Het is merkwaardig hoe dan ook aanstonds de kracht naar buiten van zulk een gemeente schijnt gebroken te zijn.

Een nieuw lichtpunt in het Evangeliewerk is de verhoogde activiteit onder de Chineesche bevolking te Poerbolingo. Een ontmoeting van den Heer Hanskamp met Chew Choon Hay, een Christen Chinees te Magelang, die er krachtig propagandist van het Christendom is, is de aanleiding geworden tot het beleggen van maandelijksche samenkomsten, waarbij de heer

Chew voorgaat. Wij hopen zeer, dat dit kleine begin moge uitgroeien tot een krachtige actie. Allerlei teekenen wijzen zeker op verhoogde belangstelling.

Het volgend jaar zal een opleidingscursus voor Goeroe worden begonnen met het Hollandsch als voertaal. De Hollandsche kring zoekt naar een geschikte Chineeschen jongen man, teneinde dien daar te doen opleiden en hem later werkzaam te stellen op ons terrein.

De zorg waarmede wij in Juli het nieuwe schooljaar begonnen zijn, is goeddeels beschaamd.

Van de opening eener nieuwe Hollandsch Chineesche School in Banjoemas meldde ik U een vorig maal reeds. De toeloop van leerlingen tot onze andere scholen was groot. Hoewel de subsidie voor de voor-klasse werd ingetrokken, werd deze overal gehandhaafd. Grootendeels kunnen uit de schoolgelden de onkosten bestreden worden. Een der onderwijzers van de Hollandsch Javaansche School, Sinaga vertrok naar Batavia, om daar een Hoofdakte-cursus te volgen. Hij werd vervangen door Dirdjaatmadja uit Tjilatjap, terwijl aan de School van Tjilatjap een pas afgestudeerde leerkracht, Soebakir, werd benoemd.

Het meest baart ons zorgen de geringe bezetting van onze internaten te Poerbolingo. Nog zijn beide internaten onder leiding van de heeren Kraay en Steensma in exploitatie, maar ze zijn slechts even méér dan half vol. Wederom zijn de kostprijzen verlaagd. Maar ook dit heeft weinig resultaat opgeleverd. Dit is één van de meest merkbare gevolgen der malaise voor onze Hollandsche Scholen.

De Inlandsche Scholen hebben zich eveneens in een grooten toeloop van leerlingen mogen verheugen. Totaal hebben wij nu ongeveer 900 leerlingen. Zelfs bestaat er mogelijkheid, dat deze vermeerdering ons hier of daar in de toekomst verhooging van subsidie zal bezorgen. Dit is een kleine verlichting op den grooten last van subsidievermindering, die ons dreigt.

Voor al in Sidaredja is onze vrees voor de School beschaamd. De Volksschool heeft daar nu een 80 leerlingen. In het derde lokaal van het schoolgebouw daar is de ongesubsidieerde Vervolgschool ondergebracht. Het leerlingenaantal van deze school is weliswaar nog gering, maar de groei van de Volksschool waarborgt een zeer bevredigend aantal leerlingen voor het volgend jaar. Zonder Vervolgschool heeft

onze Volksschool te Sidaredja geen bestaansrecht. Er was dus geen andere oplossing dan deze mogelijk. Bij genoegzaam aantal leerlingen is ook subsidie voor de Vervolgschool in uitzicht gesteld.

Wat de Huishoudschool betreft, zijn de financieele moeilijkheden door de zeer goede resultaten van de actie van Mevrouw Esser in Holland op 't oogenblik opgelost. De toeloop van nieuwe leerlingen echter en vooral van interne leerlingen is beneden de verwachting gebleven. De opvoeding der dochters moet het eerst lijden, als de inkomsten gaan verminderen.

Zoo wisselen voortdurend licht en schaduw in ons werk. Er is veel zegen en veel zorg. Bij den voortduur blijven wij den arbeid in Uw voorbede aanbevelen.

J. A. C. RULLMANN.

Poerbolingo, November 1932.

Een te zware proef?

Bok Trawangsa is overleden.

Even schokte de ontroering door de vergadering onzer goeroe's toen dit werd medegedeeld.

Geen wonder, want haar lange ziekte en haar sterven nu, bergt een raadsel in zich. En wij hebben het ons telkens afgevraagd wat toch de oplossing zou kunnen zijn en het antwoord werd niet gevonden. Wij moeten zeggen misschien: is **nog** niet gevonden. Dit antwoord alleen hebben wij: Mijne wegen zijn hooger dan Uwe wegen, en Mijne gedachten dan ulieder gedachten.

Dat moet het geloof genoeg zijn, ook nu nog!

Het beloofde zooveel in Bangsa en het groeide zoo goed, enkele jaren geleden. De verwachting was sterk, dat Bangsa een rijke oogst zou geven.

Maar die belofte is niet vervuld. Er is nog een klein clubje getrouwen, maar zij leven in den druk en in den schaduw. De belangstelling rondom de enkelen getrouwen is verdoofd en de deuren hebben zich gesloten.

Dat is het raadsel van de ziekte van Bok Trawangsa. Want het was toch wel opvallend, dat zij door die kwaal getroffen werd, zoo kort na haar overgang tot het christendom. Dat spelde weinig goeds. Het verband lag voor de hand en naarmate haar kwaal erger werd, werd de oplossing duidelijker.

Het was verkeerd geweest die stap. Het

was een gevaarlijke macht die vreemde godsdienst.

Eigen familieleden van Trawangsa keerden terug tot het heidendom en gingen weer offeranden brengen aan de vertoornde geesten op de heilige plaats van hun vereering. Anderen bij wie de belangstelling nog in het eerste stadium was, wendden zich af, bevreesd voor mogelijk onheil. De kansen voor Christus keerden.

En toen is gedaan, wat mogelijk was. Dr. Vogelesang heeft de zieke bezocht; zij is verpleegd geweest in Poerworkerto; Dr. Miedema heeft haar eenige maanden geleden weer onderzocht en behandeld. Maar het kon niet baten. Haar ziekte was ongeneeselijk.

De gebeden zijn voortdurend opgegaan tot God. Wij hebben met ons beperkt inzicht gedacht: Wat zou het heerlijk geweest zijn, als God hier een wonder deed! Wat een kans. Welk een oogst!

Het is al lang geleden dat Ds. Soedarmadi op de offerplaats de gemeente verzameld heeft en vele belangstellenden; en daar heeft hij getuigd van de kracht, die in Christus Jezus is. Hij heeft de ijdelheid der afgoden uitgeroepen en heeft in Christus' Naam, Satan macht en recht ontzegd over de getrouwe belijders. En openlijk in de beklemmende schaduw der zware boomen, die de Heiden door geesten bevolkt waant, is de zegen van den Almachtigen ingeroepen.

En het antwoord?

Nu is Bok Trawangsa overleden. Zij zelf is getrouw gebleven, maar de gemeente leeft onder den druk van dit raadsel.

Hebben wij het recht te zeggen, te vragen zelfs: „Is deze proef te zwaar geweest voor het jonge pas ontloken geloofsleven daar?”

Nog is immers de geschiedenis van het Koninkrijk Gods in Bangsa niet geëindigd.

Nog altijd wordt Zijn Naam beleden.

Nog altijd wordt van Hem getuigd.

Nog altijd is Zijn arm onverkort ook daar.

Het geloof kan verder.

Het kan hopen en wachten.

Het mag verwachten.

Nee, wij begrijpen dit raadsel niet. Maar God vergist zich niet. En daarom vergist ons geloof zich niet.

Het is van de overwinning verzekerd, ook in Bangsa.

„Uit Poerbolingo.”

R.

Zending Noord-Holland.

De eerste steenlegging van de Kerk te Wonosari.

(Bij de foto).

In het No. van December 1932 is een stukje opgenomen uit een brief van Ds.

Daarna keerde zij in 't Solosche terug en diende tot 1926 het Zendingsonderwijs aldaar, eerst weer te Klaten en daarna te Solo, tot ze eind 1926 in 't huwelijk trad met den heer R. Pos, die in 1927 werd benoemd tot hoofd van de Chr. H.I.S. te Sragen.

Thans, na een gelukkig huwelijksleven

Plechtigheid van de eerste steenlegging van de Kerk te Wonosari (Djokja).

Allaart, waarin hij vertelt van de eerste steenlegging van de Kerk te Wonosari.

Deze foto laat ons het gezelschap zien, dat bij die plechtigheid tegenwoordig was. Op den achtergrond staat de Gemeente van Wonosari. Vooraan zitten van links naar rechts Mevr. Soemakno, Mevr. Allaart, Mevr. v. d. Laan met haar zoontje Piet naast zich, Ds. Allaart, de Regent van Wonosari, Mr. v. d. Laan, de Heer Hobé en zijn zoontje Roelie.

W. B.

IN MEMORIAM.

Mevr. W. Pos—Damme. †

Hedenmorgen brachten we haar op Djokja's doodenakker grafwaarts, haar, die God had thuisgeroepen en die in haar gezin met zoo jeugdige kinderen niet gemist kon. 's Heeren wegen zijn vaak voor ons in donkerheid!

In 1920 kwam Mej. W. Damme als onderwijzeres in Indië en werd werkzaam aan de Chr. H.I.S. te Klaten. Met ijver en belangstelling diende zij aan deze school het Zendingsonderwijs, dat al spoedig de liefde had van haar hart. Toen in 1921 aan een der scholen van de Salatiga-zending zeer dringend hulp noodig was, en daarvoor niemand te vinden was, heeft zij zich gegeven en ruim 2 jaar de leiding van de school te Blora op zich genomen.

van nog geen 6 jaar, heeft God haar op 32-jarigen leeftijd toch Zich genomen. Wij, hier, in 't Klatensche, gedenken inzonderheid met dankbaarheid, wat ze voor de Chr. Holl. Inl. School is geweest.

In haar werk heeft ze steeds haar leerlingen tot een zegen trachten te zijn en zoo heeft zij ook voor zichzelf daaruit een zegen mogen ontvangen.

Haar plotseling, maar vredig verscheiden in het Zendingshospitaal te Djokja legde hiervan getuigenis af.

Zoo bepaalde dit sterven van een zoo jeugdige in onzen Zendingskring ons allen weer bij het wankele van ons leven. Diepe ontroering was er bij allen, die zich om haar groeve scharden, hedenmorgen. Meeleven ook met haar man, die met vier zeer jonge kindertjes achterbleef.

Maar de wetenschap, dat zij thans is bij haar Heiland en Heere is hem en ons allen tot rijken troost.

J. B.

Klaten, 22 Nov. 1932.

Begroting van de ontvangsten en uitgaven van de Zending van Noord-Holland over het jaar 1933.

Voor de Zending van Noord-Holland is voor 1933 de volgende begroting bij den Kerkeraad te Amsterdam ingediend.

Hoofd- en Schooldienst in Indië.**Uitgaven.**

Traktement en kindergelden	
Miss. predikant	f 6100.—
Salarissen helpers	„ 13200.—
Pensioenen	„ 2600.—
Salarissen Onderwijzers	„ 15000.—
Hu'shuren	„ 2600.—
Extra toelagen	„ 1100.—
Reiskosten	„ 3350.—
Colportage salarissen	„ 3800.—
„ Inkoop boeken	„ 1500.—
„ Reiskosten	„ 900.—
„ Mardirahardja	„ 1000.—
Onderhoud gebouwen	„ 1500.—
Grondlasten	„ 300.—
Verzekeringen	„ 150.—
Scholen: leermiddelen	„ 2250.—
„ huur enz.	„ 1000.—
Bouw 2 scholen	„ 1000.—
Lesgelden	„ 2400.—
Administratie	„ 2300.—
Clubhuis Kalioerang	„ 100.—
Onvoorziene uitgaven	„ 300.—
Totaal	f 62750.—

Ontvangsten.

Bijdragen Javaansche Gemeenten	f 150.—
Subsidie Schooldienst	„ 7000.—
Colportageverkoop van boeken	„ 3300.—
Schoolgelden	„ 1000.—
Geldzending uit Holland	„ 50800.—
Giften	„ 500.—

Totaal f 62750.—

In Nederland.**Uitgaven.**

Pensioenpremie	f 2728.50
Pensioen	„ 3600.—
Kindergelden	„ 125.—
Repatriatiefonds	„ 500.—
Zendings Studie Raad	„ 400.—
Bijdrage aan de Generale Kas	„ 6000.—
Interest	„ 1000.—
Traktement 2e dienaar	„ 4200.—
Zendings Studie Theol. Sch. en V. U.	„ 50.—
Onkosten	„ 450.—

Totaal f 19053.50

Ontvangsten.

Voor pensioen	f 3600.—
Aflossing pensioenfonds	„ 5000.—
Bijdragen van de Kerken	„ 5453.50
Uit Schoolbusjes en giften	„ 5000.—

Totaal f 19053.50

Medische dienst.**In Indië.**

Ontvangsten	f239746.12
Uitgaven	f238212.—

Saldo f 1534.12

In Nederland.**Ontvangsten.**

Bijdrage Vereeniging Dr Scheu- rers hospitaal	f 7000.—
Van de Kerken	„ 4700.—
Uitkeering voor pensioen	„ 1050.—

Totaal f 12750.—

Uitgaven.

Omslag voor de pensioenen ...	f 2673.—
Geldzending naar Indië	„ 10077.—

Totaal f 12750.—

Door de Kerken zal er volgens deze begrooting moeten worden bijeengebracht in 1933:

Voor de uitgaven van den hoofd- en schooldienst in Indië	f 50800.—
en in Holland	„ 5453.50
Voor den Medischen dienst ...	„ 4700.—
Onvoorzien	„ 46.50

Totaal f 61000.—

Wij verwachten, dat de Kerkeraad, als dit No. verschijnt, deze begrooting wel aldus zal hebben vastgesteld. Zij is f9000 lager dan de begrooting voor 1932. De nood der tijden, die heel wat kerken in Noord-Holland bijzonder zwaar drukt, noopte tot de grootst mogelijke bezuiniging. Het heeft heel wat moeite gekost de begrooting met dit beduidend bedrag te verlagen.

Volgens den thans nog geldenden rooster van omslag zullen de verschillende Classes van Noord-Holland in 1933 voor de zending hebben bijeen te brengen:

Classe:	
Alkmaar	8 % van f61000 = f 4880.—
Amsterdam	40 % van f61000 = f 24400.—
Enkhuizen	8 % van f61000 = f 4880.—
Hilversum	14 % van f61000 = f 8540.—
Haarlem	19 % van f61000 = f 11590.—
Zaandam	11 % van f61000 = f 6710.—

Totaal f 61000.—

Hieruit kan nu elke Kerk gemakkelijk berekenen wat van haar verwacht wordt. Elke kerk weet natuurnlijk wel op welk percentage zij staat in den classicalen omslag.

W. B.

Zending Friesland.

Wonosobo.

Van het werk te Wonosobo schrijft Ds. v. Dijk het volgende:

„Met onze H. C. S. te Wonosobo gaat het ook zeer gezegend. We hebben reeds meer dan 190 leerlingen. En ondanks de malaise hebben we ook wat de inkomsten van de school betreft, geen reden tot klagen. Er komt een aanzienlijk bedrag aan schoolgelden binnen, waardoor de school zich voor 80 % zelf kan bedruipen. Natuurlijk moeten we op de uitgaven voor personeel veel bezuinigen; maar wij mogen dankbaar constateeren, dat de Heere in dat opzicht bijzonder zorgt voor onze school. De Heer Berger is over twee onderwijzeressen, die hem helpen, bijzonder goed tevreden. Het onderwijs aan onze school is niet minderwaardig. Dat merken de Ouders ook wel, die hunne kinderen sturen. En wat de voorziening met leermiddelen betreft, hebben wij heel veel hulp gehad van andere scholen, die dank zij de ruime inkomsten, die ze gehad hebben, wel eens wat leermiddelen hebben kunnen verschaffen, die nog heel goed bruikbaar zijn. Van verschillende zijde hebben wij zoveel van een en ander toegezonden gekregen, dat wij zonder veel kosten er behoorlijk goed in zitten.

Ook met ons ziekenhuis te Wonosobo gaat het goed. Dr. Berg heeft, daar hij naar Seemba hoopt terug te gaan, hier in Indië omgezien naar een dokter, die geschikt en bereid is om hem op te volgen, en hij schijnt hierin geslaagd te zijn. Hij heeft ongetwijfeld aan de zendende Kerken al wel een voorstel voor de benoeming van een opvolger gedaan. Misschien is de benoeming al wel geschiedt, als Gij dit zult lezen.

Met Zr. Rinck gaat het gelukkig heel goed. In het begin had zij het nog al moeilijk. Ze moest een operatie ondergaan. Later had ze ook nog wel eens wat last van ongesteldheid. Maar ze schijnt dat wel te boven te komen. Ze werkt met lust en ijver. En ze doet werkelijk, wat in haar vermogen is, om met de middelen, waarover ze beschikt, van ons ziekenhuisje te maken, wat er van te maken is. Ook heeft ze werkelijk succes met haar pogen om alles zoo geriefelijk, en gezellig en keurig mogelijk in te richten.

O, wat was zij gelukkig, toen ze onlangs uit Sneek het bericht kreeg, van een groote partij goederen, die vandaar voor ons ziekenhuis verzonden zijn. Daar heeft die

zusterkring in Sneek een goed werk mee gedaan. En dat is werk, waar ze ook eere van hebben. Ze moesten eens kunnen zien, hoe dat goed hier te pas komt. Want we kwamen hier met het ziekenhuis erg achteraan, bij anderen vergeleken. Maar het wordt steeds beter. Dit is weer een heele stap in de goede richting.

En het staat er nu ook goed voor met de kans op betere gebouwen. Op grond van met de Regeering al lang gevoerde onderhandelingen heeft Dr. Berg nu de gebouwen van het bestaande Gouvernementsziekenhuis voor ons hospitaal aangevraagd, en in verband daarmee recht op subsidie voor een ziekenhuis met 120 patiënten, en dus met twee doktoren. Subsidie voor een tweeden dokter krijgen wij daarbij voorloopig niet, maar wel het recht om gebruik te maken van de medische hulp van een Gouvernementsarts, die de Regeering daartoe beschikbaar stelt.

Als de Regeering dat verzoek toestaat (en daar is heel veel kans op), dan is het onze bedoeling om voor het geld, dat in Holland bij elkaar gebracht wordt, en wat hier beschikbaar is, bij het Gouvernementsziekenhuis de noodige gebouwen bij te bouwen, en daarvoor onze oude gebouwen te verlaten, zoodat we één ziekenhuis krijgen, dat de noodige ruimte biedt. Moge de Heere daartoe Zijn zegen geven”.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Een brief van Ds. A. Merkelijn.

Amice,

In mijn vorigen brief heb ik beloofd U wat te zullen vertellen over den geestelijken kant van 't werk in 't Hospitaal en dan een bepaald gedeelte ervan, voorzover het opzettelijke Evangelieprediking is. Anders zou ik teveel stof hebben. Immers als ik volledig den geestelijken kant van 't werk zou willen behandelen, zou ik 't moeten hebben over den dokter en al het personeel dat aan zoo'n hospitaal verbonden is en over al die grootere en kleine werkzaamheden, sfeer, stemming, gezindheid, die alle meewerken om een ziekenhuis tot een Zendingsinstituut te maken.

Daarom alleen maar over de opzettelijke Zendingsarbeid in en in verband met het hospitaal.

Voor dit werk werd nu een aparte goeroe indijl aangesteld, dus een soort geestelijke verzorger van 't hospitaal, die on-

geveer geen anderen arbeid verricht dan die met het hospitaalwerk in verband staat.

Zijn taak nu bestaat allereerst in het bijwonen van de polykliniek; elken morgen voor de dokter haar patienten gaat behandelen spreekt deze goeroe Indjil (Soemardjo heet hij) een kort woord tot de patienten als inleiding op het gebed, waarin hij voor de patienten en de dokter een zegen vraagt. Dan tracht hij met de bezoekers een gesprek aan te knooien, bijbelgedeelten en Christelijke boeken te verkopen en wanneer er eens iemand is, die belangstelling toont schrijft hij naam en adres op met de bedoeling hem of haar nog eens in de woning te bezoeken.

Nu is in den regel deze arbeid van weinig beteekenis naar het schijnt. De menschen, die op de polykliniek komen om medicijnen te vragen, komen daar meestal het eerst met het Evangelie in aanraking en dat wel onder mingunstige omstandigheden. Immers ze voelen zich niet lekker, ze zijn ziek en hebben het nu gewaagd om naar het hospitaal te komen om zich daar te laten onderzoeken. En als ze dan in het wachtlokaal zitten, dan zien ze met een zekere angst het oogenblik tegemoet, dat zij onderzocht moeten worden door den dokter. Zie ze zitten; op de banken in het wachtlokaal hebben ze zich neergezet en staren stil voor zich uit; spreken durven ze schier niet; want het is voor het eerst, dat ze hier komen. Ze hebben al wel gehoord wat voor een hospitaal het is; een hospitaal van de Zending en hoewel ze gekomen zijn om zich te laten helpen, zijn ze toch niet geheel gerust. Telkens wordt er een toegelaten tot de spreekkamer van de dokter; en de spanning groeit bij de achterblijvenden; straks nog een oogenblik en dan zijn zij aan de beurt.

Van Evangelieprediking aan menschen, die in zoo'n stemming verkeerden kan men weinig verwachten. Toch heeft ze plaats omdat door die prediking eenigermate een indruk gegeven wordt van het hospitaal, waar men komt en bovendien zijn er loopende patienten, die straks weer terugkomen en dan het Evangelie hooren in een minder angstige stemming. We hebben dan nu reeds de ervaring opgedaan, dat dit werk van den goeroe-Indjil niet te vergeefs is.

Want op een morgen toen Soemardjo stond te praten met een der polyklinikbezoekers over het Evangelie, mengde zich een oude vrouw in 't gesprek, die met groote graagte luisterde naar wat de goeroe-

indjil te zeggen had en deze eerste kennismaking is nu zoover gekomen, dat zij met haar man den goeroe-indjil in zijn woning heeft opgezocht en in haar huis telkens gesprekken worden gehouden over het Evangelie, waar zij dan enkele buurvrouwen bij uitnoodigt. We kunnen voor zulk werk niet elken goeroe-indjil gebruiken; het moet een opgewekte flinke Javanen zijn, die makkelijk een gesprek aanknoopt, de menschen rustig stemt, een man waarvan de menschen zeggen: „'t Is een aardige vent". 't Is een der voornaamste voorposten; hier ontvangen de menschen een eerste indruk en als die eerste indruk er een is van een trage, triestige man, dan wordt aan de Evangelie-verkondiging veel schade gedaan.

Het overige werk bestaat in het houden van koempoelan op de zalen. Eens per week predikt hij het Evangelie op de mannenzaal en eens op de vrouwenzaal, bezoekt hij de patienten, die daar liggen en tracht hij contact met hen te krijgen; spreekt hij een woord van troost, bidt met hen als ze dit begeeren. Deze arbeid is vooral moeilijk op de vrouwenzaal. Het houden van een samenkomst gaat nog wel voor den goeroe-indjil maar om de vrouwen een voor een te bezoeken is moeilijk en met de gewoonten der Javanen niet in overeenstemming. We hebben dan ook een paar Javaansche zusters bereid gevonden om dit bezoekwerk te verrichten op de vrouwenzaal; maar ook dit is geen ideaal. Deze zusters hebben hun huiselijke bezigheden en regelde arbeid valt hun moeilijk. We hebben behoefte aan een bezoekzuster, die zich speciaal wijdt aan het werk onder de vrouwelijke patienten en ze straks in hun huizen opzoekt. We bereiken niet voldoende door de Evangelieprediking uitsluitend door mannelijke krachten te laten geschieden. Wanneer een goeroe-indjil de menschen bezoekt in hunne huizen, dan treft hij meestal alleen de mannen. De vrouwen bevinden zich in het achterhuis en komen maar zelden te voorschijn. Ook komt het wel voor, dat als de mannen tot het geloof gekomen zijn, zij er weinig moeite voor doen om nu ook hun vrouwen tot geloof te bewegen.

Hoe heerlijk zou het zijn, wanneer we een vrouwelijke goeroe-indjil hadden, niet om samenkomsten te houden, niet ook om catechetisch onderwijs te geven, maar om de vrouwen te bezoeken; de vrouwelijke patienten op het hospitaal en straks wanneer zij gezond het hospitaal verlaten hebben in hunne huizen; en ook de Christen

vrouwen, en de vrouwen van Christenen, die nog niet tot geloof gekomen zijn. Maar ik durf het noodige geld niet te vragen, dat aan zoo'n arbeid verbonden is. Een f 600 per jaar is er licht mee gemoeid; en in deze malaise moeten we het maar zien te stellen, hoewel dit woord „zien te stellen" me haast niet uit de pen wil. Het

dat haar man intusschen weggegaan is, zonder bericht achter te laten en zij weet weken daarna nog niet waarheen; misschien is hij met een andere vrouw gaan leven. Wat bij deze eene vrouw nog vermoeden is, is bij Nommer 2 zekerheid; haar man heeft terwijl zijn vrouw in 't ziekenhuis lag, een andere vrouw genomen

Zendings-Tentoonstelling.

is zoo noodig. Maar ik heb een idee. Is dit niet iets voor onze jonge dochters. In mijn verlof is het me opgevallen, dat bij onze jonge meisjes zooveel Zendingsliefde was. Misschien is het mogelijk, dat de meisjesverenigingen in Zeeland, Brabant en Limburg speciaal voor haar rekening namen het salaris voor een vrouwelijke goeroe-indjil.

Dat zou werkelijk een uitkomst zijn en iets moois, wanneer speciaal de jonge-vrouw in de drie zuidelijke provincies dit eens voor haar rekening nam.

Wie neemt het initiatief? Wie pakt het eens aan? Met groote dankbaarheid zullen we hooren dat we een vrouwelijke kracht kunnen aanstellen voor het brengen van het Evangelie onder de vrouw. Dat Evangelie heeft de vrouw zoo noodig; vooral de vrouw lijdt hier ellende. Daar is een vrouw, die enkele weken in het hospitaal gelegen heeft; thuishkomende bevindt zij,

en zoo waren er in een week drie vrouwen als hersteld teruggekeerd naar hunne woningen om daar te ervaren, dat haar mannen haar ontrouw geworden waren.

Een volgende keer iets over de vruchten van dit werk.

Als steeds Uw

A. MERKELIJN.

Zendings-Tentoonstelling.

Het Tentoonstellings-materiaal, waarover reeds eerder in het Zendingsblad geschreven is, is reeds in meerdere plaatsen te bezichtigen geweest en zal in de komende maanden nog in verschillende andere plaatsen tentoongesteld worden. Hierbij wordt een foto afgedrukt, genomen te Amsterdam, waar de Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal in November de rij der exposities heeft geopend. Men krijgt aldus

een kleinen indruk van den aard der verzameling.

Zendings-Commissies, die er nog over mochten denken, de tentoonstelling ook in haar woonplaats te organiseren, gelieven zich thans voor het verkrijgen van nadere inlichtingen ten spoedigste te wenden tot het Zendingsbureau der Gereformeerde Kerken, Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Zooveel mogelijk kan dan een economische route worden vastgesteld.

Desgewenscht is de heer P. Lok, oud-hoofd aan de Holl. Chin. School te Magelang, bereid, deskundige voorlichting te komen geven. Ook daarover verstrekt het Zendingsbureau nadere inlichtingen.

Voorts is er aan het Zendingsbureau naast de groote collectie (die 8 kisten omvat) ook een **kleine** verzameling voor uitleening beschikbaar, speciaal bestemd voor scholen. Deze Schoolkist is voorzien van een uitvoerigen beschrijvende catalogus, zoodat het voor iedere(n) onderwijzer(es) mogelijk zal zijn, bij de voorwerpen de noodige toelichting te geven.

Ook over deze kist en de voorwaarden van uitleening kan men alle gewenschte inlichtingen verkrijgen aan het Zendingsbureau.

TH. RUYS Jr.,
Directeur Zendingsbureau.

Ingezonden.

Zeergeachte Redactie,

In het Zendingsblad van December lees ik, dat door een verslag over een toespraak, die ik 16 November te Amsterdam heb gehouden, de indruk gewekt is, dat ik misschien iets onvriendelijks over de Gereformeerde Zending zou hebben gezegd. Die indruk is geheel onjuist.

Het gebeurt helaas wel eens meer, dat in een kort krantenverslag groote nadruk valt op iets, wat door een spreker in het voorbijgaan werd opgemerkt. Zoo ontstaat gemakkelijk een verkeerde indruk bij die lezers, die den spreker niet hebben gehoord. Daarom wil ik trachten te verduidelijken, wat ik bedoelde met mijn vergelijking tusschen de kosten van het werk op Midden-Java en die van het werk op Oost-Java.

Als Zendingsman, die een deel van mijn leven heb mogen geven aan de Mohammedanen-Zending op Oost-Java, heb ik — wat niet zal verbazen — getracht ook mee te leven met het naburige Midden-Java, waar het werk zooveel overeenkomst vertoont met onzen arbeid. Ik ben overtuigd, dat wij veel van elkaar kunnen leeren, van de methode, de ervaring van den ander. Bo-

venal heb ik ook op Midden-Java mogen zien, hoe God ook daar werkt en zegen schenkt. Niet enkel lees ik al tal van jaren „Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken.” Maar vooral denk ik met groote dankbaarheid terug aan bezoeken, die ik bracht te Djokja, Solo en andere terreinen der Geref. Zending.

Wat heb ik dan op die vergadering te Amsterdam willen zeggen?

Ik wees er op, dat er nu voor Oost-Java 2 à 3 maal zoo veel wordt uitgegeven als ongeveer 15 jaar geleden. Er is groei, er wordt achterstand ingehaald. Toch gaat het ons, Zendingen, die onder den indruk zijn van de vele mogelijkheden en groote kansen, wel eens te langzaam.

Welnu, deze dingen wilde ik duidelijk maken door een vergelijking te maken tusschen Oost- en Midden-Java, daarom heb ik toen ook enkele cijfers genoemd. Op Oost-Java wordt veel te weinig gedaan b.v. aan lectuurverspreiding, omdat „Oegstgeest” hiervoor niet voldoende gelden ter beschikking kan stellen. Zoo heb ik toen te Amsterdam o.a. ook verteld, dat een Ressort-Zending op Oost-Java per jaar slechts kan beschikken over f 250 voor colportage-arbeid, terwijl menige collega op Midden-Java voor dit doel een f 3000.— mag uitgeven. Het zal toch wel duidelijk zijn, dat ik niet bedoelde te zeggen, dat Midden-Java te veel corporteurs heeft! Integendeel: ik zou wenschen, dat we op Oost-Java ook veel beter de lectuurverspreiding konden aanpakken.

Ook heb ik verteld, dat ik soms zoo gaarne b.v. een volksschool zou hebben geopend in een dessa, waar groeiende belangstelling was voor het Evangelie en behoefte aan een eenvoudige school. Maar in menig geval moest ik nalaten, wat ik had kunnen doen, als wij uitbreiding aan ons werk hadden mogen geven. Als op Midden-Java meer geld beschikbaar is voor uitbreiding, dan misgunnen wij dat niet aan de Geref. Zending, maar verblijden wij ons mee.

Van deze gelegenheid maak ik dan ook gebruik, om er op te wijzen, dat ik een open oog heb voor verblijdende Zendingsbelangstelling in Gereformeerde kringen, die soms beschamend is voor ons, Hervormden. Op Oost-Java werken we soms te zuinig, laten we na, verwaarloozen we, wat op bearbeiding wacht. In onze Zendingskringen was wel eens te weinig belangstelling voor de Mohammedanen-Zending op Java. Oegstgeest, of laat ik zeggen, de niet-Gereformeerde Zending heeft de zorg voor zooveel terreinen, terwijl de Gereformeerde Kerken zich op Midden-Java (en Soemba) concentreren.

God geve, dat wij, Gereformeerden en Hervormden, steeds de bereidheid hebben, om van elkanders ervaring te willen leeren, steeds meer er oog voor krijgen, hoe God op ons eigen terrein en op dat van den ander kleine kracht, onze beperkte middelen gebruikt en zegent. Hartelijk hoop ik, dat ondanks crisis of malaise de Gereformeerden op Midden-Java krachtig zullen blijven streven en werken, en dat de niet-Gereformeerden met verdubbelde belangstelling offers blijven brengen ook voor den arbeid op Oost- (en West-Java).

Zetten. J. M. S. BALJON.

Het Herrnhutter Jubileum-Comité te Zeist meldt ons:

De Suriname-Zending in nood?

De uitkomsten van de cijfers der Suriname-Zending dreigt voor dit jaar rampspoedig te zullen worden. Ondanks de groote belangstelling, ondervonden bij de viering van het eerste Jubileumjaar der Herrnhutter Zending, is op 1 Dec. j.l. slechts f 76.000 ingekomen, waarbij reeds is rekening gehouden met 11/12 deel van het jaarlijksche aandeel van het Zeister Zendingsgenootschap (postrek. 24696) ad f 25.000 in de opbrengst van Oegstgeest.

Wanneer men bedenkt, dat Zeist in ons land jaarlijks f 120.000 moet bijeenbrengen, is het duidelijk, dat hier een noodlottig tekort nadert. En dan moet nog de last worden gedragen van de tekorten over 19 ad f 20.000, over 1930 ad f 30.000 en over 1931 ad f 19.000.

Komt er geen redding in den nood, dan zal van het bijkans 200-jarig werk der Herrnhutters in Suriname (1735—1935) onherroepelijk een groot stuk instorten.

Laat men toch niet vergeten, dat het grootendeels Duitschers zijn geweest, die den geestelijken opbouw van Suriname hebben volbracht.

600 Zendingen zijn er tot heden heen-gegaan; ruim 200 zijn er begraven.

Sedert 1928 heeft het Zeister Zendingsgenootschap, door den financielen nood van Herrnhut gedwongen, de geheele verantwoordelijkheid voor de Suriname-Zending op zich genomen.

Zou Nederland nu niet in staat zijn de voortzetting van het werk in zijn eigen West mogelijk te maken?

Korte Berichten,

Ds. A. Pos.

Ds. A. Pos, die een studiereis heeft ge-

maakt door Voor-Indië ter voorbereiding voor zijn arbeid als docent aan de Opleidingsschool te Djokja, hoopt in Januari terug te keeren naar Java om in Februari zijn Schoolarbeid te beginnen.

H. v. d. Brink.

Cand. H. v. d. Brink, die door de Kerk te Soerabaja is beroepen tot missionair dienaar des Woords voor Makassar, heeft met goed gevolg in de Classis Utrecht 7 Dec. l.l. examen gedaan in de Zendingsvakken. Van de deputaten ad Art. IV der Zendingsorde waren aanwezig Dr C. v. Gelderen, Dr H. Hoekstra, Dr V. Hepp en Ds W. Breukelaar.

Mej. A. M. van Zijlen.

Mej. A. M. van Zijlen, hoofdverpleegster aan het Petronella-Hospitaal te Djokja, heeft wegens voorgenomen huwelijk eervol ontslag gevraagd uit den dienst der Zending tegen 1 Juni a.s.

Mej. J. A. M. Muijlwijk.

Voor benoeming tot hoofdverpleegster aan het Petronella-hospitaal te Djokja is voorgedragen Mej. J. A. M. Muijlwijk te Gouda.

Een leeraar gevraagd.

Voor de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo wordt een leeraar gevraagd met M. O. bevoegdheid voor Nederlandsch en in het bezit der hoofdakte. Gouvernementsvoorwaarden. Indienstelling liefst zoo spoedig mogelijk.

Aanmelding bij W. Breukelaar, Santpoort.

Een blijde dag te Wonosobo.

Zondag 23 October l.l. was het te Wonosobo een blijde dag. Er werden dien dag in de Javaansche Gemeente 10 volwassenen en 3 kinderen gedoopt. Een rijke oogstdag voor die nog kleine Gemeente!

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709 's-Gravenhage
Postrekening No. 184489.

A. Zendingsbusjes.

Aan het Zendingsbureau zijn verkrijgbaar:

a. blikken busjes ad. f 0.23 per stuk, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55; bij grootere getallen geen verdere prijsverlaging.

b. Knikkertjes ad. f 5.— per stuk.

c. Papieren busjes ad. f 0.10 per stuk, mits afgehaald aan het bureau. Toezending geschiedt alleen bij bestelling van minstens 10 stuks, tenzij f 0.25 extra voor portokosten wordt gezonden.

Men kan het goedkoopst en het gemakkelijkst bestellen en betalen per giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten.

C. Informatie-dienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voor zoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor mensen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronestein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Het vergeten deel, door G. Sevensma—Themmen, bij N.V. Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen. f 3.25, geb. f 3.90.

Een boeiend, echt Christelijk boek. De schrijfster heeft onder ons een goeden naam. Stellig zal dit boek met genot worden gelezen en den naam der schrijfster eere aandoen.

De uitgave is uitstekend verzorgd. Ook de band is mooi.

De Goddelijke Openbaring in de eerste drie hoofdstukken van Genesis, door Dr. G. Chr. Aalders, bij Kok te Kampen. f 9.50, geb. f 10.50.

We zijn Prof. Aalders zeer dankbaar voor dit voortreffelijk werk van breede, diepgaande studie over een zeer actueel onderwerp.

Dit boek van blijvende waarde, dat principieel de lijnen zuiver trekt en, naar het ons voorkomt, wetenschappelijk hoog staat, is metterdaad een verrijking van onze theologische literatuur. Prof. Aalders gaat op de vraagstukken in, die deze hoofdstukken aan de orde stellen, en behandelt ze zeer zakelijk en helder.

Kok zorgde natuurlijk, dat de uitgave in orde is.

Prins Willem, Vader des Vaderlands, door W. G. v. d. Hulst. N.V. Daamen Uitg. Mij., den Haag. f 0.90, bij getallen beduidend lager.

Dit boekje is geschreven voor de jeugd en bestemd ter uitdeeling bij den 400sten geboortedag van Prins Willem 1. Het komt ons voor, dat de bewame schrijver uitstekend geslaagd is. De illustraties zijn ook heel aardig.

In 's Levens Voorhof, door Dr. J. Waterink, bij N.V. Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen. f 2.50, geb. f 3.25.

De bewame schrijver heeft in dit boek een aantal paedagogische schetsen gebundeld. Stellig zal dit boek veel aftrek vinden. En dat is het waard.

Langs den Heirweg, door Willem de Merode, bij Kok te Kampen. f 2.50, geb. f 3.40.

Een mooie bundel meestal kleine gedichten. Er zijn orchideeën onder van zeldzame schoonheid.

Jezus, wie was hij?, door Otto Borchert, vertaald door Dr. Impeta, bij Kok te Kampen. f 0.90, geb. f 1.25.

Een stichtelijk boek, dat wel niet veel

nieuwe gedachten biedt, maar toch waard is gelezen te worden.

Stamkaart van het huis van Oranje-Nassau.

De N.V. D. A. Daemens Uitgevers Mij. den Haag, brengt een duidelijke, mooi uitgevoerde stamkaart van ons Vorstenhuis in den handel, die we wel kunnen aanbevelen.

De Jonge Vrouw.

Het Dec. No. van dit mooie tijdschrift doet het best. Het is in hoofdzaak aan het Kerstfeest gewijd.

Op den Uitkijk.

Het Kerstnummer van dit hoogstaand, steeds keurig geïllustreerd tijdschrift gaf weer iets fijns, gelijk te verwachten was.

De Christelijke Illustratie: De Spiegel (uitgave van Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen) gaf een mooi welverzorgd Kerstnummer, dat aangenaam aan doet.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Geref. Kerk Rijswijk Z.-Holl. *f* 10. Mej. H. C. Raumann te Apeldoorn *f* 50. Door W. Boot 10 % van de ontvangsten voor de Zending in Zuid-Holland Noord over 1931 *f* 5750. Door Jurriën Veldkamp, eerste storting 10 % der ontvangsten in Groningen Drenthe en Overijssel c.a. *f* 5000. Door Ds. H. v. Alphen te Voorst 10 % van de ontvangsten in de Classe Apeldoorn *f* 473.77. Aandeel collecte Christ. Nat. Zendingfeest *f* 25. Gift uit de collecte Geref. Kerk te Wolfhezen *f* 20. Mevr. Gravin van Limburg Stirum—Sminia *f* 50. Door D. A. Kichner, aandeel collecte Zendingssamenkomst te Arnhem *f* 15. Door J. de Haan, van de schoolkinderen te Berlikum *f* 25. N. N. te M. *f* 2. Door J. Dengerink, van de kinderen der Christ. M.U.L.O. Sch. te Hoofddorp *f* 15. Door J. de Jong, van de Oranjeschool te Amsterdam *f* 8. M. Bolt Lucaswolde *f* 2.50. Door J. de Jong, van de Chr. Nat. School te Voorburg *f* 15. Mevr. G. Bos te Haarlem *f* 5. Door D. Romeijn, van de Hulp-Zend. Ver. te Barneveld *f* 15.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Dec. '32.

Postrekening No. 32806.

Voor den bouw van het Hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Nes W.D. *f* 16.89; Barendrecht *f* 23.37; Diever *f* 29.75; Midelharnis *f* 10; Murmerwoude *f* 10; Gorinchem *f* 70.62; Kralingsche Veer *f* 10; Hallum *f* 23.82; Dordrecht *f* 60.88; Maasricht *f* 5; Ferwerd *f* 32.56; Ooltgensplaat *f* 7.50; Cubaard *f* 4; Oosterland *f* 5; Hindeloopen *f* 5.19; 's-Hertogenbosch *f* 41.08; Wierum *f* 2.50; de Wilp *f* 8.75; Zuidhorn *f* 5; Stad aan 't Haringvlied *f* 7.50; Kielwindeweer *f* 5; Witmarsum *f* 10.80; Schildwolde *f* 38.55; Muiderberg *f* 5.35; Marienberg *f* 2.50; 't Zundt *f* 10; Sauwerd *f* 21.42; Kamperland *f* 24.13; Ter Aar *f* 5.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Dec. '32.

Postrekening No. 32806.

Voor de Batakzending.

P. L. Bzn. te Dordrecht *f* 2; J. d. K. te L. *f* 1140; V. te B *f* 5.

W. BREUKELAAR.

Suriname.

Geen blij uiteinde.

Bij de jaarwisseling wenschen wij onze vrienden een „goed” uiteinde en een gezegend nieuwjaar. Ook onze Hernnhutter vrienden zouden wij dit zoo heel gaarne toewenschen. Maar helaas.... O ja, een rijk gezegend jaar op den zendingsakker bidden wij onze Zeister Broeders uit den grond van ons hart toe. Maar een blij uiteinde toewenschen met een tekort van ± *f* 40.000 klinkt dat niet als ironie? Dit is dan nog wel het eind van het jubileumjaar waarin met zooveel waardeering getuigd werd van 't geen de Hernnhutters in twee eeuwen in Suriname en elders verricht hebben. Kunt ge begrijpen dat de moed om voort te gaan bijna ontbreekt. Zij klagen niet gauw, onze dappere zendingsmensen bij uitnemendheid. De nood moet wel heel hoog gestegen zijn eer het tot een uiting komt als in het December-nummer van hun Zendingsblad. Wij lezen daar op de laatste pagina:

„We naderen het einde van het jaar, maar we zijn ver ten achter gebleven. Om ons doel te bereiken moest December ons nog *f* 44.000 brengen. Het groote tekort drukt zwaar. Wij kunnen niet anders dan bidden: „Heere geef uitkomst, Heere help ons”. Voor ons menschen lijkt het een onmogelijke taak. Bij God echter zijn alle dingen mogelijk”.

Wij behoeven hier wel niets meer aan

toe te voegen. Laat ons toch de Herrnhutter-Broeders, die in Suriname *ons* werk verrichten, niet aan hun lot overlaten. Wie spoedig helpt, helpt dubbel. God neige Uw hart.

Sinds vorige verantw. ontvingen wij van Mej. H. te R. f 2.50; via J. N. M. te 's-Gr. 4 giften van f 1; (allen N. N.); P. L. v. d. G. te W. f 4; F. W. te N. (Zend.Comm.) f 7.50; van Niek P. te A. f 1.50 (300 halve centen); Meisjesvereen. te O. f 21.88; Zend.ver. te B. f 10; G. Kerk te L. f 10; S. R. B. te H. f 2.50; C. O. te 's-Gr. f 25; W. K. te A. f 20; J. C. J. K. (leerl. Chr. Sch.) te N. f 10; Chr. Sch. (Pers.) te 's-Gr. f 6 en f 5.50; Leerl. Chr. Sch. te G. (M. A. de L.) f 5; via P. B. S. te B. f 8.73; IJ. de J. te S. f 5; Mw. A. A. v. d. W. te D. f 5; Pers. K.W.S. te B. f 2.50; P. K. v. B. te W. f 3; C. S. te W. f 3; P. V. te O. f 2; J. v. d. M. te O. (van leerl.) f 1.30; E. B. te G. (coll. G. K.) f 4.78.

Gelukkig blijven onze O.I.sche br. en z. ook steek houden. Via den Heer Bolwijn te Solo ontvingen wij een bedrag van f 170.

Allen even hartelijk dank.

Laren, Kerstmis 1932.

Postrekening 95494.

J. VAN KEULEN,

Vredelaan 10.

Comité tot steun der Rijnsche Zending in de Bataklanden.

2e verantwoording van 22 Nov.—22 Dec. 1932.

L. J. B. te A. f 15; C. A. J. de Gr. te K. f 2.50; S. G. te E. f 100; A. B. te 's-Gr. f 2; A. W. F. J. te 's-Gr. f 50; Dr. J. P. de G. F. te 's-Gr. f 5; gev. i. d. coll. diac. te 's-Gr. W. f 5; Ds. K. H. te N. f 2.50; Wed. K. te Z. f 1; J. M. N. te M. f 1; F. te E. f 2; J. S. te A. f 15; Wed. T. B. te K. f 1; J. H. te 's-Gr. f 1; F. W. te Sch. f 5; Prof. Dr. A. G. H. te K. f 1; Dr. H. V. te Z. f 25; F. A. v. H. te 's-Gr. f 2; M. J. B. te R. f 5; E. C. K. te St. f 1; W. G. B. te D. f 2.50; J. A. V. te D. f 2.50; Ds. C. Th. S. te A. f 10; G. K. te A. f 10; S. Gr. Jr. te E. f 5; J. M. te R. f 2; A. M. L. te A. f 2.50; N. N. verg. Patr. te 's-Gr. f 2.50; C. W. E. P. te D. f 2.50; J. v. K. te L. f 5.—; C. R. te W. f 5.—; H. A. P. M. te Z. f 1.—; D. H. te B. f 1.—; Meisjesver. te W. f 8.80; A. v. R. te B. f 2.50; N. V. Rot. L. f 2.50.—; H. J. B. te A. f 5.—; J. A. M. te A. f 3.—; G. J. L. te S. f 2.50; G. A. S. te B. f 2.—; Dam. M. te 's-Gr. f 10.—; A. J. B. te 's-Gr. f 10.—; Zegwaart col. f 23.35; K. D. te W. f 2.50; Ds. K. O. te B. f 1.—; Fam. Pl. te Ch. f 2.—; Mej. G. G. te A. f 10.—; N. W. J. S. te A. f 1.—; Ds. J. M. te L. f 5.—; H. IJ. te Sch. f 2.—; Mr. J. F. v. B. C. te L.

f 5.—; H. A. te 's-Gr. f 1.—; L. v. d. M. te 's-Gr. f 2.50; R. K. te W. f 10.—; A. P. T. Corp. te B. f 1.—; H. G. te R. f 2.—; IJ. P. te M. f 1.—; J. H. te D. f 3.—; Dr. Th. R. te L. f 2.50; P. V. te O. f 2.—; P. P. P. te W. f 2.50; W. K. te A. f 1.—; J. K. S. te A. f 5.—; M. L. te A. f 1.—; J. v. d. P. te Sch. f 10.—; C. S. te W. f 5.—; Eloutsch. te 's-Gr. f 15.—

te samen f 713.65.

Totaal met de 1e verantw. f 1045.48.

Hartelijk dank aan al de gevers, de 1e duizend zijn er dus. Onder deze giften zijn nu enkele grooten doch het moet nog veel meer worden, willen wij werkelijk den nood der Rijnsche zending in de Bataklanden lenigen.

Er zijn nog zoovelen, die aan onze roepstem nog geen gehoor hebben gegeven. Wie wil ook eens meewerken tot het organiseren van een avond ten bate van dit doel?

De comité-leden stellen zich gaarne bereid tot het vervullen van een spreektbeurt hetzij met of zonder lichtbeelden, een mooie collectie platen van de Bataklanden hebben wij ter beschikking

Wij verwachten veler medewerking.

Namens het uitvoerend comité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistr. 139.

Postgiro 6104.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba, 12e verantwoording van 25 Nov. 1932—24 December 1932.

Provincie Groningen:

L. Hoekstra, Woldendorp, filmavond f18.57; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, busjes 2e en 3e kl. sch. f4; A. Kaspers, Winsum, Coll. gift f2.50; id. Zendingscomm. f75; K. D. v. d. Kooi, Winsum, Nikk. school f19; Ds. H. de Zwart, Warffum, Coll. gift f10; idem, busjes, f39.38; P. Ritsema, Bedum, Zendingsbusje f3.72; H. Schuurman, Nieuw Buinen, busjes f28; idem, busje M. V. f7.25; Ds. J. Dijk, Sellingeren, filmavond f18.20; R. Oosterhuis, Zuidwolde, Gr. filmavond f30.25; Ds. J. Schelhaas, Roodeschool, coll. gift dankuur f2.50; Ds. J. Vischer, Spijk, gev. i. d. coll. van bruiloft J. K. en T. K. f4.60; J. Jonkman, Baflo, Zendingscomm. f50; F. Visser, Gerkesbl. Stroobos, Saldo Zendingsbl. f100; P. M. Pel, Stroobos, busjes kinderen f45.96; P. Kruienza, Kantens, busje schoolkinderen f4.12½; J. A. Roukema, Harkstede, saldo zendingskalenders f10.35; H. A. Hulzebos, Nieuwe Pekela, Zendingsbusjes f200; K. Kladder, Leens, v. d. Zendingscomm. f190.80; J. C. Wiersema, Bedum, Zendings-

busjes f125; H. Blaak, Marum, saldo zendingskal. en catech. bus f34.36; P. Tenze, Onderdendam, zendingscomm. f50; W. Kloppenburg, Valthermond, busje J. V. f4.85; idem, busje Ziv de Vr. f10.58; J. F. van Dijk, Woldendorp, Nikk. Geref. School f5; W. Koopman, Oldekerk, busje 2e en 3e kl. Chr. Sch. f5.67; W. J. Knoop, Winsum, Gr. van de Zangvereen. f5.—; Mej. A. Postma, Oldekerk, busje Jonged. vereen. f29.82; idem, halve centen f1.28; W. Ritsema, Appingedam, coll. gift „uit dankbaarheid” f50; J. Douma, Nieuw Buinen, Nikk. Chr. Sch. f5; Ph. J. Huyser, Westerlee, filmavond f25.45; J. L. Zijlman, De Wilp, Soembafilm f16.60; Mej. G. de Vries, Musselfkanaal, v. d. schoolkinderen waaronder 56 halve centen van Tiny Vos f12.50; Ds. J. Dijk, Sellingen, busjes Boelen B. f1.42½; Corrie en Jannine P. f2.71; Henny A. f2.67½; Willem P. f1.72½; Geert K. f3.16; Mina H. f3.83½; Riecke v. E. en Trientje M. f7.28; Trijntje B. en Annie M. f5.33; Grietje M. f3.52½; Harmke en Trijntje M. f3.27½; Grietje H. f4.26; Nikl. B. f1.88; Ds. W. Weener, Munnekezijl, zendingskas f23.10; Geref. Kerk, Groningen, coll. giften f10; Ds. H. v. d. Elskamp, Groningen, Catech. bus f34.18; idem, van N. N. f7.50; Leni en Tini Huitzing, Winsum, f2.50; A. Boot, Groningen, Pieter O. f1; Johan en Mientje v. D. f1.80; Jan K. f2.50; Zilverpapier verk. f1.22; totaal f6.52.

Provincie Drenthe:

W. v. Veen, Beilen, coll. gift f10; H. L. Smeman, Coevorden, vaste bijdragen f30.57; Ds. J. F. de Gier, Zuidwolde, Dr. kalenders f6.21; L. Wietsma, Gees, busjes Geref. Sch. f13; J. Mulder, Emmercompascum, busjes f25; Mej. J. H. Mulder, Meppel, catech. bus Mei Nov. f8.36; idem, verkoop kalenders f12.32; idem, zendingskas f75; W. v. Veen, Beilen, coll. gift f3.50.

Provincie Overijsel:

J. Kassies, Azn. Vroomshoop, coll. gift f2; D. de Vries, Steenwijk, busjes f57.86; Geref. Kerk, Genemuiden, coll. gift f10; idem, busje N. N. f3.71; J. Kassies Azn., Vroomshoop coll. gift f50; idem, coll. gift f25; Ds. K. v. d. Meulen, Kommerzijl f75; H. A. Beukenkamp, den Ham, Nikk. Geref. Sch. f50; Geref. Meisjesvereen. Blokzijl f60; Per Ds. J. H. Broek Roelofs: zendingsavond te Ommen f86.32; idem, zendingskas te Ommen f28.68; J. Mulder, Marle, busie school f5.50; T. Oegema, Dedemsvaart, Zendingscomm. f200; idem, Meisjesvereniging D. d. H. f4.16; J. T. Fleurke, De Krim, dankoffer f10; J. Kassies, Vroomshoop f130; Ds. R. W. Huizing, IJsselmuiden f71.08; Geref. Kerk, Genemuiden, zendingskal. f11.75; Ds. J. H. Broek Roelofs: busies Lemelerveld f26.85; S. Malda, Lutten, kinderen Geref. School f77.

Pinkstercollecten Groningen:

Oude Pekela f65.77.

Pinkstercollecten Overijsel:

Avereest f40.67.

Extra collecte Groningen:

Winsum f150.60; Nieuw Buinen f38.11; Baflo f81; Midwolda f29.08; Appingedam f127.57; Nieuwe Pekela f42; Grootegast f78; Overschild f27.50; Veendam f400.29; Kommerzijl f60; Harkstede f17; Munnekezijl f30.90.

Extra collecte Drenthe:

Hollandsche veld nagift f2.50; Zweelo nagift f1; Schoonebeek f61.48; Meppel nagiften f8.75; Alteveer f16.55; Emmererfscheidenveen f8.

Extra collecte Overijsel:

Hengelo f118.15; Ambt Vollenhove B. f62.31; Langeslag f21.23; Lutten f70; Lemelerveld f31.45.

Soembaweek Groningen:

Marum f177.45; Nieuw Weerdinge f137.20; Warffum f270.75; Kantens f36.27½; Garrelswear f210.40; Leens f471.45; Ten Boer f231.10; Enumatil f70.25; idem nagift f2.

Soembaweek Drenthe:

Schoonoord f76.50; Emmercompascum nagift f2.50; Meppel f475.79.

Soembaweek Overijsel:

Zwartsluis f110; Heemse f53.11; Almelo f330.56; den Ham f265.62; Ommen Witharen f35; Vriezenveen f19.25.

Oost-Friesland en Bentheim:

Geref. Kerk te Laar f33.77; Per S. Sweers: van Uelsen M. 57.30, van Emden M. 33.—, van Neermoor M. 19.39, totaal f63.74.

Van Heinde en Verre:

G. Oosterveen, Wageningen f5; J. C. J. Kuntz, Nigtevecht, schoolkinderen f10.

Totaal	f 7216.69
van 1 Jan.—25 Nov.	„ 78319.27½

Totaal tot op heden	f 85535.96½
---------------------------	-------------

Hoewel met veel waardeering voor de ondervonden medewerking in de pogingen die gedaan werden om te komen tot een sluitende rekening, en met groote dankbaarheid voor de door vele broeders en zusters betoonde blijmoedige offervaardigheid, moet toch geconstateerd worden, dat de inkomsten tot op heden aanmerkelijk bleven beneden het bedrag van 1931. En dat, terwijl de uitgaven stegen door intrekking subsidies, dat de laatste week van 1932 ons nog ongedachte en blijde verrassingen moge brengen. Tot 5 Januari 1933 gaan wij nog door alles wat voor de Soemba-Zending binnenkomt, te boeken op het oude jaar.

Met heilbede bij de jaarwisseling.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 24 Dec. 1932.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Deze ontvangt de zondaren en eet met hen. — Van Zendingsaangelegenheden: De nood der Zending in 1933; Mevr. de Wed. Wilhelm—Bol †; Dr. D. Bakker. — Zending Soerabaja: De heer en Mevr. v. d. Brink—Rotteveel. — Zending Zuid-Holland-Zuid: Dr. B. J. Esser en zijn gezin; De heer en Mevr. Wiggers—Ronhaar; Dankbaarheid. — Zending Zeeland: Brief van Ds. Merkelijn; Vergadering van Miss. arbeiders te Djokja; De linnenkast van het Petronella Hospitaal; Eén ton en drie ton; Zending op Bali. — Zending Groningen c.a.: Brief van Soemba; Rectificatie; Zendingscollectantjes van de Geref. Kerk te Ommen. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Deze ontvangt de zondaren en eet met hen.

Luc. 15 : 2.

Dat werd van Jezus gezegd door Farizeeërs en Schriftgeleerden. Toen zij zagen, dat al de tollenaars en de „zondaren”, het donkere deel van Israëls volk, tot Hem kwamen, om Hem te hooren. Toen zij zagen, dat Hij hen niet afwees, maar ontving; niet hoog en norsch bejegende, maar vriendelijk met hen omging, ja zich uitnoodigen liet in hun woningen om met hen te eten.

„Deze ontvangt de zondaars, en eet met hen.” Wat drukken deze woorden op zich zelf, afgedacht van hen, die ze zeiden, treffend en juist uit, wat Jezus ten aanzien van zondaren is en doet. Inderdaad, Jezus ontvangt zondaren. En Hij ontvangt hen zóó, dat Hij met hen eet, teeken van innige levensgemeenschap. Hij maakt zich één met hen, en hen met zich. Die Farizeeërs en Schriftgeleerden hebben, terwijl zij het tegendeel willen en bedoelen, den hoogsten lof van Jezus moeten verkondigen. Dit woord, als een schimpscheut bedoeld, is alle tijden door voor ontelbare harten tot het eenige geworden, dat hen vermocht te troosten:

„Jezus neemt de zondaars aan
„Roep dit troostwoord toe aan allen,
„Die van 's levens rechte baan
„Op den dwaalweg zijn vervallen.

Het woord, hier van Jezus gezegd, krijgt nog te meer nadruk, juist omdat het door Farizeeërs en Schriftgeleerden als schimpscheut is bedoeld. Zij waren immers de geestelijke leidslieden van Israël, die den weg der zaligheid moesten bekend maken. Nu, uit hun woorden is het wel te proeven, hoe zij tegenover tollenaars en „zondaren” stonden. Zij ontvingen ze niet. Die tollenaars en „zondaren” moesten maar zien hoe zij er kwamen, maar bij Farizeeërs en Schriftgeleerden behoeften zij niet aan te kloppen. Gelukkig er is er toch één: Deze ontvangt de zondaars en eet met hen. Er is dan ook inderdaad maar één weg, en één naam door welken wij zalig kunnen worden.

„Deze ontvangt de zondaars en eet met hen”. Wat ligt er nu echter naar de bedoeling een gruwelijke laster in deze woorden.

Want de bedoeling dezer woorden is: Deze houdt het met de zondaren, en maakt gemeene zaak met hen. Hij is onverschillig voor hun zonden, en hij stijft hen in hun goddeloosheid.

Het is dezelfde laster waarvan Paulus spreekt als zou de genade eigenlijk de zonde bevorderen in plaats van te bestraffen en tegen te gaan. En als zou het Evangelie der genade den menschen een vrijbrief tot zondigen verleen.

Maar zoo is het waarlijk niet en nooit. Integendeel, genade geneest, genade loutert. De genade die goddeloozen tot zich roept en rechtvaardigt, is heiligmakend. De zondaars, die door Jezus ontvangen zijn en met Hem gegeten hebben, gaan de Farizeeërs en de Schriftgeleerden voor in het Koninkrijk der hemelen, want hun gerechtigheid is overvloediger.

Laat dan dat woord overgenomen worden en uitgeroepen worden onder de Christelijke en de niet-Christelijke volken:

Deze ontvangt de zondaren en eet met hen.

E.

J. KRÜGER.

Van Zendingsaangelegenheden.

De nood der Zending in 1933.

Onder den zwaren druk der wereld-malaise staat allerwege de Zending in het teeken van grooten finantieelen nood. Alle Zendingscorporatiën door heel de wereld heen worstelen met onrustbarende te korten. Bij sommige Zendingen dreigt zelfs bange ineenstorting van den arbeid.

Ook de Zending onzer kerken komt, gelukkig nog niet algemeen, maar toch wel bij sommige kerken, zeer ernstig in het gedrang, inzonderheid ten gevolge van de bezuinigingsmaatregelen der Regeering, waardoor aanmerkelijke subsidie-bedragen voor den medischen dienst en den school-dienst gemist worden. Die bedragen der subsidie voor scholen en hospitalen zijn duizenden guldens lager dan voorheen.

En hier te lande laat de crisiss-nood zich in heel ons kerkelijk leven ernstig gevoelen. Dat is heel natuurlijk. Kerkelijke goederen, die vaste inkomsten geven, of desnoods zouden kunnen aangesproken worden, hebben onze kerken niet, althans niet van eenige beteekenis.

Ons kerkelijk leven moet onderhouden worden door wat de leden vrijwillig opbrengen. En nu bij velen de inkomsten zoo geweldig gedaald zijn, ligt het voor de hand, dat de bijdragen voor de instandhouding van het kerkelijk leven daarvan ook de gevolgen ondervinden.

Er moet mitsdien in bijna alle kerken bezuinigd worden, zooveel als maar eenigszins kan. En dan komt de vraag aan de orde waarop bezuinigd kan worden.

Het schijnt, dat in sommige kerken daarbij dan al heel spoedig aan de Zending gedacht wordt, alsof wel al mede in de eerste plaats de bijdrage voor de Zending kan worden verminderd. Wat voor de Zending gegeven wordt gaat immers naar buiten. Allereerst, zoo zegt men wel, moet er gezorgd worden voor de eigen kerkelijke huishouding. En eerst daarna voor de algemeene belangen, zooals de Zending. En die redeneering schijnt heel gezond. Maar zou zij het metterdaad zijn? Zou het in overeenstemming zijn met het Woord onzes Gods, wanneer men de behartiging der Zendingsbelangen op de tweede of derde plaats zet?

Toen onze Heiland na zijn opstanding bij de bijzonder belangrijke verschijning op den berg Galilea zijn arbeidsprogram voor alle eeuwen ontwikkelde, heeft hij aan zijne discipelen en in hen aan heel de

Kerk van den Nieuw Testamentischen dag de hooge opdracht gegeven: „Gaaf dan heen, onderwijst alle volken, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden al wat ik u geboden heb.”

Dit was het eenige bevel, dat Jezus toen gaf. Deze opdracht, die het groote Zendingsbevel inhoudt voor de Kerk aller eeuwen, ook voor de Gereformeerde Kerken van Nederland, staat in het middelpunt van zijn arbeidsprogram.

En aan die opdracht heeft Jezus de belofte verbonden: „En ziet, ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld.”

En als we waarlijk Christen zijn en we denken aan die opdracht, die Jezus daar gaf op Galilea's berg, zouden we dan de behartiging van de Zendingsbelangen, d. w. z. de gehoorzaamheid aan dat bevel, durven zetten op de tweede, derde, of vierde plaats van de dingen waarvoor we hebben te zorgen?

We herinneren ook aan wat de Heere tot zijn jongeren op den hemelvaartsberg heeft gesproken. Nadat hij aan zijn discipelen de belofte des Heiligen Geestes gegeven had, was zijn allerlaatste woord: En gij zult mijne getuigen zijn, zoo te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria en tot aan het einde der aarde.

Toen hij dat gezegd had, voer hij op ten hemel.

Dat was dus zijn allerlaatste woord, dat Zendingswoord voor alle eeuwen.

En als nu dit ernstig woord metterdaad weerklank heeft in ons hart, zouden we dan de behartiging der Zending, d.i. het getuigen van Christus tot aan het uiterste der aarde, durven zetten op de tweede, derde of vierde plaats van de dingen waarvoor we onze bijdragen geven?

En als we dat doen, zou onze Heiland en Koning, Jezus Christus, dat dan goedkeuren?

Daarbij komt nog iets. Het is een zeer opmerkelijk verschijnsel, dat de arbeid der Zending op schier alle Zendingsvelden gezegd wordt zooals bijna nooit te voren. In heel de wereld, in Indië, in Nederland, in alle landen loopt vrijwel alles achteruit. Maar de Zending gaat vooruit. Dat is 's Heeren werk. Het is treffend zooals van de Zendingsvelden over bijna heel de wereld verrassende berichten van Zendingszegen inkomen. Dit geldt ook van onze Zending op Java en Soemba.

En als we dan hooren van den rijken zegen, dien de Heere op den Zendingsaker geeft, waar tientallen, zelfs honderdtallen worden toegebracht tot de Gemeente des Heeren, zouden we dan de verzorging van de Zending durven zetten op de tweede, derde of vierde plaats van de dingen waarvoor we bidden en offeren?

Het spreekt van zelf, dat er ook in den arbeid der Zending bezuinigd moet worden, zooveel als dat zonder schade voor het werk kan geschieden. En dat gebeurt ook. Omdat tal van dingen beduidend goedkoper zijn geworden, kan ook de Zending thans met minder kosten hetzelfde werk verrichten, dan enkele jaren geleden. En in zooverre is het dringend noodig, dat de Zending haar uitgaven beperkt, gelijk zij ook doet, althans wat den arbeid der Zending onzer Kerken betreft. Maar onze Kerken mogen ernstig toezien, hoe zij het voor den Heere zouden verantwoorden, wanneer zij door bezuinigingsdrang gezegend Zendingswerk zouden stop zetten of afbreken.

Het jaar 1933 zal stellig voor de Zending wel een jaar worden van finantieelen nood. In onderscheidene Kerken zal het heel wat zorgen baren de noodige gelden bijeen te brengen. Maar als we luisteren naar wat Jezus sprak op den berg in Galilea en bij het afscheid op den hemelvaartsdag, dan zetten we de Zending niet op de vierde, derde of tweede plaats van de dingen, waarvoor we willen bijdragen, maar dan komt de Zending te staan op de plaats, die haar naar Jezus Woord toekomt, dat is op de eerste plaats onder de dingen, die we liefhebben en waarvoor we bidden. En dan komt het in orde, ook met onze gaven voor het werk der Zending.

Mevrouw de Wed. Wilhelm-Bol.

Den 3en Januari j.l. is te Utrecht overleden Mevrouw de Wed. M. Wilhelm-Bol in den ouderdom van bijna twee-en-tachtig jaar.

Zij was de weduwe van Jacob Wilhelm, in leven Zendeling-leeraar te Poerworedjo, thans de hoofdplaats van het Zendings-terrein der Kerk te Utrecht.

Zending Wilhelm stond in dienst van de Ned. Geref. Zendingsvereniging. In 1881 kwam hij op Java en heeft hij zich gevestigd te Poerworedjo, in de toenmalige residentie Bagelen.

Met zeldzame toewijding heeft Wilhelm

zich met al zijn krachten gewijd aan den dienst der Zending.

Mede op zijn aandrang is in 1887 te Poerworedjo de Keucheniuschool gesticht, waaraan Br. J. Zuidema met zooveel zorgen gewerkt heeft.

Ofschoon zijn oordeel over den merkwaardigen Javaanschen propagandist Sadrach veel te gunstig was, wat op bittere teleurstelling is uitgelopen, zal toch de naam van Zendeling Wilhelm in de geschiedenis onzer zending met groote eere blijven genoemd. Zijn liefde, ijver en toewijding voor de zending was bewonderenswaardig. En Mevrouw stond hem trouw ter zijde.

Br. Wilhem heeft de Zending niet lang mogen dienen. Reeds in 1892 riep de Heere hem naar den hemel. Mevrouw heeft tal van jaren het weduwekleed gedragen. Thans heeft de Heere ook haar geroepen om in te gaan in de eeuwige rust.

Santpoort, 25 Januari 1933. W. B.

Eén van de zendingsarbeiders van Midden-Java zond ons onderstaand gedachtenwoord ter plaatsing in het Zendingsblad.

W. B.

Dr. D. Bakker.

(11 Nov. 1865—22 Dec. 1932).

Het lang-gevreese bericht van het overlijden kwam toch nog onverwachts. De brieven spraken van een lichte verbetering van den toestand. Maar Dinsdag 20 Dec. verloor Ds. Bakker het bewustzijn, en twee dagen later overleed hij.

Onze droefheid is vermengd met blijdschap. De groote liefde, die de Overledene bij zooveelen mocht wekken, treurt om zijn verlies, maar het vertrouwen, dat hij inging in de vreugde zijns Heeren, wekt ons op om blijde met de blijden te zijn. De weemoed, smart zonder bitterheid, genieting in liefelijke herinneringen al is het tastelijk bezit voorbijgegaan, vervult ons hart. Niemand, ook niet die hem het meest beminde en het vurigst bad om zijn behoud, durft klagen nu God hem weggenomen heeft. Ontbonden te worden en met Christus te zijn is reeds, of het zoo gevoeld wordt of niet, zeer verre het beste voor elken geloovige in de jaren van kracht en arbeid, maar nog meer voor wie wegwijnt naar lichaam en geest. En het ligt aan onze zinnelijkheid, aan ons eenzijdig hangen aan het zinnelijk-waarneembare, aan ons hechten aan de gedaante dezer wereld, aan de zwakke werkzaamheid van onze geestelijke oogen, dat soms toch de

droefheid onze blijdschap overwint. En ook dit sterven roept ons op om meer geestelijk te leven, den vorm van het aardse leven als een voorbijgaanden schijn te erkennen, ons hart los te maken van de onwezenlijke gedaante der dingen, en door het geloof te leven in de wereld der onzienlijke dingen. De troost van Vrouw en Kinderen en van al zijn geloovige vrienden ligt in de erkenning, dat hij het leven inging en dat wij als stervende menschen achtergebleven zijn. En naarmate elk onzer dien troost geniet, wordt het besef van geestelijk leven verhelderd en ons hart verrijkt. In zijn leven is hij ten zegen geweest, in zijn sterven kan hij ten zegen zijn.

Dirk Bakker, te Heer Hugowaard geboren en te Santpoort overleden, mocht van 1889 tot 1929 als dienaar des Woords arbeiden. De Kerken van Apeldoorn, Broek op Langendijk, en Sneek mocht hij dienen in Holland, de Kerk van Heeg van 1900 tot 1906 op haar zendingsterrein Keboemen, en daarna de Kerken in het gemeen in het opleiden van helpers bij den Dienst des Woords te Djokja. Voor ons, die oppervlakkig zijn leven bezien, ligt zijn grootste beteekenis in de tweede helft van zijn ambtelijk leven. Toch weten wij dit niet. Misschien heeft het waarachtig-groote, het geestelijke, de Goddelijke genade het meest geblonken in wat voor ons oog het kleinere van zijn leven is geweest. Maar voor ons, die in de zending mogen dienen, of buiten den actieven dienst de zending liefhebben en voor haar bidden, staat de tweede helft als een bron van rijken zegen en als een lichtend voorbeeld.

Toen door Dr. Kuyper, Dr. Rutgers en anderen op de Synode te Middelburg 1896 temidden van vrij-verwarde denkbeelden op zendingsgebied in het bekende Rapport een licht was opgeheven, dat helder straalde over den zendingsweg onzer Kerken, gevoelden deze Kerken zich rijk op het gebied der gedachte. Nu wisten zij den weg. Het zendingstijdschrift van Dr. Warneck mocht in het jaaroverzicht over Holland 1896 eenigszins smadelijk over de Gereformeerden schrijven, dat zij wel veel over de zending praatten maar er vrijwel niets aan deden, deze kortzichtigheid werd weldra door de geschiedenis geoordeeld. Het helder inzicht gaat nu eenmaal naar goede orde vooraf aan de krachtige daad. En dat de jaarlijksche zendingsinkomsten onzer Kerken binnen veertig jaar meer dan vertienvoudigden, was voornamelijk te danken aan het helder spoor van arbeid, te

Middelburg getrokken.

Het was echter niet genoeg, het beginsel zuiver te stellen, den weg helder te teekenen en het doel duidelijk aan te geven. De gedachte moest worden omgezet in praktischen arbeid. En de overgang van de theorie naar de praktijk is veelal een der moeilijkste vraagstukken. De concept-zendingsorde, die door de Synode van Groningen in 1899 als ondeugdelijk ter zijde gelegd werd, was een der blijken van die moeilijkheid. De rechte praktijk wordt trouwens in den regel in de praktijk geleerd.

Ds. Bakker is de padvinder geweest van de zendingspraktijk naar de beginselen van Middelburg. Hij bezat in rijke mate het talent, dat daarvoor onmisbaar was, het talent der wijsheid. Wie zijn meest-karakteristieke trek moet aangeven, zal wel de wijsheid noemen. Ook overigens sierden hem vele gaven en deugden, als groote liefde tot God en den naaste, krachtige ijver, rustig evenwicht, een zachtmoedigheid die aan Mozes deed denken, waardeering van anderen, onverzettelijke volharding. Maar het meest-treffend was zijn wijsheid, zijn zuiver aanvoelen van het leven, zijn inzicht in de levensverhoudingen, en ten diepste: zijn verstaan van de Gods-gedachten in het leven.

En zooals de prijs, de waarde van een artikel volgens de handelsleer door vraag en aanbod wordt bepaald, zoo kan in onzen tijd de wijsheid niet licht te hoog worden aangeslagen. Want wijsheid is tegenwoordig schaarsch. Hoe bewuster het leven wordt, hoe meer het in formules wordt vastgelegd, hoe hooger de wetenschap opbloeit, des te schaarscher wordt de wijsheid. Wij kunnen onzen tijd kenschetsen als een tijd van wetenschap en techniek, echter niet als een van wijsheid. Toch is de wijsheid de grondslag der wetenschap, en heeft deze slechts waarde naar het gehalte aan wijsheid, dat zij bevat. De wetenschap dreigt ons echter van de wijsheid te vervreemden, en zichzelf daardoor tot onvruchtbaarheid te doemen. Er wordt te veel gelezen en te weinig gedacht. In den weg van wetenschappelijk onderzoek, en vooral in de tweede-handsche wetenschap van het overnemen van wetenschap van anderen, dreigt het verband met het leven zelf te loor te gaan.

Maar in Bakker handhaafde zich ondanks veel lezens de wijsheid, de heldere blik op het leven. Die wijsheid stelde hem in staat, de beginselen toe te passen op het praktische leven, moeilijkheden tot oplos-

sing te brengen, en lijnen voor de toekomst te trekken. Wie persoonlijke moeilijkheden had, wist geen beter adres voor goeden raad dan het zijne. In de vraagstukken van zendingsbelang en kerkelijk leven was hij de vraagbaak. En hij zag helder en klaar, hoe de Gereformeerde beginselen zich een weg banen in de praktische toestanden.

De opleiding van Inheemsche helpers scheen hem één der dringendste eischen van een goed zendingsbeleid. En hij-zelf werd geroepen, daaraan zijn krachten te geven. Negentig Javanen en enkelen van anderen landaard mocht hij opleiden tot predikers van het Evangelie. En de zegen, dien hun werk nog dagelijks brengt, is middellijk aan zijn degelijk en helder onderwijs te danken.

Deze opleidingsschool, door Bakker begonnen, zal weldra uitgegroeid zijn tot een school met drie docenten: een doctor en een doctorandus in de Theologie, en een, die behalve zijn candidaatsbul in de Theologie ook een doctorsbul in de Wijsbegeerte bezit.

Het was een zware taak, die Bakker achttien jaar vrijwel alleen droeg, om menschen van een zóó ander volk, met een zóó andere mentaliteit, in te leiden in de Gereformeerde beginselen op theologisch gebied. Toch is die taak hem niet bovenmatig-zwaar gevallen. Bij zijn eere-promotie tot doctor in de Theologie in 1930 zei hij: „De gedachte leefde toen (eind vorige eeuw) vrij algemeen, dat de zending naar Gereformeerde opvatting niet geschikt zou zijn om het hart van den Oosterling te treffen. Vóór mijn vertrek naar Indië raadpleegde ik Prof. Rutgers. Deze nam die vrees van mij weg. Er is een werk uitgekomen van De Kat Angelino „Staatskundig Beleid en Bestuursinrichting in Nederlandsch-Indië”, waarin meesterlijk wordt aangetoond, dat er geen absolute kloof is tusschen 't Westen en 't Oosten. Prof. Rutgers heeft toen met andere woorden mij reeds hetzelfde gezegd. Zijn aanwijzingen zijn de richtlijnen geweest, die ik getracht heb te volgen bij den arbeid. En de geschiedenis heeft bewezen, dat hij gelijk had. Ik durf nu zeggen, dat de Gereformeerde belijdenis het best zich aansluit aan de behoefte van het wedergeboren hart zoowel van den Westerling als van den Oosterling”.

Zijn opleidingsarbeid droeg nog meerdere vruchten. Hij leverde in het Javaansch een dogmatiek en een ethiek, een overzicht ier ambtelijke vakken, en schreef verkla-

ringen van eenige Bijbelboeken. De meeste dezer werken zijn door den druk reeds algemeen verkrijgbaar gesteld. Ook arbeide hij aan het belangrijk werk van de verbetering van de Javaansche Bijbelvertaling.

Welk een rijk, ook zegenrijk leven! Zijn verstandige raad aan zooveelen in hun persoonlijke of ambtelijke moeilijkheden, zijn heldere adviezen voor den gang van het zendingswerk en voor de ontwikkeling van het Hollandsche Kerkelijk leven brachten hem den eere-naam „Vader Bakker”. En met vertrouwen gaven allen zich aan zijn leiding over.

En dit alles deed hij met een eenvoudig hart. Als er werk van hem gevraagd werd, was hij aanstonds bereid, dit op zich te nemen, als het hem mogelijk was; hij liet zich niet tweemaal vragen, als het niet noodig was. Op wat hij tot stand had mogen brengen, verhoovaardigde hij zich niet. Nooit of vrijwel nooit sprak hij daarover. Naar den aard der menschelijke natuur kan men vermoeden, dat hij ook wel met de zonde van den hoogmoed te strijden zal hebben gehad, maar niemand onzer merkte iets van dien hoogmoed noch van dien strijd.

En dát is het heerlijkste in een betekenisvol leven, dat er geen persoonlijke eere mee gezocht doch alleen des Heeren eere mee bedoeld wordt. Een leven is groot, naarmate het zichzelf klein acht en God groot maakt. Trouwens, wijsheid en hoogmoed sluiten elkander uit; bovenal de wijsheid, in de school Gods geleerd.

Daarom kunnen wij allen zoo hartelijk God danken voor wat Hij ons in Vader Bakker gegeven had. En wij mogen wel bidden, dat dit rijke leven ons hart en leven niet ongezegd voorbijga, doch een lichtend spoor in ons nalate. En ook: dat al wat in Gods dienst door hem gedaan mocht worden, nog gedurende vele geslachten vruchten moge dragen tot Gods eere.

Zending Soerabaja.

De heer en Mevr. v. d. Brink—Rotteveel.

(Bij de foto).

Meermalen bleek ons, dat onderscheidene lezers van het Zendingsblad er prijs op stellen, dat er van de menschen, die uitgaan in den dienst der Zending een foto wordt opgenomen en iets van hen verteld wordt. Meestal zijn echter onze Zendings-

mensen er weinig op gesteld, dat hun portret in het Zendingsblad komt en daarbij het één en ander wordt medegedeeld. Vaak stelt men tot voorwaarde, dat die mededeeling zeer sober zij.

Ook ditmaal was dit weer het geval.

De heer H. v. d. Brink is geboren 4 Mei 1904. Reeds heel vroeg leefde het bij hem, dat hij zendeling wilde worden. Toen hij te den Haag lid werd van de Jongel. Ver. „Dr. A. Kuyper”, vroeg men hem dadelijk om de behandeling van de Zending voor zijn rekening te nemen. Dit leidde er toe, dat hij veel over de Zending ging lezen. En 16 jaar later mocht hij dit op de Jongelings Ver. begonnen werk bekroond zien door de uitgave van een „Zendingsleidraad”.

De Zendingsgedachte, die al heel vroeg hem gegrepen had, heeft hem steeds vastgehouden. Al heel spoedig stond hij in verbinding met den Zendings Studie Raad. In zijn studententijd van 1925—1930 berustte de leiding van de Zendingssactie onder de studenten van de V. U. voor een aanmerkelijk deel bij hem. Mede door hem is de actie buiten de V. U. georganiseerd in de Stud. Zend. Commissie, die onder alle Christ. studenten werkte.

De vaste overtuiging door God geroepen te zijn voor den arbeid in den dienst der Zending, gaat als een rechte lijn door heel zijn leven tot heden toe. waarvoor hij ootmoedig den Heere dankt.

Den 1sten April 1931 ontving hij tegelijk een roeping van de Kerk te Delft voor de Zending te Solo en een roeping van de Kerk te Soerabaja van den arbeid te Makassar. De keuze was wel wat moeilijk. Maar het pionierswerk, dat te Makassar hem wachtte, trok hem het meest aan, zoodat hij de roeping van de Kerk te Soerabaja aanvaardde.

In den tijd der voorbereiding voor den hem wachtenden arbeid, is hij in Zeist gaan wonen, nadat hij eerst in het huwelijk was getreden met Mej. N. Rotteveel geb. 4 Jan. 1908.

Tijdens hun verblijf te Zeist hebben beiden, ieder op eigen manier, hun tijd benut om zich voor te bereiden voor het wachtend werk. Den 7den Dec. l.l. heeft hij zijn missionair examen afgelegd in de Classis Utrecht. En dankbaar dat zij konden uitgaan om den eigenlijken arbeid te beginnen, zijn zij 13 Jan. j.l. te Genua aan boord gegaan van de „Christ. Huygens” tot vertrek naar Indië.

Zij hoopten 5 Februari te Soerabaja te zijn, waar dan wellicht 12 Febr. de be-

vestiging zou plaats hebben. Daarna blijven zij, naar het voornemen is, nog een paar maanden op Java om kennis te maken met de Gemeente te Soerabaja in wier Zendingsdienst Ds. v. d. Brink zal hebben

De heer en Mevr. v. d. Brink—Rotteveel.

te arbeiden, alsmede om een studiereis te maken naar Midden-Java en een nauw contact aan te gaan met de zendingswerkers, die daar werken. En dan hopen Ds. en Mevr. v. d. Brink—Rotteveel naar Celebes te gaan om te Makassar te gaan arbeiden onder de Makassarers en tevens de verstrooide Gereformeerden te verzorgen.

Het is een bijzonder moeilijk werk, dat hun daar wacht. Ga de Heere steeds met hen mede.

W. B.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Dr. B. J. Esser en zijn gezin.

(Bij de foto).

Toen Dr. B. J. Esser in December 1931 met verlof in Holland kwam, werd door sommigen wel gedacht, dat hij niet weer naar Indië terugkeeren zou. Hij is niet zoo jong meer. Zijn zes-en-vijftigsten verjaardag is hij reeds voorbij. Daarbij heeft hij een beduidend getal Indische dienstjaren. In Mei 1908, bijna 25 jaren geleden, deed hij reeds zijn intrrede als missionair predikant. Bovendien was, mede ten gevolge van zijn zwaren arbeid op Java in

dienst der Zending, zijn gezondheidstoestand niet voortreffelijk meer. Vandaar dat er wel gevreesd werd, dat Dr. Esser niet meer zou kunnen teruggaan naar zijn arbeidsveld.

Maar de Heere heeft die vrees gelukkig beschaamd. De betrekkelijke rust tijdens

Reeds werd in enkele bladen gemeld, dat Dr. Esser nu voor goed naar Indië ging en niet meer naar Holland terugkeeren zou. Dat bericht was wel wat voorbarig. Dr. en Mevr. Esser hebben slechts één kind, een dochter, die thans in Eudokia wordt opgeleid tot verpleegster. Als die

Dr. D. J. Esser en zijn gezin.

zijn verlof heeft hem onder den zegen des Heeren goed gedaan. Zijn krachten, en ook die van Mevrouw, zijn weer gesterkt. En de vorige maand heeft hij met Mevrouw de reis naar Java weêr aanvaard.

Het is nu voor de vierde maal, dat Dr. Esser, in dienst der Zending, de reis naar Indië maakt. De eerste maal ging hij uit in 1908; de tweede keer na afloop van zijn eerste verlof in 1915; na het tweede verlof keerde hij in 1923 weer terug naar zijn arbeidsveld; en nu in Jan. 1933 voor de vierde maal.

Het was van Dr. Esser te verwachten, dat hij, als zijn krachten het eenigszins toelieten, in actieven dienst blijven zou. De liefde voor de Zending zit dr. Esser in 't bloed. Zijn vader was de bekende Oud-Resident van Timor, die zoo veel voor de Zending heeft geijverd. En twee broeders van hem: Dr. J. P. Esser en de arts S. J. D. Esser, hebben ook in de Zending gearbeid. De Essers voelen zich in Indië bijna beter te huis dan in Nederland.

dochter haar diploma's heeft, zal zij gaarne de Zending dienen. En wanneer de Heere het zoo mocht leiden, dat deze dochter over enkele jaren in dienst der Zending naar Java gaat, dan is het niet onwaarschijnlijk, dat Dr. en Mevr. Esser—Rutgers, zoodra hij emeritaat neemt, niet weer naar Holland terugkomen, maar in Indië zullen blijven, want zij zullen wel het liefst wonen in het land waar ook hunne dochter is.

Thans is echter Dr. Esser nog teruggekeerd om met al zijn kracht nog de Zending weer te dienen. Het is het plan, dat hij te Poerbolinggo zal arbeiden, terwijl Ds. Rullman gaat werken in Poerwokerto. Voor beide dienaren is er op het groote Zendingsterrein van Rotterdam werk in overvloed. En op het Zendingsterrein verlangt men zeer naar de terugkomst van Dr. Esser, opdat hij met zijn breede kennis, rijpe ervaring, warme liefde en groote arbeidskracht, de Zending weer diene.

Dinsdagavond 3 Januari l.l. heeft Dr. Esser afscheid genomen van de Kerk te

Rotterdam en de andere Kerken van Zuid-Holland ten Zuiden.

Van dit afscheid lazen we in de Rott. Kerkbode het volgende verslag:

„De Westerkerk was vrij goed bezet. Wij hadden meer belangstelling verwacht, maar willen in aanmerking nemen, dat het zoo vlak na de feestdagen was.

Intusschen, wie er waren hadden een goede ure door het woord, dat de afscheidnemeende Missionaris ontwikkelde uit Matth. 17 : 19—21. Het beigverzettend geloof, eisch des Heeren voor de zendingen, maar ook voor de zendende Gemeente. Beiden moeten bekwaam worden om medewerkers Gods te zijn.

En dat moeten wij zijn om bruikbare knechten des Heeren te wezen en op te kunnen treden tegen de geweldhebbers der wereld, tegen de geestelijke boosheden en alle machten, die vooral de heidenwereld in dienstbaarheid gevangen houden.

Door den Geest des Heeren alleen kunnen die banden verbroken worden.

Daarom, hoe noodig het geld ook is voor het zendingswerk, zijn wij er toch niet van afhankelijk, want God bouwt Zijn rijk wel door het gebruik van middelen, als geld en menschelijke kracht, maar die middelen zijn van den Heere Zelf. Hij is er nimmer aan gebonden.

Door geloof, liefde en zelfverloochening moeten wij uitkomen als dienstknechten Gods.

Een weemoedig gevoel maakte zich van ons meester bij de gedachte, dat Dr. en Mevr. Esser nu voor het laatst in ons midden zouden zijn.

Ds. Pol heeft hen hartelijk toegesproken en ons aller wensch is, dat onze Missionaris en zijn echtgenoot eene voorspoedige reis mogen hebben en weer met lust aan het werk mogen gaan in het land en onder het volk, dat hun zoo lief is geworden.

En wij hopen ook, dat zij de dochter en de dochter de ouders niet al te veel zullen missen.

Want het vertrek beteekent voor ouders en dochter het afscheid nemen voor eenige jaren.

De Heere make het met het drietal wel.” Ook wij hopen dit van harte. Het zal nu wel de laatste arbeidsperiode zijn, die Dr. Esser weer gaat beginnen. Wordt de laatste periode de meest gezegende. W. B.

De heer en Mevrouw Wiggers—Ronhaar met hun gezin.

De heer en Mevrouw Wiggers—Ronhaar

zijn, als dit No. van het Zendingsblad verschijnt, weer op reis naar Djokja om den arbeid aan de Keuchenius-school te hervatten. Den 3den Februari zijn ze te Genua aan boord gegaan van de „Johan van Ol-aenbarneveld”.

Onder de Zendingarbeiders op Midden-Java neemt Br. Wiggers een zeer belangrijke plaats in. Hij staat als Directeur aan het hoofd der Keuchenius-school, die hare leerlingen opleidt tot onderwijzers aan de Inlandsche scholen 2e klas, de z.g. Standaardscholen. De schooldienst is in den arbeid der Zending een hulpdienst van groote beteekenis. En de hiervoor noodige onderwijzers ontvangen hunne opleiding aan de Keuchenius-school.

Ten gevolge van de bezuinigingsmaatregelen der Regeering in verband met den crisismood, zijn de scholen zeer in het gedrang gekomen. Aan uitbreiding mag bijna niet gedacht en aan bestaande scholen wordt het getal leerkrachten zooveel mogelijk beperkt. Het spreekt van zelf, dat dit ook weer zijn invloed heeft voor de normaalscholen, die de onderwijzers opleiden. Reeds zijn er onderscheidene bijzondere normaalscholen op Java opgeheven.

Tot nu toe heeft echter de Keuchenius-school nog geen gevaar, ook al moet zij het getal harer leerlingen wat beperken. Het zou een ramp voor onze Zending wezen als deze school niet kon worden gehandhaafd. Maar tot heden dreigt die ramp nog niet.

In het genot van een goede gezondheid en door de rust van het verlof verfrischt en gesterkt, gaat Br. Wiggers met Mevrouw weer terug tot het werk, dat hun lief geworden is.

Het is voor de derde maal, dat zij op reis gaan naar Indië.

Nadat hij eerst eenige jaren het Christ. onderwijs in Nederland had gediend, ging hij 10 Oct. 1918 voor het eerst naar Java om daar in dienst te treden bij het Christ. Holl. Inl. onderwijs. De reis moest toen van wege het oorlogsgevaar nog worden gemaakt over Amerika en Japan. Op Java was hij eerst werkzaam als onderwijzer aan de Christ. Holl. Jav. school te Klaten. Hier werd het echtpaar Wiggers—Ronhaar 11 Juni 1919 verblijd met de geboorte van hun zoon Hendrik Jan. In 1921 werd hij hoofd aan de Christ. Holl. Jav. school te Scragen, die daar geopend werd.

Op advies van den Raad van Toezicht werd de heer Wiggers, die intusschen de acte voor het Javaansch gehaald had, benoemd tot leeraar aan de Keuchenius-school waar hij 1 December 1922 in functie trad

en in 1923 tijdens het verlof van den toenmaligen Directeur D. Koelewijn de directie waarnam. Na den terugkeer van Br. D. Koelewijn meende Br. Wiggers, dat hij aan de Keuchenius-school wel kon worden gemist en ging hij weer het gewone Chr. Holl. Inl. onderwijs dienen.

Toen echter Br. Koelewijn wegens lang-

met Zijn zegen kronen, gelijk Hij dit tot heden gedaan heeft. W. B.

Dankbaarheid.

Onder de vruchten van de Christelijke prediking mogen wij ook oprechte dankbaarheid rekenen. Natuurlijk kent ook de

De heer en Mevrouw Wiggers—Ronhaar met hun gezin.

durigen dienst tegen 1 Mei 1926 ontslag vroeg, was het aller eenparig oordeel, zoo wel in Nederland als op Midden-Java, dat Br. Wiggers, die toen ook de akte Maleisch reeds gehaald had, de aangewezen opvolger was.

Tijdens zijn eerste verlof is hij den 25 Oct. 1925 door de deputaten der Generale Synode benoemd tot Directeur. Hij zelf had die benoeming niet gezocht maar hij durfde haar toch ook niet afwijzen. En 't is wel gebleken, dat de Heere ons in dit echtpaar de menschen gegeven heeft, die we voor de Keuchenius-school noodig hadden.

In Juni l.l. is de Familie Wiggers voor de tweede maal met verlof naar Holland gekomen. Tijdens het verlof heeft de Heere hen den 8sten Aug. l.l. verrijkt met de geboorte van een dochterke, dat zij Jenny Wilhelmina hebben genoemd.

Brenge de Heere het echtpaar Wiggers—Ronhaar met hunne kinderen in welstand te Djokja en blijve de Heere hun arbeid

heiden wel dankbaarheid, al drukt hij dat anders uit dan wij, zooals b.v.: mijnheer, als u er niet geweest was, dan had ik honger geleden!; of hij brengt u een tros pisang, en zegt niets. Maar een kenner weet wel, dat het dankbaarheid is.

Maar deze dankbaarheid wordt tot een openbloeiende bloem, aangenaam voor het aangezicht van God, als men niet de menschen meer dankbaar is, maar in hun werk ziet de bemoeienis van God met hen.

Zoo kreeg ik eens de volgende brief van iemand, die uitstekend thuis in de Hollandsche taal, en arbeidzaam was in den Veeartsenijkundigen Dienst. Hij was Christen geworden en werd later overgeplaatst naar Java:

Zeer geachte Ds. L.!

Wij zijn ten zeerste dankbaar, mijn vrouw en ik, met de toezending van uw brief. Ik voel, dat u mij helpt en mijn werk waardeert. Iemand anders op Soemba, ook

in de Zending werkend, heeft eens gezegd, dat mijn arbeid een ondankbare was; maar in den Heer is geen arbeid verloren.

Ik zal volharden, en slechts treuren, als Jezus mij verlaat. Inderdaad: Liefde baart zorgen, en destemee liefde in Hem, maar wij weten, dat niet in blijdschap de gelukzaligheid is, maar in verdriet, dat blijdschap baart, door en in het geloof in Jezus, ja in Hem alleen. Duizenden zijn in den strijd gevallen, en niet wederom opgestaan, en is het niet heerlijk te mogen arbeiden voor Hem? Want er is kracht, wonderbare kracht, in het dierbaar bloed van het Lam.

Zonder de arbeiders in de Zending zou ik mij van dit alles nooit hebben kunnen overtuigen; door hen heb ik de duisternis leeren haten, het Licht aanschouwd, en Zijn kracht gevoeld.

Dank, dank, duizendmaal dank, edele broeders!

Met beleefde groeten,

Hoogachtend,
Steeds uw dankbare

N.N. en echtgenoot.

Zoo'n brief is als een milde regen op een dor land!

P. J. LAMBOOY.

Zending Zeeland c.a.

Brief van Ds. Merkelijn.

Magelang, 10 Oct. '32.

Amice,

Op de mannenzaal van ons ziekenhuis heeft God reeds meermalen zegen willen geven.

Daar lag een man uit een der kampongs van Magelang; hij was ernstig ziek. Hij had vroeger vele malen over het Evangelie gehoord op de Hollandsch-Javaansche school, die hij bezocht had, toen mijnheer Bos daar nog hoofd was. Maar hij had er zich niet om bekommerd; hij had de paden der zonden gekozen; acht dagen voor zijn sterven begeerde hij zeer te hooren op welke wijze hij zalig kon worden. Elken morgen en elken avond moest Soemardjo bij hem komen, en hem vertellen van Jezus en met hem bidden. En de zieke vertelde van zijn leven: „vroeger” zoo zei hij, „heb ik op de Christelijke school van mijnheer Bos gegaan, maar ik begeerde een leven van genot te leiden en meermalen heb ik slechte dingen gedaan; overspel gepleegd; eenmaal met een gehuwde vrouw, wier man het te weten kwam die uit hartzeer een einde aan zijn leven maakte.” Hij had veel gezworven en veel

gezondigd. Enkele dagen voor zijn dood vroeg de goeroe: „weet ge 't wie Uw leidsman is naar de eeuwigheid”; de zieke antwoordde: „Jezus”. Het spreken ging moeilijk, maar hij kon er toch nog uitbrengen, terwijl zijn vinger naar den hemel wees: „Jezus, die nu in den hemel is.”

Daar ligt een ander; hij is ernstig ziek; maar zoolang het kon heeft hij zeer ijverig het Evangelie liggen lezen en vroeg hij om voor hem te bidden; op een ander gedeelte van de zaal ligt een santri, wij zouden zeggen: een goede Mohammedaan, die wat van den Mohammedaanschen godsdienst afweet. Hij heeft 't Evangelie liggen lezen en heeft telkens vele vragen, als de goeroe komt. Hij is nu bijna beter en zoo zegt hij, daar ik geloof, verzoek ik den Heiligen Doop te mogen ontvangen. De goeroe heeft hem geantwoord, dat in zijn woning een goeroe-indijl hem zou komen opzoeken en dat, als hij voldoende onderwezen was, en standvastig bleef gelooven, hij alsdan zou gedoopt worden.

No. 4 is afkomstig uit Banjoemas; een oude man, die bij zijn kinderen woont; hij wil graag begrijpen wat er in het Evangelie staat en hij heeft zich nu al voorgenomen om straks te vragen in de gemeente te worden opgenomen.

No. 5 is een echte Mohammedaan; leerling van een beroemde Mohammedaansche goeroe; op de vraag wat hij denkt over den godsdienst antwoordt hij: ik ben een leerling van goeroe N. en deze heeft gezegd, dat ik nergens anders over piekeren mag dan wat hij heeft gezegd: ik moet $1000 \times$ per dag dikir (d.i. $1000 \times$ op een dag een godsdienstige spreuk opzeggen) en een boek lezen: „En”, zoo werd hem gevraagd, „bereikt ge daarmee rust voor Uw hart”. Het antwoord luidde: aldus moet ik doen volgens mijn goeroe.

No. 6. Daar is nog een Mohammedaan; erg fanatiek; hij wil geen woord zeggen of hooren over godsdienstige zaken; hij wil ook niet graag in dit ziekenhuis zijn nu hij merkt, dat er gesproken wordt over den Heere Jezus. Hij wil zelfs de dingen van het hospitaal niet gebruiken. Op het bed, waarop hij ligt, heeft hij zijn kleeren gelegd en over het kussen een handdoek van zichzelf om niet in aanraking te komen met het goed van het hospitaal. Wanneer er een ander spreekt over den godsdienst, stopt hij zijn ooren dicht of loopt hij naar buiten. Elken dag doet hij $5 \times$ zijn Mohammedaansch gebed. (Na twee dagen was deze man weggelopen).

Verder bestaan de werkzaamheden van

Soemardjo in het bezoeken van ontslagen patiënten, bij wie eenige belangstelling is ontwaakt in de dagen, dat zij verpleegd werden. Op die bezoeken worden verschillende ervaringen opgedaan, die niet altijd verblijvend zijn.

Op een van zijn bezoeken kwam de goeroe bij iemand, die in het hospitaal geregeld luisterde naar de prediking van het Evangelie en er graag over sprak; hij moest dus eens opgezocht worden in z'n eigen woning; nu de goeroe werd er met blijdschap ontvangen; ze zaten druk te praten en als er een prettige sfeer heerschte vroeg de gastheer: kunt U me ook helpen aan f 25.—. Daar werd duidelijk dat de ontslagen patiënt meer dorste naar geld dan naar het Evangelie; het gesprek werd al spoedig afgebroken en deze man, die al eens een enkele maal de goeroe in zijn huis opzocht, wordt er nu niet meer gezien.

Maar bij anderen is het eerste bezoek gevolgd door andere en is er een geregelde arbeid ontstaan, zoodat de goeroe alleen of in gezelschap van een verpleger of onderwijzer op geregelde tijden zijn bezoeken herhaalt en dan deze mensen verder het Evangelie verklaart.

Een andere werkzaamheid van Soemardjo is een beetje vadtje spelen over de leerling-verplegers. De woning van Soemardjo is zoo gebouwd, dat deze zich onmiddellijk aansluit bij de eetkamer en slaapkamer van deze jongens. Deze jongens wonen bij elkaar in een internaat; leerling verpleegsters evenzoo, maar deze wonen in onze Zendingsziekenhuizen in den regel in één huis met de Europeesche verpleegsters, waardoor het contact en het toezicht van zelf gegeven is. Met de leerling verplegers is dat een beetje anders; voor deze jongens is geen Europeesche arbeider aangewezen, die toezicht kan houden en wanneer zulke toekomstige verplegers niet onder degelijke leiding en toezicht staan, dan zijn er allerlei gevaren en verleiding waaraan ze blootgesteld zijn en ontbreekt er veel aan hun geestelijke vorming.

In Magelang heeft Dr. Dreckmeier dit zoo opgelost, dat deze jongens nu staan onder leiding en toezicht van Soemardjo. Hij gaat met ze om; bespreekt verschillende dingen met hen; als ze klachten hebben is hij het, die ze 't eerst hoort en nu de noodige inlichtingen en verklaringen kan geven, zoodat bij deze jonge jongens het inzicht ontstaat in de noodzakelijkheid van verschillende regelen, waaraan zij zich

voor den goeden gang van het werk onderwerpen moeten. Of wanneer ze werkelijk klachten hebben kan hij ze met den dokter bespreken. Hij geeft ze catechetisch onderwijs en met het overige personeel heeft hij een bijbelkring en werkt hij er door zijn arbeid aan mee, dat er onder het inlandsch personeel een opgewekte geest is, tot dienen bereid. Deze tak van arbeid is wel een van de meest belangrijke voor Soemardjo.

Het komt er op aan, dat vooral het verplegend personeel begeert mee te werken om bij de patiënten plaats te zoeken voor het Evangelie. Het is voor een hospitaal noodlottig, wanneer het verplegend personeel alleen het verplegen als zijn taak beschouwt en alle meer geestelijke arbeid aan den goeroe-indjil overlaat. Heel de arbeid van den verpleger moet een zoevende arbeid zijn, en naarmate hij dat doet, goed doet, zal hij ook te beter verplegen omdat hij nu voor zijn verplegen een nieuwe prikkel ontvangt in de begeerte om zijn patiënten te trekken tot Jezus. Er kan dan ook niet voldoende aandacht aan geschonken worden aan de stemmingen en gezindheden, die er onder het verplegend personeel heerschen en wanneer het een dokter lukt om die stemming in dien geest der helpers goed te houden, dan is een heel belangrijk deel van de Zendingstaak van den missionairen arts vervuld.

Dat is niet zoo gemakkelijk in dezen tijd, nu nationalistische gevoelens, strevingen, bitterheden, onwilligheid, ook door gedrongen zijn in het corps van de inheemsche verplegers en onderwijzers.

We mogen er wel bijzonder voor bidden, dat God ons bewaart voor of verlost van zulke elementen, wier oogen beginnen te schitteren als het over nationale doeleinden gaat, maar overigens onwillig en vol klachten, en met sombere geest den arbeid verrichten en te bidden, dat God ook ons Zendingsarbeiders geestelijke menschen doet zijn, die door hun eigen geestelijk leven gedrongen worden om met geestelijke middelen die goede sfeer te scheppen, die in heel den Zendingsarbeid een der eerste vereischte is.

Met hartel. gr. Uwe
A. MERKELIJN.

Vergadering van Missionaire Arbeiders te Djokja 22 en 23 November 1932.

Na de gebruikelijke bidstond in de Javaansche Kerk, waarbij ditmaal Ds. Merkelijn voorganger was, zijn gedurende een

tweetal dagen de viermaandelijksche vergadering van Zendingarbeiders weer gehouden.

Op den eersten morgen werden wij geroepen tot bijwoning van de begrafenis van Mevr. Pos uit Sragen, die den dag daarvoor overleden was bij de geboorte van haar kindje. Het is begrijpelijk, dat dien morgen door het vervullen dezer droeve plichtigheid van de gewone werkzaamheden niet veel meer kwam.

Dat desondanks nog wat vroeger dan gewoonlijk voor den laatsten maal de hamer viel, wijst op een verblijdende voortvarendeheid bij de afwerking van de verschillende agenda. Er was een opgewekte stemming, een rustige sfeer, waarin de verschillende voorzitters een niet al te zware taak hadden en waarin veel kon worden afgedaan.

Behalve de regelmatig weerkerende agendapunten, zijn er verschillende zaken behandeld, die van belang zijn voor de ontwikkeling van den arbeid.

Van de Classis der Javaansche Kerken in Djokja was een vraag ingekomen omtrent de rechtspersoonlijkheid der Javaansche Kerken. Daar Dr. van Andel indertijd, toen deze kwestie voor de Hollandsche Kerken geregeld is, namens de Classis de besprekingen daaromtrent heeft gevoerd, en dus terzake volkomen op de hoogte is, zal deze de kwestie der rechtspersoonlijkheid in het Javaansche Theol. Tijdschrift: Woersitagama, uiteenzetten, opdat alle Kerken daarvan kennis kunnen nemen.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de Deputaten voor de Zendingstaak, is een breedvoerige bespreking gehouden over wat de Hollandsche Kerken als haar allereerste Zendingstaak hebben te beschouwen. Evenals ter classicale vergadering bleken ook nu de meeningen dienaangaande uitéén te loopen. Dat de Hollandsche Kerken, en met name die, welke nog geen Zendingstaak hebben, een eigen werk hebben te aanvaarden, is het uitgangspunt, waarin aller gedachten zich vereenigen. Maar, wat gezien de huidige omstandigheden, het allereerst dient te worden aangepakt, is een kwestie, waarover niet gelijk wordt gedacht. Verschillende Kerken hebben al een taak op onderscheiden gebied en zullen dus voor de gemeenschappelijke taak of niet of weinig kunnen medewerken. Het gaat niet aan de overblijvende Kerken een werk op te leggen, dat boven haar draagkracht gaat. Evenmin mogen deze gemeenten haar Zendingstaak beperken tot het geven van financieelen

steun aan den bestaanden arbeid. Dat is naar aller gevoelen zeker beneden de Zendingroeping der Hollandsche Kerken in deze landen. Behalve de roeping der Kerken tot Zendingarbeid onder de Chineezzen, waarover reeds zooveel is gesproken en gecconfereerd, werd ook het werk onder Hollandsch sprekende Inheemschen, met name de abiturienten der Christelijke Hollandsche Scholen als arbeidsterrein aangewezen. Met nadruk werd er op gewezen, hoe dit werk met betrekkelijk geringe kosten kan worden aangepakt en tevens dan de gelegenheid voor de Hollandsche Kerken biedt actief en persoonlijk mee te werken. De moeilijkheden van de taalkwestie bestaan daar niet; niets is voor een gemeente, ook in haar eigen geestelijk leven zóó vruchtdragend als persoonlijke deelname aan het Zendingswerk. Er liggen onder de Hollandsch sprekenden nog groote terreinen braak en vooral in de grootere plaatsen wordt nog weinig gedaan om de aanraking met het Evangelie na de schooljaren voort te zetten.

Zoo is de kwestie van de Zendingstaak voor de Hollandsche Kerken inderdaad een moeilijke, hoe vreemd dit op het eerste hooren moge klinken.

Wij hopen, dat het straks de Classicale Vergadering gegeven zij met éénstemmigheid de beslissing te nemen, die onder Gods zegen tot een krachtige Zendingssactie moge leiden.

In verband met de komende Generale Synode der Gereformeerde Kerken is de driejaarlijksche visitatie der Zendingsposten weer gehouden.

De rapporten waren niet tijdig genoeg ingekomen om op deze vergadering het generaal rapport al vast te stellen. Wel is naar aanleiding van de visitatie vooral op de artsenvergadering nogal breedvoerig van gedachten gewisseld. Dr. Dreckmeier hield een inleiding over deze kwestie en bracht enkele gedachten omtrent de inrichting der visitatie der hospitalen naar voren. Bij de bespreking bleek, dat inderdaad de gevolgde methode door bezwaren wordt gedrukt. Bij den uitgroei van het werk wordt het steeds moeilijker, de visitatie zóó in te richten, dat deze niet alleen gegevens verzamelt en ordent voor de berichtgeving naar Holland, maar werkelijk een grondige kennisname van heel den arbeid mogelijk maakt, op welke basis alleen vruchtbare bespreking, critische waardeering en onderlinge opbouw mogelijk zijn.

Op de artsenvergadering heeft Dr.

Pruys Sr. zijn ter vorige vergadering reeds begonnen referaat over de moeilijkheden bij de ondervraging der patiënten voortgezet en beëindigd. Door zijn rijke ervaring en groote kennis van taal en volksgewoonten beter dan wie ook daartoe in staat, heeft de Nestor der artsen zijn jongere collega's een grooten dienst bewezen, door deze moeilijkheden te bespreken en den juiste weg te wijzen ter voorkoming van misverstand en ter bereiking van het doel. En zeker niet zijn collega's alleen. Niet minder voor de predikanten viel hier heel veel te leeren.

Volgens de afspraak, gemaakt op de Studieconferentie, die in het begin van dit jaar werd gehouden, is besloten begin volgend jaar weer zulk een conferentie te beleggen, maar dan één, die gewijd zal zijn aan praktische onderwerpen. De behoefte daaraan wordt algemeen levendig gevoeld. De gewone vergaderingen bieden geen tijd voor het rustig uitwisselen van gedachten omtrent zooveel vragen en moeilijkheden, waarmee we alle dagen worstelen. Vooral de jongeren gevoelen daaraan dringend behoefte. Het is toch bovenal in de rustige conferentie-sfeer, dat zij van de ervaring en inzichten der ouden het meest kunnen profiteeren.

Van het werk op de verschillende terreinen werden belangrijke mededeelingen gedaan. Bijna overal kan van voortgang en groei worden gemeld.

Op het Solosche terrein zijn twee Javaansche predikanten in hun ambt bevestigd: Soempono te Solo en Augustinus te Klaten. Het heeft eenigen tijd geduurd voor Solo, dat in zooveel andere opzichten pionier geweest is, tot deze beroeping kon overgaan. Alle andere terreinen waren reeds voorgegaan. Maar nu is het dan een des te grooter gebeuren, dat 2 gemeenten tegelijk haar eigen predikant hebben mogen ontvangen.

De uitbreiding op het Solosche terrein zet zich vooral in het Zuiden krachtig door. Drie gemeenten zijn geïnstitueerd. Het jeugdwerk heeft weer een eigen leider ontvangen, wiens taak het vooral zal zijn éénheid te brengen in het verenigingsleven, en contact te leggen tusschen de verschillende Bijbelclubs, de zgn. kringen van vijf. Steeds meer van zulke kringen worden gevormd. Wel zeer bijzonder is het, dat een dergelijke kring ontstaan is onder de leerlingen van een Mohammedijah-kweekschool. De schetsen, die Dr. Bavinck voor deze kringen schrijft, worden ook op vele terreinen gebruikt. Er verschijnt reeds een op-

laag van 800 exemplaren. Binnenkort zullen ze ook in Maleische en Soendaneesche vertaling worden uitgegeven.

Op het Magelangsche terrein zijn er moeilijkheden met enkele scholen. Echter kon aangaande de Evangelie-verkondiging van verblijdende verschijnselen worden gewag gemaakt.

Het is heerlijk uit Wonosobo te vernemen hoe het daar nu groeit op dien vroeger zoo onvruchtbaren akker. In de gemeente Wonosobo zelf is een groot aantal gedoopt. Ook in Bendoengan is uitbreiding. Het hospitaal werkt zeer gezegend.

In Poerworedjo heeft de beroepen predikant J. Darmaatmadja het beroep aangenomen, zoodat dit terrein ook spoedig twee predikanten hebben zal. Daarmee zal dan het aantal Javaansche predikanten tot 9 gestegen zijn.

Op het Djokjasche en Keboemensche terrein werden kerken gebouwd; teekenen ook van den uitgroei en consolidatie van het werk.

In Banjoemas is een hoogst belangrijke uitbreiding verkregen, doordat het Ziekenhuis te Poerwokerto door de Suikerfabrieken in beheer werd overgedragen, voorlopig voor den tijd van drie jaar. Hoewel de aanleiding tot deze overdracht uitsluitend in de sombere tijdsomstandigheden gelegen is, en hoewel dezelfde omstandigheden de exploitatie moeilijk maken, en tal van zorgen geven, is het zeer verheugend in Poerwokerto, nu een krachtig centrum te krijgen. Aangaande de personeelsbezetting is alles nog zoozeer in het onzekere, dat hierover nog geen mededeelingen kunnen worden gedaan.

Onder de Zendingarbeiders hebben weer verschillende mutaties plaats. Dr. Berg van Wonosobo is benoemd voor Soemba en zal naar zijn ouden post terugkeeren. Dr. K. P. Groot keerde van verlof terug en heeft de leiding van het Petronella-hospitaal weer aanvaard. Dr. Esser en Ds. Pos zullen beiden weer in Februari op hun posten arriveeren. Van den Heer Bosman, die met Europeesch verlof vertrekt, werd afscheid genomen.

Telkens weer, wanneer we het geheel van ons Zendingsterrein overzien en ons los maken van alle dagelijksche beslomming en zorg, zijn we van groote blijdschap en dankbaarheid beziel. Hier is een levenskring waarin ook in deze tijden vol vreugde kan en mag worden gearbeid. Moge God dezen zegen bestendigen.

De linnenkast van het Petronella Hospitaal.

(Bij de foto).

De vereeniging „Dr Scheurer's Hospitaal” zendt eenige keeren per jaar enkele kisten ter aanvulling van onze linnenkast.

Tegen Kerstmis bevatten de kisten behalve linnengoederen ook speelgoed en

Eén Ton en drie Ton.

De Nederlander van 17 November '32 bracht een verslag van de jaarvergadering van het Java-Comité. Het deelt mede, dat Ds. J. M. S. Baljon, oud-zending op Oost-Java, o.m. gezegd heeft: „Vijftien jaren geleden gaven de zendingen misschien niet

De linnenkast van het Petronella Hospitaal

snuisterijen om uit te deelen aan de Javaansche kinderen. Door de goede zorgen van Mej. H. Penaat komt dit reeds tijdig in ons bezit. Mevrouw Scholten geeft het dan een plaats in een van onze kisten. De foto geeft het interieur van de kast.

Op de onderste plank leien en griffel-doozen.

Daarboven wandteksten, teekenboeken en spelen.

De beide bovenste planken veelsoortige „levende wezens” poesjes en muizen, langoorige konijnen en breedoorige olifanten en ten slotte aangekleede babypoppen, waaronder heel deftige met flaphoeden en halsketting.

Straks met Kerstfeest zal dit alles verhuizen in de kleine knuistjes van onze Javaansche kleuters.

Aan de dames van onze kransen, die op deze foto oude bekenden zullen herkennen, onzen hartelijken dank.

Djokja, 20 Dec. 1932. K. P. GROOT.

meer dan f50.00 voor de zending daar uit, nu is dat meer dan f100.000. Dat is veel, maar het gaat om Oost-Java, maar er wordt ook zuinig gewerkt. En ter vergelijking wees spr. erop, dat de Geref. Kerken van Midden-Java met evenveel posten f300.000 uitgeven.”

Ik kan niet beoordeelen, of Ds. Baljon dit werkelijk zoo gezegd heeft, of dat de verslaggever hem minder-zuiver weergegeven heeft. Maar de hier gegeven voorstelling mag toch niet onweersproken blijven. De woorden „met evenveel posten” wekken den indruk, alsof het zendingswerk van gelijken omvang is, doch op M.-Java driemaal zooveel kost. Het moge aangenaam klinken in de ooren van hen, die het werk op Oost-Java onderhouden, dat er zoo „zuinig wordt gewerkt.” Maar de Gereformeerden mogen zich wel afvragen, of op het Gereformeerd terrein zoo onzuinig wordt gewerkt.

Uit de statistiek over het zendingswerk in 1930 in Nederlandsch-Indië neem ik en-

kele gegevens over het werk van het Nederlandsch Zending-genootschap en het Java-Comité tezamen aan den eenen kant en het werk op Midden-Java aan den anderen kant. De statistiek over 1931 heeft enkele duisterheden, die een vergelijking minder gemakkelijk maken.

Het werk op Oost-Java is meer dan honderd jaar oud en telde eind 1930: 26.093 gedoopten. Dat op Midden-Java is in den bestaanden vorm nog geen veertig jaar oud en telt 8.101 gedoopten.

Op het gebied van onderwijs brengen vooral de ongesubsidieerde scholen de groote kosten aan (de andere worden voor het overgrootste deel der kosten door subsidie gedekt). Oost-Java heeft 1 niet-gesubsidieerde volksschool, Midden-Java 12. Oost-Java heeft geen enkele niet-gesubsidieerde standaardschool, Midden-Java 1. Oost-Java geen enkele niet-gesubs. Vervolgsschool, Midden-Java 34. Ongesubsidieerde scholen in Oost-Java één, zegge één, in Midden-Java zeven en veertig.

Het medisch werk vertoont ook een groot verschil: Oost-Java 3 hoofdziekenhuizen, Midden-Java 7; Oost-Java 3 hulp-ziekenhuizen, Midden-Java 22; Oost-Java 4 vaste poliklinieken, Midden-Java 42. Oost-Java 6 artsen en 183 Inl. verplegers(sters), Midden-Java 18 en 555. Oost-Java 586 bedden, Midden-Java 2.298.

Ook de Bijbelverspreiding is op verre na niet gelijk. Geplaatste Bijbels en Bijbelgedeelten in 1930: in Oost-Java ruim vierduizend, in Midden-Java bijna 24 duizend. Periodieken in Oost-Java verspreid zesduizend, in Midden-Java bijna een half miljoen (gratis-verspreiding). Vlugschriften Oost-Java bijna 7.500, Midden-Java ruim 15.000. Verkochte boeken: Oost-Java 6.500, Midden-Java ruim 81.000. Dit verschil is te verklaren uit het groot aantal Colporteurs, dat op Midden-Java werkt, vergeleken met Oost-Java.

Men zou wellicht verwachten, dat een zooveel-ouder zendingswerk als dat op Oost-Java de Christenen veel beter geleerd zou hebben om voor Kerk en Armen en zending te geven. Maar de 26 duizend Inlandsche Christenen van Oost-Java brachten voor dit alles nog minder samen dan de 8 duizend van Midden-Java: 19.500 tegenover bijna 22 duizend.

„Ter vergelijking” wees volgens het verslag Ds. Baljon op Midden-Java, in verband met het „zuinig werken”. Ik hoop, dat deze nadere vergelijking onze Gereformeerde Broeders en Zusters gerust stellen zal

omtrent de vraag, of er op Midden-Java ook „zuinig wordt gewerkt”.

H. A. VAN ANDEL.

Solo, 10 Januari 1933.

Zending op Bali.

Er is in den laatsten tijd al heel wat geschreven en gesproken over het niet dan wel toelaten van de Zending op Bali. Zoo is o.a. 16 Dec. l.l. te 's-Gravenhage een vergadering gehouden vanwege 't Indisch Genootschap en het onderwerp: „Christ. actie op Bali” door drie sprekers behandeld. De eerste spreker was vóór de toelating der Zending, de tweede er tegen, terwijl de derde het opportunistische standpunt innam, in elk geval thans niet toelaten.

Als wij 't standpunt van de meeste tegenstanders nagaan, dan wil het ons voorkomen, dat hun tegenstand gebaseerd is op vereering van de Hindoe-cultuur op Bali, zonder er rekening mede te houden of de tegenwoordige toestanden verbeteringen behoeven. Velen beschouwen 't eiland Bali en zijn Hindoe-godsdienst als een curiositeit. Iets merkwaardigs voor Ned. Oost-Indië; Hindoeïsme te midden van de Mohammed. en Heidensche landen. Een oude cultuur, die men gaarne bewaard ziet blijven, zoowel om hare aantrekkelijkheid voor vreemdelingen als voor wetenschappelijke doeleinden. Daarom klinkt het van alle kanten: „Blijf af van Bali! Laat de bevolking met rust!”

Maar laten wij eens nagaan hoever de consequentie van het gezegde: „Laat de bevolking met rust!” wordt doorgevoerd.

Op Bali zijn Holl. scholen opgericht en Holl. ideeën worden daar ingevoerd. De Westersche invloed, die zich op de bevolking van Bali doet gelden, zal de levenswijze van de bevolking zeker niet ongemoeid laten. En toch heeft het Indische Gouvernement het schoolonderwijs in Bali ingevoerd, omdat het Ind. Gouvern. van oordeel is, dat de bevolking door het onderwijs maatschappelijk vooruit komt.

Geldt het motto: „laat de bevolking met rust” alleen wanneer er sprake is van den arbeid der Zending? En niet wanneer het de onderwijskwestie geldt?

Immers het schoolonderwijs wekt bij de Oostersche volken sterke belangstelling voor de Westersche cultuur en heeft tengevolge dat zij hun eigen cultuur verlaten. Men kan de waarheid van deze bewering constateeren op Java, waar jonge Javanen in kleding en manieren de Westerlingen

nadoen. Ze toonen veel belangstelling voor de Westersche litteratuur, terwijl velen zelfs hun eigen taal niet meer machtig zijn.

Een dergelijk gevaar ten opzichte van de eigen cultuur schuilt in het bioscoopbezoek. Heeft men dit gevaar wel eens opgemerkt en er tegen geageerd? Of merkt men de gevaren ten opzichte van de oude cultuur alleen wanneer er sprake is van de Zending?

„Laat de bevolking met rust!”

Geniet de bevolking van Bali werkelijk wel „rust”, zooals men wel beweert? De vrouw althans niet! Immers in het Hindoeïsme wordt polygamie toegelaten, evenals in het Mohammedanisme; alleen met dit verschil, dat bij het Mohammedanisme het nemen van vrouwen beperkt is tot vier, terwijl dit bij het Hindoeïsme onbeperkt in aantal is.

Het recht is dus alleen aan de zijde van den man. Het lot van de Hindoe-vrouw is heusch niet benijdenswaardig. Men moet eerst zelf de toestanden eenigszins kennen om te kunnen beoordeelen wat voor ellende de polygamie in 't leven van vrouwen en kinderen te weeg brengt.

Vroeger moesten de weduwen van een gestorvene volgens de adat (volksgewoonte) tegelijk met 't lijk van haar man verbrand worden bij volle bewustzijn. Maar het Ind. Gouvern. heeft dit barbaarsch gebruik in Bali, hoe mooi en origineel dit ook moge zijn voor liefhebbers van oude cultuur, eenvoudig verboden. Dit verbod moet voor aanbidders van de Hindoe-cultuur een verschrikkelijke aanranding van deze adat zijn.

Wij hopen dan ook dat het Ind. Gouvern. evenzoo ten opzichte van het toelaten van de Zending op Bali het waarachtig volksbelang zal stellen boven de passieve vereering van een cultuur, die — hoe schoon ook op zich zelf — toch mettertijd zal verdwijnen.

S. NIMPOENO.

Amsterdam, Januari 1933.

Zending Groningen, Drente, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Brief van Soemba.

Pajeti, Nov. 1932.

Zeer geachte Broeders,

Den negentienden October zijn wij in welstand op Pajeti aangekomen. Wij hebben een goede reis gehad, al was het, zooals U begrijpen kunt, met vijf kinderen wel druk en voortdurend oppassen. Wij

hadden een groep geestverwanten aan boord, zooals Zendeling Schuurmans uit Zuid-Celebes, Zendeling Steinhart van de Luthersche Zending, een dochter van Ds. Breukelaar, een Zendingsarts Dr. Verdoorn voor Bandoeng, e. a. Eenmaal mocht ik voorgaan in een scheepsgodsdienstoefening.

In Batavia bleven wij maar heel kort liggen en daar hoorden wij het ontroerende bericht van het overlijden van Ds. de Bruyn, dien wij op den dag van ons vertrek naar Indië nog mochten ontmoeten.

In Soerabaja moesten wij helaas zeer lang wachten op de boot, die ons naar Soemba zou brengen. Het viel ons niet gemakkelijk in het zoo heete Soerabaja te verblijven, maar aan den anderen kant was het een goede voorbereiding voor het nog heetere Pajeti, waar wij weer naar toe moesten.

Zoo werden we den negentienden October te Waingapoe weer verwelkomd door onze mede-arbeiders, de broeders Van Dijk, Mobach en Krijger, en een groot aantal gemeenteleden. De ontvangst te Pajeti was zeer hartelijk. Ofschoon wij het allerminst verwacht hadden, was te Pajeti de ons van ouds bekende eerepoort weer opgericht. En des avond was de kerk versierd en velen waren opgekomen uit de gemeenten daarbuiten om hun blijdschap te uiten over onzen terugkeer.

De eerste weken waren noodig om het huis weer in te richten en weer op de hoogte te komen van de veranderingen, die plaats gevonden hadden. Maar nu kan het werk heel anders aangepakt worden dan de eerste maal. Nu is het duidelijk van het begin af, welk werk stil is blijven liggen en wat met vernieuwde kracht moet aangevat worden. Het contact met de menschen is nu onmiddellijk weer verkregen, doordat het nu niet meer noodig is van het begin af de taal te leeren.

Een verlof is behalve voor lichamelijk herstel ook van zoo groot nut, dat men eens op een afstand zijn eigen werk beoordeelen kan en veel scherper de lijnen ziet, waarlangs het werk zich moet ontwikkelen, wil de mogelijkheid bestaan, dat het Evangelie niet buiten de harten der Soembaneezen blijft staan, maar ingang vindt.

Pajeti ziet er niet op zijn mooist uit. De indruk, die men krijgt, als men pas uit Nederland komt, is: hoe is het mogelijk, dat menschen in deze woestenij kunnen leven. Geen groen grassprietje is te kennen, bij de minste wind waaien dikke wolken stof op. Het is een toonbeeld van onvruchtbaarheid en naargeestigheid.

Mensch en dier snakken naar regen.

Gelukkig, dat wij in deze woestijn op verschillende plaatsen geestelijke opleving mogen zien.

God sterke U in uw arbeid voor de Zending op Soemba, in het bijzonder in deze financieel zoo zorgelijke tijden.

Wij denken nog steeds aan de hartelijk-

beroeping van een Dienaar des Woords voor het werk onder de Chineezzen, besluit aan Deputaten op te dragen de Zendings-taak onzer kerken opnieuw in studie te nemen en op de volgende vergadering te rapporteren.

In de tweede plaats sloop waarschijnlijk een drukfout in. Niet 800 Chineezzen, maar

De Zendingcollectantjes van de Geref. Kerk te Ommen.

heid, die wij uwerzijds hebben mogen ontvangen tijdens ons verlof, wat van het grootste belang is voor de samenwerking.

Ontvangt U onze hartelijke groeten,

Uw broeder en zuster in Christus,

P. J. LAMBOOY.

A. M. LAMBOOY—Verhoef.

Rectificatie.

Het lijkt ons noodzakelijk om even terug te komen op het artikel: De Geref. Kerk van Pematang Siantar en de Rijsche Zending, geplaatst in het Octobernummer van 1932. Dat we dit nu eerst doen, komt, omdat we hier op Sumatra het Zendingsblad ongeveer 2 maanden later dan in Nederlandsche zusterkerken welkom is.

In de eerste plaats betuigen we ons leed- wezen over hetgeen we opmerkten over de gemeenschappelijke Zendingen van de Gereformeerde Kerken in Ned. Indië. We verwijzen naar het officieele besluit van de Classisvergadering van Mei 1932: De Classis is van oordeel, dat er thans overwegende bezwaren bestaan tegen de

800 Christenen plegen te kerken in het op de foto voorkomende kerkgebouw.

In de derde plaats schijnt de gedachte te leven, alsof dit gebouw onze kerk is, maar dat is niet het geval. We bezitten helaas geen eigen gebouw, maar we hebben goeden moed, dat, ondanks de malaise, in het Zendingsblad ook nog eens een foto zal komen van de Geref. Kerk van Pematang Siantar, waarvoor elke steun uit onze Nederlandsche zusterkerken welkom is.

Dan kunnen we de raadzaal van het Gemeentehuis, waar we thans samenkomen, verlaten.

E. DE JONG.

Pematang Siantar, 21 Dec. 1932.

De Zendingcollectantjes van de Geref. Kerk te Ommen.

(Bij de foto).

De Zendingen-commissie van de Geref. Kerk te Ommen verzoekt ons dringend deze foto van de ijverige Zendingcollectantjes aldaar op te nemen in het Zendingsblad. We meenden dit verzoek niet te moeten weigeren.

W. B.

Korte Berichten.

D. J. Bosman.

De heer D. J. Bosman, eerste leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, die tijdens het verlof van den Directeur, de heer H. Meijerink, de directie waarnam, is met verlof in Holland aangekomen. Zijn adres is Jacob Catslaan 1, Zeist.

Ds. J. Ubels.

Ds. J. Ubels is 3 Febr. l.l. van Genua met de Johan van Oldenbarnevelt teruggekeerd naar zijn standplaats Batavia.

Dr. D. Verveen.

Dr. D. Verveen, thans te Klaten, heeft de benoeming tot Geneesheer-Directeur van het hospitaal te Wonosobo aangenomen en zal wellicht in Maart reeds daarheen gaan.

Ds. G. D. Kuiper.

Ds. G. D. Kuiper, die door de Geref. Kerk te Delft is beroepen voor den Missionairen dienst te Solo, heeft, naar althans het voornemen was, Woensdag 8 Februari in de Kerk te Delft zijn intrede gedaan als missionair predikant, na bevestigd te zijn door zijn vader Ds. L. Kuiper, emeritus predikant van de Kerk te Kampen, die zelve tal van jaren de Kerk te Delft gediend heeft.

Ds. J. G. Fernhout.

De predikant van Bandoeng, Ds. J. G. Fernhout, hoopt in Maart met verlof naar Holland te komen.

Ds. C. Mak.

De predikant van de Geref. Kerk te Medan, Ds. C. Mak, is voornemens in April met verlof naar Holland te komen.

Ds. Th. Kuypers.

Ds. Th. Kuypers, de predikant van de Holl. Geref. Kerk te Djokja komt D.V. in Mei met verlof naar Nederland.

Ds. G. van Duinen.

De leger-predikant Ds. G. van Duinen, vroeger predikant bij de Geref. Kerk te Schiedam, zal D.V. weldra met verlof naar Nederland gaan.

De deputaten voor de verzorging van de Militairen hebben den Kerkeraad te Semarang verzocht als vervanger tijdens dit verlof met anderen den naam van Ds. J.

H. Sillevius Smitt te mogen noemen. Om het belang der zaak meende de Kerkeraad dit niet te mogen weigeren.

Uitbreiding der Maleische Gemeente te Batavia.

In het verslag van de Kerkeradsvergadering te Batavia lazen we de volgende mededeeling:

„Met blijdschap en dankbaarheid wordt kennis genomen van de door de Zendingscommissie bij monde van br. Van Oostveen gedane mededeeling, dat God onze Maleische Gemeente bij hernieuwing rijkelijk heeft willen zegenen. 7 Kinderen en 3 volwassenen werden in de afgelopen maand gedoopt, terwijl 5 broeders en 1 zuster geloofsbelijdenis in het midden der Gemeente hebben afgelegd.”

Christ. Nationaal Zendingsfeest.

D.V. zal dit jaar het Christ. Nat. Zendingsfeest weer gehouden worden op Raaphorst bij Wassenaar, welk landgoed door H. M. de Koningin daarvoor bereidwillig ter beschikking is gesteld.

Het Slot te Zeist Zendingsmuseum.

Reeds heeft de dagbladpers breedvoerig bericht, dat het prachtige slot te Zeist kosteloos ter beschikking is gesteld van den Zendings Studie-Raad voor een Zendingsmuseum. Een schitterende aanbieding, waarmee we den Zendings Studie-Raad hartelijk gelukwensen.

Het Zendingswerk in China.

In „Nederlandsch Zendingsblad” lezen we het volgende van het Zendingswerk in China:

Den omvang van het Zendingswerk in China verstaat men door de volgende respectafdwingende getallen: De Engelsche en Amerikaansche zendingsgenootschappen hebben daar thans n.l. 7400 blanke en 25.969 Chineesche zendingskrachten in rechtstreekschen dienst en bovendien nog 499 zendingsartsen in de hospitalen; verder hebben de zendingsscholen dezer genootschappen thans 293.134 leerlingen en worden 24 universiteiten door Christelijke zendingskringen gedragen. Aan dit zeer groote zendingsleger voegt de Duitsche zending in China dan nog 262 blanke en 1164 Chineesche zendelingen, 9 missionaire artsen en 9076 leerlingen op de scholen toe.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709 's-Gravenhage
Postrekening No. 184489.

A. Zendingsbusjes.

Aan het Zendingsbureau zijn verkrijgbaar:

a. blikken busjes ad. f 0.23 per stuk, 5 stuks f 1.—, 10 stuks f 1.55; bij grotere getallen geen verdere prijsverlaging.

b. Knikkertjes ad. f 5.— per stuk.

c. Papieren busjes ad. f 0.10 per stuk, mits afgehaald aan het bureau. **Toezening** geschiedt alleen bij bestelling van minstens 10 stuks, tenzij f 0.25 extra voor portokosten wordt gezonden.

Men kan het goedkoopst en het gemakkelijkst bestellen en betalen per giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten.

C. Informatie-dienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinske kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor mensen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronestein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Het boek Amos, vertaald en verklaard door Dr. C. van Gelderen; bij Kok te Kampen f 6, geb. f 7.25.

Aan dezen voortreffelijken commentaar zijn jaren van studie besteed. De zeer bekwaame, accurate schrijver biedt ons in dit

uitmendend werk van die studie de rijpe vrucht, die in geen bibliotheek van een predikant mag ontbreken.

Toyohiko Kagawa en zijn betekenissen als sociaal en religieus hervormer van Japan, door Dr. Ir. H. G. van Beuzekom; bij N.V. Zendingsboekhandel, den Haag.

Dit Zendingsboek beleeft in korten tijd zijn vijfden druk. Dat zegt tot aanbeveling genoeg. Een zeer interessant boek. Wie het nog niet heeft schaffe het aan. Het is zeer de moeite waard.

Nederlandsch Zendingsjaarboek, Supplement voor 1933.

Dit supplement bevat een bijna feillooze naam- en adreslijst van alle Zendingsarbeiders in Oost- en in West-Indië, benevens aanvullingen en verbeteringen van de lijst van oud-zendingsarbeiders. Wilt er den laatsten tijd heel veel veranderingen zijn gekomen, was dit supplement dringend noodig. Het is voor f 0.35 te verkrijgen aan het bureau van den Zend. Studie Raad te Zeist.

Door het vuur. Beschouwingen over het Boek Daniël, door R. Brockhaus, vertaald door J. Tiesma, f 2.75; bij J. N. Voorhoeve, den Haag.

Een boek met hier en daar treffende opmerkingen. Maar met de hier gegeven uitlegging der profetieën van Daniël kunnen we ons niet in alles vereenigen.

De profeet Ezechiël. Opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard door Dr. A. Noordtzijs; bij Kok te Kampen, f 5.50.

In de uitgave: „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling” is dit belangrijk werk thans verschenen. De uitnemende naam van den schrijver maakt alle aanbeveling overbodig.

De Opvoeding tot het huwelijk, door Dr. J. Waterink; bij N.V. Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen; f 1.90, geb. f 2.50.

Dit boek behandelt een zeer actueel onderwerp, waarover van niet-Christelijke zijde den laatsten tijd veel is geschreven. Dr. J. Waterink, die onder ons als psycholoog en paedagoog een uitnemende naam heeft, biedt ons hier, in vlotten stijl geschreven, een gezonde, Christelijke be-

schouwing over de opvoeding tot het huwelijk.

Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland 1933; bij Oosterbaan en Le Cointre Goes, f 1.—.

Dit voor elk, die wat meeleeft met onze Kerken, volstrekt onmisbaar Jaarboek, kwam ditmaal heel goed op tijd. De redactie en uitgevers hebben weer al hun best gedaan om onberispelijk werk te leveren. En zij zijn uitnemend geslaagd.

Verslag van de Eerste Conferentie van Commissies voor de Zending onder de Joden, uitgaande van de Geref. Kerken in Nederland, gehouden te Amsterdam 26—28 Juli 1932. Oostduinlaan 47, den Haag, f 0.90.

De dagbladpers heeft van dit Congres, dat zoo uitnemend is geslaagd, reeds uitvoerige mededeeling gedaan. Van deze zeer belangrijke conferentie biedt dit keurig verslag ons nu een volledig overzicht.

Bergverzettend geloof. Afscheidsrede, gehouden 3 Jan. 1933 door Dr. B. J. Esser; bij J. H. Donner te Rotterdam.

Dr. Esser deed wel, dat hij dit ernstig zendingswoord door den druk onder ieders bereik bracht.

Een hoogst belangrijke uitgave.

Bij de uitgever J. H. Kok te Kampen zal verschijnen een *Handboek der Ziektenverpleging*, bewerkt door Dr. J. Hekman, den bekenden geneesheer-directeur van het Gemeentelijk-Ziekenhuis aan den Bergweg te Rotterdam. Dit omvangrijke werk zal in drie achtereenvolgende deelen compleet zijn. Het eerste deel omvat *Algemeene Pathologie en Infectieziekten*, is zoo goed als gereed en zal weldra het licht zien. De beide andere deelen zullen geleidelijk volgen.

Giften.

Ontvangen voor de Generale kas der Zending.

* Door Ds. J. Kruger 4e kwartaal 1932 10 % van de ontvangsten in de Classe Harderwijk f 150.75. Door J. Vreeke van de leerl. der Chr. Sch. Westwal, Goes f 10. Van de Commissie voor het Kinder-Zendingsfeest in 't Gooi f 10. Door S. v. d. Berg van de leerl. der Chr. M.U.L.O.Sch. te Voorburg f 16.05. Door H. Redert van de leerl. der Chr. Sch. te Zuid-Beijerland

f 12. Door J. Noorlander van de leerl. der Chr. Sch. te Ridderkerk eene Kerstgave f 37.50. Door Mevr. L. Neijens uit het busje van het Juliana-Ziekenhuis te Amsterdam f 27.80. Door N. v. d. Vlist uit het busje der Chr. Sch. te Krimpen a/d. Lek f 19.27. Door G. Snijder saldo-Zendingskalender Hijum f 3.20. Door P. H. Kroon van de leerl. der Chr. Sch. te Nieuwerburg f 10. Van Neeltje Strooma te Berlikum, opgespaarde $\frac{1}{2}$ centen f 1.50. Door H. Hullemann van de leerl. Chr. Sch. Deventerweg te Zutphen f 7. Door J. Jongeman van 't Comité voor Winterlezingen te Vollenhove f 24.35. Van de kinderen der Zondagsschool te Broek bij Dokkum f 2.50. Van J. W. f 7.50. Door Jurriën Veldkamp 2e storting van de 10 % der ontvangsten in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland f 5000.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Jan. '33.
Postrekening No. 32806.

Voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Vianen f 9; Maartensdijk f 7.36; Meerkerk f 10.90; Wissekerke f 2.50; Kampen f 20; Donkerbroek f 10.60; Nieuw Loosdrecht f 12.08; Nieuwolda f 15.45; Koekengen f 2.50; Oldebreek f 4; Vriezeveen f 14.70; 's-Graveland f 12.09; Bellingswolde f 6.80; Smilde f 24.25; Appingedam f 62.08; Britsum f 12.35; Hoogersmilde f 24.30; Opperdoes f 21.31; Sprang f 12.50; Zutphen f 56.43; Hilversum f 104.03; Bierum f 10; Vrouwepolder f 2; Benschop f 2.50; Breukelen f 28.43; Wassenaar f 20; Silvolde-Gendringen f 10; Siegerswolde f 6.41; Antwerpen f 12.36; Valthermond f 10; Roden f 5; Scheemda f 29.73; Exmorra f 10.61; Bergen op Zoom f 10; Apeldoorn f 145.52; Nieuwleuzen f 8.97; Amersfoort f 70; Oude Wetering f 21; Ambt Vollenhove f 19.72; Renswolde f 14.25.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Jan. '33.
Postrekening No. 32806.

Suriname.

Een nieuwe weg.

Met dit opschrift begint het Januari-nummer van het orgaan der Broedergemeente. Eerst komt de herinnering aan het 200-jarig bestaan in 1932, in een toon vol lof en dank. Maar onmiddellijk daarop volgt als een koude douche de ontstellende mededeeling dat het jubileumjaar een tekort opleverde van f 35000. Men zou verwachten, dat nu het voorstel kwam om maar met de Surinamezending op te houden of de helft van de zendingsposten op te heffen.

Gelukkig komt dit voorstel niet, tenminste nóg niet. Onze Zeister Broeders wilden in 1933 een beroep doen op *onzer allen medewerking*. Finantieele steun kunnen velen onzer tegenwoordig misschien maar schaars verleenen, maar hier is het slechts een kwestie van goeden wil. Men geve zich in Zeist of bij ondergeteekende op als medewerker of — en ik denk hier aan onze jonge meisjes — als medewerkster. Men kan zich opgeven als contribuant(e), collectant(e), of hoofdcollectant(e). De contribuant betaalt tot wederopzegging toe een kwartje per kwartaal. De collectant krijgt een collecteboekje met 5 namen thuis en tracht er 5 contribuanten op te winnen. De hoofdcollectant tracht collectanten te winnen en bij hen collecteboekjes te plaatsen.

De Herrnhutter broeders hebben in hun zendingsarbeid, wat het finantieele betreft toch meer voor groote moeilijkheden gestaan, maar zoo groot als thans nog nimmer. Ik heb heel sterk het gevoel, dat, wanneer hierbij niet voldoende medewerking verleend wordt, wij heel spoedig voor de gedeeltelijke ineenstorting van het werk in Suriname zullen staan. Moge God dit verhoeden. Maar laten wij trachten Gods medewerkers te zijn. En waar steunpilaren als de broeders Schoch en van Apeldoorn ons ontvielen, laten er daarvoor in de plaats vele jongeren komen die naar hun bescheiden krachten, maar met vurig enthousiasme deze zaak aanvatten.

Sinds vorige verantw. ontvangen: van J. A. te A. f 1.67; A. v. d. B. te E. f 1.50; J. J. d. R. van Mej. A. A. K. te A. f 4; G. W. te D. f 100; Ir. P. G. B. te R. f 836; A. C. te M. f 3; J. B. te 's-Gr. f 24.25; M. d. V. te D. f 2.50; Ds. E. B. te K. f 2.50; Geref. K. te Z. f 1; Geref. K. te B. f 2; A. T. te H. f 4; A. B. te S. f 5; J. K. te 's-Gr. f 2.50; Z.C. Geref. K. te A. f 40; L. M. O. te H. f 2.50; J. S. te R. f 2.50; H. R. te K. f 25; C. v. B. Ger. K. te A. f 2.50; M. M. te M. f 3; K. D. te S. f 1; Ger. K. te H. f 25; A. B. d. J. te M. f 3; Ger. K. te B. f 5; Mej. C. v. A. te S. f 2.50; J. A. te H. f 2.50; B. J. v. M. te L. f 6.90; Pers. Paul. K. school f 21; Uit Oost Indië: via J. Bolwijn te Solo f 160 en via D. J. Couman te Bandoeng f 130; B. K. te B. te Br. f 5.77; N. H. T. M. A. en B. f 16; U. G. te Z. f 11.60; P. van P. te IJ. f 4.50; W. K. te A. f 20.52; H. v. P. te H. f 5; J. H. v. d. W. te 's-Gr. f 5; D. F. D. te I. f 10; P. M. v. d. S. te H. f 5; Pers. Vaartweg f 9; Pers. Wilh. Sch. te R. f 5; W. B. te G. f 8; Mej. G. W. B. te H. f 3.20; N. N. te H. f 2.50.

Allen zeer hartelijk dank.

J. VAN KEULEN,
Vredelaan 10.

Laren (N.-H.) Postrek. 95494.

Comité tot steun der Rijnsche Zending in de Bataklanden.

3e verantwoording van 22 Dec. '32—22 Jan. '33. J. S. te V. f 2, M. A. v. d. K. te Z. f 5; M. de V. te D. f 2.50; J. H. v. d. B. te A. f 2.50; Mej. A. V. te A. f 2.50; Ds. W. A. W. te L. f 10; L. G. te O. f 1; Diac. G. K. te 's-Gr.-W. f 6; W. v. A. te W. f 10; N.I.H. Bank te A. f 100; Dr. G. K. te O. f 5; Ds. G. M. te U. f 5; N. N. te 's-Gr. f 1.50; Fam. S. te A. f 10; Col. G. K. te Z. f 2.50; Mej. T. S. te D. f 2.50; P. J. S. te M. f 2.50; B. G. B. te B. f 7.50; N. te 's-Gr. f 2; H. J. T. te O. f 2.50; Prof. Dr. T. H. te K. f 10; Th. S. te Z. f 2.50; Ten W. te 's-Gr. f 2.75; Mej. A. N. te E. f 0.15 + p. gebr. postz.; col. G. K. te Z. f 1; J. S. te R. f 2.50; J. E. te G. f 2.50; J. H. v. d. W. te 's-Gr. f 5; A. J. K. te V. f 1; J. V. te D. f 5; Mevr. v. D. te D. f 2.50; H. IJ. te A. f 10; S. Mij. Ned. f 2.50; M. S. te 's-Gr. f 2.50; A. v. d. W. te Ter A. f 5; Ger. Kerk te Rh. f 5; W. G. te Z. f 11.60; J. v. d. te H. f 6.30; A. B. te S. f 3.30; W. A. P. S. te A. f 25; P. L. te D. f 2; J. A. K. te L. f 1.40; V. te B. f 5; J. te A. f 5; Mevr. de Wed. J. P. F. te Z. f 1; Mevr. de Wed. Mr. H. O. te A. f 2.50; G. Z. te E. f 1; L. te 's-Gr. f 1; Ger. Kerk te H. f 25; Ger. Z.-C. te V. f 25; Ds. J. E. te B. f 5; Mej. G. B. te Z. f 5; E. v. E. te 's-Gr. f 10; G. J. S. te G. f 4; H. J. K. te A. f 1; E. F. te N. f 2.50; W. te S. f 5; A. A. L. te M. f 2.50; F. L. te 's-Gr. f 10; Mej. E. P. G. te K. f 5; G. J. W. te H. f 5; P. K. te L. f 5; P. K. te L. f 5; L. O. te K. f 1; Mevr. de Wed. Dr. D. J. H. te R. f 2.50; G. H. te A. f 2; H. v. W. te L. f 0.25; V. te 's-Gr. f 5; J. v. B. te 's-Gr. f 5; Col. Hilv. f 36.50; A. C. T. V. f 1; J. W. de Gr. te G. f 10; G. D. te Z. f 5 te samen f 733.25. Totaal met de 1e en 2e verantwoording f 1778.73.

Deze maand is weer iets meer dan de vorige, toch zouden wij het zoo graag in sneller tempo zien gaan. Wij zijn nog ver van de f 10.000 verwijderd. Hoe dankbaar wij ook zijn voor de vele kleine giften, waar blijven zij, die met meer aardse goederen zijn bedeeld en groote giften kunnen geven? Wij wachten af

Namens het uitvoerend Comité

J. N. MUNNIK, penningm.

Den Haag, Galileistr. 139.

Postgiro 6104.

Zending van de Gereformeerde Kerken
op Soemba.

13e Verantwoording van 24 December—31
December 1932.

Prov. Groningen:

W. Zijlstra, Haren, Zend.com f 146.80;

Ds. J. J. Miedema, Gron. Catech. bus *f* 12.44; W. Brons, Ten Boer, Nikk. Chr. School *f* 18.50; H. Reinders, Gron. Geref. Mulo kl. 6b *f* 8.40; Geref. Kerk, de Leek, collecte *f* 31.08½; Kl. en Martje Scholtens, Uith. meeden, halve ct. *f* 1; A. Donkerbroek, Niezijl, Zend. kas *f* 35; id. Jonged. Vereen. *f* 15; id. Zendingskalend. *f* 10.35; A. v. d. Wal, Gron. Zendingscomm. *f* 778.50 fam. Kool, Haren, 200 halve ct. *f* 1; id. bijdrage *f* 5; Geref. Kerk, Pekelderweg, collecte *f* 37.50; id. busjes *f* 72.34½; D. v. d. Kooi, Gron. 5e kl. Mulo *f* 4; Geref. Kerk, Gron. coll. giften *f* 21; N. N. Onstwedde *f* 2.50; Geref. Kerk, Gron. coll. giften *f* 20; Geref. Kerk, Gron. Catech. bus Ds. Oranje *f* 25.06½; P. Pilon Pzn., Stedum, Zendingsvereen. *f* 50; Geref. Kerk, Gron. coll. gift *f* 2.50; A. Algra, Stadskanaal, Zendingskas *f* 200; Ds. L. Oranje, Gron. gift N. N. *f* 25; E. ten Have, Siddeburen, Zendingscomm. *f* 40; H. Kladder, Leens, Soembafilm *f* 27.15; Mej. A. Smits, Zuidwolde Gr. gift Meisjesvereen. *f* 10; M. v. d. Veen, Houwerzijl, Nikk. Chr. School *f* 20; Ds. D. v. d. Meulen, Sauwerd, busje Chr. School *f* 13.20; J. Wildvank, Delfzijl busjes *f* 125; Geref. Kerk, Ten Post, Soembafilm *f* 15.20; H. Brons, Jr. Scheemda, v. d. Zondagsschool *f* 14.40; J. Veenema, 2e Exloërmond, busje F. Roffel *f* 5.11½; id. busje W. Ottens *f* 2.11½; id. busje Kl. Gnodde en M. Vos *f* 6.37½; id. rusje Stientje Baas *f* 10.18; J. Smid, Winschoten, dankoffer *f* 10; id. busjes *f* 99.51; A. H. v. d. Werf, Ter Apel *f* 5; J. Duisterwinkel, Oldehove, nagift *f* 7; W. Kloppenburg, Valthermond, collecte *f* 52.89; id. busje Martha K. *f* 13.08; Ds. D. v. d. Meulen, Sauwerd, Jongel. Vereen. *f* 6.49; Mej. A. A. Volhand, Nieuwolda, Nikk. Geref. School *f* 2.50 J. Wildvank, Delfzijl, Nikk. Geref. School *f* 64.85; id. 80 halve ct. Hillie Zwarts *f* 0.40; J. Poste, Zoutkamp, 3 mnd. bijdrage *f* 50; Mej. A. R. Rijzebol, Zijldijk, Zendingsbusjes 1e kl. Sch. *f* 12.83; H. Witkop, Ter Apel, Zendingsbl. *f* 36.50; J. A. Roukema, Harkstede, Nikk. Chr. School *f* 11; Tj. Vellinga, Zoutkamp, Soembafilm *f* 10.66; Geref. Kerk, Mussel *f* 30.40; id. busjes *f* 72.30; A. Algra, Stadskanaal, kerkcoll. *f* 175.28; R. Wijma, Boerakker, Soembafilm *f* 24.50; id. collecte *f* 13.50; Geref. Kerk, Oldekerk, kalenders en busjes *f* 50.12; G. Bos, Houwerzijl, kerkcollecte *f* 50.50; B. Th. Mulder, Schouwerzijl, Nikk. Geref. School *f* 12.75; Ds. J. H. Lammertsma, Appingedam, saldo kalenders *f* 31.82; M. Antoon, Hoogkerk, busjes *f* 31.42; id. bruiloftbusje A. Kuipers *f* 3; K. Bosma, Middelstum, busje J.-V. A. *f* 6.42; id. busje J.-V. B. *f* 2.19½; id. busje J.-V. C. *f* 6.30; id. busje Meisjesvereen. *f* 9.57½; id. Zendingscomm. *f* 95; A. van Huizen, Roodeschol, Soembafilm *f* 25; Geref. Meisjesvereen. Lorcass, Munnekezijl *f* 7.50; Mej. A. Hoeksema, Bierum, busje Esther D. *f* 21.89; id. J. en P. Omta

f 23.54; id. J. Drenth *f* 13.26; id. Gr. Scheper *f* 24.57; id. Zendingskalend. *f* 8.28; H. Witkop, Ter Apel, busjes *f* 29.59; F. Lameris, Wagenborger, Zendingskalenders *f* 14.80; K. Veenkamp, Thesinge, collecte *f* 72.63; T. Postma, Kornhorn, bijdragen *f* 33.89; A. Kaspers, Winsum, Soembafilm *f* 54.05; R. Oosterhuis, Zuidwolde Gr. busje Jantje ter L. *f* 20; id. busjes in de kerk *f* 12.23; K. ter Laan, Schildwolde, Nikk. School de hr. Raap *f* 12; H. Schuurman, Nieuw Buinen, Soembacoll. *f* 73.69; id. busje Jongel. vereen. *f* 1.50; id. saldo kalenders *f* 11.27; id. busjes *f* 78.05; Geref. Kerk, Westerlee, collecte *f* 40.61; Ds. E. G. v. Teylingen, Oostwold, saldo kalenders *f* 9.45; id. gift v. D. *f* 2; N. Lubberts, Zuidbroek, coll. 1ste Kerstdag *f* 47.53; id. saldo Zendingsbladen *f* 10; id. saldo kalenders *f* 17; id. 50 stuiv. Fr. Achterhof *f* 2.50; id. 380 halve ct. G. Mulder, *f* 1.90; J. Jonkman, Baflo, Zendingscomm. *f* 50; F. Klaassen, Sappemeer, contrib. *f* 18.85; id. busjes schoolkinderen *f* 30.80; J. M. J. Bouwman, Uith. meeden, gift van P. M. *f* 2; id. coll. Muziekuitv. O. N. *f* 5.44; id. gift kl. Meisjesvereen. *f* 5.28½; id. Soembafilm *f* 5.20; id. Kerkbusjes *f* 31.06; id. Zendingskas *f* 54.61; W. Boelema, Scheemda, busje Sch. m. d. Bijbel *f* 5; P. M. Pel, Stroobos, busjes *f* 26.76; A. v. d. Velde, Kielwindeveer, saldo zend. kalend. *f* 11.05; W. Wolter, Loppersum, busje P. v. d. Molen *f* 5.22; id. busje B. Nieuwenhuis *f* 8.30; id. busje Gr. Wiersema *f* 4.96; id. busje Rika Miske *f* 7.16; B. Vrolijk, Vlagtwedde, extra collecte *f* 6.97; Ds. S. Idema, Winsum, gift N. N. *f* 10; Wed. F. S. te B. per Ds. J. Duursema *f* 1; Geref. Kerk, Gron. Coll. gift *f* 1; Geref. Kerk, Gron. busjes Oranjewijk *f* 6.12½.

Provincie Drenthe:

J. Sliekers, Gees, coll. gift *f* 2.50; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busje Tiny v. d. Laan *f* 8.95; Ds. G. F. Hajer, Oud Schoonebeek, kalenders *f* 7.25; id. busjes *f* 59.65; Ds. N. v. Haeringen, Zweeloo, coll. gift *f* 2.50; H. L. Smeman, Coevorden, Zendingskalenders *f* 5.25; id. kerkbusjes *f* 10; id. vaste bijdragen *f* 25.25; J. Slieker, Gees, coll. gift *f* 10; D. v. d. Vegt, Nieuweroord, kerstcoll. *f* 37.07; G. Sloots, Gasselternijveen, bijdrage *f* 25; J. Mulder, Emmercompascum, nagift *f* 2; Geref. Kerk, Ruinerw. Koekange, kerstcoll. *f* 90.62; J. Mulder, Emmercompascum, busje Geref. School *f* 10; J. Post, Nieuwlande, busje Nov.-Dec. *f* 22; Ds. J. ten Hove, Gees, coll. gift *f* 1; Mej. J. H. Mulder, Meppel, Kerstcoll. *f* 169.52; id. Catech. bus *f* 5.44; Geref. Kerk Ruinerw. Koekange, nagift *f* 15; H. ten Wafel, Borger, Zendingscomm. *f* 53; Ds. D. Drenth voor Borger: coll. gift *f* 2.50; id. voor Oosterwolde: busje T. G. *f* 10; Ds. N. v. Haeringen, Zweeloo, saldo zendingskal. *f* 5.52; B. Roosjen, Diever, Nikkertje *f* 6;

id. v. d. Zend.kalenders f10; Geref. Kerk, Hoogeveen, extra gift f5; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, coll.gift f2.50; P. v. Rotterdam, Nieuw Dordrecht, collecte f100 J. Zantingh, Ruinerweide, voor de G.J.V. f11.55; id. voor de Knapenvereën f5.29; Geref. Kerk, Emmererfch.veen, 2e stort. zend.comm. f80.41; Geref. Kerk, Hoogeveen, kerstcoll. f185.25; Ds. D. Drenth: busje Tr. Hasper en Tr. Tiggelaar te Appelscha f12.72; id. busje D. v. Dijk en A. Hoogenberg, te Appelscha f7.42½; id. busje W. Gorter en S. Prakken te Appelscha f4.80; id. Soembafilm Roden f20.50; id. coll.gift Oostwolde f25; id. schoolbusjes Oosterwolde f2.60; id. busje van Kl. Rooks f0.79; id. Zendingscomm. Haulerwijk f100; id. busje knapenvereën. Een f2; id. busje Meisjesvereën. Een f12.50; id. busje schoolkinderen Een f5.94; id. kerkbusje Een f12.29; id. saldo kalenders f8.70.

Provincie Overijssel:

H. Munneke, Rijssen f24.62; J. Olthoff, Hardenberg, Zendingsvereën. f300; Ds. J. H. Broek Roelofs, Vroomshoop, schoolbusje f5.96; id. Restant zendingskas f94.04; S. Dwarshuis, Avereest, coll. kerkieest Chr. Sch. f3.25; D. de Vries, Steenwijk, Zendingscomm. f64; F. Slomp, Heemse, kerstcoll. f119.10; id. catech.bus f15.48; S. Malda, Lutten, Kerstcoll. f85.84; Tj. v. d. Veen, Mariënberg, Zendingscomm. f16.50; P. Yspeert, Vollenhove, Kerstcoll. f65.92; id. Zendingskalenders f3.48; R. Buwalda, Zwolle, Restant bijdragen f190; Ds. J. H. Meuleman, den Ham, Zendingscomm. f25; A. J. P. ten Hoopen, Haaksbergen, van N. N. f1.50; id. van Braskamp f2.50; W. Eugster, Hengelo, bijdr. 4e kwart. f81; id. halve ct. G. v. K. en J. R. f6; L. Burger, Enschedé, v. d. Geref. Kerk f148.42; Geref. Kerk, Staphorst, collecte f11.50; J. v. Dalen, Ambt Vollenh. E. coll. en kalenders f34.15; Mevr. A. Kottier-Muller, Almelo, Zendingscomm. f25; Geref. Kerk, Olst, collecte f6; Geref. Kerk A. Ambt Vollenh. collecte f44.62; Ds. J. H. Broek Roelofs, coll. Lemelerveld f23.10; Jurriën Gunnink, Kamperveen f30.84; J. Pals, Dalfsen, school Oudleusen f3; id. coll. jaarf. M. V. Tryfosa f5.60; R. A. v. Delden, Rouveen, kl. 1 en 2 Geref. Sch. f2.50; H. Munneke, Ommen, gift f25; Ds. W. L. Milo, bijdrage van Wijhe f15.83; B. A. v. Marle, Nieuwleusen, kerkcoll. f16.12½; Tj. v. d. Veen, Mariënberg, kerstcoll. f53.15; Geref. Kerk, Genemuiden, Kerstcoll. f59.05 id. Zendingsbladen f6; J. Aarts, Blokzijl, Geref. Zondagssch. f11.44; D. de Vries, Steenwijk, gift f10; Geref. Kerk, Gramsbergen, busjes f109.60; id. Kerstcoll. f49; id. extra gift f15; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busjes S. Wierda en B. Winter f9.38; id. busje L. Posthumus f16.24; id. coll.gift f10; id. Zendingskalenders f6.75;

Oost-Friesland en Bentheim:

Gerrit Bulks, Nordhorn, collecte f23.70; Pastor Bronger, Bentheim, collecte f50.14; Ds. J. E. Goudappel, Soembaweek Emlichheim f364; Ds. E. Kolthoff, Veldhausen, Soembaweek M. 335 f197.44

Pinkstercollecte Overijssel:

Ambt Vollenhove A. f29.17.

Extra collecte Groningen:

Bedum f196.46; Sellinger f23.20; Warf-fum f95.53; Delfzijl f118.10; Nieuwe Schans f13.75; Groningen f1881.08½.

Extra collecte Drenthe:

Oosterwolde f11.78; Hoogersmilde f27.54; Beilen f46.15; Emmercompas-cum f54.81; Appelscha f29.55; Coevorden f127.60; Diever f31; Zuidlaren 2e coll. f108.46; Veenhuizen 2e coll. f31.09; Hoogersmilde 2e coll. f11.85.

Extra collecte Overijssel:

Glanerbrug f14.76; den Ham f153.90; Wierden f53.76; Avereest f30.15.

Soembaweken Groningen:

Haren f275.85; Zuidhorn nagift f10; Sauwerd f149.95; Pieterburen f91.07; Winschoten f131.45; Ter Apel f59.41; Wildervank f183.61; Kornhorn f35; Zout-kamp f23.70; Harkstede f27.70; Oost-wold Old. f98.41; Aduard f232.70; Harkstede f12; Meeden f31.25; Spijk f316.90; Bierum f165.25; 2e Exloërmond f19.92½; Wagenborgen f190.50; Harkstede f5.50; Ter Apel nagift f4.50; Schildwolde f200; Grootegast f255.10.

Soembaweken Drenthe:

Nieuwlande, gedeelte f67.25; Roden f103; Nieuwlande f15.25; Emmercompas-cum nagift f1; Gees f25; Zwartemeer f28.68.

Soembaweken Overijssel:

Hardenberg f124.90; Vollenhove f25; Zwolle f555; Haaksbergen f38.42; Wierden f32.38; Vroomshoop f137.32; Gramsbergen f97.85.

Diverse inkomsten:

Theelood en zilverpapier verkocht f2.50. Totaal f14.326.10.

1ste t/m. 12e verantwoording totaaf f85.535.96½.

Totaal ontvangen in 1932 f99.862.06½

Aan allen die tot het verkrijgen van dit resultaat hebben willen medewerken, hartelijk dank.

De Zendingsarbeid op Soemba ook in het thans begonnen jaar aanbevelend in Uwe voortdurende liefde, belangstelling en of-fervaardigheid,

JURRIËN VELD-KAMP.

Quaestor.

Gron. 14 Jan. 1933.

Postgiro 139000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Deze moet ik ook toebrengen. — Van Zendingsaangelegenheden: De Zendingshoogleeraar; Makassar; De collecte voor Wonosobo. — Zending Zeeland c.a.: de Chineesche Kerk te Magelang; de Holl. scholen te Magelang. — Zending Utrecht en Gelderland: Ingebruikneming Javaansche Kerk te Kesingi. — Zending Noord-Holland: Brief van Ds. Allaart. — Zending Groningen c.a.: De ziekteboom; Uit h. verslag v. d. vergadering der deputaten. — Zending Friesland: Ingebruikneming van de Kerk te Wera. Ds. Ubels en gezin. — Zending Zuid-Holland Zuid: Sambeng. Zendingsbusjes. „De Zeven Provinciën” en G.E.O.S. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Deze moet ik ook toebrengen.

Ik heb nog andere schapen....

....deze moet ik ook toebrengen....

Johannes 10 : 16.

We hebben hier een woord van Jezus, waarin Zendingsgedachten worden vertolkt. De goede Herder toch spreekt over andere schapen, die van Israël's stal niet zijn en die Hij ook moet toebrengen tot de schaapskooi des Vaders. Die „andere schapen” zijn de verkorenen uit de heidenen, schapen die Christus reeds **heeft**, vóór ze door het Evangelie tot zijn gemeenschap geroepen zijn en in Zijn Naam gelooven. Hij **heeft** die schapen, omdat ze Hem gegeven zijn in Gods eeuwigen Raad.

Zal Hij ze echter in zijn **bezit** krijgen, dan moet Hij de schapen. Hem van den Vader uit alle volken gegeven, ook toebrengen. Hij moet ze toebrengen tot zijn kudde, tot de gemeenschap der kerk en alzoo tot de gemeenschap Gods.

Zal die toebrenging werkelijkheid worden, dan moeten de schapen **afgebracht** worden van de ijdele wandeling van 't heidenendom, dan moeten ze **teruggebracht** worden van allerlei doolpaden, waarop ze als verlorene schapen zijn geraakt.

Dat toegebracht-worden van de „andere schapen” is het **doel** van de Zending. Heel wat anders dus dan wat de revolutiemannen beoogen met hun optreden onder de arme heidenen als hun „pleitbezorgers”. Zij doen niet anders dan 't zaad van ontevredenheid strooien in de harten en de menschen nog ongelukkiger maken dan ze reeds zijn. Heel wat anders ook dan wat nobeler figuren bedoelen, wanneer ze der heidenen nood trachten te verzachten, door hun te willen brengen de beschaving der cultuurvolken. Terecht heeft iemand hiervan gezegd: „als ge aan de heidenen in het Oosten niets anders wilt brengen dan Westersche ontwikkeling en beschaving, blijf dan liever thuis, want daarmee alleen bevordert gij niet hun geluk.”

Eerst dan worden de andere schapen waarlijk verlost uit hun doodsnoed, wanneer ze **toegebracht** worden tot de gemeenschap van den eenig waren God, die hen geschapen heeft, om Hem te aanbidden en te dienen.

Die toebrenging der schapen uit de andere stallingen is — Hij zegt het zelf — de taak van den goeden Herder. Hij alleen **kan** 't doen. 't Is **Zijn** werk. Wel wil Hij menschen in zijn dienst gebruiken als zijn medearbeiders, doch zij zijn ook niet meer dan instrumenten in zijn hand. Ook de uitnemendste Zendingsarbeiders, al volgen ze in hun werk ook de meest voortreffelijke methode, zijn niet bij machte één schaap tot God te brengen.

Christus alleen kan de schapen toebrengen. Hij alleen deed het al de eeuwen door en doet het nog. Geen moeilijkheden, hoe groot ze mogen zijn, verhinderen Hem dat werk te doen. Hij is in staat ze te overwinnen.

Daarin ligt de **kracht** der Zending, ook in deze tijden nu er met zoo ontzaglijk veel bezwaren valt te worstelen. De Zending staat in dienst van Hem, die alleen bij machte was om de zondeschuld ook van de „andere schapen” te betalen, 't geen Hij heeft gedaan toen Hij zijn leven voor hen stelde. In dienst van Hem, die alleen de macht

heeft de oogen der heidenen te openen voor den nood waarin ze verkeerden en hen te leeren roepen uit de diepte der ellende tot God en hun te schenken den troost der schuldvergeving.

Let er nu wel op, dat Jezus niet zegt: „ik heb nog andere schapen, deze **zal** ik ook toebrengen”, maar: „deze **moet** ik toebrengen”.

Christus **moet** dat doen, omdat deze taak Hem van den Vader is opgedragen. Hij heeft daarin een gebod van zijn Vader te volbrengen. Die schapen zijn Hem gegeven opdat Hij ze zou zoeken en terechtbrengen. Opdat Hij ze in zijne armen zou nemen en ze leiden in de schaapskooi des Heeren.

Hij **moet** dat doen. Hij zou niet getrouw zijn aan de opdracht Hem gegeven, wanneer Hij 't niet deed.

Hij **moet** dat doen, dat groote werk, om de schapen die in doodsnood verkeerden, daaruit te verlossen.

Wanneer we 't goed verstaan dat Jezus ze **moet** toebrengen en ons daarbij in Zijn dienst wil gebruiken, dan zal 't Zendingswerk ook ons een **heilig moeten** worden. Dan zullen we 't ons niet alleen een hooge eere rekenen, om onze schouders mede te mogen zetten onder de schoone taak van den goeden Herder om de schapen uit de heidenwereld toe te brengen, maar dan zullen we 't ook onze dure **roeping** achten de Zending te steunen met ons gebed en onze gaven.

Christus **moet** de „andere schapen” toebrengen en daarom **moeten** wij hieraan een werkzaam aandeel nemen, niet omdat Hij ons **noodig** heeft, maar omdat Hij ons in Zijn dienst wil gebruiken.

Dat de goede Herder ons getrouw bevinden moge!

Delfzijl.

MEIJERING.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zendingshoogleeraar.

Gelijk men weet, heeft de Generale Synode van 1930 aan de Curatoren der Theologische School te Kampen opgedragen om te samen met het Moderamen der Zendingsdeputaten „eene voordracht ter benoeming van een Zendingshoogleeraar gereed te maken.”

Indien er voor den 31 Juli 1932 een voordracht gereed mocht zijn, moesten de Curatoren dit, volgens opdracht van de Synode, mededeelen aan het Moderamen der Generale Synode.

En aan het Moderamen was opgedragen om in dat geval de Generale Synode weer „te doen samenkomen voor de zaak der benoeming van een hoogleeraar in de Zendingsvakken en wat daarmee samenhangt.” Met het oog op een eventuele benoeming van een Zendingshoogleeraar is de l.g. Generale Synode dan ook niet definitief, maar slechts provisorisch gesloten.

Zooals is medegedeeld zijn de Curatoren één- en andermaal vergaderd geweest met de leden van het Moderamen der Zendingsdeputaten. Maar een voordracht voor een

benoeming is niet gereed gekomen. Er waren onderscheiden factoren, die daarbij hun invloed lieten gelden. Het was niet alleen de vraag of er iemand was te vinden, die geschikt was voor hoogleeraar in de Zendingsvakken, maar ook of de personen, die in aanmerking zouden kunnen komen, wel aan hun tegenwoordigen arbeid zouden kunnen worden onttrokken.

Na breede bespreking bleek, dat de geschikte persoon nog niet werd gevonden, die met genoegzame eenstemmigheid voor dit professoraat de aangewezen man kon worden geacht en die aan zijn tegenwoordigen werkkring wel onttrokken zou mogen worden.

Ook bleek er verschil van opvatting te zijn over de vraag welk zendingsvak den voorrang behoorde te hebben, de **Theorie der Zending** en de **Zendingsgeschiedenis**, of de **Elenctiek**, het vak dat de valsche godsdiensten behandelt en weerlegt.

Mitsdien is door de Curatoren in overleg met de Hoogleeraren der Theologische School toen het volgende besluit genomen:

Overeenkomstig het advies van de Deputaten voor de Zending de zaak van de

benoeming van een buitengewonen Hoogleeraar voor de Zendingsvakken vooralsnog te laten rusten, omdat thans nog niet de geschikte persoon is gevonden, die met genoegzame eenstemmigheid de aangewezen man geacht wordt voor dit professoraat.

De Deputaten voor de Zending te verzoeken bij de arbeiders op het Zendings-terrein in Indië inlichtingen in te winnen omtrent de vraag wat den voorrang moet hebben Zendingstheorie of Elenctiek; dit advies zal van hen en persoonlijk en gezamenlijk in hun vergadering gevraagd worden.

Het spreekt vanzelf, dat de deputaten voor de Zending aan het verzoek der Curatoren hebben voldaan. Zij hebben zich gewend tot de Afzonderlijke vergadering van missionaire dienaren op Java en op Soemba, en tot ieder van hen persoonlijk, met de vraag wat den voorrang moet hebben: de benoeming van een professor in de Zendingstheorie en geschiedenis der Zending, of de benoeming van een professor in de Elenctiek.

Te dezer zake is door Dr. F. L. Bakker, de docent der Opleidingsschool te Djokja, op verzoek van de Afzonderlijke vergadering van missionaire dienaren op Midden-Java, gerapporteerd. Dit rapport, waarmee de geheele vergadering zich eenparig verenigde, komt tot de conclusie, dat „de benoeming van een professor in de Zendingstheorie en Zendingsgeschiedenis zeer beslist den voorrang moet hebben.”

Dr. F. L. Bakker, en met hem de Vergadering der missionaire predikanten op Midden-Java, komt tot deze conclusie op grond van onderscheidene overwegingen, die in dit belangrijk rapport breed uiteengezet zijn. Ons bestek gedooft ditmaal niet, dat we al die overwegingen opnemen in het Zendingsblad. Het is ons thans genoeg, dat we het eenparig oordeel van de Missionaire arbeiders op Midden Java kunnen mededeelen. Met dit oordeel gaan ook wij geheel accoord. Meermalen hebben we reeds ons gevoelen te dezer zake uitgesproken, zoodat we dit niet behoeven te herhalen. Het verheugt ons zeer, dat de Vergadering der missionaire dienaren op Java zoo eenparig en zoo beslist van oordeel is, dat we in de eerste plaats een hoogleeraar moeten hebben in de Zendingstheorie en de Zendingsgeschiedenis.

Van de Afzonderlijke vergadering der missionaire arbeiders op Soemba kwam het rapport nog niet in. Naar we vernamen zijn de broeders op Soemba in hun oordeel niet

geheel eenparig. Later hopen we hunne meening mede te deelen.

Natuurlijk komt de zaak der benoeming van een Zendingshoogleeraar ter Generale Synode weer aan de orde. Stellig zal daar met het gevoel en der Afz. Vergadering van de miss. pred. op Java ernstig rekening worden gehouden.

Zending Soerabaja.

Makassar.

Weldra zal de Zending de: Gereformeerde Kerken een geheel nieuwen post bezitten. En zulks op het eiland Celebes, waar onze Zending tot heden niet gewerkt heeft.

De Gereformeerde Kerk te Soerabaja zal te Makassar, de hoofdstad van Celebes, binnen enkele weken haar zendingsarbeid beginnen.

Reeds drie jaar geleden besloot de kerkeraad te Soerabaja Makassar als zendingspost te bezetten, indien de Generale Synode dit goedvond en haar bij den arbeid wilde steunen. Het waren inzonderheid de zendingsarbeiders op Soemba, die eene bezetting van Makassar zeer gewenscht achten en de kerk te Soerabaja daartoe met nadruk adviseerden. Op de Generale Synode te Arnhem in 1930 werd de zaak behandeld. Algemeen zag men in hoe gewenscht het zou zijn, dat te Makassar door één van onze kerken een zendingspost werd gevestigd. En zoo besloot de Synode aan het verzoek van de kerk te Soerabaja te voldoen door goed te keuren, dat Makassar als zendingssterrein werd aanvaard en voor de bearbeiding daarvan subsidie toe te zeggen uit de Generale kas tot een maximum van f 3500.— per jaar.

Of de kerk te Soerabaja het zoo hebben aangedurfd de bezetting van een zendingspost voor haar rekening te nemen, indien men voorzien had, hoe geweldig de malaise met hare gevolgen zou worden, weten we niet. Mogelijk zou ook de Generale Synode, wanneer men dit vermoed had, niet zoo gemakkelijk tot het bezetten van een nieuw terrein hebben durven besluiten. Maar in 1930 kon niemand nog voorzien, dat de crisissnood zoo zwaar zou worden als thans het geval is. En het besluit tot bezetting van Makassar werd met algemeene stemmen genomen. Van stonden aan is toen de kerk te Soerabaja aan het werk gegaan om voor dit terrein een dienaar te zoeken. En zij heeft dien gevonden in den heer H. v. d. Brink, die, na behoorlijke voor-

bereiding, thans op reis is naar de plaats zijner bestemming.

Makassar is de hoofdplaats van het eiland Celebes. Het is een bloeiende, snel toenemende stad, die een bevolking heeft van 86.662 zielen, waaronder 3600 Europeanen en ruim 15.000 Chineezzen. Makassar is verreweg de belangrijkste handelsstad van het oostelijk gedeelte van den Ned. Indischen Archipel.

Het scheepvaartverkeer is er zeer belangrijk. En de bevolking is er in tien jaar tijds met 30.000 vermeerderd.

Tot nu toe had zich in dit zeer belangrijk centrum van verkeer nog geen Protestantsch Christelijke zending gevestigd. In den omtrek van Makassar is de zending wel werkzaam, maar in de stad zelf niet.

Het was dus wel van uitnemend belang om in dit groote middelpunt een zendingspost te vestigen. De arbeid kar hier beperkt blijven tot de stad alleen, zoodat de kosten niet al te hoog zullen loopen. Men raamt de uitgaven op omstreeks f 10.000 per jaar.

Ds. v. d. Brink zal, nadat hij bevestigd is in de kerk te Soerabaja en te Makassar is aangekomen, in hoofdzaak hebben te arbeiden onder de Makassarers. In de eerste plaats is hij zendeling. De zending van de Gereformeerde kerken zal nu in het vervolg niet alleen op Java en Soemba, maar ook op Celebes haar terrein hebben. Ds. v. d. Brink zal echter niet enkel zendeling zijn. Hij zal ook de verstrooide Gereformeerde Hollanders te Makassar en omgeving hebben te verzorgen.

Te Makassar is een kleine kring Gereformeerde Hollanders.

Enkele jaren geleden heeft de Indische Regeering aan de Gereformeerde kerk te Soerabaja het kerkgebouw in het fort Rotterdam tot wederopzeggens toe in bruikleen afgestaan, opdat de Gereformeerden te Makassar daar zouden kunnen vergaderen. Dat kerkgebouw dagteekent uit den tijd der Oost-Indische compagnie en is uit een historisch oogpunt zeer merkwaardig. Groot is de kring der Gereformeerden te Makassar niet; slechts omstreeks 25 zielen, naar het Handboek van de Gereformeerde kerken in Indië aangeeft.

Maar de hoofdarbeid van den missionair dienenaar te Makassar zal niet liggen in de verzorging der verstrooide Gereformeerden, doch in het zendingswerk onder de Makassarers.

Zegene de Heere dien arbeid tot de komst van Zijn Koninkrijk!

De collecte voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

De l.g. Generale Synode besloot alle Kerken dringend uit te noodigen eene collecte te houden voor den bouw van een hospitaal te Wonosobo. Deze uitnoodiging is door het Moderamen der Synode en de Deputaten voor de Zending ter kennis gebracht van de Kerken. Tevens droeg de Generale Synode aan hare deputaten op de Kerken, die na een jaar nog geen collecte hadden gezonden, op te wekken dit alsnog te doen.

Ondanks den nood der tijden, die sedert de Synode bijeen was, zeer toegenomen is, hebben tal van Kerken aan die uitnoodiging voldaan. Maar toch bleef, ook na herhaald verzoek, een niet onaanzienlijk getal Kerken in gebreke een collecte voor dit doel te houden of zonden slechts een onbeduidende gift. Blijkbaar was het door heel wat Kerken vergeten deze collecte op de lijst te plaatsen. In November l.l. is daarom opnieuw aan de Kerken, die nog geen collecte afdroegen, een circulaire gezonden met dringend verzoek dit alsnog te doen. Deze circulaire was geteekend door het Moderamen der Synode en door de deputaten voor de Zending. Sinds dien hebben nog heel wat Kerken een collecte gezonden, zoodat het getal der Kerken, die nog in gebreke zijn, zeer beduidend is geslonken.

Tot onze verbazing heeft de Kroniekschrijver in het Gereformeerd Theologisch tijdschrift gemeend deze circulaire even onder handen te moeten nemen en in het Januari No. van dit tijdschrift de deputaten van de Generale Synode eens de les te moeten lezen. Het Moderamen der Generale Synode, dat genoemde circulaire ook geteekend had, noemt hij niet.

Nu is critiek vaak zeer gewenscht. Maar dan is het toch wel noodig, dat men eerst behoorlijk de dingen onderzoeken, eer men gaat schrijven.

Genoemde Kroniekschrijver ziet blijkbaar tweestrijd tusschen het bedrag van f 30.000, dat in de circulaire is genoemd als het bedrag, dat voor den bouw noodig is en het bedrag van f 20.000, dat in Art. 120⁵ der Acta is genoemd. Als hij echter de moeite genomen had om in verband met Art. 120 der Acta de desbetreffende zendingsrapporten in het rapportenboek pag. 14 en v.v. en pag. 90 en v.v. en bijlage XLI der Acta in te zien, dan zou hij hebben gezien, dat voor de *exploitatie* een bedrag is toegestaan tot ten hoogste

f 20.000 per jaar maar voor den *bouw* een bedrag zal noodig zijn van f 30.000.

Voorts oordeelt de Kroniekschrijver, dat wijl reeds meer dan de helft was ontvangen er heusch niet te klagen viel. Blijkbaar weet hij echter niet, dat elke dag uit Indië het bericht kan komen, dat die f 30.000 moet worden betaald. Als dat bericht komt, *moet* dat geld gezonden. Was er, in verband met onvoorziene omstandigheden, niet eenige stagnatie gekomen, dan zou stellig dat bedrag reeds moeten betaald zijn. En als er nu bericht komt en het geld is er niet, wat dan? Zeker, dan zou het ontbrekende voor rekening van de gezamenlijke Kerken moeten zijn geleend. Maar dat mogen de deputaten naar Art. 318 der Acta alleen doen „*in geval van besliste noodzakelijkheid*”. En hoe zouden zij eene leening hebben kunnen verantwoorden, als zij niet eerst de Kerken, die nog geen collecte hielden nogmaals daartoe hadden opgewekt? We vermoeden, dat de Kroniekschrijver de dingen niet behoorlijk heeft onderzocht, eer hij schreef.

Voor al heeft het slot der circulaire zijn misnoegen gaande gemaakt. Dat slot luidt:

„Wij vertrouwen, dat uwe Kerk nu wel dra aan hare verplichting zal voldoen, opdat zij ter a.s. Generale Synode niet op de lijst der nalatige Kerken behoeft te worden geplaatst.”

De Kroniekschrijver ziet daarin een dreigen met „*de zwarte lijst*” een „*intimidatie*”, noemt de circulaire een „*dreigbrief*” en acht „*voor de hechtheid van het Kerkverband en voor het besef van de autonomie der plaatselijke Kerken zulke dreigbrieven fnuikend*”. Voor het Moderamen der Synode en voor de deputaten niet malsch.

We meenen echter den Kroniekschrijver, die alweer toont met den gang der dingen niet al te best op de hoogte te zijn, wel wat gerust te kunnen stellen.

Schrijver dezes heeft meer dan 30 jaren de Kerken als deputaat voor de Zending mogen dienen en sinds 1899 alle Generale Synodes bijgewoond. Onderscheidene malen is er in die jaren een collecte gehouden voor de Generale kas der Zending. Steeds werd daarbij ter Synode de lijst overgelegd van de Kerken, die wel en die niet aan het verzoek om een collecte te houden hadden voldaan. Ook is in het verleden onderscheidene malen aan de Kerken een circulaire gezonden met vrijwel gelijklopende zinsnede als de genoemde. We hebben echter nooit ontdekt, dat dit voor de hechtheid van het Kerkverband en voor het besef van de

autonomie der plaatselijke Kerken „fnuikend” heeft gewerkt.

De deputaten zouden trouwens *te kort schieten* in hun plicht, als zij bij het rapport van hunnen arbeid ter Synode geen lijst gereed hadden van de Kerken die wel aan de uitnoodiging der Synode hebben voldaan en die dit niet deden. En aangezien de collecten voor Wonosobo kunnen blijven inkomen tot op de Synode toe, kunnen deze lijsten pas definitief worden afgesloten als de Synode bijeen is. Indien dit nu moet gebrandmerkt als „*de zwarte lijst*” dan hebben die zwarte lijsten wat de Zending betreft al bestaan gedurende dertig jaar en kan men sinds jaar en dag in het Curatorenverslag der Theol. School, zelfs nog wel publiek, een „*zwarte lijst*” vinden, want daar wordt ook medegedeeld welke Kerken wel en welke niet voldeden aan het verzoek in zake de collecten.

En is het voorts onbetamelijk een Kerk, die, misschien wel door een onwillekeurig verzuim, ingebreke bleef eene door de Synode uitgeschreven collecte te houden, aan hare verplichting te herinneren met de opmerking, dat men haar naam niet graag op de lijst der nalatige Kerken zou willen plaatsen? Moet dat gekwalificeerd als „een dreigbrief”? Zou het niet veeleer onvriendelijk zijn als men dit naliet?

Ook de Kroniekschrijver zal toch wel de verplichting erkennen, dat elke Kerk gehouden is aan het besluit der Synode te voldoen, tenzij dan dat zeer ernstige redenen haar daarin verhinderen. En als een Kerk daarvan kennis geeft, dan wordt natuurlijk die kennisgeving ook ter tafel van de Generale Synode gelegd.

Van harte hopen we, dat de Kerken, die tot nu toe nog geen collecte zonden, dit spoedig mogen doen. Gelukkig hebben de meeste Kerken aan de uitnoodiging der Synode voldaan. Maar het bedrag van f 30.000 dat in 1930 is toegezegd voor Wonosobo's hospitaal, is toch nog lang niet bijeen. Er ontbreekt nog omstreeks f 12.000. En de Generale kas der Zending is bijna leeg. Wanneer thans uit Indië het bericht kwam, dat de beloofde f 30.000 moest worden gezonden, zou men nog genoodzaakt zijn eene leening aan te gaan.

Het is dus wel zeer noodig, dat de Kerken, die nog geen collecte zonden, dit alsnog doen, wanneer de nood der tijden het althans eenigszins toelaat.

Santpoort,

W. B.

24 Febr. '33.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Brief van Ds. Merkelijn.
(bij de foto).

22 December was in het Magelangsche Zendingswerk en voor de Europeesche ge-

veer f 4.000.— werd bijeen verzameld aan vrijwillige bedragen waarvan ook ongeveer f 1000 uit Holland werd ontvangen, terwijl het resteerende bedrag van f 8.000.— werd geleend door de broeders der Europeesche Kerk te Magelang.

Voor dit bedrag hebben we een keurig kerkje en een nette Chineesche pastorie

De Chineesche Kerk te Magelang.

meente van Magelang een belangrijke dag. Het Chineesche kerkgebouw werd in gebruik genomen en daarmee werd de kroon gezet op al de inspanning, die het Zendingcomité van de Europeesche kerk zich getroost had het zoover te krijgen.

Reeds lang had zich de behoefte laten gevoelen aan een eigen kerkgebouw; het huis waarin we vergaderden was al te onaanzienlijk, zoodat het voor vele Chinezen een bezwaar was om daar te komen.

Nu werd er voor dat onaanzienlijk huis toch nog huur betaald van f 40.— per maand en daarom werd er beraadslaagd of dit bedrag van f 480.— per jaar niet voldoende zou zijn voor rente en aflossing van een bouwkapitaaltje. Bij beraadslaging bleek de Chineesche groep bereid om een bedrag van f 600.— per jaar te betalen voor rente en aflossing, terwijl de Europeesche Kerk zou trachten het benodigde bouwkapitaal bijeen te brengen; f 12.000.— was daarvoor noodig. Onge-

gekegen, waar de Chineesche Christenen erg blij mee zijn.

Door de malaise, door de algemeene achteruitgang in zaken, dreigden de bouwplannen niet te zullen doorgaan. De Chinezen, die n.l. een aflossing van f 600.— per jaar voor hun rekening hadden genomen, deelden mee, dat ze die belofte niet gestand konden doen, dat ze niet meer beloven durfden dan f 300.— per jaar. Dat gaf enkele weken van beraadslaging, van weifeling eerst, maar daarom toch werd beslist, dat de bouw zou doorgaan.

En op 22 December was het kerkje klaar. 's Morgens om half tien, zoo had het Chineesche Comité besloten, zouden de leden der Kerk, mijn vrouw en ik bij elkaar komen; mijn vrouw zou 't lint doorknippen, dat de laatste belemmering vormde voor het openen der deuren, daarna zou ik onmiddellijk het platform bestijgen en in een kort gebed Gods zegen vragen over dit gebouw. Zoo is het geschied en het

was een plechtig oogenblik toen de Chineesche gemeente voor het eerst in haar eigen kerkgebouw stond en wij tezamen Gods zegen afsmeekten.

We stonden daar in het dankbare besef, dat we nu zoo'n mooi gebouw voor het Zendingswerk hadden gekregen; dat dit nu het gebouw was, waarheen we de Chineezzen zouden uitnoodigen en waar telkens ook tot hen, die den Christus nog niet kennen, het Evangelie zou worden verkondigd.

Om tien uur zou de officieele ingebruikname plaats hebben en om 10 uur zat het kerkje vol; ongeveer 250 menschen vulden het kerkje. Op de eerste rij zat de Burgemeester, de heer Lakeman, en de vertegenwoordiger van den Resident en nog enkele autoriteiten. Dan volgden de leden der Nederlandsche Kerk en de Chineesche gasten met vertegenwoordigers van allerlei organisaties, van de Chineesche gemeente van Djocja., van het Heilsleger van Magelang, van de Javaansche Gemeente, en van Chineesche organisaties, waarvan de meesten een kort woord gesproken hebben om de Chineesche Gemeente met haar nieuwe Kerkgebouw geluk te wenschen.

Wat zag er alles keurig uit; sommige Chineezzen hadden Chineesche teksten geteekend en laten omlijsten, of teksten laten borduren, die een prachtige wandversiering vormden. Ze hadden zoo echt hun best gedaan en hun blijdschap getoond met het verkregen gebouw.

In een kort woord heb ik de geschiedenis verteld in het Maleisch en in 't Hollandsch van de tot standkoming van dit gebouw, en een woord gesproken als inleiding tot het gebed, waarin we Gods zegen hebben afgesmeekt over de prediking, die in dat kerkgebouw zou plaats hebben. En we voelden hoezeer behoefte we daaraan hadden.

Dit kerkgebouw is een inleiding; een aanvang van het eigenlijke werk; een eerste gebouw, dat straks weer vergroot zal moeten worden of waaraan een tweede kerkgebouw zal worden toegevoegd. Er wonen hier ruim 4000 Chineezzen in Magelang en in den omtrek nog enkele duizenden.

Nu hebben we een plaats waar we de Chineezzen durven uit te noodigen, maar tal van vragen kwamen bij de opening van zoo'n gebouw in ons op. Zullen ze nu komen, zullen ze gehoor geven aan onze uitnoodiging om nu te komen luisteren naar het Evangelie; zullen ze daarin vol-

harden; zullen ze het aannemen en gelooven? Zal hier nu steeds het Evangelie worden verkondigd en onder allerlei opdringende dwalingen gehandhaafd worden. Zal.....?

Maar gelukkig, dat we het adres wisten waarheen we al die vragen konden openden en van Wien we konden begeeren of Zijn oog nu ook open wou zijn over dit huis, om de prediking te zegenen, het Chineesche volk te zegenen, dat de naam van Christus heeft leeren belijden en dit volk wou houden bij de belijdenis van Zijn Woord.

Laat ook Uw gebed mee voor dit werk opstijgen.

Als steeds

Uwe

A. MERKELIJN.

De Nederlandsche scholen te Magelang.

Amice!

Onze Nederlandsche Scholen gaan niet rechtstreeks van de Zending uit. In Magelang hebben we indertijd een schoolvereniging opgericht en door Gods zegen heeft deze vereniging veel actie mogen ontplooien op schoolgebied, zoodat nu van deze schoolvereniging de volgende scholen uitgaan.

1. Nederlandsch-Javaansche School. Hoofd mijnheer R. Hagen.

2. Nederlandsch-Javaansche School. Hoofd mijnheer P. Vlasveld.

3. Schakelschool. Hoofd mijnheer K. v. Oosten.

4. Nederlandsch-Chineesche School. Hoofd mijnheer K. Kuipers.

5. Ongesubsidieerde Holl.-Chin. School. Hoofd mijnheer K. Kuipers.

6. Europeesche School. Hoofd mijnheer H. H. Reeders.

7. Muloschool. Hoofd mijnheer Tj. Dijkstra.

8. Huishoudschool. Hoofd Mejuffr. C. Baarbe.

9. Maleisch-Chineesch School. Hoofd mijnheer M. Wenas.

10. Nederlandsch-Chineesche School. Temanggoeng. Hoofd mijnheer Bekker.

't Zou moeilijk zijn deze scholen rechtstreeks van de Zending te doen uitgaan, er is zooveel te bedisselen ter plaatse; er moeten zooveel beslissingen genomen worden, dat een beheer van die scholen van uit Holland voor groote moeilijkheden zou plaatsen. Toch heeft deze organisatie wel zijn bezwaren. Ook door onze onderwijzers, die aan deze scholen werken, is het meermalen

gevoeld, dat het prettig zou zijn, indien de scholen in de Zendingsorganisatie waren ingeschakeld en het personeel van de scholen, evenals dat het geval is met de onderwijzers van de Kweekschool te Solo en de Keucheniusschool te Djokja konden deelnemen aan de Zendings-vergaderingen, die op geregelde tijden in Djokja worden gehouden en waar alle takken van Zendingswerk besproken worden en waar men eerst goed op de hoogte komt, wat er op de Zendings-terreinen gebeurt en voor welke moeilijkheden men alzoo komt te staan. Omdat dit niet het geval is, hebben veel onderwijzers het gevoel, ietwat buiten de Zending te staan.

Een ander bezwaar tegen deze organisatie is ook, dat de Kerken in Holland minder met deze voornamen tak van Zendingsarbeid op de hoogte zijn; er wordt vanuit Indië over deze schoolarbeid ook niet zoveel meegedeeld en dat alles heeft tengevolge, dat de arbeid op onze Hollandsche scholen niet die plaats heeft in de belangstelling om in het gebed van ons Gereformeerde volk als dit wel het geval is met de andere takken van Zendingsarbeid. En dat beteekent geestelijke schade voor dezen schoolarbeid.

Mijn bedoeling is echter niet om nu het pleit te gaan voeren voor een andere organisatie, maar wel om U eens iets over die scholen mee te deelen en te laten voelen de groote Zendingsbeteekenis, die deze scholen hebben en Uw belangstelling op te wekken voor dezen tak van arbeid.

Van een der onderwijzers van Magelang kreeg ik inzage van een aantal opstellen, waarin de leerlingen van de Mulo ook eens wat meedeelen over hun innerlijke overleggingen en van hun moeilijkheden en ook van de leelijke gevolgen die de arbeid heeft van allerlei veten.

Hieronder volgen enkele stukjes uit de opstellen:

„Ik was vroeger onverschillig omtrent den godsdienst. Maar nu geloof ik in den Heere Jezus en wil ik graag zijn schaap worden. Soms als mijn moeder in gepeins zat, zei ik tegen haar: „Moeder wees niet zoo ongerust, want anders wordt U ziek.” Dan antwoordde moeder: „hoe kan dat, ik heb geen rust gevonden.” Dan vertelde ik haar van de Heere Jezus en zeide: „vertrouw op Hem moeder, dan zult U niet meer ongerust zijn.” Sommige jongens zijn te deftig, om de Christelijke Godsdienst aan te nemen en spotten met de Christenen. Maar daar trok ik me niets van aan.”

Een andere jongen schrijft: „Wat een

geluk voor mij, dat ik het mocht doen. (n.l. naar de Catechisatie te gaan). Maar zus zei, dat ik het niet mocht doen. Ik bleef toch zeuren. Ofschoon ik van zus niet mag, wil ik het toch doen, omdat ik de Heere Jezus liefheb. Want vader heeft gezegd: „Je mag doen, wat je wil.” Ik ben erg blij, dat vader zoo sprak. Na het baden denk ik soms: Ja, van zus mag ik niet. Maar pa en ma geven mij toestemming. Het kan me niks schelen, of ik beknord zal worden door zus. Want ik heb den Heere Jezus lief. Hij is ook mijn Heiland, mijn verlosser. Dus, al mag ik niet, ik wil de Catechisatie bijwonen. Soms, als ik in mijn kamer alleen ben, zeg ik: „O, God, hoe is dat nou, mag ik gaan of niet. Ik wil U dienen en de Heere Jezus ook. Ik heb U en Hem lief met mijn heele hart.”

Op een dag vroeg ik weer aan zus: „Zus, mag ik het doen? Ik zal doen, wat U zegt.” Eindelijk kreeg ik ten antwoord: „Nou, omdat je blijft zeuren, mag je het nu wel doen.” Toen ik zus zoo hoorde spreken, begon ik te dansen en te zingen als een gek. Mijn zusje heeft ook aan zus gevraagd, of zij het mag doen. En ook was het een geluk voor haar. Zij mag wel meedoen. Als ik thuis niets te doen heb, vertel ik soms over den Heere Jezus aan mijn broertjes en zusjes, wat ik op school gehoord heb. Dan zeggen ze: „Later, als ik groot ben, wil ik ook Christen worden.”

Van een meisje: „O, mijnheer, hoe graag wil ik den Heere Jezus dienen, maar altijd verleidt de Satan mij om weer dit of dat te doen. Soms luisterde ik wel naar zijn praatjes en dan heb ik er altijd spijt van en ook berouw. Voor dat ik naar bed ga, zeg ik mijn gebed op of de Heere Jezus mijn zonden vergeven wil en of Hij mij helpen wil. Mijnheer ik wil zoo graag gedoopt worden. Want ik wil graag een schaapje wezen van de Heere Jezus, voordat het te laat is.”

Van een Chineesche jongen:

„Ik heb Jezus wel lief en geloof wel in Hem. Ik wil Hem wel dienen, maar mijn ouders willen het niet hebben. Want die kennen geen Bijbel. Ze brengen een offer aan de voorouders, die gestorven waren. Ze zeiden, dat ze heusch gezegend waren. En bijna ekle maand of jaar vieren zij feest. En ik moet ook doen, wat mijn ouders zeggen. Ik weet wel, dat ik eigenlijk niet tot zoo'n beeld mag bidden. Maar natuurlijk ben ik bang voor mijn ouders. Ik heb hen de Bijbel willen voorlezen, maar ze willen niet. En elken Zondag wil ik eigenlijk wel naar de Kerk, maar ik mag niet. Maar toch heb

ik den Heere Jezus lief en wil gelooven. Ik heb ook wel eens een teeken van Hem gekregen, toen ik met mijn vriend een ongeluk kreeg. Van dat ongeluk zal ik U nu vertellen.

Toen ik nog op de lagere school was, ging ik elken morgen met de trein naar K. Eens had mijn vriend een duur vulpenpotlood. Het kostte wel f 20,—. Ik had het van hem geleend en per ongeluk viel het potlood uit de trein, terwijl die liep. Toen de trein een oponthoud had bij een halte, stapten we er uit en gingen zoeken. Na lang zoeken vonden we het potlood toch niet. Naar huis gaan durfden we niet. We hebben toen samen gebeden. En..... het lag precies voor ons. Op die plek hadden we ook lang gezocht, maar we konden toch niet vinden. Daarom hebben we nu Jezus lief.

Voor dien tijd niet zoo erg. Mijn vader gaat nu elken Donderdagavond ook naar de Kerk. Maar een geloof heeft hij nog niet in Jezus. Ik heb mijn eene grootmoe, die heelemaal niet gelooven wil, willen waarschuwen, om niet tot die beelden te bidden, maar ik ben bang, dat ze boos zal worden en me wegstuurt."

Deze stukjes heb ik gegeven met vele stijlfouten er in; maar ik vind het aardiger, dat ge het leest, zooals de leerlingen der Muloschool het zelf hebben neergeschreven. Ge zult daarom wel eens een zin vinden, die gij anders zoudt formuleeren; niet alleen uit taalkundig oogpunt. Maar toch zult ge moeten toestemmen, dat we bij deze kinderen vruchten zien van het Christelijk onderwijs, die eenigszins de beteekenis van onze Christelijke scholen duidelijk magen.

De volgende keer nog enkele van die stukjes.

Als steeds Uwe

A. MERKELIJN.

Zending Utrecht en Gelderland.

Ingebruikneming Jav. Kerk te Kesingi.

(bij de foto).

Dat was een feest die 13 December van het vorig jaar! Een feest voor de Jav. Gemeente, niet minder voor ons, wij die er mede getuigen van mochten zijn.

Er waren 2 afgevaardigden van Djocja's kerk en 2 van Magelang. De Regent heeft van zijn belangstelling blijk gegeven met de andere ambtenaren van het Inlandsch bestuur. Jammer, dat nogal wat Goeroe's Indjil van andere plaatsen door ziekte en door de aanhoudende regens verhinderd wa-

ren te komen.

Dien morgen heeft het niet geregend. Om 7 uur vertrokken wij van huis met 3 auto's. De Zendings-auto van den hoofddienst en die van den medischen dienst + een huurauto. Behalve de vier broeders uit Magelang en Djokja waren mee: Dr. Slettenaar, de heer v. d. Loon, de Heer Lips (vertegenwoordigers van de H.J.S. en de H.C.S., Juffr. Haspers, Juffr. Torré en mijn vrouw.

Bij den afweg naar Kesingi stonden genoeg paarden, zoodat de meesten onzer hebben kunnen rijden. Het was een interessante tocht. Wij zullen allen om de beurt wel hebben moeten denken aan het rijmpje: Over heggen, over slooten, paardje breek toch niet je pooten. Zoo morsig en zoo moeilijk was bij tijden de weg door de aanhoudende regens. Overal langs den weg groepjes hoofden dorps-hoogwaardigheidsbekleeders, om hun Boepati den Regent tegemoet te gaan naar aloude Jav. adat.

Om kwart voor negen bereikten wij de kerk! Wat zag die er feestelijk uit, zooals U op bijgaande photo's zult zien.

De plechtigheid zou om 9 uur beginnen. Maar het wachten was op den Regent, die ± half 10 zou komen.

Toen hij kwam waren wij net begonnen. Met een kort woord had ik de kerk overgedragen aan den Kerkeraad van Kesingi. En juist toen mijn vrouw het lint zou doorknippen, dat over de deur was gespannen, kwam de regent aangereden met gevolg!

Wij wachtten even tot hij bij ons stond. Toen knipte mijn vrouw het lint door en opende ik de toen nog gesloten deur der kerk, welke beide handelingen ook zijn verewigd op de gevoelige plaat.

Wij traden binnen. Daarop kreeg de Goeroe van de gemeente te Kesingi het woord, die het een en ander vertelde over het tot stand komen der kerk en over de kosten.

De Regent heeft een kort woord gesproken nadat ik een korte „toespraak" had gehouden naar aanleiding van de woorden: „Dit is niet dan een huis Gods, een poorte des hemels", daarbij de wensch uitsprekende, dat dit gebouw voor zeer velen mocht worden een poort des hemels, gelijk het voor de gemeente reeds was: „huis Gods".

De Regent wenschte de gemeente geluk met het Kerkgebouw en sprak er zijn blijdschap over uit dat hij nu kon kennis maken met het dorp Kesingi.

Daarna kregen het woord: de afgevaardigden van andere kerken: eerst de Ds. van de kerk te Magelang, de heer: Siswawasana, die aantoonde, dat het Christendom niet was de godsdienst der Hollanders alleen.

maar zeker ook der Javanen, dat daarvan deze kerk weer duidelijk getuigenis aflegde.

Hij sprak een goedvol woord, dat een kloek getuigenis was.

De andere afgevaardigde bracht heel kort en bescheiden de groeten en gelukwensen van de zusterkerk van Djocja over. Ik deed

moest aftreden als dorpshef, maar de menschen van het dorp hielden veel van den braven man; hij was hun aller vraagbaak en raadsman. En voor dien aandrang bezweek de Ass. Wedana natuurlijk. Van dien tijd af heette de Loerah, de zich schuilhoudende en naar hem ook zijn woonplaats

De Kerk te Kesingi voor de Opening.

zulks namens de kerk van Poerworedjo.

Ook de schoolkinderen brachten Javaansche liederen ten gehoor op Javaansche zangwijs.

Op de rij af, naar historische volgorde, vertelden toen de Goeroe's die vroeger te Kesingi werkzaam waren geweest van hun ervaringen.

De laatste voorganger van den tegenwoordigen Goeroe deed heel duidelijk uitkomen — en dit deed hij op verdienstelijke wijze — hoe lang reeds de gemeente naar een eigen kerkgebouw had uitgezien, reeds 8 jaren lang. Een der anderen gaf een etymologie van den naam Kesingi. Volgens hem beteekent de naam „verborgen”. En wel door de volgende anecdote. Een der vroegere dorpsheffen was lam; kon dus niet loopen naar de hoofdenvergadering bij de Ass. Wedana. Hij was dus altijd niet te zien op die vergaderingen. Hij hield zich dus als het ware „verborgen”.

Dat verdroef op eenmaal de Ass. Wedana. Hij zei dat de lamme loerah dan maar

Kesingid (waarbij dan later de d. is uitgevallen).

Een later gebleken veel te lange pauze deelde de feestviering in twee helften in. Aan het slot zongen de kinderen nog weer tembangs en toen was het ongeveer half een geworden. De regent en zijn gevolg namen afscheid en gingen te voet den terugweg.

Wij verenigden ons toen aan een rijsttafel. Toen wij goed en wel gezeten waren kwam eigenlijk nog het aardigste moment van de geheele feestviering. De schoolkinderen zaten alle op matten bij vieren of zessen voor een berg met rijst en voor elk allerlei lekkers en pittigs als toespijs. En U had ze moeten zien eten. Het was een lust! Jammer dat het te donker was om dit te fotograferen.

Ruim twee uur werd de terugreis aangevaard. Een half uur voor het bereiken van den grooten weg waar de auto's ons wachtten haalden wij nog eerst een fiks nat pak.

Bij vieren waren we thuis, met de herinnering aan een mooi en blij feest.

Het Kerkje is een vriendelijk noodigend gebouw, meet 9 bij 12 en is geheel van hout opgetrokken. De muren zijn wit ge-

De Kerk te Kesingi na de opening.

kalkt. Boven het vriendelijke torentje, waarin een bel met mooie klank de gemeenteproep tot „bede en dank”, staat een kruis, dat symboliseert de overwinning van het kruis over de halve maan.

Moge deze overwinning niet verre meer zijn!

Uw dienaar en br. in Christus,
A. F. KEUCHENIUS.

Poerworedjo Ultimo Jan. '33.

Zending Noord-Holland.

Brief van Ds. D. J. B. Allaart dd.

17 Januari 1933.

(Bij de foto).

Zeergeachte Broeders,

Zoals ik U in mijn brief van 13 December 1932 reeds schreef, moest ik vanwege de Kerstdrukke met een uitvoeriger schrijven aan U wachten tot Januari van dit nieuwe jaar. Het is mij nog niet mo-

gelijk U een overzicht over het afgelopen jaar te geven, maar dit overzicht zal wel dra kunnen volgen, wanneer ik U tevens een afschrift van het driejaarlijksch visitatie-rapport kan zenden. Tegelijkertijd zult U dan de jaarrekening kunnen ontvangen. Ik kon die nog niet gereed maken, omdat er eerst nog een en ander viel af te doen, dat behoort onder 1932.

Allereerst kan ik U nu melden, dat de verschillende Kerstfeesten, die hier gehouden werden, een goed verloop hadden. Bij die gelegenheid werden de scholen door mij bezocht en trachtte ik in nadere aanraking te komen met de ouders der kinderen en met andere gasten, die het feest op school meemaakten. Ik kon op deze wijze een groot aantal Evangelieën verspreiden. De kinderen kregen allen een klein boekje met eenige Psalmen en Liederen, waarmee ik tevens beoogde zooveel mogelijk al de gezinnen te bereiken. Een 1700 van deze boekjes werden zodoende verspreid. De onkosten hiervan konden geheel gedekt worden uit een Kerstcollecte, die ik tevoren hier in Djokja en omgeving gehouden had en die ruim f 130.— opbracht. Behalve op de dessa-scholen had ik nog eenige andere Kerstfeesten mee te maken o.a. op de Juliana van Stolberg-school met de Prija-jis, zoodat het in het geheel een aantal werd van 22. Deze drukte wisselde ik af door op Kerstdag in Batavia en met Ouden Nieuwjaar in Malang te preeken.

Temidden van al deze Kerstfeesten werd Woensdagavond 21 December het nieuwe Kerkgebouw van Wonosari in gebruik genomen onder groote belangstelling. Ik had er in verband met de Kerstcollecte zooveel mogelijk bekendheid aan gegeven, zoodat er nogal eenigen uit Djokja naar Wonosari megingen. Dit stelde de Gemeente zeer op prijs, en ik was er ook blij om, want dit doet het werk goed. De Gemeente met al de genodigden en belangstellenden kwamen tegen 5 uur vóór het Kerkgebouw samen. Onderwijl nam Dr. Groot eenige foto's; op één hiervan staat de Kerkeraad met de beide Missionaire Predikanten.

Om 5 uur heette de Voorzitter van den Kerkeraad allen welkom, liet een versing en overhandigde daarna mij de sleutels om de Kerk te openen. Ik gaf hieraan gevolg en nodigde allen binnen te gaan. Dit geschiedde, terwijl een gram-mofoon Ps. 84 : 1 liet hooren. De Kerk was meer dan vol. Het gebouw bleek uitstekend aan de eischen van de noodige ventilatie te voldoen, want het werd er op den duur niet te warm. Er was een mooie

verlichting met persgas. De lampen hiervoor had Wonosari uit het Zendingsclubhuis, dat nu electrisch verlicht is, cadeau gekregen. Verder kreeg de Gemeente een mooi Doopvont, een Gong, een Klok en nog enkele giften.

We hielden eerst een gewone Dienst; ik maakte in een inleidend woord dankbaar

bouw met Zijn volk.

In de Kerstdrukten werden we 23 December op eens stilgezet bij het droeve bericht van het heengaan van Dr. D. Bakker Sr. Kerst-Zondag werd hier dit heengaan gedacht in het samenzijn van de Javaansche en Hollandsche Gemeente. In de Javaansche Kerk bleef men na afloop van den

De Kerk te Wonosari met den Kerkeraad en de Missionaire Predikanten.

gewag van al de ondervonden hulp bij het bouwen van deze Kerk en preekte daarna over de woorden uit Lucas 2 : 49 en 50: „Want groote dingen heeft aan mij gedaan „Hij, Die machtig is, en heilig is Zijn „naam, En Zijn barmhartigheid is van ge- „slacht tot geslacht over degenen, die Hem „vreezen”. Na dezen Dienst bleven we bijeen in een feestelijk samenzijn, waarin door de Goeroe-Indjil Adham Thomas, door de Goeroe-sekolah Atmodjo Kalam, die een historisch overzicht gaf, door Mr. E. J. van der Laan, door Dr. F. L. Bakker en door verschillende afgevaardigden het woord werd gevoerd. Uit alles sprak groote blijdschap over den zegen, dien God aan de Gemeente van Wonosari geschenken had.

Maandag 9 Januari werd door mij onder groote belangstelling het eerste huwelijk in dit nieuwe Kerkgebouw gesloten. Mee onder invloed van dit nieuwe gebouw kwamen reeds enkelen om onderricht vragen. — Vervulle de Heere steeds meer dit ge-

Dienst bijeen en spraken Raden Samuël, Ds. Sopater, Dr. Groot en Dr. F. L. Bakker. In de vergadering met de Goeroe-Indjil op 29 December sprak Ds. Sopater temidden der oud-leerlingen op ons terrein een „In Memoriam”.

In het begin van October maakte ik indrukwekkende oogenblikken mee op het Solosche terrein bij de bevestiging van de 2 nieuwe Javaansche Predikanten Ds. Soempana te Solo en Ds. Augustinus te Klaten. Bij de handoplegging te Solo waren de Hollandsche predikanten nog in de meerderheid: er waren 4 Hollandsche en 3 Javaansche predikanten, maar te Klatten waren de Javaansche predikanten in de meerderheid: 5 Jav. en 4 Holl. predikanten.

13 October werd de jaarlijksche Classicale vergadering op ons terrein gehouden. In zulk een vergadering schuilt een mooi stuk van de ontwikkeling van het Javaansch kerkelijk leven.

Wat de voortgang in het werk betreft

sinds mijn vorig schrijven van 11 October kan ik mededeelen, dat er 4 Belijdenis van geloof aflegden, dat er 11 volwassenen en 14 kinderen door mij gedoopt werden en dat 5 huwelijken bevestigd werden, hierbij dit nieuw-begonnen jaar nog niet mee-rekenend. Vooral de huwelijksbevestigingen trekken telkens veel aandacht en bie-

beraamd werd, was om zoo mogelijk een Goeroe met de leiding in het Internaat te belasten. Aan één van de 3 Goeroes-Indjil, die in het Hospitaal werken, kon deze taak niet worden opgedragen. Een andere Goeroe-Indjil kon nu niet gemist. De aandacht viel op de Goeroe-sekolah van Graoelan, die te Wates in den Kerkeraad zit.

De gasten bij de ingebruikneming der Kerk te Wonosari.

den een schoone gelegenheid voor de verbreiding van het Evangelie.

Het vorige jaar vroeg telkens de aandacht: het vraagstuk van de geestelijke verzorging van het Hospitaal en dan voornamelijk wat gedaan kon worden tot versterking van het Zendingsbesef bij het Inlandsch personeel. Dr. Groot schreef U hierover reeds een en ander, zooals mij bleek uit de „Amsterd. Kerkbode” en het Nrd.-H. Kbl. — Het verheugt mij, dat Dr. Groot in het schrijven hierover mij is vóórgeweest, omdat het allereerst een interne zaak van het Hospitaal betreft. Het eerste, wat hiervoor nu gedaan wordt, is, dat Dr. F. L. Bakker in September begonnen is met het houden van een cursus voor het personeel: telkens Vrijdagsavonds. Ik verzocht Dr. Bakker dit voor mij te willen doen, omdat het alles in het Javaansch moet geschieden. Ik nam hiervoor een uur catechisatie van Dr. Bakker over, zoodat hij, hierdoor althans, niet met nog meer werk overladen werd. — Het tweede, dat

Dr. Bakker, Dr. Groot en ik hadden hierover een samenspreking en waren het met elkander eens om voor den tijd van een jaar deze Goeroe: Païdja Partadihardja aan het Internaat te verbinden, te beginnen 1 Februari 1933. Het tractement van deze Goeroe zal ten laste komen van de Hospitaalkas. Het spijt mij wel voor den schoolarbeid van dezen Goeroe afstand te moeten doen, maar wanneer hij er slag van heeft om de gewenschte leiding in het Internaat te geven, dan is dat van grooter belang. — Aangezien U reeds min of meer over deze zaak is ingelicht door het schrijven van Dr. Groot, haast ik mij niet meer om U nog vóór 1 Februari per luchtpost te bereiken. Ik hoop, dat U Uw goedkeuring kunt geven aan dit opgezette plan, dat mij van groot gewicht voorkomt voor de versterking van de Zendingskracht van het Hospitaal.

Ik wil eindigen met U te vertellen, dat mijn vrouw en ik eind November met onze kinderen een Zondag in Solo zijn geweest

bij Dr. en Mevrouw Van Anel. 's Maandags zagen we veel van het mooie werk daar. Onze eerste gang was echter naar de kampong Gilingen onder geleide van een oud-gediende van de familie Scheurer nl. Sambjo om daar het geboortehuis van mijn vrouw te bezien. Het huis was er gelukkig nog, al zag het er erg vervallen uit. Er huisde nu een tegelfabriek in, die in elk geval deze eer nog aan dit huis geeft, dat er nog steeds grondlegend werk in verricht wordt. Dichtbij dit huis staat een Standaardschool, die naar Dr. Scheurer genoemd is.

Met veel belangstelling zie ik Uw schrijven tegemoet, dat ik in antwoord op vorige brieven nog verwacht.

De Heere zegene den arbeid, waarin wij Hem mogen dienen.

Met heilbede en Broedergroet,
Uw medearbeider,
D. J. B. ALLAART.

Op de eerste foto zien we voor de Kerk den Kerkeraad van Wonosari met de beide missionaire predikanten Ds. Allaart en Dr. F. L. Bakker.

De tweede foto toont ons een groot aantal gasten dat bij de ingebruikneming der Kerk tegenwoordig was.

De gedenksteen in den gevel is duidelijk te zien.

W. B.

Zending Groningen, Drenthe en

Overijsel e.a.

De Ziekteboom.

In den namiddag begon het, het gedreun van den trom, het slaan op de gongs.

Ik informeerde wat er was, en sommigen zeiden, er wordt een meisje verkocht; maar anderen wisten het beter. Want het was een feest om regen aan de afgoden te vragen en om ziekte te verdrijven.

Den geheelen nacht door duurde het gedreun en getrom, vlak achter ons huis. Maar wij zijn er al aan gewend, en het duurt niet zoo heel lang, of je hoort het niet meer.

Den volgenden middag zou het groote feit plaats vinden.

Het oud-kamponghoofd zelf kwam mij waarschuwen, dat het groote oogenblik was aangebroken.

Ik haastte mij daarom naar de kampong, waar in een hoekje een miserabel boompje stond, dat versierd was. Honderden menschen er om heen, en de gong werd te heftiger geslagen toen ik kwam, een vreemde-

ling, maar toch ook al een oud vriend, die wel eens wat zeggen mocht.

Daarom vroeg ik wat het beteekende, en het werd door drie, vier tegelijk uitgelegd. Een groote kring verzamelde zich.

„Wij, Christenen”, zei ik, „bidden alleen tot den Schepper van hemel en aarde, den Heere des hemels. En niet tot steen of boomen. Want die heeft Hij gemaakt, die zijn Zijn slaven, en kunnen niets doen zonder Hem.

Stel u eens voor, dat er een Vorst op bezoek kwam, vergezeld van zijn slaven. En gij ontvingt die slaven met alle eerbied en de Vorst zelf liet ge buiten staan, wat zou er gebeuren? De Vorst zou vertoornd worden, is het niet?

„Ja, natuurlijk”, riepen vele stemmen.

„Omdat gij de slaven wel eerbied bewijst, maar God zelf niet.

Zoo is het ook met de steenen en de boomen. Daarom is God toornig, omdat de menschen Hem geen eerbied bewijzen, maar wel de dingen, die door Hem geschapen zijn.”

De zware gongs begonnen opnieuw te dreunen. Het boompje werd uit den grond gehaald en men ging het wegdragen.

Bij informatie bleken er 45 geslachte kuikens aan te hangen, benevens vlechtwerk en mandjes met sirih pinang en kalk, gaven aan de „ziekte”.

Alle aanwezigen gingen mee, er achter aan, al zingende en gillende.

Tezamen met een geit werd het boompje een eind weggedragen, onder het slaan der trommels en de gongs, een heuvel op, waar een eenzame, steenachtige vlakte is. Nog even werd bij een boom stilgehouden om die eer te bewijzen.

Daar werd een geit geslacht boven op die heuvel, en alle aanwezigen stonden klaar om op een teeken, als de boom omgegooid zou worden, weg te vluchten.

„Luistert allen naar mij!” het was een mooie gelegenheid, om zooveel honderden, die anders nooit iets van het Evangelie hooren en willen hooren, te doen luisteren.

„Gij brengt nu de ziekte buiten het dorp en brengt die hier op de vlakte om ervan verlost te zijn. Maar weet gij waar de ziekte vandaan komt? Als ge dat weet, dan weet ge ook alleen het middel om van ziekte en honger bevrijd te worden.

Eenmaal was er op aarde een mooie tuin, waarin geen ziekte heerschte, waarin geen gebrek was. Daarin woonden twee menschen, Adam en Eva genaamd. De Hemelheer had hen gezegd, dat ze alles mochten

eten, behalve de vruchten van één boom. Maar toen kwam de satan en heeft Eva verleid en Adam at ook van de vruchten van die ééne boom. Daarom was God toornig en kwam er vloek op de aarde, honger en moeite en ziekte.

Nu is er een middel, om daar weer van verlost te worden, niet het wegbrengen van deze boom, want wacht slechts, over eenige dagen is er toch weer ziekte. Maar de eenige weg is de terugkeer tot God en Zijne bevelen. Als wij dat niet doen, dan is er groote straf, maar als wij naar Hem luisteren dan is er een eeuwig heerlijk leven in den Hemel."

Uit beleefdheid had men gewacht op mij, voordat de boom werd omgegooid. Terwijl eigenlijk allen weg moesten vluchten, bleef een groot deel toch staan. Ik vroeg een van de mandjes die aan den boom hing en men gaf het mij, maar toen ik er meer vroeg, werd het toch geweigerd.

Toen de boom omgegooid werd, ging de menigte naar huis. Verscheiden die ook wel eens in de kerk komen, waren er bij, maar schaamden zich en haasten zich niet om terug te keeren om te laten zien dat ze niet bang waren. Maar de groote menigte vluchtte weg, om niet door de „ziekte" ingehaald te worden.

Wij keerden terug, met een gebed in het hart, dat God ook dit zegenen mocht om velen het oog te openen voor de ijdelheid van het heidendom.

Zoo kwamen wij langs een kampong, waar zoo even het hoofd van de kampong nog wat sirih pinang buiten de kampong gegooid had als offer aan den ziekteboom, opdat die boom de ziekte meenemen zou en zijn kind genezen.

Toen wij op den terugweg er weer langs kwamen, steeg er geweene en gehuil op uit de kampong: er was iemand gestorven.

Daar binnen heb ik met het kamponghoofd nog even gepraat over de ijdelheid van het heidendom, dat tevergeefs is, en over het eeuwige leven, dat den geloovigen te beurt valt.

Duidelijker bewijs van de ijdelheid van het heidendom is er niet. Want terwijl de ziekte uit de kampong gejaagd werd, stierf zijn kind aan een plotseling opgekomen stuip.

P. J. LAMBOOY.

Uit het Kort verslag der vergadering van de deputaten voor de zending op Soemba
30 Jan. 1933.

Ingekomen stukken.

Bericht van Deputaten van de Generale

Synode voor de Zending onder de heidenen en Mohammedanen:

1e. dat naar Art. 8 der Zendingsorde ter tegemoetkoming in de „kosten van uitrusting en uitzending Ds. Luijendijk" voor de kas der Soemba-zending is afgedragen f 2500;

2e. dat gelet op den bijzonderen nood besloten is voor éénmaal uit de Generale Kas een tegemoetkoming te verleen van f 3000.

Met groote blijdschap zijn deze mededeelingen ontvangen.

Besloten wordt een schrijven van dank aan deze Deputaten der Gen. Synode toe te zenden.

Mededeeling, dat is ingekomen een leegaat van wijlen P. Ubbens van Uithuizermeeden, groot f 500.

De verlies- en winstrekening over 1932 wordt besproken. Uit die rekening, die in den druk der tijden veel stof tot dank aan God biedt, blijkt, wat de inkomsten aangaat, dat de Kerken niet eerst zijn gaan bezuinigen op de bijdragen voor de Zending. Het totaal loopt, rond genomen over een bedrag van f 118.000. Er blijft een na-deelig saldo.

Middelen worden beraamd om de verdere exploitatie te dekken.

De onderwijs-aangelegenheden worden behandeld.

Daarbij komt ter sprake de overeenkomst met en de positie van den heer T. van Dijk, de positie van het Europeesche hoofd van den normaalleergang te Pajeti, den heer T. Mobach, en het handhaven van deze beide Europeesche onderwijskrachten onder dezelfde stipulatiën, althans tot 1 Juli 1934 (ná de Generale Synode).

Besloten wordt dienaangaande een telegram naar Soemba te zenden, gevolgd door een luchtpostbrief, en een waardeerend schrijven te zenden aan br. T. Mobach.

Ook wordt besloten alsnog een schrijven tot Generale Zendingsdeputaten te richten, met verzoek aanhangig te willen maken bij de Generale Synode: a. bij den huidige stand van de finantiën der Soemba-Zending, in verband met Art. 11 Z. O., zoo veel mogelijk van de aparte uitgave voor de internaatkosten van leerlingen op de Opleidingsschool te Karoeni te worden ontheven; b. de kosten voor het behouden van de eigen schoolleiding op Soemba voor rekening te doen komen van de Generale Kas voor de Zending.

De Medische dienst komt aan de orde.

Bericht is ingekomen van de Kerk van

Heeg en de Deputaten tot de Zending in Friesland, dat Dr. D. Verveen te Klaten de benoeming tot Geneesheer-Directeur aan het Zendingshospitaal te Wonosobo heeft aangenomen en 1 Mei a.s. in dienst hoopt te treden.

Dr. J. Berg kan dus D.V. 1 Mei zich weer geven voor den arbeid als Geneesheer-Directeur aan het Zendingshospitaal te Waikaboebak.

De Finantiële aangelegenheden.

Pogingen worden besproken om nog midelen te vinden tot verhooging van de inkomsten voor de Zending. Daar door het onttrekken van steun der Regeering scholen op Soemba moeten worden opgeheven, wordt de vraag gedaan: kan door onze scholen hier niet iets worden gedaan om hulp te bieden?

In bespreking komt het rapport van Ds. J. F. Colenbrander over de vraag, of het eten van vleesch, dat den afgoden geofferd is, geoorloofd moet geacht worden voor den Christen.

Naar aanleiding van dit duidelijke en zakelijke rapport worden onderscheidene vragen gedaan, die hem de gelegenheid geven de vergadering over deze zaak nog meerdere toelichting te verstrekken.

Besloten wordt dit rapport aan de Algemeene Verg. op Soemba toe te zenden.

Ds. Colenbrander wordt uitgenoodigd op de komende vergadering van deputaten met class. correspondenten te refereeren over: „Eten van offervleesch”.

Zending Friesland.

Ingebruikneming van de Javaansche Kerk te Wera (bij Gombong) en een verzoek aan de Gereformeerden in Friesland.

Zaterdag 1 October j.l. werd te Wéra, onze zendingspost dicht bij Gombong, de nieuwe kerk plechtig in gebruik genomen. Ds. en Mevr. van Dijk er ook bij tegenwoordig.

Gedurende de laatste jaren was in Wéra steeds sterker de behoefte opgekomen aan een eigen kerkgebouw.

Toen in 1913 de Chr. Holl. Inl. School in Gombong werd opgericht, is één van de Javaansche onderwijzers, Johannes Sapin (op de foto ziet U hem het meest rechts vóór de voorgevel van de kerk, met zijn arm leunend tegen de vooruitstekende hoekpilaar) begonnen met godsdienstoefening te houden in één van de lokalen van de Chr. H. I. S. later in zijn eigen huis.

In 1922 kreeg Wéra zelf een standaard-

school (lagere school met 5 klassen), die door de bezuiniging inmiddels in een volksschool (lagere school met 3 klassen) moest worden omgezet. Van toen af kwam de gemeente, die gedurig in aantal groeide, des Zondags in die school samen.

Al spoedig werd deze lokaliteit te klein en begon de gemeente te denken over het bouwen van een eigen kerk, zooals de gemeente van Keboemen, Glonggong, Groedjoegan en zelfs het kleinere Karanganjar er ook één hadden. Tegelijk werd ook de institueering aangevraagd en na gunstig advies van de classis en de vergadering van Miss. Predikanten werd daartoe ook toestemming verkregen van de Zendingssynode in Friesland.

Er was al lang voor gespaard en het bedrag leek voldoende om met einigen steun van buiten met bouwen te kunnen beginnen. Toen alles echter reeds klaar was voor den bouw, werd op een gemeentevergadering door één van de leden gevraagd of het wel aanging een kerk te bouwen, terwijl een arme weduwe in de gemeente geen dak boven haar hoofd had. Eenparig werd nu, na ernstige overweging, besloten éerst een huis te bouwen voor die arme vrouw. Hoe zouden ze God kunnen liefhebben, dien zij niet zagen, als ze hun arme zuster, die zij wel zagen, geen huisje bezorgden? Had Jezus zelf niet de armen aan zijn gemeente ter verzorging overgelaten?

Zoo werd eerst een huisje gebouwd voor de arme weduwvrouw op het erf, dat voor de kerk was bestemd. Maar met het aankopen van het erf en het bouwen van dat huisje was er voor de kerk niet genoeg meer overgebleven. De gemeente volstond toen maar met het fundament te leggen en begon daarna opnieuw te sparen voor de afbouw van de kerk. Ook de Hollandsche kring in Gombong spaarde mee, en toen nu dit jaar voor een gift van een onzer onderwijzers, die met pensioen naar Holland ging, dit gespaarde bedrag tot een groote som werd afgerond, kon de gemeente haar jaren lang gekoesterde wensch in vervulling zien gaan en werd de keurig afgebouwde kerk, plaats biedende, wat de gewone zitplaatsen betreft, voor 70 personen, en wat de ruimte betreft wel meer dan 200, den 1sten October j.l. in gebruik genomen.

„Uit Keboemen”.

Ds. J. Ubels en gezin.

(Bij de foto).

Den 2den Febr. l.l. is Ds. Ubels met zijn mooie gezin na een genotvol verlof weer

teruggekeerd naar Batavia om zijn arbeid als dienaar des Woords van de Holl. Geref. Kerk aldaar te hervatten en het werk onder de verstrooide Gereformeerden in dat deel van Indië, dat aan de zorgen van de Kerk te Batavia is opgedragen, weer voort te zetten.

De eerste maal ging Ds. Ubels in het bij Grootvader Ds. Miedema te Groningen.

Ds. Ubels staat niet in dienst der Zending. Maar de arbeid van de predikanten, die de Nederlandsche Gereformeerde Kerken in Indië dienen, en onder de verstrooide Geref. Hollanders arbeiden, heeft toch ook voor de Zending wel ter dege beteekenis. Een bloeiend kerkelijk leven van de Holl.

Ds. J. Ubels en gezin.

begin van 1927 naar Batavia, waar hij 20 Maart zijn dienstwerk begon. Na vijf jaren van drukken arbeid kwam hij met verlof naar Holland om hier wat uit te rusten.

Thans is hij teruggegaan, niet noodgedwongen, maar met een blij hart. Aan de eerste arbeidsperiode in Indië was voor hem en Mevrouw de rijkste herinnering verbonden. Zij voelden er zich volkomen thuis en keerden gaarne naar Batavia terug.

De Heere heeft het echtpaar Ubels—Miedema gezegend met een groot gezin. Hun echt is gekroond met negen kinderen. De oudste twee kinderen zijn thans niet mede terug gegaan. De oudste zoon, die op de foto achteraan staat, hoopt in Juni als de schoolcursus afloopt Vader en Moeder te volgen, en de oudste dochter, die in de eerste rij zit, denkt een jaar later weer naar Batavia te gaan. Beiden zijn tehuis

kerken in Indië komt ook aan de Zending ten goede.

Op ons verzoek stond Ds. Ubels ons een foto af voor het Zendingsblad, waarvoor we hem dankzeggen.

W. B.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Sambeng.

Er zijn van die heerlijke lichtpunten in het werk. Bij alles wat tot droefheid stemt, en bij alle teleurstelling ontbreekt dat licht nooit.

Zulk een lichtpunt is in deze dagen Sambeng, een desa niet ver van Poerbolinggo.

In deze desa is een bijzondere belangstelling voor het Evangelie ontwaakt. Drie jonge echtparen uit deze desa hebben enkele weken geleden den Doop ontvangen. Met de Christenen, die er woonden,

zijn er nu totaal 6 families. Een klein clubje dus, maar in hen leeft de warmte der eerste liefde en rondom is een groep die belangstelling toont, zoodat de diensten 's Zondags zich in verblijdenden toeloop mogen verheugen.

Volgende maand zal een openbare samenkomst worden gehouden. Enkele jonge menschen uit Boerbolingo zullen met den goeroe meegaan om met hun muzikale talenten de schare te dienen. We hopen zeer, dat deze openbare verkondiging de deuren nog wijder moge openen.

Toen ik verleden week in Poerwokerto het Avondmaal bediende, bleek daar een familie uit Sambeng aanwezig te zijn. Zij hadden de verre tocht ondernomen uit begeerte naar het Sacrament. Zij vroegen en kregen verlof mede aan te zitten aan den Disch. Het ontroerde mij een oogenblik. Wat is het toch arm in ons eigen leven vaak!

Waarom kennen wij zoo weinig die honger en dorst?

Wij zijn toch niet klaar als wij rustig constateeren, dat dit de drang der eerste liefde is? Moest het naar de wet der liefde, die al gevend en genietend groeit, niet on-eindig sterker branden en stuwen in ons?

De jonge Christenen van Sambeng hebben hun jonge liefde ook op andere wijze in daden omgezet.

Geheel uit eigen middelen hebben zij een eenvoudig bamboekerkje gebouwd. Onder de krachtige leiding van den Goeroe hebben zij zich eerst door bijverdienste het noodige geld verschaft om materialen te koopen. Daarna hebben zij zelf gebouwd.

Toen ik Ds. Soedarmadi laatst vroeg om hierover eens iets te schrijven heeft hij mij wel aarzelend de belofte gegeven eens een bijdrage te leveren voor ons blaadje; mits ik het voor hem zou willen vertalen; maar zei hij: „Daarover niet! Want dat spreekt toch eigenlijk vanzelf. Zoo moet het immers ook!”

Ja, hij had natuurlijk gelijk.

Maar in die kleine onopvallende daden van trouw en liefde licht de glorie der genade op het allerschoonst. R.

„Uit Poerbolingo.”

Zendingsbusjes.

In de aflevering der Zendingsbusjes is den laatsten tijd eenige stagnatie gekomen, daar de beschikbare voorraad totaal uitverkocht was en de nieuwbestelde busjes nog niet door het Bureau ontvangen

waren. Wanneer dit stukje onder de oogen der lezers komt, zullen ze echter vermoedelijk wel geleverd zijn en de bestellingen dus ook zijn uitgevoerd. En anders is zulks toch heel spoedig te verwachten.

De prijs der nieuwe busjes, die niet noemenswaardig van de oude verschillen, is dezelfde gebleven. Alleen is de prijs van één ex. op f 0.25 gebracht.

Teneinde echter aan veler verzoek te voldoen, zullen voortaan ook andere busjes verkrijgbaar worden gesteld, die met slot en sleutel of met een plombeerloodje afgesloten kunnen worden. Deze busjes worden gemaakt in het formaat van de bekende Radio-busjes en de busjes van het Vrouwen-Comité V.U., terwijl op de ééne zijkant *Midden-Java* en op de andere zijkant *Soemba* zal komen te staan. Ze worden uitgevoerd in dezelfde kleuren als de andere Zendingsbusjes, n.l. rood-zwartgoud.

Vanzelf komen deze busjes aanmerkelijk hooger in prijs, dan de eenvoudige spaarbusjes, die slechts een gleuf voor het geld bevatten, maar niet geopend kunnen worden zonder het busje te beschadigen. In het gebruik zullen ze echter op den duur veel economischer blijken te zijn, daar ze telkens weer opnieuw dienst kunnen doen. De prijs dezer busjes is vastgesteld op f 0.60 per stuk, 5 stuks f 2.25, 10 stuks f 4.—, elk busje méér f 0.40. Alles franco per post. Bestellingen op deze busjes worden nu reeds door het Zendingsbureau aangenomen en, na aflevering, onmiddellijk uitgevoerd.

Bijpassende hangsloten met sleuteltje worden, desgewenscht, tegen kostprijs bijgeleverd.

Voortaan zullen dus aan het Zendingsbureau verkrijgbaar zijn:

- a. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met deksel: per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje meer f 0.40.
- c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting): per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busjes meer f 0.15.
- d. Cartonnen busjes per stuk f 0.10. Toezending van deze busjes heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt.

Behalve in het geval sub d genoemd geschiedt de toezending van alle busjes franco.

TH. RUYS Jr.

Directeur Zendingsbureau.

Ingezonden.

„De Zeven Provinciën” en G.E.O.S.

Met ontroering heeft ons volk kennis genomen van het feit, dat een deel der bemanning van één onzer oorlogsschepen aan het muiten is geslagen en met het schip er van door gegaan is.

Het bracht ons tot de vraag: Hoe is dat mogelijk? Welke krachten hebben daar toch gewerkt om hoofd en hart dermate in beslag te nemen, dat men komt tot zulk een dwaze daad.

Dan weten wij op deze vraag wel een antwoord. We zeggen: „het is de schuld van de volksmisleiders, de oproerkraaiers, de menschen die langzaam maar zeker de volksgeest vergiftigen en met volle hand het zaad der ontevredenheid werpen in de opengelegde harten.”

Aan de juistheid van dit antwoord willen we niet tornen, we achten ook die menschen aansprakelijk voor het vergoten bloed.

Maar toch is dat antwoord niet volledig! Als we hier van onvolledigheid spreken, dan is het niet onze bedoeling nu te wijzen op een regeering die toeliet dat zulk een propaganda onder de bemanning der schepen gevoerd kon worden. Als we dat zouden doen, bleven we nog onvolledig. We moeten verder.

Het moet ook komen tot ons als Kerk des Heeren en we hebben te vragen of deze dingen iets hebben te zeggen tot ons als Kerk des Heeren.

Als we de ontroerende klanken van dat gebeuren op ons laten inwerken, dan gevoelen we, dat wij in deze niet vrij uitgaan. Wij hebben te weinig ons ingelaten met de varensmenschen, te weinig tegenover de ongeloofspropaganda gesteld de prediking van het Evangelie van Jezus Christus. Te veel hebben wij lijdelijk toegezien en te lang leefden we in ons isolement. We hebben tot verlossing van ons varensvolk te weinig gedaan.

Nu het hoofd gebogen en beleden dat we ook in dit opzicht schuld hebben voor God. Maar na het schuld belijden het werk. Nu de hand aan de ploeg geslagen.

Zie nu wat de „Gereformeerde Evangelisatie Onder Schippers” doet.

Wij moeten in de havens van Rotterdam elken dag vechten tegen het Communisme, dat een zeer sterke propaganda voert onder ons varensvolk.

Daar werkt men met dezelfde middelen, met hetzelfde doel, daar is men bezig de ziel van ons varensvolk te vergiftigen en... met succes. Elken dag zien we hoe sterk

de macht van het Communisme is, hoe het veld wint onder de varenslieden.

Laat ons niet wachten tot een ander vreeselijk feit komt. Laat U nu als Gereformeerde Christen bewegen tot hulp aan de Gereformeerde Evangelisatie Onder Schippers.

Wij wachten op Uw steun. Wij smeeken om Uw hulp. Wij roepen: laat ons werk voortgaan en uitgebreid worden!

Het gaat om de ziel van ons varensvolk. Om de eere Gods. Om het vervullen van de taak die Christus ons heeft opgedragen.

Mak ons het werk mogelijk door Uw gebed, maar ook door Uwe bijdragen. Door een abonnement op ons maandblad G. E. O. S., het orgaan der Gereformeerde Evangelisatie Onder Schippers, dat U de meest volledige inlichtingen geeft over het werk in de havens onder ons varensvolk.

J. VERSTEEGT,

Geref. Pred.

te Nieuwerkerk a/d IJssel.

Giro 16698.

Korte Berichten.

Dr. J. E. Verveen.

Dr. J. E. Verveen, die een paar jaar geleden door de Kerk te Utrecht is benoemd tot Missionair arts, en sinds dien tijd zich heeft bekwaamd in de Chirurgie, zal D.V. 7 April van Genua vertrekken naar Java.

De kerk van Utrecht heeft hem voorloopig afgestaan aan de kerk te Delft voor den arbeid te Klaten.

Ds. A. Pos.

Ds. A. Pos is var zijn studiereis door Voor-Indië teruggekeerd naar Djokja en heeft zijn arbeid als docent aan de Opleidingsschool aldaar aanvaard.

Ds. G. D. Kuiper.

Ook Ds. G. D. Kuiper, missionaire predikant van Delft, hoopt 7 April a.s. met de Christ. Huijgens van Genua te vertrekken naar Java.

Dr. J. H. Bavinck.

Naar we vernemen is Dr. J. H. Bavinck te Solo, die is benoemd tot Docent aan de Opleidingsschool te Djokja, ernstig krank. Geve de Heere hem herstelling, opdat hij voor zijn gezin en familie en voor het werk der Zending worde gespaard.

Mej. J. A. M. Muijlwijk.

Mej. J. A. M. Muijlwijk te Gouda, die is

benoemd tot hoofdverpleegster aan het Petronella-Hospitaal te Djokja, hoopt 7 April a.s. met de „Chr. Huygens” van Genua te vertrekken naar de plaats harer bestemming.

Een vierde Miss. Predikant.

Naar we vernemen heeft de Kerk te Delft met de andere in de Zending met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden, mede op advies van de Holl. Geref. Kerk te Solo, besloten, voorloopig althans, af te zien van de beroeping van een vierde Miss. predikant voor Solo.

Ds. G. D. Kuiper zal D.V. de plaats innemen van Dr. J. H. Bavinck.

Generale Synode der Geref. Kerken.

De kerkeraad der Geref. Kerk van Middelburg, aangewezen als de roepende kerk van de Generale Synode der Geref. Kerken in 1933, heeft deze Synode bijeengeroepen tegen Dinsdag 22 Aug. a.s. te Middelburg. Maandag 21 Aug zal des avonds een bidstond worden gehouden waar D.V. zal voorgaan de praeses van de vorige synode Ds. J. L. Schouten te Amsterdam.

De Friesche Zendingssynode.

De Zendingssynode van de Geref. Kerken in Friesland zal D.V. gehouden worden den 31 Mei a.s. te Leeuwarden.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

Aan het Zendingsbureau zijn verkrijgbaar:

- a. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met dekseil. per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.
- c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10. Toezending van deze busjes heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor porto-kosten f 0.25 extra gezonden wordt

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendings-

bibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarna toegezonden. D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Schetsen voor de behandeling van Zending op de Jongelingsverenigingen op Gereformeerden grondslag, door H. v. d. Brink. Uitgave van het Bondsbureau te Amersfoort.

De heer v. d. Brink heeft tijdens zijn studie ter voorbereiding voor zijn zendingsarbeid te Makassar, nog tijd kunnen vinden, om dit boekje te schrijven, dat hem heel wat werk heeft gekost. Hij geeft na een breede inleiding een achttiental schetsen voor de behandeling der zending op de Jongelingsvereniging. Bij elke schets vindt men een literatuur gegeven. Stellig kunnen deze schetsen van veel dienst zijn bij de behandeling der zending.

Exodus, door Dr. W. H. Gispen.

Deel I; bij Kok te Kampen f 2.25.

In de serie „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling”, is van de hand van Dr. W. H. Gispen, het eerste deel verschenen van Exodus. Een werk, dat een uitnemenden indruk maakt, waaraan veel tijd en studie is besteed en dat een betrouwbare gids biedt voor het verstaan van dit Bijbelboek.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door G. Buist van de leerlingen der Ds. Bavinckschool te Haarlem *f* 10.—.
Door G. v. d. Hoeden van de leerlingen der Sch. v. Chr. V. O. te Zaandam *f* 8.50.
N.N. te Nijkerk *f* 2.50. E. C. Rahms Stadskanaal *f* 1.— Door B. v. d. Veer van de leerl. Chr. U.L.O. Sch. te Middelburg *f* 25.—. Door D. Dijkstra van de leerl. Chr. Sch. te Aalsmeer *f* 8.—.

Santpoort, 22 Februari 1933.

postr. No. 32806.

W. BREUKELAAR.

Voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Brielle *f* 11.18.
Burum *f* 30.—. 's Grevelduin-Capelle *f* 17.30. Tiel *f* 5.—. Schoonoord *f* 7.50.
Nijmirdum *f* 16.—. Waardhuizen *f* 2.50.
Broek bij Dokkum *f* 6.05. Ouddorp *f* 14.89.
Beilen *f* 25.20. Soest *f* 33.13. Harmelen *f* 3.—.
Gramsbergen *f* 2.50. Sneek *f* 140.69.
IJmuiden Oost *f* 10.—. Soerabaja *f* 42.51.
Monster *f* 19.50. Kralingen *f* 104.94.
Breda *f* 38.62. Poortugaal *f* 9.56.
Zuilen *f* 15.—. Tjerkwerd *f* 3.75. Den Haag Oost *f* 336.50.
Djokjokarta *f* 30.27. Hattum *f* 6.31.
Winsum (Gron.) *f* 20.42. Amsterdam Noord (Buiksloot) *f* 68.53.
Dinxperlo *f* 13.18. Schoonhoven *f* 14.65. Marum *f* 24.60.
Amsterdam *f* 4.88.89.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Februari, 1933

postr. No. 32806.

Comité tot steun der Rijnsche Zending in de Bataklanden.

4e Verantwoording van

22 Jan. — 22 Febr. 1933

J. v. d. Sch. te R. *f* 10.—, U. U. te E. *f* 2.50, Wed. A. J. U. F. te H. *f* 10.—, G. H. G. te Y. *f* 2.50, col. Ger. Kerk te 's-Gr. O. *f* 1.— W. v. A. te W. *f* 2.50, J. G. D. te H. *f* 2.—, E. C. R. te S *f* 1.—, G. de K. te R. *f* 2.—, Mr. A. K. te L. *f* 5.—, C. v. K. te 's-Gr. *f* 2.50 P. F. v. d. Sch. te U. *f* 2.50, G. D. te H. *f* 1.—, col. Ger. Kerk te Bl. *f* 10.— Zenn Ver. te V. *f* 10.—, J. B. v. W. te U. *f* 5.—, D. v. V. te U. *f* 2.50, P. S. te B. *f* 2.50, H. v. d. V. te 's-Gr. *f* 10.—, B. J. v. S. v. S. te 's-Gr. *f* 5.—, Mej. L. V. te U. *f* 1.50, N. W. te 's-Gr. *f* 5.—, Dm. S. K. & O. te 's-Gr. *f* 3.—, Pers.st. Bl. te L. *f* 100.—, K. v. R.

te V. *f* 5.—, G. de V. te H. *f* 2.50, N. N. te 's-Gr. *f* 25.—, J. K. te 's-Gr. *f* 2.50, te samen *f* 237. Totaal met de vorige verantwoordingen *f* 1995.73.

Deze maand is de inzameling niet groot. De *f* 2000.— is bruto nog niet bereikt. Als het zoo door gaat duurt het jaren eer de *f* 10.000 er zijn. Intusschen wordt de nood der Rijnsche Zending in de Bataklanden steeds grooter. Misschien is dat bedrag dan niet eens meer noodig en heeft dit zendingswerk dan opgehouden te bestaan en is heel onze actie voor niets geweest, want „Zij kunnen niet wachten geen dag en geen nacht”.

Durft gij dat voor Uw rekening te nemen?

Bij het nazien der gifterlijst verdeeld over de verschillende plaatsen van ons land, blijkt dat Amsterdam als hoofdstad des lands al een zeer pover figuur maakt. Tot nu toe mochten wij benalve de groote gift van de Ned. Ind. Hand. Bank slechts *f* 80.80 uit A. ontvangen, of nog geen 5 pCt. van het totaal bedrag.

Wie neemt daar eens het initiatief tot een flinke actie? Een plaatselijk comité daar zou nuttig werk doen.

In afwachting.

Namens het Uitvoerend comité,

J. N. MUNNIK. Penningm.

Den Haag, Galileistr. 139.

Postgiro 6104.

Suriname.

Ik geloof dat het zijn nut heeft, in deze dagen, *nu de Herrnhutter Zending het zoo heel moeilijk heeft* en bijna dreigt onder te gaan, de gelijkenis van de talenten te overdenken. Op mijn vriendelijk verzoek in het vorige nummer. *met name aan onze jonge meisjes*, om een collecteboekje aan te vragen en daar een paar conbribuanten op te zoeken van een kwartje per drie maanden, ontving ik n.l. geen enkele aanbieding. En hoevelen zijn er wel niet, die „loopgaven” en heel wat meer ontvangen hebben en die hun talenten in de aarde begraven? Daarenboven niet alleen onze meisjes zijn welkom. Menig flinke jonge man in het bezit van veel vrije tijd, zou ons ook zoo prachtig kunnen helpen en tegelijk voor zichzelf een zegen kunnen wegdragen. En ook met de prentbriefkaart en de sluitzegelverkoop, en met de activiteit van naaikransjes etc. ging het wel eens veel beter dan nu. Laat nu deze maand eens dubbel goed maken, wat de vorige tekort kwam. Helpt U allen mee, om met

elk van God ontvangen talent voor de zending te woekeren?

Sinds vorige verantw. ontvangen: van A. A. H. te G. f 1; Mevr. D.—N. van „Persis H. f 10; J. W. H. van Afd. Rijnstreek (Chr. ond.) f 30.90; Mej. B. F. te M. (naaivereen.) f 2.50; W. D. te G. (leerl.) f 20; N. N. te N. f 2.50; Leerl. Chr. Sch. te B. f 7.13; E. C. R. te S. f 1; Mej. A. M. te K. (Chr. ond.) f 40; Via J. Bolwijn te S. (uit Indië) f 140; Wed. K. V. te B. f 2; G. v. W. te D. f 100; G. A. L. te G. f 2.50; Pers. Chr. Sch. te 's-Gr. f 6; Mej. A. L. v. O. f 1.50; Gev. in coll. te B. f 2.50. verzameld door W. D. te N. f 5; C. T. (Zend.comm.) te B. f 10; H. D. te Z. f 5; J. v. D. te 's-Gr. f 1; G. H. G. te IJ. f 2.50; Mej. A. V. te A. f 10; N. N. te Rijk f 1; Gev. Ev. ver. te O. f 4.82; K. K. te C. (van zuster) f 5; P. J. L. te N. f 2.50; C. J. S. te K. f 10; J. N. M. te 's-Gr. (verzameld) f 5.50; D. B. te M. f 10; G. te H. f 1.50; A. v. d. M. (Ger K.) D. f 15; O. L. Zend.comm. te H. f 10; G. S. (Zend.comm.) IJ. f 20; S. R. B. te H. f 1.50; Mej. M. K. te B. f 2.50; Mevr. Dr. B. te R. f 10; J. d. G. te S. f 1; Ds. L. W. W. (var. lid) te A. f 6; Mevr. C. B. (zendingskrans „Arpad”) L. f 49.70; V. R. te V. f 5; H. te P. f 100; F. F. te S. f 50; C. D. te W. f 100; S. P. R. te R. f 280; Mej. C. B. (Tabitha) W. f 5.50; Mej. H. C. W. te D. f 5.50; H. A. C. en E. v. d. H. te Z. f 2; Via W. K. te N. f 46 aan verkochte ansichten enz. door leerl. Chr. Sch. te Nijverdal.

Allen zeer hartelijk dank

J. VAN KEULEN,

Laren (N.-H.).

Vredelaan 10.

Postrk. 95494.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

1e Verantwoording van 1—25 Januari 1933.

Prov. Groningen:

Mej. G. Haan, Groningen. kinderzend. Dec. en Jan. f 350.—; P. de Zeeuw, Groningen, school Leliestr. zilverpapier f 4.10; id. halve ct. f 5.60; id. zendingsbladen f 12.50; N.N., Bedum f 10.—; F. Lameris, Wagenborgen, verzameld door kinderen f 48.—; R. Wijma, Tolbert, collecte Boerakker f 13.80; Geref. Kerk, Ten Boer. oversch. kalenders f 20.12; G. Bouwman, Uithuizen, schoolnikk. f 37.50; id. bruilofts coll. f 15.18; Abr. Vonk, v. d. Geref. Kerk, Sappemeer f 1.—; J. Hazenberg, Oldenkerk f 1.—; E. Hoekstra, Losdorp, schoolkinderen f 7.50; id. Meisjesvereen Dorcas f 2.50; J. M. J. Bouwman, Uithuizen, filmavond f 42.90; J. Wildvank,

Delfzijl, busje H. Klompier f 4.50; F. R. Hijzeler, Zuidhorn, 3e en 4e kl. Geref. School f 10.90; K. Bosma, Middelstum, extra coll. 1932 f 121.13; J. Veltman, Oude Pekela f 110.—; D. Smits, Zuidwolde, Gr. saldo kalenders f 65.—; id. coll. gift f 1.—; id. coll. gift (uit dankbaarheid) f 2.50; Geref. Kerk Schouwerzijl, zend. gelden 1932 f 80.—; D. Homan, Thesinge, saldo zend. kalenders f 10.80; Geref. Kerk, 2e Exloërmond, filmavond f 14.89; id. oversch. kalenders f 5.80; id. busje Dievertje Pot f 16.—; Meisjesvereen., Boerakker f 20.25; Tj. Vellinga, Zoutkamp f 1.50.

Prov. Drenthe:

J. Barneveld, Coevorden, Zend.kas f 2.—; Z. Matter, Zendingscomm. Nijveen f 17.—; Ds. D. Drenth: bijdrage Veenhuizen f 3.50; Ds. J. D. v. Ginhoven, Nijensleek, gift M.V. T. O. te E. f 3.—; J. Hidding, v. d. Zendingscomm. Hijken f 100.—; Ds. G. F. Hajer, Nieuw Dordrecht, extra coll. f 8.91.

Prov. Overijssel:

J. Aarts, Blokzijl, saldo kalenders f 17.24; J. Malda, Bergentheim f 30.—; Geref. Kerk, Hardenberg, kerstcoll. f 192.35; G. H. Hutman, Nijverdal, saldo 1932 f 1020.—; S. Malda, Luttien, oversch. kalenders f 10.—; A. Kolkman, Wierden, saldo zendingsbladen en kal. f 43.77; Geref. Kerk, Blokzijl f 38.59; W. Santbergen, Ambt Vollenhove f 32.55; J. v. Dalen, Ambt Vollenhove, busje Jongel. vereen. Bartim. f 9.36.

Oost-Friesland en Bentheim:

Per S. Sweers, Neermoor: Van Neermoor M. 28.50. Soembawek Campen M. 10.—, Collecte Emden M. 10.—, Nordhorn M. 24.20, totaal M. 72.70 is f 41.74.

Van Heinde en Verre: G. K. Schoep, Rotterdam f 2.50.

Soembaweken Groningen:

Siddeburen f 285.25; Ten Boer, nagift f 0.85; Uithuizen f 541.75; Spijk f 1.—.

Soembaweken Drenthe:

Zweelo f 122.25; Zwartemeer, nagift f 2.30; Rouveen, plus nagift f 238.21; Dwingelo, plus nagift f 145.—.

Totaal 1e verantw. f 3935.09.

2e Verantwoording van 25 Januari—25 Februari 1933.

Prov. Groningen:

Mej. Graafhuis, Haren, schoolkinderen f 27.02; N.N., Onstwedde f 2.50; J. ten Have, Meeden f 75.—; Ds. J. Miedema, Zendingsbusje Zuiderkerk, Gron. f 15.89; K. Aten, Zondagschool, Eendracht, Stadskanaal f 20.90; P. Pilon, Stedum, Meisjesvereen. Juliana f 7.95; Meisjesvereen. Wees een Zegen, Gron. f 7.43½; Martje Oosterhuis, Meeden, 100 halve ct. f 0.50; W. Zijlstra, Haren, oversch. zendingskal. f 28.66; Geref. Kerk, Westermenden, saldo kalenders f 5.75; M. W. H. Olijve, Nw. Weerdinge, school-

kinderen, Mej. Bosman *f*4.—; D. v. d. Laan, Uithuizen, saldo kalenders *f*20.20; W. Woltjer, v. d. Zend.comm. te Loppersum *f*14.75; C. Poortman, Valthermond, saldo zend.kalenders *f*27.75; N.N. Groningen *f*1.75; H. Dekker, Zuidhorn *f*5.—; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, busjes kinderen *f*52.52; Mej. S. Winter, Roodeschool, M.V. Dorcas *f*10.—; A. Fokkema, Zevenhuizen, Zendingtbl., -busjes en filmavond *f*160.—; Geref. Kerk Uithuizemeeden, legaat wijlen P. Ubbens *f*500.—; L. Boersma, Grijskerk, oversch. kalenders *f*31.02; Ds. M. Stadig, Ezinge, filmavond *f*17.90; id. saldo kalenders *f*23.20; id. zendingvereën. *f*90.—; J. Jonkman, Bafo, zendingcomm. *f*60.—; Mej. A. Koenderink, Ten Post, busje Geref. M.V. *f*4.60; W. Pool, Marum, zendingssk. Chr. School *f*50.25; B. te S. *f*5.—; M. Slim, Musselkanaal, saldo kalenders *f*14.25; id. saldo zend. bladen *f*12.20; id. busjes brui-loft en verlovng *f*7.43; id. busjes *f*47.22; W. Ritsema, Appingedam, coll. gift uit dankbaarheid *f*5.—; Ds. H. de Zwart, Warffum, oversch. kalenders *f*18.60; Ds. R. Midde'veld, Hoogkerk, coll. giften *f*7.—; id. per Mej. G. Buisman, v. d. Meisjesvereën. *f*23.38; Ds. H. de Zwart, Warffum, busjes den Andel *f*12.61; D. A. Koebrugge, Onstwedde, zend.kas *f*60.—; id. busje P. Boomker *f*5.50; W. Woltjer, Loppersum, saldo zend. bladen *f*2.44; E. v. d. Veen, Ulrum, leerl. Hendr. de Cockschool *f*19.21; J. L. Zijlman, De Wilp, bijdragen *f*18.—; A. Nienhuis, Ulrum, v. d. Zend. Vereën. *f*115.—; M. Smid, Westerlee, saldo kalenders *f*10.94; B. G. Bolhuis, Garrelswear, v. d. Zend. comm. *f*125.—; K. Heeres, Overschild, zend. kas *f*31.22; id. saldo kalenders *f*8.78; P. Kruizinga, Kantens, 2e helft zendingsgeld 1932 *f*30.—; E. Huizen, Roodeschool, zendingcomm. *f*60.—; M. Antoons, Hoogkerk, Anne v. d. Heide *f*1.—; W. Woltjer, Loppersum, busje P. v. d. Molen *f*3.82; id. busje B. Nieuwenhuis *f*8.05; id. busje Rika Miske *f*5.74; id. busje Gr. Wiersema *f*4.58; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, Soembafilm *f*48.35; G. Bos, Houwerzijl, Zend. Vereën. *f*75.—; A. Kaspers, Winsum, Zend. comm. *f*80.—; id. coll. gift *f*10.—; id. gift N.N. *f*1.—; Meisjesvereën., Sauwerd, zend. bladen en kal. *f*24.05.

Prov. Drenthe:

H. Blanken Wzn., Hoogeveen, M.V. Lydia *f*13.82; id. afsch. Ds. Lambooy *f*2.—; id. Zondagssch. Jachin *f*35.05; id. Gebr. Kikkert, halve ct. *f*3.75; id. giften *f*125.48; Ds. J. Overduin, Sleen, filmavond *f*10.85; G. de Roo, Koekange, Ouderenavond school te Berghuizen *f*7.—; Joh. Leyssenaar Altev. *f*75.—; Ds. J. ten Hove, Gees, filmavond *f*25.—; Geref. Kerk, Nieuw Dordrecht Soembafilm *f*45.—; P. v. Rotterdam, busje L.O. en U.L.O. te Klazinaveen *f*5.—; C. Koolstra, Holl. veld, zendingcomm. *f*18.—;

Ds. J. E. Booy, Hijken *f*10.—; Ds. H. Zanobergen, Dwingelo, coll. gift *f*2.50; Ds. N. v. Haeringen, Zweelo, coll. gift *f*1.—; id. Soembafilm *f*5.90; W. van Veen, Beilen, oversch. zend. kalenders *f*16.85; H. L. Smeman, Coevorden, Soembafilm *f*18.40; id. bijdragen *f*21.77; Geref. Kerk, Hoogeveen, gift *f*1.50; id. collecte *f*32.01; Ds. D. Drenth, halve ct. Mej. S. Olijve, Smilde *f*0.99; id. busjes Zuid-laren *f*210.30; W. van Veen, Beilen, v. d. zend. comm. *f*2.50; C. de Jonge, v. d. Geref. Kerk te Emmen *f*70.—; Ds. D. Drenth, busjes Smilde *f*104.03; id. busjes kalenders etc. Hoogersmilde *f*45.—; id. saldo kalenders Roden *f*24.50; id. saldo kalenders Oosterwolde *f*3.65; P. Kuiper, Meppel, inh. school-nikk. Nijveeën *f*5.40

Prov. Overijssel:

Geref. Kerk, Borne, collecte *f*13.—; id. busjes en zend. bladen *f*20.—; id. spreekbeurt Ds. Colenbrander *f*7.71; M. Samson Olst, oversch. kalenders *f*9.10; J. Pals, Dalfsen, kerstcoll. *f*47.62; D. de Vries, Steenwijk, busjes *f*59.80; Ds. R. W. Huizing, voor de kerk v. Hasselt *f*75.—; A. v. d. Mei, Deventer, busjes 2e halfjaar *f*63.68; Geref. Kerk, Blokzijl, gift N.N. *f*1.50; A. v. d. Mei, Deventer, leerl. Prinse Julianasch. *f*14.—; id. saldo zend. bladen *f*140.—; R. Kribbe, Dedemsvaart *f*46.—; D. de Vries, Steenwijk, Jonged. vereën. Maria Martha *f*12.50; id. gift N.N. *f*10.—; H. J. Pen, Wetering bij Blokzijl, Geref. zondagssch. *f*7.90; H. Welleweerd, Mariëenberg, v. d. Geref. Kerk *f*1.—; R. Buwalda, Zwolle, vaste bijdragen *f*250.—; A. J. P. ten Hoopen, Haaksbergen, coll. *f*22.—; S. Malda, Lutten, 2 maandel. bijdrage *f*50.—; T. Oegema, Dedemsvaart, restant Soembafilm *f*69.—; id. Zendingcomm. *f*50.—.

Soembaweken Groningen:

Stedum *f*194.20; Nieuw Weerdinge, nagift *f*6.50; t Zandt *f*229.50; De Wilp *f*31.—; Kielwindeweer *f*78.25; Loppersum *f*244.50.

Soembaweken Drenthe:

Diever *f*147.10; Lemelerveld *f*40.78; Dwingelo, nagift *f*2.—; Nw. Amsterdam *f*152.40; Nijveeën *f*104.75; Zuidlaren *f*146.91.

Soembaweken Overijssel:

Wilsum *f*11.45; Wijhe *f*63.65; Kampen *f*633.11; Dalfsen *f*103.58; De Krim *f*179.70. *Oost-Friesland en Bentheim:*

Soembaweek Wilsum M. 235.50 is *f*138.28; Joh. Tip. Laar, collecte *f*29.48.

Zendingsteesten:

N. Ev. Zendingsteest te Assen *f*12.—, Totaal 2e verantwoordig *f*6646.11½, Totaal 1e en 2e verantw. *f*10557.15½. Met hartelijken dank voor de in beide bovenstaande verantwoordingen vermelde bijdragen.

JURRIËN VELDKAMP,
Quaestor.

Groningen, 25 Febr. 1933,
Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

I N H O U D:

Engelendienst bij de Zending. — Van Zendingsaangelegenheden: De Zending van de Geref. Kerk te Medan; Nogmaals iets over de Zendingshoogleeraar; De Zendingskalender; De Zendingsatlas. — Zending Zuid-Holland-Noord: Ds. en Mevr. Kuiper—v. Dijk. — Zending Noord-Holland: Verslag van het Petronella Hospitaal over 1932: Mej. J. A. M. Muijlwijk. — Zending Utrecht—Gelderland: Ds. en Mevr. Verveen—Douma. — Zending Medan. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

Engelendienst bij de Zending.

Deze zag.... een engel Gods tot hem
inkomen. Hand 10 : 3.

Van der engelen belangstelling in een deelname aan den dienst Gods waren voor Israël de Cherubgestalten boven de ark eene blijvende herinnering.

Wij vergeten die zeer dikwerf.

Voor ons zijn de engelen veel te veel verschijningen uit bijbeltijd en bijbelland. Met de afsluiting des bijbels hebben zij afgedaan en alleen historische beteekenis gekregen.

Het dringt zeer zelden tot ons door, dat diezelfde engelen er nog zijn, nog even vaardig passen op 't woord uit 's Heeren mond; nog altijd langs Jakobs ladders opklimmen en neerdalen; onverpoosd zielen van Gods kinderen opdragen in het Vaderhuis; en steeds volhardend in hunne diensten aan Christus' kerk.

Ja, als ook ons engelen verschenen, als aan bijbelmannen en -vrouwen, zouden we allicht hunner meer gedenken !

Och, wie daarin zijne verontschuldiging voor dat vergeten zoekt, vergeet weer, dat, gezien de eeuwen, die de historie in de Heilige Schrift omspannt, engelenverschijningen ook toen uiterst zeldzaam zijn geweest. Bovendien was menigmaal het zien van een engel Gods een aanschouwen in een gezicht.

Neen, ons vergeten heeft veel meer hierin zijn oorzaak, dat wij als kinderen van onzen tijd en van ons wereldleven, veel te veel de middelen, waarvan God zich bedient en de krachten, die Hij tot volvoering van Zijn wil gebruikt verstoffelijken.

Engel moge in de Schrift meer een ambtsnaam zijn dan aanduiding van een bepaald soort wezens, toch geeft diezelfde Schrift ons volkomen recht bijzonder dien naam te gebruiken voor dat machtig heir van geesten, door God in allerlei rang en stand tot Zijnen dienst geschapen.

Zulk een bode, maar ook bijzonder dienaar, is de Engel Gods, die omtrent de negende ure des daags, in mannengestalte met een blinkend kleed, aan Cornelius in zijne woning verschijnt, juist, toen hij bad.

Die engel zegt den godzaligen en Godvreezenden heiden, dat hij Simon Petrus moet ontbieden. Deze zal hem zeggen, wat hij doen moet.

En als dan na vier dagen het zevental, dat uit Joppe gekomen is, dragende het evangelie van Jezus Christus bij Cornelius is binnen getreden; als dan Petrus het eerste zendingswoord tot de eigenlijke heidenen spreekt; als daar inderdaad de harten open zijn voor den naam van Jezus; dan doet Jezus' Apostel het eigenlijke werk; maar Gods engel heeft het voorbereidend werk gedaan.

't Is in deze geschiedenis zoo bijzonder merkwaardig, dat de toebrenging van Cornelius tot Jezus veel omslachtiger gaat, dan wij menschen dat zouden gedaan hebben.

Nu het uur van die toebrenging geslagen was, zou het veel eenvoudiger geweest zijn, dat de engel Gods, die tot Cornelius inkomt, hem maar dadelijk het evangelie van Jezus gebracht had. Dan was het opontbod van Petrus, dan was ook voor Cornelius het vier dagen wachten niet noodig geweest.

Toch zóó niet.

Hierin ziet ge juist den wonderen rijkdom van de genade Gods. Zijn evangelie, het evangelie van Jezus Christus, dát vertrouwt Hij alleen toe aan zulken, die zelf door dien Jezus gered zijn. Niet het heir der engelen, maar de Kerk van Christus draagt het evangelie der verlossing, de boodschap der reddende genade aan de wereld der heidenen en in het huis van den heiden.

Als Johannes eenmaal in visioen een engel ziet vliegen in het midden des hemels en die engel het eeuwig evangelie, de eeuwige boodschap Gods had, dan is dat de boodschap des naderenden oordeels en de opwekking te aanbidden den Schepper des hemels en der aarde.

Maar het evangelie der ontfermende liefde Gods in Christus: dat is het niet.

Dien Schat vertrouwt God juist aan aarden vaten.

Daarom niet de engel Gods, maar de Apostel van Jezus Christus brengt aan Cornelius de boodschap des kruises.

Doch de engel Gods doet het voorbereidend werk.

Dat is Zijn dienst.

En is nog der engelen dienst.

Ook in den arbeid der zending.

Alle zendingszegen, alle zendingswinst, alle zendingsvrucht, is voorbereid door den Heer des oogstes zelve.

Telkens zendt Hij nog Zijne engelen, om voorbereidend, klaar-makend werk te doen; om de verwachting te vestigen op de boodschap, die straks wordt gebracht.

Hoe moedgevend voor allen, die, aan wie ook, het Evangelie brengen van Jezus Christus, aan zulken die nabij zijn, of aan zulken, die verre zijn; als zij dat doen in 't geloof: Gods engel is mij voorgegaan.

Wij moeten meer vasthouden aan der engelen dienst in het werk der zending.

De engel Gods leert Cornelius, dat zijn tot God opgeklommen gebeden en aalmoezen niet genoegzaam waren tot verlossing en tot zaligheid. Hij had den apostel van Jezus nodig, Die zou hem zeggen, wat hij doen moest.

En des engels woord en werk maakt Cornelius begeerig naar Petrus' woord en werk.

Als dan ook Cornelius verstaat en gelooft, wat Petrus en zijne metgezellen zijn en zeggen, dan is het kleed, dat ieder dier zeven Joodsche mannen draagt, heerlijker dan het blinkend kleed van den engel.

Dát kleed blonk van de heerlijkheid van een hemelsch schepsel.

Van deze zeven is het kleed gewasschen in het bloed des Lams. Hen dekt het kleed **Z i j n e r** Gerechtigheid.

En dat is 't allerschoonst.

Vergeet den dienst der engelen niet.

En bidt God om hun dienst, ook ter voorbereiding door de verkondiging en aanvaarding van het evangelie des kruises.

's-Gr.

v. M.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zending van de Gereformeerde Kerk te Medan.

Op de l.g. Generale Synode stond de Zending in het teeken van voortvaren. Te Arn-

hem zijn in 1930 onderscheidene gewichtige besluiten genomen, niet slechts tot krachtige voortzetting van den bestaanden arbeid, maar ook tot flink aanvatten van noodig gebleken nieuw werk. We noemen

slechts de besluiten in zake Wonosobo, den arbeid onder de Chineezzen op Midden Java, het Zendingsschoolproffessoraat, Makassar en Medan. Niet al die besluiten hebben in de praktijk het gewenschte effect gehad.

Van het beroepen van een missionair predikant voor den arbeid onder de Chineezzen is niets gekomen. Een zendingshoogleeraar is er nog niet benoemd. De bouw van het zendingshospitaal te Wonosobo kwam nog niet tot uitvoering. Maar de uitbreiding van het zendingsterrein onzer Kerken, waaraan de Generale Synode haar goedkeuring gaf, heeft wel haar beslag gekregen.

Te Makassar op Celebes heeft de Geref. Kerk van Soerabaja een zendingspost gevestigd, gelijk we in het vorige No. van het Zendingsblad mededeelden.

En de Gereformeerde Kerk te Medan heeft een aanvang gemaakt met den Zendingsschoolarbeid onder de Javanen op Sumatra.

Op Sumatra wonen omstreeks 300.000 Javanen. De Inlandsche bevolking was te klein om voor de ondernemingen op Sumatra voldoende arbeidskrachten te leveren.

Daarom zijn er in den loop der jaren tal van Javanen als koelies ingevoerd op Sumatra. Ook van ons zendingsterrein op Midden-Java zijn een niet gering getal Javanen naar Sumatra vertrokken. Het spreekt vanzelf, dat die duizenden Javanen op Sumatra nog langen tijd hun eigen taal blijven spreken en hun zeden en gewoonten blijven bewaren.

Tot voor korten tijd leefden al die Javanen daar vrijwel zonder eenige bearbeiding met het Evangelie. Niemand trok zich hun geestelijke belangen aan.

Toen nu de zelf nog kleine kerk van Medan drang gevoelde om eenigen zendingsarbeid ter hand te nemen en daarbij overwoog, wat werk het meest op haar weg lag, viel haar oog op die Javanen, die daar op Sumatra, betrekkelijk dicht in haar nabijheid, woonden en die voor een groot deel afkomstig waren van het zendingsterrein onzer kerken op Midden-Java en waaronder ook enkele christenen waren, die vroeger door onze zending op Java waren bearbeid.

De kerk te Medan ontwierp voor de bearbeiding der Javanen op Sumatra een nog al groot opgezet plan. Zij wenschte hiervoor een eigen missionair predikant te be-roepen om met eenige helpers dien arbeid te verrichten. Met dit plan wendde zij zich tot de Classis Batavia, met het verzoek deze zaak bij de Generale Synode aan te bevelen. De Classis Batavia heeft hieraan voldaan. Zoo kwam Medan's zendingsplan ter Generale Synode van 1930.

In 't algemeen juichte de Synode het toe, dat de kerk te Medan den arbeid onder de Javanen op Sumatra als haar zendingstaak wilde aanvaarden. Zij keurde mitsdien goed dat het zendingsterrein onzer kerken werd uitgebreid door de bearbeiding der Javanen op Sumatra ter hand te nemen. Het plan, zooals dit door Medan's kerk was voorgesteld, werd echter door de Synode beduidend versoerd. Geoordeeld werd, dat het niet noodig was voor dezen arbeid een missionair predikant te beroepen, maar dat, voorloopig althans, het noodige werk wel zou kunnen worden gedaan door flinke, geschoolde Javaansche krachten, die hiervoor van Midden-Java naar Sumatra zouden moeten worden gezonden. En omdat de Kerk te Medan finantieel niet in staat was de kosten van dit zeer noodige zendingswerk te dragen, besloot de Generale Synode, dat deze kerk op haar verzoek zou worden gesteund met een subsidie uit de Generale kas tot een maximum van f 3500 per jaar.

Door dit besluit werd het mogelijk, dat de Zendingsschoolarbeid onder die 300.000 Javanen op Sumatra kon worden begonnen. Dankbaar voor de door de Synode genomen beslissing, aanvaardde Medan's Kerk dit werk als haar zendingstaak en wendde zij zich tot de Zendingsschoolarbeiders op Midden Java, met verzoek aan haar een bekwamen Goeroe Indjil met een paar colporteurs af te staan. Ds. Bergsma te Keboemen was bereid één van de beste Goeroe's Indjil te geven aan de kerk te Medan voor den arbeid onder de Javanen op Sumatra. Zijnerzijds was deze bekwame helper ook bereid dit werk te aanvaarden.

Raden Samuel kon echter zijn arbeid op Sumatra niet zoo spoedig beginnen als men wel wenschte. Omdat hij daar als Goeroe, dus als Inlandsche leeraar zou werken, moest hij een toelating hiervoor hebben naar het beruchte art. 177 van de Indische Staatsregeling. En het heeft nog al wat voeten in de aarde gehad om die toelating te verkrijgen, wijl er eenig verzet tegen kwam. Maar eindelijk verleende de Gouverneur Generaal de vereischte toelating.

Eerst in September l.l. kon Raden Samuel met zijn vrouw en 3 kinderen en twee colporteurs met hunne gezinnen van Java naar Sumatra vertrekken.

Raden Samuel was op Midden Java een zeer gezien en gewaardeerd helper. Zijn titel Raden wijst aan, dat hij een afstamming is van het Solosche vorstenhuis en dus tot den Javaanschen adel behoort. Krachtens dien titel had hij toegang tot

den kring der z.g. prijaji's, de hoogere stand op Java. Er wordt op Java aan dergelijke titels nog al waarde gehecht.

Ook was hij lid van de Regentschapsraad te Karanganjar, wat uit den aard der zaak slechts aan weinigen te beurt valt. Hij was dus op Java onder de Christenen één der meest vooraanstaande mannen.

En onder de helpers in den dienst der Zending werd hij om zijn persoon en werk zeer geacht. Hij was een van de bekwaamste Inlandsche krachten.

De Kerk van Medan heeft dus in Raden Samuel een flinken zendingsarbeider gekregen. Op Sumatra zal hij moeten werken zonder de geregelde leiding van een missionair predikant. Van hem mag echter verwacht, dat hij ook zonder die leiding zijn werk wel zal zien en aanvatten zooals het behoort.

Het eerste verslag van den arbeid onder de Javanen op Sumatra vindt men in het vervolg van dit blad.

Nogmaals iets over den Zendings-hoogleeraar.

In het vorige No. van het Zendingsblad hebben we medegedeeld, dat op de vraag voor welk vak in de eerste plaats een Zendingshoogleeraar moet worden benoemd, voor de Zendingstheorie of voor de Elenc-tiek, de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire predikanten op Midden Java als haar eenparig oordeel heeft uitgesproken dat „de benoeming van een professor in de Zendingstheorie en de Zendingsgeschiedenis zeer beslist den voorrang moet hebben”.

Ook van de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire predikanten op Soemba is thans een antwoord ingekomen.

Deze Vergadering is van andere meening. Zij dringt er op aan „dat onze Kerken ten behoeve van onze Zending op Java en Soemba een hoogleeraar benoemen in de Elenc-tiek.”

Beide Vergaderingen zijn dus niet eenparig in hun oordeel. Dat is wel jammer.

De missionaire predikanten van Soemba zijn echter in hun opvatting niet eenstemmig. Eén van hen zond een afzonderlijk antwoord in, waarin hij, evenals de Miss. predikanten van Midden Java, tot de conclusie komt, dat allereerst een Hoogleeraar noodig is voor de Zendingstheorie en de Zendingsgeschiedenis.

Het spreekt van zelf, dat de a.s. Generale Synode zal hebben te oordeelen welk vak den voorrang verdient. Bij de beoor-

deeling daarvan zal zij stellig rekening houden met de ingediende rapporten, waarin de Miss. predikanten van Java en Soemba de motieven voor hun oordeel hebben neergelegd.

Gelijk we reeds opmerkten, gaan wij voor ons geheel accoord met het oordeel van de Afzonderlijke Vergadering op Java.

Het is zeer te hopen, dat dit verschil in opvatting geen vertraging brenge in de zaak der benoeming van een Zendingshoogleeraar. Nog altoos achten we de bezetting van een leerstoel voor de Zending als een zaak van het hoogst belang. En daarvoor hebben we dan noodig, zooals reeds Professor Bavinck het heeft gezegd: „een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt, die niet alleen de geschiedenis der Zending beoefent om er lessen uit te trekken voor het leven, maar die ook de theorie der Zending met al haar ernstige problemen bij het licht onzer beginselen indendt, en die onze aanstaande predikanten met heilig enthousiasme voor de zaak des Heeren vervult.”

Moge de rechte man voor dezen gewichtigen arbeid maar spoedig worden gevonden.

De Zendingskalender.

Onder de ontvangsten voor de Generale Kas der Zending, die in dit No. zijn vermeld, vindt men een bedrag verantwoord van f3205.23 als bate van den Zendingskalender voor het jaar 1933.

De zendingskalender heeft dus ditmaal een winstsaldo van ruim tweeeëndertig honderd gulden in de Generale Kas gebracht.

Dit bedrag is hooger dan ooit is bereikt.

Het vorige jaar bedroeg de bate voor de Zending f3001.89. En het jaar daarvoor f2828.08. Het saldo van dit jaar is dus nog weer ruim f200 hooger dan het vorige jaar. En toen was het al bijzonder hoog.

Van harte wenschen we den redacteur Ds. D. Pol geluk met dit prachtig resultaat. De Zendingskalender is voor de Generale Kas een beduidende bron van inkomst geworden. Ondanks den druk der tijden, die allerwege tot krachtige bezuiniging dringt, bleef het met den Zendingskalender best gaan.

Meermalen heeft men wel eens er op aangedrongen den Zendingskalender in sierlijker, meer artistieken vorm uit te geven. Zeer terecht heeft echter de redactie zich daartegen verzet. De Zendingskalender, zooals die thans in eenvoudigen vorm wordt uitgegeven, is zeer goedkoop en

daardoor onder ieders bereik. Artistieker vorm zou de prijs beduidend verhoogen en de oplage bij duizendtallen doen dalen.

De Zendingskalender in zijn tegenwoordigen vorm is bij ons volk gewild en komt in tienduizenden gezinnen. En de Generale Kas kan het winstsaldo, dat hij thans opbrengt, zeer uitnemend gebruiken.

Uit zendingsoogpunt is het echter van nog meer belang, dat hij in tal van gezinnen een plaats aan den wand heeft, van dag tot dag aan de Zending herinnert en daardoor de belangstelling voor de zending levendig houdt. De beteekenis van dezen kalender is veel grooter dan menigeen vermoedt.

De Zendingsatlas.

Het Zendingsblad moge nog eens de aandacht vestigen op den Zendingsatlas, die enkele maanden geleden is verschenen. Deze atlas, waarvan de oplage 2000 exemplaren bedraagt, vindt aardig aftrek. Er is reeds een beduidend getal van de hand gegaan. Maar de oplage is toch nog geenszins uitverkocht.

Men kan dezen atlas bestellen bij de Uitgeefster N.V. Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, alsmede bij het Zendingsbureau, Fahrenheitstraat 709 den Haag. Hij is ook verkrijgbaar door den Boekhandel.

De prijs is zeldzaam laag. Deze bedraagt slechts f0.30 en per post toegezonden f0.40. En daarvoor ontvangt men in flink formaat 10 kaarten met volledige overzichten van elk terrein, samen 38 bladzijden. Met opzet is de prijs zoo laag gesteld, opdat deze atlas voor ieder verkrijgbaar zou zijn. Het doel bij de uitgave was niet om er eenige finantieele winst mede te maken, maar alleen om de kennis van en de belangstelling voor onze Zending te bevorderen.

Onze Zendingsatlas is in de pers zeer gunstig beoordeeld en warm aanbevolen.

Ds. Joh. Rauws, Zendingsdirector te Oegstgeest, die de Ned. Zending wellicht beter kent dan iemand anders, gaf zijn oordeel in de volgende recensie:

„De Zending der Geref. kerken gaf in flink formaat een atlas uit van hare zendingsterreinen op Midden-Java en Soemba. De kaarten zijn niet zoo artistiek bewerkt als die van den Zendings-Studie-Raad, maar zij zijn toch helder en duidelijk. Zij geven de hoofdplaatsen en de filialen aan. En — wat ik nog belangrijker vind dan de kaarten — deze atlas geeft naast de kaart een volledig overzicht van het zendingsresort, van wie de arbeid uitgaat, wie er

werken, wat er gevonden wordt aan „hoofddienst“, „schooldienst“, „medische dienst“, enz. Wie bij ervaring weet hoe moeilijk het is om van het gedecentraliseerde werk der Geref. Kerken een overzicht te krijgen, zal deze uitgaaf bijzonder toejuichen. Het ware te wenschen, dat wij van geheel Indië zoo'n overzicht hadden.

Een nadeel vind ik, dat er voor zoover het de ressorten op Java betreft, niet tevens een kaart van geheel Java is opgenomen, waarop men het zendingsterrein te midden van andere en de ressorten in hun onderlinge verhouding kan zien. Nu heeft het den schijn alsof ze allen even groot en even belangrijk zijn. Hetzelfde geldt van Soemba. Maar dat is misschien wat veel gevraagd in verband met den prijs, waarvoor men den atlas verkrijgbaar wilde stellen.

De prijs bedraagt slechts f0.30 (per post toegezonden f0.40), zoodat de atlas onder het bereik van ieder belangstellende valt. Wij hebben er alle lof voor.”

Het nadeel, dat door Ds. Rauws is genoemd, is ook door ons wel gevoeld. Bij de verschillende kaarten is de gebruikte schaal geenszins gelijk. Het groote Zendingsterrein Solo is in veel kleiner schaal weergegeven dan b.v. het Zendingsterrein Keboemen, waarvan de omvang nog niet $\frac{1}{4}$ van Solo bedraagt. Met opzet is daarom in het overzicht, dat bij de kaarten is gegeven, ook gezegd hoe groot de terreinen zijn.

Opname van een overzichtskaart van heel Java, zou de uitgave te duur hebben gemaakt, zoodat de atlas dan wellicht te weinig aftrek zou hebben gevonden en zijn doel zou hebben gemist.

Santpoort, 24 Maart '33.

W. B.

Zending Zuid-Holland ten Noorden.

Ds. en Mevr. Kuiper—van Dijk.

(Bij de foto).

De Kerk te Delft en de met haar in de Zending samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden zullen weldra een begaafd zendingsarbeider moeten afstaan. Dr. J. H. Bavinck gaat D.V. met 1 Juli Solo verlaten om over te gaan in den dienst der gezamenlijke Kerken, als docent aan de Opleidingsschool te Djokja. Maar de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden konden reeds een wel toegerust dienaar des Woords uitzenden om de plaats die weldra ledig wordt, weêr te vervullen.

Ds. G. D. Kuiper is den 7den April van Genua vertrokken naar Solo om in dienst van de Kerk te Delft als missionair dienaar des Woords te gaan arbeiden op dit zoo bijzonder gezegende Zendingsterrein.

Deze jeugdige dienaar is de zoon van Ds. L. Kuiper, de bekende em.-predikant van Kampen, die voorheen ook de Kerk

Tot de belangrijkste data in zijn leven behoort niet het minst de 16de Maart van dit jaar. Op dien dag is Ds. G. D. Kuiper in het huwelijk getreden met Mej. Trijntje Alida van Dijk, een dochter van Frieslands oudste missionaire predikant Ds. K. van Dijk te Wonosobo.

Voor Mevr. Kuiper—v. Dijk is Indië dus

Ds. en Mevr. Kuiper—van Dijk.

van Delft onderscheidene jaren heeft gediend, en thans te Bilthoven woont, en daar nog eenige diensten verricht.

Hij is geboren 10 April 1903 te Hoogeveen, genoot zijn theologische opleiding te Kampen en deed zijn candidaatsexamen in 1927.

Vanaf 8 April 1928 tot 13 Dec. 1931 heeft hij de Geref. Kerk te Aalsmeer gediend.

In Nov. 1931 werd hij door de Kerk te Delft beroepen voor den dienst der Zending, welke roeping hij aannam. Zeer noode zag de Kerk te Aalsmeer haar jeugdigen dienaar heengaan.

Ruim 14 maanden heeft Ds. Kuiper zich voorbereid voor het werk, dat te Solo hem wacht.

Den 3den Nov. l.l. deed hij met goed gevolg in de Classis den Haag zijn missionair examen.

Na bevestigd te zijn in den missionairen dienst des Woords in de Kerk te Delft door zijn Vader, heeft hij den 8sten Februari j.l. aldaar zijn intrede gedaan.

geen vreemd land. Zij is nog wel in Holland geboren. Bij haar geboorte 4 Febr. 1905 was Ds. v. Dijk nog predikant te Knijpe in Friesland. Maar in het begin van 1906 is Ds. v. Dijk reeds uitgegaan in den dienst der Zending naar Keboemen.

Voor Mevrouw Kuiper is het vertrek uit Holland dus een terugkeer naar het land, waar hare ouders wonen, en waar zij zelf reeds veel jaren heeft doorgebracht.

Het voornemen is, dat het echtpaar Kuiper—van Dijk eerst naar Wonosobo gaat om de ouders te bezoeken en daar al vast wat in te leven in het Zendingswerk.

Voor Ds. en Mevr. van Dijk—v. d. Kouwe is het een rijk genot, dat hunne eenige dochter met haren man zich gaat geven voor het werk der Zending, dat ook hun levenswerk was en nog is. Gaarne wenschen we hen daarmede geluk.

Worde te Solo, waar de Heere het werk der Zending zoo rijk deed gedijen, het sympathieke echtpaar Kuiper—van Dijk door hun arbeid voor velen ten zegen gesteld.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Verslag van het Zendingsziekenhuis „Petronella” over 1932.

Ondanks de sombere vooruitzichten was het jaar 1932 voor het ziekenhuis rijk gezegend. Het aantal patienten dat behandeld werd was nagenoeg hetzelfde in de ziekenhuizen zoowel als op de poliklinieken.

In het hoofdziekenhuis werden per dag 340 patiënten opgenomen en in de hulpziekenhuizen 500, totaal 840 patienten per dag.

Op de polikliniek van het hoofdziekenhuis kwamen per dag 230 patienten onder behandeling, op de buitenposten ongeveer 2300, zoodat klinisch en poliklinisch per dag ongeveer 3300 patienten onder behandeling kwamen. Dit groote aantal zou zeker niet door een staf van zes artsen kunnen worden behandeld, indien wij niet de toegewijde hulp hadden van een groote groep van Javaansche verplegers. Vooral op de hulpziekenhuizen hebben deze ook in het afgelopen jaar voortreffelijk werk verricht. Er waren dikwijls treffende bewijzen, dat de bevolking deze hulp ook zeer waardeerde.

In het hoofdziekenhuis bleken de jongere verplegers meer en meer berekend voor hun taak. Met ijver en toewijding woonden zij de lessen bij en op de gehouden gouvernmentsexamens bleek hoe zij met vrucht het onderwijs hadden gevolgd.

De intellectuele vorming is echter slechts een onderdeel van de opvoeding. De leerling-verpleegsters hadden de dagelijksche leiding van onze Europeesche zusters, die met haar in het internaat tezamen wonen.

Voor de jongens was het ook meer dan noodig, dat er iemand was, die buiten de werktijden leiding gaf. Daar wij in onze zendingsziekenhuizen geen Europeesche verplegers kennen, was de oplossing van deze moeilijkheid niet in dezelfde richting als voor onze meisjes te zoeken.

Op het voetspoor van Dr. Dreckmeier te Magelang, die een Javaansche goeroe als huisvader had aangesteld, werd ook door mij daarnaar gezocht.

De oudere Javanen hebben zelf een Javaansche onderwijzer aangewezen, die naar hun oordeel geschikt en bereid zou zijn deze taak op zich te nemen. Deze was werkzaam als hoofd der school te Wates. Ds. Allaart was bereid hem voor dit doel af te staan. In 1933 hoopt hij zijn arbeid als huisvader te aanvaarden. Moge Gods Geest hem leiden om met liefde en takt onze jongens te vormen tot de groote taak

die hen wacht: in den arbeid der medische zending medearbeiders Gods te zijn en in vaak afgelegene dessa's het licht van het evangelie te doen uitstralen, getuigen te zijn van het heil in Christus Jezus.

Onder het Europeesche personeel had vrij veel mutatie plaats.

Dr. Veen kwam in April na een voorbereidende studie van acht maanden te Batavia, naar Djokja en aanvaardde zijn werk. Mej. Dr. J. C. Höchner ging ons verlaten om te Solo werkzaam te zijn.

Zr. Prins en Heidema kwamen van verlof terug en Mej. Piccer ging door haar huwelijk met den administrateur Scholten tot een anderen staat des levens over. Zij heeft zich bereid verklaard nog eenigen tijd het werk waar te nemen tot haar taak door een ander kan worden overgenomen.

De heer Scholten keerde met zijn kinderen van buitenlandsch verlof terug.

In October keerde ondergeteekende ook van verlof terug en kon de leiding van het werk van Dr. Muller, die het gedurende zijn verlof had waargenomen, weer overnemen.

Zr. Prins trad na haar terugkeer weer op als hoofd van ons filiaal, de kraamvrouwenkliniek. Dit onderdeel van ons werk mag zich in een gestadigen groei verheugen.

Het aantal gevallen van verloskundige hulp in het ziekenhuis en de filialen klom tot 1133. Vaak werden verre tochten daarvoor gemaakt. De bevolking bleek deze hulp in toenemende mate te waardeerden.

Het aantal operatieve ingrepen bedroeg 2066, waaronder 367 groote operaties.

De slechte oeconomische toestand van Java deed onze inkomsten snel dalen.

Gelukkig werd slechts een polikliniek gesloten en werd slechts een hulpziekenhuis in een polikliniek omgezet. De lichtzijde van de malaise was de sterke daling van de exploitatiekosten, vooral van de voeding. Hierdoor en door sterk doorgevoerde bezuiniging was het mogelijk om in hoop op betere tijden het werk in nagenoeg vollen omvang in stand te houden. Dankbaar mag ik hier wel vermelden de liefde van de kerken in Noord-Holland, die op mijn verzoek de bijdrage aan het ziekenhuis over het jaar 1932 met f 10.000 hadden verhoogd.

Zoo gaan wij niet zonder zorg, maar in geloof en dus met blijdschap het nieuwe jaar in. Hij, die ons roept is getrouw.

De Geneesheer-Directeur,

K. P. GROOT.

Djokja, Februari 1933.

Mej. J. A. M. Muylwijk.

(Bij de foto).

Mej. Johanna Adriana Maria Muylwijk is den 30sten April 1903 te Gouda geboren. Na een M.U.L.O.-School te hebben doorloopen volgde zij het huishoud-onderwijs. Eerst voelde zij zich aangetrokken tot de kunstnijverheidsvakken. Later verander-

Mej. J. A. M. Muylwijk.

de dit. De verpleging van zieken won haar ambitie. Op 22-jarigen leeftijd kwam zij in het Ziekenhuis van het Nederlandsche Roode Kruis te den Haag. Na drie-jarige opleiding verwierf zij hier haar diploma voor ziekenverpleging. Een jaar daarna ging zij naar Utrecht om daar aan de Rijkskliniek het diploma voor kraamverpleging te halen. Toen zij ook dit diploma bezat, heeft zij als wijkverpleegster en in particulieren dienst gearbeid.

Intusschen rijpte bij haar de gedachte om als de gelegenheid zich voordeed als verpleegster de Zending te gaan dienen.

Toen nu Mej. A. H. v. Zuijlen wegens voorgenomen huwelijk ontslag vroeg en er een plaats open kwam aan het Petronella-Hospitaal, bood ook Mej. Muylwijk zich aan en is zij benoemd tot hoofdverpleegster in het Zendingshospitaal te Djokjakarta.

Den 7den April is zij te gelijk met Ds. en Mevr. Kuiper—van Dijk en Dr. en Mevr. Vermeer—Douma van Genua vertrokken naar Java.

Moge ook haar arbeid in den dienst der Zending tal van jaren beantwoorden aan het mooie doel van den Medischen dienst!

W. B.

Zending Utrecht en Gelderland.

Dr. en Mevr. Verveen—Douma.

(Bij de foto).

Er zijn families bij wie de drang om gaarne de Zending te dienen als aangeboren is. Het zijn Zendingsfamilies, uit wier kring onderscheidene arbeiders zijn uitgegaan, die met eere de Zending dienen. We denken, om slechts een paar voorbeelden te noemen, aan de familie van Dijk en de familie Bakker.

Onder deze families gaat ook de familie Verveen een plaats innemen. Zij levert thans een tweeden zoon voor het werk der zending op Midden-Java. In 1829 is Dr. D. Verveen als missionair arts naar Indië gegaan, waar hij te Klaten aan het Zendingshospitaal tot heden werkzaam is geweest. Thans gaat deze zoon over naar Wonosobo, waar hij als directeur van het Zendingenziekenhuis in de plaats treedt van Dr. J. Berg, die terugkeert naar Soemba.

In den loop van deze maand heeft het echtpaar Verveen de vreugde gesmaakt een tweeden zoon te mogen zien heengaan om den Heere in de Zending te dienen. Het was van jaren her de innige begeerte van deze ouders, dat hunne kinderen in den dienst der Zending mochten treden. En de Heere heeft hun gebed verhoord en hunne inspanning gezegend.

Den 7den April is hun tweede zoon met de Christ. Huygens van Genua vertrokken naar Java.

Dr. J. E. Verveen is 8 Maart 1905 geboren te Purmerend, waar zijn Vader hoofd der Christ. School was. In 1908 vertrokken zijn ouders naar Arnhem. Hier heeft hij eerst de Christ. School en daarna de H. B. School doorloopen. In 1923 haalde hij zijn H.B.S.-diploma, waarna hij te Utrecht in de Medicijnen ging studeeren. Er waren toen drie broeders Verveen te Utrecht Med. student.

De oudste is, toen hij zijn studie voltooid had, als Officier van gezondheid naar Indië gegaan; de tweede ging, toen hij klaar was, naar Java als missionair arts in dienst van de Kerk te Delft; de derde deed 7 Juli 1930 zijn artsexamen en wilde eveneens gaarne onze Zending dienen.

De Kerk te Utrecht benoemde den jeugdigen arts J. E. Verveen voor den Medischen

dienst te Poerworedjo. Het werd daarbij gewenscht geacht, dat hij zich zou bekwaamen in de Chirurgie. Hiertoe is hij naar Groningen gegaan, waar hij als assistent

mooie werk, dat hen daar wacht, eerst te Klaten en later wellicht te Poerworedjo.

W. B.

Dr. en Mevr. Verveen—Douma.

van Prof. Michael zich in de Chirurgie heeft geoefend.

Den 5den Juli 1932 is hij gepromoveerd op een proefschrift getiteld: „*Over de operatieve behandeling der subcapitale dijhsbreuk*”.

Intusschen was het tengevolge van den bezuinigingsdrang der Regeering, waardoor de subsidies zeer beduidend waren verlaagd, voor de Kerk te Utrecht bezwaarlijk geworden Dr. J. E. Verveen in haren dienst uit te zenden. Toen echter te Klaten een arts volstrekt noodig werd, is de Kerk te Utrecht met de Kerk te Delft overeengekomen, dat Dr. J. E. Verveen wel aan de Kerk te Utrecht verbonden blijft, maar als in leendienst tijdelijk zal worden afgestaan aan de Kerk te Delft voor den arbeid te Klaten.

Den 17den Maart j.l. is Dr. J. E. Verveen in het huwelijk getreden met Mej. Elisabeth Douma, dochter van den bekenden Arnhemschen predikant Ds. J. Douma.

Met opgewektheid heeft het gelukkige echtpaar Verveen—Douma de reis naar Java aanvaard om zich te wijden aan het

Zending Medan.

Mededeeling van het Zendingswerk te Medan.

(bij de foto).

I.

Nadat nog bij verrassing de vereischte toelating voor den goeroe volgens art. 177 I. S. was afgekomen, werd na het lange wachten de overtocht van de Javaansche zendingsarbeiders naar Sumatra wel heel spoedig een voldongen feit. Op 27 September arriveerden Goeroe Raden Samuel Tjakrasoesila en de colporteurs Sostrapawiro en Atmapowiro te Belawan, met hunne gezinnen, tezamen 20 zielen tellende. Nadat ze voorloopig in het leegstaande paviljoen achter de pastorie waren ondergebracht, konden ze een week later hunne woningen betrekken, die na veel zoeken en overleggen gehuurd waren. De goeroe woont Dericanpark no. 13, de colporteurs hebben hun adres aan de pertjoetweg.

Met de woning van Samuel hebben we het aardig getroffen; achteraf blijkt, dat

de colporteurs beter elders kunnen resideeren, in een meer Javaansche buurt. Zij zullen ter gelegener tijd wel verhuizen.

Wat het werk van den goeroe betreft het volgende.

Zijn eerste taak was en is nog om de christen-Javanen hier ter Oostkust (voorloopig in Medan en omstreken) op te zoeken en hun geestelijke verzorging te schen-

door verkoop van lectuur zijn verkenneren zijn. Ook is het een goed ding, dat zijn huis almeer bekend wordt en er geen dag voorbijgaat, dat niet Javanen komen praten. Des avonds zijn er soms tien bezoekers tegelijk. Ter contrôle houdt hij van zijn bezoeken geregeld dagboek.

Kerkdiensten. Onmiddellijk na aankomst is goeroe Samuel op Zondagmorgen godsdienstoefening begonnen. Eerst in zijn huis, dat dra te klein bleek: toen in de consistorie, daarna al spoedig in de kerk na afloop van de holl. dienst. Daar komen nu gemiddeld 20 groote mensen, die met hunne kinderen al een heele vergadering vormen. Dit aantal is in enkele maanden gegroeid en er is gegronde verwachting op meerdere uitbreiding.

In totaal zijn er thans 20 belijdende leden, 19 gedoopte kinderen; 10 kinderen van christenen wachten op doopsbediening. Voorts zijn er 15 ongedoopte volwassenen, die geregeld de samenkomsten bezoeken en catechetisch onderwijs ontvangen, tezamen 64 ingeschrevenen.

Colportage. In de consistorie is de lectuur-voorraad ondergebracht. Bestellingen werden gedaan na ingewonnen advies van Java. Er worden bijbels, N.-Testamenten, evangeliën, leesboeken, tractaten en andere zendingsgeschriften verkocht in het Javaansch, in het Maleisch of in het Javaansch, Javaansch met Maleische schriftteekens. Hier zijn vele „Anak-Deli”, die hun Javaansch niet meer kennen of het althans in Javaansche karakters niet kunnen lezen. Daarenboven worden de zendingsbladen „De Zaaier” in het Maleisch en het Javaansch bij honderdtallen per maand verspreid. Door de praktijk moet blijken, welke lectuur hier het meest aftrek vindt.

Br. Lindeboom, lid der zendingscommissie heeft het beheer op zich genomen.

De verkoop per maand per colporteur is nu gestegen tot ongeveer 20 gulden. Niet mag worden vergeten, dat de lectuur zeer goedkoop is, evangeliën b.v. 4 cent per stuk, brochure'tjes 9 of 12 cent enz., zoodat voor 20 gulden nog aardig wat weggaat. Op den nieuwen passar, één der mooiste en meest moderne van Ned. Indië, is een goedkoop stand gehuurd en we hopen, dat op deze wijze de verkoop belangrijk zal toenemen. Het doel is het evangeliewoord uitzaaien en met zooveel mogelijk menschen contact krijgen.

Raden Samuel Tjakrasoesila met gezin.
Javaansche Kerkdienst.

ken. Eenige gegevens van midden-Java, namen van christenen, die als contract-koele eertijds vandaar zijn vertrokken, staan hem ten dienste. Doch die adressen zijn, gelijk zich denken laat, meestal verouderd. Zoo hier en daar vindt hij nu ook „bij geval” zulke menschen. Ongetwijfeld zullen straks, wanneer door de colportage-arbeid meer bekend gaat worden, dat er een christen-goeroe te Medan is, nog andere verlorenen-in-de-verstrooiing zich melden of ontdekt worden.

Elke dag is de goeroe op het pad om met menschen te spreken. Gegevens ontvangt hij daartoe van de colporteurs, die

Werkprogramma.

Het is niet gemakkelijk om voor geestelijk werk een schema te ontwerpen, een vijfjaren-plan b.v. Voor beginnend zendingswerk is dit zeker onmogelijk. God de Heere gaat soms heel andere wegen, dan wij tevoren hebben uitgestippeld (lees Hand. 16 : 6, 7) en Zijn Geest opend deuren, waar wij aan toegang niet eens gedacht hebben. Natuurlijk mogen we niet in het wilde weg werken en moet ons voor oogen staan het plan als geheel: zending onder de Javanen ter Oostkust van Sumatra, met als uitgangspunt Medan en vandaar uitbreiding van het werk zoeken op de ondernemingen.

In deze groote lijn wordt er gearbeid, maar na vier maanden zou het onjuist zijn om eens nauwkeurig alle details tevoren aan te geven. Nu reeds is het een schoone ervaring, dat waar het werk begonnen is in alle bescheidenheid, maar in gehoorzaamheid aan Christus' bevel en in vertrouwen op Zijn overwinnende kracht, vanzelf mogelijkheden zich opdoen, waarmee wij vroeger niet gerekend hebben. Zoo spreekt de goeroe er gedurig over, dat er zoo'n behoefte is aan een eenvoudige desasschool. Deze zou stellig goed bevolkt worden. De Javanen hier houden niet van de gewone volksscholen, waar Maleisch voertaal is en de kinderen van Bataks, Chineezen, Voor-Indiërs, Javanen, Maleiers enz. gemengd zijn. We zijn bezig om te onderzoeken of in deze tijden met een kracht van midden-Java zulk een school te formeeren is. Zonder Gouvernements-subsidie, waar niet op gerekend kan worden, zal het voorloopig finantieel te bezwaarlijk zijn. Voorts had niemand onzer durven verwachten, dat we in zoo korten tijd te Medan zulke goed bezette Javaansche diensten zouden krijgen, en vanzelf moet weer onderzocht worden of wellicht op een andere plaats dan de verafgelegen, Europeesche kerk, een vergaderzaaltje bij de Javaansche kampongs niet veel beter is en meer menschen zal trekken.

Voor dit jaar is belangrijk, dat een zending van Java eenige weken naar hier zal overkomen om het werk eens deskundig te inspecteeren, om de arbeiders leiding te geven, den kerkeraad van advies te dienen, om de kinderen te doopen, wellicht ook eenige volwassenen, enz. Voorts dient de goeroe te arbeiden, zooals hij gedaan heeft. Hij heeft nog altijd verkenningswerk te verrichten. Hij volbrengt getrouw en rustig en ijverig zijn taak.

De colportage zal het, gelijk vermeld,

met een aparte stand op den passaar probeeren. Eén colporteur is dan op het pad, de ander bij afwisseling in zijn „toko”.

Nu de predikant met verlof gaat, die in zoovele dingen den goeroe van advies moet dienen, zal br. van Oostrum in de zendingscommissie zitting nemen en met deze dagelijksche leiding belast worden.

(Wordt vervolgd).

Korte Berichten.

Ms. J. Darmoätmodjo.

De Javaansche Kerk te Poerworedjo heeft tot dienaar des Woords beroepen den Goeroe Indjil J. Darmoätmodjo.

Dr. J. H. Bavinck.

Zeer tot onze blijdschap vernamen we, dat Dr. J. H. Bavinck te Solo, die door ernstige krankheid was aangetast, weer herstellende is.

Afscheid Dr. J. E. Verveen.

Zondagochtend 19 Maart heeft Dr. J. E. Verveen afscheid genomen van de Geref. Kerk te Utrecht.

Ds. H. Kaajan, die in den dienst voorging heeft na de predikatie Dr. Verveen en diens echtgenoot toegesproken. Vervolgens beklom Dr. Verveen den kansel en sprak een kort woord tot de Gemeente, die daarna hem toezong Ps. 121 : 4.

De officieele uitzending had op verzoek plaats te Arnhem Woensdag 29 Maart in de Oosterkerk. Hierbij werd het woord gevoerd eerst door Ds H. L. Both, die de vergadering leidde, en daarna door Dr J. E. Verveen. Het kerkgebouw was goed bezet.

Zendingswerk in China.

Den omvang van het zendingswerk in China verstaat men door de volgende respectafdwingende getallen: De Engelsche en Amerikaansche zendingsgenootschappen hebben daar thans nl. 7400 blanke en 25.969 Chineesche zendingskrachten in rechtstreekschen dienst en bovendien nog 499 zendingsartsen in de hospitalen; verder hebben de zendingsscholen dezer genootschappen thans 293.134 leerlingen en worden 24 universiteiten door Christelijke zendingskringen gedragen. Aan dit zeer groote zendingsleger voegt de Duitsche zending in China dan nog 262 blanke en 1164 Chineesche zendelingen, 9 missionaire artsen en 9076 leerlingen op de scholen toe.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

D. *Zendingsbusjes.*

Aan het Zendingsbureau zijn verkrijgbaar:

- Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- Zendingsbusjes met deksel: per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.
- Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- cartonnen busjes: per stuk f 0.10. *Toezending* van deze busjes heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor porto-kosten f 0.25 extra gezonden wordt.

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. *Zendingsbibliotheek.*

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. *Zendingstentoonstelling.*

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. *Informatiedienst.*

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het

Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor menschen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronestein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Dr. H. Kraemer: De strijd over Bali en de Zending; een Studie en een Appél; bij H. J. Paris, Amsterdam, f 1.60.

Er is den laatsten tijd in de pers heel wat te doen geweest over Bali en de Zending. Men stond er soms verbaasd over wie al niet meende hierover wat te moeten zeggen. In dit boek is echter een man aan 't woord, die volkomen tot oordeelen bevoegd is. Na een inleidend voorwoord behandelt de bekwame schrijver in vier hoofdstukken: *Zending en Bali. Bali en zijn aanraking met het Ned. Ind. Gouvernement. De Godsdienstige toestand van Bali. Bali en de Zending.* Wie van den strijd over Bali en de Zending vertrouwde voorlichting begeert, leze dit boek, dat we graag warm aanbevelen.

De roode Golf, door M. v. d. Duin; bij Kok te Kampen; f 2.25, geb. f 2.90.

Een boek over Rusland en de Russische Revolutie. De schrijver heeft na breed onderzoek getracht een duidelijk beeld te teekenen van de toestanden in Rusland. Een ontroerend boek, dat in boeienden stijl is geschreven en, naar het ons voorkomt aan het doel beantwoordt.

Zonder Tucht, door R. Hoogenbirk; bij Kok te Kampen; f 2.25, geb. f 2.90.

Weêr een boek van Hoogenbirk. In hetzelfde genre, waarin de schrijver zijn meesterschap heeft getoond. In dit boek geeft hij een verhaal van huwelijksleed. Of hij ditmaal even uitnemend is geslaagd als in zijn „Neveldijk”, betwijfelen we ietwat. Toch bevelen we ook dit boek van den ge-

wilden schrijver gaarne aan. Het is veelszins leerzaam.

Een nieuwe tijd en een nieuwe taak, door Mr. A. Anema; bij Gebr. Zomer & Keuning, Wageningen, f 0.60.

Op dringend verzoek heeft Prof. Anema de treffende toespraak, die hij hield in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam op den propaganda-avond voor de Vrije Universiteit, ter perse gelegd. Een aangrijpend ernstig woord, dat we met zeldzaam genot hebben gelezen. Vinde het weerklank in wijden kring.

Willem, Prins van Oranje, de Vader des Vaderlands, door W. v. d. Akker; bij Kok te Kampen; f 0.35, bij grooter getallen beduidend lager.

Een zeer goed geschreven boekje, dat op onderhoudende wijze aan de kinderen de geschiedenis van den *Vader des Vaderlands* vertelt.

Op den lijdensweg. Acht preeken voor de lijdensweken, door Dr. K. Dijk; bij Kok te Kampen; f 2.40, geb. f 3.—.

Uitnemende preeken, zooals we van dezen schrijver gewoon zijn. Zijn naam is ter aanbeveling genoeg.

Laatste overdenkingen van Prof. L. Lindeboom, met een inleidend woord van Dr T. Hoekstra; bij N.V. De Graafschap te Aalten; f 1.25.

Deze overdenkingen zijn geplaatst in de Wachter en in dit boek gebundeld. Stellig zullen duizenden er prijs op stellen deze ernstige overdenkingen van den zeer gewaardeerden schrijver in hun bezit te hebben. Het eerste blad is gesierd met een mooi portret.

Oorlog en Vrede, door Dr. J. A. Nederbracht; bij Kok te Kampen; f 0.50.

Een helder geschreven boekje, dat in onzen verwarrenden tijd over een brandend vraagstuk de schriftuurlijke lijnen scherp en duidelijk teekent.

Vader Willem, door B. C. Bijlsma;

bij J. N. Voorhoeve, den Haag; f 0.15. (Voor leden van de Ev. Bibl. f 0.10).

Een aardig boekje voor de jeugd over Prins Willem I wiens 400-jarigen geboortedag 24 April zal worden gevierd.

Reis-programmaboek voor 1933 van de Ned. Christ. Reisvereniging.

Liefhebbers van reizen vinden hier goed-georganiseerde reisplannen in overvloed. En niet duur.

Jaarboek van de Christ. Onderwijzers-Vereeniging in Ned.-Indië 1933.

Een vraagbaak voor heel het Christ. Onderwijs in Indië. Verkrijgbaar bij J. de Wit, Park Vronenstein, Voorburg.

De jonge Vrouw; bij Bosch en Keuning, Baarn.

Dit mooie, steeds frissche tijdschrift blijft in toenemende mate voldoen.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas.

Door J. E. Smid, v. h. Noord-H. Zendingsest f 12.—; K. Voogt Maasdijk, f 3.—; Geref. Kerk te Samarang f 33.16; Door S. Abema te Schettens van Mej. G. W. f 2.— en van A. W. f 0.50; J. W. Bisschop te Amsterdam f 5.—; Door D. A. van Lonkhuizen van de Zand-Commissie te Wageningen f 100; Door J. Melissen van de leerl. Chr. Sch. te Opheusden f 4.71; Door Ds. D. M. van Paruis 10% der ontvangst in de Clasjes Zutphen f 279.16; Geref. Kerk Middelburg gift f 5.—; Door J. F. ter Hart te Utrecht, 10% van de ontvangsten der Kerk aldaar f 360.07; Door Ds. D. Pol, bate van den Zendingkalender over 1933 f 3205.23; Door Ds. H. L. Both 10% van de ontvangsten in de Classe Arnhem f 629.59; J. C. van Hinte te Zierikzee f 10.—; Santpoort 22 Maart 1933

W. BREUKELAAR

Ontvangen voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Bennekom f 41.30; Mussel f 5.67; Langerak f 2.50; Semarang

f 33.97; Mariëberg f 13.—; Oudewater f 11.25; Amsterdam Zuid f 197.84; Zuidland f 40.63; Drimmelen f 10.59; Sleen f 7.50; Urk f 10.—; Rijswijk 44.76; Nagift Amsterdam f 2.50 van E. C. Rahms te Stadkanaal f 1.—.

Santpoort 22 Maart 1933.

W. BREUKELAAR

Giro No. 32806

**Comité tot steun der Rijsche Zending
in de Bataklanden.**

5e Verantwoording

van 22 Februari tot 22 Maart 1933

Col. Amersf. f 43.10, D. d. V. te S. f 2.50, L. v. D. te V. f 1.—, Dr. J. H. te 's-Gr. f 2.50, A. N. te R. f 20.—, Geref. k. te V. f 5.—, N. N. te 's-Gr. f 5.—, N.N. te Z. f 50.—, col. Middelb. f 16.—, Luth. Jong. Ver. te 's-Gr. f 14.07, Mr. v. B. C. te 's-Gr. f 1.—, N. N. te 's-Gr. f 1.—, N. N. te 's-Gr. f 0.25, A. d. R. te 's-Gr. f 0.50, K. J. L. te 's-Gr. f 1.—, Rrs. A. A. v. d. D. te O. f 2.50, Ds. J. A. te 's-Gr. f 2.—, Pri. Willemsch. te 's-Gr. f 7.50, J. L. te 's-Gr. f 1.50, J. Z. te W. f 5.—, H. W. A. te 's-Gr. f 1.—, M. A. P. te 's-Gr. f 2.50, A. V. te 's-Gr. f 1.—, Th. H. V. te 's-Gr. f 2.50, H. J. v. d. M. te 's-Gr. f 1.—, W. D. K. te 's-Gr. f 5.—, J. H. v. H. te 's-Gr. f 5.—, Ds. G. B. te N. f 1.—, Dr. P. J. K. te A. f 5.—, Mr. S. d. Vr. te 's-Gr. f 10.—, Sch. Saenr. te 's-Gr. f 7.50, J. G. W. te 's-Gr. f 1.—, P. d. J. te B. f 20.— dam. L. te A. f 2.50, D. M. K. te V. f 2.50 dam. G. te G. f 2.50, Dr A. B. J. te Z. f 2.50, F. J. d. P. te 's-Gr. f 2.—, Dr. Th. S. te Z. f 5.—, Geref. k. te Sch. f 10.—, Bar. v. B. te B. f 50.—, Geref. K. te N. f 10.—, W. G. S. te 's-Gr. f 1.—, Ds. H. J. te 's-Gr. f 10.—, Ds. Th. C. V. te 's-Gr. f 5.—, J. v. d. V. te M. f 2.50, C H. J. te 's-Gr. f 1.—, E. C. R. te S. f 1.—, Mr. T. A. v. D. f 2.50, Prof. Dr. F. W. G. te A. f 2.50, Mevr. J. G. te IJ f 10.—, C. M. te 's-Gr. f 2.—, M. v. S. te Sch. f 1.—, Geref. k. te Z. f 25.—, A. W. te S. f 5.—, Mevr. H. te H. f 5.—, J. B. M. te H. f 2.50, A. B. te Z. f 1.—, P. H. V. te 's-Gr. f 1.50, Vis. Smitssch. te 's-Gr. f 15.—, C. v. H. te Sch. f 5.—, S. A. v. L. te 's-Gr. f 2.50, J. C. A. te R. f 10.—, J. K. v. D. te 's-Gr. f 2.50, C. J. v. B. te 's-Gr. f 2.50, Mevr. D. te 's-Gr. f 2.50, A. de W. te V. f 5.—, G. F. T. te A. f 2.50, A. H. te A. f 2.50, Jhr. A. O. E. W. S. f 10, W. J. N. te 's-Gr. f 2.50, J. B. N. R. te 's-Gr. f 2.50, J. M. te 's-Gr. f 2.50, Dr. J. P. de G. F. te 's-Gr. f 2.50, A. T. te 's-Gr. f 2.50, Dr. P. K. te 's-Gr. f 2.50, H. H. te 's-Gr. f 2.50, S. M. te B. f 5.—, Jhr. W. C. M. te D. f 5.—, J. v. D. te L. f 2.50, Com.sch. te 's-Gr. f 36.—, Wed. B. te Z. f 5.—, J. v. d. S. te 's-Gr. f 4.—, Ds. J. S. te L. f 1.—, J. I. te S. f 2.50, Dr. A. G. v. W. te 's-Gr. f 2.50, H. M. te H. f 10.—, J. A. B. te Z. f 10.—, Mevr. M. W. M. te D. f 100.—, col. verg. te G.

f 20.—, Ds. W. H. d. H. te L. f 5.—, J. K. te A. f 1.—. Tesamen f 751.39, totaal met de vorige verantwoording f 2747.12.

Met gemengde gevoelens vermeld ik deze lijst van giften. Met blijdschap, omdat ik nooit zoo'n groote lijst kon samenstellen van voor het meerendeel kleine bedragen, die tezamen een grooter bedrag vormen dan tot nog toe in een maand ontvangen, waaruit blijkt, dat bij den grooten nood, die er op zoo veel gebied heerscht er toch nog velen worden gevonden, die mee willen werken tot in standhouding van dit mooie stuk zendingswerk. Verrassende voorbeelden zou ik kunnen noemen, giften van scholen in den Haag, waar hoofd en personeel de handen ineensloegen en mij mooie giften ter hand stelden. De Heere zegene al deze gevers en hunne gaven, waarmede Hij zijn werk wil in stand houden.

Doch ook met teleurstelling, omdat bijna 5 maanden arbeid nog zoover verwijderd zijn van de f 10.000 die wij als minimum eisch hebben gesteld en dat er in 't geheel nog slechts 12 gevers zich hebben verbonden voor een jaarlijksche bijdrage. Juist deze jaarlijksche bijdragen hebben wij zoo noodig, want er moet langzamerhand een organisatie hier in Nederland komen, die het werk ook in de toekomst financieel zal kunnen drijven.

Namens het uitvoerend comité.

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgiro 6104.

Suriname.

De moeilijkheden worden bij den dag grooter. Steeds trager vlieten de inkomsten, en reeds dienen wij ons er op voor te bereiden, dat binnenkort ernstige dingen met de Suriname-zending gaan gebeuren. 't Zal dan niet meer de vraag zijn of er afgebroken moet worden, maar *wat* het eerste zal worden afgebroken.

Hoe gaarne zouden wij onze Herrnhutters dit verdriet willen besparen, met eigen handen het werk van twee eeuwen te moeten afbreken. Toen onlangs met een der leiders hierover serieus gesproken werd, sprongen hem de tranen in de oogen. Zóó lief hebben de Broeders hun werk en hen, die God aan hun zorgen toevertrouwden. En wij? Kunnen wij niet verhoeden dat dit allerergste niet behoefte te gebeuren. Er bestaan zoo velerlei manieren om te helpen. Een enkele gift. Een vaste contributie. Een naaikransje. Verkoop van prentbriefkaarten en sluitzegels. Ook kan men zich opgeven als collectant om bij een of meer contribuanten eens per drie maanden een kwartje te innen. 't Eerste is mischien meer iets voor ouderen, 't laatste voor jongeren. Maar ieder die van goeden wille is, kan meewerken. Ondergeteekende geeft gaarne alle mogelijke inlichtingen.

Sinds vorige verantwoording ontvangen:
Van J. K. te G. f 2; Mej. A. R. te A. f 5; Mevr. de F. te H. f 3.50; A. B. te Z. f 1; C. C. R. te S. f 1; Wed. B. te Z. f 5; W. B. (leerl. Chr. Sch.) te G. f 9; P. B. S. te B. f 14.90; Meisjesvereen. te A. f 10.10; K. D. te W. f 2.50; N. N. te B. f 20; J. Bolwijn te Soerakarta uit O-Indië f 50; J. Z. te W. f 5; W. P. W. te B. f 10; C. J. te D. f 1.50; B. A. te N. (Ger. Zondagschool) f 3.10; Mevr. J. G.—E. te IJ. f 10; A. W. te S. f 5; S. A. v. d. L. te 's-Gr. f 10; J. A. B. te Z. f 10; via P. M. van Ds. den B. f 2.50.

Allen zeer hartelijk dank. Wilt U allen s.v.p. meehelpen volgende maal de lijst weer op de oude lengte te krijgen. Zij is ditmaal de helft korter dan anders.

J. VAN KEULEN,

Laren (N.-H.) Vredelaan 10.
Postrek. 95494.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

3e verantwoording van 25 Febr.—24 Maart 1933.

Provincie Groningen:

E. de Jonge, Musselkanaal, extra gift van N. N. f 0.95; Ds. S. v. d. Woude, Marum, busje Mej. A. Smallenbroek f 5; F. Klaassen, Sappemeer, contr. busje schoolkinderen en halve ct. fam. Blaak f 76.22; H. Huizinga, Kommerzijl, Zend. Comm. f 70; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, busje 1e kl. school f 15.25; P. Kruizinga, Kantens, extra coll. f 15.27; H. Wegener, Wildervank, contrib. 2e halfjr. f 80; A. Nienhuis, Ulrum, Zend. Vereen. f 35; J. Veltman, Oude Pekela, busjes f 100; K. Bosma, Middelstum, coll. giften f 3.50; idem, Soembafilm f 22.19; R. Ubels, Uithuizen, coll. gift Geref. Kerk f 1.44; Ds. D. Veenhuizen, Valthermond, zend. busjes f 26.25; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, coll. f 123.40; M. W. H. Olijve, Nieuw Weerdinge, Zend. Comm. f 60; Vereeniging School m. d. Bijbel te Zuidhorn, voor het onderwijs op Soemba f 70.96; K. D. v. d. Kooy, Winsum, Nikk. Chr. School f 18.50; J. Laning, 't Zandt, Zend. Comm. f 75; R. Wijma, Tolbert, f 25; D. Smits, Zuidwolde Gr., Catech. bus f 15.10; idem, coll. jaarfeest J. V. en M. V. f 15.30; idem, coll. Jongel. Vereen. f 4.70; K. H. v. d. Riet, Oldekerk, Kl. I Rehab.-school f 8.08½; Mej. G. Haan, Groningen, twee maanden Kinderzend. f 325; Mej. A. Franke, Hoogkerk, leedl. kl. I f 5.50; Ds. J. J. Miedema, Groningen, Catech. bus Zuiderkerk f 15.20; Knapenvereen. te Pajeti f 10.

Provincie Drenthe:

Ds. J. D. v. Ginhoven, Nijensleek, extra Vledder f 11.31; idem, v. d. Zend. Comm. f 10; W. v. Veen, Beilen, Restant Zend. kalenders f 1.25; Mej. J. Mulders, Meppel, batig saldo kalenders f 4.48; idem, coll. gift f 2.50; idem, gift N. N. f 5; idem,

Zend.kas f 74.95; Ds. J. F. de Gier, Zuidwolde Dr., Soembafilm f 8; idem, gift voor het tekort f 5; H. L. Smeman, Coevorden, vaste bijdragen f 29.10; J. Post, Nieuwlande, Dr. Overschot film f 14.64; idem, busjes Jan. en Febr. f 20.66; Alb. Santinge, Nieuweroord, Zendingcomm. f 138; idem, Zendingbusjes f 620.07; Geref. Jongel. Vereen. te Dijkhuizen bij Ruinerw. f 6.17; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, Zend. Comm. f 500; Ds. T. H. Hoeksema, Zwartemeer, Soembafilm f 11.06; W. van Veen, Beilen, Zend. Comm. f 5; Geref. Kerk, Diever, coll. gift f 1.

Prov. Overijssel:

D. de Vries, Steenwijk, Zendingcomm. f 58.50; L. Burger, voor de Geref. Kerk, Enschedé f 279; idem, idem, f 221; B. H. v. Weeghel, Olst, f 5; G. H. Hutman, Nijverdal, Soembafilm f 67.45; J. Malda, Bergeintheim, gew. bijdragen f 46; idem, Soembafilm, f 34; J. van Dalen Sr., Ambt Vollenhove, Soembafilm f 34; Ds. J. Visser, Oldemarkt, extra coll. f 13.96; idem, gift N. N. f 10; idem, J. Vos, Zendingtbl. f 11; D. de Vries, Steenwijk, busjes Geref. school f 21.80; idem, kas Zend. Comm. f 5; J. Olthoff, Hardenberg, Zend. Comm. f 40; idem, Soembafilm f 46.10; Geref. Kerk, Genemuiden, collecte f 14.93; Tj. v. d. Veen, Mariëberg, Zend. Comm. f 33; Jurr. Gunnink, Kamperveen, busjes Soembafilm f 34.42; J. F. Fleurke, De Krim, Zendingvereen. f 17.35; R. Buwalda, Zwolle, Zend. Comm. 2e voorschot vaste bijdragen f 350; H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zend. Comm. f 90.

Soembaweken Prov. Groningen:

Overschild f 75.25; Loppersum, nagift f 7.50.

Soembaweken Prov. Drenthe:

Diever, nagift f 10; Beilen, 1e stort. f 85.55; Beilen, restant f 41.50; Westerbork f 113.25.

Soembaweken Prov. Overijssel:

Nijverdal f 628; IJsselmuiden f 43.55; Deventer f 176.10.

Oost-Friesland en Bentheim:

Bentheim, M. 217 plus M 3,

SoembawEEK:

Uelsen M. 103.30; Brandlecht M. 7; Uelsen, v. d. Armencol. Blondo M. 50.

Van Heinde en Verre:

Z. Klinkert, Veenwouden, bijdrage f 5; H. J. H., te Haarlem f 5; Mej. J. Visser, Zeist f 1; Per Ds. Breukelaar, van J. C. H. te Zierikzee f 20.

Totaal 3e verantwoording f 4989.44½
1ste tot en met 2e verantwoording „ 10581.20

Totaal tot op heden f 15570.64½
Met hartelijken dank voor de toezending van bovenstaande,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000
Groningen, 25 Maart 1933.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: D R U K K E R I J „V A D A”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
 BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
 UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Den Heiland volgen. — Van Zendingsaangelegenheden: De bearbeiding der in Nederland studeerende Indonesiërs; Dr. J. H. Bavinck; Het Zendingsblad. — Zending Noord-Holland: Jaarverslag over 1932; Een groepje verplegers op Kalioerang — Zending Zuid-Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag 1 Oct.—31 Dec. 1932; Dr. en Mevrouw Esser terug. — Zending Zeeland c.a.: De Chineesche Kerk te Magelang. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Verslag over 1932 van de Zendingsposten op Midden Soemba; Uit het verslag van de vergadering der deputaten voor de Zending op Soemba. — Zending Medan: Mededeelingen II; Keucheniuschool; Een artikel van Ds. A. Pos. — Ingezonden: Een woord aan u, Jonge Calvinisten. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

DEN HEILAND VOLGEN.

Johannes 21 : 22:wat gaat het u aan? Volg gij mij....

Vóór de verrezen Heiland van zijn jongeren op het strand van Gennesareth's meer afscheid neemt, roept Hij den in ambt en eer herstelden Petrus, Hem te volgen.

Te volgen op den weg van zelfverloochenende gehoorzaamheid in den Zendingsarbeid, die door vele levensmoeiten heen ten laatste op den marteldood zal uitloopen.

Naar het zoo pas in diepen ernst gesproken getuigenis van den met Opstandingsheerlijkheid bekleeden Meester: „Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, toen gij jonger waart, gorddet gij uzelf; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zoo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen waar gij niet wilt.” Waarvan deze nadere verklaring wordt gegeven: „En dit zeide Hij, beteekenende met hoedanigen dood hij God verheerlijken zoude.”

In zijn thans allesoverheerschende liefde jegens zijn Heere, vol van Opstandsglorie toch zóó onnaspeurlijk genaderijk, voldoet Petrus onmiddellijk aan het bevel; weer wandelt hij, evenals en toch anders dan in de vorige dagen, achter den Heiland aan.

't Duurt maar kort. Petrus hoort achter zich voetstappen, lichte voetstappen van één, die schuchter nadert. Vóór hij tot eenig overleg nog is gekomen, heeft hij reeds omgezien, **van** Jezus, die hem voorgaat, zijn blik richtend **op** Johannes, die achter hem aankomt; en toegevend, als ware niet zoo even een heilige taak aanvaard, aan zijn impulsieve natuur, roept hij al: „Heere, maar wat zal deze?”

Daar is in al wat van den verrezen Heiland ons werd beschreven niets te vinden, dat zóó verwijtend en afwijzend klinkt als Zijn antwoord op **die Simons-vraag**.

De Emmausgangers moesten hooren: „O, gij onverstandigen en tragen van hart, om te gelooven al hetgeen dat de profeten gesproken hebben.” Thomas kreeg zijn eigen woorden, in eigenzinnigheid tot zijn medejongeren gesproken, weer terug: „Breng nu uw vinger hier, en zie mijn handen, en breng uw hand en steek ze in mijn zijde, en wees niet ongeloovig, maar geloovig.”

Maar tot den Hem weer volgenden, doch al te spoedig in zijn oude karakterzonde terugvallenden Petrus klinkt zoo veel harder, krasser en scherper Zijn woord: „Indien Ik wil, dat hij blijve, wat gaat het u aan? **Volg** gij Mij.

't Is de majesteit van Hem, wien alle macht gegeven is in hemel en op aarde, die zich in haar geweldige hoogheid tegenover één der uitnemendste jongeren inzet en handhaaft, ook al bedoelt hij het niet zoo kwaad als hij het verkeerd doet; de soevereiniteit van den triumpheerenden Koning, op weg naar den troon des hemels, die in Zijn Bestuur volstreckte gehoorzaamheid vordert; waarom ook de tegenstelling zoo groot mogelijk gemaakt wordt: Indien Ik wil, dat hij, Johannes, blijve tot Ik kom, dat hij, zonder te sterven, ingaat in Mijn heerlijkheid, en dat gij, Simon-Petrus, gaat den smartenweg naar den marteldood des kruises: Wat gaat het u aan? **Volg** gij mij.

Beide, ter waarschuwing en ter leering, óók nu nog, voor wie door het stellen van dergelijke vragen zich van het volstandig gaan achter Jezus laten afbrengen, dat zij immer weer en meer zien en letten

zullen op Hem, die hun levenstaak en levensgang bepaalt, en Hem volgen, waar het ook heengaat.

Waarvan die andere jonger, Johannes, zulk een kostelijk voorbeeld is.

Dat staat in het textverband, zij het ook zonder woorden, toch duidelijk geteekend: Johannes heeft mee aangehoord, welk lot Petrus wacht; meegevoeld heeft hij diep in zijn teer liefhebbend hart; maar gezegd of gevraagd heeft hij niets; alleen achtte hij het niet onbescheiden met Petrus achter den Heiland te gaan. Petrus heeft iets zeer belangrijks van zijn toekomstig leven en sterven vernomen, doch Johannes niets; maar het brengt dezen jonger niet tot de toch immers verklaarbare vraag: „En ik dan Heere?"; hij zwijgt, en onwetend van wat hem wacht, volgt hij met Petrus den Heiland. Jezus heeft Petrus geantwoord, en daarin aan Johannes een ongevraagd wenk gegeven, die vele en liefelijke gedachten wekte: „Indien Ik wil, dat hij blijve, tot Ik kom" — maar al gaat het hem en niemand anders aan, Johannes vraagt niet; hij volgt en blijft volgen. Bereid is hij te volgen, zonder te weten, zonder te vragen ook bij uitnemende vooruitzichten, in vrijwillige gehoorzaamheid aan Zijn Heere en Koning. Bij Johannes zien en bewonderen wij de echte, in alles gewillige volgzaamheid. Daarom ook is **hij** ons tot een blijvend voorbeeld ter navolging gesteld.

Wat al vragen hebben wij tegenwoordig, over de toekomst van ons zelf en van de onzen, van land en volk, van wereld en menschheid!

En hoe groot is daarbij het gevaar, de zonde van Simon Petrus te begaan, dat wij ons omkeeren op den weg, waarop de ten hemel gevaren Koning ons roept, Hem te volgen; ja, dat wij Hem uit het oog, misschien ten deele uit het hart, verliezen, Hem, die alleen ons levenslicht en onze levenskracht wezen kan.

Wel verre, dat wij op dien uit onbezonnenheid en zwakheidsgevoel vragerenden Simon-Petrus zouden neerzien, past het ons veeleer ons te schamen voor hem, die na 's Heilands terechtwijzing dadelijk zich zelf overwon, en zonder één woord meer te zeggen zijn Heiland volgde, hoe moeilijk en zwaar het ook worden zou.

Want dat is bij ons al te veel en al te lang zoo gansch anders!

Wij hebben ook onze vragen tegenwoordig over de zoovele belangen van Gods Koninkrijk; óók over de toekomst van den Zendingsarbeid; en dan niet alleen wat de stoffelijke middelen betreft, maar meer nog wat de geestelijke worsteling aangaat.

Zeker — die vragen kunnen opkomen uit een voor de eere van onzen Koning gloeiende ziel. En wie zou daar geen eerbied en dank voor gevoelen? Maar zij kunnen ook ons zóó in beslag nemen, dat zij tusschen ons en den Heiland komen te staan, en ons in het volgen van den Heiland al te zeer belemmeren, zoowel in de geloofsoefening als in de geloofsdaad, zoowel in de toewijding als in de offervaardigheid. Johannes, in zijn gewillige volgzaamheid, hij staat voor ons op een verheven hoogte; beschamend, maar toch ook wenkend tot hem op te klimmen; en tegelijk ons verzekerd, dat wij, te midden van de huidige nooden en moeiten wandelend op dien hoogen weg bevestigd zien zullen de belofte van den ten hemel heengaanden Heiland: „En zie, Ik ben met u alle de dagen, tot de voleinding der wereld!"

Van Zendingsaangelegenheden.

De bearbeiding der in Nederland studeerende „Indonesiërs”.

Aan verschillende inrichtingen van onderwijs in Nederland studeeren een groot getal jonge menschen uit Indië. Het juiste cijfer kunnen we niet noemen. Stellig loopt het in de honderden. Het is in elk geval een zeer beduidend getal.

Deze jongelui zijn van zeer verschillenden landaard: Javanen, Bataks, Menado-neezen, Aboneezen, Madoereezen, Chineezzen, enz. enz. Vaak worden zij samengevat onder den naam „Indonesiërs”.

Onder hen zijn ook eenige tientallen Christenen. Over het algemeen oefent echter het verblijf in Nederland op deze jongelieden geen gunstigen invloed. Dezer dagen hoorden we nog een klacht, dat onderscheidene jonge menschen van Christelijken huize, die uit Indië zijn gekomen om hier te studeeren, onder den invloed, die zij hier ondergingen, hun geloof hebben verloren. Dit verwondert ons niet. Nederland heet wel een Christelijk land. Maar aan menige inrichting van onderwijs en in tal van studeerende kringen merkt men van het Christendom totaal niets. Veeleer breekt de daar heerschende geest weêr geheel af wat deze Christen-jongeren van huis hebben medegebracht.

Voor het gevaar, dat deze Indonesische Christen-jongeren in Nederland bedreigt, is gelukkig het oog opengegaan. In 1930 is opgericht de „Vereeniging van Indonesische Christen Jongeren”. Voorzitter is de bekende heer Raden S. Nimpoeo te Amsterdam. Deze Vereeniging tracht de Christen-jongeren bijeen te brengen en bij het Christendom te bewaren. Zij doet een zeer noodig en bij aanvang gezegend werk. Voorts heeft „het Christ. Comité voor Indië” een bureau geopend, dat hulp verleent bij het zoeken van huisvesting in Christelijke gezinnen voor menschen uit Indië.

Er gebeurt dus al wel iets om de Indonesische Christen Jongeren hier te lande te behouden voor het Christendom. Maar het is nog veel te weinig.

En voor de honderden niet Christen-jongeren uit Indië wordt er van Christelijke zijde bijna niets gedaan. Wel heeft „het Christ. Comité voor Indië” sinds onderscheidene jaren iets voor deze jonge menschen trachten te doen. Meermalen werd met een Christenstudent, die voor dat werk iets voelde een accord aange-

gaan om een deel van zijn tijd en kracht aan dien arbeid te geven. Maar de middelen ontbreken om dit zoo dringend noodig, maar uiterst moeilijk werk eenigszins naar behooren te verrichten.

Naar we vernemen worden er echter thans plannen beraemd om in kerkelijken weg den zendingsarbeid onder de hier studeerende Indonesiërs ter hand te nemen.

Dit verblijdt ons ten zeerste.

Nederland tracht het Evangelie te brengen naar Indië. En t is dure roeping dit te doen.

Maar te veel zijn de Heidensche of Mohammedaansche Indonesiërs die hier studeeren, vergeten.

En toch is de arbeid onder deze jongeren van zoo groot belang. Die studeerende Indonesiërs zijn straks de mannen, die in Indië onder de Inlandsche bevolking als de leidlieden optreden. Thans leven deze studeerende jonge menschen in Holland veelszins onder invloeden, die hen van het Christendom afkeerig maken. Onberekenbaar zou de beteekenis kunnen worden voor het Zendingswerk in Indië, als er van die studeerende Indonesiërs velen voor het Christendom mochten worden gewonnen.

De Geref. Kerk te Leiden, waar heel veel Indische jonge menschen studeeren, is bereid in samenwerking met andere Kerken dezen arbeid te aanvaarden. Reeds zijn er plannen voor dit werk ontworpen, die echter nog nader moeten worden overwogen en straks door de Generale Synode moeten worden beoordeeld.

De tijd voor het aanvatten van nieuwe arbeid is niet gunstig. Overal voelt men den druk der malaise. Toch hopen we van harte dat de ontworpen plannen voor dit werk tot een goed resultaat mogen leiden.

Aangezien deze arbeid veel minder kosten medebrengt, dan het bezorgen van een Zendingspost in Indië, hebben we wel eenige hoop, dat het finantieel bezwaar niet onoverkomenlijk zal zijn.

Het zal echter niet gemakkeijk wezen voor dezen uiterst moeilijken arbeid een geschikt persoon te vinden. Maar er zijn heel wat kandidaten in de theologie, die verlangend uitzien naar een gepasten werkkring. Misschier is er onder hen wel iemand, die de voor dit werk noodige gaven bezit en bereid is zich hiervoor te geven.

Dr. J. H. Bavinck.

Tot onze blijdschap konden we reeds in het vorig No. van „*Het Zendingsblad*” mededeelen, dat Dr. J. H. Bavinck te Solo herstellende was van de zware krankheid, die hem had aangetast.

Door Gods goedheid gaat zijn geneezing thans voorspoedig voort en keeren zijne krachten allengs terug. Met dank aan den Heere mogen we nu verwachten, dat deze bekwame Zendingarbeider voor het werk onzer Zending behouden zal blijven. Aan den arbeid te Solo zal hij echter wel niet veel meer kunnen deelnemen.

Gelijk men weet, zal Dr. Bavinck D.V. met 1 Juli a.s. den Zendingdienst van de Kerk te Delft verlaten om over te gaan in den dienst voor de gezamenlijke Kerken voor het werk der opleiding van helpers bij den dienst des Woords als docent aan de Opleidingsschool te Djokja.

Eer hij echter zijn arbeid als docent zal beginnen, zal hij een jaar besteden aan de studie ter voorbereiding voor het hem wachtend werk. Het was eerst het plan, dat hij dat studiejaar zou doorbrengen op Java. Maar hierin is verandering gekomen. Dr. F. L. Bakker te Djokja oordeelde beter, dat Dr. Bavinck met vervroegd verlof naar Holland zou gaan om hier dat jaar te gaan studeeren.

Ook Dr. Bavinck was van dezelfde meening.

Om onderscheidene redenen is het gewenscht, dat hij zijn studieverlof in Holland doorbrengt. Vooreerst is het gevaarlijk, dat, als hij op Midden-Java blijft, de praktijk van het Zendingswerk te vaak beslag gaat leggen op zijn tijd en hem daardoor te veel aan de studie zal onttrekken. Bovendien kan de studie, waaraan Dr. Bavinck zich dit jaar wil wijden, minstens evengoed, zoo niet beter, in Holland geschieden dan op Java.

Voor al echter is het met het oog op de regeling van de buitenlandsche verloven der docenten beter, dat Dr. Bavinck nu met vervroegd verlof naar Holland gaat, dan dat hij over twee à drie jaar met gewoon verlof hierheen komt. Als hij nu vervroegd verlof neemt, kan hij bij leven en welzijn, als hij begin Juli 1934 weer terug is te Djokja, zes jaar onafgebroken als docent werkzaam zijn. Dat heeft heel veel voor.

Ook kunnen dan de verloven der andere docenten, Dr. Bakker en Ds. Pos zoo geregeld worden, dat steeds ten minste twee docenten te Djokja zijn, zoodat de opleiding regelmatig en ongestoord kan voort-

gaan.

Het was dus gewenscht, dat Dr. Bavinck nu vervroegd verlof ontving. De deputaten der Generale Synode hebben dit goedgekeurd.

Zoo de Heere wil komt nu Dr. Bavinck in Juli a.s. naar Holland. Reeds is voorloopig voor hem en zijn gezin plaats besproken op de Poelau Bras, die 15 Juli a.s. van Batavia vertrekt.

Wellicht zal het ook onder den zegen des Heeren voor volledig herstel van zijn krachten wel goed zijn, dat hij een jaar in Europa doorbrengt.

Het Zendingsblad.

In het Mei No. is het Zendingsblad gewoon iets van zich zelf te vertellen. De exploitatierekening over het laatst afgevoerd jaar is door den regel in April gereed, zoodat we dan een overzicht hebben over den loop van het blad gedurende het jaar, dat voorbijging.

Ook ditmaal willen we de resultaten der exploitatie mededeelen. Andere bladen doen dat gewoonlijk niet. Men vertelt niet hoe groot de oplaag is en hoe veel het winstsaldo bedroeg. Maar het Zendingsblad kan dat gerust doen. Redactie en uitgeefster hebben er geen enkel belang bij om iets bedekt te houden. Het blad is eigendom van de gezamenlijke Gereformeerde Kerken en alle winst is eeniglijk voor haar generale Zendingkas. Het is het enige blad, dat op uitdrukkelijken last van de Generale Synode wordt uitgegeven en dus toebehoort aan alle Kerken te samen. Alleen met het blaadje van de Zending onder de Joden is het ongeveer evenzoo.

En dan willen we in de eerste plaats thans maar weer iets zeggen van de oplaag. Onze vrees, dat de oplaag in verband met den druk der malaise zou dalen, is gelukkig beschaamd. Wel zijn er heel wat exemplaren opgezegd ter wille van de kosten, maar daartegenover staat, dat nieuwe bestellingen inkwamen. De oplaag bedraagt thans 79750 exempl. op gewoon papier en 240 exempl. op geglansd papier. Te samen dus bijna 80.000 exempl. Het vorige jaar om dezen tijd was de oplaag op gewoon papier 79.000 en op beter papier evenals thans 240 exempl. De oplaag is dus nog met 750 exempl. naar boven gegaan. Gelet op den nood der tijden, die ook aan ons blad schade doet, op de onbedeelde concurrentie der gewestelijke Zendingen, die het Zendingsblad hier

en daar wel wat afbreuk doet, omdat het lezen van twee bladen te kostbaar wordt, zijn we toch niet ontevreden, dat het Zendingsblad toch nog in zijn oplaag een beetje naar boven ging.

Gerekend over het geheele jaar zijn er voor het Zendingsblad gedrukt 22.480.800 bladzijden. En hiervoor is gebruikt 29.505 kilo papier. Ofschoon het Zendingsblad maar een klein maandbladje is, zijn die cijfers toch nog niet zoo onbeduidend.

Ook het winstsaldo is niet onbevredigend. Er kon ditmaal een winst geboekt van f 22860.41½. Over het jaar 1931 was het winsteijfer f 20.900.30. Over 1932 is dus nog f 1900 meer winst gemaakt. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van eenige daling der papierprijzen, want de omvang van het blad was even groot als in 1931. Beide jaargangen tellen 284 bladzijden, dat is 92 pagina's meer, dan weleer de omvang was. En de zeer goedkope prijs is dezelfde gebleven.

Gelijk men weet komt de winst geheel ten goede aan de Zending. Noch de redactie, noch de uitgever, noch iemand anders trekt daarvan eenig voordeel. Het winstsaldo wordt geheel gestort in de Generale kas onzer Zending. Als deze kas die winst moest derven, zouden al de Kerken minstens eens in 't jaar voor haar een collecte moeten houden. De opbrengst van het Zendingsblad is voor de Generale kas één der beste bronnen van haar inkomst. En omdat uit de Generale kas alle kosten moeten betaald, die de Kerken gezamenlijk hebben te dragen, komt de winst van het Zendingsblad dus ook aan alle Kerken ten goede.

Ook met het oog daarop zouden we mogen verwachten, dat alle Kerken en Zendingsarbeiders nu ook van het *Zendingsblad* gebruik zouden maken als orgaan voor hun Zendingsberichten. Maar dat is nog geenszins het geval. Nog steeds zijn er Kerken, die voor hun Zendingsberichten nooit het Zendingsblad, maar wel andere bladen gebruiken, terwijl het Zendingsblad toch ook mede haar blad is. En evenzoo zijn er nog enkele Zendingsarbeiders, die voor hun berichten nooit gebruik maken van het Zendingsblad. Dat moest zoo niet wezen. Het Zendingsblad behoort aan alle Kerken en wil ook gaarne het Zendingsorgaan van alle Kerken en van alle Zendingsarbeiders zijn, terwijl de oplaag toch ook groot genoeg is om een breeden kring te kunnen bereiken. Het komt nog wel niet in alle Gereformeerde gezinnen; — dat steeds beoogde doel is nog geenszins be-

reikt, — maar het komt toch wel in de meeste gezinnen, die tot de Gereformeerde Kerken behooren. Of het ook steeds gelezen wordt is natuurlijk een andere vraag.

Santpoort, 25 April 1933.

W. B.

Zending Noord-Holland.

Jaarverslag over het Zendingswerk te Djokja in 1932.

Het werk in 1933 was aanstonds zoo overvloedig, dat de tijd om een terugblik op 1932 te werpen niet eerder te vinden was dan nu begin Maart.

Deze terugblik, waarvoor ik nu Uw aandacht vraag, noopt ons allereerst tot groote dank aan God, Die Zijn werk met Zijn gunst voorging. De tijdsomstandigheden, waaronder gearbeid moest worden, vergden meerdere inspanning, maar dit ging ook met deze voldoening gepaard, dat dank zij allerlei bezuinigingen het werk als zoodanig geen inkrimping behoefde te ondergaan; — het kon hier en daar nog uitgebreid. Een woord van erkentelijkheid mag niet onthouden aan de Goeroe's voor de wijze, waarop zij de korting van hun tractement zich lieten welgevallen. Tot groote dankbaarheid stemde het telkens, dat de geregelde geldzendingen uit Amsterdam ongehinderd voort konden gaan, waaruit onmiskenbaar spreekt, hoe men zich in Noord-Holland aan de Zending met volle kracht bleef wijden. De financiële jaarsstaat kan dan ook gelukkig een klein batig saldo laten zien, welke eere wij aan het werk der Zending verschuldigd zijn.

De uitbreiding, die het werk mocht ondergaan, zal blijken, behalve uit de stijging van het totaal aantal Javaansche Christenen, uit het in alle zuinigheid openen van een nieuwe Zendingsvolksschool te Rewoe-loe, uit het onder onze verzorging komen van de gemeente te Poegeren in het Wonosarische, en niet het minst uit het beroepen van een tweeden Missionairen Predikant, terwijl de Statistiek laat zien, hoe het bestaande een krachtige bevestiging ontving in de prachtige toename der offervaardigheid onder de Javanen.

Met weemoed vervult het verscheiden van twee trouwe arbeiders uit vorige jaren: Dr. D. Bakker en Br. J. Zuidema, evenals het heengaan van Dr. Vogelesang. In den kring der 70 Helpers valt door Gods goedheid geen sterfgeval te betreuren.

Tenslotte heb ik in dit inleidend woord nog te vermelden, dat 1 Februari 1932 Ds.

A. Pos overging in dienst van Generale Deputaten aan de Opleidingsschool, na aan mij de zorg voor het Zendingswerk te hebben overgedragen.

I. Ten aanzien van de verzorging der Gemeenten valt mede te deelen, dat het aantal plaatsen, waar het Avondmaal regelmatig bediend wordt, met 2 toenam:

Djokja is voor 1932: f1943.58, voor Djokja zelf: f3312.95, te zamen f5256.53. Deze mooie vooruitgang bracht mij onwillekeurig in herinnering, wat ik in 1931 op verschillende plaatsen in Holland o.a. Amsterdam zelf, vernam, dat tot veler verbazing de bijdragen en collecten in dezen crisistijd niet af- maar toenemen. Op het Zendings-

Kerk en Gemeente te Ngoelakan.

Kalangan en Poegeran in het Wonosarische. Dit aantal bedraagt nu, Djokja meegerekend: 24. Het is dus juist mogelijk om gedurende 3 maanden al deze plaatsen te bezoeken, maar dan moeten er telkens 2 op elken Zondag worden bezocht. Verder wordt er op 9 andere plaatsen 's Zondags koempoelan gehouden.

Uit de Statistiek 1932 blijkt, dat er 74 volwassenen en 127 kinderen gedoopt werden, terwijl 25 Belijdenis van geloof aflegden. Het totaal aantal Javaansche Christenen nam met 178 toe en bedroeg 31 December 1932: 2368.

De Statistiek geeft bovendien een hoogst verblijvende indruk van het toenemen der **offervaardigheid** onder de Javanen: een vooruitgang met f1172.01, vergeleken met een vorig jaar. Dit wekt te meer verwondering, gezien de malaise. Het geld in de flssa is zeer krap en toch zijn de opbrengsten aan vaste bijdragen, Kerk- en Armen-collecte en Avondmaals-collecte, welke laatste voor de Zendingskas is, voorzoover de gemeenten die niet zelf mogen houden, gestegen met f254.80½. Hier in Djokja zelf (hier is geen collecte voor de Zendingskas) met f917.20½. Het totaal voor buiten-

terrein blijkt dit dus ook het geval te zijn. Ik hoop, dat het in Holland nóg zoo is en dat het hier ook zoo blijven mag. Er spreekt een beschamende zorg van God uit, die tevens moedgevend is. Dit verschijnsel op ons Zendingsterrein zal niet nalaten in Noord-Holland indruk te maken. Het prikkele tot duurzame volharding. Beschermte God zelf deze vrucht van Zijn werk en doe Hij er getuigenis van uitgaan.

Ds. Sopater kon geregeld met opgewektheid in zijn gemeente werkzaam zijn.

Het aantal der Goeroe-Indjil bleef 21. Hun arbeid vraagt versterking door het openen van nieuwe scholen. In Rewoeloe geschiedde dit reeds. Daar wordt schoolgehouden in het Kerkgebouw. Het aantal leerlingen bedraagt 48. Ik ben aan het overwegen, of er ook een school kan geopend in het Wonosarische te Wirik en te Poegeran. Kebon-Agoeng, waarvoor in 1932 zulke mooie giften uit Holland binnenkwamen, vroeg om een Vervolgschool.

Het aantal **Kerkgebouwen** nam in 1932 met 2 toe: te Tandjong-Tirta en te Wonosari. Mooier en minder mooi zijn er nu een 13. Te Rewoeloe werd het Kerkgebouw hersteld, waarvan de school nu voordeel heeft.

Te Ngoelakan werd het Kerkgebouw verplaatst. Het staat nu vlak bij de Standaard-school. Het vormt daar met deze school en met de Goeroe-sekolah-woning een aardig complex.

II. Het **Onderwijs**. Het aantal scholen vermeerderde met één: die te Rewoeloe. Het totaal aantal bedraagt, de Standaard-school van de Javaansche Schoolvereniging „Sedya Moelja” meegerekend, 18: 3 Standaardscholen (5 klassen), 3 Volksscholen met Vervolgsschool (5 klassen) en 12 Volksscholen (3 klassen). Demangan kreeg een nieuw gebouw, dat tot nu toe gehuurd wordt, maar dat zoo mogelijk geschikt in Zendingsbezit moet overgaan. Te Ngoelakan werd bij het schoolgebouw van 3 klassen een gebouw van 2 klassen bijgezet, waarvoor 2/3 aan subsidie ontvangen werd. Het totaal aantal Goeroe-sekolah bedraagt nu 31. Eén van deze Goeroe's werd benoemd tot Hoofd van het Internaat van het Petronella-Hospitaal tegen 1 Februari van dit jaar. Het totaal aantal leerlingen steeg sinds 1931 met 90 en bedraagt 1548.

III. De **Colportage**. De zorg hiervoor werd weer geregeld waargenomen door Mevrouw Hulskers, nu samen met mijn vrouw in de plaats van Mevrouw Pos. Het aantal Colporteurs bleef 17. Per maand werden 13.000 vlugschriften verspreid, gedurende de jaarmarkt 10.000 extra. Verkochte boeken 25.202 (1931: 23.003).

Groote dank blijft de Zending verschuldigd aan de Hollandsche kring te Djokja voor de belangrijke steun, die door contributies aan dit werk wordt geboden. Te betreuren is het alleen, dat deze bedragen terugloopen. In 1930 was het totaal f2233.75, in 1931: f1664.21, in 1932: f1511.66. Dank zij een vernieuwde actie om bijdragen door Mevrouw Hulskers en mijn vrouw en later ook door mijzelf, is een verdere teruggang voorkomen. Ik heb hoop, dat het totaalbedrag weer zal gaan stijgen. Hierbij mag niet verzwegen, dat in 1932 ook f627.75 werd bijgedragen door de Broeders en Zusters hier voor aflossing van de schuld op het Javaansche Kerkgebouw te Djokja.

Tot zoover de eerste helft van dit rijke verslag. De zendingsarbeid te Djokja draagt rijke vrucht. De tweede helft van het verslag volgt over 14 dagen. W. B.

IV. De geestelijke verzorging van het Hospitaal. Hiervoor zijn 3 Goeroe-Indjil. Het Inlandsch personeel vroeg om afzonderlijke verzorging. Doordat ik een catechisatie van Dr. F. L. Bakker overnam, was het Dr. Bakker mogelijk Vrijdags-

avonds een uur cursus in het Hospitaal te gaan geven, wat in een belangrijke behoefte voorziet. Ik ben blij, dat dit nu gebeurt. Toch moest er noodzakelijk nog meer worden gedaan. Zodoende werd in overleg met den Directeur Dr. Groot de Goeroe-sekolah Partadihardja benoemd tot Hoofd van het Internaat. Deze Goeroe zal nu enkele lessen aan de Opleidingsschool gaan bijwonen om zich voor zijn taak beter toe te rusten.

V. Het **Jeugdwerk**. Dit ging regelmatig voort. De samenkomsten, die om de 14 dagen 's Zondagochtends in de Geref. Kerk worden gehouden onder leiding der Hoofden van de Holl. Chin. en Holl. Jav. scholen, trekken steeds meer belangstelling. De Kerk is soms overvol. Op eenzelfde wijze wordt er te Wates nu ook door de onderwijzers, die daar wonen, gewerkt. Dit is een van de middelen, waardoor we trachten een band te leggen tusschen school en Kerk. Hierbij sluit zich geheel aan het werk, dat door mij verricht wordt in het geven van lessen op de Mulo, de Huishoudschool, de Holl. Jav. school en in het houden van catechisaties met degenen, die zich hiervoor opgeven. Zoo heb ik aan lessen en catechisaties per week 12 uren. Hier komen nog 2 uren bij: aan de Keuchenius-school en in het Hospitaal, maar deze 2 uren worden door Dr. Bakker waargenomen. Van mijn catechisaties deden er in 1932 3 belijdenis van geloof. Nu vroeg een vijfтал met het oog hierop onderricht. Het is wel een klein aantal, maar, doordat het voor de meesten zulk een ingrijpende beslissing beteekent in verband met allerlei familie-omstandigheden, is het kleine groot. Deze catechisatie is één van mijn mooiste uren in de week. Op eenzelfde wijze werken de Goeroe-Indjil in hun omgeving voor dit doel. De gelegenheid, die er van tijd tot tijd op de lessen en catechisaties gegeven wordt, om vragen te stellen, toont vaak duidelijk, hoe er over de dingen wordt nagedacht. Enkele Christen-jongens geven zich er moeite voor om met andere jongens een Bijbelkring te houden. Het Zendingsclubhuis te Kalioerang blijft een schoone gelegenheid bieden voor conferenties of voor een verblijf van Zaterdag tot Maandag. Verschillende groepen van arbeiders of helpers kunnen daar eens rustig één of twee dagen samenzijn.

VI. De **Administratie**. Hiervan moet ik afzonderlijk even melding maken, omdat ik aanstonds bij de overname van het werk de Administrateur opgedragen heb voor de Scholen een aparte boekhouding aan te leggen. Voor 1932 is dit dus reeds in zijn werk gegaan. Het is alsof ik een voorgevoel heb

gehad van de groote plannen, die langzamerhand uit de giften van Schoolverenigingen in Noord-Holland voor de instandhouding van 2 Zendingsscholen gegroeid zijn, om heel het Zendingsonderwijs in zijn kosten verzorgd te krijgen vanuit de kring der Schoolverenigingen. Ik hoop van harte, dat deze plannen, die op zulk een schoone wijze ontstaan zijn uit spontane giften, algemeene bijval zullen vinden. Ik heb er hier in Djokja bij de Schoolverenigingen op het Zendingsterrein hier reeds mijn best voor gedaan, dat ze in dit opzicht zullen meewerken. Dit zal hiër wel gelukken, en in Holland, denk ik, ook wel. Ik kan in elk geval reeds mededeelen, dat de boekhouding van de scholen er voor in orde is gemaakt. Dit was eenerzijds noodig met het oog op de Subsidien, voorzoover we die krijgen, maar anderzijds ook om zoo zuinig mogelijk alles te beheeren, te meer nu de kans om voor meer scholen subsidie te krijgen vèr-weg ligt, — en de helft der Zendingsscholen is ongesubsidieerd.

VII. Als laatste afzonderlijk punt moet ik U er in dit jaarverslag aan herinneren, dat er nog heel wat te noemen zou zijn, dat voor de arbeid van groote beteekenis is, maar dat het beste werken kan, wanneer het in stilte mag wegschuilen. Ik denk hier aan den arbeid der europeesche verpleegsters in Bijbelkringen en anderszins; aan den arbeid onder meisjes door middel van een naai-uurtje, zooals dit door weer anderen wordt gedaan, enz.

Op allerlei wijze ontvangt het werk zoo in stilte steun. Ik zou wel willen, dat dit nog algemeener voorkwam.

Wat mij zelf betreft, ik ben dankbaar, dat ik mij in dezen arbeid min of meer reeds heb mogen inwerken in het afgelopen jaar. Ik zie hoe langer hoe meer, hoeveel er te doen is en dat spoort niet weinig tot werken aan. Maar het is gelukkig, dat Ds. Van Reenen, na de noodige voorbereiding in Holland, zijn schouder mee er onder zal zetten. Dr. Bakker verleende in 1932 veel steun, wat het werk ten goede kwam. Er is echter nog veel, dat meer aandacht en verzorging vraagt. Zoo noem ik de Bijbelkringen, die onder de helpers op de verschillende posten gevormd werden tot versterking van hun eigen geestelijke leven.

Ik geloof dit jaarverslag te kunnen beëindigen in een hoopvolle stemming voor de verdere voortgang van het werk. Er is veel, dat bezielt, maar bovenal is het de blik naar omhoog, die aanvuurt om de verwachtingen hoog te spannen. Blijf God ons gedenken om volhardend te kunnen

voortgaan. Zij het duidelijk, dat de moeite der tijden de liefde der Kerken voor God en voor Zijn Koninkrijk niet vermag te verminderen; die liefde worde er veeleer door verdiept. En ook daar, waar het niet anders kan, dan dat de gaven verminderd moeten worden, daar vinde het mindere in de gaven zijn kostbaar tegenwicht in vermeerdering der liefde en van het gebed. Zoo zal er zeker voldoende kracht zijn om in het werk steeds meer kracht te kunnen ontwikkelen, waardoor de genade van den Heere Jezus Christus steeds heerlijker uitkomen zal in degenen, die arbeiden en medewerken mogen en in degenen, die, door deze genade aangeraakt en daarmee vervuld, ons noodigen:

„Komt, maakt God met mij groot
Verbreidt, verhoogt met hart en stem,
Den nooit volprezen naam van Hem,
Die ons behoedt in nood.”

w.g. D. J. B. ALLAART.

Een groepje verplegers op Kalioerang.

(bij de foto, zie pag. 106).

De zendingsarbeiders gaan wel eens met hun helpers een paar dagen uit. Dat bevordert zeer de vertrouwelijke omgang en oefent op de helpers een uitnemenden invloed. Bijgaande foto laat ons een groepje verplegers zien uit Djokja, die onder de leiding van Dr. D. Veen enkele dagen ontspanning genieten. Het Clubhuis te Kalioerang is het middelpunt vanwaar de tochten worden ondernomen.

Dit clubhuis, dat voor deze doeleinden is aangekocht, ligt tegen één der hellingen van de Merapi te midden eener prachtige natuur. Omdat het nog al hoog is gelegen, kan het er soms vrij koud zijn. Vandaar dat één van de jongens een dikke jas heeft aangeetrokken. Meer in de laagte is dit op Java, bij een temperatuur van gewoonlijk meer dan 80 graden, heelemaal niet noodig.

W. B.

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag van het
Zendingswerk in de Residentie Banjoemas.
1 October—31 December 1932.

Eén van de allerbelangrijkste momenten in den gang van het Zendingswerk op ons terrein gedurende deze verslag-periode, is de zaak van het Ziekenhuis te Poerwokerto. Hoewel reeds maanden lang daaromtrent besprekingen gevoerd zijn, is nu eerst het oogenblik gekomen, daarvan in dit verslag melding te maken. En wij doen

dit met dankbaarheid in het hart jegens God, omdat Hij ons voor ons werk deze zoo belangrijke uitbreiding heeft geschonken.

Waar nu deze overdracht, die met 1 Januari zou plaatsvinden, definitief is geworden, lijkt het mij goed, daarvan thans eenige nadere mededeelingen te doen.

men ten gunste der Zending gevallen. Als datum van overgave werd 1 Jan. bepaald.

Welk een heel ander perspectief werd nu verkregen, ook voor het werk van den Hoofddienst in Poerwokerto. De vraag, die zich met steeds méér drang en klem voordoed, hoe het werk dáár aan te pakken werd nu op deze ongedachte wijze door

Een groepje verplegers op Kalioerang.

Dit betreft dan alleen het groote belang, dat hiermede is gemoeid voor den Hoofddienst. Dr. Miedema zal over het Ziekenhuis zelf en het werk daar nader bericht geven.

De sombere tijdsomstandigheden maakten het de Suikerfabrieken in de Residentie Banjoemas, die gezamenlijk een gunstig gelegen en goed ingericht Ziekenhuis de „Kliniek Poerwokerto” exploiteerden, onmogelijk dit voort te zetten. Zoowel tot de Missie als tot de Zending is toen het verzoek gekomen, besprekingen te openen over een eventuele beheersovername. Hoewel ook door de Zending de tijden er niet naar zijn, naar uitbreiding van het apparaat en naar verzwaaring der financiële verantwoordelijkheid te streven, was het toch aanstonds duidelijk, dat met alle kracht en ernst deze kans, die God gaf, moest worden aangegrepen. Het was heerlijk, dat volle medewerking en in Holland van de zijde der Kerken, en in Indië van den Raad van Toezicht, verkregen werd. De beslissing is ten slotte na veel voorbereidingen met nagenoeg algemeene stem-

Gods leiding zelf beantwoord. Alle moeite en zorg, die aan deze nieuwe uitbreiding verbonden zijn, wegen tegen dezen zegen niet op.

De laatste drie maanden hebben nog een ruime winst gebracht voor de gemeenten. In Banjoemas werd de doop bediend aan een verpleger in het Provinciaal Ziekenhuis aldaar, een oudleerling van één der Zendingsscholen. Zijn vrouw was in haar jeugd gedoopt. Zij deed tegelijk belijdenis terwijl hun kinderen gedoopt werden. In denzelfden dienst kon het H. Avondmaal worden bediend aan 22 broeders en zusters, wel een bewijs van den Zegen Gods in dezen jongen kring.

Ook in de kleine, maar steeds groeiende gemeente van Adjibarang is nieuwe vreugde geweest door den doop van 8 volwassenen. Het kleine eenvoudige kerkje begint te klein te worden.

Doch de grootste uitbreiding hebben wij in Poerbolingo op den eersten Kerstdag mogen vieren. Toen zijn totaal 35, hetzij door doop, hetzij door het doen van openbare belijdenis in de gemeente opgenomen.

Het was een heerlijke, feestelijke dag. Verschillende leden van den Hollandschen kring hebben dezen dienst bijgewoond.

Er gaat van dat jonge geloofsleven ook voor de oudere Christenen zulk een ontzaglijke kracht uit. De goeroe van Adjibarang vertelde mij laatst van de jonge Christenen, hoe juist zij met zooveel kracht en gloed in hun omgeving getuigen zijn voor Jezus. Dat is het vuur der eerste liefde, maar dat verwarmt ook de anderen. En dat hebben zij noodig. Want heel gemakkelijk en maar al te vaak treedt na eenigen tijd een verslapping in, niet zoozeer voor het persoonlijk geloofsleven, als wel in het uitdragen van het nieuw verworven bezit. Heel begrijpelijk mag dit zijn, maar het is zulk een enorme schade voor Gods Koninkrijk. Want al de ijver van de helpers en al de kracht van hun getuigen kan dat gemis niet vergoeden. De gewone Christenen, zij zijn de beste predikers. Ons gebed mag zich wel verdubbelen voor die jonge geloovigen, dat God hun liefde en geloof verlevendigen moge en hen getrouw moge maken, ieder op zijn eigen plaats, ieder met zijn eigen gaven.

Naast de vreugde heeft ook de zorg niet ontbroken.

De goeroe-Indjil, die pas eenige weken in Pengaloesan, onze kleine gemeente op de helling van de Slamats werkte, verloor onder zeer tragische omstandigheden zijn vrouw, de moeder van zijn zeven kinderen. Op weg naar het Ziekenhuis, waar zij opgenomen zou worden voor de bevalling, heeft zij verstoken van alle medische hulp haar kind ter wereld gebracht en is heengegaan, voordat de dokter ter plaatse kon zijn. Diepe indruk heeft dit méér dan tragische sterfgeval gemaakt. Het pas begonnen werk in Pengaloesan moest weer worden afgebroken. De goeroe is nu in Poerbolinggo te werk gesteld. Zijn kinderen zijn bij familieleden ondergebracht. In Pengaloesan heeft een gehuwde goeroe het werk overgenomen.

In de gemeente Sidaredja duren de moeilijkheden voort, al zijn eenige teekenen van verbetering waar te nemen, mede ten gevolge van een gemeente-vergadering, die in het bijzonder hier aan gewijd was. Dubbel bedroevend is het echter, dat juist in die gemeente een nieuwe ergernis gekomen is, doordat één der jonge onderwijzers in openbare zonde viel. Hij moest helaas uit Zendingdienst ontslagen worden. Als er één gemeente was, welke wij zouden meenen, dat een dergelijke beproeving ge-

spaard moest blijven dan is het wel Sidaredja. God gaat wegen, die wij niet begripen. Maar Hij kan dit alles ten zegen stellen. Zeker wordt door dit alles deze gemeente tot gebed en zelfonderzoek uitgedreven. En dit kan allen geestelijke winst brengen.

Nog voor het jaar ten einde was, heeft in de gemeente Poerwokerto verwisseling van goeroe-Indjil plaatsgevonden.

Eén van de oudste goeroe's, Mas Ngirad, had daar jaren gewerkt, en heeft nu dat werk overgedragen aan een jonge kracht. Het was allang overwogen aan het Ziekenhuis Trenggiling een eigen goeroe te verbinden. Dat was voor het werk daar méér dan noodig. De geestelijke verzorging van een Ziekenhuis vraagt een heelen mensch, en dan nog wel één met bijzondere gaven. Deze nu werden in onzen broeder Ngirad aanwezig geacht. Reeds veel eerder zou hij aan het Ziekenhuis zijn verbonden, indien er maar een geschikte vervanger voor Poerwokerto was geweest. Nu deze gevonden is, was 1 Januari de aangewezen datum voor de verandering, daar voor Poerwokerto en door het Ziekenhuis en door de vestiging van den tweeden Miss. predikant een geheel nieuwen toestand intrad.

In groote opgewektheid is het Kerstfeest op alle scholen in enkele gemeenten en in het Ziekenhuis gevierd. De ruime giften stellen ons in staat, ons jaarlijksch kerstcadeau aan alle bijna 900 schoolkinderen te geven; nooit is dat luxe geweest. Maar nu was het wel harde noodzaak, want de armoede in de dessa is in den loop van het jaar steeds toegenomen.

O, ik wilde dat alle gevers de blijde gezichten van kinderen en ouders hadden kunnen zien.

Velen hebben weer de blijde boodschap gehoord. En er is geen Kerstfeest gevierd of er is met nadruk op gewezen, dat het geschenk niet anders was als een herinnering, als een teeken aan het groote geschenk, dat alleen waarlijk gelukkig maken kan. Er wordt met zulk een aandacht vaak geluisterd naar de boodschap des heils. Wij weten niet, hoeveel van al die woorden het hart raakt. Maar het kan niet machteloos blijven. Het zal werking doen, naar Gods welbehagen.

Met dit verslag wordt een jaar van werken, van zaaien, en Gode zij dank van oogsten ook, afgesloten.

Het jaar 1932 is zeker geen gemakkelijk jaar geweest. Wij hebben maar te denken aan al de financieele zorgen, die tot ingrijpende bezuinigingen noodzaakten.

Maar de zegen heeft niet ontbroken. Er is voortgang en groei geweest. Waar de Zending op vele andere plaatsen gedwongen werd tot inkrimping van haar invloedssfeer, mag het ons wel bijzonder tot dank stemmen, dat zulke maatregelen bij ons niet noodig waren. Integendeel: er is zelfs uitbreiding geweest.

De wezenlijke vruchten kunnen wij niet tellen. Dat behoeft niet en mag ook niet. Maar wat wij opmerken in het nu afgesloten jaar geeft ons alle reden om met moed en vertrouwen de nieuwe jaarkring in te treden.

J. A. C. RULLMANN.

Poerwokerto, Februari 1933. z

Dr. en Mevrouw Esser terug.

Enkele dagen geleden zijn Dr. en Mevr. Esser op ons Zendingsterrein terruggekeerd. Met groote blijdschap hebben zij den arbeid weer aanvaard. Met niet minder vreugde zijn zij door ons allen hier weer binnengehaald.

Het geeft zulk een veilig gevoel de ervaren stuurman van ons Zendingsscheepje weer aan boord te hebben.

Nog op den dag van aankomst 15 Febr. is des avonds een begroetingssamenkomst gehouden in de Kring Poerbolinggo.

Voor zoover mogelijk waren ook de menschen van Poerwokerto, Banjoemas en Tjilatjap aanwezig. Er waren voor de fam. Esser heel wat nieuwe gezichten, want het jaar van hun verlof is een jaar van veel mutatie geweest. Maar voor al de anderen op ons terrein was het aanstonds weer gewoon en het werd onbegrijpelijk dat het al 15 maanden geleden was, sinds we afscheid namen.

Door onderscheidene personen o.a. Ds. Rullmann en Dr. Miedema werd het woord gevoerd.

Na de tweede pauze heeft Dr. Esser het woord genomen. Ontroerend was wat hij vertelde van Dr. Vogeesang, die hij in zijn ziekte meerdere malen had bezocht. De hartewensch van zijn leven: namelijk de aanpak van het Medische werk in Poerwokerto heeft hij niet meer mogen beleven. Het was hem als bij Mozes' heengaan, waarover hij kort voor zijn dood nog een predicaat had mogen beluisteren, die hem tot bijzonderen zegen is geweest. Het beloofde land mocht hij zien, maar binnentreden werd hem niet vergund. Gods werk gaat door ook al komt voor ons de tijd van heengaan.

Dr. en Mevrouw Esser mogen nog arbeiden. God geve nog lange jaren. De be-

groetingssamenkomst werd door den Heer Swanborn, als oudste onder de broeders met een kort woord, met gebed en dankzegging geëindigd.

Na den dienst Zondagmorgen is de fam. Esser door de Javaansche gemeente van Poerbolinggo en den dag daarop door die van Tjilatjap begroet.

Al heel spoedig na de aankomst is gesproken over al dat vele, dat nu verhandeld moet worden.

De nieuwe toestand stelt voor vele kwesties. Een der belangrijkste is wel die van het vinden van een passende werkverdeling.

Dien aangaande hopen wij spoedig nadere mededeelingen te kunnen doen.

Met blijdschap en vertrouwen gaan wij allen samen de nieuwe periode in, door de terugkomst van de fam. Esser ingeluid.

Verkort.

Uit Poerbolinggo.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

De Chineesche Kerk te Magelang.

In het No. van Maart heeft het Zendingsblad een brief opgenomen van Ds. Merke-

Chineesche kerk te Magelang.

lijn, waarin hij één en ander mededeelt van den bouw en de ingebruikneming van de

Chineesche Kerk te Magelang. We plaatsen daarbij een kiekje van deze kerk, van ter zijde gezien.

Bijgaande foto laat ons deze kerk zien van de voorzijde. Het is blijkbaar een vriendelijk kerkje, eenigszins naar Hollandsch model gebouwd. Wellicht zou menige kleine Gemeente in Holland gaarne een dergelijk kerkje hebben als de Chineesche Gemeente te Magelang thans bezit.

Er wonen te Magelang heel wat Chinezen; in de stad alleen omstreeks 8000. De Chineesche Gemeente telt ongeveer 120 zielen. Zij heeft een eigen Chineesche goeroe, die de Gemeente bearbeidt en onder de Chinezen zendingswerk verricht. W. B.

Zending Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost Friesland.

Kort Jaarverslag over 1932 van de Zendingsposten op Midden-Soemba.

Het grootste deel van het jaar was Ds. S. J. Paul Goossens, de missionair predikant van Melolo, consulent over Midden Soemba. Aangezien Pajeti meer in het centrum ligt van de beide deelen Oost en Midden Soemba, vestigde Ds. Goossens zich ook te Pajeti. Na onzen terugkeer kon hij zich vestigen op zijn eigen terrein.

Na vele jaren zijn die twee terreinen nu weer afzonderlijk te bearbeiten. Na den terugkeer naar Holland van Ds. Colenbrander waren de twee terreinen samengevoegd. Maar beiden hadden daar onder te lijden. Want het werk kwam niet af zooals het behoorde. Alleen al de bijna 40 volksscholen en het bezoek aan die scholen en de administratie aten een groot deel, zoo niet het grootste deel van den tijd op. Gelukkig was er den laatsten tijd een jonge Inlandsche kracht, die opgeleid werd, om veel van die administratie op zich te nemen. Veel kostbare tijd werd daardoor uitgespaard.

Na onze terugkeer in October was er wel weer tijd noodig om in het werk te komen. Maar anders dan den eersten keer duurde het nu geen jaren, maar nu slechts enkele weken. Het werk gaat nu meer geestelijke leiding vergen. Allerlei vraagstukken, die vroeger niet aan de orde waren, komen nú los. Het is nog moeilijker de jonge gemeenten te leiden naar de eischen van Gods Woord, dan om het Evangelie te prediken. Een fout daarin kan jarenlange slechte gevolgen hebben. Het beste en veiligste is, zich daarin ook zoo nauw mogelijk aan te

sluiten aan wat de Heilige Schrift ons zegt. En dat ook past het beste aan bij de ziel en de gewoontes van het volk zelf.

Even als anders jaren gaan wij nu over tot bespreking van de afzonderlijke gemeenten. En wij kiezen allereerst de „hoofdstad des lands” Waingapoe, al telt deze hoofdstad niet meer dan 1200 zielen en de gemeente niet meer dan 163 leden.

Waingapoe.

In het afgelopen jaar is de gemeente geïnstitueerd en daardoor getreden in de rij der geïnstitueerde gemeenten als no. 5 op Soemba. Daarmede is in het Landschap Kambira met zijn drie gemeentes de mogelijkheid ontstaan van nadere kerkelijke samenwerking.

Uit de gemeente is een kerkeraad gekozen, bestaande uit 3 Savoneezzen en een Ambonnees.

Het grootste deel van de gemeente is Savoneesch en daarom schijnt het dat een Savoneesche kerkeraad het beste is. Dit zal ook wel zoo zijn, maar in de praktijk ziet men ook het nadeel daarvan, n.l. dat de ouderling bang is om zijn broeder of zuster te vermanen, als zij in zonden gevallen zijn, omdat het familie is.

Maar gelukkig is de Goeroe Indjil een Ambonnees, die buiten deze familieverhoudingen staat, en daarom strenger optreedt, op gevaar af van voor degene gehouden te worden, die altijd wat aan te merken heeft.

Gedoopt werden in het afgelopen jaar 3 volwassenen, en 17 kinderen. Op de catechisatie zijn 14 volwassenen en 30 kinderen.

Aan het misbruik van naar een plaats te gaan van de Indische Kerk in den omtrek, om daar gedoopt te worden, omdat het dooponderricht te Waingapoe te lang duurt, is nog geen einde gekomen. Men komt dan na een week of veertien dagen terug op Waingapoe, triumphantelijk, omdat men toch gedoopt is, waar de „Zending” hen zoolang terughield. Men is dan zonder onderzoek naar kennis of levensgedrag gedoopt. Men heeft zich niet af te vragen, dat zulke Christenen de meeste moeite veroorzaken, en daarom ook niet tot het Avondmaal kunnen toegelaten, dan naar een onderzoek door den kerkeraad in te stellen, na weer geruimen tijd de catechesaties bezocht te hebben.

Werd over 1930 gemeld, dat er hoop bestond, dat er ook Chinezen tot de gemeente zouden toetreden, thans kan gemeld worden dat de gemeente van Waingapoe een Chinees onder haar leden telt.

Kambaniroe.

Kambaniroe ging zijn kalmen, maar krachtigen gang. Deze gemeente is in dezen tijd nog de eenige die geheel en al zich zelf kan onderhouden. Pajeti, dat ook zichzelf onderhoudt, heeft de niet te berekenen hulp van de zendingsgezinnen, wat natuurlijk in de bijdragen uitkomt.

Pajeti.

Ook hier was een geregeld doorwerken mogelijk gemaakt door de aanwezigheid van Ds. Goossens. Wel kwamen ook hier tuchtgevallen voor, maar de gemeente als geheel behield zijn goeden naam.

Een twintigtal Soembaneezen uit de kampongs in de omtrek kwamen geregeld in de samenkomsten der gemeente.

De Goeroe Indjil heeft wederom zijn werk met ijver en naar behooren volbracht.

Op de catechesaties komen ongeveer 160 personen, waaronder 46 die zich voorbereiden voor den doop.

Het totaal bedrag der inkomsten bedroef f 594.

Daar het kerkgebouw gedeeltelijk vernield was door de witte mieren, is dat in het afgelopen jaar hersteld. De kosten hiervan werden gevonden door f100 uit de maandelijksche kerkelijke bijdragen der verspreide leden en door een inschrijving onder de gemeenteleden.

Voor de kas der diaconie werd f270 gecollecteerd. Daar dit vroeger niet plaats vond, kunnen wij dus wel zeggen, dat de totaal inkomsten te Pajeti bedragen f864, vermeerderd met het bedrag dat voor het herstel van de kerk binnenkomt. Hierin is dus ondanks alle malaise een groote stijging op te merken sinds twee jaar terug, toen het bedrag f749 bedroeg.

Karita.

Deze gemeente heeft vanzelfsprekend veel te lijden onder het feit, dat verleden jaar de Goeroe Indjil werd overgeplaatst naar Melolo. Tot groot verdriet van de gemeente aldaar, die zeer gehecht was aan dezen goeroe.

Als tijdelijke hulp werkt daar een van de gemeenteleden, die al jaren lang hulpdiensten heeft gepresteerd. Als de nieuwe cursus der a.s. helpers is afgeleverd, dan moet er onmiddellijk een der beste leerlingen naar toe.

Toch bleven allen hier trouw, en ontwikkelde zich het gemeenteleven rustig en normaal.

Parai Paha.

Gelukkig, dat in het jaar 1930 aldaar

een school werd geopend, waar een goeroe aan geplaatst werd, die belangstelling voor het gemeentewerk had. Want de broeder, die daar het eerst het Evangelie predikte en de gemeente tot uitbreiding bracht, werd op de opleidingschool geplaatst om tot helper te worden opgeleid. En nu kon het werk toch zijn voortgang hebben.

Helaas had de gemeente ook in het afgelopen jaar last van het hoofd dat in de buurt woont, die zelfs probeerde de gemeente eenmaal te verleiden door hen offervleesch te zenden, met de speciale boodschap erbij, dat het offervleesch was. Maar de gemeente bleef trouw.

Watoe Mbialar.

Konden wij twee jaar geleden schrijven, dat daar nog geen gemeente was, nu is dat in het afgelopen jaar geheel veranderd. In de maand Augustus mocht Ds. Goossens aldaar 33 personen doopen. Ook aldaar is dus een begin van een gemeente ontstaan.

Ook hier wordt nog in de school kerk gehouden, waar men zeer trouw komt.

Kaka Watoe.

Ook hiervan werd gemeld, dat er nog geen gemeente is. Er komt wel eenige verandering in, maar niet veel. De goeroe werd eenigen tijd gemist, daar hij hulpdiensten moest verrichten in Oost Soemba, waar eenige gemeenten geheel van krachten ontbloot waren. Maar in October kon hij naar zijn eigen gebied terugkeeren. Hij heeft echter nog te veel de gedachte van alleen zaaien en niet ook gieten, als er reeds een plantje zich begint te vertoonen. Het is natuurlijk goed het zaad van het Evangelie overal uit te strooien, maar het nat maken mag daarna niet vergeten worden.

Men vergaderde in de schoolgebouwen. Thans wordt de woning van dezen goeroe te Konda Mara gebouwd, waar meer hoop en verwachting is, dat het Evangelie ingang zal vinden, en van waaruit men gemakkelijk Raka Watoe kan bereiken.

Kawangoe.

Eigenlijk begint hier pas eenige zelfstandigheid te komen. Een goeroe, die telkens verschil van meening had in andere plaatsen, werd hier neergezet, om onder de „rook” van Pajeti te arbeiden. Hij is wat zwak van karakter, maar erg goedig en niet altijd voorzichtig, zoodat er verkeerde geruchten over hem ontstaan. Toch is het met hem, vooral nu hij een goede vrouw heeft gekregen, nog wel te probeeren. Waar hij komt wonen bestaat zeer veel

hoop op het ontstaan van een gemeente. Vol trouw en belangstelling komt deze groep menschen in de samenkomsten.

Een volgend jaar kunnen hier aparte cijfers worden gegeven.

Statistiek.

Aantal leden: Totaal 1051 leden, waaronder 585 toegelaten tot het H. A.

In 1930 987 leden, waaronder 496 toegelaten tot het H. A.

Aldus een vooruitgang van 64 leden of ruim 6 pCt.

Totaal werden er gedoopt: 114 personen, waaronder 47 volwassenen.

Financiën.

Totaalopbrengst f1750, voor de armen f336, in het geheel f2086.

Een vooruitgang bij 1930 van f454.

In 1930 werd per belijdend lid opgebracht f3.29, in het afgelopen jaar f3.56. Ook hier is ondanks alle malaise een verblijdende toename op te merken, die goede verwachtingen geeft voor den tijd, dat er meer ruimte van geld komt onder de bevolking.

Colportage.

Ook hierin werd wederom geregeld gearbeitet. Cijfers zijn momenteel niet ter beschikking. Door een gift van f500 wederom van een zendingsvriend werd deze tak van arbeid gesteund om Gods Woord onder de menschen te brengen. Het is een stille arbeid, waarvoor niet de groote trom geroerd kan worden. Cijfers zijn in deze arbeid al zeer twijfelachtig, daar het niet aankomt op het aantal verkochten, maar op het aantal gelezenen, ja, nog meer op het verlichtingswerk, dat hierdoor plaats vindt in veler harten.

Lectuur is een van de cultureele groottmachten in de wereld. Gelukkig als wij nog merken, dat verreweg het grootste deel van de lectuur op Soemba verspreid, nog door middel van de Zending plaats vindt, vooral als het Bijbels zijn.

Vereenigingen.

De beide Jongemannen vereenigingen op Pajeti hebben geregeld gearbeitet. Evenals de vrouwenvereeniging onder leiding van Mevrouw Mobach. Een zeer groote invloed moet hiervan uitgaan en wel een geregelde verdiepende invloed.

De eerste Vereeniging op Pajeti heeft plannen om propaganda in de omliggende gemeenten te maken om te komen tot meerdere van dergelijke vereenigingen.

Onderwijs.

Gelieve hiervoor te lezen het verslag van den Heer Van Dijk. Alleen zij hier vermeld de groote moeite die het kost om de subsidie der Regeering over het jaar 1931 binnen te krijgen. Aan het eind van 1932 was die subsidie van het vorige jaar nog niet binnen, dus was men twee jaar ten achter. Verschillende goeroe's hebben de grootste moeite in hun levensonderhoud te voorzien, daar de tractementen grootendeels niet uitbetaald konden worden. Toch hebben zij deze moeite met groot geduld op zich genomen.

Evenzoo heeft men met liefde de kortingen op het inkomen aanvaard, ja zelfs toen bleek dat door intrekking van subsidie een aantal scholen zou moeten gesloten worden, heeft men daartoe maandelijksche bijdragen toegezegd, om te voorkomen dat op sommige plaatsen geen gelegenheid meer zou zijn om het Evangelie te prediken, en kinderen geen onderwijs meer zouden krijgen.

Wij mogen dus ook in het afgelopen jaar van grooten zegen getuigen en met blijdschap de toekomst tegemoet zien.

P. J. LAMBOOY.

Uit het verslag van de vergadering der deputaten voor de Zending op Soemba.

Onderwijs.

a. Uit het ontvangen jaarverslag van Schoolopziener T. van Dijk blijkt, dat het aantal scholen van 71 geklommen tot 76. Het Gouvernement heeft zich aan 8 scholen onttrokken. Een poging wordt op Soemba gedaan, om alsnog die 8 scholen in stand te houden.

b. Uit een brief van br. T. Mooach blijkt, dat alle leerlingen van den Normaalleergang geslaagd zijn, en dat er in 't geheel weer 15 nieuwe leerlingen zijn opgenomen, van wie 5 beschikbaar zullen worden gesteld voor de Opleidingsschool te Karoeni.

c. Inzake de eigen schoolinspectie op Soemba en steun voor het onderwijs aan den Normaalleergang te Pajeti wordt, daar het Gouvernement zich onttrekt, besloten zich te wenden tot de a.s. Gen. Synode. Een concept dienaangaande wordt ontworpen en vastgesteld.

Finantiën.

Rapport wordt uitgebracht over het nazien van de administratie van den quaestor. De administratie was correct en het beheer was uitnemend. De totaal-uitg. bedroegen f118438.82½; de tot.-inkomsten f100622.07; nadeelig saldo f17816.75½. De quaestor

ontvangt, onder dank der vergadering, décharge van zijn gevoerd beheer over 1932.

In verband met een legaat uit Deventer is bericht ingekomen, dat van een kapitaal, dat beheerd moet worden door de Geref. Kerk te Deventer, 1/3 deel der rente ten goede zal komen aan de Soemba-zending. Gerekend naar een rentevoet van 4 pct. zal

Zondagschooltje van Ds. Zwaan, destijds missionair dienaar des Woords te Djokja. Het zaad van Gods Woord kan lang bewaard blijven in een menschenhart, om dan toch nog te ontkiemen! Het tweede merkwaardige is, dat deze man door het bezoek van een christelijke kerk als hadji nogal liefst, zoozeer de ergernis van de Moham-

Javaansche Kerkdienst te Medan.

dit jaarlijks een bate geven voor de Soemba-zending van ruim f400.

Zending Medan.

Mededeelingen van het Zendingswerk te Medan.

(bij de foto).

II.

Tot slot eenige treffende ervaringen, in dit jonge zendingswerk ondervonden. Goeroe Samuel kreeg op zekeren dag contact met een reeds ouden Javaan, Doerachman geheeten. Deze is hadji, is zelfs tweemaal in zijn leven naar Mekka geweest. In de Mohammedaansche wereld staat zoo iemand in hoog aanzien, wordt als een soort heilige beschouwd. Deze man heeft in al zijn godsdienstijver geen vrede voor zijn ziel gevonden en heeft zich nu bij de christengemeente gevoegd, bezoekt geregeld de godsdienstoefeningen en ontvangt wekelijksch eenige uren achtereen catechisatie. Het merkwaardige nu is, dat deze man 30 jaren reeds in Deli woont, maar in zijn jeugd met het evangelie is in aanraking gekomen door een, naar ik begriip, soort

medanen opwekte, dat de Maleische bladen erover schreven, natuurlijk in lastertaal en des Zondags voor de kerk een volksophooping plaats vond, waar de politie de eerste keer machteloos tegenover stond. Bij het uitgaan der kerk werd deze oude Javaan allerleelijkst uitgescholden en nagelopen, ja zijn hoofddoek werd hem smadelijk afgerukt. De andere Zondagen was de oploop haast nog grooter, maar een sterke politiemacht verhinderde gewelddadigheden. Ontroerend was het de angst van zijn vrouw te zien, evenzeer ontroerend hoe Doerachman kalm, zonder eenige vreeze door de woedende menigte naar huis stapte. Plotseeling zag ik een tooneel uit Handelingen voor me, de apostel Paulus in een volksoproer. Zendingswerk doet waarlijk het Nieuwe Testament herleven. Zooals het evangelie toen op duivelsch verzet stuitte en toch onweerstandelijk ingang vond, zoo geschiedt het nog heden ten dage. Een andere Hadji b.v. komt des avond heel laat Samuel opzoeken om te spreken over het evangelie, hij is bang gezien te worden. Wie denkt niet aan Nicodemus? Gelukkig kan gemeld worden, dat allengs het „oproer” verlopen is en men weer rustig kan

samenkomen, ook al wil de politie waakzaam blijven. Tenslotte zijn alle deze dingen ook een treffende „reclame”, als dat woord mag gebezigd worden. Heel Mohammedaansch „Medan en omstreken” weet nu, dat er christenzending is.

Er zijn meer gevallen, die erop wijzen, dat men hier fel en fanatiek tegen het christendom reageeren wil. Zoo was het ons niet mogelijk om in de z.g. Sultanskampongs huizen te huren voor de colporteurs, terwijl een christen-Javaan aldaar wonende een aanzegging kreeg te moeten verhuizen. Er zijn ook christenen, die uit bangheid zich weer terugtrekken. Mogen al deze dingen ons gebed vermenigvuldigen, dat Christus door Zijn Geest en Woord zegenrijk overwinne!

Nog dit. In de „Stuwing” van December 1932 recenseert Ds. Blanson Henkemans het veelbesproken boek „Koelie” van Mevr. Szekely-Lulofs. Hij wijst erop, dat de groote maatschappijen in sociaal en hygiënisch opzicht wel ontzaglijk veel hebben gedaan voor den contract-arbeider, doch om zijn ziel, om zijn geestelijk leven hebben ze zich nooit bekommerd. Nadat hij erop gewezen heeft, dat die menschen uit Java uit hun dessa-sfeer worden overgeplant in een volmaakt andere, in een sociaal-westersche omgeving, waar ze hun mohammedaansch-animistische, godsdienstige zeden en gewoonten niet meer in stand houden, een grauwe, geestes-arme massa worden, vervolgt hij letterlijk: „De eenigste mogelijkheid tot geestelijken steun voor den koelie lijkt me dan ook de christelijke zending. Reeds jaren geleden werd het verzoek gedaan aan de Regeering om onder deze arbeiders in de cultures Zending te gaan drijven, maar het werd om allerlei redenen geweigerd (lees, toestemming uitgesteld). Nu echter heeft de gereformeerde kerk van Medan met steun van Holland aangedurfd in deze moeilijke tijden nog wel! om met een tweetal (lees: met één) goeroes het werk onder de Javaansche contractanten te beginnen. „Als er eenig werk der zending recht heeft op onzen steun en sympathie, dan is het zeker dit werk! Want het is werk onder godsdienstig-zedelijk absoluut verwaarloosden. Wie door het vele tendentieuze en verouderde uit Mevr. S. boek heenleest en daarin voelt, wat schrijfster toch ook gezien heeft — de algeheele geestelijk-zedelijke verlatenheid van dit soort Javaansche emigranten — die weet nu, dat er een groep christenen is, die zulks niet alleen ook gezien heeft, maar tevens

overgegaan is tot de daad om in deze nood te helpen.”

Opzettelijk geven wij dit uitvoerig citaat, opdat de meening van den buitenstaander ons met moed en blijdschap vervulle over het werk, dat we begonnen zijn.

Eindigen we met de bede, dat de Heere door dezen arbeid Zijn Koninkrijk wil doen komen en dat Hij ons, als kerken en geloovigen zelf den zegen wil doen onder vinden, die het deel wordt van allen, die hun roeping gehoorzaam zijn.

Ds C. MAK.

Medan, 15 Februari 1933.

Keucheniuschool.

De heer Soekarso, de eerste Inl. leeraar aan de Keucheniuschool, die tijdens het verlof van den directeur, den heer J. A. Wiggers, de directie waarnam, zond aan de deputaten der Generale Synode een schrijven, dat we hieronder doorgeven aan de lezers van het Zendingsblad. W. B.

Hooggeachte Heeren,

Het is me een groote eer U te mogen inlichten omtrent den dagelijkschen gang van zaken op de Keucheniuschool. Sedert het vertrek van den heer Wiggers in de maand Juni 1932 heb ik zijn taak voor een deel overgenomen.

Het getuigt van een zeer groot vertrouwen, dat U in mijn Javaansche collega's en in mijn persoon stelt, om de heele opleiding van de a.s. Zendingsonderwijzers gedurende bijna een jaar aan ons toe te vertrouwen. Dat groote vertrouwen aanvaarden wij met groote dankbaarheid. Hoe zwaar het werk ook moge zijn, toch zal het ons wel licht vallen, wanneer wij weten en voelen, dat wij dat werk mogen doen in dienst van God, ter eere van Zijn Naam en ter verbreiding van Zijn Koninkrijk. God geve ons Zijn leiding in alles, wat wij doen zullen voor de Keucheniuschool.

Wat de Keucheniuschool betreft heb ik U het volgende mee te deelen.

De formatie van het personeel heeft geen wijziging ondergaan. Bovendien hebben we hulp gekregen van Ds. Sopater, die in de 3de en 4de klas een keer in de week onderwijs geeft in de Geloofsleer, terwijl Dr. F. L. Bakker een keer per week catechisatie geeft in de 4de klas. Na het vertrek van den heer Wiggers hebben de onderwijzers elk een nieuw vak, waarvoor ernstige voorbereiding geboden is. De verhouding tusschen het personeel onderling is nog steeds goed; ik hoop, dat het zoo blijven

mag totdat de heer Wiggers terugkomt van zijn verlof.

Tot voor de groote vacantie in de maand Juni 1932 telde de school 100 leerlingen, verdeeld in vier klassen. Het eindexamen werd gehouden op 4, 5, 6, 25, 26, 27 April 1932.

Namens de Algemeene Vergadering van de Zendingsarbeiders werd het geheel of gedeeltelijk bijgewoond door Ds. Keuchenius, Dr. Bakker en Ds. Allaart. De Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs woonde het mondeling examen bij. Zeventien kandidaten namen aan het examen deel, doch aan één candidaat kon het einddiploma niet uitgereikt worden. Deze is bereid zijn studie nog een jaartje voort te zetten.

De overgangsexamens hadden in de maand Mei plaats. Van de 3de klas moest één jongen de school verlaten, wegens geringe vorderingen. Van den Inspecteur verkreeg hij een verklaring als Volksonderwijzer. Nu werkt hij aan één van de Zendingscholen in het Solosche. Van de eerste klas konden vier leerlingen niet overgaan naar de tweede klas. Omdat er geen eerste klas kwam, moesten zij de school noodgedwongen verlaten.

Aan het eind van het cursusjaar 1931-1932 heeft de Keucheniuschool 16 onderwijzers afgeleverd. Vier van hen kwamen op de Opleidingsschool van Dr. F. L. Bakker. Na een paar maanden hebben zich twee teruggetrokken en gingen in dienst als onderwijzers van de Zendingsscholen. De andere jongens mochten van geluk spreken, dat zij allen geplaatst konden worden.

Het cursusjaar 1932/1933 begonnen we met drie klassen, t.w. de tweede klas met 24 leerl., de derde klas met 29 leerl. (w.o. één meisje), en de vierde klas met 26 leerl. (w.o. één meisje). Bovendien namen we op aandringen van den Directeur van de Zendings-Normaalschool van de Salatiga-Zending te Tingkir nog zeven leerlingen aan, voor de tweede klas vijf en voor de derde klas twee. De school telde aan het begin van den cursus dus 86 leerlingen (w.o. twee meisjes).

Van deze 86 leerlingen zijn er slechts 19 kinderen van Christen ouders, d.i. dus ruim 20 %.

Over de leerlingen die tot de Christelijke godsdienst overgingen, schreef de heer Wiggers U reeds in zijn brief van 6 April 1932.

Een verblijdende mededeeling is, dat twee jongens uit de derde klas aan de

Javaansche Kerkeraad voor de Kerstvacantie gevraagd hebben om den Heiligen Doop te mogen ontvangen.

Na de Kerstvacantie hebben twee jongens de school moeten verlaten. Een jongen uit de tweede klas, afkomstig van de Zendings-Normaalschool van Tingkir, heeft vrijwillig de school verlaten wegens ziekte. Gedurende zijn verblijf in Djokjakarta heeft hij de school ruim drie maanden verzuimd, zoodat hij moeilijk met zijn klasgenooten mee kon.

En andere jongen, uit de derde klas, moest ik na overleg met de Raad van Toezicht op de Keucheniuschool, wegens slechten levenswandel van school verwijderen. Dr. F. L. Bakker heeft mij opgedragen een onderzoek in te stellen, waar en wanneer die jongen die misstap bedreven heeft. Het onderzoek heeft uitgewezen, dat het plaats gehad heeft gedurende de vacantie, toen hij naar zijn dessa terugging. Het is wel een treurig geval, dat het gebeurd is tijdens het verlof van den heer Wiggers.

Een moeilijke kwestie heb ik op de Algemeene vergadering van de Zendingsarbeiders van November 1932 ter sprake gebracht, nml. de mogelijkheid tot aanneming van een nieuwe eerste klas voor 't cursusjaar 1933/34. De Alg. Verg. heeft de gedachte goedgekeurd, om een eerste klas te vormen. Een bespreking daarover met het Departement van O. & E. is toevertrouwd aan Dr. H. A. van Andel. Ik hoop van harte, dat het Departement, ondanks de algemeene bezuiniging op de Kweekscholen, bereid gevonden is daartoe zijn toestemming te verleenen.

Mijn collega's en ik zijn erg blij, dat de heer Wiggers zeer spoedig van zijn verlof terugkeert. Met verlangen zien we zijn terugkomst in Djokja tegemoet. We verwachten hem den 24 Februari in ons midden terug.

Het spijt me, dat ik U niet op de hoogte kan brengen van den financieelen toestand van de school.

Ik hoop, dat ik U langs dezen voldoende heb ingelicht omtrent den toestand van de school.

Onder aanbieding van excuses voor het late schrijven heb ik inmiddels de eer mij met alle achting te noemen

Uw dw. dnr.

E. M. SOEKARSO.

Een artikel van Ds. A. Pos, docent te Djokja.

Na maanden van zwerven mogen we

thans weer de heerlijkheid van een eigen huis genieten, al is het dan niet *ons* eigen huis. Het Zendingshuis op Gondokoesoeman, waar wij van 1921 tot 1932 hebben mogen wonen, wordt thans bewoond door de fam. Allaart.

Nu zit ik mijn artikel voor het „Zendingsblad” te schrijven in de studeerkamer van Dr. D. Bakker, in het huis op Klitren, waar Ds. en Mevr. Bakker hun laatste zendingsjaren hebben doorgebracht. Er ligt voor mij een groote bezieling in op dezen historischen bodem het werk van Ds. Bakker te mogen voortzetten. In de 23 jaar van zijn arbeid aan de theologische opleidingsschool heeft Ds. Bakker door de in zijn dictaten nog dagelijks blijkende klaarheid van zijn onderwijs en het lichtende voorbeeld van zijn aan Christus overgegeven leven een groot aantal goeroes Indjil gevormd tot predikers van het Evangelie en leiders van de Javaansche Gemeenten. Het is een schoone gedachte, dat zijn portret nu in het leslokaal hangt. Zijn edel gelaat met die rustige oogen, openbaring van een ziel vol bezonken wijsheid en rustige toewijding, is een dagelijkse opwekking tot ons werk.

Het is mij indertijd niet gemakkelijk gevallen om mijn werk in dienst van Amsterdam en de Kerken van Noord-Holland over te geven aan Ds. Allaart. Maar sinds ik in Februari 1932 Djokja verliet, heb ik telkens het werk aan de Opleidingsschool voor oogen gehad, en naarmate de dag naderbij kwam, waarop ik mijn werk beginnen zou, begon het verlangen ook te groeien. Het jaar studieverlof, speciaal de Britsch-Indische reis en het bezoek aan vele theologische opleidingsscholen daar, gaf me zooveel te verwerken, vulde me zoozeer met nieuwe gedachten en idealen over het werk der opleiding, dat ik tenslotte een groot en onbedwingbaar verlangen kreeg om te mogen beginnen. Ik verlangde niets liever dan iets van de geestdrift, die ik zelf deelachtig geworden was, ook aan anderen te mogen meedeelen, vooral aan de leerlingen der opleidingsschool.

In mijn jaar studieverlof had ik ook duidelijker leeren zien het groote belang van dit werk der opleiding. De toekomst van de Javaansche Gemeenten hangt voor een belangrijk deel af van hen, die de leiders der Javaansche Gemeenten zullen zijn. Aan de vorming van deze leiders mee te mogen werken was een werk, dat ik met blijdschap uit de hand des Heeren ontving. Vooral ook, omdat ik tegelijk Missionair Predikant van Amsterdam mocht

blijven. Een der eerste Zondagen in Djokja had ik reeds weer het genoegen een dienst te mogen houden in de nieuwe Javaansche kerk in Wonosari, die in mijn afwezigheid was gebouwd.

Dinsdag 15 Februari was er een ontmoetingsavond in de opleidingsschool. Behalve de achttien leerlingen waren er een aantal Javaansche en Hollandsche belangstellenden. Dr. F. L. Bakker begon met in een toespraak de geschiedenis en de idealen van de school uiteen te zetten. Tot dusver was reeds een aantal van 98 goeroes Indjil opgeleid, waaronder 6 in den Hollandschen cursus. Uit hen waren acht reeds pandita geworden. Hij herinnerde voorts aan den nieuwen Hollandschen cursus, die in Juli a.s. beginnen zal. Met keur van vriendelijke woorden heette Ds. Bakker daarna mijn vrouw en mij welkom in het werk aan de school. Zijn toespraak was een duidelijk overzicht van den rijken zegen, dien God in den loop der jaren over de school gegeven had, en de hooge geestelijke idealen, waardoor de school zich had laten leiden.

Daarna sprak een van de leerlingen, terwijl er ook, zooals dat te doen gebruikelijk is bij zulke gelegenheden, verschillende welkomstliederen werden gezongen.

Tenslotte kreeg ik de gelegenheid uit te spreken de groote blijdschap die er in mijn hart leefde, nu ik mijn werk aan de school beginnen mocht. Ik verheugde me ook ten zeerste dit werk samen met mijn vriend Dr. F. L. Bakker te mogen doen. Ik vertelde het een en ander van wat ik in Britsch-Indië gezien had van de verhouding van goeroe en leerling, en wat, naar mijn oordeel ook voor deze school daarom van beteekenis is, nl. dat die verhouding een sterk persoonlijke moet zijn, een nauwe band, zooals die in het gezin tusschen ouders en kinderen bestaat. En voorts, dat de kennis, die wij hebben te brengen aan de leerlingen, niet is een abstracte kennis, maar een levende, practische kennis, door leeraren en leerlingen ook samen in het leven te beoefenen. Ik zie voór mij het ideaal van een opleidingsschool, wier leerlingen, waarin zij ook tekort mogen schieten, niet tekort schieten in het bezit van dat nieuwe leven, dat vol is van de vruchten des Geestes.

Den volgenden morgen en de volgende dagen kon Dr. F. L. Bakker een aantal van de lessen in dogmatiek, ethiek, exegese en catechetiek aan mij overlaten, wat voor hem voorloopig eenige verlichting van zijn arbeid beteekent. Hij gaf sinds

het begin van dezen Javaanschen cursus alle lessen in alle vakken alleen. Met de komst van den Hollandschen cursus in Juli begint het weer dubbel druk te worden, maar wij mogen de verwachting hebben, dat in den loop van 1934 de heer J. Wolterbeek enkele lessen zal gaan geven, en Ds. J. H. Bavinck ook zijn werk aan de opleidingsschool aanvaarden zal.

Djokja.

A. POS.

Ingezonden.

Een woord aan u, jonge Calvinisten.

Ge kent Calvijns embleem: Het brandend hart op een uitgestoken hand. Versta het zóó: „Ik wil verteren als 't is tot eer des Heeren.”

In den lijdensstijd werdt ge telkens weer bepaald bij het groote offer dat Christus bracht tot redding van ons, zondaren.

Dringt het u niet tot de vraag: „Wat zal ik God voor Zijn genâ vergelden?”

Ge wilt iets doën; een Calvinist is geen man van pràat alléén.

Ge kùnt iets, ja, ge kunt vèèl doen voor uw God. Onder meer dit: Help mede aan de uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Ik kom veel met jonge Calvinisten in aanraking en moet, helaas, constateeren, dat er veel meer besteed wordt aan liefhebberijen dan voor Gods zaak. Ge gelooft dat niet aanstonds? 't Is wel.

Neemt den proef. Maakt „balans” op. Wat kostte u reeds het rooken, fotografeeren; 't houden van hond of duiven; uw „snoep”reisjes of uw motorrijwiel enz.

En... voor den arbeid in Gods Koninkrijk gaaft ge...

Schrikt ge van 't verschil in uitgaven?

Ziet ge uw verkeerd *rentmeesterschap*? Verander het nog heden. Doe het, in Gods kracht en uit liefde en dankbaarheid jegens Hem, die voor u, alles, Zijn leven, gaf.

Dan kan ook de Zendingstaak in dezen tijd minder moeilijk uitgevoerd worden.

Ik vroèg slechts; gaf 'n enkele aanwijzing.

Geef aan den Heere uw antwoord.

Hij ziet het hàrt aan, dat *bidt*.

Hij geeft op het gebed, *werkkracht*.

Soli, Deo, Gloria!

Wemeldinge.

J. v. d. BERGE.

Korte Berichten.

Dr. J. Berg.

Dr. J. Berg is met zijn gezin weer naar Soemba vertrokken. Naar het voornemen was heeft hij 1 Mei de directie van het

zendingshospitaal in Waikaboebak weer overgenomen van Dr. F. Veldstra.

D. H. Krijger.

De verpleger D. H. Krijger, onder wiens leiding het zendingsziekenhuis te Pajeti staat, komt weldra met verlof naar Holland. Kort geleden heeft het echtpaar Krijger—Stuitje hun jongste zoontje verloren.

Dr. D. Verhagen.

Het adres van Dr. D. Verhagen, Miss. arts, is thans tijdelijk: Fam. A. Kroes, Breedweg, Waddinxveen.

Dr. G. J. Hoekstra.

Naar we vernemen heeft Dr. G. J. Hoekstra, thans Miss. arts in tijdelijken dienst te Poerbolinggo, eene benoeming aangenomen tot Miss. arts aan het Zendingshospitaal te Klaten, waarheen hij, naar het voornemen is, in Juni zal vertrekken.

Ds. H. v. d. Brink.

Na des morgens door Ds. P. Veenhuizen te zijn bevestigd, heeft Ds. H. v. d. Brink Zondag 12 Febr. des avonds in de Kerk te Soerabaja zijn intrede gedaan als missionair predikant voor den arbeid der zending te Makassar. Hij bediende daarbij het Woord Gods uit Col. 4 : 2, 3—4.

De bevestigings- en intredepreek zijn in druk verschenen.

Palembang.

Wellicht zal er weldra weêr in Indië een Holl. Geref. Kerk worden geïnstitueerd.

Te Palembang op Sumatra worden plannen beraamd om tot institueering der Gemeente te komen. Het mag verwacht, dat deze plannen spoedig tot uitvoering zullen komen. Dat wordt dan de elfde Holl. Geref. Kerk in Ned.-Indië.

Zendingsconferenties te Lunteren.

De Zendingsstudieraad zal ook dit jaar weêr vier conferenties organiseren.

Zendingsbusjes.

De nieuwe Zendingsbusjes met deksel, waarover reeds in het Maartnummer van het Zendingsblad geschreven werd, zijn thans aan het Zendingsbureau verkrijgbaar. De prijs is vastgesteld op f0.60 per stuk, 5 stuks f2.25, 10 stuks f4.—, elk busje méér f0.40.

In deze prijzen is het hangslot niet begrepen. Kleine koperen hangsloten met sleutel (van solide constructie, zoodat ze niet door iedereen geopend kunnen wor-

den!) levert het Zendingsbureau ad f0.20 per stuk, fl.— per half dozijn. Toezending geschiedt franco.

De arbeid onder de Chineezzen te Solo.

In het persverslag van de Gemeentevergadering te Solo lazen we de volgende verblijdende mededeeling van den arbeid onder de Chineezzen te Solo.

„Br. Andreas Kwee brengt verslag uit over 't Chineesche Zendingswerk.

Niettegenstaande de Crisis heeft Gods werk steeds voortgang gehad en mag hij met groote dankbaarheid op het jaar 1932 terugzien. De arbeid begon onder fellen tegenstand van 't Confucianisme. onder zeer moeilijke omstandigheden, waarin hij alleen door Gods kracht kon voortgaan. Waren er in 't begin slechts 10 hoorders op de samenkomsten aanwezig, soms geen enkele, nu zijn er des Zondags gemiddeld 50 onder het geklank van Gods Woord.”

De Zendingsarbeid onder de Chineezzen te Djokja.

Enkele jaren geleden heeft de Holl. Geref. Kerk te Djokja den Zendingsarbeid onder de Chineezzen overgenomen van de Kerk te Amsterdam.

Thans schijnt er in de verzorging van dat werk beduidende wijziging te zijn gebracht. Het jaarverslag dier Kerk vermeldt het volgende.

„De organisatie van het Zendingswerk onder de Chineezzen onderging een belangrijke wijziging doordat de bestaande zendingscommissie werd opgeheven en de geestelijke leiding van dezen arbeid geheel aan Dr. Bakker toevertrouwd werd. Bovendien werd een commissie van beheer ingesteld, die de financieele zaken van de zend. b/d Chineezzen zal hebben te behartigen.”

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor menschen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park, Vronenstein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Brigitta, door Anna Oleander; uit het Zweedsch door A. Lukkien; bij J. N. Voorhoeve voor leden van de Evang. Bicl. f 1.—, geb. f 1.50; voor niet-leden f 1.75, geb. f 2.25.

Een boeiend boek, uitnemend van strekking, geschikt voor evangelisatie-doeleinden.

De Bergrede en onzen tijd, door Dr. G. Brillenburg Wurth; bij Kok te Kampen, f 2.25

De bekwame schrijver geeft ons in dit boek een drietal door hem gehouden lezingen over de bergrede; vrucht van dege studie, zeer geschikt om de weinig begrepen bergrede beter te doen verstaan.

Jaarboekje van het Verbond van Evangelisatie-commissies van Gereformeerde Kerken in Nederland; bij Meinema, Delft, f 0.40.

Een zeer oriënteerend jaarboekje op het gebied der Gereformeerde Evangelisatie.

Het ontwaken van het Joodsche volk; bij J. N. Voorhoeve, den Haag, f 0.65.

Een zeer lezenswaardig boekje. waarin een zevental deskundige mannen, in verband met de Zending onder de Joden, zeven belangrijke onderwerpen behandelen.

De Suriname Zending der Evangelische Broeder-Gemeente in kaart. Zendingsgenootschap Zeist, f 0.50.

Naast een overzichtskaart biedt deze atlas 25 detailkaarten, die mooi zijn uitgevoerd, en een duidelijk beeld geven van de Suriname Zending. De prijs is zeer goedkoop.

Paulus' eerste brief aan de Gemeente van Korinthe. Opnieuw uit den grondtekst vertaald en verklaard door Dr. F. W. Grosheide; bij Kok te Kampen, f 2.75.

Weer verscheen in de bekende serie: „Korte verklaringen der Heilige Schrift met nieuwe vertaling”, de verklaring van

een Bijbelboek. Prof. Grosheide geeft hier een korte uitlegging van 1 Korinthe. Alle aanbeveling is overbodig. De schrijver heeft reeds sinds lang als uitstekend exegeet zijn sporen verdiend.

Woord en Daad. Tijdschrift voor Inwendige Zending Uitgegeven door N.V. Alg. Boekh. voor Inw. en Uitw. Zending, den Haag.

Het Maart No. van dit bekende tijdschrift, dat tal van alleszins bekwame medewerkers heeft, is geheel gewijd aan het vraagstuk der werkloosheid. Dit belangrijke No. is afzonderlijk verkrijgbaar voor f 0.50 per exemplaar.

De opzet van dit tijdschrift zal, naar wordt medegedeeld een zeer belangrijke wijziging en uitbreiding van rubrieken ondergaan.

Om waarheid en Recht, eenige Strijdschriften, Smeekschriften en Smaadschriften door Ds. J. Bosch; bij Kok te Kampen, f 2.25.

Met het oog op het naderend eeuwfeest der Afscheiding heeft Ds. Bosch deze geschriften verzameld en uitgegeven. Tot recht verstand van de Afscheiding is het zeer de moeite waard deze belangrijke geschriften te lezen.

Nieuwe ontwerpen van Nelly ten Have; bij N.V. ten Have, Amsterdam.

De titels zijn: *Meisjes-roeping. Waarom? Stille zijn. Geeft. Troost.*

De uitvoering is zeer mooi. Ook verkrijgbaar in Cellofaan. Voor Evangelisatie-doeleinden zeer geschikt.

Paulus' reizen, door G. H. Pot-huis; bij N.V. H. ten Brink's Uitg. Mij, Arnhem; op linnen aan rollen f 5.00, formaat 77 x 102 cc.M.

Een zeldzaam duidelijke kaart, die ons heel goed, ook op eenigen afstand, de Zendingsreizen van Paulus laat zien, Zeer geschikt voor school- en catechisatie-gebruik.

P. Kanomori. De drie uren toespraak; bij J. N. Voorhoeve, den Haag, f 0.90.

Het vorige jaar verscheen van deze pak-kende, ernstige toespraak in het Hol-landsch de eerste uitgave. Reeds nu be-leeft het boekje een tweede druk.

Deze toespraak gaat er dus in. Hij han-delt over God, zonde en verlossing. Bij-

zonder voor het Evangelisatie-werk is zij zeer geschikt.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending

Van P. J. Schreuder, Rotterdam voor theelood enz. f5. Prof. Mr. V. H. Rutgers, Zendingbusje f5.60. Mej. Minke Ozinga, Nes W.D. f20. Geref. Kerk, Kooten f7.50. 10 % van de ontvangsten in de Classis Amersfoort over 1932 f600. Door Ds. J. Kruger 10 % der ontvangsten in de Classis Harderwijk 1e kw 1933 f150.75. 10 % van de ontvangsten van de Kerken in Zuid-Hol-land Zuid over 1932 f5976.30. Saldo Zen-dingsblad 1932 f22860.41.

Santpoort, 20 April 1933.

W. BREUKELAAR.

Giro No. 32806.

Voor den bouw van het Hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Rotterdam f324. Oosterwolde f5.28. Oosthem f7.65. Tilburg f10. Elst f2.50. Grijskerke Z. f10.60. Nieuw Amsterdam f5. Achlum f5.86. Zend. Comm. Elst f5.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 20 April 1933.

Giro No. 32806.

Voor de scholen in Djokja.

Door G. Buist van de leerlingen der Dr. Bavinckschool te Haarlem f10.

Suriname.

Zal de geschiedenis zich herhalen?

Dat Suriname niet het eenige land is waar de Broedergemeente werkt, is be-kend. Juist over de streken, waarover nie-mand zich erbarmde, hebben zich de Herrn-hutters ontfermt. 20 Mei 1933 is het twee eeuwen geleden dat de eerste Herrnhu-tters in Groenland voet aan wal zetten. Maar 't is nu helaas alweer 34 jaar ge-leden, dat de laatste Herrnhutter Zende-ling Groenland moest verlaten omdat de Broedergemeente niet meer bij machte was, het werk door te financieren. Voor hon-derden Eskimo's was hun arbeid ten eeu-igen zegen geweest.

Wat in 1899 met Groenland geschiedde zou binnen afzienbaren tijd wel eens met Suriname kunnen gebeuren, n.l. algeheele opheffing of althans het prijs geven van bepaalde terreinen (Creolen, Boschnegers, Javanen, Britsch-Indiërs), wanneer wij niet uit alle macht dit heerlijke werk helpen in stand houden. In 1899 bleek de Deen-sche kerk bereid den arbeid in Groenland over te nemen. Maar wie zouden de Herrn-hutterzending in onze West kunnen en wil-len overnemen als het dreigende een wer-kelijkheid werd? Wij, Gereformeerden stel-

lig niet. En ook geen andere Nederlandse of buitenlandsche zendingsorganisatie. Is het dan geen eereschuld, die wij aan de Broedergemeente hebben? Waarom aarzelen wij dan een gift te zenden of om ons op te geven als contribuant (een kwartje per kwartaal — 2 centen per week) of als collectant.

Er moet geholpen. En spoedig ook. Anders gaat de Suriname Zending voor een groot deel te niet.

Sinds vorige verantw. ontvangen: van W. B. te A. f2.50; J. Bolwijn te Soerakarta van O. Indisch Seurinamevrienden f150; A. W. T. I. te 's-Gr. f5; Leerl. Geref. school te N. f11.68; J. A. te H. f4; A. de P. te V. f5; E. H. M. W. te 's-Gr. f19.25; Meisjesver. Ora et Labora te H. f5.50; C. K. te L. f11.80; Ger. Naaiver. te K. f2.50; Pers. Chr. Sch. te 's-Gr. f6; B. J. v. M. te L. (Pers. Chr. school) f4.20; Mevr. A. F. te H. f2.50; via Dr. H. van D. J. C. te A. f1; J. v. d. M. (leerl. Chr. school) te O. f2.63; J. W. B. te H. f2.50; H. A. te Tw. f4; G. F. (verzameld door 2 leerl.) te H. f20.14; G. v. d. W. (gev. in de coll.) te D. f10; Tj. H. te O. f1.50; G. d. J. te M. f2.50; Via Ds. L. W. W. te A. van Jac. Hendr. f4.73½, een zuster f1, opbr. tijdschr. portef. f4.26½; Mevr. v. D.—de R. van Zennid. Comm. te V. f15; W. J. M. te 's-Gr. f2; G. Jansen te A. (adres?) via J. H. v. L. f12.50; Via J. S. te V. f2.50; P. H. v. te 's-Gr. f1; Mej. A. v. E. te N. f10; G. T. te Z. f5; Mej. J. L. te R. f4.25; J. Z. te R. f5; A. M. (Ger. K.) te V. f5; Corrie v. d. D. te D. L. f2.50; N. N. te N. f2; J. L. B. te N. f2; Via J. N. M. te 's-Gr. (uit coll.) f1, f5 en f2.

Allen zeer hartelijk dank!

Laren N.-H. J. VAN KEULEN.
Postrek. 95494. Vredelaan 10.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

6e verantwoording van 22 Maart tot
22 April 1933

Er is een fout in de vorige verantwoording geslopen. C. J. v. B. te 's-Gr. f250 in de eerste kolom 15e regel van onder moet zijn C. J. v. D. f2.50.

M. F. v. Z. te 's-Gr. f1; J. A. te T. f4; B. te A. per Th. S. te Z. f5; J. W. W. te D. f2.50; Ds. G. E. te R. f2.50; N. N. door Ds. J. A. te 's-Gr. f10; Ds. S. J. de B. te W. f5.50; G. te 's-Gr. f2.50; Tj. J. te 's-Gr. f1; P. A. V. te B. f10; Dr. O. N. O. te M. f1.50; J. J. K. te 's-Gr. f2; W. K. te K. f1; Ds. F. W. te O. f1; lichtb.av. te 's-Gr. f59.50; C. P. de D. te B. f2.50; N. N. te 's-Gr. O f4; N. N. te 's-Gr. O f1; Ger. K. te V. f30; Ds. H. H. te V. f1; A. T. te O. f3; H. W. te B. f6.45; J. B. te O. f20; Z. K. te V. f2.50; Ds. J. B. tee S. f2; N. N. te 's-Gr. O. m. bijschr.: „Vertelt aan de Heidenen Zijn eer”; N. N. te 's-Gr.

O. f2; N. N. te 's-Gr. O. f1; Jonkvr. W. D. de J. te Z. f10; Ds. G. A. L. te G. f2; Ds. D. B. te S. f1; J. Z. te R. f5; H. v. W. te L. f0.25; Door den Secr. Or. sch. te A. f14; Ds. O. de K. te R. f5; Ds. R. S. te E. f10; lichtb.av. te E. f21.75; idem te E. (Dr.) f14.60, idem te Nw. A. f10.26, totaal f75.61; Ger. K. te Z. f5; leerl. Wilh. Sch. te 's-Gr. f10; door J. H. H. coll. te M. f33.44, idem te N. f16, gift Moeria f2.50, coll. te S. f25, H. E. Luth. te A. f25, H. E. Luth. te D. f20, Mej. C. te Z. f8, totaal f130.08; Dr. C. N. I. te K. f2.50; Ds. J. J. I. te K. f2.50. Tezamen f398.39, totaal met de vorige verantwoording f3145.51.

Deze lijst is niet zoolang als de vorige maal, ook ontbreken hierop groote bedragen.

En toch wordt de nood steeds grooter.

De 28e Maart mocht ik de eerste geldzending sturen naar de Bataklanden.

Op een noodkreet uit Barmen kon ik toezenden een bedrag van f2200, waarvan 20 zendelingen met hunne gezinnen zeer sobertjes weer een maand kunnen leven en dat, terwijl de Schrift zegt dat zij die het Evangelie verkondigen, daarvan onbezorgd moeten kunnen leven.

Ontvangen ze dan niets meer dan hetgeen ons steuncomité kan zenden, zult gij vragen?

Ja zeker bij Oegstgeest is speciaal voor deze zending in de maanden Januari en Februari f750 ingekomen, terwijl zij ook hun deel ontvangen van de f64.600 die voor de 2 samenwerkende Zend. corporaties in deze 2 maanden is ontvangen, doch hoe weinig zal dit zijn, daar er in dezen tijd in totaal ontvangen is f89.300, terwijl er iedere maand ruim f90.000 noodig is?

Uit Duitschland is wel niet veel meer te verwachten, daar zijn reeds alle reserves opgeteerd. Er moet dus iets gebeuren en wel heel snel.

Vloeien de giften niet beter, dan staat geheele aftakeling voor de deur, dan moet een deel der Zendelingen (zeker minstens de helft) worden teruggeroepen en dat terwijl het Bataksche volk steds meer gaat vragen naar den weg der zaligheid, naar onderwijs en geestelijke bearbeiding. Zullen wij deze jonge Christengemeente in de steek laten, weer laten verzinken in den nacht van het Heidendom of Mohammedanisme? of zullen wij hen blijven helpen op den weg, die ten leven leidt?

Is dat laatste Uw begeerte, doe het dan, maar niet half maar geheel en goed.

Namens het uitvoerend comité,

J. N. MUNNIK. Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgiro 6104.

Ontvangen uit de busjes van Alie en Jan Drexhage en Cor Mantel f2.47, Rebekka en Diepkeliëna de Ruiter f4.21; Albert en

Jan Bijkerk f2.90; Geert en Piet Drexhage f5.57½; Hanny, Gerard en Lucas Reeskamp f13.87½; Dina Groot Hulze f2.03; Ida Smit f3; Jan en Nico Bohlmeijer f3.40; Truus en Jan Vlaanderen f3.40; Willy en Lena Schaftenaar f20.21; Nico Hoekstra f2.50; Lien en Willy Roemburg f1.80; Hans en Nelly Burggraaff f6.20; Nelly en Dini Doedens f2.72; Collecte f0.13½.

Tevens is het busje geopend van den inmiddels overleden Hans Dekker, die in zijn jonge leven met liefde en ijver voor de Zending gewerkt heeft. De inhoud was f2.96, zoodat de totale opbrengst was f80.54.

Namens de Kinder Zendings Ver.,

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Gooiberg 36.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

4e verantwoording
van 25 Maart—25 April 1933.

Provincie Groningen:

J. Wildvank, Delfzijl, Nikk. Chr. School, Farmsum f16; W. Koops, Valthermond, zend.bladen f6.59; P. Timmermans, Zuidhorn, v. d. zend.kring f30; H. Alons, 2e Exloërmond, busje A. T. f7.60½; idem busje M. V. Eb. Haëzer f6.62½; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, busjes kinderen f46.25; K. ter Laan, Schildwolde, coll. gift f5; Dr. R. Middelveld, Hoogkerk, coll. giften f5.50; J. Poste, Zoutkamp, 3 mndl. bijdrage f50; J. Wildvank, Delfzijl, coll. gift f10; Geref. Kerk, te Apel, zend.bl. f12.72; idem, saldo kalenders f8.70; idem, busjes meisjes langs de huizen f29.84; idem, Soembafilm f8.22; idem, gift f2.50; Joh. Troost, Haren f2.50; H. A. Hulzebos, Nieuwe Pekela, zend.busjes f150; idem, coll. f48; B. Vrolijk, Vlagtwedde, zend. busjes f55; L. J. v. Marle, Nieuw Buinen f6; E. Compaan, Zuidhorn, Geref. School f7; T. Douma, Nieuwe Schans, Jaarl. Soembacoll. f20.90; Geref. Kerk, Vriezenveen, dankoff. f10; Per Ds. J. H. Lammermtsma, App. 200 halve ct. f1; P. Pilon Pzn., Stedum, zend.vereer. f50; idem, Jongelingsveren. f20.46; ired M. V. Martha en Maria f25; Mej. Graafhuis, Haren, v. d. schoolkinderen f15.15½; Per idem, Bern. Emmelkamp, 125 h. ct. f0.62½; H. Reinders, Groningen, kl 6b Mulo f6.60; G. v. d. Zee, 2e kl. Mulo f16.20; A. Groenewold, Onderdendam, 120 halv. ct. f0.60.

Provincie Drenthe:

J. B. Beuving, Zweelo, schoolnikk. f8; D. Anholts, Oud-Schoonebeek, van een dankb. zuster f10; B. Roosjen, Diever, schoolbusje f13.65; Ds. H. Zandbergen, Dwingelo, v. d. Geref. Meisjesveren. f5; Ds. N. v. Haeringen, Zweelo, coll. gift f5;

Ds. J. E. Booy, Hijken, Dr. Catech. bus f6.50; Mej. J. H. Mulder. Mepped, gift v. h. tekort f2.50; idem, coll. gift f2.50; idem, Paaschcoll. f169.33; idem. nagift f5; Geref. Kerk Ruijnerwold-Koekange, voor Soemba f49.51; idem, Soembafilm f47; idem, gift f5; J. de Vries, Nw Amsterdam, busje Chr. School te Amst.veld f3.25; Ds. D. Drenth. bsjes Chr. school Roden, f11.75; idem, dankoffer i. d. coll. te Haulerwijk f100; idem, busje T. G. te Oosterwolde f12.41; idem, busje Chr. school f5.26; idem, saldo kalenders Vries f19.75.

Provincie Overijsel:

Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Betsy de Haan. f13; A. v. d. Mei, Deventer, koningin Wilhelmschool f10; D. M. B. Parlevliet, Enter f96.35; D. de Vries, Steenwijk, zend. busjes f64.03; idem, kasgeld f10; S. Malda, Lutton, bijdr. Maart/April f50; Geref. Kerk, Genemuiden f25, H. Munneke, Rijssen, v. d. Zend. Comm. f50; Ds. J. H. Broek Roelofs voor Bruchterveld, Soembafilm f18.20; idem, bijdragen f60; J. F. Fleurkc, De Krim, dankoffer f5; J. Kas-sies Azn., Vroomshoop, coll. gift f20; H. Bouma, Rouveen, huisbusje f17.50; J. Pals, Dalfsen, zend. busjes van D. Brinkman, J. Pals, G. J. Heida, J. v. d. Werf, M. Uulst, G. Wienen, A. Bosman, J. Lukas, U Everse, J. Stolte, U knotter, M. Uiterwijk f74.47; Geref. Kerk Blokzijl. diverse bijdragen (Soembafilm inbegrepen) f44.25; Geref. Kerk, Heetveld-St. Jansklooster, Java-Soembafilm f21.22.

Soembaweken Groningen:

Roodeschool f299; Appingedam f251.95; Ten Post f102.80; Veendam f186.27; Uithuizermeeden f631.75; Zuidhorn f180; Hoogkerk f220.25.

Soembaweken Drenthe:

Alteveer f35.70; Zuidwolde Dr. f77.50 Smilde f124.05; Vries f57.55.

Soembaweken Overijsel:

Borne f29.25.

Oost-Friesland en Bentheim:

Pastor Bronger, Bentheim, nag. Soembaweek en coll. gift M. 15 is f8.73; N. N. te Osterwald f116.28.

Van Heinde en Verre:

Studieclub Yserinkhuizen te Amsterdam f5.

1e tot en met 3e verantwoording	f 15570.64½
Totaal 4e verantwoording ..	f 4067.10

Totaal tot op heden .. f 19637.74½
Met aanbeveling en hartelijken dank,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Groningen, 25 April 1933.
Postrekening 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Op alle vleesch. — Ds. A. Merkelijn. — Van Zendingsaangelegenheden: De Keucheniuschool; Dr. H. S. Pruys; De inrichting van het Zeisterslot tot Zendingsmuseum. — Zending Zuid Holland Noord; Ds. P. H. v. Eijk en gezin; Dr. D. Verhagen en gezin. — Zending Utrecht en Gelderland: Jaarverslag van den Hoofd- en Schooldienst 1931—1932; Begroting van de Zending 1933. — Zuid Holland Zuid: Dr. A. C. Zwaan en gezin. — Zending Friesland: Zending in Crisistijd. — Zending Noord Holland: Visitatie-rapport; Het nieuwe zendingsbusje; Zomerconferenties te Lunteren; Statistiek der Zending op Midden Java over 1932. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

OP ALLE VLEESCH.

Ik zal uitstorten van mijnen Geest op alle vleesch.

Hand. 2 : 17a.

Wij belijden met heel de Christenheid te gelooven: een heilige, algemeene, Christelijke Kerk.

De algemeenheid dier kerk is heel duidelijk aan het licht getreden op den Pinksterdag, toen de Heilige Geest werd uitgestort. Toen is de Kerk wereldkerk geworden.

Dat de genade niet tot Israël beperkt zou blijven, daarvan legt het Oude Testament telkens getuigenis af. Ik wijs U bijvoorbeeld op Jesaja 11 : 10: „Want het zal geschieden, te dien dage, dat de heidenen naar den wortel van Isaï, die staan zal tot een banier der volkeren, zullen vragen.”

Maar vanaf den Pinksterdag treedt duidelijk in vervulling, wat in het Oude Testament was voorspeld. In het talenwonder laat God het zien, dat het Zijn bedoeling is Zijn Kerk te vergaderen uit gansch het menschelijk geslacht.

* * *

Petrus heeft daarop gewezen in zijn Pinksterrede. Door den Geest gedrongen tot spreken, na het spottend optreden der ongeloovige Joden, toont hij op meesterlijke wijze aan, wat hier is geschied. En om zijn betoog te staven, beroept hij zich op Joël, den profeet van het Pinksterfeest. Deze had voorspeld, dat, na de door hem aangekondigde oordeelen, God ook weer zegenend en vertroostend zou optreden, en dat vooral daarin, dat Hij Zijnen Geest zou uitgieten op alle vleesch.

* * *

Het trekt onze aandacht, dat Petrus spreekt van **u i t s t o r t e n**. Zeker, er worden in de Schrift ook andere werkwoorden gebruikt in verband met wat er op Pinksterfeest is geschied. Zoo is er sprake van **g e v e n** van den Geest en **z e n d e n** van den Trooster. Maar meer gebruikelijk is toch, van het uitstorten of uitgieten van den Geest te spreken. En dat woord ziet op de kracht waarmede de Geest komt, maar vooral op den rijkdom der uitstorting en op de veelheid der gaven. Als God wat geeft, dan geeft Hij „mild en overvloedig”. Zoo als de regen zich uitstort over de velden en de dorstige aarde verkwikt, zoo deelt God stroomen van levend water door Zijn Geest aan Zijn Kerk uit. Als God Zijn Geest geeft, dan geeft Hij Hem geheel, dan geeft Hij Hem met al Zijn werkingen. Dan ontvangt de Kerk den Geest der wijsheid en des verstands, den Geest des raads en der sterkte, den Geest der kennis en der vreeze des Heeren.

En ditzelfde is het geval met ieder kind van God. Ieder kind des Heeren, dat de gave des Geestes ontvangt, ontvangt den geheelen Geest, den Geest met al Zijn werkingen en krachten. En het is de schuld van ons ongeloof, als wij slechts druppeltjes ontvangen, waar stroomen ons deel kunnen zijn.

* * *

En dan wijst Petrus er ook op, aanhalende het woord van Joël, dat de Geest op vleesch zal worden uitgestort. O p v l e e s c h. Het is een genadegave, want het woord „vleesch” ziet op de zwakheid

des menschen, op zijn vergankelijkheid, en dus ook op zijn zonden en gebreken. Zondige menschen ontvangen den Geest. Het is voor hun zaligheid noodig. Zij kunnen Hem niet missen, om verzekerd te zijn van hun rechtvaardigmaking, en om vorderingen te maken in de heiligmaking. Hij moet hun Christus en al Zijne weldaden deelachtig maken. God is zóó rijk in ontferming, dat Hij niet alleen Zijn Zoon geeft om het heil voor Gods uitverkorenen te verwerven, maar ook den Heiligen Geest om hun het heil door Christus verworven deelachtig te maken.

* *
*

En in die uitdeeling Zijner Genade maakt God geen onderscheid. Joël heeft geprofeteerd, dat God Zijn Geest zal uitgieten op alle vleesch. God maakt geen onderscheid tusschen jongen en ouden. De uitstorting des Geestes blijft niet tot het sterkere geslacht beperkt. Ook de vrouwen kunnen er in deelen. Want in Christus is geen onderscheid. In Hem is geen man en vrouw, Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid, barbaar en Scyth, dienstknecht en vrije.

Ja, ook het onderscheid in volk wordt bij de uitstorting des Geestes weggenomen. Israël is niet langer het bevoorrechte volk. Ook de heidenen kunnen tot Gods licht komen. Zij blijven niet van den Heiligen Geest verstoken. Weldra zal een Cornelius jubelen, dat God ook de heidenen in Zijn ontferming doet deelen, daar hij den Heiligen Geest heeft ontvangen. En als de Apostelen en later de Zendingelingen en de Dienaren des Woords het Evangelie van Gods genade in de heidenwereld indragen, dan werkt de Heilige Geest mede, en duizenden bij duizenden van Oost en West, van Noord en Zuid hebben dan Christus aangenomen als hun Heiland, doordat de Heilige Geest hun hart veranderde en hun oog verlichtte.

* *
*

Laat ons evenwel niet denken, dat dit alle vleesch betrekking heeft op alle menschen, ieder mensch in het bijzonder. O, dat willen velen, die spreken over het universeele der genade, en ook dit woord misbruiken ter verdediging van de leer der algemeene verzoening. Ja, God vergadert Zijn Kerk uit het gansche menschelijke geslacht. De uitstorting des Geestes is niet tot Israël beperkt. Maar dit „alle” ziet niet op alle menschen hoofd voor hoofd. De genade Gods is particulier. Alleen, die verordineerd zijn ten eeuwigen leven, die ontvangen den Geest.

Onderzoeken wij daarom onszelf of die Geest ook op ons is uitgestort, ook in ons woont. En bidden wij bij den voortduur om de vernieuwing, om de werking en om de leiding des Geestes.

v. R.

Ds. A. Merkelijn.

De sympathieke Zending van Magelang zal, als dit blad verschijnt, zijn vijf-en-twintig jarige ambtsbediening hebben mogen gedenken.

Het was op den 31sten Mei 1908, dat Ds. A. Merkelijn werd bevestigd als dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerk te Schoondijke in Zeeland. Hij heeft

dus den 31sten Mei zijn vijf-en-twintigste dienstjaar vervuld.

Ds. Merkelijn is geboren te Dordrecht 27 Sept. 1878. Reeds op school ontwaakte, onder de Zendingsvertellingen, die hij daar hoorde, bij hem de begeerte om ook zelf eenmaal in de Zending werkzaam te mogen zijn. Natuurlijk moest hij dan de weg der studie op. Eerst scheen het, dat die weg hem niet zou worden ontsloten. Maar

later opende de leiding des Heeren hem toch de gelegenheid om te gaan studeeren.

Na voorspoedig volbrachte studie werd hij Candidaat in de Theologie en nam hij een beroep aan naar de Kerk van Schoondijke, die nog steeds de aangenaamste herinnering aan dezen beminden dienaar bevaart.

Reeds in 1911 moest Schoondijke hem

Ds. A. Merkelijn.

missen. Met rijken zegen heeft Ds. Merkelijn daar gearbeid. En stellig zou hij er anders langer zijn gebleven. Maar 't was het werk der Zending, waarvoor Middelburg's Kerk hem in 1911 riep en waardoor de Heere hem den weg ontsloot tot den arbeid, dien hij reeds in jonge jaren begeerde als zijn levenswerk.

Den 25sten Mei 1911 werd hij bevestigd als missionair dienaar des Woords van Middelburg's Kerk in samenwerking met de andere Kerken van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Magelang werd het hem aangewezen arbeidsterrein. Na het vertrek uit Schoondijke hebben Ds. en Mevr. Merkelijn—Oerlemans eerst moeilijke tijden doorleefd. Eén van de twee kinderen, die de Heere hun gegeven had, moesten zij weer missen. En toen zij na enkele maanden van voorbereiding in 1912 naar Java vertrokken, werd weldra ook het andere kind ziek. Te vergeefs zocht men medische hulp, eerst in Indië en later in Holland. Na langdurige

krankheid nam de Heere ook dit kind tot Zich. Later zijn hun nog weêr drie kinderen geboren: Coba, Henk en Pieter, die allen een goede gezondheid genieten en waarvan er twee bij het laatste verlof in 1929 in Holland zijn achtergebleven tot voortzetting van hun studie.

In zijn Zendingsarbeid is Ds. Merkelijn, daarbij in alles gesteund door zijn trouwe gade, bijzonder rijk gezegend.

Wij Hollanders zijn niet gewoon elkan- der veel aardigs te zeggen. Vaak is er meer critiek dan waardeering. Maar we kunnen ons niet voorstellen, dat Ds. Merkelijn veel aanmerking op zijn werk heeft moeten hooren. Hij is door en door een Zendeling. En de Heere heeft hem voor den arbeid der Zending met rijke gaven toegerust. Ds. Merkelijn is een geloofsidealist, die ondanks veelvuldige teleurstelling het hoofd omhoog houdt, het doel in 't oog vat, en immer weer gemoedigd voortgaat. Steeds heeft hij met betrekkelijk weinig midde- len het werk te Magelang moeten verzor- gen. Op alle andere terreinen konden be- duidend hogere bedragen besteed, dan op zijn arbeidsveld.

Maar zijn organisatorisch talent wist met weinig middelen veel te doen. Rijke vruchten heeft de Heere hem op zijn arbeid in den loop van de ruim twintig jaren, die hij hier werkzaam was, te aanschouwen ge- geven. Magelang heeft een Inl. Gemeente, die in Ds. Siswawasana een eigen Inl. pre- dikant bezit. Voorts telt dit terrein thans twaalf gemeenten en twaalf andere plaat- sen, waar geregeld gewerkt wordt door een staf van Inl. helpers, die Ds. Merke- lijn ter zijde staan. De colportage is breed aangevat en werkt bijzonder vruchtbaar. De armen-kolonie te Blondo toont wat de Christelijke barmhartigheid vermag. Op onderwijsgebied staat Magelang op het zendingsterrein van Midden-Java met Solo en Djokja vooraan in de rij. En in 1932 heeft Ds. Merkelijn door de opening van het Zendingshospitaal, ook wat dezen hulp- dienst betreft, zijn inspanning bekroond gezien.

Stellig zal in deze dagen der gedachte- nis het hart van dezen beminden en door allen gewaardeerden Zendeling vervuld zijn geweest van dank aan God, die het werk te Magelang boven alle verwachting heeft gezegend.

Noch in Holland, noch in Indië is de 31 Mei onopgemerkt voorbij gegaan. Met groote dankbaarheid is Ds. Merkelijn met zijn gezin en arbeid inzonderheid door de Kerken in Zeeland, Noord-Brabant en Lim-

burg in gedachtenis geweest voor den troon van Gods genade.

Ook „*Het Zendingsblad*” biedt zijn gelukwensen hem aan, met de bede, dat de Heere hem nog onderscheidene jaren geve te arbeiden in het heerlijk werk, waartoe Hij hem riep, en dat Hij over zijn persoon, gezin en arbeid verheffe het vriendelijk licht van Zijn aangezicht.

W. B.

Van Zendingaangelegenheden.

De Keucheniuschool.

Licht en schaduw.

In verband met den druk der malaise, die Indië zoo ontzettend teistert, en de Regeering drong tot bijna drastische bezuinigingsmaatregelen, doorleeft de Keucheniuschool zeer moeilijke tijden.

Gelijk men weet, biedt de Keucheniuschool hare leerlingen een normaalschoolopleiding, die hen vormt tot onderwijzer voor de Standaardschool.

Op het zendingsterrein van Java hebben we drieërlei soort Inlandsche scholen: de zeer eenvoudige volksschool, de standaard-school en de Holl. Inl. school.

De opleiding voor volksschoolonderwijzers duurt slechts twee jaren. De Standaardschool had tot nu toe onderwijzers, die met goed gevolg een vierjarige normaalschool moesten hebben doorlopen. En voor de Holl. Inl. school, waar het Hollandsch de voertaal bij het onderwijs is, geeft de Holl. Inl. Kweekschool de noodige opleiding.

Tot heden ontvingen de onderwijzers voor onze Standaardscholen hun opleiding aan de Keucheniuschool. Van dit soort scholen, die uit zendingsoogpunt het meest van belang zijn, heeft onze zending op Java er 38. En aan elke volledige school zijn vijf onderwijzers verbonden. Het zijn inzonderheid deze scholen waarvoor het personeel door de Keucheniuschool opgeleid wordt. Deze onderwijzers, die een veel betere opleiding hebben ontvangen dan de volksschoolonderwijzers, genieten uit den aard der zaak ook een hooger salaris. Ten gevolge van den nood der tijden heeft echter de Regeering onderscheidene maatregelen getroffen, waardoor niet alleen de Standaardscholen, maar ook de Keucheniuschool zeer ernstig in het gedrang komen.

Vooreerst zijn de subsidies zooveel mogelijk verlaagd. Bestaande scholen mogen bijna niet meer worden uitgebreid. En voor de oprichting van nieuwe, gesubsidieerde scholen wordt vrijwel nooit meer vergunning verleend. Bovendien heeft de Regeering

bepaald, dat van een gesubsidieerde Standaardschool de laagste drie klassen, als er een vacature komt, niet meer met normalisten maar met volksschoolonderwijzers moeten worden bezet.

Het gevolg daarvan is, dat er de eerste jaren geen plaats meer zal zijn voor nieuwe onderwijzers, die aan een normaalschool, zooals de Keucheniuschool, zijn opgeleid.

In verband hiermede zijn reeds op twee na alle Christelijke normaalscholen op Java opgeheven. Alleen de normaalschool te Modjowarno en de Keucheniuschool te Djokja mochten nog blijven bestaan. Maar ook deze twee scholen worden gekortwiek. Reeds mochten er het vorige jaar Juli geen nieuwe leerlingen worden aangenomen, zooals anders gewoonlijk geschiedde. En ook dit jaar mag er met 1 Juli geen nieuwe klas worden gevormd. Zoodra dus de leerlingen der vierde klas hun eindexamen hebben afgelegd, en de leerlingen der tweede en derde klas een klas opschuiven, zal de Keucheniuschool in plaats van vier maar twee klassen meer tellen: een derde en vierde klas, maar geen eerste en tweede.

Ook dreigde reeds het gevaar, dat de Regeering den eisch zou stellen om de normaalscholen van Modjowarno en Djokja te combineeren tot één school. Hiervan heeft de Regeering voorloopig echter nog afgezien. Beide scholen mogen althans tot eind Juni 1934 nog zelfstandig blijven voortbestaan. Het gevaar is echter geenszins denkbeeldig, dat de Regeering het volgend jaar de vereeniging van beide scholen of de opheffing van één van beide zal vorderen. En als er geen verandering komt is het te vreezen, dat over twee jaren, wanneer de tegenwoordige leerlingen klaar zijn, noch voor de school te Modjowarno, noch voor de Keucheniuschool subsidie zal worden verleend. Voor de zending zou het een ramp zijn als de Keucheniuschool moest worden opgeheven. Naast de Opleidingsschool voor de vorming van helpers bij den dienst des Woords, was de Keucheniuschool van alle onderwijsinrichtingen het meest noodzakelijk. En die school, van zooveel beteekenis en waarde, wordt thans zelfs in haar bestaan bedreigd. Het zijn dus wel zeer donkere schaduwen, die zich over haar hebben uitgespreid.

Gelukkig mogen we echter ook van licht zijden spreken. De directeur, Br. J. A. Wiggers, die na zijn verlof in het laatst van Februari in welstand weer te Djokja is gearriveerd en zijn werk heeft hervat, deelde mede, dat op Zondag 19 Maart l.l. 19 leer-

lingen van de Keucheniuschool openbare belijdenis van hun geloof hebben afgelegd in het midden van de Javaansche Gemeente. Twaalf van hen kwamen uit Mohammedaansche gezinnen en ontvingen dien dag den heiligen doop. De andere zeven waren reeds als kind gedoopt. Dat was een heerlijke dag in de Gemeente Djokja. Te midden van al de donkere schaduwen die over de Keucheniuschool gaan, bracht die dag een rijke lichtglans van zegening.

En Zondag 27 Mei deden weer onderscheidene leerlingen belijdenis van hun geloof: drie jongens uit christelijke gezinnen en zeven, wier ouders Mohammedaan zijn. Dat was weer een lichtende dag.

Van de vierde klas blijven er nu nog slechts vier leerlingen over, die nog niet tot belijdenis kwamen. Ook deze vier hebben echter hun begeerte daartoe te kennen gegeven, maar zij willen het liever doen in de plaats, waar hunne ouders wonen. Twee van deze vier komen uit Mohammedaansche gezinnen.

De Heere heeft dus het onderwijs wel zeer bijzonder gezegend. Alle leerlingen der hoogste klas, waarvan de meesten Mohammedaan waren, zijn gebracht tot het geloof in Jezus Christus en willen daarvan belijdenis doen. Deze zegen, dien de Heer over het onderwijs, gaf, stemt tot rijken dank.

Dr. H. S. Pruijs.

Reeds heeft de dagbladpers gemeld, dat de nestor onzer missionaire artsen, Dr. H. S. Pruijs tegen 1 Januari 1934 ontslag heeft gevraagd uit den actieven dienst der Zending.

Dit verzoek om ontslag is nog niet behandeld in de vergadering der commissie van advies voor de zaken der zending van de Kerk te Amsterdam en de Kerkeraad te Amsterdam heeft hierover nog geen beslissing genomen. Het spreekt echter van zelf, dat dit ontslag hem op de meest eervolle wijze zal worden verleend.

Dr. H. S. Pruijs heeft een zeldzaam mooien en langdurigen staat van dienst.

In April 1894 is hij op vijftientwintig jarigen leeftijd als militair arts in dienst van het Gouvernement voor het eerst naar Indië gegaan.

Tijdens het eerste verlof van Dr. Pruijs moest Dr. G. J. Scheurer wegens ernstige krankheid uit Indië terugkeeren naar Holland. Dr. Pruijs, die den persoon en het werk van Dr. Scheurer had leeren kennen en waardeeren, verklaarde zich bereid om

over te gaan in den dienst der zending en de plaats in te nemen, die door Dr. Scheurer was verlaten.

Den 1sten October 1906 aanvaardde Dr. Pruijs de directie van het Petronella Hospitaal. Gedurende twaalf jaren heeft hij als directeur dit hospitaal bestuurd. De lijnen, door Dr. Scheurer getrokken, zijn door hem gestreng gehandhaafd. Tijdens zijn energieke leiding is het instituut van de hulphospitalen ingevoerd. In verband met het hoofdhospitaal te Djokja werden op onderscheidene plaatsen hulphospitalen gesticht. Velen dachten, dat de oprichting van die hulphospitalen op een mislukking zou uitloopen. Later is echter duidelijk gebleken, dat Dr. Pruijs wel heel juist had gezien. Niet alleen uit zendingsoogpunt, maar ook van medische zijde gezien, is het instituut der hulphospitalen een zeldzaam gelukkige vinding geweest.

In 1918 moest Dr. Pruijs om gezondheidsredenen de directie van het Petronella Hospitaal neerleggen.

Hij ging toen wonen in Wonosobo, waar hij een klein particulier ziekenhuis gedurende tien jaar heeft verzorgd. Allengs gaf de Heere hem weer herstel van gezondheid en kracht. Den 1sten Jan. 1928 is hij naar Djokja teruggekeerd om weer als missionair arts aan het Petronella hospitaal werkzaam te zijn.

In 1930 is Dr. Pruijs, nadat hij bijna 24 jaren onafgebroken in Indië was geweest, met verlof naar Holland gekomen. Bij zijn terugkeer in Juli 1931 dacht hij er nog niet over om den actieven dienst te verlaten en gepensionneerd te worden, ofschoon zijn langdurigen staat van dienst hem daartoe reeds sinds lang het recht verleende. Volmoed heeft hij bij zijn terugkomst in Djokja zijn werk nog weer hervat.

Den laatsten tijd beginnen echter zijne krachten af te nemen en acht hij den tijd gekomen om in rust te gaan. Deze zal hem gaarne worden verleend. Dr. Pruijs is reeds 64 jaar en heeft bijna veertig jaren in Indië doorgebracht. Ofschoon de rust hem gaarne vergund wordt, zien we toch dezen veteraan onder onze zendingsarbeiders noode heengaan.

De inrichting van het Zeisterslot tot Zendingmuseum.

Het prachtige Zeisterslot, een gebouw van historische betekenis, is, zooals reeds veelvuldig bericht werd, door het Gemeente-Bestuur van Zeist aangeboden aan den

Zendings-Studie-Raad om het in te richten tot een Zendingsmuseum.

Dit is metterdaad een vorstelijke aanbieding, ook omdat het voor dit doel zeer uitnemend geschikt is. Het spreekt echter van zelf, dat de inrichting van dit slot tot een Zendingsmuseum niet zonder kosten kan geschieden.

In het verslag, dat Ds. Boissevain, de secretaris van den Zendings-Studie-Raad, op de jaarvergadering daarover uitbracht, lezen we het volgende:

„Wel zijn de onderhandelingen over het museum met B. en W. van Zeist nog in 1932 begonnen, maar de eigenlijke besprekingen en de verdere plannen dateeren alle van 1933. Laat ik er alleen dit van zeggen — en ik doe dit vooral, omdat het toch wel goed is, dat allen, die dit verslag lezen het nog eens vernemen — dat het Dagelijksch Bestuur van den Z.S.R. zeer heeft geaarzeld of het in dezen tijd wel te verdedigen zou zijn om zulk een groot nieuw werk te entameeren. Weliswaar was het een buitengewoon aanbod, dat wij de beschikking over zulk een groot, historisch Slot op zoo bijzonder gunstige voorwaarden konden krijgen. Anderzijds hebben wij ons ook niet verheeld, dat het gevaar niet denkbeeldig was, dat velen in den lande zouden zeggen: is het geoorloofd, waar het werk in Indië op allerlei wijze besnoeid en de salarissen der zendingarbeiders verlaagd moesten worden, in ons land een nieuwe propaganda ter hand te nemen, die, zij het dan ook heel weinig, toch wel eenig geld zal kosten.

De redelijkheid van deze vraag werd in onzen kring ten volle erkend, maar niettemin meende men, dat een dergelijk aanbod, dat allicht in jaren niet zal terugkeeren en dat straks gelegenheid zal bieden om zendingspropaganda van de beste soort te drijven, niet van de hand mocht worden gewezen. Hadden wij dit gedaan, allicht zou ons straks door de zendingsvrienden in Nederland billijkerwijze het groote verwijt zijn gemaakt, dat het ons aan moed en vertrouwen had ontbroken.

Natuurlijk zal ook bij de inrichting van het museum terdege rekening moeten worden gehouden met de huidige tijdsomstandigheden. We zullen zoo eenvoudig mogelijk moeten beginnen, wat trouwens weer dit voordeel zal hebben, dat een gestadige groei de belangstelling levendig zal weten te houden.

Wij zouden niet gaarne zien, dat er ook maar eenig zendingsgeld, dat voor Indië bestemd is, voor het museum werd gevoet, maar anderzijds vertrouwen wij toch

ook, dat allen, die het zendingswerk breed zien en die weten, dat zendingsliefde en belangstelling de hechte basis van zendingskennis niet kan ontberen, zullen begrijpen, dat ook dit stuk van de home-base, dat door het buitenland en ook door de Roomsche Missie in ons land niet wordt verwaarloosd, ook voor de Protestantsche Zending in ons land van het grootste belang kan blijken te zijn.

Juist in een tijd, waar de Zending zich voortdurend als bedelares aandient en moet aandienen, laat zij het dan doen als een dienstknecht in koningsgestalte, die durft te toonen, dat zij niet slechts te vragen, maar nog veel meer te geven heeft. De opzet van het Zendingsmuseum beoogt juist dit, de Zending op meer concrete wijze dichter bij de menschen te brengen en zoo natuurlijk de menschen dichter bij de Zending.”

Tot zoover wat Ds. Boissevain schreef.

Reeds zijn er plannen voor de inrichting en instandhouding van dit museum ontworpen.

Er zijn echter nog geen definitieve beslissingen genomen. Eén en ander is nog in overweging. Ook de Zending van de Gereformeerde Kerken is uitgenoodigd tot medewerking aan het te stichten museum. Deze uitnoodiging is gericht tot alle zendende Kerken, alsmede tot de deputaten van de Generale Synode. De zendende Kerken hebben natuurlijk zelf hierover te oordeelen en te beslissen.

Uit den aard der zaak hadden de deputaten der Generale Synode geen opdracht van de Synode, hoe zij in dezen moesten handelen. Waar nu de Generale Synode spoedig samenkomt en de zaak niet zoo dringend is, dat niet op de beslissing der Synode kon worden gewacht, hebben deze deputaten besloten deze zaak ter Synode te brengen, opdat deze daarover besluite. Wat de Synode zal oordeelen weten we natuurlijk niet. Eenerzijds is de stichting van een museum voor de zending in 't algemeen zeer zeker wel van belang. Maar anderzijds zal moeten worden overwogen of de Kerken te dezer zake met andere corporaties kunnen samenwerken, alsmede of de staat der Generale Kas zal toelaten, dat de Zending onzer Kerken gaat meedoen, ook al is het, dat dit niet bijzonder groote bedragen zal vorderen.

Santpoort, 24 Mei '33.

W. B.

Zending Zuid-Holland Noord.

Ds. P. H. van Eijk en gezin.

(Bij de foto).

De tweede missionaire predikant van de Kerk te Delft is, als dit No. van het Zendingsblad verschijnt, weer op de terugreis naar Solo. Zeer verlangend zag men te

directeur van het Zendingshospitaal te Solo.

Ds. en Mevr. van Eijk-Boes verheugen zich in het bezit van twee lieve kinderen. Beiden zijn in Solo geboren. Gerrit Cornelis, die op de foto zoo half bij Moeder op de knie zit, is geboren 13 Maart 1926. En het meisje, dat op Vaders knie zit, dateert

Ds. P. H. van Eijk en gezin.

Solo uit naar zijn terugkomst. Dr. J. H. Bavinck is geruimen tijd door ongesteldheid verhinderd geweest aan den arbeid op dit groote zendingsterrein deel te nemen. Ds. van Eijk was met verlof in Holland. Dr. van Andel stond dus vrijwel alleen als missionair dienaar des Woords voor den omvangrijken arbeid, die voor drie dienaaren nog haast te veel is.

Het is voor de tweede maal, dat Ds. en Mevr. van Eijk-Boes thans uitgaan naar Java.

De eerste maal zijn zij in Juni 1925 vertrokken naar Solo. Na zeven jaren van zwaren arbeid, zijn zij het vorige jaar met verlof naar Nederland gekomen. Den 1sten Juni 1932 kwamen zij hier aan.

De tijd van verlof heeft hun goed gedaan. Met vernieuwde kracht keert Ds. van Eijk terug naar zijn zoo rijk gezegend arbeidsveld.

Het echtpaar van Eijk-Boes is 9 Juni, als zich geen verhindering heeft voorgedaan, te Genua aan boord gegaan van de Marnix van St. Aldegonde. Zij reizen zamen met Delft's missionaire arts Dr. Verhagen, de

van 26 April 1927 en heet Elisabeth.

In het No. van Juli 1925 is een en ander medegedeeld uit het leven van Ds. en Mevr. van Eijk. We zullen dat hier niet herhalen.

Stelle de Heere bij vernieuwing en in toenemende mate den arbeid van Ds. van Eijk ten zegen van Soerakarta's talrijke bevolking.

W. B.

Dr. D. Verhagen en gezin.

(bij de foto).

Dr. D. Verhagen, de bekwame Chirurg en bekende Directeur van het Zendingshospitaal te Solo, staat gereed om met zijn gezin weer terug te keeren naar Java om zijn mooien arbeid in den dienst der Zending van de Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden, te hervatten.

Het is voor de derde maal, dat Dr. Verhagen uitgaat naar Indië. De eerste maal ging hij in Juni 1919. In Augustus 1925 kwam hij met zijn gezin in Holland en genoot zijn eerste verlof. In October 1926 keerde hij weer naar Solo terug.

Het vorig jaar Juni bracht hem en de zijnen weer opnieuw met verlof in het Vaderland.

Ondanks den nood der tijden, heeft hij met zijn gezin gedurende dit verlof veel mogen genieten van het familieleven en het kerkelijke leven hier te lande, alsmede van het natuurschoon, dat Nederland in zoo

verlof deed genieten, zijn Dr. en Mevr. Verhagen met opgewektheid teruggekeerd naar hun arbeid, die hen zeer lief is geworden. Zij hebben hunne vier kinderen allen weer mede genomen. Leo en Arie, de oudste twee, zullen bij hun terugkomst het Christ. Lyceum te Bandoeng gaan bezoeken. Dickie wordt leerling op de Christ. Europ. school

Dr. D. Verhagen en gezin.

rijke mate biedt.

Zoodra dit No. van het Zendingsblad verschijnt, is Dr. Verhagen reeds met zijn gezin, als er geen verhindering is gekomen, weer op den terugkeer naar Solo. Den 8sten Juni zijn ze van den Haag naar Genua vertrokken om den volgenden dag daar aan boord te gaan van de „Marnix van St. Aldegonde”, die ze naar Java zal brengen.

In het No. van Juni 1926 hebben we één en ander uit het leven van Dr. Verhagen medegedeeld. Herhaling daarvan is overbodig.

Dr. Verhagen was bijna steeds te Solo als missionair arts werkzaam. Alleen heeft hij tijdens een verlof van Dr. Offringa in 1920—1921 de directie waargenomen van het Petronella-hospitaal. Zijn arbeid in Indië is verre van gemakkelijk geweest. Vaak heeft hij bijzonder veel werk moeten doen. Maar hij geniet een goede gezondheid en beschikt over groote werkkraft, zoodat hij veel arbeid heeft kunnen verrichten.

Dankbaar voor wat God hun in hun

te Solo. En Marianne, die 20 Juli a.s. pas drie jaar wordt, blijf natuurlijk nog bij Moeder thuis.

Dr. Verhagen en zijn gezin reizen tegelijk met den miss. predikant van Solo, Ds. P. H. v. Eijk. Brengende Heere hen in welstand in Solo terug en blijve Hij hun gezin en arbeid in de komende jaren rijkelijk zegenen.

W. B.

Zending Utrecht en Gelderland.

Jaarverslag over den Hoofd- en School- dienst 1931—1932.

Laat ik mogen beginnen met de betuiging, dat in dit verslagjaar Gods rijke gunst ons deel was en het werk voortgang had. Een zware slag trof ons door het zeer onverwacht overlijden van onzen hooggeschatten Goeroe-Indijl: Toekimin Martowijono, in wien men, vooral in Poerwodjo, een getrouwe en toegewijde kracht heeft verloren, waardoor er ook eenige vertraging en stagnatie in den geregelden gang van den arbeid is geweest.

De toestand in de verschillende gemeenten is wel bevredigend te noemen, al geeft de helaas voorkomende uitbreking tot openbare zonden toch nog veel te denken.

Een algemeen euvel is, dat de middagsamenkomsten der gemeente veel slechter bezocht worden dan de morgendiensten; aan den anderen kant is er toch een willen luisteren naar de tucht van Gods Woord.

Voor zoover ik de gemeenteleden heb bezocht (Palihan en Temon en Tlepok heb ik nog niet bezocht), was er ook overal wel degelijk een begrijpen van de beteekenis van het Christendom voor hen. Bijna allen begrepen en wisten er ook van te getuigen, dat ze eertijds geen vrede hadden, maar nu wel. Dit laatste geldt natuurlijk alle als niet-Christen geboren geloovigen. Maar ook de als Christen geboren wisten bijna allen het onderscheid. Overal is ook waar te nemen een opleving naar het Evangelie toe. In den laatsten tijd is deze opleving wel het sterkst te Semajoe en te Geparang.

Semajoe.

Over Geparang schreef ik U reeds meer malen. Niet zoozeer over Semajoe. Onze niet-gediplomeerde vriend Ngadio Martosoehadi schijnt de kunst te verstaan de menschen belangstelling te doen krijgen voor het Christendom.

Er zijn nu twee huisgezinnen en 1 alleenwonend man, die in dit jaar getrouwe kerkbezoekers zijn geworden, terwijl steeds meerderen belangstelling gaan toonen. Ik geloof stellig, dat er in Oelap-Oelap, dat is 1½ uur loopen van de woning van den Goeroe van Semajoe, een geopende deur voor het Evangelie is.

De groei is wel klein, maar er is allerwege belangstelling.

Met de school aldaar wil het nog niet erg. Het hooge aantal leerlingen aan het begin van het jaar ingeschreven zakt in den loop van den cursus altijd weer tot even over de 50.

Daarom heb ik met 1 Juli, den hoofdonderwijzer laten wisselen met een goed onderwijzer uit Temon en ik heb goede hoop, dat het nu beter zal gaan.

Geparang.

Ook hier toenemende belangstelling. Een maand of vier geleden waren 30 menschen in dooponderricht. Het kerkbezoek is goed. Een blij symptoom is, dat uit de plaats zelf meerderen zich bij de gemeente hebben geschaard. Eén droevig geval is er bij. Een nog niet lang geleden gedoopt gemeentelid gebruikt opium.

Eerlang zal er te Gandek een bijpost komen, waar 24 menschen reeds nu vrij getrouwd de middagsamenkomsten bezoeken. 's Morgens komen zij in Geparang tezamen. Maar ook hier is de school het zwakke punt. Het aantal leerlingen schommelt altijd zoo om de 50. Zeer waarschijnlijk een gevolg van de grenzelooze plichtsverzaking van den door Ds. van Dijk ontslagen onderwijzer.

Mas Samuël, ofschoon een der oudsten onder de Goeroes-Indjil, verricht met groote opgewektheid en trouw zijn arbeid aldaar. Tusschen Semajoe en Geparang in ligt Koetoardjo. Ook dit is een hoopvolle post.

Koetoardjo.

Den Goeroe Mas Soetodimedjo acht ik zeer hoog. Hij is ijverig en trouw in het werk der verbreiding van het Evangelie en dat van vermaan. Hij was ook de fam. Hartman tot grooten steun. Zij sprak met zeer veel waardeering over hem.

Hier zijn zooals ik reeds eerder mocht melden 4 jonge Mohammedanen door den doop in de kerk van Christus ingelijfd en er is van den kant van de leerlingen der schakelschool zeer veel belangstelling voor het Evangelie. Als die jongens komen, is de kerk haast te klein. Een gezegende vrucht van de samenkomsten met de Chineezers is, dat een Chineesche vrouw nu vrij getrouwd de Zondagsdiensten bezocht heeft. Of dit zoo blijven zal, moet nog blijken.

Ook hier viel een schaduw, doordat de Kringkiosk-colporteur 3 maanden moest worden geschorst, wegens gedwongen huwelijk.

Djenar.

Dicht bij Geparang ligt, meer aan den kant van Poerworedjo, de post te Djenar. Even klein nog als Semajoe doch niet zoo hoopvol. Eerst wel, maar toen indertijd de Sadrachs-Christenen met de Zending braken, is hij teruggelopen tot een onbetekenenden post.

Sinds de laatste maanden is er echter rondom Djenar weer hier en daar een kleine opleving te constateeren, en als de oeroe-Indjil Mas Soerodjo zijn best doet — en ik heb geen reden daaraan te twijfelen — zal onder den zegen des Heeren de nieuwe kerk, die daar straks zal staan, wel vol komen met getrouwe bezoekers. Zooals ik U reeds meldde, heeft hier de Chinees, die lid is van de Javaansche kerk aldaar, voorgesteld om wat de nieuwe kerk kosten zal, aan de Zending voor te

schieten tegen terugstorting van f 100.— per jaar. Misschien dat dit nieuwe gebouw straks ook nieuwsgierigen binnenlokt en deze daardoor komen tot kennis van Gods wegen.

U verder voerende tot het lage land, komen wij bij den Indischen Oceaan te Palihan, waar men vanuit het huis van den Evangelist de zee kan hooren bruisen.

Palihan.

Dit is een steeds groeiende gemeente met een flinken voorganger: Mas Doellah. Hij preekt en catechiseert goed en is thuis in het kerkrecht ook en begrijpt het doel van kerkregering en kerkelijke tucht. Hier heb ik helaas nog geen bezoeken afgelegd bij de gemeenteleden, zoodat ik alleen maar een zeer algemeenen indruk kan weergeven. Ik geloof, dat de toestand in deze gemeente vrij goed mag worden genoemd, althans als men in aanmerking neemt, dat het een nogal jonge gemeente is, voor het meeren-deel bestaande uit Christenen, die uit den Islam zijn overgekomen.

Temon.

Dit is wel de beste gemeente wellicht, die wij in ons ressort bezitten. Zij is op Poerworedjo na de oudste en zeer velen, die een leidende positie bekleeden in school of kerk, komen hier vandaan. Ook hier voert een goede Goeroe Mas Danoemihardjo den herdersstaf. Alleen kan hij niet zoo goed preeken als Mas Doellah. Zijn preeken zijn exegetisch zwak. Overigens is hij een kundig catecheet en een verstandig leider der kudde. Gelukkig is een aanklacht tegen hem onwaar bevonden. Ook hier is een langzame groei waar te nemen. Er zijn op het oogenblik menschen in dooponderricht; de laatste 6 maanden is er echter in de toename der doopcandidaten stilstand gekomen in tegenstelling met Palihan.

Alhoewel het voor de dessa-bewoners vooral in het laatste jaar zeer moeilijk is om in geld bij te dragen voor de kerkelijke huishouding, zoo geloof ik, dat hier de voorgangers daarvan de schuld zijn. Zij hebben het te gemakkelijk gehad in den eersten tijd. De Zending betaalde alles. Op de laatste Goeroe-vergadering heb ik ze ernstig op het hart gebonden om er naar te streven zooveel mogelijk tot 10 % van hun inkomen voor Gods Koninkrijk af te zonderen en dat ook aan hun gemeenteleden te leeren.

Dit euvel geldt bijna alle gemeenten, ongetwijfeld de meeste voorgangers; Mas Wirja, meen ik maakt daarop een uitzondering.

Ik zal er gedurig over spreken, ook met de onderwijzers.

Tlepok.

Over Tlepok hoop ik U apart verslag te doen als ik er geweest zal zijn. Zeker zal U dit jaar nog bereiken het visitatie-rapport, dat ik voor de a.s. classe (die in Augustus samenkomt) wel zal opmerken naar aanleiding van de in den tijd van Augustus—November te houden visitatie in dezelfde kerken van ons ressort. Ik hoop er echter voor dien tijd enkele dagen te verblijven. Een goede thermometer is, dat deze kleine kudde haast boven vermogen offert voor de zaak des Heeren. Hier is een hulpbank opgericht, die goed loopt. De bijpost Redjosari behoort kerkelijk onder Tlepok, wat de Evangelieverkondiging betreft.

De school daar gaat langzaam aan vooruit. De bevolking is er nog lang niet van doordrongen, dat althans elementair onderwijs ook voor allen noodzakelijk is. Dit geldt eigenlijk wel alle scholen. Het percentage dat de geheele school doorloopt is nog veel te klein tegenover de velen, die in de eerste klas zitten. We verlaten nu de lage landen en keeren via Poerworedjo terug naar de bergposten. Via Semagoeng, waar de vervolgschool staat, die zeer waarschijnlijk begin volgend jaar eindelijk haar eigen gebouw zal krijgen, gaan wij naar Kesingi en Dermosari.

Kesingi.

Niet zoo lang geleden leek het, zooals ik U ook reeds meldde, dat in Kesingi de niet-christelijke bevolking niet meer toegankelijk was voor 't Evangelie. Sinds kort is daarin verandering gekomen. Een heel gezin: man, vrouw en 2 kinderen, zijn reeds 2 maanden getrouwe kerkbezoekers. Dat is een van de hoopvolste dingen, die ik in deze 1½ jaar heb mogen meemaken.

De nieuwe kerk is bijna klaar. Wanneer alles blijft meelopen, dan zal zij uiterlijk in September a.s. wel in gebruik kunnen worden genomen. De Goeroe Mas Moenjamin Partosentono is een ijverig en verstandig man.

Ook de dessa-school, die wij daar hebben, mag zich verheugen in een toename van het aantal leerlingen. Financieel staat deze kerk helaas nog erg zwak.

Dermosari.

Over een zeer steilen heuvel bereiken wij vanuit Kesingi Dermosari, hoewel in vele opzichten op Kesingi gelijkend, toch weer

een eigenaardig verschil vertoonend met deze; een verschil dat moeilijk onder woorden is te brengen. Zij is kleiner en niet als Kesingi in het bezit van eigen Kerkeraad. Maar toch ook wel een hoopvolle post, omdat hier méér dan elders jonge menschen tot het Evangelie worden getrokken. De dessa-school die wij bezitten, is wel niet zoo goed bezet als die van Kesingi, maar ook deze gaat goed vooruit.

De schoolopziener heeft zijn tevredenheid geuit over de beide scholen, evenals over de vervolgschool der Zending te Semagoeng, die haar leerlingen ontvangt hoofdzakelijk van deze beide zendingsscholen. Volgens den inspecteur is hier de toestand, zooals hij moet wezen. Liefst natuurlijk 5 of zeker 3 zendingsscholen met één zendingsschool, maar op z'n minst toch zeker 2 zendingsscholen met 1 zendingsschool. Voorganger van Demosari is de Goeroe-Indjil Thomas; voor zoover ik hem heb kunnen controleeren, een ijverig man, die al z'n best doet om de gemeente vooruit te brengen.

Kleben.

Weer teruggekeerd naar Poerworedjo breng ik U naar Kleben, de jongste gemeente van het ressort toen ik in Poerworedjo aankwam. Ze dateert pas van 1929. Dat in aanmerking genomen, kunnen wij tevreden zijn. Er is steeds nog toename van het aantal leden. Er zijn nu sinds kort 2 huisgezinnen uit een Sadrachiaansche gemeente tot ons overgekomen, en bovendien een gewezen ouderling van die gemeente. Dat is natuurlijk een zeer verblijdend iets. Waarschijnlijk zullen dan op meerdere plaatsen overgangen volgen van de Sadrachianen. Deze post bestaat eigenlijk uit 2 posten, die zoo spoedig mogelijk apart dienen te worden bearbeid, omdat ze zoover uit elkaar liggen. Van centrum tot centrum is het vlug loopende, wel een uur. Dat is wel niet zoo ver, maar het zeer sterk geaccidenteerd terrein maakt het werken daar zwaar. Het *eigenlijke Kleben* met de gesubsideerde volksschool en de sinds 1 Juli bestaande vervolgschool, is gelegen op een prachtig punt, dat zeer veel belooft voor de toekomst, omdat reeds nu 170 leerlingen zich hebben opgegeven, die ook wel volhouden, aangezien de jeugd hier inderdaad leergierig is.

Dicht bij Patihombo (de plaats waar de Goeroe-Indjil woont), het andere centrum, n.l. te Tegalsari, is in October een dessa-school opgericht, die veel belooft en reeds 75 leerlingen telde. Ofschoon haar reeds

dadelijk concurrentie werd aangedaan door de oprichting van een Roomsche school, heeft ze een leerlingenaantal van 40 kunnen handhaven. De oprichting van de vervolgschool -van Kleben heeft geen uitbreiding van personeel tot gevolg, omdat er bijvoorbeeld te Kleben best een onderwijzer kan worden gemist, zooals het hoofd van de volksschool mij verzekerde.

Voorts ben ik verplicht een vervolgschool te openen te Pendem, waarheen de niet-gesubsideerde kracht van Semagoeng zal gaan. Ook door deze school is geen uitbreiding van personeel noodig. De bevolking heeft om deze school dringend verzocht. Deze 2 scholen zullen naar ik vast vertrouwen, goed opnemen en twee uitnemende voorposten vormen in dit deel van ons ressort. Ik vertrouw, dat U deze beide scholen zult goedkeuren.

Over den Goeroe-Indjil van Kleben schreef ik U meermalen. Ik denk dat hij nog een half jaar te Patihombo zal verblijven en dan vervangen zal worden door Mas Djasmin van Kali-Bata.

Kali-Bata.

Dat is nog maar een heel zwakke post. Er is een man tot het geloof gekomen, die echter niettegenstaande alle verguizing standvastig is gebleven en daardoor tot een zaad zal worden voor zijn omgeving. In Banjoe-Asin, dat ook tot Djasmin's ressort behoort is nu de echtgenoot van een Menadonees in dooponderricht. Zij is een Javaansche vrouw. Te Banjoe-Asin wordt nu elken Zondagmiddag koempoelan gehouden door een Christen-Gouvernements-onderwijzer te Banjoe-Asin en Mas Djasmin. De Loerah van Banjoe-Asin is net in het hospitaal geweest; dat is dus weer een aanknoopingspunt te meer.

Zooals U wellicht weet is Mas Djasmin meteen de bedienaar van een polikliniek van ons hospitaal, niet zoo heel ver van zijn huis. Hij vindt dit echter wel een bezwaarlijke binding ten opzichte van de Evangelieverkondiging. Dat heeft hij mij kort geleden gezegd. Ik vind het uit een heel anderen hoofde een bezwaar, n.l. omdat bij zulk een combinatie overplaatsing haast onmogelijk is. Een bezwaar is ook, dat deze man niet in de kampong woont onder de desagenooten, maar aan den grooten weg, zoodat het dagelijksch contact steeds op verbroken wijze wordt onderhouden. Als de opvolger daar komt kan dit wellicht veranderd worden. Dat hoop ik U dan te zijner tijd wel te melden.

Wij zijn reeds zoo ongemerkt van Kleben

via Banjoe-Asin in Kali-Bata gekomen, het wordt tijd, dat wij ons haasten om via den grooten weg weer naar Poerworedjo te spoeden om Oelosobo te bezoeken. Maar eerst moet ik U nog melden, dat ik van plan ben den jongen colporteur te Kesingi, zoodra deze een goede vrouw heeft gevonden, te doen wonen in Banjoe-Asin, ook een voorpost. Dan is de verzorging dezer verstrooide leden ook niet al te zeer afhankelijk van den Goeroe-Indjil te Kali-Bata, al is Djasmin's ijver zeer goed. Die colporteur kan dan wat intensiever, ook met de lectuur, den bodem bearbeiten.

Oelosobo.

Oelosobo de jongste post, doch naar de openbaring van dezen post te beoordeelen: de hoopvolste.

Het bezwaar van Djasmin wordt blijkbaar door Mas Goeroe Joenoes *niet* gedeeld. Hij doet graag het polikliniekwerk en het zendingswerk in engeren zin. Bij hem zijn ook zeldzaam vereenigd een goed verpleger van het lichaam en een trouwe herder der schapen, alsmede een ijverig evangelist.

1 Juli wordt de nieuwe desaschool aldaar geopend, die met 25 leerlingen zal beginnen. De tweede desaschool in ons ressort, die een desa-onderwijzer tot hoofd krijgt.

Zooals U weet zijn op 5 Mei 15 volwassenen en 8 kinderen daar gedoopt en is er veel belangstelling voor het Evangelie. Een groot uur loopen van Oelosobo het gebergte in zijn 6 belangstellende menschen, die zooveel mogelijk geregeld worden bearbeid en bezocht. De koempoelans worden gemiddeld door 34 personen bezocht.

Poerworedjo.

Thans keeren wij terug tot den hoofdpst: Poerworedjo. De gemeente hier zal naar wij hopen begin 1933 volledige zelfstandigheid erlangen. Financieel kan dat. Moge dat door Gods goedheid bestendigd worden, en het spook der bezuiniging hier geen obstakels in den weg stellen. Sinds verleden jaar September bezitten wij ook hier de zendingsschool. Deze school begon met ± 70 leerlingen, was eind van den cursus rijk ± 50 leerlingen; dit is zeer hoopvol te noemen. Hoeveel nieuwe leerlingen zullen worden ingeschreven is nog niet zeker. Men loopt in de Javaansche wereld niet hard van stapel met het geven van leerlingen. Trouwens deze school heeft te kampen met haat van den kant der Mohammedanen.

Het gemeentelijk leven hier is nog lang niet wat het wezen kan. Een verblijdend

teeken is, dat de offervaardigheid is toegenomen. De middagdiensten zijn treurig leeg, maar dit komt hoofdzakelijk, doordat er op twee plaatsen dienst is en een groot aantal kerkgangers thuis hoort op het hospitaal of daar dichtbij woont en dan 's middags daar ter kerk gaat. Er zijn hier allerlei vereenigingen. Wellicht veel te veel voor zulk een klein groepje. Er is een vereeniging van het hospitaalpersoneel. Er is een afdeling van de Moeda-Christen Djawi. Er is een vereeniging Pakempalan Christen Djadjar (deze beoogt voornamelijk Bijbelstudie en onderling hulpbetoon). Onlangs is een afdeling opgericht van den Christen-Javaanschen Vrouwenbond, als ik het zoo noemen mag. Wanneer deze vereeniging werkelijk haar plannen ten uitvoer brengt, kan ze zeer veel goeds tot stand brengen. Trouwens, datzelfde geldt ook van P. K. D. Behalve deze vereenigingen op specifiek geestelijk terrein, is er ook een Begrafenis-Vereeniging.

Toen ik voor het eerst dit verslag overlas, kon ik de verzuchting niet onderdrukken. Is dit nu alles? En inderdaad zuiver menschelijk bezien is wat wij zien van het resultaat van het Zendingswerk een droevig resultaat te noemen, maar gelukkig, dat wij de vrucht van ons werk niet heelemaal kunnen aanschouwen. Bij dit alles moeten wij echter niet vergeten hoeveel malen aan hoevele honderden, ja duizenden het Evangelie wordt gebracht.

Behalve de patiënten in het hospitaal: polikliniekpatiënten en zaalpatiënten, bereikt het Evangelie in geschrift elken maand 6000 personen door de Mardi-Redardja. Dit zijn wel is waar voor een groot deel telkens dezelfde menschen, maar ze hooren dan toch elke maand het Evangelie.

Zoo was het althans verleden jaar. Bovendien wordt het Evangelie gebracht aan zeker 900 leerlingen per dag, die het toch ook meedragen naar huis. Nog valt te melden, dat ook de Christelijke Wandkalender per jaar 5000 menschen bereikt. Deze allen tezamen genomen met nog degenen, die door de Goeroe's-Indjil in particulier gesprek worden bereikt, vormen toch een respectabel getal, al is dat getal weer niet zoo groot in verhouding tot de 500.000 zielen van ons geheele ressort.

De vrucht van dit alles is niet na te rekenen, maar zal niet uitblijven. Als wij slechts bedenken, dat wij moeten arbeiden met inspanning van alle krachten, maar dat alleen van God de zegen komt en

vooral, dat Hij om den zegen wil gebeden zijn, dan zullen de stroomen van zegen komen, komen tot beschamens toe en het zal aan ons worden vervuld: Eer zij roepen zal ik antwoorden.

Dat geve ons God.

Met broedergroeten en heilbede

Uw dienaar om Christus' wil,

A. F. KEUCHENIUS.

Begroting voor de Zending 1933.

Hoofd- en Schooldienst.

Ontvangsten in Indië:

Gouvernementssubsidie voor de

Scholen f 9.800.—

Schoolgelden - 500.—

Bijdragen in Indië - 650.—

Huren - 450.—

Colportage Boekhandel - 350.—

Kortingen op salarissen:

a. Miss. Predi-
kant f 630.—

b. Evangelisten - 1.122.—

c. Onderwijzers - 1.476.—

In Nederland:

Quota:

1. Amerfoort

14.58 % f 4.860.97

2. Apeldoorn

11.80 % - 3.934.12

3. Arnhem

14.46 % - 3.820.96

4. Breukelen

7.29 % - 2.430.48

5. Harderwijk

13.85 % - 4.617.60

6. Tiel

4.75 % - 1.583.64

7. Utrecht (clas.)

10.22 % - 3.407.35

8. Utrecht (stad)

10.80 % - 3.600.72

9. Zutphen

12.25 % - 4.084.16

Aandeel Med. dienst in reis- en
vergaderkosten - 33.340.—

Tekort - 3.882.—

f 52.500.—

Uitgaven in Indië:

Salarissen f 36.410.—

Pensioenen - 1.172.—

Onderwijs - 2.675.—

Colportage - 1.000.—

Bijdrage Kerk Tlepok - 700.—

Reiskosten - 1.700.—

Onkosten in Indië; belasting,

assurantie enz. - 400.—

Huren - 270.—

Onderhoud gebouwen - 1.000.—

Chr. Javaansch Boekenfonds - 75.—

In Nederland:

Emeritaatstractement - 4.020.—

Storting Pensioenfonds - 850.—

Bureaunkosten - 200.—

Reiskosten - 250.—

Vergaderingskosten - 350.—

Zendingsstudieraad - 200.—

Repatriëeringsfonds - 1.000.—

Onvoorziene uitgaven - 228.—

f 52.500.—

Aldus vastgesteld door den Raad der

Geref. Kerk van Utrecht in zijne vergade-
ring van 14 November 1932.

Ds. R. E. v. ARKEL, Praeses.

Ds. P. CH. VAN DER VLIET,
Scriba.

Begroting voor den Medischen dienst.

Ontvangsten in Indië f 62.577.30

Ontvangsten in Nederland:

Quota:

1. Amersfoort

14.58 % - 1.487.16

2. Apeldoorn

11.80 % - 1.203.60

3. Apeldoorn

14.46 % - 1.474.92

4. Breukelen

7.29 % - 743.58

5. Harderwijk

13.85 % - 1.412.70

6. Tiel

4.75 % - 484.50

7. Utrecht (classis)

13.26 % - 1.352.52

8. Utrecht (stad)

7.76 % - 791.52

9. Zutphen

12.25 % - 1.249.50

100.— % f 10.200.—

Af: tijdel. korting - 1.020.— - 9.180.—

Subsidiën pro mem.

Geraamd tekort f 2.359.—

f 74.116.30

Uitgaven in Nederl. Indië .. f 66.376.30

Uitgaven in Nederland:

Storting Pensioen-

fonds Eur. Per-

soneel f 2.800.—

Toelage 3e Genees-

heer - 2.500.—

Rente Oblig. Leeningen f 8000 en f 8500	-	990.—
Aflossingen Leeningen	-	1.000.—
Porto's enz.	-	50.—
Zendingsstudie-raad	-	100.—
Kosten vergaderingen en drukwerken	-	300.—
	-	7.740.—
		f 74.116.30

Aldus vastgesteld door den Raad der Geref. Kerk van Utrecht in zijne vergadering van 14 November 1932.

Ds. R. E. v. ARKEL, Praeses.

Ds. P. CH. VAN DER VLIET,
Scriba.

Zending Zuid-Holland Zuid.

(Bij de foto).

Dr. A. C. Zwaan en gezin.

Eindelijk zal het er dan toch van komen, dat Zuidland's dokter A. C. Zwaan overeenkomstig zijn sinds lang gekoesterden wensch, als missionair arts zal uitgaan in den dienst der Zending. Onderscheidene malen is hij met een zendende Kerk in

correspondentie geweest, maar telkens kwam er verhindering tusschenbeide.

Thans echter heeft de Kerk te Rotterdam hem benoemd om haar als Miss. arts in Banjoemas te gaan dienen en heeft hij die benoeming aangenomen. D.V. zal hij reeds 19 Juli a.s. met de Dempo van Rotterdam naar Java vertrekken.

Anthonie Cornelis Zwaan is de oudste zoon van den Em. miss. predikant Ds. C. Zwaan, die omstreeks 20 jaar in de Zending te Djokja gewerkt heeft en daarvoor predikant was te Zevenhoven.

Op 1½ jarigen leeftijd is de jonge Anthon Zwaan met zijn ouders vertrokken naar Java. Zijn jeugd heeft hij doorgebracht te Djokja waar hij is opgegroeid met de kinderen van Scheurer, Bakker en Pruijs. Behalve tijdens het verlof van zijn Vader in 1910, is hij tot 1915 in Indië geweest.

Met twee jeugdige broers is hij in dat jaar gerepatriëerd en verder bij familie in Holland opgevoed.

Na te Den Helder de H.B.S. te hebben bezocht, werd hij in 1918 student in de medicijnen te Amsterdam. Hier haalde hij in 1925 zijn arts-diploma, waarna hij zich in September van dat jaar vestigde te Zuidland en is daar tot heden in een drukke dokterspraktijk werkzaam geweest.

In April 1927 trad hij in het huwelijk met Mej. Nelly van Dalen, geboren te Am-

Dr. A. C. Zwaan en gezin.

sterdam, dochter van den Rijksontvanger van Dalen te Dongen.

De Heere heeft hun huwelijk gezegend met een drietal lieve kinderen: Corry, geb. 25 Mei 1929; zij zit op het tafeltje; Tonny geb. 15 Mei 1930; hij staat tusschen Vaders knieën en vindt het blijkbaar zeer belangrijk, dat hij gekiekt wordt; en Ceesje (Cornelis) die 29 Juli l.l. is geboren en op Moeders schoot zit.

Dat Dr. Zwaan gaarne de Zending wilde dienen is wel te verstaan.

In de jaren der rijpere jeugd was hij nog te Djokja en groeide bij hem als van zelf de begeerte om ook eenmaal in de Zending te mogen arbeiden.

Thans is de vervulling van dit lang gekoesterde ideaal nabij. Waarschijnlijk zal hij op Java te Poerbolinggo de plaats gaan innemen van wijlen Dr. Voegesang.

Het is voor zijn ouders een rijk voorrecht weer een zoon als miss. arts te zien uitgaan in Zendingsdienst. Gelijk men weet, is een jeugdiger broer miss. arts te Djokja.

Brenge de Heere het echtpaar Zwaan—van Dalen met hun gezin in welstand op de plaats der bestemming om Hem daar in het mooie werk der Zending te dienen.

W. B.

Zending Friesland.

Zending in Crisistijd.

Jaarverslag over 1932.

Waarde Broeders en Zusters.

Bij het schrijven van ons jaarverslag over 1932 behoeven wij, helaas!, niet te zoeken naar een bepaald gezichtspunt van waaruit wij ons zendingswerk in het afgelopen jaar zouden kunnen beschouwen. Voor den hoofddienst, maar vooral voor de hulpdiensten, zijn de gevolgen der huidige economische crisis zóó groot, dat het haast vanzelf spreekt, dat wij als hoofd boven dit jaarverslag plaatsen: **Zending in crisistijd.**

Toen wij in het begin van 1932 de begroeting opzonden voor het nu reeds weer enkele weken ingegane jaar 1933 konden wij niet bevroeden, ook al hielden wij er toen reeds duchtig rekening mee, dat de crisis een dergelijken haast catastrophalen omvang zou aannemen als zich nu begint af te tekenen.

Nu plaatst het schrijven van een jaarverslag van de Zending ons **altijd in de „crisis”**, d.w.z. in het „oordeel”. Zending zelfs is „crisis”werk, omdat de Evangelie-

verkondiging spreekt van Hem, Die gezet is tot een val en een opstanding van velen. De zending brengt de Javanen dus in de crisis, plaatst hen voor de beslissende keuze: kiest u heden wien gij dienen zult.

In meer bijzonderen zin geldt dit echter ons, die dat Evangelie hier brengen op Java. Telkens weer gevoelen wij, hoe de verantwoordelijkheid voor de honderden christen-Javanen, die aan onze zorg zijn toevertrouwd en voor de tienduizenden Javanen, aan wie wij het Evangelie nog hebben te brengen en wier zielen God toch ook van ons eischen zal ons schier elken dag plaatst in de crisis, in het oordeel Gods.

Bij het terugzien op ons zendingswerk in het afgelopen jaar is dan ook het eerste wat bij ons opkomt een gevoel van schuld. Wij behoeven in dit jaarverslag wel geen verantwoording te doen van onze persoonlijke tekortkomingen bij de uitoefening van ons zendingswerk, maar dit ongeschreven, alleen voor God beleden deel van ons jaarverslag is er toch wel een zeer wezenlijk bestanddeel van, en als wij straks vertellen van velen, die in dit jaar tot belijdenis kwamen van hun geloof in Jezus als hun Zaligmaker, dan moet gij telkens in gedachten houden de bijna acht maal honderduizend Javanen op ons terrein, die wij **niet** hebben kunnen bereiken en die toch rondom ons wonen en die God op onzen weg heeft geplaatst.

In hoeverre de slapheid van ons geloof, de onzuiverheid van onze bedoelingen, het gebrek aan algeheele toewijding aan de ons opgelegde taak, ons tekort aan liefde, ons niet genoeg vervuld zijn met den Heiligen Geest en ons te weinig bidden en vasten, mede schuld zijn aan dit niet tot bekeering komen van zoo vele Javanen is een vraag, die wij wel zeer ernstig hebben te overwegen nu wij terugzien op het werk, dat door ons werd verricht in het jaar 1932, een vraag die wij echter ook U voorleggen, broeders en zusters in Friesland, omdat de verzorging van het Zendingswerk in Keboemen en Karanganjar en ten deele in Wonosobo een arbeid is die God U heeft toevertrouwd. Het jaarverslag van ons zendingswerk in 1932 plaatst ook Uw toewijding en belangstelling en liefde en gebed in de „crisis”, in het oordeel.

Het is echter niet zoozeer deze geestelijke crisis, waarover ik u in dit jaarverslag schrijven wil, als wel de economische wereldcrisis en haar gevolgen voor Indië, meer speciaal voor ons Zendingswerk in 1932.

Dat de economische crisis, waaronder

heel de wereld gebukt gaat, ook ons Indië niet zou voorbijgaan was wel te verwachten, temeer waar Indië als doorvoerland van stapelproducten zulk een belangrijke plaats inneemt in het geheel van den wereldhandel.

Met hoe groote sprongen echter de welvaart hier in Indië is achteruitgegaan, wordt U pas duidelijk uit enkele „cijfers en feiten”, die ik hier onder laat volgen, om U eenigszins te doen zien wat het crisisjaar 1932 voor Indië beteekende.

Als gevolg van de crisis werd het grootste deel der suikerfabrieken (d.w.z. 70 à 80) stopgezet. Dat beteekent de ineenstorting van een belangrijk deel van het economische leven in vele gebieden op Java. In het Regentschap Keboemen bijv. staat een suikerfabriek, de sf. „Remboen”, die haar velden heeft van Keboemen tot Koe-toardja, een lengtegebied van tientallen Km.'s en een oppervlakte van honderden H.A. De inkrimping of stopzetting van den aanplant van suikerriet beteekent de werkeloosheid van honderden Javanen en een derving van inkomsten aan landhuur, die voor de Javanen in dezen tijd haast niet te dragen is.

Vrijwel hetzelfde geldt van de meeste andere cultures. Zoo wordt momenteel bijv. op 450 rubberondernemingen niet meer getapt.

Tengevolge van dit alles liep de waarde van onzen uitvoer van bijna f 1600 mill. in 1929 terug tot ongeveer f 500 mill. in 1932, en het is te voorzien dat deze daling in de volgende jaren nog grooter zal worden.

De waarde van den invoer daalde in diezelfde periode van meer dan f 1000 mill. tot nauwelijks f 300 mill.

Het is licht te begrijpen dat bij zulk een situatie de landsmiddelen schrikbarend achteruit liepen, n.l. van f 525 miljoen in 1929 tot iets meer dan f 250 mill. in 1932, ondanks de verzwaring van den belastingdruk. Wanneer van de inkomsten de noodzakelijke uitgaven aan renten en aflossingen, die op zichzelf reeds meer dan f 100 mill. bedragen, zijn afgetrokken, blijft er niet eens voldoende meer over om de salarissen der ambtenaren (\pm 150 miljoen) en hun pensioenen (ruim f 60 miljoen) uit te betalen. Al het andere, waaronder ook de subsidies, moet dus uit leeningen worden betaald.

Zoo is het niet te verwonderen dat het tekort der Indische schatkist in de laatste jaren onrustbarend aangroeide. Leverde 1929 nog een batig saldo, 1930 bracht

reeds een tekort van f 85 miljoen; 1931 een nadeelig saldo van f 150 miljoen en het laatste jaar nog tekort van meer dan f 100 miljoen. Dat wil dus zeggen dat in drie jaren tijds een tekort werd gevormd van f 350 miljoen, terwijl het tekort over 1933, ondanks alle bezuinigingen en verhoogingen der belasting, geraamd wordt op meer dan f 100 miljoen.

Zoo zijn wij het jaar 1933 ingegaan met een haast ongelooftijken schuldenlast van ongeveer f 1500 miljoen. En het is de vraag of het dieptepunt der depressie reeds is bereikt. En ook al beluisteren wij wat de crisis zelf betreft hier en daar een meer optimistisch geluid, de gevolgen van de stopzetting van zoo vele bedrijven zal eerst recht worden gevoeld in de komende jaren.

Het spreekt wel haast vanzelf, dat in deze algemeene crisis, de inlandsche landbouw, als de belangrijkste bron van volkswelvaart hier in Indië, al spoedig betrokken werd.

In normale tijden produceert het overgrote deel der landbouwbedrijven op Java meer dan voldoende voedsel voor eigen gebruik. Voor hen, die sawah's bezitten of kunnen huren is dan ook bij de gelukkig overvloedige oogsten in deze crisisjaren geen hongersnood te duchten.

De moeilijkheden ontstonden echter door de catastrophale prijsdalingen der laatste jaren, waardoor het geld in de dessa's begon te ontbreken. Zij die sawah's bezaten bleven in leven door het overvloedige voedsel, maar konden voor hun overschot geen prijzen maken, die hen in staat stelden hun landrente te betalen, zich kleeren aan te schaffen, hun schuld op de credietbanken af te lossen e.d. Nog erger werd dit voor de ontslagen arbeiders op de suikerfabrieken en andere cultures of voor hen die slechts een huis en erf met klapperboomen bezaten. De opbrengst aan klappers alleen liep reeds in 1931 in het Regentschap Karanganyar met f 1 mill. terug (dat is meer dan de helft). De koelieloonen daalden tot f 0.10 of minder per dag in de meeste dessa's. Alleen op de grootere plaatsen kon een dagloon van f 0.20 of meer worden gemaakt. Daarmee moesten dan gezinnen van gemiddeld 5 tot 8 personen worden onderhouden! Budgetten van f 30.— tot f 35.— per jaar zijn dan ook geen uitzonderingen meer! En de Regeering heeft duizenden halve centen in omloop moeten brengen omdat de cent voor de dessahuishouding van dit oogenblik een geldstuk van te hoge waarde is geworden.

Geen wonder, dat de achterstand op de volkscrediet- en regentschapsbanken schrikbarend toenam, hier en daar zelfs tot 70 en 80 %, en dat op vele plaatsen in plaats van met geld met goederen betaald werd, maiskolven, padi (rijst), klappers e.d.

De dessa's, die anders een hecht economisch geheel vormen, en heel wat zware slagen kunnen opvangen door hun groot aanpassingsvermogen, krijgen het in dezen tijd ook zwaar te verantwoorden, temeer nu de talloze Javanen uit de steden weer naar hun oude dessa terugkeeren. Ook duizenden Javaansche contractkoelie's, die in Deli geen werk meer kunnen vinden, zoeken nu hun oude dessa's weer op en vergrooten er er werkloosheid en armoede. Zodoende heeft de bevolking in vele streken van Java niets meer om een stoot op te vangen. De cijfers der pandhuizen wijzen op een sterken teruggang en de aard der panden wijst uit, dat de menschen niets meer te beleenen hebben.

Het spreekt wel haast vanzelf, dat wij in onzen Zendingsarbeid, ook in den **Hoofddienst** steeds meer met deze armoede in aanraking komen, ook al verhuizen nog steeds vele van onze christenen uit armoede naar elders. Onze Christenen werden evengoed door de crisis getroffen als de anderen. Velen van hen konden zich niet vaker dan één, hoogstens tweemaal per dag een maaltijd verschaffen, en moesten verder met een strootje hun honger trachten te stillen of te vergeten. In verschillende gemeenten bleken de diaconiekassen niet in staat in dezen noodtoestand te voorzien, evenmin als de goeroe's, ook al hebben zij persoonlijk getracht deze armoede zooveel mogelijk te lenigen.

Zoo werd het duidelijk dat op andere wijze raad moest worden geschapt. Na een rondgang door de verschillende gemeenten, waar het zwaarst werd geleden onder de gevolgen der crisis, hebben wij toen met behulp van gegevens van onze goeroe's een lijst samengesteld van die gezinnen, die noodzakelijk moesten worden ondersteund, om ze voor honger of ondervoeding te bewaren, en gesproken over de beste wijze waarop ze konden worden geholpen, en overleg met onzen Europeeschen kring, die gaarne tot helpen bereid bleek. Nadat een bedrag was bijeengebracht, dat onze voorloopige begrooting zelfs verre overtrof, kon voor sommigen een sawah worden gehuurd, waardoor ze werk en voedsel kregen; anderen werden aan kleeren geholpen of hun schulden op de bank afbetaald;

weer anderen ontvingen een bedrag aan geld om daarmee een handeltje te beginnen en vele anderen, die te oud of te gebrekkig waren om te werken, konden voor honger worden bewaard door een dag- of weekgeld of door uitdeeling van rijst, het hoofdvoedsel der Javanen, dat wel erg goedkoop is tegenwoordig, maar dat bij de groote schaarschte aan geld in de dessa's toch door velen niet kon worden gekocht.

Eén omstandigheid maakte het ons gemakkelijker de werkloosheid ook onder onze eigen Javaansche christenen te bestrijden en dat was de prijsdaling. Daardoor toch kon in dezen tijd in verschillende gemeenten aan **kerkbouw** worden gedacht. Het opgespaarde geld kon niet beter worden belegd, naar het mij voorkwam, dan in kerken, die nooit goedkoopster konden worden gebouwd dan in dezen tijd. Materialen en arbeidsloonen beide waren tot een minimum gedaald en in een enkele gemeente, zooals in Kalenggedong, ontvingen de christenen als arbeidsloon eenvoudig hun dagelijksch brood en niets meer. Ds. Van Dijk werd te hulp geroepen voor het maken der vereischte teekeningen, de leden van den Europeeschen kring in Keboemen en Karanganyar toonden hun zendingsbelangstelling ook door ruime giften en op deze wijze konden 4 kerkjes worden gebouwd, één in **Wera**, waarover ik reeds schreef in „Uit Keboemen”, één in **Pamrian**, één in **Kalenggedong**, die alle drie nog in 1932 gereed kwamen en straks één in **Premboen**. Zoo is de crisis op ons terrein tenslotte nog dienstbaar gemaakt aan de bestrijding der armoede en werkloosheid met als resultaat een 4-tal keurige kerkgebouwen, m.n. die in Wera en Pamrian, die het jaar 1932 stempelen tot een jaar van kerkbouw.

In geestelijken zin kan gelukkig ook ondanks de crisis van „Kerkbouw” op ons zendingssterrein in 1932 worden gesproken. Evenals verleden jaar heb ik in verschillende gemeenten telkens weer eenige dagen doorgebracht in de hoop door deze meer intieme aanraking met onze goeroe's en andere Javaansche Christenen den innerlijken groei en opbouw der gemeente te bevorderen.

Ook waren deze bezoeken in vele gevallen bevorderlijk voor de **directe evangelisatie** door het opzoeken van de prijaji's in zulk een dessa, vooral van hen, met wie de helper reeds eenig contact had gekregen, en voorts door het organiseren van zgn. „poernamans”. Het woord „poernama” beteekent „vol”, en wordt speciaal gebruikt

om de „volle maan” aan te duiden. De Javanen gaan dan dikwijls niet slapen en de kinderen spelen heel den nacht door op het erf. Van deze gewoonte maakten wij graag gebruik door op zulk een avond een dessabijeenkomst te organiseeren, waar één van de goeroe's of ik zelf een inleiding hield over een of ander onderwerp van algemeen belang, in verband met den godsdienst, bijv. over „poeasa” (het vasten) of over „tirta marta (het levenswater) e.d. Tot nu toe zijn zulke „poernamans” een groot succes gebleken, waar heel wat niet-christenen met het evangelie in aanraking konden worden gebracht. Niet iedere dessa leende zich daartoe echter even goed. Vandaar dat sommige helpers op het idee kwamen een „avondschool” op te richten, waar de oudere dessa-menschen lezen, schrijven en rekenen konden leeren. Met de verstgevorderden werd dan één der evangeliën gelezen, die maar 3 tot 5 cent kosten en welker aanschaffing voor de meesten daarom geen bezwaar opleverde. Ook op deze wijze werden velen geregeld onder de beademing van het Evangelie gebracht.

Behalve de verzorging en innerlijke opbouw der gemeenten en de directe evangelisatie is de **geregelde instrueering van onze helpers en onderwijzers** een voornaam deel van onze taak. Elken Vrijdag kwamen de helpers dan ook geregeld naar Keboemen om met mij de moeilijkheden van den arbeid te bespreken, om in gemeenschappelijk gebed de vreugden en nooden van onzen arbeid voor God uit te spreken, om samen de preekschets te behandelen voor den komenden Zondag en voorts allerlei maatregelen te treffen, die voor den geregelden voortgang van het werk noodig zijn. Het persoonlijk bezoek aan de dessa en deze Vrijdag-samenkomsten met de goeroe's stonden ook in 1932 weer in het centrum van heel onzen arbeid in den Hoofddienst.

In het afgelopen jaar heb ik 42 maal in het Javaansch gepreekt; 38 maal hield ik in de gemeenten het H. Avondmaal en 21 maal mocht ik den H. doop bedienen. Bovendien kwam Ds. Van Dijk van tijd tot tijd nog enkele dagen naar Keboemen om mij in den arbeid terzijde te staan.

Het aantal **gedoopte leden** in onze 14 gemeenten bedraagt thans 861, het aantal **belijdende leden** 382. Op 31 Dec. '32 j.l. waren 54 volwassenen in dooponderricht en omstreeks 100 ongedoopte volwassenen bezoeken geregeld de godsdienstoefeningen onder wie verscheidenen reeds om dooponderricht hebben gevraagd. In het afgelo-

pen jaar werden **35 volwassenen en 34 kinderen gedoopt**; 11 doopleden deden openbare belijdenis; 35 kinderen werden geboren, 11 leden ontvielen ons door den dood. Het aantal kerkelijk gesloten huwelijken bedroeg 10. De opbrengst der kerkelijke bedragen en collecten was f 1609.81, dat wil dus zeggen **ongeveer f 1.90 per hoofd per jaar** (iets minder dan verleden jaar toen het ruim f 2.— was). Het is een verblijdend teeken, dat de gevolgen der crisis zich het minst openbaren in de bijdragen voor het kerkelijk leven. Wie het Javaansche leven kent weet hoeveel hij heeft moeten offeren van zijn „leeftocht”, wanneer in dezen tijd nog bijna f 2.— per hoofd wordt opgebracht. Overigens moet hieraan worden toegevoegd, dat het gemiddelde in de dessa natuurlijk veel lager is dan bijv. in de kotta Keboemen.

Een belangrijk feit in het kerkelijk leven van onze Javaansche christenen was de tweede **Synode** van al onze Javaansche Kerken, ditmaal in Djokja, waar o.a. de Javaansche Kerkenorde werd besproken en vastgesteld.

Over de afzonderlijke gemeenten kan ik dit jaar kort zijn. Veel van hetgeen ik verleden jaar schreef is ook nu nog van kracht, en behoef ik thans niet te herhalen. Slechts enkele belangrijke feiten dienen in dit jaarverslag te worden gememoreerd. Zoo voor Wéra de ingebruikneming van het nieuwe kerkgebouw den 1sten October en de instelling der ambten (2 ouderlingen en 2 diakenen) den 11den Dec. j.l. Eén dezer ouderlingen was Soekardja, onze helper in Wéra, en de andere één der oudere christenen, op wiens gedrag vroeger nog al eens wat aan te merken viel, maar van wien ik reeds in mijn vorig jaarverslag kon zeggen, dat wij bij hem verbetering bespeurden. God heeft ons gebed verhoord en het was dan ook voor ons allen een blijde dag, toen hij als ouderling door de gemeente gekozen, de vorige maand in het ambt kon worden bevestigd.

Over **Karanganjar** zijn helaas minder goede mededeelingen te doen. In plaats van Samikin, over wien minder goede geruchten gingen, had ik daar Makoen geplaatst van Idjo. Diens vrouw, over wie ik ook in mijn vorig jaarverslag reeds geschreven heb, verwekte opnieuw zulk een ergernis door haar haast krankzinnig optreden, dat Makoen noodgedwongen naar Djana moest worden overgeplaatst, waar hij weer, evenals vroeger in Wéra, tot gewoon onderwijzer werd aangesteld. In zijn plaats kwam Wasita, een onderwijzer van

Djana, naar Karanganjar, om daar als helper de gemeente te verzorgen, die door de gebeurtenissen van het laatste jaar een goede verzorging wel zeer noodig heeft. Wasita zag erg op tegen zijn nieuwe meer verantwoordelijke en moeilijke taak, maar hij is gegaan in het volle vertrouwen dat God hem riep. Wij hopen en bidden dat God zijn vertrouwen niet beschamen zal.

In Idjo kwam in Makoën's plaats, zooals ik reeds zeide, Samikin van Karanganjar. Met grooten ijver heeft hij zijn taak daar aanvaard, aanvankelijk niet zonder zegen. Vooral in het even buiten onze terreingrenzen liggende Karang-Gedang vond hij veel gehoor onder de leden der Sadrachgemeente aldaar. Ik zelf ben daar ook eens voorgegaan in een godsdienstoefening, die met de nabesprekingen vele uren in beslag heeft genomen en waarvoor veel belangstelling was, zelfs van de zijde van „Mohammadjah” (een orthodox-Mohammedaansche vereeniging) en van de „Partai Indonesia” (een communistisch getinte inheemsche vereeniging), in verband waarmee ook enkele vertegenwoordigers der dessa-politie deze koempoelan hebben bijgewoond. Wij wachten rustig af welke resultaten deze beweging onder de Sadrachianen in Karang-Gedang voor onze zending, speciaal voor de gemeente in Idjo, moge hebben. God moge daartoe den ijver van onze Samikin zegenen.

In het afgelopen jaar vertrok één van onze beste helpers. R. Samuel, van Groedjoegan naar Medan. Wij schreven daarover reeds eerder uitvoerig in „Uit Keboemen”. Zijn collega en opvolger Naslim, die meer dan een jaar met hem had samengewerkt, bleef daar nu dus alleen over, gelukkig terzijde gestaan door een flinken kerkeraad.

Van de andere gemeenten mogen in het bijzonder Kaleng Gedong en Premboen nog worden genoemd, waar een gezegende vooruitgang te bespeuren valt. De groei in de nieuwe gemeente van Kaleng Gedong maakte de bouw van een klein kerkgebouwtje noodzakelijk, dat kortgeleden in gebruik werd genomen.

Ook de school in Premboen wordt, door de steeds wassende gemeente aldaar, te klein. Op een gemeentevergadering is het verlangen uitgesproken naar institueering, terwijl het plan bestaat een onderwijzerswoning van de zending, die thans niet meer wordt bewoond, tot een kerkje om te bouwen. De Prov. Zendings-Synode van Friesland heeft daartoe reeds haar toestemming verleend.

Tenslotte nog iets over Pamrian. Hoewel

deze post dichtbij Keboemen ligt wordt zij toch niet zoo dikwijls door ons bezocht, omdat ze, met de gemeenten van Keboemen en Glonggong, door een eigen Javaanschen predikant wordt verzorgd, Pandita Soeséna. In de laatste maanden zijn wij er echter nog al eens geweest. Eerst voor de kerkbouw, later om er eenige dagen te logeeren bij den helper en tenslotte den 26sten November bij de ingebruikneming van de mooie nieuwe kerk, waarvoor heel wat belangstelling was. Zoo waren er o.a. vertegenwoordigers zoowel van het inlandsch bestuur (de Wedana van Koetawinangoen) als van het Europeesche bestuur (de Assistent-Resident van Keboemen). Mevrouw Van Dijk, die met Ds. van Dijk juist enkele dagen bij ons logeerde, verrichtte de openingsplechtigheid door onder ademlooze stilte de deur van het kerkgebouw met een haar plechtig overgerekte sleutel te openen. Voor de betrekkelijk arme gemeente van Pamrian was het nieuwe kerkgebouw haast een wonder en men las op alle gelaat de dankbare vreugde voor de groote dingen, die God aan hen gedaan had.

Van veel en velerlei zou ik U nog gaarne wat hebben verteld om U iets te doen zien van het innerlijke leven der gemeente, om u te doen meeleven in onze vreugden en zorgen. Hoe zou bijv. Uw hart zich met mij hebben verheugd, als ge er bij tegenwoordig waart geweest, toen één van onze afgedwaalde christen-Javanen uit Premboen weer met berouw tot ons terugkeerde en belijdenis deed van schuld. Hoe zouden vele cijfers en namen van onze helpers voor U beginnen te leven als ik vertelde van hun persoonlijk leven en van hun vele, vele moeilijkheden; van Samikin, die enkele jaren geleden zijn vrouw verloor en die nu binnenkort, als God geen beterschap geeft, ook de oudste van zijn drie achtergebleven kinderen zal moeten missen; van Makoën, die zoo gaarne zijn Heiland wilde dienen in het werk der evangelieverkondiging, maar wien God een anderen weg gewezen heeft en die nu zijn Meester volgt, dragende Zijn kruis; van Jasoen, onzen trouwen helper in Djana, die dag en nacht gereed staat om het Evangelie van den eenigen Zaligmaker te brengen aan ieder met wie hij in aanraking komt.

En zoo zijn er zoo velen. Met ontroering zoudt ge met mij opmerken tijdens het verblijf in de dessa's, hoe het zuurdeeg van het Christendom langzaam doordringt in heel de dorpsgemeenschap. Het offeren aan de geesten houdt op, het dobbelspel vindt

steeds minder liefhebbers, de belangstelling voor het religieuze leven neemt toe. In een enkel prijajigezin bijv., ergens dicht bij de Zuidkust, spraken wij van 's middags 4 uur tot diep in den nacht over de dingen van het geestelijke leven, over de angst voor God, door onze zonde, waarvan wij door Jezus alleen worden verlost; over den eenigen God, die onzienlijk en toch kenbaar is; over den strijd tusschen goed en kwaad, zooals die ook in de wajang wordt uitgebeeld, maar dan toch anders dan wij die als christenen zien, over „de rust der zielen” van hen, die Jezus volgen, over de theosofie naar aanleiding van enkele boekjes van Annie Besant, die ook in het Javaansch zijn vertaald, over de Javaansche gewoonte om de zonden af te wasschen „in de Noordelijke en de Zuidelijke Oceaan” en over zoo veel, dat hun harten beroerde.

Hoemeer ik U zou vertellen van al deze ontmoetingen, hoe meer Uw eigen geloof zou worden gesterkt, en hoe meer Uw liefde en ijver zou worden opgewekt voor ons heerlijke zendingswerk. Deze uitweidingen zouden echter ons jaarverslag veel te uitgebreid doen worden. Daarom hopen wij, dat ook het weinige, dat wij U konden meeheelen, voldoende moge zijn geweest om Uw eigen zendingswerk weer dichterbij U te hebben gebracht en U Uw zendingsroeping bij vernieuwing te hebben bewust gemaakt waaraan wij, niet het minst in dezen crisistijd, zulk een behoefte hebben.

In een volgenden brief hoop ik nu bij welzijn nog verslag uit te brengen over den schooldienst, den medischen dienst en de colportage en over onze beide Hollandsche scholen in Keboemen en Gombong. Vooral in dat verslag zal uitkomen hoe de gevolgen der crisis hoe langer hoe meer in ons Zendingswerk ingrijpen, zoo zelfs dat wellicht aan heroriëntering, m.n. voor den schooldienst, zal moeten worden gedacht.

Met hartelijke groeten

Uw dw. br. in Chr.

H. BERGEMA.

Keboemen, 17 Jan. 1933.

Zending Noord-Holland.

Visitatie rapport.

Het vorige jaar den 10den November is er een visitatie gehouden in het Petronella Hospitaal te Djokja. Visitatoren waren Ds. K. van Dijk en Dr. J. H. Bavinck. Het rapport dezer visitatie, dat ons een belangrijken blik geeft in de dingen van het hospitaal, geven we door aan de lezers van het Zendingsblad. Het luidt als volgt:

„Eerste gedeelte van de vergadering. Aanwezig: Dr. Groot en de visitatoren.

1. **Polikliniek.** Het getal menschen dat iederen dag de polikliniek bezoekt, is zeer groot, circa 300. Dat is oorzaak dat van persoonlijke geestelijke bearbeiding op de polikliniek weinig komen kan. Wel wordt er door een goeroe een toespraak gehouden tot de menschen, wordt er met hen geboden en wordt onder hen Christelijke lectuur verspreid. Maar al deze geestelijke arbeid onder de polikliniek-patiënten is moeilijk en zichtbare vruchten zijn er ook maar weinige. De menschen komen niet alle tegelijk, dus de samenkomst waarin de goeroe spreekt, wordt telkens gestoord door het binnenkomen van nieuwe patiënten enz.

De polikliniek-patiënten betalen als regel een kleine vergoeding, al is het ook nog zoo weinig. Voor de meer gegoeden wordt thans een afzonderlijk gebouwtje ingericht op Klitren. Verwacht wordt dat de prijaji's en in het algemeen de meer gegoede Javanen er dan eerder toe zullen komen, de polikliniek te bezoeken. De meesten van hen voelen zich thans niet goed thuis onder de groote scharen patiënten, en hun tijd is bovendien te kostbaar dan dat zij zoo lang kunnen wachten. Is er eenmaal een afzonderlijke polikliniek voor de beter gesitueerden, dan kan met hun wenschen rekening worden gehouden. Van hen zal een bijdrage gevraagd worden van f0,50 à f1,00 per visite.

2. **Zaal.** Op de zalen liggen patiënten van allerlei klassen en standen. Ook prijaji's zijn er. Deze betalen een verpleeggeld van f0,50 à f2,50 per dag.

Op de boxzalen worden geen samenkomsten gehouden. Deze zalen zijn feitelijk een aaneengesloten reeks kleine kamertjes, zoodat een toespraak hier niet mogelijk is. Op de andere zalen wordt twee maal per week, éénmaal voor de vrouwen en éénmaal voor de mannen, een samenkomst gehouden, die ook door patiënten van andere zalen wordt bijgewoond.

Ook verder wordt er uiteraard op de zalen gewerkt, en wordt aan de patiënten het Evangelie verkondigd. Een colporteur bezoekt geregeld de patiënten. Er wordt geboden, gedankt en ook uit den Bijbel gelezen. Toch is de geestelijke arbeid die op de zalen geschiedt, in het algemeen te weinig, en er wordt dan ook ernstig over gezonnen op welke wijze daarin verbetering kan worden aangebracht.

3. **Helpers.** De geestelijke verzorging van de helpers is wel een van de aller-moeilijkste vraagstukken in een groot

hospitaal. Er zijn onder de helpers wel veel goede en ijverige werkers, maar in het algemeen ontbreekt het toch te veel aan zendingserichtheid. Dat komt ongetwijfeld voort uit het feit dat hun verplegingswerk hen zeer in beslag neemt, maar vindt bovendien zijn oorzaak in de omstandigheid dat voor hun eigen geestelijke verzorging vaak te weinig geschieden kon. Sinds enkele weken houdt Dr. F. L. Bakker nu geregelde vergaderingen met hen, waarin over allerlei geestelijke zaken gesproken wordt.

Tweede gedeelte van de vergadering.

Enkele afgevaardigden van de verplegers komen ter vergadering. Met hen wordt uitvoerig gesproken over de geestelijke belangen van het ziekenhuis. Ook zij gevoelen dat in het algemeen de verplegers te kort schieten in hun zendingstaak. De eischen van de medische verzorging zijn zeer zwaar, de patiënten zelf gaan ook hoe langer hoe meer eischen stellen, de verplegers zelf zijn voor een groot deel nog jong, en velen van hen zijn in hun werk minder een roeping van Gods wege, dan wel een aardisch beroep. De verplegers zelf gevoelen het als een bezwaar, dat voor hun geestelijke verzorging zoo weinig geschiedt. In verband daarmee wordt de opmerking gemaakt dat het zeer gewenscht is dat het ziekenhuis een eigen goeroe-Indjil verkrijgt. Wel is ook nu al een van de goeroe's-Indjil opgedragen om in samenwerking met twee andere goeroe's Indjil den arbeid in het hospitaal waar te nemen, maar deze regeling bevredigt toch niet. Deze goeroe Indjil wordt nog teveel gezien als iemand die van buiten af in het hospitaal komt werken. Men heeft behoefte aan iemand die als het ware geheel één wordt met het hospitaal, die dag aan dag met de verplegers verkeert, kortom die geheel in het hospitaal wordt ingelijfd. Dan zou ook de geestelijke verzorging van de jongere verplegers veel beter tot haar recht kunnen komen dan tot dusver geschiedde.

Terk beseft men het verschil van vroeger en nu. Vroeger was alles veel kleiner, de verplegers waren over het algemeen ouder, en onder hen waren verschillende, die een groot geestelijk overwicht hadden. Nu is alles zoo veel grooter, maar daardoor ook minder intiem. De onderlinge geestelijke band wordt minder gevoeld. De maatschappelijke, aardse, uiterlijke dingen vragen meer aandacht, allerlei nieuwe stroomingen nemen de harten der jongeren gevangen. Op de hulphospitalen vindt men

nog vaak iets van wat er vroeger was. Vandaar dat de geestelijke kracht van die hulphospitalen vaak zoo groot is. Verschillende gemeenten zijn rondom zoo'n hospitaal gegroeid.

De oud-patiënten worden tot nu toe niet door de verplegers bezocht. Wel worden hun namen opgegeven aan de goeroe's Indjil van de ressorten. De verplegers zijn zeer dankbaar voor de lezingen van Dr. F. L. Bakker, met de daaraan verbonden gelegenheid tot het stellen van vragen op allerlei gebied.

De verhouding van het Jav. verplegend personeel tot de doktoren en Holl. verplegend personeel, zijn over het algemeen goed. Door visitatoren wordt er op gewezen, dat, mochten zich moeilijkheden voordoen, het zeer gewenscht is, dat deze met openhartigheid en in den geest van broederlijke liefde worden besproken en uit den weg geruimd. Tenslotte worden door de verplegers enkele namen genoemd van goeroe's die door hen bijzonder geschikt geacht worden om in het ziekenhuis te werken.

Derde gedeelte van de Vergadering.

Nadat de afgevaardigden van het Jav. personeel waren vertrokken, werden besprekingen gevoerd met de doktoren en het Holl. verplegend personeel. Ook was aanwezig de Heer Scholten, administrateur van het ziekenhuis.

De doktoren en verpleegsters doen hun werk met blijdschap en zien het ook echt als zendingswerk. Wel hebben zij over het algemeen slechts weinig gelegenheid om zelf geestelijke gesprekken te voeren met de patiënten, maar zij kunnen toch op allerlei wijze het zendingswerk steunen. In de nadere bespreking van dit punt komen vooral de volgende gedachten naar voren:

1. Van zeer groot belang is de samenwerking met de Jav. verplegers. Het is jammer dat mede door de taalbezwaren, de afstand tusschen de Europeesche en de Javaansche werkers in het hospitaal te groot is. Toch kan de dagelijksche leiding die van doktoren en zusters uitgaat, en kan verder vooral ook het voorbeeld zeer grootten invloed hebben.

2. Van beteekenis is verder ook de samenwerking met den missionair predikant, of in het algemeen met den hoofddienst. Toejuiching verdient het, wanneer de doktoren b.v. den predikant opmerkzaam maken op patiënten die in het bijzonder geestelijke leiding noodig hebben. Dit geschiedt ook wel telkens, en in de gevallen

waarin het geschiedde werd ook volle medewerking ondervonden van den Miss. predikant, of van den Pandita of goeroe Indjil tot wien men zich wendde.

3. Algemeen werd geoordeeld, dat in het Ziekenhuis dringend behoefte gevoeld wordt aan een goeroe Indjil (lieft een oudere) die geheel zich aan het hospitaal geven kan en er als het ware een mee wordt. Dan kan ook beter geschieden, wat nu veel te weinig geschiedt, n.l. de stille persoonlijke arbeid aan de ziekbedden. Voor de vrouwelijke patienten blijft de geestelijke bearbeiding zeer moeilijk. Misschien is het op den duur mogelijk daarvoor een helpster aan te wijzen, die zich geheel aan dat werk wijden kan.

4. Met dankbaarheid werd opgemerkt, dat ondanks alle bezwaren van de malaise de arbeid geregeld kan doorgaan. Zelfs mag gezegd worden dat de moeilijke tijdsomstandigheden zegenrijk gewerkt hebben en nog werken.

5. De onderlinge verhoudingen tusschen doktoren en verpleegsters zijn goed.

Het nieuwe Zendingsbusje.

(bij de foto)

Wij zijn in de gelegenheid, hierbij een afbeelding te geven van het nieuwe Zen-

dingsbusje, dat thans aan het Zendingsbureau in den Haag verkrijgbaar is. De fabrikante, de N.V. Dordrechtsche Metaalwarenfabriek voorheen Wed. J. Bekkers &

Zoon, heeft eer van haar werk. Het busje is uitgevoerd in de kleuren rood-zwart-goud en maakt een aangenamen, frisschen indruk. Op de eene zijkant staat SOEMBA, op de andere MIDDEN-JAVA. Het busje kan dus in alle provinciën worden gebruikt. Wat de kosten van het busje betreft, raadplege men de publicaties van het Zendingsbureau elders in dit blad.

Zomerconferenties te Lunteren.

Evenals vorige jaren hoopt de Zendingsstudie-Raad in Juli en Augustus weder vier conferenties te organiseren.

Eerste week (24—29 Juli). Voorzitter: Ds. J. Ph. Eggink (Rotterdam); Vice-voorzitter: Ds. J. van der Poel (Venlo).

Openingsrede: Ds. D. Crommelin, Zendingsdirector.

Bijbelbesprekingen: Ds. H. Joh. Jaanus (Nijmegen).

Cursussen:

I Missionsdirector Dr. S. Knak (Berlijn) over: „Die wichtigsten Gegenwartsprobleme der Afrikamission”.

II Ds. D. Crommelin over: „Reiservaringen en Gevolgtrekkingen”.

III Dr. J. Lammerts van Bueren (Zetten) over: Inwendige Zending.

Sprekers: Dr. J. P. de Jong, Zendeling-arts op Oost-Java; Jhr. M. C. T. van Lennep, Dir. van den Centraal Bond voor Inw. Zending; C. W. Nortier, Zendeling-leeraar op Oost-Java, terwijl met enkelen nog gecorrespondeerd wordt.

Tweede week (31 Juli—5 Augustus). Voorzitter: Ds. J. D. Wielenga (Franeker); Vice-voorzitter: Ds. Th. C. Vriezen (’s-Gravenhage).

Openingsrede: Ds. R. J. Dijkstra (Amsterdam).

Bijbelbesprekingen: Ds. Th. Delleman (Aalten).

Cursussen:

I Missionsdirector Dr. S. Knak (Berlijn) over: „Die wichtigsten Gegenwartsprobleme der Afrikamission”.

II Ds. L. Netelenbos (Hilversum): „Midden-Java ten Zuiden”.

III Ds. H. G. Steinberg, Zendingsdirector: „Suriname”.

Sprekers: Ds. Jac. van Nes, miss. Dienaar des Woords onder de Joden (met lichtbeelden); J. P. Rawie, Luit.-kolonel en Oud-Alg. secretaris van het L. des Heils in Ned. Indië, terwijl met enkelen nog gecorrespondeerd wordt.

Derde week (7—12 Augustus). Voorzitter: Ds. D. C. Goedhart (Hummelo); Vice-

A1

HOOFDDIENST 1932 - STATISTIEK DER ZENDING OVER 1932.

Zendingsveld Midden-Java ten Zuiden.

Naam der Zendende Kerk of Corporaties	Naam van het ressort	Aantal zelfstandige voorgangers (d.w.z. die be- voegd zijn tot het bedienen der sacram.)			Aantal Hulpkrachten (goeroe's, penoeloengs, Inl. leeraars enz.)												Totaal aantal gedoopten op ultimo verslagjaar								Totaal aantal lidmaten (of tot het H. Avondmaal toegelatenen) op ultimo verslagjaar																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
		Europeesche	Indlandsche	Chineesche	A. Inlandsche						B. Chineesche						A. Inlandsche				B. Chineesche				A. Inland.		B. Chin.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
					a	b	c	uitsluit. voor de gemeente m.	uitsluit. voor de school m.	uitsluit. voor de school v.	a	b	c	d	e	f	uitsluit. voor de gemeente m.	uitsluit. voor de school m.	uitsluit. voor de school v.	volwassen m.	volwassen v.	kinderen m.	kinderen v.	volwassen m.	volwassen v.	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
Geref. Kerk van Rotterdam en de anderekerken van Zuid-Holland ten zuiden Geref. Kerk van Utrecht en de an- dere Kerken van Utrecht-Gelderl. Ger. Kerk van Heeg en de andere Ker- ken van Friesland Geref. Kerk van Amsterdam en de andere Kerken v. Noord-Holland Geref. Kerk van Middelburg en de andere Kerken van Zeeland, Nr. Brabant, Limburg Ger. Kerk van Delft en de andere Ker- ken van Zuid-Hol- land Noord Ger. Kerk van Solo Geref. Kerk van Batavia	Res. Banjoemas en Reg. Tjilatjap Reg. Poerworedjo, Koetoardja en het Westel. gedeelte van Pakoe Alam Reg. Keboemen en Karanganjar. Reg. Wonosobo Gouv. Djokjakarta Res. Magelang-Te manggoeng Gouv. Soerakarta Soerakarta Batavia	2	2	—	10	—	15	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[illegible]

HOOFDDIENST 1932

Zendingsveld Midden-Java ten Zuiden

Naam der Zendende Kerk of Corporatie	Naam van het ressort afdeeling e.a.	Naam van den Zendeling (Dienaar des Woords,	Aantal plaatsen waar geë- geerd wordt.				(Gemiddelde aantal Kerkkampers	(Gemiddelde aantal Avondmaal- kampers	Aantal overleden Christ- nen gehorende verslagjaar	Aant kerkelijk gesloten huwelijken in verslagjaar	Zondags- scholen		Aantal Christelijke Verenigingen
			a	b	c	d					a	b	
Geref. Kerk van Z.-Holland ten Zuiden (Rotterdam)	Poerbolinggo, Banjoemas, Poerwokerto en Tjilatjap	Dr. B. J. Esser . . . Ds. J. A. C. Rullmann.	2	4	7	16	?	?	23	17	1	30	14
Geref. Kerk van Utrecht	Reg Poerworedjo en Koeto- arojo het West. gedeelte van Pakoe Alam	Ds. F. A. Keuchenius .	1	4	9	4	649	487	13	11	5	99	9
Geref. Kerk van Heeg (Friesland)	Regentschap: Keboemen (Bagelen) en Karang Anjar (Z. Banjoemas).	Ds. H. Bergema . . . Ds. K. van Dijk . . .	3	3	8	—	860	350	11	10	7	168	14
	Reg. Wonosobo	{ Dr. F. L. Bakker . . { Ds. A. Pos { Ds. D. J. B. Allaart .	—	—	2	5	150	110	—	1	1	150	2
Geref. Kerk v. Amsterdam in samenwerking met de Geref. Kerken v. N. Holland	Gouvern.: Djokjakarta . .	{ Ds. D. J. B. Allaart .	1	5	18	28	2160	± 1300	25	18	6	?	?
Geref. Kerk in Middelburg	Res. Magelang	Ds. Merkelijn { Dr. H. A. van Andel	1	1	10	15	708	397	10	5	2	70	6
Geref. Kerk van Delft . .	Gouvern. Soerakarta . .	{ Dr. J. H. Bavinck . . { Ds. P. H. van Eijk . .	2	8	13	78	1700	1680	27	26	12	654	27
Geref. Kerk van Solo . .	Solo	Dr J. H. Bavinck . . ,	—	—	1	2	± 50	± 35	—	1	—	—	1
Geref. Kerk van Batavia .	Batavia	I. Siagian	1	—	—	—	90	60	4	3	4	35	—
			11	25	68	148	± 6367	± 4419	113	92	38	1206	73

Naam der Zendende Kerk of Corporatie	Naam van het ressort afdeeling e.a.	Bedrag der collecten en vaste bijdragen (der Ind. en Chin. gemeentelieden) in het geheele ressort.					Colportage gedurende verslagjaar					Aantal andere van de Zending uitgaande inrichtingen, andere dan Ziekenhuizen en Scholen			
		a	b	c	d	e	a	b	c	d	e				
											Andere doeleinden	Gemiddelde bijdrage per hoofd (incl. kinderen)			
		Kerk	Behoeftigen	Zending	Omschrijving	Bedrag	Opbrengst van tuinen en andere eigendommen	Aantal gepaasde Bijbels of Bijbelgedeelten	Aantal geregeld ver- spreide periodieken	Aantal verspreide vlog- schriften	Aantal verspreide andere christelijke boeken	Aantal Colporteurs	m	vr	
Geref. Kerk van Z.- Holland ten Zui- den (Rotterdam)	Poerbolingo, Banjoemas, Tjilatjap	f 2.564.63	f 834.91	f 51.34	Begravenis- fonds	f 144.75	f 2.83	f 17.47	960	16452	400	4291	12	—	Een armen- buis v.d. Jav. gemeente Poerbolingo
Geref. Kerk van Utrecht.	Reg. Poerworedjo en Koetoardjo het West. gedeelte v. Pakoe Alam	" 3 069.60 ⁵⁾	" 884,45 ⁵⁾	" 63.—	—	" 37.52 ⁵⁾	" 3.90	—	830	10800	33	1813	11	1)	—
Ger. Kerk v. Heeg (Friesland) . . .	Reg. Keboemen (Bage- len en Karang anjar (Z. Barjoemas) . . .	" 425.92	" 380.39	" 18.64	Maand. bijdragen	" 784.86	" 1.87	—	139	4700	4050	465	4	—	—
Geref. Kerk v. Am- sterdam in samen werking met de Geref. Kerken v. Noord-Holland .	Reg. Wonosobo . . .	" 231.05	" 124.67	—	—	—	" 2.22	—	450	1050	1000	220	1	—	—
Geref. Kerk van Middelburg . . .	Gouvern. Djokjakarta	" 5 468.86	" 737.10	" 182.91	Kerkbouw	" 650.—	" 2.82	—	2866	13000	10000	22336	17	—	Armen- kooi is „Blondo" met 137 armen
Geref. Kerk v. Delft	Res. Magelang . . .	" 2.392.39 ⁵⁾	" 254.70	—	—	—	" 3.43	—	737	6950	—	4372	4	—	—
Geref. Kerk v. Solo	Gouvern. Soerakarta .	" 2 332.91	" 1.272.11	—	—	" 137.40	" 1.21	—	9578	30800	40375	19131	23	1	De Jav. gemeente Margojoedan beefit en „armenbuis"
Geref. Kerk van Batavia.	Solo	" 59.58 ⁵⁾	" 46.96 ⁵⁾	" 56.—	Mal. Chin. School	" 18.81	" 5.65	—	484	210	9400	194	—	—	—
	Batavia	" 476.84	" 180.—	" 34.26	—	" 100.—	" 2.45	—	—	—	—	—	—	—	—
		f 17.081.87 ⁵⁾	f 4.715.30	f 406.15	—	f 1873.34 ⁵⁾	—	f 17.47	16044	83962	65258	52822	72	1	—

1) Waarvan 1 in dienst der Holl. kring en 1 in die der Jav. gemeente. 2) Waarvan 7541 teksten, kalenders, platen, enz.

4) Inkomsten gedurende 7 maanden; om een vergelijkbaar getal te krijgen wordt het totaal — voor de berekening van de gemiddelde bijdrage — vermenigvuldigd met 12/7.

voorzitter: Ds. M. D. Gijsman (Nieuwe Pekela).

Openingsrede: Dr. C. W. Th. Baron v. Boetzelaer v. Dubbeldam (de Bilt).

Bijbelbesprekingen: Ds. H. C. Zwahler ('s-Gravenhage).

Cursussen:

I D. G. Simon (Bethel) over: „Die Bot-schaft des Evangeliums an die Weltreligionen der Gegenwart”.

II Dr. W. ten Boom (Hilversum): „Joden-zending”.

III Dr. Alb. C. Kruyt, Oud-zendingeling: „De geestesgesteldheid der Toradja's en het Christendom”.

Spreekers: Mej. S. C. Köhler, Oud-zendingeling onder de Laplanders; terwijl met enkelen nog gecorrespondeerd wordt.

Vierde week (14—19 Augustus). Voorzitter: Ds. Joh. Rauws, Zendings-director; Vice-voorzitter: Ds. W. A. B. ten Kate (Wassenaar).

Openingsrede: Ds. Joh. Rauws.

Bijbelbesprekingen: Ds. H. J. Drost (Aalten).

Cursussen:

I D. G. Simon (Bethel) over: „Die Bot-schaft des Evangeliums an die Weltreligionen der Gegenwart”.

II F. J. F. van Hasselt, Oud-zendingeling: „Nieuw Guinee”.

III Ds. Jac. van Nes ('s-Gravenhage): „Het Anti-Semitisme”.

Spreekers: P. J. Grondel, Zendingeleeraar op Nieuw-Guinee; H. van der Klift, Zending-leeraar op Z.O.-Celebes; Prof. Dr. Thierfelder (Semarang), terwijl met enkelen nog gecorrespondeerd wordt.

De deelnemersprijs (f 19.—, alles inbegrepen) blijft dezelfde als in 1932.

Aanvragen om toezending van een prospectus te richten aan het Bureau van den Z.S.R., „de Nye Wehme”, Utr.weg 64, Zeist (tel. 933), waar men zich thans reeds kan aanmelden.

Korte Berichten.

Ds. B. Alkema.

De oudste dienaar des Woords van de Geref. Kerk te Soest, Ds. B. Alkema, heeft 11 Mei l.l. een mooi jubileum mogen vieren.

Het was toen 40 jaren geleden, dat hij zendingeling werd in dienst van de Ned. Zend. Ver. en uitgezonden werd naar Java om onder de Soedaneezen werkzaam te zijn. Zwaar was voor hem de teleurstelling, dat hij slechts enkele jaren rechtstreeks in de

zending mocht arbeiden. Toch heeft hij, toen hij niet meer terug mocht naar Indië, in Nederland tot den huidige dag in woord en geschrift de zending gediend zooals slechts weinigen. Sinds Sept. 1922 is hij dienaar des Woords bij de Geref. Kerken.

Onder groote belangstelling heeft hij zijn jubileum mogen vieren. De Koningin bevorderde hem tot Officier in de orde van Oranje Nassau.

Darmaatmodjo.

De Jav. Kerk te Poerworedjo heeft een eigen Inl. Predikant ontvangen. Na met gunstig gevolg examen te hebben gedaan is haar beroepen Dienaar Darmaatmodjo op Hemelvaartsdag bevestigd als Dienaar des Woords.

Mej. M. Reinsma †.

Te Amsterdam, waar zij voor studieverlof vertoefde, is tengevolge van een ongeval in den ouderdom van 37 jaar overleden Mej. M. Reinsma, hoofd van de Kon. Wilhelmijnaschool te Djokjakarta.

Ds. C. Mak.

Het adres van Ds. C. Mak, dienaar des Woords van de Geref. Kerk te Medan, die met verlof in Holland kwam, is Schiedamsche weg 108, Vlaardingen.

Mej. A. M. van Zuijlen.

Wegens aanstaand huwelijk gaat Mej. A. M. van Zuijlen, die in 1930 als hoofdverpleegster naar Djokja ging om in het Petronella-hospitaal werkzaam te zijn, den dienst der zending verlaten.

Mej. J. Veenstra. †

De bekende Amerikaansche Zendingeling Mej. J. Veenstra, die in den Soedan, Africa, onder de Kanibalen werkzaam was, is in de volle kracht van het leven te midden van haar gezegenden arbeid overleden. Zij was van Hollandschen oorsprong. Ook als schrijfster had zij een goeden naam. Van hare hand verscheen o.a.: „Een blanke vrouw onder de Kannibalen”, door Ds. D. K. Wielenga in het Hollandsch vertaald.

Grafsteen Dr. D. Bakker.

Op daartoe strekkend verzoek heeft de Familie toestemming verleend, dat vanwege de Gereformeerde Kerken en haar Zendingskring op Java een gedenksteen zal worden geplaatst op het graf van wijlen Dr. D. Bakker.

Een mooi succes.

Na daarvoor te zijn opgeleid door Dr. M. G. Muller, hebben de twee hoofdverpleegsters aan het Petronella-hospitaal te Djokja, Mej. Heidema en Mej. van Zuijlen, het diploma als verloskundige verworven.

10.000 gulden teruggegeven.

Enkele jaren geleden heeft een Dame aan Dr. H. A. van Andel f10.000 gegeven voor de oprichting van een Christ. Inrichting van Onderwijs aan doofstommen in Indië. Ondanks alle pogingen is de oprichting daarvan niet tot stand gekomen. Deze vorstelijke gift is deswege teruggevraagd en zal teruggegeven worden.

Christ. Nationaal Zendingsfeest.

D.V. zal Woensdag 5 Juli a.s. het Christ. Nat. Zendingsfeest worden gehouden op het mooie landgoed „Raaphorst” onder Wassenaar bij de halte Voorschoten.

De Nationale Landdag der N.C.R.V.

De nationale landdag der Nederlandsche Christelijke Radio-Vereeniging, waarover reeds eerder berichten in de pers verschenen, zal gehouden worden op **Donderdag 27 Juli a.s. te Apeldoorn**, op het prachtige en uitgestrekte landgoed „Berg en Bosch”. Reeds nu blijkt er overal in het land groote geestdrift voor dien landdag te bestaan. In tal van plaatsen worden reeds gezamenlijk tochten per auto-bussen of per extra-trein naar Apeldoorn voorbereid. Het is de bedoeling, dat niet alleen leden der N.C.R.V. naar den landdag zullen optrekken, maar ook hun huisgenooten; in het algemeen: allen die met een omroep met den Bijbel sympathiseeren.

De voorbereidingen zijn, blijkens ont-

vangen mededeelingen, niet alleen in vollen gang, maar vorderen goed.

Op het terein zal alles aanwezig zijn, wat voor een zoo groote menschenmenigte noodig of aangenaam is.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

Aan het Zendingsbureau zijn verkrijgbaar:

- e. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.
- c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Toezending van deze busjes heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor porto-kosten f 0.25 extra gezonden wordt.

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwerpen, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: **J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.**

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor menschen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronenstein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Nienke, verhaal uit het Friesche volksleven door Idsardi, bij Kok te Kampen. f2.—, geb. f2.60.

Dit is het laatste boek van den bij ons Christelijk volk bekenden schrijver G. v. d. Ploeg, die schreef onder den schuilnaam „Idsardi”. De thans overleden auteur heeft tal van boeken geschreven, die veelal graag gelezen werden. Zijn laatste is zijn minste niet.

Dit boek van Idsardi is het vierde, dat in den jaargang 1933 der V. C. L. verschijnt.

Wie lid dezer vereeniging is, betaalt f 6.— per jaar, ontvangt vier flinke boeken en mag voor f 5.— gratis uitzoeken uit een goed voorziene catalogus.

Dr. Westphall's „Jezus van Nazareth”.

Dit boekje, dat in de oorlogsjaren in de verschillende talen der aan den oorlog deelnemende natiën werd uitgegeven en aan de soldaten kosteloos werd uitgereikt, bestaat niet alleen nog, maar er is nog steeds veel vraag naar. En dat, niettegenstaande het sedert 1927 niet meer gratis verspreid, maar tegen den kostprijs verkocht wordt. Reeds 45000 exemplaren zijn er thans in Nederland en Nederl. Indië verspreid, maar door nieuwe bestellingen moest het Nederlandsch Comité wel overgaan tot de uitgave van den 4den druk groot 17000 exemplaren.

Voor Evangelisatie-doeleinden moet het besteld worden bij den heer D. King, Heemstede, à f 0.50 per exemplaar en bij af-

name van minstens 10 exemplaren worden zij portvrij toegezonden.

Voor particulier gebruik is het in den boekhandel verkrijgbaar in een mooi, stevig bandje à f 1.10 en ook bij den uitgever J. H. Kok te Kampen.

Het Boek der Richteren, door Dr. C. J. Goslinga. Eerste Hoofdst. 1—12 bij Kok te Kampen f 2.40.

In de bekende serie: **Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling**, verschijnt van de hand van Dr. C. J. Goslinga de uitlegging van het Boek der Richteren. Het eerste deel, waaraan blijkbaar veel werk is besteed, maakt een uitnemende indruk.

De jonge vrouw. Uitgegeven bij Bosch en Keuning te Baarn.

Dit frissche tijdschrift maakt het goed. Het heeft reeds bijna 10.000 abonné's. Geen wonder, want de inhoud is doorlopend interessant.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

A. J. te Bokkel, Aalten f2.50. N. N., Nijkerk f2. Door J. Breekveld v. d. kinderen Chr. School te Benschop f 6.86. Tjalling Hoekstra te Urk vanwege 60-jarig huwelijk f7. Mej. A. Steenis te Zalt Bommel, saldo kalender f2.50. Door Ds. A. Schweitzer volgens de getroffen regeling voor het dragen der pensioenlasten f 260. Door S. v. d. Berg uit het busje van de Chr. M. U. L. O. Sch. te Voorburg f10.56. Door Hondius en Zn. te Middelburg gedeeltijk storting 10 % der ontvangsten in Zeeland c.a. f1000 en voor het Javaansch Boekenfonds f50. Door J. A. Jongsma van de kinderen Chr. Sch. te Stellendam f7. Van een knaap te Hardinxveld verzamelde ½ centen f0.50. Door Ds. A. Schweitzer de helft der 10 % van de ontvangsten in N. Holl. f3000. Door Dr. H. Colijn ontvangen en voor de zending bestemd f50. Door Ds. A. v. Alphen restant der 10 % van de ontvangsten in de classis Harderwijk over 1932 f40.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Mei '33.

Giro No. 32806.

Voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Borselen f1.86. Vroomshoop f10.77. Woldendorp f4. Zaan- dam f70.41. Laren f16. Zonnemaire f6.32. Oud Beijerland f35.75. Bedum f80. Uit de collecte Semarang f5.85.

Rectificatie: Maasdijk f3; wegens onge- noegzame aanwijzing in het vorig No. verantwoord onder de ontvangsten voor de Generale Kas.

W. BREUKELAAR.

Ontstellende inzinking.

Voor de zendingsscholen en kinderhuizen der Broedergemeente kwam in 1928 in een bedrag van bijna f18.000. Sindsdien gingen de bijdragen voortdurend achteruit: in 1931 bedroegen zij nog slechts ± f8000. Vurig hoopten wij dat de offervaardigheid niet verder zou verminderen. Helaas nu de cij- fers voor 1932 gepubliceerd werden, bleek slechts ingekomen f3800 dus slechts ruim 1/5 van 1928. En in de eerste maanden van 1933 loopt het al weer verder terug.

U wist deze cijfers niet, maar nu U ze weet, wilt U nu niet meewerken om het in- eenstorten van dezen gezegenden arbeid te verhinderen? B.v. door een gift of een vaste bijdrage. Door middel van een naai- kransje, door verkoop van prentbriefkaar- ten en sluitzegels. Door zich op te geven als collectant om bij een of meer contri- buanten per kwartaal een kwartje te innen?

Voor hen, die zeggen: „Zoo iets geeft in dezen tijd toch niets” kan het volgende misschien dienstig zijn: Een paar zendings- vrienden in Bilthoven stelden zamen een brief op, waarin de toestand uiteengezet werd. Op hun verzoek plaatsten de Geref. en Herv. predikant er een aanbevelend woordje onder. Aan 300 adressen werd een afschrift van deze brief bezorgd (enkele jonge meisjes hielpen dapper mee). Na een paar dagen werd antwoord gehaald.

En het resultaat? Bijna de helft van de gevraagden gaf een gunstig antwoord. Vele kwartaalkwartjes-contribuanten werden verkregen. f75 aan contanten kwam binnen. 30 busjes werden geplaatst. Toe, probeert U het eens in Uw omgeving. De Herrn- hutterzending heeft het zoo brood-noodig.

Sinds vorige verantwoording ontvingen wij: van J. A. C. (gev. in coll.) f1.50; J. B. f3.70; Leerl. Vaartweg f5; Pers. f5.50; P. M. v. d. S. f1.25, allen te H.; D. K. te B. E. f5; Mej. J. K. (Pers. K. W. S.) te B. f2.50; K. F. B. te E. f5; Ds. de B. te L. f2.50; N. H. W. te H. f9.95; via S. M. te H. f1; gev. in coll. Laren f2.50; Mej. F. H. L. te 's-Gr. f10; J. G. v. O. te 's-Gr. f2.50; J. L. de M. te R. f2; L. v. L. te H. f5; Ds. E. C. v. d. L. te W. f10; R. J. R. te A. f5;

G. W. te D. f100; A. B. te E. f2; N. N. te W. f5; A. v. d. B. te W. f2.50; H. M. te V. f2.50; B. W. L. te d. B. f10; A. C. te M. f3.50; Lydia te Z. f5; H. C. S. te S. f10; Mej. A. d. V. te W. f8; Mej. S. H. te D. f2.50 (via P. te B.) Wed. D. N. en zuster te L. f1.80; G. L. te 's-Gr. f1; S. M. te L. f2.50; J. J. de R. te A. van klas Mej. K. f5.50; Pers. Chr. Sch. te 's-Gr. f6; Leerl. Chr. Sch. Meslagstr. Gr. via Mej. R. f25; K. V. te R. f2.50; Mej. S. P. W. te A. f2; N. N. te N. via G. N. f10; Wed. V. te W. f10; Van O. Indische vrienden via J. Bol- wijn te Soerakarta f140 en via J. Haan te Batavia f40.

Allen zeer hartelijk dank!

J. VAN KEULEN, Vredelaan 10.
Laren (N.-H.), Postrek. 95494.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

5e verantwoording van 25 April—
24 Mei 1933.

Provincie Groningen:

W. Woltjer, Loppersum, busjes: B. Nieuwenhuis f6.90; P. v. d. Molen f4.29; G. Wiersema f3.18; R. Miske f6.23; Per H. Wegener, Wildervank, gift uit dankb. f25.—; Ds. D. Veenhuizen, Valthermond, busjes f27.77; Ds. J. Koppe, Wagenborgen, Catech. bus f10.—; idem. coll. gift f5.—; Ds. M. Elzinga, Grootegast, coll. gift f10.—; Alons, 2e Exl.mond, busje L. Ba- relds f9.37; D. A. Koebrugge, Onstwedde, zend.kas f100.—; idem. schoolkinderen Mej. Huisman f4.37; Ds. H. A. Kievits, 't Zandt, gift N.N. f2.50; J. Wildvank, Delfzijl, coll. gift f2.50; Ds. N. Woldinga, Pieterburen, busjes f24.48; K. ter Laan, Schildwolde, Nikk. school v. d. hr. Raap f13.50; A. Kas- pers, Winsum, zend.comm. f80.— idem. Meisjesveren. f6.63; idem. gift N.N. f1.—; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, busjes f21.28; A. Zeldenrust, Ulrum, coll. f54.90; A. Algra, Stadskanaal, uit de zend.kas f123.—; W. Woltjer, Loppersum, busjes: P. v. d. Molen f3.60; B. Nieuwenhuis f8.65; Gr. Wiersema f4.15; Rika Miske f6.48; M. Slim, Musselkanaal, batig saldo zendingsbl. f7.45; idem. v. e. verloving f5.76; idem. busjes f60.73; K. Heeres, Overschild, v. d. zend.comm. f20.—; E. ten Have, Siddeburen, zend.comm. f55.—; Joh. Troost, Haren f2.50; H. E. Helder, Sidde- buren, Schoolnikk. f22.50; Mej. G. Haan, 2 mnd. kinderzend. Gron. f220.—; D. v. d. Kooi, Gron. 5e kl. Mulo f10.—; Ds. J. Mie- dema, Gron. zend.bus Zuiderkerk f14.51½; H. Blaak, busjes van de Kerk van Marum f150.—; J. Kadijk, coll. Schouwerzijl f80.89; H. Hekma, Schouwerzijl, Meisjesver. f5.26.

Provincie Drenthe:

R. Bovenhuis, v. d. Geref. Kerk, Assen f800.—; Geref. Kerk, Diever, coll. gift f1.—; idem. Hoogeveen, coll. f87.54; Ds. D. Drenth: busjes Zuidlaren f100.—; Idem, zendingscomm. Gasselternijveen f35.—; H. L. Smeman, Coevorden, bijdragen f39.87; Geref. Kerk, Nieuweroord, Paaschcoll. f32.07; C. Koolstra, Hollveld, busjes f81.57; Idem, halve ct. f0.88; Idem, coll. f30.15; H. Blanken, Hoogeveen, zendingscomm. f210.—; Idem, zendingscomm. f100.—; J. Post, Nieuwlande, busjes f26.26; Idem, coll. bruil. v.d. Zwaag f35.52;

Prov. Overijsel:

Geref. Kerk, Gramsbergen, coll. f28.25; L. Oosterhof, den Ham, Saldo Soembaifilm f33.18; Ds. R. W. Huizing voor de kerk van Hasselt f75.—; Geref. Kerk, Rouveen, coll.gift f2.—; R. Roukema, Witharen-Ommen, kinderen Chr. School f8.75; R. Buwalda, Zwolle, 3e voorsch. vaste bijdragen f200.—; Ds. J. Visser, Oldemarkt, coll. lokaal Kuinre f16.28; Idem, gift N.N. f4.—; W. Eugster, Hengelo, bijdrage 1ste kwart. f70.—; Idem, busjes J. de Vries f1.10; Idem, busje Meisjesvereen. f4.—; J. Kassies, Vroomshoop f130.—; T. Oegema, Dedemsvaart, zend.comm. f200.—; Idem, Meisjesv. Dorcas f4.—; Idem, Meisjesver. Dient den Heere f4.02; J. Malda, Bergeheim, f50.—; J. Odding, Oldenzaal, busjes dames Moes, N. Odding, Gerding, v. Halen, H. Odding, T. Hebels f32.52; Idem, saldo kalenders en blaadjes f20.—.

Soembaweken Groningen:

Lutjegast f70.—; Nieuwolda f70.25; Sappemeer f104.20; Niezijl f86.30.

Soembaweken Drenthe:

Gasselternijveen f40.35; Hoogersmilde f79.25.

Soembaweken Overijsel:

Olst f7.—; Oldemarkt f36.35.

O. Friesl. en Bentheim:

Altf. Gemeinde, Emden, im Klingelbeutel gefunden M. 10.—. is f6.—.

Van Heinde en Verre:

Geref. Kerk, Heemstede, gift N.N. f5.—; Mej. E. Dekker, Wapenveld, leerl. laagste kl. Geref. School f4.30.

Totaal 5e verantwoording.. f 4159.44½
1ste tot en met de 4e verantwoording „19637.74½

Totaal op heden..... f23797.19

Het zal de trouwe en meelevende zendingsvrienden niet verwonderen, dat Deputaten met meer dan gewone belangstelling de opbrengst der Pinkstercollecte afwachten. Immers in 1932 heeft de Pinkstercollecte ruim f3000.—, minder opgebracht dan

in 1931, wat mede oorzaak was van het beduidende tekort over 1932, terwijl vanaf 1 Januari tot heden reeds weer f4600.—, minder werd ontvangen dan gedurende hetzelfde tijdvak in 1932.

Het is duidelijk dat zelfs ingrijpende bezuinigingen op het Zendingsveld niet in staat zijn een dergelijke teruggang van de inkomsten op te vangen, zonder dat den arbeid op Soemba ernstige schade wordt aangedaan.

Laat daarom deze ernstige en dringende oproep tot verdubbeling van inspanning en vermeerdering van offervaardigheid, leiden tot een vermeerdering van de opbrengst der Pinkstercollecte met zoo mogelijk minstens twintig procent.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 24 Mei 1933.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

7e verantwoording van 22 April tot 22 Mei 1933.

In de vorige verantwoording staat 2 samenwerkingen, dit moet zijn 8 samenwerkende Zend. Corporaties.

Met hartelijke dank ontvingen wij in deze maand van Ds. A. M. te K. f1.—; leerl. Mack. sch. te 's-Gr. f10.—; J. J. S. te E. f1.—; J. v.d. S. te R. f10.—; Prof. Dr. J. W. te B. f5.—; Mej. C. A. M. te B. f2.50; D. K. te 's-Gr. f1.50; A. B. Jr. te Z. f2.50; J. G. v. O. te 's-Gr. f2.50; W. J. M. te 's-Gr. f2.—; Ds. J. P. K. te D. f2.50; door den secr. van Luth. Gem. te H. f8.02; Idem te M. f6.54; Ds. J. D. te A. f2.50; Geref. K. te T.B. f5.—; Fam. S. te A. f3.05; Mej. J. S. te W. f25.—; Ds. J. B. J. te D. f1.—; Ds. G. v. S. te A. f250; Ds E. J. v. V. te K. f2.50; A. K. te W. f5.—; D. L. te L. f2.50; Ds. A. J. N. te W. f5.—; Meisj.ver. te H. f10.—; A. H te B. f8.75; Ds. G. S. te B. f2.50; Geref. K. te S. f5.—.

Tezamen f143.66, totaal met de vorige verantwoording f3289.17.

Dit lijstje van giften is al heel kort.

Het aantal giften wordt steeds minder, de groote giften ontbreken geheel.

Velen denken nu aan andere dingen als aan Zendingsnood.

De natuur ontluikt in al haar schoonheid. De vacatie-tijd komt weer in 't zicht en velen maken reeds plannen voor reis- en vacatiegenot.

Och gij die plannen maakt voor dezen zomer en ze ook kunt uitvoeren, denk ook eens aan die groote zendingsnood in de Bataklanden en zonder een deel van uw geld af voor dit doel.

Namens het uitvoerend comité,
J. N. MUNNIK, Penningm.
Postgiro 6104.

Den Haag, Galileistraat 139.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Geweldiger dan het bruisen van groote wateren. — J. Frouws. † — Van Zendingsaangelegenheden: De Zendingstaak van de Holl. Geref. Kerken in Ned.-Indië; Het examen aan de Keucheniuschool. — Zending Zuid Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag. — Zending Zuid Holland Noord: De Christelijke Huishoudschool te Solo. — Zending Friesland: Zending in Crisistijd. — Zending Noord Holland: De Zendingschool te Ngoelakan; Zullen de Sadrach-Christenen zich weer bij de Gereformeerde Zending aansluiten?; Zending onder de Oosterlingen en Chineezzen in eigen land; Een groepje Mantri-verplegers; Afscheid van Soemba; Vergadering van Miss. arbeiders te Djokja op 17 April; Statistiek Med. dienst 1932. — Korte berichten. — Leest afel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Geweldiger dan het bruisen van groote wateren.

De rivieren verheffen, o Heere! de rivieren verheffen haar bruisen; de rivieren verheffen hare aanstooting.

Doch de Heere in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van groote wateren, dan de geweldige baren der zee.

Psalm 93 : 3, 4.

„Rustig in 't midden der baren”, zoo luidt een oude zinspreuk. Ze is ook wel van toepassing op den dichter van dezen psalm. Psalm 93 is een psalm des geloofs, een lied des betrouwens, te midden van onrust en geweld. Dit lied doet ons zien, dat de dichter in een veelbewogen tijd leefde; een tijd van geweldige beroeringen en groote gevaren. Een tijd waarin de wereldmachten, vol vijandschap tegen den Heere, met groot geweld zich verhieven om Sions heerlijkheid te verdonkeren en zijn naam van onder den hemel weg te doen. 't Is of de aarde hem dreunt onder den voet van wege de opbruinsende machten.

Hij teekent het onder het beeld van bruisende zeeën en zwellende rivieren, die den oever dreigen te scheuren. Immers een ontroerend gezicht als die geweldige watermassa zich verheft en het strand beukt; als de golven bruisend aanrollen waarvoor niets bestand schijnt.

De zee is in de Heilige Schrift vaak beeld van de volkerenwereld; en de machtig stroomende rivieren van de groote wereldrijken, die alles dreigen op te slokken of weg te stooten. In psalm 46 waar de dichter onder 't zelfde beeld van bruisende wateren en zich verheffende rivieren de benauwende machten des vijands teekent, verklaart hij 't zelf door te laten volgen: „De heidenen raasden, de koninkrijken bewogen zich.” En Jezaia (17 : 12) riep uit: „Wee de veelheid der groote volken, die daar bruisen gelijk de zeeën bruisen; en wee het geruisch der natiën, die daar ruischen gelijk de geweldige wateren ruischen.” En op een andere plaats laat dezelfde profeet dit woord hooren: (8 : 7) „Daarom ziet, zoo zal de Heere over hen doen opkomen die sterke en geweldige wateren der rivier, den koning van Assyrië en al zijne heerlijkheid en hij zal opkomen over al zijne stroomen en gaan over al zijne oevers en hij zal doortrekken in Juda, hij zal het overstroomen en er doorgaan, hij zal tot aan den hals reiken.”

Zoo heeft Israël dikwijls de benauwing des vijands gevoeld, als van geweldige wateren, die alles dreigden te verderven; Egypte, Assyrië en Babylon, de landen van den Nijl, den Tiger en de Euphraat. Geweldige machten konden de harten van Gods volk doen beven, gelijk de boomen des wouds bewogen worden door den wind.

En immers niet alleen Israël. Dat wordt ervaren overal waar het Sion Gods woont, zoodat het geroep opgaat tot God: „De rivieren verheffen, o Heere! haar bruisen, de rivieren verheffen hare aanstooting.”

't Bleef ook onder ons volk niet vreemd. Zong da Costa niet:

„Hooge waatren, zijn, o Neêrland! dikwerf over u gegaan, —
„Van de Zuiderberggrivieren, van den Noorderocean!
„Hooge waatren, neen, meer dreigend dan of ijsklompschots op schots
„Of het donderend bij Petten landdoordaavrend zeegeklots:
„Hooge waatren van verdrukking, door verwaten tyranny
„Of door opgedrongen vrijheid, slechts van God en waarheid vrij.

„Spaansche haters, Fransche vrienden, Britsche mededingers, ja,
„Eigen Landgenooten zelve (de herinnering verga!),
„Dreigden midden in de welvaart u den wissen ondergang,
„’t Werd den Leeuw der zeven pijlen voor die waatren dikwerf bang!”

Ja de geloovige kent ook in eigen leven wel die bange tijden, waarin de bede opgaat: „Verlos mij o God! want de wateren zijn gekomen tot aan de ziel ik ben gekomen in de diepten der wateren, en de vloed overstroomt mij.” (Ps. 69 : 2, 3).

Dat heeft de dichter van dezen Psalm in zijn persoonlijk leven misschien ook wel ervaren. Maar hier ziet hij op den nood van Gods volk en erve vanwege het geweldige bruisen der volkerenzee; de ontzettende aanslagen op het erfdeel des Heeren, dat in zich zelf er niet tegen bestand is. Dat bruisend geweld dreigt de hoop voor dat zwakke volk te doen vergaan, zoodat het geroep opgaat: „De rivieren, o Heere! verheffen haar bruisen, de rivieren verheffen hare aanstorting.”

De dichter heeft die bange verzuchting opgevangen. Hij ziet zelf ook hoe geweldig en vreeselijk die bruisende machten des verderfs aanvallen. En toch is hij niet vervaard. Hij ziet het niet met angstig beven. Rustig ziet hij naar omhoog op tot zijn God, wiens troon van eeuwigheid vast staat. En hij spreekt: „De Heere in de hoogte is *geweldiger* dan het bruisen van groote wateren, dan de geweldige baren der zee.” Bij die aanstormende vijanden *schijnt* macht, maar bij den Heere *is* macht. Van Farao, de koning van Egypte werd gezegd: „hij is maar een gedruisch”. En dat geldt van alle vijanden van Gods Koninkrijk. Ze brengen wel veel beroering: ze bruisen in ziedenden toorn, maar ’t is maar gedruisch. Ze kunnen zich niet roeren noch bewegen zonder ’s Heeren wil. De Heere is in de hoogte, hoog boven allen en Hij is geweldig in macht. Geweldig in macht om de vianden te ontwapenen en hunne trotsche ontwerpen om te keeren. Geweldig in macht om Zijn volk te verlossen. En dat geeft rust te midden van de fel bewogen zeeën. ’t Is de rust des geloofs: „De Heere regeert. Hij is met hoogheid bekleed: de Heere is bekleed met sterkte. Hij heeft Zich omgord, ook is de wereld bevestigd, zij zal niet wankelen.”

Heerlijk licht over de donkerheden der wereld. Wondere troost des geloofs. Hoe ontroerend groot ’s vijands geweld ook zij — de Heere in de hoogte is geweldiger. Dat is de rust des geloofs in benauwende tijden. Niet het geweld, maar de Heere regeert.

Is dat niet een bemoedigend woord, ook in onzen tijd, nu de vijand aanrukt als een stroom om het Sion Gods te verderven, om den arbeid in het Koninkrijk Gods te verstoren. Geweldig is ’s vijands macht, daar waar eens de triump van het Evangelie des Kruises werd gezien. Wat onbruisende machten in de gekerstende landen. Is het niet of de vloed alles overstroomden zal?

En zooals in de gekerstende landen de booze machten oprijzen om uit te roeien en te verderven, wat eens geplant werd. Zoo maken ze zich ook op om te weerstaan en te verwoesten den arbeid dergenen, die uitgegaan zijn om te planten in de heidenwereld. Geweldiger wordt steeds de tegenstand, zoodat de verzuchting gehoord wordt: „De rivieren verheffen, o Heere! de rivieren verheffen haar bruisen, de rivieren verheffen hare aanstorting.

Maar in die donkerheid is het woord des dichters, als het zoeklicht dat naar boven uitslaat, om ons te doen zien: „De Heere in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van groote wateren.”

Laat dat ons moed geven in het werk der Zending, nu van allen kant de geweldige machten aanstormen tegen het Koninkrijk Gods. Laat hun gedruisch niet doen vreezen noch versagen. De belofte zal zekerlijk vervuld worden: „Vele heidenen zullen den Heere toegevoegd worden.” Want „de Heere in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van groote wateren, dan de geweldige baren der zee.”

W.

F. St.

J. FROUWS.

Het was een ontroerend oogenblik, toen we den 13den Juni op de begraafplaats te Apeldoorn stonden bij het graf, waarin de lijkst werd neergelaten van één onzer Zendingsmannen, broeder J. Frouws, die in de volle kracht van het leven door den Heere was weggenomen uit den kring van zijn talrijk gezin en uit den arbeid, die hem zoo lief was geworden.

Daar stond bij dat graf zijn geliefde Vrouw met de oudste drie van het achttal kinderen, waarmede de Heere hun zoo gelukkigen echt had gekroond. Zwaar, zeer zwaar, is voor haar en hare kinderen het verlies, dat haar trof. Hij kon nog zoo moeilijk gemist. Maar zij wist, dat haar verlies niet opwoog tegen het gewin, dat zijn heengaan hem had gebracht. In volkomen eenswillensheid met zijn God en in volle zeker-

heid der zaligheid ging hij van haar heen. Het laatste woord, dat van zijn lippen gehoord werd, was: „Ik weet mijn Verlosser leeft”.

Jacobus Frouws is den 24sten Januari 1894 geboren te Baflo. Na de lagere school te hebben doorlopen, bezocht hij de Kweekschool met den Bijbel te Groningen en haalde in Mei 1912 zijn acte als onderwijzer. Na eerst te Eibergen het Christelijk onderwijs te hebben gediend, moest hij in 1914 in militairen dienst en maakte hij den mobilisatietijd mede. Intusschen zette hij de studie voort en verwierf behalve de hoofdaacte ook Fransch en Engelsch l.o. In 1917 en 1918 was hij werkzaam aan een Christ. school te Zwolle. Daarna volgde hij eenigen tijd de Engelsche colleges aan de Universiteit te Groningen.

In 1919 keerde hij terug naar de school en diende hij het Christ. Onderwijs te Treebeek.

Den 14den Augustus 1919 trad hij in het huwelijk met Mej. Petronella Sophia Pruijs te Apeldoorn.

In 1921 ging het jonge echtpaar naar Ede, waar hij eerst onderwijzer en daarna hoofd werd van de Chr. M.U.L.O. school. En van Ede voerde zijn weg in 1923 hem naar de „Idenburgschool” te Rotterdam.

De gedurige oproep in die dagen voor het Christ. Onderwijs in Indië vond in het hart van het echtpaar Frouws-Prujjs weerklank.

De 20 Juli 1926 vertrokken zij naar Solo. Slechts kort nog had hij daar gewerkt aan de Christ. Holl. Chin. School, toen de aandacht op hem viel voor de benoeming van een leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool. Den 1 Oct. 1927 ging hij over in rechtstreekschen dienst der Zending om als leeraar aan de Kweekschool mede te werken in den arbeid der opleiding van onderwijzers voor de Christ. Holl. Inl. scholen.

In 1932 kwam de tijd om met verlof naar Holland te gaan. In den loop van dat jaar openbaarde zich bij hem een krankheid, die naar medisch oordeel het raadzaam maakte het verlof een paar weken te ver-

vroegen. Met de „P. C. Hooft” kwam Br. Frouws met zijn gezin in October l.l. naar Nederland.

Eerst scheen het, dat de Heere Hem onder de medische behandeling hier te lande, herstel zou geven. Later nam zijn krankheid echter weer een ongunstige wending totdat hij den 10 Juni aan de gevolgen overleed.

Broeder Frouws heeft niet lang de Zending mogen dienen. Het was slechts vijf jaar.

Gaarne zou hij langer in de Zending hebben gearbeid, want zijn werk had al de liefde van zijn hart. En gaarne zou de Zendingskring gezien hebben, dat hij, hersteld van zijn krankheid, het mooie werk aan de Kweekschool had mogen hervatten, want hij was om de vriendelijke bescheidenheid van zijn karakter zeer bemind en om zijn bekwaamheid voor zijn arbeid een zeer gewenscht man.

De Heere heeft het echter anders beschikt. Hij keurde hem rijp voor den hemel en riep hem om in te gaan in de eeuwige heerlijkheid.

Maar op aarde wordt zijn heengaan gevoeld als een groot verlies, niet alleen in zijn zoo zwaar beproefd gezin, maar ook in den Zendingskring te Solo.

Bij het graf werd eerst een treffend woord gesproken door den Wijkdienaar Ds. J. R. Goris. Daarna sprak schrijver dezes namens de deputaten der Generale Synode voor de Zending. En ten slotte vertolkte de heer D. J. Bosman, als collega en vertegenwoordiger van den Zendingskring te Solo de warme sympathie, die men te Solo voor den overledene koesterde.

Moge de Heere bij den voortduur Mevrouw ondersteunen in hare rouw en zijn vleugel over haar en hare kinderen uitbreiden.

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zendingstaak van de Holl. Geref. Kerken in Ned. Indië.

Het spreekt van zelf, dat ook de Holl. Geref. Kerken in Indië evengoed als de Kerken in Nederland tot Zendingsarbeid zijn geroepen. Het zendingsbevel geldt die kerken evenzeer als ons, ook al is het, dat die kerken nog klein zijn in getal. Het is echter de vraag in welke richting de kerken in Indië haar Zendingswerk zullen zoeken.

In 1930 scheen het, dat de Holl. kerken in Indië haar bijzondere zendingstaak hadden gevonden.

Ter Generale Synode te Arnhem werd medegedeeld, dat de Kerken der Classis Batavia in beginsel hadden besloten den arbeid onder de Chineezzen op Midden Java ten Zuiden als haar zendingswerk te zullen aanvaarden. Een breed uitgewerkt plan was gereed. Men meende dat de kosten door die kerken konden worden gedragen, als de Generale Synode dit werk wilde steunen met een subsidie uit de General Kas tot een bedrag van f 6000.

Met blijdschap werd dit vernomen. Het scheen, dat het vraagstuk der Zending onder de Chineezzen op ons zendingsterrein nu tot een oplossing zou komen. Sinds 1914 vormde dit vraagstuk één der schotels op onze Synodale tafel. Reeds in 1914 te den Haag besloot de Generale Synode voor dit werk subsidie toe te kennen tot een bedrag van f 2500, als er maar een kerk was of een groep van kerken, die deze zending ter hand nemen wilde. En elke volgende Generale Synode stelde opnieuw een bedrag beschikbaar. Maar er kwam geen kerk die voor dezen arbeid een afzonderlijk dienaar des Woords wilde beroepen. Het was dus geen wonder, dat te Arnhem met instemming vernomen werd, dat nu eindelijk dit door de Zendingsmannen op Java steeds zoo dringend noodig geachte werk naar eisch zou worden aangevat. Gaarne stelde mitsdien de Synode voor dezen arbeid f 6000 beschikbaar, zooals gevraagd was door de deputaten der Classis Batavia.

Later is echter deze zaak weer vast geloopt. Reeds spoedig deden er zich ernstige moeilijkheden voor.

Onderscheidene Kerken hadden reeds een eigen Zendingsarbeid aanvaard. Batavia werkte in eigen plaats. Soerabaja en met haar Malang ging eene post bezetten te Makassar. Medan begon zendingswerk onder de Javanen op Sumatra, terwijl Siantar deze Kerk zou helpen. De Holl. Kerken te Solo, Djokja en Magelang hadden reeds sinds lang de Zending onder de Chineezzen in eigen plaats voor haar rekening genomen. Er bleven dus slechts twee kerken over die nog geen eigen zendingswerk hadden. De Kerken der Classis Batavia durfden zich niet verbinden voor de bijdragen, die van haar verwacht werden als het tot beroeping van een missionair predikant voor den arbeid onder de Chineezzen kwam.

Ook rezen er enkele bezwaren tegen de uitwerking van het ontworpen plan.

Bovendien liet zich al meer ook in het kerkelijk leven in Indië de druk der malaise gevoelen.

Eén en ander had ten gevolge dat het

plan van 1930 is losgelaten.

Wel heeft echter de Classis Batavia op nieuw deputaten benoemd om een advies te ontwerpen betreffende den zendingsarbeid, waaraan de Kerken dezer Classe zich hebben te wijden. Deze deputaten hebben bij de Classe een breed gemotiveerd rapport ingediend, waarvan de conclusies volgens mededeeling in het Kerkblad van de Geref. Kerken in Nederlandsch Indië, aldus luiden:

1. De Classis spreke uit dat iedere Kerk in Indië uiteraard geroepen is, om in haar eigen omgeving het evangelie te verkondigen aan die het nog niet kennen. Als regel zal uit den aard der zaak deze arbeid het beste kunnen geschieden onder de Holl. sprekende Inheemschen.

2. Gezien het feit dat de meeste van de Kerken der Classis reeds eigen zendingswerk hebben, is het op dit oogenblik niet mogelijk te komen tot een gemeenschappelijk werk.

3. De Classis wijst de Kerken op de noodlijdendheid van het werk onder de Chinezen in Djokja, Magelang en Solo.

4. De Classis benoemt deputaten met machtiging om, indien twee of meer Kerken op een of andere wijze een verbinding willen aangaan ten aanzien van het werk onder de Chinezen, van advies te dienen, en eventueel goedkeuring te verleenen zulks onder nadere goedkeuring van de volgende Classis-vergadering.

In de gegeven omstandigheden komen deze conclusies ons zeer verstandig voor.

Wel gaat als de Classis die conclusies aanneemt, wat we wel verwachten, het plan tot beroeping van een missionair dienaar des Woords voor den arbeid onder de Chinezen op Midden Java voorloopig en misschien wel voor goed van de baan.

Eenerzijds is dit wel jammer, want nog steeds blijven de motieven van kracht, die vroeger genoemd zijn, waarom het zoo gewenscht zou zijn, dat voor dit werk een eigen Europeesch dienaar werd beroepen. Maar anderzijds heeft het toch heel veel bezwaar onder den druk der tijden, die we thans beleven, een nieuw nog al kostbaar werk te beginnen. Bovendien kan met goed geschoolde Chineesche helpers ook goed werk worden verricht, zooals te Solo, Magelang en Djokja blijkt.

Het komt ons daarom verstandig voor, dat voorloopig althans, worde afgezien van het beroepen van een eigen Holl. predikant voor het werk onder de Chinezen.

Bovenstaande conclusies van het rapport der deputaten wijzen aan de Kerken der

Classis Batavia wel duidelijk den weg, hoe zij op bescheiden voet het werk der Zending kunnen dienen en haar roeping kunnen vervullen.

Het examen aan de Keucheniuschool.

De directeur der Keucheniuschool, Br. J. A. Wiggers, zond een schrijven, waarin hij den uitslag van het eindexamen mededeelt. Aan dit examen namen 26 kandidaten deel. Het werd afgenomen in tegenwoordigheid van den Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs. Namens de Algemeene Vergadering waren aanwezig Ds. D. J. B. Allaart en Dr. B. J. Esser. Het examen had een zeer gunstig verloop. Slechts één kandidaat werd afgewezen; 25 kandidaten verwierven het einddiploma.

Jammer, dat er echter, in verband met de maatregelen van bezuiniging, waartoe de nood der tijden de Regeering bracht, voor deze jongelui vrijwel geen plaats meer is op onze Zendingsscholen, waaraan zij zoo gaarne zouden willen arbeiden. Nu deze klas de school verlaat, houdt de Keucheniuschool maar twee klassen meer over: de tweede klas, die nu de derde is geworden en de derde, die thans de vierde werd.

Een nieuwe klas door aanneming van nieuwe leerlingen mag er niet meer gevormd worden, evenals dit ook het vorig jaar niet meer is geschied.

Het getal leerlingen der Keucheniuschool is nu gedaald tot omstreeks de helft van wat het voorheen was.

Een gevolg van den nood der tijden!

Zending Zuid-Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag van het Zendingswerk der Gereformeerde Kerken in de Residentie Banjoemas 1 Januari—31 Maart 1933.

De eerste drie maanden van den nieuwen jaarkring kenmerkten zich door vele belangrijke gebeurtenissen.

Met ingang van 1 Januari is ons terrein een zendingsziekenhuis rijker geworden. Na wat daarover in het vorig verslag werd meegedeeld, behoeft op de groote beteekenis, die dit heeft voor ons Zendingswerk, niet meer te worden gewezen.

Nadat Dr. Miedema met 1 Jan. zijn werk begonnen was in Poerwokerto, bijgestaan door een Amboneesch arts, zijn wij per 1 Februari daarheen verhuisd om tijdig plaats te maken voor de fam. Esser, die medio Febr. werd terug verwacht.

Wat de geestelijke verzorging van het

nieuwe Ziekenhuis betreft, zijn er vooral in den aanvang groote moeilijkheden te overwinnen geweest.

De sfeer zoo kenmerkend voor het Zendingenziekenhuis moet geleidelijk worden gevormd. Het is heerlijk te zien, dat dit hoe langer hoe meer komen gaat. De nieuwe goeroe-Indjil van de gemeente te Poerwokerto verricht den Evangelisatiearbeid, ook in het Ziekenhuis, daarin bijgestaan door een nieuw benoemden Colporteur, een buitengewoon geschikte kracht ook voor hulpdienst in het Evangelisatie-werk. Nu er twee miss. predikanten zijn, kunnen zij ook persoonlijk grooter aandeel nemen in het werk. Wij hopen, dat het mettertijd mogelijk zal zijn, ook evenals nu in Poerbolinggo een afzonderlijken goeroe-Indjil te benoemen voor het Ziekenhuis te Poerwokerto.

Na den terugkeer van de fam. Esser is in een samenzijn ten huize van Dr. Miedema, de in gebruikname van ons nieuwe Ziekenhuis herdacht. Dit samenzijn zal een blijde herinnering nalaten bij allen die daaraan hebben deelgenomen. Alle groepen van Zendingsarbeiders waren vertegenwoordigd en hoewel natuurlijk het door God zoo bijzonder gezegend begin van de nieuwe periode in Poerwokerto in het middelpunt stond van de belangstelling, is gesproken namens en over alle takken van dienst.

Het groot aantal aanwezigen op zichzelf reeds was een verblijdend bewijs van den zegen, dat de ouderen in den kring vooral treffen moest. De sombere omstandigheden, waaronder de Zending deze uitbreiding verkreeg, gaven daartoe weinig aanleiding. De bedoeling was gezamenlijk de gangen Gods te gedenken en Zijn zegen af te bidden over den nieuw begonnen arbeid; daartoe werd de behoefte algemeen en sterk gevoeld.

Medio Februari is de fam. Esser van verlof teruggekeerd. Met onverminderd enthousiasme is het werk aangevat. In Poerbolinggo en in Tjilatjap zijn ontmoetingsavonden gehouden en het was al heel spoedig of zij niet weg geweest waren. Des te meer werd door de vreugde van het wederzien, de gedachte bepaald bij hem, die heenging en niet wederkeerde: Dr. Vogelesang.

Wat zou voor hem ook de ontwikkeling van het werk in Poerwokerto een groote blijdschap zijn geweest, waar hij meerdere malen uiting heeft gegeven aan zijn hartewensch daar nog eens de medische Zending te mogen beginnen.

Het is wel een bijzonder voorrecht, dat Dr. en Mevrouw Esser met al zoo langen staat van dienst, nog zooveel arbeid in jeugdig optimisme kunnen verrichten. Als het waar is, dat het verdwijnen van de kracht tot initiatief, een kenmerk is van den aansluitenden ouderdom, dan zijn ze nog heel jong, en wij hopen onder den zegen Gods nog lange jaren van hun arbeid te profiteeren.

Het werk is nu onder de predikanten verdeeld, zooveel mogelijk in aansluiting aan hun resp. standplaats, terwijl bij deze verdeeling ter anderer zijde is getracht de eenheid van het terrein te handhaven.

In het Dr. Esser toegewezen ressort zijn verschillende teekenen van groei en vooruitgang aan te wijzen.

In Sambeng is tijdens het verlof een klein eenvoudig kerkje gebouwd. In Karangasalam, evenals Sambeng ressorteerende onder de gemeente Poerbolinggo, is op 12 Maart een Kerk in gebruik genomen, tweemaal zoo groot als de vroegere.

In Soekaradja, dat met Banjoemas door één goeroe-Indjil wordt verzorgd, wordt nu afzonderlijk het H. Avondmaal bediend. De Evangelisatiesamenkomsten, indertijd door Dr. Esser begonnen, worden regelmatig voortgezet door den Heer Swanborn. Een blijvend gehoor gaat zich vormen, voornamelijk van Chineezen.

In Poerbolinggo komt elke maand de Heer Chew, uit Magelang, een Evangelisatiesamenkomst voor Chineezen houden. Sinds kort worden door hem ook dergelijke samenkomsten te Poerwokerto geleid.

Dr. Esser is begonnen zich meer persoonlijk aan de geestelijke verzorging der in het Ziekenhuis verpleegden te wijden. Nu daarvoor meer tijd beschikbaar is en bovendien een eigen goeroe-Indjil aan het Ziekenhuis verbonden is, leek het bijzonder gewenscht meer persoonlijk contact met de patiënten te zoeken. Voor zooveel mogelijk wordt door den miss. predikant met elken patiënt afzonderlijk, als hij voor het eerst zich meldt, gesproken over zijn geestelijk en lichamelijk welzijn, en als hij dit wil, met hem gebeden. De verdere behandeling is hoofdzakelijk aan den goeroe-Indjil overgelaten.

Een nieuw lichtpunt is ook de ontwikkeling van het werk in Klampok. Een aantal Christenen, ressorteerende onder de gemeente Kertajasa, die op eenige kilometers afstand ligt, houden sinds eenigen tijd afzonderlijke samenkomsten. Er wordt ook in breederen kring belangstelling opgemerkt. Zoo zal ook Klampok spoedig om betere

verzorging vragen dan op 't oogenblik mogelijk is, nu de schoolonderwijzers de gemeente moeten verzorgen.

In Adjibarang, waar de groei steeds doorgaat, moet de kerk vergroot worden.

Zeër verblijdend was in Grendeng de terugkeer van een ouden broeder, die, met zijn vrouw en één zijner kinderen schuldbekentenis deed voor de gemeente. Het lag voor de hand, dat Dr. Esser, die deze geheele zaak had meegemaakt, toen den dienst leidde. Het is een rijke dag geweest voor de kleine gemeente.

Eén onzer Colporteurs heeft zijn werk neergelegd, daar hij door familieomstandigheden naar zijn desa terug moest. Het is juist weer de gemeente Sidaredja, welke dit verlies trof. Tot nu toe is er nog geen geschikte vervanger gevonden. Uiterst moeilijk is het werk onzer eenvoudige courtrondbrengers. Zij zijn de pioniers, die het terrein voor de goeroe's verkennen en daar op de eenzame voorposten het vaak zwaar te verantwoorden hebben, te zwaarder daar hun kennis en ontwikkeling gewoonlijk gering is. Met veel zorg alleen kan de keuze voor een vervanger worden gedaan, want daarvan hangt wel heel veel af.

Wat ruimere keuze dan tot nu toe zullen misschien straks hebben indien naar wij hopen het werk, dat Dr. Esser begonnen is, vruchten zal gaan dragen. Op verzoek van Ds. Soedarmadi geeft Dr. Esser op 't oogenblik een cursus in bijbelsche geschiedenis en geloofsleer aan een 5-tal gemeenteleden uit de omliggende dessa's. De bedoeling is om op deze wijze in de kleine kringen van Christenen ongesalarieerde hulpkrachten te krijgen, om vóór te kunnen gaan en leiding aan de anderen te kunnen geven. Het is niet mogelijk deze afgelegen wonende groepjes Christenen door de toch altijd spaarzaamelijke bezoeken der goeroe's voldoende verzorging te geven. Misschien groeien uit deze mannen straks ook geschikte Colporteurs.

De Huishoudschool gaat een nieuwe toekomst tegen, niet het minst door de offervaardigheid in Holland.

Mej. Dreckmeier, die over eenigen tijd met Europeesch verlof vertrekt, legde 15 Maart haar werk neer als leidster van het Internaat. Met toewijding en belangeloos heeft zij deze voor haar, die een volledige betrekking op de Holl. Chin. School heeft, waarlijk niet geringe taak vervuld. Mej. H. King, tegelijk met de fam. Esser uit Holland gekomen, heeft haar plaats ingenomen. Met enthousiasme heeft deze in de

voor haar vreemde wereld het nieuwe werk aangepakt.

Behalve dat onze scholen financieel zorgen-kinderen zijn geworden, eischen zij ook in ander opzicht veel tijd en aandacht.

Het is altijd de moeilijke vraag, hoe de onderwijzers der scholen, die op eenzame plaatsen wonen en wier geestelijke behoeften toch maar ten deele vervuld worden door het gemeentelijke samenleven in de desa, waar het ontwikkelingspeil der gemeenteleden wel heel veel verschilt van het hunne, op andere wijze geestelijke verzorging kunnen ontvangen. De maandelijksche vergaderingen met den predikant kunnen dat gemis ook niet volledig vergoeden. Deze vraag houdt ons den laatsten tijd weer bijzonder bezig. Door de bezuiniging moeten op de Volksscholen ook zoo veel mogelijk z.g. Volksonderwijzers geplaatst worden. Dezen hebben in onderscheiding met de andere onderwijzers (Normalisten), die opgeleid zijn aan de Keucheniuschool, slechts een cursus ten huize van een Javaansch Hoofd eener Standaard-school meegemaakt. Deze opleiding, die zeer onvoldoende is, wordt bijgewerkt en gesteund door maandelijksche cursussen op Zondagmorgen ten huize van den Schoolopziener van het district.

Hiermee wordt dus niet alleen het peil der school in gevaar gebracht, maar ook de vorming als Christelijk onderwijzer ontbreekt geheel.

Eén van deze Volksonderwijzers, een zoon van den bovengenoemden Colporteur, is thans te Pengaloesan werkzaam.

Hij had slechts catechisatie in Adiredja gevolgd en kon ook niet profiteeren van de leiding van den Schoolopziener. Voor hem is nu de oplossing gevonden, dat hij om de twee weken de verre moeilijke tocht van Pengaloesan naar Poerbolinggo onderneemt om bij Dr. Esser les in bijbelsche geschiedenis en geloofsleer, en bij een onderwijzer onzer Standaard-school les in de overige vakken te nemen. Niettegenstaande vooral de terugtocht — bergop met de fiets is in Indië geen genoegen — zwaar is, doet hij het met energie, wat zeker voor hem pleit. Zoo is de oplossing in een bepaald geval. Maar voor andere plaatsen is dit onmogelijk en naarmate het getal volksonderwijzers groeit, zullen hiervoor wegen moeten worden gezocht.

Want de financieele moeilijkheden vallen weg bij de geestelijke belangen, die hier op het spel staan.

Als de beperking van de uitbreidingsmogelijkheid ons dringt tot intensivering

en verdieping van het bestaande, dan is er reden om dankbaar deze winst uit de hand van onzen God te ontvangen.

J. A. C. RULLMANN.

Poerwokerto, April 1933.

verband- en gezondheidsleer en kinderverzorging geeft.

Achter Mevrouw Kaemingk staat Mejuffrouw Siti Rochani, die voor de huishouding zorgt.

Op een enkele uitzondering na hebben deze meisjes allen het schooldiploma voor

De Christelijke Huishoudschool te Solo.

Zending Zuid-Holland Noord.

De Christelijke Huishoudschool te Solo.

(bij de foto).

„De Christelijke Huishoudschool (Mevrouw Grootschool) te Solo bestaat nu 3 jaar. Voor het eerst verlaat nu een groep meisjes de school, die den heelen cursus hebben afgeloopen.

Op deze foto ziet U het personeel met de geslaagde meisjes. Zittend van links naar rechts:

1. Mejuffrouw Soematinah, onderwijzeres in de handwerkvakken.
2. Mejuffrouw C. Kal, onderwijzeres in de huishoudelijke vakken.
3. Mejuffrouw T. Andree, directrice.
4. Mevrouw T. Kaemingk—ten Boom, onderwijzeres in de ontwikkelingsvakken.
5. Mejuffrouw J. G. Hörchner, arts aan ons Zendingsziekenhuis, die de lessen in

de huishoudelijke vakken en de akte voor de Nuttige Handwerken behaald.

Zij hebben op één na, nu 3 jaar in ons internaat gewoond en hebben dagelijks het Evangelie gehoord. En we mogen met dank aan onzen God zeggen, dat het nu reeds vrucht begint te dragen. 12 Februari j.l. mocht Yoe Tjie Nio, het Chineesche meisje, geheel links staande, gedoopt worden en 19 Februari legde Mercia Bé Loei, (het meisje met de 2 vlechten, zittend voor Mevrouw Kaemingk) die als kind reeds gedoopt was, belijdenis van haar geloof af.

Ook waren er enkele Javaansche meisjes, die sterk de begeerte hadden, Christin te worden. Helaas, kwam er hevige tegenkanting van de zijde der ouders en familie, zoo, dat zij het niet aandurften. Ze zijn ook nog zoo jong en geheel afhankelijk van haar familie.

En nu gaan deze meisjes het leven in, waar naar toe?

Naar huis, want een werkkring vinden zij in dezen tijd niet. Zij komen dus terug in een omgeving, die heel vaak vijandig tegenover het Christendom staat. Deze meisjes krijgen het moeilijk, ja heel moeilijk, want ze staan nu alleen. We willen daarom nog gaarne wat contact met haar houden en zullen dit doen door middel van briefwisseling enz.

Gaarne wilden wij haar geregeld een tijdschrift toezenden. Maar daar is geld voor noodig, en dat hebben wij niet. Onze school werkt geheel zonder subsidie, dus voor extra uitgaven is er geen geld. Daarom vragen we, zijn er in Holland ook menschen, die hun gelezen tijdschriften, zooals Timotheüs, Jonge Vrouw en dergelijke (want niet alles is geschikt), aan ons willen sturen? U doet er een goed werk mee. De meisjes stellen het buitengewoon op prijs, ze zijn zoo vol belangstelling.

Met Kerstmis wilden wij haar graag een kalender of een boek sturen. Het is tegenwoordig niet de tijd om voor nieuwe dingen iets te vragen, maar allicht zijn er enkele Zendingsvrienden of vriendinnen, die hier iets voor willen afzonderen.

Giften voor dit doel worden gaarne in ontvangst genomen door **Mejuffrouw G. Andree, Nassaulaan 21a, Groningen.**

U Ds. Breukelaar, bij voorbaat dankend, voor de plaatsing, verblijf ik met beleefde groeten.

Hoogachtend

Uw dw.

T. ANDREE,

Directrice v. d. Chr. Huishoudschool
(Mevrouw Croot-school) te Solo.

Zending Friesland.

ZENDING IN CRISISTIJD.

Jaarverslag 1932.

Vervolg. (Verkort).

De Hulpdiensten.

Medische dienst.

Het financiële aspect van den medischen dienst lijkt voor de toekomst niet zoo heel gunstig.

Gezien den deplorabelen toestand van 's Lands schatkist, waarover ik schreef in de inleiding van het jaarverslag over den Hooftdienst, zal een herziening in ongunstigen zin van de subsidie-bepalingen wel niet tot de onmogelijkheden behooien en ook voor de andere inkomsten is de naderking van de crisis maar al te goed merk-

baar geweest.

Uit het speciaal medische gedeelte var het verslag van Dr. Vonk noem ik hier maar geen details, omdat de meesten van U als leeken ze waarschijnlijk toch niet zouden kunnen waardeeren. Een uitvoerig verslag daarover werd trouwens reeds aan Friesland toegezonden. Alleen wil ik enkele getallen noemen, om bij U eenigen indruk te wekken van den belangrijken arbeid, die door onze beide zendingsartsen met hun Europeesch en Javaansch personeel werd verricht. Zoo hadden er bijv. in het vorige jaar 233 bevallingen plaats in ons ziekenhuis en werden er 326 groote operaties verricht, dus gemiddeld bijna 1 operatie per dag. Wie wel eens zulke operaties heeft bijgewoond, weet hoeveel reeds dit deel van den medischen arbeid alleen van de krachten en zenuwen onzer dokters en verpleegsters vergt en zal men ons dankbaar zijn voor de deskundige hulp, die in zoovele gevallen kon worden verleend, ook al waren er helaas! een 12-tal operaties met doodelijken afloop.

Zoals U waarschijnlijk wel weet heeft ons ziekenhuis voor de interne verpleging 3 mannen-zalen (elk met 36 bedden), 1 vrouwenzaal (ook met 36 bedden) en 1 zaal, die voor de helft voor vrouwen, voor de andere helft voor kinderen is ingericht.

Het is altijd een ideaal van Dr. Vonk geweest nog eens de beschikking te mogen krijgen over een afzonderlijke kinderzaal. Voor ons hospitaal zou dat ook heusch geen bijzondere weelde zijn. Alleen vreesde Dr. Vonk, gezien de huidige moeilijke tijden, dit wel niet meer te zullen beleven.

Vooral voor de patiënten op de zalen kan de prediking van het Evangelie van groote beteekenis zijn, want voor de ± 14000 polikliniek-patiënten, die verleden jaar werden geholpen, is de aanraking met het Evangelie te oppervlakkig, dan dat wij van dien arbeid veel vruchten kunnen verwachten.

School'dienst.

Thans moge ik nog een kort verslag uitbrengen voor ons zendingsonderwijs op de Javaansche scholen, dus over den **school-dienst** voorzover die rechtstreeks van de zending uitgaat.

Zoals U weet hebben wij op het Friesche zendingsterrein momenteel, behalve de Mal. Chin. School te Keboemen, twee standaardscholen, vier vervolgscholen en zeven volksscholen. Tezamen telden deze scholen eind December van het vorige jaar 873 leerlingen.

De sombere verwachtingen, die mij verleden jaar in het jaarverslag reeds deden schrijven dat de financiële toestand van den schooldienst, m.n. wat de toekomst betrof, niet zoo rooskleurig was, zijn dit jaar helaas niet beschaamd.

Op de regeeringssubsidie's werd nog meer bezuinigd dan ik toen kon vermoeden, aangezien nu ook voor leermiddelen in geen enkelen vorm meer subsidie wordt verstrekt. En voor 1933 zijn de vooruitzichten nog donkerder, daar de Regeering in uitzicht heeft gesteld een subsidiëering van onze normalisten alleen voor de 2 hoogste klassen der standaardscholen,

Nog een ander, ernstiger gevaar, dat onze 4 vervolgscholen, die in het begin van dit verslagjaar waren opgericht, bedreigde, kon gelukkig door een persoonlijk onderhoud met den Directeur van Onderwijs op het Departement te Batavia en met den gewestelijken Inspecteur te Semarang, grooten deels worden afgewend.

Daar nl. onze 4 vervolgscholen geen subsidie ontvangen, kunnen de leerlingen bij het verlaten der school ook geen diploma's ontvangen gelijkwaardig aan die der openbare vervolgscholen. Waar ons onderwijs overigens geheel gelijkwaardig is en ook door alleszins daartoe bevoegde leerkrachten gegeven wordt, werd het niet kunnen uitreiken van gelijkwaardige diploma's door ons als een onbillijkheid gevoeld. Het aantal leerlingen begon ook, gelijk licht te begrijpen valt, spoedig te verloop en zelfs bestond het gevaar dat deze scholen straks gesloten zouden moeten worden, hetgeen ook voor de volksschool-onderbouw ruïneerend zou kunnen werken.

Gelukkig vonden onze bezwaren op het Departement ten volle erkenning en ontvingen we voor het volgende cursusjaar (1932—1933) het recht aan de abiturienten onzer vervolgscholen, na een door den districtschoolopziener in te stellen onderzoek, een diploma uit te reiken, gelijkwaardig aan dat der Gouvernementsvervolgscholen.

De Mal. Chin. School te Keboemen, die in 1931 werd opgericht, kan, mits onder goede leiding een uitnemend Zendingsmiddel zijn en heeft dat trouwens in het voorbijgegane jaar ook getoond waar in den loop van dit jaar een kleine aantal Chineezzen, meerendeels ouders van de leerlingen onzer M. C. S., het verlangen hebben uitgesproken naar onderricht in den christelijken godsdienst en ook geregeld de Zondagmiddagsamenkomsten onder leiding van Joh. Sapin, den broer van het hoofd

der M. C. S., Andreas Sapin, hebben bijgewoond.

Het aantal leerlingen nadert reeds de 100 en de deskundige leiding, die vanwege de Eur. onderwijzers onzer Holl. Chin. School te Keboemen, m.n. den Heer Anthéunisse, aan de Mal. Chin. School wordt gegeven, kan niet anders dan het peil van het onderwijs ten goede komen.

Colportage.

Dit jaarverslag over den arbeid in de verschillende hulpdiensten in 1932 verricht zou niet volledig zijn, indien een kort overzichtje over het verrichte colportage-werk ontbrak.

Momenteel arbeiden op ons terrein een 5-tal colporteurs. Aan het eind van het verslagjaar heb ik een schetskaartje laten maken, waarop al de plaatsen staan aangegeven, waar geregeld (d.w.z. meer dan 10 maal per jaar) wordt gewerkt. Op die wijze kreeg ik een duidelijk overzicht van ons terrein waar wel en die waar nog niet voldoende onze christelijke lectuur is doorgedrongen. Op grond van hetgeen dit schetskaartje mij leerde en van de rapporten der colporteurs, komt het mij voor, dat, wanneer wij in dit jaar nog één colporteur aanstellen, wien het meest Westelijke en Zuid-Westelijke gedeelte van ons terrein ter bearbeiding wordt opgedragen (met Idjo als centrum) wij van een voldoende bezetting van ons zendingssterrein (wat de colportage betreft), mogen spreken.

Ondanks de economisch donkere vooruitzichten geloof ik daarom wel tot deze finale uitbreiding te mogen overgaan, behoudens goedkeuring van Kerkeraad en Deputaten, daar de onkosten aan een 6den colporteur verbonden, immers niet zoo hoog zullen zijn; naar ik vermoed een f 20.— à f 30.— per maand (salaris, provisie en enkele andere onkosten.) De colporteurs behooren tot onze goedkoopste zendingskrachten, zoodat als vanzelf voor uitbreiding in dezen crisistijd aan de colportage moet worden gedacht.

Onze colporteur in Karanganjar zal dan nog wat meer het noordelijke gedeelte van zijn terrein moeten bezoeken.

Op deze wijze zullen wij 6 colportagecentra bezitten, van waaruit heel ons terrein te bewerken is.

Vanuit strategisch oogpunt mogen wij zoo van een goede bezetting spreken, ook al is 1 colporteur op meer dan 100.000 inwoners nog geen weelde. God moge deze plannen met Zijn zegen bekronen.

In het afgelopen jaar werden op ons

terrein per maand 5000 nrs. van het Evangelisatieblad „Mardirahardja” verspreid, 250 „Penaboers” en 100 afl. van „Lajang Kaboengahan”.

Voorts werden verkocht of gratis verstrekt 4000 Chr. wandkalenders, 160 bijbels en bijbelgedeelten, 498 chr. boeken en brochures, en verder nog een aantal Chr.

van de Zending uitgaat. Het vorige jaar is deze school uitgebreid. Rechts op de foto ziet men het nieuwe gedeelte, dat er bijgekomen is. De bouw is zoo eenvoudig mogelijk geschied, zooals het past in den tegenwoordigen tijd.

De Zendingsschool te Ngoelakan.

kalenders, almanakken e.d., die moeilijk alle afzonderlijk kunnen worden vermeld.

Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van ons jaarverslag over 1932. Het was, zooals wij reeds in den aanvang schreven, een jaar van zending in crisistijd. De gevolgen van deze crisis zijn in bijna alle onderdeelen van ons werk merkbaar geweest, zooals ook uit dit jaarverslag U wel duidelijk zal zijn geworden.

Toch is er bij ons geen bezorgdheid voor de toekomst. Niet alleen niet, omdat reeds nu is gebleken, dat onze crisistijd ook voor ons zendingswerk in veel opzichten geestelijke winst heeft gebracht, maar meer nog omdat wij komende jaar mogen ingaan met Hem, die gisteren en heden dezelfde is en tot in eeuwigheid.

H. BERGEMA.

Keboemen 18—3—'33.

Zending Noord-Holland.

De Zendingsschool te Ngoelakan.

(bij de foto).

De Zendingsschool te Ngoelakan in Djokjakarta heeft een Standaardschool, die

Zullen de Sadrach-christenen zich weer bij de Geref. Zending aansluiten?

Zooals de lezers van „Het Zendingsblad” wel weten is er in de laatste tientallen jaren der vorige eeuw heel wat te doen geweest over de z.g.n. Sadrachbeweging.

Sadrach was één van de helpers van Mevr. Philips, die in Poerworedjo in de zeventiger jaren reeds een kleine kring van Christen-Javanen om zich heen verzameld had. De groote uitbreiding kwam echter eerst door de prediking van Sadrach, die sinds 1869 vanuit Poerworedjo begon te evangeliseeren en zich later in Karang-djasa vestigde, bezuiden Koetoardjo, welke plaats ook later het middelpunt der Sadrachgemeenten is gebleven.

Sadrach kwam echter al vrij spoedig in conflict met zendeling Ph. Bieger, die namens de Nd. Ger. Zend. Ver. de leiding van het zendingswerk in de toenmalige residentie Bagelen op zich had genomen en blijkens de feiten niet zeer tactvol tegenover Sadrach is opgetreden. Zendeling Wilhelm kon veel beter met Sadrach opschieten en won dan ook weldra diens vertrouwen, doch de leerlingen die Sadrach in

zijn steeds talrijker wordende gemeenten verkondigde, waren zóó vermengd met allerlei echt-Javaansche religieuze voorstellingen, door Ds. Adrianse indertijd uitvoerig beschreven in zijn boek „Sadrachs Kring” (Leiden 1899), dat Ds. Lion Cachet, door de Ned. Geref. Kerken en de N.G.Z.V. in 1891 voor een inspectie-reis uitgezonden, niet anders meende te mogen doen dan Sadrach af te zetten, in zijn onbekendheid met het Javaansche volksleven meenende, dat op die wijze de Christen-gemeenten zelf voor het ware geloof zouden behouden kunnen blijven.

Het bleek al heel spoedig, dat Ds. Lion Cachet zich, wat dat laatste betreft, deernlijk had vergist. Zooals wel te verwachten was bij den nauwen band tusschen goeroe en moerids op Java, bleven de door Sadrach gewonnen gemeenten hem zonder uitzondering trouw en scheidden zij zich alle, onder zijn leiding, af van de zending.

Er waren in dien tijd ongeveer een 70 gemeenten met meer dan 5000 christenen. Sadrach, die reeds vele jaren relaties had onderhouden met de Apostolischen, en vroeger leerling was geweest o.a. van den bekenden Mr. Anthing, die zelf indertijd als Apostel was opgetreden, liet zich nu door de Apostolische gemeente te Batavia tot Apostel aanstellen, en werd ook als zoodanig door zijn gemeenten erkend. Dat was in 1899. Sindsdien was van een terugkeer tot de zending geen sprake meer.

Nog 25 jaar heeft Sadrach als Apostel de leiding gehad in zijn talrijke gemeenten, al bemoeide hij zich in de laatste jaren weinig meer met hun geestelijke verzorging en liet hij die grootendeels aan zijn helpers, vooral Jotham (alias Martaredja), over.

Den 14den November 1924 is hij gestorven. Enkele dagen later werd hij begraven. Ds. van Dijk, die bij zijn begrafenis tegenwoordig is geweest, heeft er één en ander over geschreven in „Uit Keboemen” (het no. van Mei 1925). De Heer Smit, de „Apostel” van Tjimahi, had de leiding bij deze begrafenis.

Hoe zou het nu met deze gemeenten gaan na den dood van Sadrach? Wie zou hun leider worden? Het sprak welhaast vanzelf, dat Jotham, reeds vele jaren Sadrachs rechterhand, tot Apostel gekozen zou worden. Maar Jotham, vroeger opgeleid door den Heer Zuidema op de Keucheniuschool, die toen nog in Poerworedjo stond, wist, dat de leeringen der Apostolischen in strijd waren met Gods Woord, en had dan ook, reeds vóór het overlijden van Sadrach,

uitgesproken geen apostel te willen worden. Het liefst wilde hij zich aansluiten bij de Zending. In dien geest schreef hij ook kort na het overlijden van Sadrach een brief aan den reeds genoemden „Apostel” Smit, waarin hij voornamelijk drie punten naar voren bracht, in de eerste plaats dat hij het niet eens was met de leer der Apostolischen, voorts dat hij niet bereid was apostel te worden, en tenslotte dat het hem het beste leek, wanneer de Sadrach-gemeenten naar de Geref. zending zouden terugkeeren. Op verzoek van Jotham zelf bracht Ds. van Dijk deze zaak op de vergadering van Miss. Predikanten. Ds. van Dijk verwachtte blijkens zijn brief van 16 Maart 1925, dat de aansluiting reeds toen een feit zou worden. Het heeft echter niet zoo mogen zijn. De „Apostel” van Tjimahi nam de leiding en wist de Sadrach-christenen over te halen aan hun ouden kjai (Sadrach) trouw te blijven. Als Jotham geen apostel wilde worden, dan wist de Heer Smit wel een ander, zeide hij. Jotham meende nu niet beter te kunnen doen dan het Apostel-amt te aanvaarden en zoo de leiding te behouden, maar hij verklaarde uitdrukkelijk aan Ds. Van Dijk en Ds. Netelembos nog dezelfde overtuiging te hebben als vroeger, en later, als hij daartoe de tijd gekomen achtte, zijn gemeenten aan de Zending te zullen overdragen.

Het schijnt dat nu de tijd gekomen is.

Reeds gedurende enkele maanden toch hoorde ik van onze Javaansche christenen, dat er eenige beweging was in de Sadrach-gemeenten op ons terrein (Keboemen) en elders in verband met een geschil, dat gerezen zou zijn tusschen Jotham en zijn rechterhand Abraham (alias Wangsaredja) over eventuele aansluiting bij de Gereformeerden. Men had bij ons de overtuiging, dat Abraham zich wilde afscheiden van Jotham. Dat zou voor Jotham een geweldige slag zijn, want zonder Abraham zou Jotham niet veel kunnen beginnen en het liet zich aanzien, dat verschillende gemeenten met Abraham zouden meegaan. Zoo dacht tenminste een zoon van Abraham er over, met wien ik reeds geruimen tijd contact had.

Kort daarop kreeg ik van Abraham zelf een brief, waarin hij o.a. meedeelde wel eens met Ds. van Dijk, die hij van vroeger nog kende, te willen spreken.

Op de eerstvolgende vergadering van Miss. Predikanten bracht ik deze zaak ter sprake. Het bleek, dat men op de andere terreinen van een eventuele splitsing of overdracht aan de zending niets had ge-

hoord. Ik deelde daarop mee wat mij ter oore was gekomen en waarschuwde vooral voor Roomsche actie, want ik wist, dat nog niet zoo lang geleden een paar Roomsche pastoors uit Djokja naar Karangdjasa waren geweest. Reeds vroeger hadden ze er Jotham op gewezen, dat het verschil tusschen de Apostolischen en de Roomschen niet zoo heel groot was, alleen sloot het Pausdom nog wat nauwer aan bij de oorspronkelijke apostelen, zoodat zij zich beter bij de Roomschen konden voegen. Een paar kinderen van Jotham zijn trouwens reeds Roomsch geworden en verschillende kinderen van de Sadrach-christenen worden op de Roomsche scholen in Moentilan onderwezen. Jotham zelf heeft dit echter steeds van de hand gewezen.

Na deze mededeelingen kwam dus het besluit van Jotham, dat kort daarop volgen zou, niet geheel onverwachts, maar toch had ik zelf niet gedacht, dat wij zóó spoedig voor een beslissing zouden komen te staan als in werkelijkheid het geval bleek te zijn. Wat is er namelijk gebeurd?

Abraham was, zooals hij mij reeds geschreven had, naar Ds. van Dijk gegaan en het resultaat van hun onderhoud was, dat Ds. van Dijk hem als helper aanstelde met ingang van 1 Mei j.l. Jotham wist daarvan niets en schrok geweldig toen hij hoorde dat Abraham tot helper was benoemd bij de Geref. zending en dat hij die benoeming ook had aangenomen. Aanstonds reisde hij nu ook zelf naar Wonosobo en verklaarde aan Ds. van Dijk dat hij nu de tijd gekomen achtte zijn vroegere belofte in te lossen en de Sadrach-gemeenten aan de Zending over te dragen.

Ds. van Dijk schreef dadelijk aan den schriba van onze Afz. Verg. van Miss. Predikanten, Ds. Rullmann, die weer voor vermenigvuldiging van dit schrijven zorgde. Op veler aandrang werd daarop den 15den Mei een spoedvergadering in Djokja belegd, waar wij allen onze blijdschap uitspraken over de mogelijkheid eener hereeniging en tegelijk de moeilijkheden, waarvoor deze uitbreiding ons zou stellen, in het gebed voor God brachten en gezamenlijk onder de oogen zagen. Het spreekt wel vanzelf dat deze moeilijkheden niet gering zullen zijn.

Wel zullen wij van den tegenwoordigen „Apostel”, Faassen, weinig last ondervinden, omdat Jotham, naar hij meedeelde, reeds sinds 4 jaren alle officiëel contact met de Apostolischen in Holland, aan wie hij vroeger een maandelijksch rapport uitbracht, had verbroken, maar wij werden ge-

steld voor de taak de verzorging op ons te nemen van 86 gemeenten met tezamen bijna 7000 zielen, waaruit tegelijk duidelijk wordt, dat de Sadrachgemeenten in de voorbijgegangene jaren niet zijn geslonken, maar integendeel nog in aantal iets zijn vooruitgegaan. Ook al zijn op sommige plaatsen de gemeenten uitgestorven, op andere had eenige uitbreiding plaats. Hun kennis is echter uiterst gering, wat bij een verzorging door voorganger (imans), die zelf niet de minste opleiding genoten hebben, ook niet te verwonderen is.

Allerlei vragen deden zich aan ons voor: hoe zullen wij al deze gemeenten kunnen verzorgen? Moeten wij zorgen voor een spoedcursus, waar enkele christenen, liefst uit hun eigen midden, die daarvoor in aanmerking komen, kunnen worden opgeleid tot voorganger? Hoe moeten wij deze christenen beschouwen met het oog op het H. Avondmaal? Hoe moeten wij staan tegenover de imans, die er nu zijn? Moeten wij ook zorgen voor onderwijs aan de kinderen dezer gemeenten? enz. enz.

Wij waren het er allen wel over eens, dat wij dit aanbod van Jotham niet mochten afslaan, ook al stelde het ons voor een groote vermeerdering van arbeid en van financiële lasten, zelfs al zouden niet alle gemeenten zich met Jothams beslissing kunnen vereenigen, wat echter, gezien den grooten invloed van Jotham in al deze gemeenten, niet erg waarschijnlijk is. In Wonosobo is zelfs reeds een begin van overgang merkbaar, sinds Abraham met een helper van Ds. van Dijk deze gemeenten is rondgegaan. Ook gaven zij het verlangen te kennen naar meerder onderwijs.

Het zal zeker niet gemakkelijk zijn een oplossing te vinden voor al de moeilijkheden, die zich vooral in de eerste jaren zullen voordoen. Maar wij vertrouwen, dat God, onder wiens leiding deze hereeniging mogelijk werd, ons ook de wegen zal wijzen, waarlangs wij hebben te gaan en de middelen zal schenken om de voorgestelde eenwording tot werkelijkheid te doen worden. Wij allen aanvaardden daarom ook deze vermeerdering van arbeid met groote blijdschap en dankbaarheid.

Voor een ander overleg met Jotham was het echter wenschelijk dat enkele Predikanten werden benoemd om de zaken voorloopig te regelen namens heel de vergadering. In deze commissie werden benoemd Ds. van Dijk, Ds. Keuchenius en schrijver dezes omdat wij betrekkelijk dicht bij elkander en bij Jotham woonden en ook wellicht meer dan op de andere terreinen de

relaties met de krasoelan-gemeenten hadden onderhouden.

Namens de vergadering werden Abraham, Pandita Soesena en Mas Atma, die op ons verzoek naar Djokja waren meegegaan, uitgezonden om de voorloopige beslissingen der vergadering aan Jotham mede te deelen, n.l. dat wij gaarne bereid waren de verzorging van al deze gemeenten op ons te nemen, en dat wij Jotham verzochten binnen zoo kort mogelijken tijd zijn beslissing om tot de Gereformeerde zending terug te keeren, aan al zijn gemeenten mede te deelen.

Enkele dagen later ben ik, op verzoek van Jotham, zelf ook nog met Pandita Soesena naar Karangdjasa geweest om enkele moeilijkheden te bespreken, in verband met de a.s. reis langs al de gemeenten en hetgeen hij aan de verschillende imams zou mededeelen. Jotham had reeds een concept-toespraak opgemaakt, waarvan hij ons voorlezing deed, en waarin hij vooral naar voren bracht, dat hij de verantwoordelijkheid voor de verzorging van al deze gemeenten niet langer op zich durfde nemen. Op ons verzoek bracht Jotham nog enkele veranderingen aan in deze toespraak, vooral toen wij hoorden, dat de oudsten in Karangdjasa zelf nogal waren geschrokken van het voornemen van Jotham en aanvankelijk liever op zichzelf wilden blijven bestaan. Overigens was deze toespraak een waardig woord, dat duidelijk getuigde van het oprecht verlangen van Jotham de hem toevertrouwde kudde een betere verzorging te schenken, dan die hij wist, zelf te kunnen geven.

Wij spraken af dat de commissie na de gemeenschappelijke vergadering van Jotham met al de imans den 20sten Juni a.s., als dus al de gemeenten door Jotham zelf waren bezocht, met Jotham zou beraadslagen te Poerworedjo over de beslissing van al de afzonderlijke gemeenten en de consequenties, die daaruit zouden voortvloeien. Nadat wij samen nog God hadden gebeden om Zijn leiding in den komenden tijd, namen wij afscheid van Jotham en keerden terug naar Keboemen.

Zoodra wij, in het eind van de volgende maand, meer zekerheid hebben ontvangen omtrent de houding, die de afzonderlijke gemeenten tegenover dit voorstel van Jotham zullen innemen, hopen wij daarover in „het Zendingsblad” nog iets naders mede te deelen.

H. BERGEMA.

Keboemen, 22—5—”33.

Zendingsarbeid onder Oosterlingen en Chineezzen in eigen land.

Tot onze blijdschap kunnen wij daarover beginnen te schrijven.

Ons blad geeft geregeld berichten over den arbeid onzer kerken op Midden Java (ten Zuiden) en Soemba en door de rapporten leven wij mede.

Want ieder, die den Heere liefheeft is zendeling(e), die heeft er het grootste belang bij, dat des Heeren Woord zijn loop hebbe onder de volken en daar de kracht der genade, naar het welbehagen Gods, openbare.

En als het zoover komt, dat een der Javaansche broeders met de tijdelijke Directie van onze Keucheniuschool kan worden belast en dat die ons een brief, in onze taal, kan schrijven, zooals wij dien onder de oogen kregen in het Meinummer van „het Zendingsblad”, dan kunnen wij niet anders zeggen, dan dat God groote dingen door onzen Zendingsarbeid heeft willen doen.

Maar in het Meinummer trof ons nog iets bijzonders. Ds. Breukelaar gaf onder het opschrift: „de bearbeitung der in Nederland studeerende „Indonesiërs”, eenige mededeelingen over hetgeen tot nu toe geschiedde in ons land om de studeerende Oosterlingen met het Evangelie bekend te maken.

Wij kunnen slechts dankbaar zijn, dat het particulier initiatief wat heeft gedaan, omdat de kerk haar roeping verzuimde.

Het Nederlandsch Zendingsgenootschap heeft tegen het einde der 18e eeuw ook gedaan, wat de taak der kerk was.

Maar, toen was dat bijzondere verschijnsel verklaarbaar, omdat de kerk in een vervallen toestand verkeerde.

Doch zoo was het nu toch niet.

Wij hebben er blijkbaar, als kerken, geen oog voor gehad, welk een schade wij ons zendingswerk in Indië toebrachten, door onze nalatigheid aan de Oosterlingen, die naar ons land komen om er te studeeren, of die er komen door hun betrekking op schepen, die tusschen hun landen en ons land, geregelde diensten onderhouden. Er wonen in ons land alleen meer dan 2000 Chineezzen.

Van die „zonen uit het hemelsche rijk” zien wij in stad en dorp een enkeling, die wij, naar hun handelsartikel „pindamanetje” noemen.

Maar in Rotterdam is een bepaalde Chineesche wijk. In Amsterdam ook, maar toch niet zoo uitsluitend als in Rotterdam.

In Rotterdam werd al eenige jaren ge-

leden een begin gemaakt met het werk onder de Chineezzen.

De Gereformeerde kerk van Rotterdam (Zuid) waaronder Katendrecht valt, verstond de roeping.

Zij werd financieel gesteund door de Classis, maar de kerken in de Classis begrepen uit de rapporten, dat er wel wat

Wij zullen de historische ontwikkeling in een volgend nummer verder mededeelen en dan zal in deze rubriek geregeld over den arbeid worden geschreven. V.

Een groep mantri-verplegers.

(bij de foto).

De missionaire predikanten met hun

Een groep mantri-verplegers.

gedaan werd, maar dat er geen Zendingswerk gedaan werd en dat er geen toezicht was op het werk. Het werk was niet geregeld.

Daarom besloot de Classis een paar jaren geleden, dat de kerken binnen haar ressort de kosten te samen zouden dragen.

De broeder, die tot nu toe het werk deed kon gehandhaafd blijven, zoo dat mogelijk bleek, maar er moest zendingswerk verricht worden in Gereformeerden zin, namens de Classis.

Er werden drie Deputaten benoemd, die eene regeling ontwierpen, welke door de Classis werd goedgekeurd. Volgens die regeling werden Deputaten gemachtigd om zich met andere kerken, die ook belang hebben bij den arbeid onder de Chineezzen, in verbinding te stellen om, zoo mogelijk, den arbeid gemeenschappelijk te verrichten.

Dat hebben Deputaten gedaan en uit die correspondentie en samenspreking is langzamerhand gegroeid de regeling waartoe in eene vergadering van afgevaardigden van Classis en kerken werd besloten.

goeroe's en onderwijzers, de dokters met hun verplegend personeel, de leeraren met hun kweekelingen en de docenten met hun discipelen maken wel eens met elkander een uitstapje of gaan enkele dagen kampeeren. Dat bevordert zeer de vertrouwelijke omgang en oefent een goeden invloed op de jonge menschen met wie zij uitgaan.

Op deze foto zien we Dr. Veën met een groep jonge verplegers van het Petronella-Hospitaal op een tocht tegen een der hellingen van den Merapi.

W. B.

Afscheid van Soemba.

Weleerwaarde Heeren en Broeders,

De periode van onzen arbeid op Soemba werd afgesloten met het aan boord gaan te Waikelo den 29 April j.l. De beslissing, dat we zouden gaan, tevens beslissing om niet naar Soemba terug te keeren, ligt reeds een paar jaar terug. De reden om dat besluit vroeg ter kennis te brengen van deputaten was eenvoudig de drang om geen stagnatie

in het werk te krijgen. We hadden n.l. toen niet met eenige groote zekerheidskans kunnen hopen, dat dr. Berg naar Soemba terug zou gaan. En wilden Dep. ruime gelegenheid schenken uit te zien naar een jonge kracht.

In de correspondentie over en weer bleek ons duidelijk, hoe Uw college onder deze, nog al snelle wisseling eenigszins onrustig werd en daarin vreesde een antecedent van steeds weer proberen en vertrekken. Die vrees laat zich zeer goed verstaan. Maar de loop van het gebeuren nadien, eindigend in de door U en ons zoozeer gehoopte terugkomst van dr. Berg heeft opnieuw ook alle vrees beschaamd. En de Heere zelf bewees ons ook opnieuw hoe bezorgdheid niet een der eischen is die ons opgelegd zijn.

Met een groot gevoel van dankbaarheid hebben we alles weer aan dr. Berg mogen toevertrouwen, en het was een lust te zien hoe goed 't weer aansloeg bij 't eerste ontmoeten van de familie Berg met hen onder wie ze zoo moeilijke jaren hebben doorleefd.

Een groot gevoel van dankbaarheid ook was in ons bij het overzien en overdenken van al den zegen in arbeid en voor onze personen, ontvangen gedurende de afgelopen 3 jaren.

Toen we 16 Juni '30 voet aan wal zetten op Soemba hadden we slechts zeer vage voorstellingen van land en volk en arbeid. Wel was ik in '27 een dag of tien wezen kijken om me eenigszins een indruk te vormen, maar een dergelijk vluchtig bekijken kan nooit leiden tot een dieper indringen in aard en karakter van het werk.

Na zoo'n aankomst begint dus de periode van het „tasten”.

Daar is steeds een onzeker element in. Dagelijks rijst bij vele onderdeelen de vraag: „hoe zou dit het beste gaan en hoe pak ik dat 't beste aan?”

Na enkele maanden is de weg gevonden, waarin persoon en werk een homogeniteit van richting krijgen, die voor beide het meest vruchtbaar mag geacht worden. Zoo hadden we — om iets te noemen — in 't begin geen juist idee over de omgang met het personeel. De aard van Javaan en Soembanees is zoo intens en wijd verschillend, dat ook van ons een geheel nieuwe instelling gevraagd werd. Want dit begrijpt ieder gemakkelijk dat de saamhoorigheid van personeel en leider het fundament is waarop het werk steunt. Zoo zagen we het steeds. En nu we bij het vertrek — en reeds voor het vertrek — de groote vol-

doening mochten hebben, dat we de eenheid met onze „kinderen” voelden, nu is ook in ons de hoop, dat ons werk van de afgelopen jaren niet geheel ijdel zal blijken te zijn.

Onwillekeurig gaan nu de gedachten nog eens terug, en vergelijken we wat we vonden in '30 en achterlieten in '33. Daarbij staat voor ons één ding vast n.l. dit, dat ons werk met dat van dr. en mevr. Berg geen essentiële verschillen toont en we gerust mogen spreken van continuïteit. Zoowel voor als na '30 is het pogen geweest een kring van jongeren om ons te verzamelen, aan ons te verbinden en zoo samen in eenheid van geloof en leven onze krachten te geven aan de zieken van West-Soemba. Steeds weer ook hen te wijzen op de rijke genade, die ze ontvingen in hun roeping.

Zoo veel mogelijk hen te doordringen van het besef, dat hun taak een voorrecht is door God zelf geschonken. Dat ze mochten worden „medearbeiders Gods”. Met de volle nadruk hierop vertrokken we uit hun midden.

En er waren er, die dezen rijkdom — ik zou haast zeggen — ten volle verstonden.

Maar schrijvend — dankbaar en blij schrijvend — over deze dingen dringt zich ook een gevoel aan ons op van tekort en zwakheid, onvolkomenheid en veel dwaling. Dat is alles zeer menscheijk, maar pleit ons niettemin niet vrij. Onze schuld is daarin en ons gebrek aan geloof. Verwonderen moeten we ons, dat God met zulke instrumenten Zijn Koninkrijk wil bouwen. Maar het verrijst in ononderbroken voortgang en aan de schoonheid en volmaaktheid van het geheel zullen onze gebreken niets atdoen.

Het afscheid viel ons moeilijk. We waren zoo gehecht geraakt aan allen om ons heen, zoo dagelijks vertrouwd al die gezichten en die tot helpen gewillige handen. Het was een groot gezin en de gemeenschappelijke ervaringen van iederen dag gedurende drie jaren zijn voldoende om stevige banden te geven.

Dat is nu voorbij en 4 Mei kwamen we in Soerabaia aan, met voorloopig doel Djokja, waar we een poosje logeeren.

Met het vertrek van Soemba is tevens afgesloten onze eerste zes-jarige arbeidsperiode in de Gereformeerde zending. We leefden in de hoop, dat er op Midden-Java wel een plaatsje zou wezen.

Dit bleek niet het geval. De vacature's werden of worden vervuld door anderen, door jongeren. Thans moeten we heengaan,

Statistiek

MEDISCHE

Naam der Zendende Kerk of Corporatie.	Naam van het Zen- dingsresort resp afdeeling.	Totaal aantal Ziekenhuizen				Totaal aantal artsen.			Totaal aantal Europeesche verpleegsters.				Totaal aantal ongediplom. verplegers		Totaal aantal inlandsche verpleegsters	
		Hoofdzieken- huis.	Hulpzieken- huizen.	Vaste poliklinie- ken buiten a en b	Leprozerieën.	Europeesche.	Inlandsche.	Chineesche.		Van welke vroeg- vrouw ar. zijn.	Totaal aantal gediplom. verplegers	Totaal aantal ongediplom. verplegers				Van welke vroeg- vrouw ar. zijn.
Geref. Kerk van Rot- terdam	Poerbolinggo (Banjoemas)	1	—	2	—	2	—	—	1	—	16	13	4	—	—	—
Geref. Kerk v. Utrecht (Gelderland)	Poerworedjo (Res. Kedoe)	1	—	6	—	2	—	—	3	—	9	29	6	—	—	—
Geref. Kerk van Heeg (Friesland)	Regentschappen: Keboemen en Karang Anjar	1	—	3	—	2	—	—	3	—	15	15	3	—	—	—
Geref. Kerk van Heeg (Friesland)	Wonosobo	1	—	4	—	1	—	—	1	—	3	10	1	—	—	—
Geref. Kerk van Am- sterdam	Gouv. Djokjakarta	1	12	18	—	6	—	—	4	2	49	47	14	—	—	—
Geref. Kerk van Mid- delburg	Magelang	1	1	—	—	1	—	—	1	—	3	9	1	—	—	—
Geref. Kerk van Mid- delburg	Parakan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—
Geref. Kerk van Z.- Holland ten Nrd..	Klaten	1	3	—	—	2	—	—	2	—	22	17	9	—	—	—
Geref. Kerken van Delft en van Z.-Hol- land ten Noorden.	Gouv. Soerakarta	1	3	5	—	3	—	—	4	—	30	27	14	—	—	—
		8	19	38	—	19	—	—	19	2	149	167	53	—	—	—

we doen het in het besef, dat we in veel tekort schoten, maar tevens wetend, dat onze bedoelingen voor het werk zuiver waren en we geen krachten gespaard hebben.

God wil ons nu een anderen weg openen en we mogen tot een nieuwen arbeid ingaan.

Eerlang wordt in Pati (beoosten Semarang) een Regentschaps-ziekenhuis geopend onder leiding van den bekenden Zendeling-arts dr. H. Bervoets.

Hij vroeg ons hem te komen helpen en zoo mogen we straks daar (over een paar maanden) ons het chirurgisch gedeelte zien toegewezen. Als ons de kracht gegeven wordt hopen we van ganscher harte ook daar het Javaansche volk te kunnen dienen met de ons toebedeelde gaven.

Geve de Heere U en ons allen slechts te zien op Hem en te staan naar dat ééne

doel van ons aller leven — de eere van Zijn Naam.

Met vriendelijke groeten

F. VELDSTRA.

K. VELDSTRA—Keizer.

Vergadering van Missionaire Arbeiders te Djokja, op 17 April en volgende dagen.

Zooals dit in de Paaschweek gewoonte is, worden de vergaderingen in Djokja begonnen met een bidstond in de Gereformeerde Kerk met het Hollandsch als voertaal. Ds. Pos ging hierbij voor.

Waar over den Zendings- en Schooldag reeds een verslag verschenen is, kon daarover verder gezwezen worden.

Deze algemeene dag, bedoeld voor de Zendingsarbeid in ruimer zin, verheugt zich nog niet in algemeene belangstelling.

DIENST 1932

	Totaal aantal krachten voor huish., adm. e.d. (behalve die boven reeds vermeld zijn)			Totaal aantal bedden.	Totaal aantal patiënten in verslagjaar.		Aantal operaties in verslagjaar.		Aantal verlosningen in verslagjaar.	Aantal verpleegdagen	Gemiddeld aantal patiënten per dag.	Nieuwe polikliniek-patiënten in verslagjaar	Gemiddeld aantal polikliniekpatiënten p. keer.
	Europeesche	Inlandsche.	Chineesche.		mannen	vrouwen	Oogoperatie	Chirurgie					
0	1	3	—	185	2088	914	23	409	85	61.194	167	9.555	30
2	1	2	—	205	2045	1035	124		198	72.083	197	28.923	134
2	1	2	1	198 ¹⁾	1221	743	326		233 ²⁾	68.890	189	14.672	134
4	—	—	—	50	731	416	52		140	29.998	81	12.354	120
4	3	8	—	986	16759		2066		1133	306.659	838	214.246	2819
2	1	2	—	72	231	276	96		44	13.960	51	2.699	36
—	—	—	—	48	694	276	—		68	17.119	46	4.006	58
9	—	3	—	274	4798	2378	250		304	131.667	359	37.270	341
6	1	4 ⁴⁾	—	275	3279	1734	309	372	334	109.310	299	15.618	196
39	8	24	1	2.293	15.087	7.772	332	781	2.539	810.880	2.227	339.343	3.868
					16.759			2914					
					totaal: 39.618		tot.: 4027						

1) Gesubsidieerd.
2) Waarbij inbegrepen de hulp van 2 vroedvr. van poliklinieken.

3) Geopend 1 April 1932.

4) 1 voor de huishouding, 3 voor de administratie.

Jammer, te meer waar de gelegenheden tot gezamenlijk overdenken van de moeilijkheden van heel het breede werk zoo schaarsch zijn.

Bij de aanvang onzer vergaderingen is door Ds. Pos op warme eerbiedige wijze de nagedachtenis geëerd van Dr. Bakker, die in zoo velerlei opzicht zijn stempel heeft gezet op den Zendingsarbeid in Midden-Java. De gelederen der ouderen gaan dunner worden, maar de vrucht van hun arbeid blijft.

Een hartelijk welkom werd toegeroepen aan Dr. Esser, en den Heer Wiggers, die van verlof terugkeerden en hun werk weer aanvaardden.

Ds. van den Brink, de Miss. predikant van Soerabaia voor Makasser benut zijn verblijf op Java om zooveel mogelijk van het Zendingswerk te zien en heeft deze ver-

gadering althans voor het overgrootste deel bijgewoond. Hij mist straks op de pionierspost, waar hij werken zal, de stimulans en den onderlingen opbouw die de predikanten op Midden-Java en Soemba door hun regelmatige vergaderingen hebben. Hij deed een dringend beroep op de vergadering hem zoo veel mogelijk te doen meeleven en met advies te steunen. Het spreekt vanzelf, dat hem dit van harte gaarne verzekerd werd.

Het is al gewoon geworden op onze vergaderingen, dat de berichten over de Normaalschool te Djokja en de Kweekschool te Solo somber zijn. Maar ditmaal was het toch wel heel erg in de mineur, wat de overigens waarlijk niet pessimistische directeuren ons meedeelden. De Heer Meyerink sprak van een zorgelijke toekomst, die wij tegengaan. De Heer Wiggers vergeleek zich met Job, wien de eene rampspoed na

de andere werd geboodschapt.

Ook dit jaar mag de Keucheniuschool geen nieuwe leerlingen aannemen en het voortbestaan der school in deze vorm is allerminst verzekerd, al behoeft voor opheffing dan nog geen vrees te bestaan.

De leerlingen, die nu afkomen, kunnen geen plaatsing vinden als normalist en wij hebben het voor hen en ons onaangename besluit moeten nemen hen als volksonderwijzer te salariseren.

De opleidingsschool van Dr. Bakker en Ds. Pos begint met Juli een Hollandsche cursus. Het volgend jaar worden dan weer leerlingen voor den Javaanschen cursus aangenomen.

Op onze vergaderingen neemt het agendumpunt: „Mededeelingen over den arbeid”, zeker niet het meeste van den tijd in beslag. Maar het belangrijkste is het wel, in zoover juist daarbij het eigenlijke van het werk en den zegen, dien Gods ons daarin schenkt vermelding krijgt.

Ook ditmaal was het weer één opsomming van nieuwe mogelijkheden, van groei en uitbouw, wat ons werd meegedeeld.

Zonder in deze naar volledigheid te streven, noem ik enkele van de voornaamste berichten.

Zoowel uit Magelang als uit Poerworedjo werd melding gemaakt van een opleving onder de Chineesche Christenen.

Op het Solosche terrein is in het afgelopen jaar aan bijna 450 volwassenen en kinderen de H. Doop bediend. Dr. Bavinck, die langen tijd ernstig ziek was, is gelukkig weer hersteld, al kan hij nog niet ter vergadering zijn.

Met den terugkeer van Dr. Esser, heeft Ds. Rullmann zich in Poerwokerto gevestigd, zoodat het Banjoemasche terrein nu ook twee posten heeft.

Van alle terreinen werden verblijdende dingen verteld. Hier was het groeiende belangstelling, daar consolideering van den arbeid, uitkomend in kerkbouw, ginds weer geestelijke opleving in oude gemeente, die ingesluimerd schenen, overal blijken van den voortgang van het komende koninkrijk en van bestendiging van Gods trouw.

In het Keboemensche worden de samenkomsten der gemeenten met de desa voortgezet. Er is groeiende belangstelling. Behalve het voordeel, dat op deze wijze de gemeente zich haar roeping ten opzichte van haar omgeving sterker bewust wordt, is hiermee een evangelisatiemogelijkheid geschapen, die voor de doorwerking van het Evangelie veel belooft.

De Medische arbeid heeft bijna overal

uitbreiding gekregen. In Djokja, Solo en in Poerworedjo zijn poliklinieken overgenomen.

In Banjoemas is de kliniek Poerwokerto met ingang van 1 Januari in beheer der Zending overgegaan. Dr. Miedema heeft de leiding van dit nieuwe Ziekenhuis. Ook de polikliniek te Klampok is overgenomen door de Zending.

Dr. Berg is naar Soemba vertrokken en Dr. Verveen van Klaten heeft zijn werk in Wonosobo overgenomen. Mej. Westveer werkt tijdelijk in Klaten.

Met nog één mededeeling meenen wij ditmaal te kunnen volstaan.

Een oud, bijna vergeten besluit is weer in herinnering gebracht en wij hopen, dat dit tot verdere actie voeren zal. Het betreft namelijk den steun, die vroeger aan verlofgangers en gepensioneerden voor de lectuurverspreiding gevraagd werd. Deze lectuurverspreiding is een algemeen Zendingsbelang, dus bijzonder geschikt voor de propaganda in Holland, gedurende het verlof.

De Zendingsvrienden kunnen op deze wijze ook tijdens hun rust in Holland een uitermate nuttig werk doen. Het beroep op medewerking, dat straks persoonlijk tot allen gericht wordt, zal, hopen wij, niet vergeefsch zijn.

J. A. C. R.

Korte Berichten.

Dr. C. L. Zwaan.

Op 7 Juni is van Java met verlof vertrokken naar Holland Dr. C. L. Zwaan, Miss. arts te Djokja. Zijn adres is voorlooptig bij zijn Vader Ds. C. Zwaan te Zeist.

Ds. G. J. van Reenen.

Donderdag 15 Juni heeft Ds. G. J. van Reenen, beroepen miss. predikant voor Djokja in de Classis Amsterdam, met goed gevolg zijn missionair examen afgelegd. Van de deputaten ad Art. IV der Zendingsorde waren tegenwoordig Prof. Dr. T. Hoekstra, Prof. Dr. C. van Gelderen, Prof. Dr. V. Hepp en Ds. D. Pol.

F. Jonkhof.

De heer F. Jonkhof, theol. cand. te Groningen, heeft het beroep aangenomen naar de Geref. Kerk te Malang op Oost-Java.

Naar we vernemen denkt hij reeds in Augustus te vertrekken naar de plaats zijner bestemming.

Ds. Th. Kuipers.

Het adres van Ds. Th. Kuipers, predikant bij de Holl. Geref. Kerk te Djokjakarta, thans met verlof in Nederland, is Verlengde Visscherstraat 17a, Groningen.

Mej. A. F. Jonkhof.

Mej. A. F. Jonkhof te Groningen is benoemd tot leerares aan de Christ. Huis-houdschool te Magelang. Zij heeft deze benoeming aangenomen en denkt D.V. in Augustus derwaarts te gaan.

Legaat.

Wijlen Jonkv. W. D. de Jonge, te Zeist, heeft gelegateerd aan de Generale Kas der Zending van de Geref. Kerken in Nederland f 500.—.

Hollandsche cursus aan de Opleidings-school te Djokja.

Den 1 Juli is er aan de Opleidingschool te Djokja weer een Hollandsche cursus geopend. Er hadden zich 15 candidaten aangemeld. We kregen nog geen bericht hoeveel er konden worden toegelaten, toen het admissie-examen werd gehouden.

Het aantal der Roomsche Missionairissen.

Het Koloniaal Missietijdschrift meldt, dat er in de Roomsche Katholieke Zending werkzaam zijn 15.086 priesters, waarvan $\frac{1}{4}$ Inl. geestelijken. Bovendien 5364 broeders en 30.929 zusters, waarvan ongeveer 50 % Inlandsche krachten. Voorts nog omstreeks 43.000 onderwijzers en 62.000 Katecheten. Het getal studenten, dat zich voorbereid om de zending te dienen, bedraagt 2834. — Metterdaad zeer respectabele cijfers.

Malang.

De Kerk te Malang heeft een overeenkomst aangegaan met de Kerk te Soerabaja om met die Kerk samen te werken in den arbeid der Zending te Makassar.

Er is een regeling voor deze samenwerking vastgesteld.

De Nationale Landdag der N.C.R.V.

De voorbereidingen voor den N.C.R.V.-Radio-Landdag op 27 Juli in „Berg en Bosch” te Apeldoorn hebben de laatste weken grooten voortgang gemaakt. Te Apeldoorn is een eere-comité gevormd van voor-aanstaande personen, alsmede een regelingscommissie, welke in 9 sub-commissies is ingedeeld ter regeling der verschillende onderdeelen als contrôle, logies, vuurwerk, versiering, bloempjesverkoop, enz.

Een uitgebreid programma-boek is in be-

werking, dat naast talrijke illustraties alle bijzonderheden zal bevatten, die de Landdagbezoekers weten moeten.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

Aan het Zendingsbureau zijn verkrijgbaar:

- e. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—, elk busje méér f 0.40.
- c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Toezending van deze busjes heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor porto-kosten f 0.25 extra gezonden wordt.

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor menschen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronestein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Het ontwaken van China en het Christendom, door Dr. H. H. G. v. Beusekom. N.V. Boekhandel v. Inw. en Uitw. Zending, den Haag. f 1.70.

Een zeer actueel Zendingsboek. Het omvat 12 hoofdstukken en telt 140 bladzijden. De bekende schrijver, die studies schreef over Kawaga en Gandhi, tracht in dit boek het ontwaken van China en het Christendom in dat armelijke rijk te tekenen. Er valt uit dit boek, waaraan blijkbaar heel wat voorarbeid is besteed, veel te leeren nopens China en het Christendom aldaar.

Zijn beschouwing over de verhouding van het Confutianisme en het Christendom, over de Zending en over de Christelijke Kerk kan ons echter uit principieel oogpunt niet geheel voldoen. Desniettemin een zeer belangrijk boek.

Levensvonken, door Berendien Meijer-Schuilting, bij Kok Kampen f0.40, geb. f1.50.

Kleine gevoelsvolle gedichten, 43 in getal. Er schuilen juweeltjes tusschen van bijzondere schoonheid.

Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Ned.-Indië, 1933.

Een boek van 303 bladz., dat van alle tien Holl. Geref. Kerken in Ned.-Indië, elk afzonderlijk en van de Classis Batavia alles zegt wat men redelijkerwijze mag vragen. Ook de Zending ontving er een breede plaats. Hier en daar vonden we een enkel foutje.

In zijn geheel is echter dit handboek een onmisbare gids voor wie wat weten wil van het Gereformeerd Kerkelijk leven in Indië.

Het is verkrijgbaar bij J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, den Haag.

Vijde Jaarverslag van de Vereniging tot verzorging van kinderen „De Rudolphstichting”, 1933.

Dit verslag oriënteert ons uitnemend in het mooie werk van deze Vereniging, die aller steun verdient.

De roep van de parelschelp, door J. Fortgens, UitgeversMij Holland f2.40, geb. f3.25.

De schrijver, die Indië door ervaring kent, teekent ons in romantischen vorm het leven der Inheemsche bevolking, inzonderheid van de Moluksche eilanden. Een boeiend boek, dat ons het volk der Molukken als met eigen oogen laat zien en dat een verrijking biedt van onze Zendingsliteratuur.

Annetjes geluk, door M. A. M. Renes—Bolding, Kok te Kampen f1.40, geb. f2.—.

Een mooi verhaal, dat ons voert naar de Tobalanden op Sumatra. De figuren van Annetje en Oma zijn goed geteekend.

Gezelle Meerburgs Kalender 1934. Uitgave D. H. Littooy Az. Terneuzen f0.85.

Het schild ziet er aardig uit. En de inhoud wordt geleverd door Ds. R. E. van Arkel van Utrecht en 11 andere predikanten van voortreffelijken naam.

Dat wordt dus uitnemend werk. Als premieboek verschijnt: De dageraad der bevrijding door Johanna, f0.60.

Maranatha Kalender 1934. Kok, Kampen, f0.85 met premieboek f1.45.

In schoone kleuren stelt het schild voor de inneming van Jericho. Ds. J. J. Knap levert de inhoud. Die naam zegt ter aanbeveling genoeg. Het premieboek is getiteld: „Voor Troon en Altaar”, en geschreven door T. Bokma.

Giften.

Ontvangen voor de Generale kas der Zending.

Door H. C. Sluyk te Sleeuwijk f20; Mej. J. de Koch Herwijnen f12; Mej. T. Tuitel Bleiswijk f1; Geref. Kerk Eernewoude f7.05; N.N. Driesum f3; Door J. W. Kapteijn van de Christ. Fröbelschool te Delft f10; Door W. Boot 10 pCt. der ontvangsten in Zuid-Holland N. over 1932 f5350 en eerste storting 10 pCt. der ontvangsten over 1933 f5000; Door R. Potze H. Chr. Sch. Terapel Oost f5.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Juni 1933.

Giro No. 32806.

Voor den bouw van het Hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Kruijningen f12.90; Nieuwdorp f17.32; Eernewoude f4.40; 's-Gravemoer f8.50; Dalfsen f22.50; Uithuizermeeden f23.85; Ede f14.40.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Juni 1933.

Giro No. 32806.

Comité tot steun der Rinsche Zending in de Bataklanden.

8e verantwoording van 22 Mei tot 22 Juni 1933.

In de vorige verantwoording staat Ds. G. v. S. te A. f250. Dit moet natuurlijk zijn f2.50.

Met hartelijken dank kunnen wij de volgende giften melden: Mej. A. E. E. te E. f2; J. H. te D. f5; Mevr. M. te A. f2.50; H. G. S. te S. f15; J. T. v. H. te S. f2; S. B. te N. f4.50; D. K. te E. f2.50; H. C. S. f5; Mej. L. A. B. te L. f1; Ger. K. te G. f2.50; Zend. Comm. Ger. K. te Tuind. O.Z. f10; J. H. v. d. W. te 's-Gr. f5; Ger. K. te E. f5; Ds. J. E. S. te U. f15; Ds. A. M. v. d. B. te V. f1; Ds. J. v. d. S. te G. f4; P. A. v. d. V. te B. f7; Ger. K. te S. f2.50; J. v. d. te H. f1; F. B. te 's-Gr. f2.50; Coll. 's-Gr. f12.50; E. W. te A. f10; Ds. J. Boer te Ten P. f2.50; A. J. P. te H. f7.50; Ds. D. Dr. te Z. f5; Mej. A. R. te A. f20; Ger. te B. f2.50; A. B. te 's-Gr. f2.50; Ds. P. v. d. M. te D. f3; Ds. D. te E. f1; Ds. A. v. d. W. te O. f1; W. J. R. te B. f1; Ds. F. B. te K. f5; Dam. S. te 's-Gr. f25.

Tezamen f198.50, totaal met de vorige verantwoording f3487.67.

Dit lijstje is weer iets beter dan 't vorige, toch gaat het erg langzaam en groote giften ontbreken geheel. Niet dat wij de kleine giften niet waardeeren. Integendeel, wij zijn er van overtuigd, dat juist onder de gevers van de kleine giften velen zijn die zelf het meest door den nood der tijden getroffen, ook het meest den nood der Zending gevoelen en uit dien drang met een blijmoedig hart in overeenstemming met hun kleine kracht slechts een kleine gift kunnen geven en dit doen met een blijmoedig hart en God heeft den blijmoedigen gever lief en Hij zal Zijn werk ook in de Bataklanden in stand houden zoo wij dit slechts gelooven en doen wat onze hand vindt om te doen.

Gij die ons nog niets zond nu is het Uw beurt.

Namens het Uitvoerend Comité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileïstraat 139.
Postgiro 6104.

Suriname.

Ontstellende inzinking.

Onder dit opschrift schreven wij in het Juni-nummer een stukje over de *financieele* achteruitgang. Nu iets over de *geestelijke* depressie op sommige punten van het zendingssterrein.

In het orgaan der Broedergemeente lezen wij daarvan: wij moesten door gebrek aan de noodige middelen inkrimpen en bezuinigen en menig werk nalaten, dat wij graag gedaan zouden hebben. Er worden op het oogenblik zóó groote eischen aan de zendingen gesteld, dat zij hun gemeenten nauwelijks meer kunnen overzien en van geregelde zielszorg geen sprake meer kan zijn. Gevolg: eenerzijds terugval tot het heidendom, anderzijds, door de verschrikkelijke crisis (vooral in de stad) communistische invloeden.

Zoo zien de Herrnhutters hun geliefde werk bij de handen afbrokkelen, door gebrek aan middelen om voldoende arbeiders uit te zenden. Wat dunkt U, zouden wij niet krachtig meehelpen om die handen te sterken? Door gebed en door offer?

Sinds vorige verantwoording ontvingen wij: Van J. H. te D. f5.—; W. B. te G. f6.50; H. S. te A. f10; Gev. in coll. G.K. te Ede f2.50; N.N. te B. f1; J. v. M. te L. f1; via Mej. A. G. te Amstelveen f10; Mej. L. A. B. te L. f1; Pers. Chr. Sch. ter A. f4; J. H. v. d. W. te 's-Gr. f5; Pers. Chr. Scholen Kampen f23; via W. K. te Nijverdal uit busjes te N. en A. f14.72½; Pers. Chr. Sch. te 's-Gr. f6; Via Mej. A. R. te A. f3; W. D. te N. f10; E. W. te A. f10; N.N. te D. f5; J. H. v. d. B. te A. f2.50; Gez. B. te U. f2.50; A. Z. te 's-H. f25; P. L. de G. te W. f4; D. K. te E. f2.50; N.N. te G.

f10; R. H. te H. f2.50; Z. C. te Tuindorp O. f10; A. N. te N. f22.50; Ned. C. V. B. te K. f2.50; v. D. te W. f250; S. R. B. te H. f2.50; J. v. H. te N. f3.50; N.N. te D. f3; N. S. te A. f5; Zend. Comm. G. K. te N. f25; J. v. D. te H. f1; Mevr. Wed. G. te A. f5; J. J. S. te 's-Gr. f2; C. D. te A. f50; C. de V. te V. f10; A. J. P. te H. f7.50; H. v. d. W. te V. f2.50; Leerl. Chr. Sch. te S. f8.25; V. te B. f10; Via J. Bolwijz te Solo f85 en f70; Via D. J. Coumon te Bandoeng f105; (beide van Indische Suriname-vrienden). Van S. A. v. d. L. te 's-Gr. f25; W. J. R. te B. f1; F. d. H. (Z.C. Ger. K.) Ede f2; Ds. A. v. d. W. te O. f1; J. A. A. te A. f5; R. M. v. R. te S. f5; A. B. te 's-Gr. f2.50; Via Mej. T. B. te O. f13.75.
Allen zeer hartelijk dank.

Laren, Postrek. 95494.

J. VAN KEULEN,
Vredelaan 10.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

6e verantwoording van 25 Mei—
24 Juni 1933.

Provincie Groningen:

E. v. d. Veen, Ulrum, leerl. H. de Cockschool f23.33; Mej. M. Olijve, Nieuw Weerdinge, coll. 45 jr. huw. fam. W. E. f4.05; Ds. J. Dijk, Sellingen, busjes: Henny A. f2.20; Trijntje B. en Annie M. f4.90; Boelem B. f1.90; Niklaas B. f1.13; Riekje v. E. en Tr. M. f7.27; Grietje H. f5.35; Mina H. f5.02; Geert K. f2.86; Corrie M. f2.36; Harmke en Tr. M. f4.29; Willem P. f2.30; Grietje M. f5.60; W. G. Dop, Westerlee, Nikk. schoolkind, f12.72; Geref. Kerk, Gerkesl. Stroobos, busjes, f41.68; Ds. J. Gispén, Gron., gift brievenbus, f50.—; H. Wegener, Wildervank, uit dankbh. f5.—; R. Wijma, Tolbert, coll. Boerakker f10.—; F. Klaassen, Sappermeer, coll. gift f2.50; E. Ronner, Winschoten, Soembafilm f24.15; Idem, busjes f139.63; Mej. Ploos v. Amstel, Sebaldeburen, busje School f12.—; J. B. te E., Zilveren bruiloft f3.35; Ds. J. H. Lammermsma, Appingedam, busje f272.89; K. D. v. d. Kooi, Winsum, Nikk. Geref. School f16.20; Ds. J. Schelhaas Jzn., Roodeschol, kinderen school meester Simonides f10.—; Mej. M. Olijve, Nw. Weerdinge, zend. comm. f100.—; K. Kladder, Leens, busje J. Koning f2.39; Geref. Kerk, Bedum, coll. gift f1.—; idem, busjes f122.45; idem, bruiloft O. R. f4.20; H. Alons, 2e Exlmond, busjes M. Vos en Kl. Knodde f11.77; Ds. E. G. v. Teylingen, Oostwold, kerkbusje f7.—; Ds. H. de Zwart, Warffum, busjes f56.32; T. Postma, Kornhorn, bijdragen f39.32; idem, coll. gift f10.—; H. Huizinga, Kommerzijl, busjes f75.—; idem, 127 h.c. v. P. F. f0.63½; H. Blaak, Barum, busjes f30.—; „Uit Veen-

dam" *f3.—*; O. v. d. Wal, Groningen, zend. comm. *f245.—*; idem *f38.99*; Meerveld, Zuidhorn, nikkertje *f10.10*; Martje Bakker, Zuidhorn *f1.50½*; Geref. Kerk, Zevenhuizen, kerkbusjes *f37.30*; Chr. School, Ten Boer, Nikkertje *f26.10*; P. Teune, Onderdendam, busjes: J. Oudman *f4.87½*; Gebr. Doornbos *f3.99½*; Jantje Teune *f13.68½*; Schoolbusjes *f15.27½*; M. Antoons, Hoogkerk, saldo kalenders *f89.70*; G. Mul, Garrelsweer, leerl. Chr. School *f20.—*.

Provincie Drenthe:

W. v. Veen, Beilen, gift *f2.—*; Geref. Kerk, Ruinerw. Koekange, gift *f2.50*; Ds. H. Zandbergen, Dwingelo, giften *f6.—*; H. L. Smeman, Coevorden, vaste bijdragen *f28.13*; P. v. Rotterdam, Klazinaveen, busjes Chr. School *f5.—*; idem coll. begraf. *f2.53*; A. Kuipers, Westerborg, Geref. J.-V. *f13.16*; Ds. G. v. Houte, Nijveen, busje Geref. J.-V. *f13.—*; W. Bruurmsa, Geref. J.-V. Dwingelo *f7.50*; Mej. J. H. Mulders, Meppel, opbrengst Catech. bus *f16.16*; idem. coll. gift *f1.—*; idem. extra gift *f2.50*; Ds. G. W. v. Houte, Nijveen, busje Knapenver. *f4.—*.

Provincie Overijssel:

Geref. Kerk, Heemse, Soembafilm *f28.60*; idem. Catech. bus *f20.99*; Geref. Kerk, Ommen, zend.kas *f50.—*; idem. schoolbusjes *f6.19*; idem. gift *f5.—*; J. v. Dalen Jr., Ambt Vollenhove, busjes *f30.38*; H. J. Kuiper, Zwartsluis, gift per zend.comm. *f100.—*; L. v. d. Berg, Vriezenveen, zend. comm. *f69.62*; Ds. J. Visser, Oldemarkt, gift *f5.—*; J. Montagne, Deventer, Pinkstergift *f4.—*; Ds. J. Visser, Oldemarkt, zend.busjes van S. Wierda en B. Winters *f7.76*; D. de Vries, Steenwijk, gift *f5.—*; S. Malda, Lutton, tweemaandel. bijdrage *f50.—*; Tj. v. d. Veen, Mariënberg, zend. comm. *f34.—*; G. Datema, De Krim, busjes Jong.vereen. *f7.55*; L. Burger, Enschedé, v. d. Geref. Kerk *f500.—*.

Socmbaweken Prov. Groningen:

Roodeschool, nagift *f1.—*; Sappemeer, nagift *f8.25*; Bedum *f420.70*.

Soembaweken Prov. Drenthe:

Emmercompascum *f57.71*.

Soembaweken Prov. Overijssel:

Steenwijk *f205.95*; Stad Vollenhove (res-tant) *f9.—*; Langeslag *f80.25*; Blokzijl *f38.47*.

Pinkstercollecte Prov. Groningen:

Schildwolde *f101.95*; Winschoten *f263.22*; idem, nagift *f30.—*; Wildervank *f295.16*; Woldendorp *f22.36*; Thesinge *f99.20*; Uith-meeden *f176.74*; Baifo *f145.80* Garrelsw-
weer *f111.38*; Ten Post *f89.25*; Midwolda *f106.44*; Scheemda *f195.60*! Aduard *f236.62*; Appingedam *f207.76*; Meeden *f39.51*; Ten Boer *f114.32*; Appingedam, nagift *f10.—*; Hoogkerk *f173.10*; Ter Apel *f66.47*; idem, nagift *f8.—*; Loppersum *f341.58*; Roodeschool *f186.49*; Harkstede

f21.95; Schouwerzijl *f74.34*; Wildervank, nagift *f11.—*; Onstwedde *f72.70*; Nw. Weerdinge *f75.64*; Kielwindeweer *f57.19*; Leens *f148.90*; Overschild *f42.83*; West-
terenden *f95.78*; Bedum *f286.76*; idem na-
giften *f3.50*; Mussel *f18.82*; Nieuwolda *f40.25*; Oostwold *f218.30*; Pieterburen *f62.46*; Sellinger *f32.51*; Kornhorn *f50.68*; De Wilp *f17.24*; Kommerzijl *f50.37½*; Sid-
deburen *f142.61*; Bierum *f180.55*; Uithui-
zen *f638.36*; Middelstum *f244.37*! Marum *f58.23*; Musselkanaal *f148.77*; Haren *f164.95*; Groningen *f1.791.01*; Pekelderweg
plus nagift *f46.56½*; Zuidhorn *f125.70½*; de
Leek *f60.06*; Zevenhuizen *f122.38½*; Spijk
f502.09; Zuidbroek *f43.71*; Groote-
gast *f356.65*; Westerlee *f80.—*; Boerakker
f25.—.

Pinkstercoll. Prov. Drenthe:

Zuidwolde Dr. *f186.80*; Schoonebeek *f164.69*; Gees *f40.—*; Beilen *f81.90*; Coe-
vorden *f59.23*; Zweelo *f40.32*; Nieuwlande
f21.25; Westerborg *f44.15*; Zweelo, nagift
f2.50; Beilen (Drijber) *f2.27*; Nijveen
f75.50; Schoonoord *f26.05*; Ruinerw. Koe-
kange *f148.06*; Meppel *f283.41*; Vledder
f16.80; Emmen *f96.24*; Hoogeveen plus
nagift *f182.17*; Diever *f274.40*; Sleen
f46.93; Hijken *f26.—*; Westerborg, nagift
f1.—.

Pinkstercoll. Prov. Overijssel:

Rijssen *f60.—*; Heemse *f220.65*; Vriezen-
veen *f27.—*! Wierden *f80.37*; Ambt Vollen-
hove *f53.54*; Bergentheim *f38.60*; Zwart-
sluis *f147.40*; De Krim *f91.93*; Oldemarkt
f15.—; Genemuiden *f68.77*; Nijverdal
f216.—; Delden *f97.—*; Zwolle *f485.60*; Vroomshoop *f135.51*; Oldenzaal *f28.13*; Rouveen *f177.45*; Steenwijk *f89.84*; Har-
denberg *f209.65*; Kamperveen *f7.39*; Gramsbergen *f44.65*; Lutton *f78.58*; Stad
Vollenhove *f21.60*; Mariënberg *f44.38*;
Enter *f38.22*.

Pinkstercoll. O. Friesl. en Bentheim:

Wilsum *f68.55*; Emlichheim *f308.17*;
Laar *f55.32*; Emlichheim, nagift *f4.40*;
Bunde *f50.13*; Ihrhove *f25.78*; Neermoor
f11.44.

Van Heinde en Verre:

Gift N.N. *f108.—*.

Totaal 6e verantw. *f17.553.10*

1ste tot en met 5e verant-
woording „ *23.797.19*

Totaal tot op heden *f41.350.29*

Hartelijk dank met name voor de spoedige inzending der Pinkstercollecten. Willen de Kerkeraden die deze collecte nog niet gezonden hebben, dit alsnog zoo spoedig mogelijk doen? Aller medewerking ook in dit opzicht wordt zéér op prijs gesteld.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postgiro 138000.

Groningen, 24 Juni 1933.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EÉN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Zaaien en oogsten. — Van Zendingsaangelegenheden: Het gedenkteeken op het graf van Dr. D. Bakker; Het schoolopzicht en de normaalleergang op Soemba; De nieuwe Holl. cursus aan de Opleidingsschool te Djokja. — Zending N.-Holland: De Kraamvrouwenkliniek Lampoejangan; Verslag van den arbeid. — Zending Utrecht—Gelderland; Medische Zending; Zending Zeeland c.a.: Mej. A. F. Jonkhoff; Zending—arbeid onder Oosterlingen en Chineezee in eigen land; Ds. en Mevrouw Jonkhoff—Bolt; Zendingstentoonstelling. — Korte Berichten. — Statistiek scholen. — Lees—tafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

ZAAIEN EN OOGSTEN.

Zie, een Zaaier ging uit om te zaaien.

Matth. 13 : 3.

De gelijkenis van den Zaaier is te bekend om haar nog in 't kort weer te geven.

Jezus wil ook door deze gelijkenis iets van de verborgenheid van het Koninkrijk der Hemelen doen kennen.

Tot die verborgenheid behoort in zekeren zin ook de wijze waarop dat Koninkrijk ontstaat, groeit en zich meer en meer uitbreidt.

God gebruikt voor de komst van Zijn rijk een heel eenvoudig middel.

Dat middel is de prediking van het Evangelie.

En die prediking is gelijk alsof een zaaier uitgaat om te zaaien.

Het Evangelie van Jezus Christus is het zaad van het Koninkrijk der Hemelen.

Allen die werkzaam zijn in den wijngaard des Heeren zijn zaaiers op den wereldakker.

Zij hebben een moeizaam werk te doen en het is te verstaan, dat meermalen uitgezien wordt naar de vrucht, dat verlangd wordt naar den oogst.

Maar roeping voor de Kerk van Christus is, dat zij voor zaaiers zorgt. Wat daarvan de vrucht zal zijn, is geloovig af te wachten.

Hoe dankbaar moet ieder burger van 's Heeren Koninkrijk zijn, dat er zaaiers zijn op den akker der menschen, die gaan, al moeten ze meermalen gaan, al gaande en weenende.

Het kan niet anders of wie Jezus kent en liefheeft, bidt voortdurend om zegen op het werk van die zaaiers.

Hun arbeid wordt getrouw en aanhoudend gesteund door het gebed van allen, die de komst van 's Heeren Koninkrijk liefhebben.

En waar gebed is, daar is ook bereidwilligheid om mild te geven, ondanks de moeilijkheid, die daarmee verbonden is.

God wil Zijn volk vaak op het stuk van den ernst beproeven. En als het ons ernst is met de zaak van Gods Koninkrijk, dan volgen wij de zaaiers met onze liefde, met ons gebed, met onze bereidwilligheid tot geven.

Laat niemand van hen, die behoort tot de schapen van Jezus' kudde vergeten, dat de overwinning over de wereld toebehoort aan het Koninkrijk van Christus.

Wie is het, die de wereld overwint, dan die gelooft, dat Jezus is de Zoon van God?

En de zaaiers op den wereldakker dragen het zaad van dat Evangelie bij zich, waarvan de inhoud is, dat Jezus is de Zoon van God.

De oogst is zeker en allen, die den Zoon gegeven zijn, zullen Hem worden toegevoerd.

Maar in den middellijken weg.

Door den arbeid van al die zaaiers, die alom uitgaan om te zaaien.

De worsteling der eeuwen is de worsteling tusschen het goede zaad en het kwade zaad.

Bidt en steunt door uw gebed die zaaiers.

Geef en schraagt door uw gaven het werk van die zaaiers.

En God zegene in Zijn milde goedheid om Christus' wil de zaaier en het zaad.

Tilburg, 24-7-'33.

J. DE VRIES.

Van Zendingsaangelegenheden.

Het gedenkteeken op het graf van Dr. D. Bakker.

Vrijdag 21 Juli l.l. is op de begraafplaats „de Biezen” te Santpoort het gedenkteeken, dat is geplaatst op het graf van wijlen Dr. D. Bakker, overgedragen aan de Familie.

Op daartoe strekkend verzoek had Mevr. de Wed. Bakker—v. d. Bom er in bewilligd, dat vanwege de Zending der Geref. Kerken een gedenkteeken op het graf van „Vader Bakker” geplaatst zou worden. Daarna is door de deputaten der Generale Synode van de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, de Gereformeerde Kerken op Java en den kring der Zendingarbeiders op Midden-Java bezuiden, in samenwerking met elkander, aan de firma Polet te Gouda opdracht gegeven een gepast gedenkteeken te leveren.

Gelijk uit de foto blijkt, is dit gedenkteeken uitgevoerd geheel in den geest van den man, wiens stof het dekt. Zeer eenvoudig en sober, zonder eenige versiering, maar tevens in zijn strenge lijnen massief en solied. Ten volle passend bij den persoon en den arbeid van „Vader Bakker.”

Bij de overdracht was met Mevr. de Wed. Bakker—v. d. Bom van de vijf eigen kinderen een drietal met hunne echtgenooten aanwezig, alsmede eenige verdere familieleden. Met opzet was de overdracht enkele weken uitgesteld, opdat ook de heer K. P. Bakker en de eenige dochter, Mevrouw N. Allaart—Bakker met haren man, Assistent Resident Mr. J. Allaart, die met verlof naar Holland kwamen, er bij tegenwoordig mochten zijn.

Onder de belangstellenden, die bij de overdracht aanwezig waren, merkten we o.a. op Ds. Th. Kuipers van Djokja, als vertegenwoordiger van de Geref. Kerken op Java; de heer D. J. Bosman van Solo en de heer en Mevr. Lenters van Djokja uit den Zendingskring van Midden-Java; Ds. A. Schweitzer te Buiksloot en Ds. R. W. de Jong, em. pred. te Santpoort, terwijl Ds. J. de Vries van Tilburg met schrijver dezes de deputaten der Generale Synode voor de Zending vertegenwoordigde.

Wijl de Voorzitter dezer deputaten, Ds. D. Pol, verhinderd was de plichtigheid bij te wonen, had schrijver dezes als scriba de eer bij de overdracht van het gedenkteeken een kort woord te mogen spreken.

Het was hem een voorrecht, dat hij bij het graf van zijn trouwen vriend van jaren her, dien hij om zijn persoon en zijn arbeid zoo hoge achtung had toegedragen, het teeken der gedachtenis aan de Familie mocht aanbieden.

Hij betuigde aan Mevr. de Wed. Bakker—v. d. Bom namens de drie kringen, die hebben samengewerkt om dit gedenkteeken te plaatsen, hartelijk dank, dat zij daartoe hare toestemming gaf.

Niet alleen in de Kerken hier te lande, maar ook bij de Holl. Geref. Kerken in Indië en in den Zendingskring op Midden-Java ontwaakte dadelijk na het overlijden van Dr. D. Bakker den wensch om op zijn graf een gedenksteen te mogen plaatsen.

In het werk der Zending onzer Kerken heeft hij tal van jaren door den arbeid der opleiding van helpers bij den dienst des Woords en door zijne adviezen over tal van Zendingsvraagstukken de eerste plaats ingenomen, zonder dat hij dit zelf ooit zocht.

Voor de Holl. Geref. Kerken in Indië was hij in den moeilijken tijd, toen het Kerkelijk leven daar nog moest worden georganiseerd, de raadsman, die door zijn adviezen bij die organisatie de leiding gaf, wat door die Kerken nog steeds ten zeerste gewaardeerd wordt.

En in den kring der Zendingarbeiders op Midden-Java was hij „Vader Bakker”, op wiens voorzichtig, bescheiden, bezonnen en wijs oordeel in alle moeilijke omstandigheden steeds hoogen prijs gesteld werd.

Het was daarom geen wonder, dat deze onderscheidene kringen drang gevoelden om door dit gedachtenisteeken nogmaals hunne hoogachting en dankbaarheid uit te spreken voor wat de Heere in Dr. D. Bakker geschonken had.

Nadat de gedenksteen was onthuld, werd deze aan de Familie overgedragen.

Getracht is niet alleen vorm en lijn van den grafsteen uit te voeren in overeenstemming met den geest van Dr. D. Bakker, maar ook in het opschrift uit te drukken wat zijn leven is geweest.

Aan het hoofd van de zerk ligt een opengeslagen witmarmeren Bijbel.

Voor alle dingen was Dr. D. Bakker dienaar van Gods Woord. Heel zijn levenswerk heeft gestaan in den dienst van het Woord des Heeren.

Inzonderheid heeft hij dat Woord be-

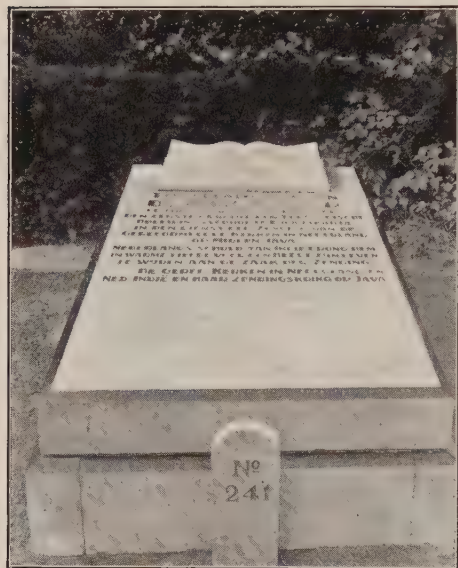
diend door in den arbeid der Zending voor het Evangelie van Christus te arbeiden in prediking en opleiding.

Daarom staat op de eene bladzijde van den opengeslagen Bijbel de tekst:

„Predikt het Evangelie aan alle creaturen”

Markus 16 : 15.

En op de andere bladzijde staat:

„Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven. Openb. 14 : 13.

Op de zerk zelf is in zwarte letters gebeeld:

Ter gedachtenis aan Dr. Dirk Bakker

11 Nov. 1865—22 Dec. 1932

den eersten Docent der Theologische Opleidingsschool te Djokjakarta in den dienst der Zending van de Gereformeerde Kerken in Nederland op Midden-Java.

Nederlands schuld aan Indië drong hem in warme liefde voor den Heere zijn leven te wijden aan de zaak der Zending.

De Gereformeerde Kerken in Nederland en Ned.-Indië en haar Zendingskring op Java.

Dat opschrift noemt niet alleen den arbeid waarin Dr. D. Bakker bijna 25 jaren de Zending gediend heeft, maar zegt ook wat hem bewoog als jeugdig dienaar des Woords zich voor de Zending te geven.

Namens zijne Moeder en verdere Familie werd het gedenkteeken aanvaard door den jongsten zoon Ds. J. L. Bakker van Oudehorne. Hij betuigde den dank der Familie aan de deputaten voor de Zending

van de Geref. Kerken in Nederland, aan de Holl. Geref. Kerken in Indië en aan de Zendingsarbeiders op Java.

Hij zag in dit gedenkteeken geen monument in den gewonen zin van het woord. En toch was het in zijn oog een monument, dat getuigde van de groote achting en liefde, die zijn Vader heeft mogen genieten als arbeider in den dienst der Zending.

De geheele Familie erkent met dank aan God wat haar innig geliefde Vader voor haar is geweest alsmede voor het werk der Zending, waaraan hij zijn leven had gewijd.

Thans is dat leven afgesneden en de geplaatste steen der gedachtenis verzegelt zijn graf.

Maar in de toekomst daagt het morgenlicht van den dag der opstanding ten eeuwigen leven. Dan heeft deze grafsteen zijn dienst volbracht. Moge tot dien dag dit gedenkteeken dit graf dekken!

Hiermede was deze plechtigheid afgevoerd.

Het schoolopzicht en de normaalleergang op Soemba.

Tot nu toe werd op Soemba alleen de Opleidingsschool voor helpers bij den dienst des Woords te Karoeni geëxploiteerd voor rekening van de Geref. Kerken in Nederland. Alle kosten voor deze school werden mitsdien betaald door de Generale kas der Zending. Maar alle andere instellingen en inrichtingen in dienst der Zending op Soemba werden onderhouden voor rekening van de Kerken van Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland, die Soemba als Zendingsterrein verzorgen.

Ook het schoolopzicht, dat tot heden met veel bekwaamheid en uitnemend resultaat werd uitgeoefend door den schoolopziener Br. Tj. van Dijk, en de normaalleergang tot vorming van Inlandsche onderwijzers onder de goede leiding van Br. T. Mobach te Pajeti, kwam tot heden voor rekening van de Soemba-Zending.

Voor deze instellingen werd voorheen ruime subsidie van de Regeering genoten.

Deze subsidie is echter ingetrokken tengevolge van de bezuiniging, waartoe de nood der tijden de Regeering drong. Reeds 1 Juli 1932 hield de subsidie voor de schoolinspectie op en 1 Juli van dit jaar eindigde ook de subsidie voor den normaalcursus te Pajeti. Het spreekt van zelf, dat hierdoor de Soemba-Zending zeer beduidende schade beliep.

Beide instellingen zijn van groote betekenis voor den arbeid op Soemba. Het is niet wel mogelijk, dat de Zending ze kan missen. Het zou funest zijn voor het schoolonderwijs op Soemba, als zij moesten worden opgeheven. Maar de kosten van het onderhoud dezer instellingen zonder genot van subsidie, zijn voor de Soemba-Zending bijna niet te dragen.

Dit heeft de Kerken der genoemde Provincies en Classes er toe geleid om zich te wenden tot de a.s. Generale Synode met het dubbele verzoek:

„a. of niet voor rekening van de Generale Kas kan worden gebracht de post van uitgave voor den organisator en leider van het onderwijs vanwege de Zending op Soemba;

b. of waar Art. 11 der Zendingsordenen weg ontsluit om de opleiding tot schoolgoeroes voor rekening van al de Kerken te doen komen, de opleiding tot goeroe aan den normaalleergang te Pajeti ook niet zou kunnen komen voor rekening van de Generale Kas onder gelijke voorwaarden als dit op Midden-Java geschiedt”.

In afwachting van de beslissing der Generale Synode is de voorloopige overeenkomst, die het vorige jaar is aangegaan met den heer Tj. van Dijk, met een jaar verlengd en is er een voorloopige overeenkomst voor één jaar met den heer T. Moebach gesloten.

De verwijzing naar Midden-Java in het verzoek aan de Synode is niet geheel juist. Tot nu toe hebben de Kerken op Midden-Java geen enkele normaal cursus of leer gang voor gezamenlijke rekening. Bedoeld zal wel zijn de Keucheniusschool, die echter een *normaalschool* is, die een veel breedere opleiding geeft dan een *normaal cursus* en wier diploma een hogere bevoegdheid verleent.

Het dubbele verzoek der Soemba-Zending is o.i. niet onbillijk. Indien de staat der Generale kas het zal toelaten, zou het wel aanbeveling verdienen, dat de Synode aan de wensch der Soemba-Zending gehoor gaf, indien althans de daarvoor noodige regeling kan worden getroffen, wat ons op zich zelf niet moeilijk schijnt. De zaak is stellig van veel belang.

Het zou allerdroefst zijn wanneer deze beide zoo nuttige instellingen wegens geldgebrek zouden moeten worden opgeheven. Er zal echter nog wel wat overleg te dezer zake noodig zijn.

Misschien zal het wel het voorzichtigste zijn, als de Generale Synode aan hare te benoemen deputaten voor de Zending op

draagt dit voorstel ernstig te overwegen, daarover overleg te plegen met de Algemeene Vergadering op Soemba, met de daarbij betrokken Zendingsarbeiders en met de deputaten voor de Soemba-Zending om daarna eene beslissing te nemen zooals deze hun het meest gewenscht en ook financieel uitvoerbaar zal voorkomen.

De nieuwe Hollandsche cursus aan de Opleidingsschool te Djokja.

Den 1sten Juli j.l. is er aan de Opleidingsschool te Djokja naast den Javaanschen cursus, waarbij het onderwijs alleen in het Javaansch gegeven wordt, een nieuwe Hollandsche cursus geopend. Deze cursus geeft een breedere opleiding en is bestemd om helpers te vormen, die kunnen arbeiden onder dat deel der Inheemsche bevolking, dat de Hollandsche taal kent.

Om tot dezen cursus te worden toegelaten moest men in het bezit zijn van het diploma eener M.U.L.O.-School of eener gelijkwaardige opleiding. Bij het toelatingsexamen, dat Vrijdag 26 Mei l.l. gehouden werd, hebben 11 Javanen en 1 Chinees zich aan het onderzoek onderworpen. Dit examen liep over kennis der Bijbelsche geschiedenis en geloofsleer. Het werd nog al serieus afgenomen. Slechts 7 Javanen zijn toegelaten. Bovendien is op proef voor drie maanden aangenomen een jongeling uit Makale, Celebes, die slechts een gewone school heeft doorlopen. Hij werd gezonden door de Zending van den Geref. Zendingsbond. Blijkt het, dat hij de lessen behoorlijk kan volgen, dan wordt hij gewoon leerling.

Er zijn dus thans 8 leerlingen voor den Holl. cursus. Dat getal is niet zeer groot, maar toch grooter, dan van den vorigen Holl. cursus, die enkele jaren geleden gehouden is. Voor een Holl. cursus is een getal van acht leerlingen geenszins onbeduidend.

Santpoort, 25 Juli '33.

W. B.

Zending Noord-Holland.

De Kraamvrouwenkliniek Lampoejangan te Djokjakarta.

(Bij de foto).

Sinds 1927 heeft het Petronella-Hospitaal te Djokjakarta in een andere wijk van de stad een verloskundige kliniek geopend.

Deze inrichting blijkt in toenemende mate te voldoen. Het aantal patiënten is geregeld stijgende.

De dagelijksche leiding berust bij Zr. J. Prins, die voor haar werk bijgestaan wordt door enkele Javaansche verpleegsters en verloskundigen.

Op bijgaande foto ziet men het gebouw van deze kliniek met Zr. Prins en twee Javaansche verpleegsters.

vorderde datum in 1933 en de zomervacanties in Holland laten nu echter geen verder uitstel meer toe. In de maand Juni moet dit verslag Holland noodzakelijk bereiken hebben.

Deze inleidende opmerking houdt op zichzelf reeds een verslag in: er was voortdu-

De Kraamvrouwenkliniek Lampoejangan te Djokjakarta.

In de kliniek worden ook kinderen opgenomen, wier moeder overleden is of die om andere redenen thuis geen behoorlijke verzorging kunnen krijgen.

W. B.

Ds. Allaart zond een verslag van den arbeid der Zending in Djokjakarta over de eerste vier maanden van het loopende jaar. We laten het hieronder volgen.

„De rust voor het schrijven van een verslag over den arbeid, zooals die in 1933 tot nu toe verliep, was niet gemakkelijk te vinden. Regelmatig zijn de aantekeningen hiervoor gemaakt, — daaraan ontbreekt het niet — maar de gelegenheid om deze korte aantekeningen te verwerken in een verslag vraagt een rustig moment. Die rustige momenten ontbreken niet, maar moeten, zooals ieder Uwer wel verstaan zal, doorgaans benut voor wat aanstaande is en kunnen niet gebruikt voor het werpen van een terugblik op wat achter is. De verge-

rend veel te doen. De gemeenten werden regelmatig 's Zondags bezocht, waarbij nu en dan Dr. F. L. Bakker en Ds. A. Pos eens meegingen, zoodat meer dan één gemeente op een verre reis kon worden bezocht. Zoo hopen we Zondag ook met z'n drieën te gaan naar het Wonosarische om daar ieder een Dienst te vervullen. Behalve dat dit voor mij een aparte reis uitspaart, geeft dit ook het voordeel, dat een Missionair-Predikant ook eens in een gemeente kan preeken zonder dat er Avondmaal moet worden bediend. Intusschen tracht ik zelf zooveel mogelijk in elk van de 23 gemeenten ééns in de drie maanden persoonlijk te komen. Dit tracht ik ook na te komen ten opzichte van de 17 scholen. Zoo bezocht ik Dinsdagmorgen de scholen te Patalan, Patrabajan, Gadoengan en Toeren. Op deze reis ging Ds. H. van den Brink van Soerabaja met mij mee om zoodoende eens iets van dit werk op ons terrein te kunnen zien, waarmee mogelijk later Ds. Van den Brink zijn winst kan doen op Makasser. We bezochten ook

nog de gemeente van Rewoeloe, waar Kerk en Goeroe-woning nu na de herstelling zulk een vriendelijke indruk maken. Zoo nu en dan krijgen we nogal eens van zulke gasten, die hier een en ander komen zien. Onlangs was er iemand, die binnenkort voor goed naar Holland gaat en die hier nu juist niet direct in de buurt woont. Bij zijn bezoek aan Midden-Java vertelde hij ons, dat men tot hem gezegd had, dat het niet aanging om straks Java te verlaten zonder de Boroboedoe gezien te hebben. Hij zei, dat hij dat nog zoo erg niet vond. Veel erger vond hij het op Java geweest te zijn en het Petronella-Hospitaal niet gezien te hebben. U begrijpt, dat zulke gasten hier bijzonder welkom zijn. Die zullen niet nalaten in Holland van het werk hier met het noodige enthousiasme te vertellen.

Behalve dit gemeente- en schoolbezoek waren er de catechisaties aan school en aan huis (13 uur), de vergaderingen met de Goeroe's en Colporteurs, de noodige bezoeken en allerlei loopende kantoorzaken, waarvan de U regelmatig toegezonden financieele maandstaten het voornaamste U laten zien.

Het belangrijkste in dit alles was, dat God Zijn zegen bleef schenken op den arbeid. Afgedacht van de Gemeente van Gondokoesoeman hier in Jogja, werden in de afgelopen periode 20 volwassenen en 37 kinderen gedoopt. 3 deden openbare belijdenis van hun geloof. Tweemaal had er belijdenis van zonde plaats. 3 huwelijken werden door mij bevestigd. Verder had in de gemeenten met een Kerkeraad bevestiging van ambtsdragers plaats. Eén van de leerlingen van de Mulo, die zijn diploma haalde, werd Zondag hier gedoopt, tegelijk met een groep leerlingen van de Keucheniusschool. Eén van mijn catechisanten mocht niet langer op de catechisatie komen. Deze catechisant tracht echter nog zooveel mogelijk in de Kerk te komen. Hieruit bemerkt U, dat er op den achtergrond van wat ik U zoo in een verslag vertel, allerlei moeite en lijden zich voordoet, dat ook verzorging vraagt, maar dat verder op den achtergrond moet blijven in een verslag. Zoo sprak ik in een dessa iemand, die na elke catechisatie de noodige slaag te wachten had. Dezulken hebben het wel erg moeilijk, maar het is heerlijk te merken, hoe God hen sterkt en blijmoedig maakt. Zulke ontroerende gevallen laten niet na zegen te verspreiden en ik hoop ook, dat ieder, die hiervan leest, een zegen hieruit meeneemt voor het eigen leven, dat in menig opzicht door God „zachtkens" geleid

wordt.

Jammer is, dat Rome op meer dan een plaats ook op ons terrein naast ons gaat werken en daardoor verdeeldheid brengt. Wates en Wonosari moeten het nu ontgelden. Hiertegen valt niets te doen. Het houdt voor ons een aansporing tot meerdere trouw in, zoodat men van ons werk geen kwaad kan spreken. Dan kunnen we deze moeilijkheid ook weer rustig in Gods Hand geven en zal Hij Zijn bescherming over ons werk laten gaan, dat wij in gehoorzaamheid aan Zijn Woord tot stand zoeken te brengen en waarvan wij begeeren, dat het moge voortduren tot de wederkomst van onzen Heiland.

Tenslotte moet ik U in verband met de cijfers, die ik U gaf, ook nog schrijven van 2 sterfgevallen, die ons ontroerd hebben. 28 April nam de Heere tot Zich onze oude Javaansche Broeder **Joesoep Wasman**, de eerste apotheker van het Petronella-Hospitaal, een echte voortrekker uit vroeger dagen. Zaterdagmiddag 28 April werd er in het Hospitaal onder leiding van Ds. Sopater een bijeenkomst gehouden, waarbij velen tegenwoordig waren en waarvoor Mevrouw Van Andel-Rutgers uit Solo ook apart was gekomen. Het was een indrukwekkende samenkomst en begrafenis. Dit leven omspande wel een heel stuk Zendingsgeschiedenis en vormde mee het begin der Javaansche Kerkgeschiedenis, hier in Jogja althans. Het tweede in gansch anderen zin ons ontroerende sterfgeval was dat van **Mejuffrouw M. Reinsma** te Amsterdam. 9 Mei ontvingen we hiervan bericht. Naast de familie ook voor de Koningin Wilhelmina-school een groot verlies.

Wat de scholen betreft, moet ik U mededeelen, dat allerlei Gouvernementsbepalingen in verband met de bezuiniging heel wat zorg geven. De subsidie-aanvragen kosten heel wat hoofdbrekens en zullen ongetwijfeld minder opleveren. Hier staat tegenover, dat wat op eigen initiatief gebeurt en bekostigd wordt, kans krijgt op meerdere waardeering. Onze ongesubsidieerde Vervolgsscholen (4de en 5d klas) mogen na inspectie van den Schoolopziener voortaan een diploma afgeven, wat de waarde van deze scholen bij het volk aanmerkelijk verhoogt. Op den duur zullen de Standaard-scholen (5-klassig) deze verandering ondergaan, dat ze voor de subsidie gesplitst worden in Volksschool (3-klassig) en Vervolgschool (Klas 4 en 5). Nu zijn aan de Standaardschool verbonden Goeroe's met Normaaldioma en aan de Volksschool Goeroe's met Dessa-diploma. Voortaan be-

hoeven we dus alleen maar in de 4de en 5de klas Goeroe's met Normaaldiploma te hebben. Voor de leerlingen van de Keuchenius-school is dit dus minder gunstig. Velen van hen zullen, althans om te beginnen, tevreden moeten zijn met een plaats, waarvoor een dessa-diploma slechts gevraagd en betaald wordt. Voor degenen, die nu werkzaam zijn aan een Standaardschool wordt bij wijze van overgang nog een uitzondering gemaakt. Bij nieuwe benoemingen zal hiermee dus rekening moeten worden gehouden.

De Javaansche Schoolvereeniging „Sedya Moelja” bouwt op het oogenblik een nieuwe schakelschool. Hiervoor had ik deze vereeniging voorschot te verleen, dat met eenige rente regelmatig zal worden afbetaald. Het is mooi, dat het werk van deze vereeniging zich langzamerhand uitbreidt.

Voor het beginnen van een nieuwe Volks-school in het Wonosarische (Wirik) vroeg ik per luchtpost reeds Uw goedkeuring.

Thans moet ik nog Uw goedkeuring vragen voor de benoeming van een hulponderwijzer aan de Zendingsschool te Demangan vlak bij Jogja. Op deze school gaan een 80 leerlingen, wat de kracht van één Goeroe te boven gaat. Ik benoemde hiervoor een Goeroe op een tractement van f 10.— in de maand. Dit kan de gemaakte begroting wel dragen, gezien de benoeming van een andere Goeroe tot hoofd van het Hospitaal-Internaat.

De Colportage heeft een geregeld verloop.

Ten aanzien van het Hospitaal kan ik U melden, dat Dr. Bakker op verzoek daar nu 's Vrijdags twee uren cursus geeft: één uur voor jongeren en één uur voor ouderen. Met de Goeroe, die aan het hoofd van het Internaat staat, gaat het goed. Het is wel eigenaardig, dat in dezen tijd van inkrimping het Hospitaalwerk toch nog kon worden uitgebreid. Dr. Groot vertelde mij, dat einde 1933 de polikliniek-auto ophoudt te rijden. Zulk een auto schijnt te duur te zijn en is door de vluchtige aanraking met veel menschen van weinig Zendingsbelang. Maar hier staat tegenover, dat Temon een klein Hulphospitaal zal krijgen, terwijl er in Boetoen en te Nanggoelang een polikliniek zal komen.”

Zending Utrecht en Gelderland.

Medische Zending.

Op Woensdagmiddag 21 Juni j.l. werd te Arnhem de Jaarvergadering gehouden van de Vereeniging voor den Medischen

Dienst op het Zendingsterrein der Gereformeerde Kerken van Utrecht en Gelderland. Deze vergadering, die zeer druk bezocht was door leden en afgevaardigden van diverse plaatsen uit de provinciën, stond onder de bekwame leiding van Ds. Both.

Na opening met gebed en Psalmgezag, werden de notulen gelezen en kwam het uitbrengen van het jaarverslag aan de orde. Daaruit bleek o.a. dat de aanvragen uit Indië verre overtroffen het aantal gemaakte en gebreide goederen. Bij de bespreking, die daarop volgde, werd met klem aangedrongen op de oprichting van meerdere kransen in de beide provinciën, om op die wijze te komen tot opvoering van het aantal kledingstukken e.d. Door één der aanwezigen werd gevraagd of er dan ook voldoende geld beschikbaar was. Het antwoord op die practische vraag luidde, dat tot heden toe de Penningmeesteresse der Vereeniging steeds nog alle rekeningen had kunnen betalen, doch voor de toekomst de hoop koesterde, dat nog meerdere leden-contribuanten zouden toetreden, om zoo, in samenwerking met de kransen, in de steeds groeiende behoeften van ons Zendingshospitaal te kunnen voorzien.

Met bevreesding werd vernomen, dat in Arnhem nog geen krans gevestigd was. De wensch werd uitgesproken, dat in de Geldersche hoofdstad spoedig dames zullen gevonden worden, die bereid zijn aan het schoone doel mede te werken.

Door den Voorzitter werd dank gebracht aan de kransen voor het vele werk, dat zij in het afgelopen jaar verrichtten.

Na goedkeuring van de verslagen van Secretaresse en Penningmeesteresse, werd Zr. van Andel als Bestuurslid door de Vereeniging bij acclamatie herkozen en de dames Mevr. Hendriks uit Amersfoort en Mej. Houtzagers uit Arnhem, na stemming, op de lijst voor tusschentijds ontsane vacatures geplaatst. Na afdoening dezer zaken werd even gepauzeerd, terwijl een kopje thee gebruikt werd. De stemming was zeer geanimeerd. Toen dan ook spoedig daarna de vergadering heropend werd, en Ds. Netelenbos, die in plaats van Zr. Nieuwenhuize een causerie zou houden, het woord verkreeg, was er een aandachtig gehoor. Ds. N. nam zijn toehoorders in gedachten mede naar het terrein van ons Zendingshospitaal en wees op den eisch van Evangelieprediking en de daad van Medische hulp, doch gewaagde ook van groote- en vele zegeningen daar ge-

noten, na dikwijls zeer moeilijken arbeid. Spreker schetste den snellen groei van het Ziekenhuis, hoe daar vijf groote zalen voor volwassenen en één zaal voor baby's in gebruik waren. Het komt zeer dikwijls voor, dat er 230 patienten per dag op de zalen opgenomen worden en daaronder komen de meest uiteenlopende ziekten voor: malaria, typhus, allerlei soort van huidziekten, mijnwormziekte, dysenterie, en verwaarloosde zweren, soms afzichtelijk groot en diep, doch gelukkig wordt dit beter. Het is aangrijpend te zien het lijden der menschheid in dat zonneland, doch het stemt ook tot dankbaarheid, dat wij daar mogen medewerken om het lijden te verzachten. De Medische Wetenschap, met al haar vernuftige methoden van ziekteonderkenning en behandeling, groeit niet op heidenschen bodem maar is vrucht van het Christendom, heeft zich op het christelijk erf ontwikkeld. Na in gedachten nog eenige plaatsen bezocht te hebben met de Polikliniek-auto, wekte spreker de vergadering op tot krachtig voortgaan met het medearbeiden in Gods Koninkrijk. Nu het aantal patiënten zich uitbreidt, is er ook veel meer noodig. De uitgaven in Indië waren voor 1922 begroot op pl.m. f 33.000 en voor 1933 op f 66.000, het dubbele dus. Laat ons getrouw zijn, ook in het werk der Zending.

Hierna dankte de Voorzitter in hartelijke bewoordingen Ds. N. voor diens mooie en leerzame bespreking over het Zendingswerk.

Met het zingen van Ps. 68 : 17 werd deze prettige jaarvergadering beëindigd.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Mej. A. F. Jonkhoff.

(Bij de foto).

Steeds meer blijkt, dat het instituut der Christ. Huishoudschool een zeer geschikt Zendingsmiddel is. Meisjes, die de schooljaren achter den rug hebben en een Christ. Huishoudschool bezoeken, blijven daar geruimen tijd onder den invloed eener christelijke vorming, juist in de jaren, die voor het verdere leven vaak van beslissenden invloed zijn.

Ook Magelang, de hoofdplaats van Mid-delburg's Zendingsterrein, heeft een Christ. Huishoudschool. Tot leerares aan die school is benoemd Mej. A. F. Jonkhoff, die deze benoeming heeft aangenomen.

Mej. Anna Frederika Jonkhoff is den

4en Februari 1904 te Groningen geboren. Na de lagere school te hebben doorlopen bezocht zij de Industrieschool voor meisjes, waar zij na drie jaar haar diploma haalde. Daarna was zij eenige jaren thuis. Later verwierf zij de acte voor nuttige handwerken en deed daarna in 1930 met goed gevolg het examen ter verkrijging van acte Na.

Mej. A. F. Jonkhoff.

Bijna drie jaren was zij werkzaam aan de Huishoudschool te Enschede, toen zij de benoeming ontving en aannam voor de Christ. Huishoudschool in dienst der Zending te Magelang.

Mej. Jonkhoff wenscht de Zending te dienen in het mooie werk der vorming van meisjes uit den beteren stand, die de huishoudschool bezoeken.

Zij is voornemens tegelijk met haar broer en schoonzuster, die naar Malang gaan den 18en Augustus zich te Marseille in te schepen op de „Sibajak”. In September hoopt zij haar werk te beginnen.

Op ons verzoek was zij zoo vriendelijk ons een foto af te staan voor het Zendingsblad.

Brenge de Heere haar in welstand aan de plaats harer bestemming en doe Hij ook haar arbeid medewerken tot de komst van Zijn Koninkrijk te Magelang. W. B.

Zendingsarbeid onder Oosterlingen en Chineezzen in eigen land.

II.

Als in ons kerkelijk leven eindelijk iets gedaante heeft aangenomen, dan kunnen wij er verzekerd van zijn, dat er aan die vorming tot gedaante heel wat arbeid is besteed.

Wij zijn niet gewoon, maar dadelijk tot iets te besluiten, ook al lijkt de zaak ons zeer gewenscht.

Indien enkelen, die niet van dralen houden, terstond tot een besluit willen komen, dan worden zij geremd door anderen, die zich op hun beurt lieten aansporen door de overtuigende woorden, die de anderen voor die betreffende zaak gebruikten.

Ook die samenwerking is in het Kerke-lijk leven gewenscht.

Al heeft het wat lang geduurd eer wij zoover waren als wij nu zijn, er is in den tijd, al wordt dat kostbare goed wel wat veel gebruikt voor vergadering, waar meer gepraat, dan gesproken wordt, toch één punt geweest, dat bij het begin als een paaltje werd gezet om alle bootjes aan vast te leggen; **de noodzakelijkheid van het werk.**

Daar lieten wij Classicale en Kerke-raads-vergadering zich eerst over uitspreken en wij hebben er geen moeite mede gehad om die uitspraak te verkrijgen.

Het is toch ook noodzakelijk!

Hoeveel jaren kwamen in Rotterdam b.v. niet geregeld Chineezzen aan den wal, in afwachting van vertrek van de boot waarmede zij gekomen waren.

Als die boot gelost en weer geladen was, voer zij weer weg en de Chineesche huur-lingen gingen weer mee.

Maar in die paar weken hadden zij weer kennis gemaakt met Rotterdam en dan niet met het goede, maar met het slechte, dat ook de goede Maasstad geeft.

En nu leven wij hier in een wereld van zonde en genade, maar van de genade, die ook haar middelen heeft, bemerkten de Chineezzen niets.

Een Chinees heeft later eens gezegd, dat hij en zijn makkers er niets van begrepen hadden.

Het was in het Oosten bekend, dat Nederland zeer godsdienstig was. Het zond wel mannen uit naar Indië om hun godsdienst aan te bevelen, maar in het land zelf, bemerkten zij van godsdienst niets. Niemand sprak er hun over. Voor zondedienst werden zij door kerels en meiden vriendelijk ontvangen. Die stonden het

schip op te wachten, maar de kerk des Heeren deed niets.

Noodzakelijk vonden alle kerken den arbeid dus onmiddellijk.

Het was ook om ons te schamen over zoo groote nalatigheid.

En omdat de Classis Rotterdam, door haar Deputaten, met andere Classes en kerken, liet spreken, nadat zij zelf den arbeid ter hand had genomen, had zij een veel gereder oor.

Zelfs het bekende Gereformeerde „rekenen”, dat nu, in benarde tijden, nog gemakkelijker de belangrijke rol speelt dan anders, kon de broederen niet weerhouden om uit te spreken: het moet.

Maar, toen meende één Classis, dat wij ons niet tot de Chineezzen moesten beperken. De jonge mannen, die uit ons Indië naar Nederland komen om te studeeren, de vele schepelingen en baboes, op de Indische booten, waren ons toch eigenlijk nog nader dan de Chineezzen.

Ds. Keuchenius had op de categorie schepelingen al eens gewezen en Deputaten van de Generale Synode hadden zelfs opdracht der Synode over deze zaak te rapporteeren.

De blik werd dus verruimd en na een samenspreking met de Deputaten der Generale Synode werd het werkprogram vergroot.

V.

Ds. en Mevr. Jonkhoff Bolt.

(Bij de foto).

Ook de nog jeugdige Geref. Kerk te Malang ontvangt DV weldra haar eigen dienaar des Woords.

Het was de 12 Juli 1931, dat te Malang op Oost-Java de ambten zijn ingesteld en daardoor de Holl. Geref. Kerk is geïnstitueerd. Malang is een der mooiste steden van geheel Java, zeldzaam schoon gelegen en met een prachtig klimaat. In 1920 telde die stad nog slechts 42981 en in 1930 bij de laatste volkstelling was dat aantal meer dan verdubbeld en gestegen tot 86567, waaronder 7530 Europeanen.

Het getal Gereformeerde is nog niet groot, maar het stijgt toch regelmatig. De Gemeente te Malang zelf telt 121 zielen, waarvan 64 belijdende leden, terwijl er tot de Kerk te Malang nog 174 zielen behoren, die verstrooid wonen op het terrein, dat deze Kerk heeft te verzorgen. In haar geheel telt deze Kerk dus 295 zielen.

Door deze kerk is de heer F. J. Jonkhoff beroepen tot dienaar des Woords. In April l.l. werd hij beroepen door de Kerk te Op-
penhuizen en in Mei door de Kerk te

Malang. De laatste roeping heeft hij aangenomen. Met de „Sibajak” hoopt hij 18 Aug. a.s. van Marseille naar Java te vertrekken.

Franciskus Josephus Jonkhoff is geboren te Groningen 9 October 1905. Na de M.U.L.O.-school bezocht hij de H.B.S. te Groningen, waar hij in 1924 zijn diploma

talentvol man naar Indië gaat om daar één der Kerken te dienen. Onder den zegen des Heeren breidt zich het Gereformeerd Kerkelijk leven op Java gestadig uit. Ook voor de Zending heeft dit geen geringe beteekenis en waarde. Moge de Heere dit jonge echtpaar met Zijn zegen vergezellen!
W. B.

Ds. en Mevr. Jonkhoff Bolt.

haalde. Intusschen was zijn plan gerijpt om theologie te studeeren. Hiervoor was noodig het aanvullend staatsexamen, dat hij in 1925 met goed gevolg heeft afgelegd. Datzelfde jaar ging hij naar de Theol. School te Kampen, waar hij in Mei 1932 zijn candidaatsdiploma verwierf.

Aangezien sinds lang reeds Indië zijn ambitie had, nam hij gaarne het beroep naar Malang aan.

Zijn peremptoir examen heeft hij afgelegd in de Classis Groningen.

Den 4den Augustus is Cand. Jonkhoff in het huwelijk getreden met Mej. Dina Bolt, geboren te Groningen, 10 Januari 1905. Haar Vader is reeds in 1916 overleden en in 1931 ging ook haar Moeder de eeuwigheid in. Als oudste dochter heeft zij tot dusver het huisgezin geleid. Ook zij wil zich gaarne geven voor den arbeid in Indië.

Voor de op ons verzoek gezonden foto zeggen we hun dank.

Het verblijdt ons, dat er weer een jong,

Zendings-tentoonstelling.

Bij de foto.

Laten we nog weer eens de aandacht mogen vestigen op het Tentoonstellingsmateriaal, dat door het Zendingsbureau beschikbaar wordt gesteld. In den winter 1932/1933 is dit materiaal op een tiental plaatsen te zien geweest en schier overal met groot succes. Niet alleen, dat de belangstelling voor het Zendingswerk daardoor bij velen verlevendigd is, maar in de meeste plaatsen heeft de Tentoonstelling ook nog een flink batig saldo in de plaatselijke Zendingskas gebracht.

Ook voor den komenden winter wordt wederom een tournee georganiseerd. Teneinde het transport zoo economisch mogelijk te doen zijn, is het gewenscht, dat reeds lang van tevoren bekend zij, in welke plaatsen men het materiaal zou willen exposeeren. Laten dus de Kerkeraden of plaatselijke Zendingscommissies, die voor ontvangst der kisten in aanmerking zou-

den willen komen, zich uiterlijk *vóór 15 September* met het Zendingsbureau in verbinding stellen.

Bijgaande foto laat iets van het materiaal zien.

Alle gewenschte inlichtingen, over de voorwaarden van uitleening, de organisatie der Tentoonstelling enz., worden

leeren kennen, is Ds. H. v. d. Brink in Juni naar Makassar vertrokken en heeft hij daar zijn werk aanvaard. Zijn adres is Tromplaan 8, Makassar.

R. C. Harder.

De heer R. C. Harder, die sinds eenige maanden de Geref. Kerk te Bandoeng als

Zendingstentoonstelling.

gaarne zonder eenige verplichting verstrekt. Alleen sluite men f 0.12 in voor porto-onkosten.

De Directeur van het Zendingsbureau:
TH. RUYS Jr.
Fahrenheitstraat 709,
's-Gravenhage.

De Macedoniër.

Wie heeft voor de Zendingsbibliotheek der Vrije Universiteit beschikbaar *De Macedoniër* van Augustus 1931 (35 jg., Nr. 8)?

Het Zendingsbureau (Fahrenheitstraat 709 den Haag) belast zich alsdan gaarne met de doorzending.

Onkosten worden — desgewenscht — vergoed.

Korte Berichten.

Ds. H. v. d. Brink.

Na enkele maanden op Java te hebben doorgebracht, inzonderheid om door eigen aanschouwing den arbeid der Zending op ons Zendingsterrein van Midden Java te

hulpprediker diende is door de kerk tot tweeden dienaar des Woords beroepen en heeft die roeping aangenomen.

Mevr. K. van Dijk—Sweers.

Mevr. K. v. Dijk Sweers is 20 Juli met de „Johan van Oldenbarneveldt” van Genua naar Soemba vertrokken met haar jongste drie kinderen.

Haar man, Ds. W. v. Dijk is het vorig jaar weer naar Soemba terug gegaan. De oudste twee kinderen blijven in Nederland.

Ds. G. J. van Reenen.

D.V. zal Ds. G. J. van Reenen, beroepen Miss. dienaar des Woords voor Djokja, in het begin van December a.s. vertrekken naar de plaats zijner bestemming.

Dr. H. Bervoets. †

Dr. H. Bervoets, één der oudste en meest bekende Zendingsartsen, die in Ned. Indië werkzaam waren, is overleden. Hij was met Dr. J. G. Scheurer één der pioniers van de medische zending.

Mej. J. A. Vellenga.

Mej. J. A. Vellenga, verpleegster in dienst der Zending op Soemba, is voornemens in het najaar met verlof naar Nederland te komen.

Br. D. H. Krijger.

Br. D. H. Krijger, verpleger in het Zendingssiekenhuis te Pajeti, is met verlof in Nederland.

Het Moderamen der Deputaten voor de Zending op Soemba.

Dit Moderamen is aldus samengesteld: Praeses Ds. S. Idema; Buitenlandsch correspondent Ds. W. L. Milo; Scriba Ds. A. Brouwer te Zwartsluis en Ds. J. H. Lammertsma te Appingedam; Quastores Jurriën Veldkamp en Ds. R. Middelveld.

Beduidende legaten.

Wijlen Jonkvr. W. D. de Jonge te Zeist heeft bij testamentaire beschikking gelegateerd aan de Zending van de Geref. Kerken in Utrecht en Gelderland voor den Hoofddienst f 2500 en voor den Med. dienst eveneens f 2500.

En door wijlen Mej. M. v. d. Meer te Apeldoorn is aan dezelfde zending gelegateerd f 1000.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

a. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.

b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busjes méér f 0.40.

Bijpassende hangslotjes f 0.20 per stuk.

c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.

cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Strooken, om de busjes — na opening — weder te sluiten f 0.90 per 100 stuks.

Toezening van deze busjes heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor porto-kosten f 0.25 extra gezonden wordt.

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdag). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor menschen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronenstein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.**Zendingsgidsje 1933—1934.**

Dit Zendingsgidsje is uitgegeven door „de Onderwijzers-Zendingscommissie voor de Christelijke scholen in Nederland, Secretariaat: Prinses Julianalaan 9, Hilversum.

Een klein boekje slechts, maar dat heel veel zeer belangrijke opgaven bevat. Het doel der uitgave is te bevorderen, dat door middel van het Christ. onderwijs liefde voor de Zending worde gewekt. Voor dat doel is het zeer geschikt.

Radioactiviteit, door Dr. G. J.

Sizoo, bij Kok te Kampen, f 3.10, geb. f 3.75.

In de reeks „Monografieën: Christendom en Natuurwetenschap” heeft Prof. Sizoo dit boek laten verschijnen. Een zeer belangrijk, beslist Christelijk werk, waarin de geleerde schrijver dit interessante onderwerp zoo behandelt, dat elk behoorlijk ontwikkeld lezer hem volgen kan. Overigens achten we ons tot beoordeeling onbevoegd.

Statistiek

SCHOOLDIENS

	Volksscholen					Volledige Standaardscholen				
	Aantal		Aantal leerlingen			Aantal		Aantal leerlingen		
	gesubs	ongesubs	Totaal	Jongens	Meisjes	gesubs	ongesubs	Totaal	Jongens	Meisjes
POERBOLINGGO (Geref. Kerk van Rotterdam)	4	—	361	266	95	2	—	362	223	139
POERWOREDJO (Geref. Kerk van Utrecht) .	6	2	566	464	102	3	1	499	362	137
KEBOEMEN (Geref. Kerk van Heeg, Friesland)	4	2	275	164	111	2	—	394	288	106
WONOSOBO (Geref. Kerk van Heeg, Friesland)	—	—	—	—	—	1	—	168	134	34
DJOKJAKARTA (Geref. Kerk van Amsterdam)	7	8	824	704	120	3	—	609	489	120
(Zending Geref. Kerken in Nederland)	—	—	—	—	—	1	—	166	122	44
(v/d. Jav. Schoolverg. „Sedija Moelja”)	—	—	—	—	—	1	—	211	140	71
MAGELANG (Geref. Kerk van Middelburg)	3	—	170	142	28	1	—	166	141	25
SOERAKARTA (Geref. Kerk van Delft) . .	1	—	90	73	17	22	1	4313	3402	911
BATAVIA (Geref. Kerk van Batavia) .	—	—	—	—	—	—	1	80	50	30
	25	12	2286	1813	473	36	3	6968	5351	1617

Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

Aantal leerlingen: 194 jongens, 48 meisjes.

Aantal interne leerlingen: 194 jongens, 48 meisjes.

Gemiddeld schoolgeld per leerl. per maand f 10.— voor jongens, f 15.— voor meisjes.

Christ. Normaalschool (Keucheniusschool) te Djokja.

Aantal leerlingen: omstreeks 50 jongens.

Aantal interne leerlingen: omstreeks 50 jongens.

Gemiddeld schoolgeld per leerl. per maand f 2.50

Christ. Ambachtsleergang te Pedan (Klaten).

Aantal leerlingen: 32.

Gemiddeld schoolgeld per leerl. per maand f 1.—.

landsch Onderwijs) 1932.

Vervolgscholen					Mal. Chin. School				
Aant. l		Aantal leerlingen			Aantal		Aantal leerlingen		
gesubs	ongesubs	Totaal	Jongens	Meisjes	gesubs	ongesubs	Totaal	Jongens	Meisjes
1	1	67	63	4	1	—	54	32	22
1	2	136	118	18	—	—	—	—	—
—	4	86	68	18	—	1	85	49	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	3	115	77	38	1	—	128	74	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	1	251	199	52	1	—	109	68	41
—	—	—	—	—	1	—	104	54	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	11	655	525	130	4	1	480	277	203

Huishoudscholen 1932.

Naam en plaats der scholen.	Aantal		Aantal leerkrachten	Aantal leerlingen	In Internaten	Gemiddeld schoolgeld per leerling per maand
	Gesubs.	Ongesubs.				
Juliana van Stolbergschool, Djokta	1	—	4	41	41	3.73
Med. Groot School, Solo . .	—	1	3	48	31	6.50
Christ Huishoudschool, Magelang	—	1	3	40	12	5.125
„Mari Kenja” Poerbolinggo	—	1	2	14	6	5.—
	1	3	12	143	90	

STATISTIEK SCHOOLDIENST (Westersch Onderwijs) 1933

	HOLLANDSCH CHINEESCHE SCHOLEN EN M. U. L. O. SCHOLEN										
	Aantal		Aantal leerkrachten				Aantal leerlingen			Aantal intern. leerl.	
	Ge- subs.	On- ge- subs.	Euro- peesche		Chin. of Inl.		Totaal	jon- gens	meis- jes	j.	m.
			m.	vr.	m.	vr.					
POERBOLINGGO.											
Holl. Chin. School	1	—	3	5	—	—	317	196	121	16	—
Holl. Chin. School, <i>Soekaradja</i> .	—	1	1	2	—	—	113	44	69	—	—
Holl. Inl. School, <i>Poerwokerto</i> .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Inl. School, <i>Tjilatjap</i> . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
POERWOREDJO.											
Holl. Inl. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Amb. School	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Chin. School	1	—	2	2	2	1 ³⁾	291	167	124	—	—
Schakelschool, <i>Koetaardja</i> . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
KEBOEMEN.											
Holl. Chin. School	1	—	3	—	3	1 ⁴⁾	217	180	91	—	—
Holl. Inl. School, <i>Gombong</i> . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Inl. Middagschool, „ . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
DJOKJAKARTA.											
Holl. Jav. School (<i>Wetan</i>) . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Jav. School (<i>Koelon</i>) . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kon. Wilh. (H. I. Meisjesschool)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Chin. School	1	—	2	4	1	—	262	128	134	—	—
M. U. L. O. School	1	—	8	—	1	—	158	115	43	16	—
Holl. Jav. School <i>Wates</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
MAGELANG.											
Holl. Chin. School	1	—	2	4	1	—	330	179	151	—	—
Holl. Chin. School	—	1	1	1	—	—	161	97	64	—	—
Holl. Jav. School (<i>Gedjoeron</i>) . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Jav. School (<i>Djambon</i>) . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schakelschool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M. U. L. O. School	—	—	8	—	1	—	230	?	?	—	—
WONOSOBO.											
Holl. Chin. School	—	1	1	2	—	—	195	101	94	—	—
TEMANGGOENG.											
Holl. Chin. School	1	—	3	4	—	1 ⁵⁾	325	178	147	—	—
SOERAKARTA.											
Holl. Chin. School	1	—	4	2	2 ¹⁾	—	332	216	116	—	—
2e Holl. Chin. School	1	—	—	3	—	3	232	34	198	—	3
Holl. Chin. School, <i>Klaten</i> . . .	1	—	3	1	—	—	126	67	59	—	—
Holl. Chin. School, <i>Agawi</i>	—	1	—	2	1 ²⁾	—	83	39	44	—	—
A. I. S. (<i>Idenburgschool</i>)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K. E. S. (H. I. Meisjesschool) . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2e Holl. Inl. School (<i>Leerschool</i>)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Jav. School <i>Klaten</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Inl. School <i>Sragen</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schakelschool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M. U. L. O. School	1	—	9	1	1	—	204	158 ⁶⁾	46	20	—
Schakelschool (P. G. C.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holl. Inl. School („)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M. U. L. O. School („)	—	1	—	—	2	—	26	25	1	—	—
	11	5	25	32	15	6	3656	1914	1502	36	3

Mijlpalen uit mijn leven, door Eva v. Tiele Winkler, bij J. N. Voorhoeve. Voor leden van de Ev. Bibl. f 0.90, geb. f 1.40, anders f 1.25, geb. f 1.75.

„Moeder Eva”, die eenige jaren geleden is overleden, vertelt in dit boek eenige treffende gebeurtenissen uit haar door toewijding rijke leven. Mej. H. S. S. Kuyper geeft in een inleiding een kort overzicht van het leven en den arbeid der schrijfster. Een zeer lezenswaardig boek, bijzonder geschikt om liefde voor Evangelisatiewerk te wekken.

Het Kerkprobleem. Een pleidooi voor meerdere Christelijke samenwerking, door J. W. Bruin Arts, bij W. Stempher en Zn. te Deventer.

Titel en inhoud van dit geschriftje voldoen ons niet. De warmte, waarmede de schrijver samenwerking bepleit, valt te waardeeren. Maar het komt ons voor dat de noodige onderscheiding te veel ontbreekt.

Ga uit op de wegen, door H. Kruithof, bij J. N. Voorhoeve te den Haag. f 0.50.

De schrijver vertelt in dit boekje onderscheidene ervaringen, die hij had bij zijn Evangelisatiearbeid. Een leerzaam boekje, dat waard is te worden gelezen.

Jaarverslag Vereeniging „Effatha” over 1932.

Een zeer orienteerend verslag, dat ons met het mooie werk dezer Vereeniging voor doofstomme kinderen uitnemend op de hoogte brengt.

De blauwe Vogel. Gelooven is zien. Beslis nu.

Drie goedkoope geschikte Evangelisatiewerkjes, uitgegeven door J. N. Voorhoeve te den Haag.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman van het Comité Seminarie Depok voor de Opleidingsschool te Djokja f 750. Door O. P. Middelkoop van een veertigjarig echtfeest f 4.08. Door Ds. A. Schweitser 2e helft der 10 pCt. van de ontvangsten voor de Zending in Noord-Holland over 1932 f 3000. Door G. Terpstra van de kinderen klas 7 en 8 v. R. school te Bodegraven f 4. E. C. Rahms,

Stadskanaal f 1.—. J. Veldkamp, Groningen, 10 pCt. der ontvangsten in Gron. Dr. Ov. Benth. en Fr. 1e storting 1933 f 5000. Door Ds. Joh. Rauws te Oegstgeest van M. H. F. voor de Opleidingsschool te Djokja f 250. Door N. v. d. Vlist te Krimpen a/d. Lek uit het schoolbusje f 10.57.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 20 Juli '33.

Giro No. 32806.

Voor den bouw van het Hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Dieren f 27.65; Axel f 41.57; De Lier f 83.02; Coevorden f 21.23; Giesendam f 26.77; Sexbierum f 40. Van E. C. Rahms f 1.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 20 Juli '33.

Voor de scholen in Djokja.

Door T. H. v. d. Veen van de Christ. School te Aalsmeerderweg f 10.57. Door J. J. Dengerink te Hoofddorp van de Chr. M.U.L.O.-School f 25.

W. BREUKELAAR.

Ontvangen uit de busjes van Hans en Nelly Burggraaff f 5.70; Nelly en Dini Doedens f 2.35; Jan Drexhage en Cor Mantel f 2.83; Geert en Piet Drexhage f 7.72; Dina Groot Hulze f 2.07½; Rebekka en Diepkelina de Ruiter f 2.33; Willy en Lena Schaftenaar f 12.86; Jan Vlaanderen f 3; Albert en Jan Bijkerk f 2.83; Hanny, Gerard en Lucas Reeskamp f 14.25; Ida Smits f 4.43; Dina, Gé en Gerda Wiegers f 4.84; Simon en Grietje Bloemendaal f 2.90½; Anton Laan f 1.70; van Simon en Grietje Bloemendaal 50 halve centx; coll. f 0.15. Totaal f 71.86.

Namens de Kinder Zending-Vereeniging,

Mej. M. VAN NORREN

Bussum, Gooiberg 36.

Suriname.

De „Dijkwacht” ontving heden bericht, dat, hoewel de inkomsten in het 2e kwartaal tot groote dankbaarheid aanleiding gaven, er voor 1933 weer een belangrijk tekort dreigt, waardoor het ongedekt tekort op 1 Juli reeds f 107.000 bedraagt.

Is het noodig, hier ook maar één letter aan toe te voegen? Wij gelooven van niet. Een ieder doe, wat zijn hand vindt om te doen. Wie in dezen tijd geen bijdrage kan zenden, kan toch altijd wel, door middel van een collecteboekje of door verkoop van prentbriefkaarten of sluitzegels iets doen om den nood te lenigen. Moge zich vele medewerkers aanmelden.

Sinds vorige verantw. ontvangen: Van J. C. v. S. 's-Gr. f 1; Mej. H. H. te Z. f 3.40; Z.C. Ger. K. te L. f 2.50; J. K. te G. f 1; Z.C. Ger. K. te A. f 2.50; Zr. K.

te V. f 2.50; J. J. D. te H. f 10, J. A. te H. f 2.50; J. B. te Soerakarta f 70; D. J. C. te Bandoeng f 105; Ger. K. te A. f 7.50; N. N. te A. f 0.50; K. G. v. L. te K. f 2.50; C. P. d. D. te B. f 5; A. V. te 's H. f 2.50; S. B. te R. f 3; G. J. W. te E. f 1; J. B. te V. f 1; B. W. W. te R. f 5; W. B. te S. f 6; Mej. J. S. B. te O. f 1; N. N. te R. f 2.50; D. D. te V. f 2.50; Mw. C. S.—K. (Mosterdzaadje) te A. f 40; G. T. te B. f 4; W. B. te G. f 7; Mej. J. J. A. K. te B. f 3; E. C. R. te S. f 1; G. J. V. te R. f 10; Ger. K. te N. f 87.51; W. K. te A. f 10.37½; Pers. Chr. Sch. te 's-Gr. f 5.50; P. P. te A. f 5; A. H. te G. f 1; C. P. B. te W. f 10.

Allen zeer hartelijk dank.

J. VAN KEULEN,

Vredelaan 10.

Laren (N.-H.) Postrek. 95494.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

9e Verantw. van 22 Juni—22 Juli 1933.

Met hartelijken dank ontvingen wij in dezen zomertijd waarin slechts weinigen aan den nood der Zending schijnen te denken de volgende giften: Ds. P. v. d. S. te A. f 8; Dr. J. v. K. te V. f 1. Ds. M. B. P. te E. f 1.50; Ds. N. A. W. te Z. f 1; C. A. D. te S. f 1; Ds. J. P. T. te H. f 1; Ds. K. J. C. te U. f 1; Ds. J. A. S. te B. f 1; Ger. K. te L. f 2.50; J. B. te R. f 3; J. B. te V. f 1; B. W. W. te R. f 2.50; Z. K. te V. f 2.50; Ds. H. H. te K. f 2.—; Ds. E. B. te K. f 1; diac. Ger. K. te W. f 1; Ger. K. te W. f 2.50; P. K. f 5; E. C. R. te S. f 1; Ger. K. te L. f 2; coll. Ger. K. te Z. f 17.58; Mej. J. S. te O. f 1; Ger. K. te B. f 12; Eloutsch. te 's-Gr. f 10; Dr. E. D. K. te V. f 5; Ds. L. W. W. te A. f 1.—.

Tezamen f 98.08 totaal met de vorige verantwoording f 3.585.75.

Dit lijstje van 25 giften geeft ruime stof tot eenige opmerkingen.

1e, dat het het kleinste is tot nu toe en ook in totaal het minste opbrengt, wij hopen dat als straks de vacantiетijd achter den rug is het beter mag worden.

2e, dat er zich onder de gevers veel predikanten bevinden. Deze behooren allen tot de Geref. Kerk. Reeds bij de vorige opgaven kon ik giften van Geref. predikanten vermelden.

Toch is het aantal, dat ons met een gift verblijdde maar gering: van ruim 700 slechts een 50-tal wij wachten ook de giften der andere 650.

3e, zonden enkele Geref. Kerken ons een gift hetzij uit hun algemeene of uit hun Zendingskas, wij houden ons voor meer dergelijke giften aanbevelen, ook van andere kerkgenootschappen, vooral van hen, die ons dit reeds beloofden, doch tot heden niet deden.

4e, was er een gift bij die ons verbaasde, nam. uit een diac. kas.

Bestaat er in dezen tijd in ons land zulk een kas waar een overschot is of voldeden de diakenen dat de nood der Rijsche Zending zoodanig is gestegen, dat ze een object van diaconale zorg moet worden?

Hoe erg het ook moge wezen, wij zijn toch van meening, dat de verzorging der geestelijke nooden, ook voorzoover dit den stoffelijken kant raakt, niet op den weg der diaconale arbeid ligt.

5e, een gift waarover wij bijzonder verblijd zijn nam. van een school in den Haag.

Dit is reeds de 2e gift voor dit doel, die wij van deze school mochten ontvangen. Wij danken zoowel de leerlingen, als degene die zich met de leiding daarvan belast zeer hartelijk en bevelen ons steuncomité bij voortduring in hun belangstelling aan.

Moge vele scholen zoowel in Den Haag als op andere plaatsen dit voorbeeld volgen.

Namens het uitvoerend comité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgirs 6104.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

7e verantw. van 25 Juni—25 Juli 1933.

Provincie Groningen:

Per Mevr. v. Dijk, Gron. van N.N. f 1; H. Reinders, Geref. Mulo 6b, Groningen, halve ct., S. Wigboldes 100 halve ct., A. Kingmans 25 f6.15½; Mej. Veenhuizen, 1e kl. Mulo Groningen f14.86; P. de Zeeuw, Gron., v. d. Geref. Scholen in Groningen, Zuidwolde, Oldekerk, Pekela en Haulerwijk, zilverpapier en halve ct. ect. f31.75; P. Teune, Onderdendam, gift f10; P. Pilon, Stedum, zendingsvereen. f50; W. Zijlstra, Haren, zendingsvereen. f177.93; Mej. W. Meijer, Oldehove, 268 halve ct., Tj. Mollema, Hilke Bakker, Hiltje Rozema en Ant. v. d. Veen f1.34; Per Ds. D. v. Dijk, gift f10; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, busjes 2e en 3e kl. Chr. School f4.50; H. Schuurman, Nw. Buinen, saldo filmavond f18.75; Idem gift kerkzake f1; Idem busjes f35; H. Wegener, Wildervank, gift f2.50; W. Woltjer, Loppersum, busjes: B. Nieuwenhuis f8.15, Gr. Wiersema f4.20, Rika Miske f5.22, P. v. d. Molen f4.75; Gereformeerde Kerk, Oldehove, halfjaarlijkse contributie f34.55; Ds. W. Oosterheert, Ter Apel, bruiloft J. Sch. en J. B. f3.45; P. Kruizinga, Kantens, 1e helft bijdr. 1933 f35; idem busjes J. V. f2.20; idem busjes M. V. f1.70; J. Wildvank, Delfzijl, coll. gift f2.50; Ds. M. Stadig, Ezinge, coll. gift f5; idem, 220 halve ct. T. de G. f1.10; idem zendingsvereen. f100; Geref. Kerk, Woldendorp, f14.04; S. Polma, Gerkeskl. Stroobos, Nikk. Chr. School f31.35; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f50; B. Th. Mulder, Schouwerzijl, Nikkertje

f10; K. ter Laan, Schildwolde, contr. hoofdienst f1.80; C. Berg, Winschoten, feestel. vergad.kring Winschoten e.o. van Meisjesver. op G. G. f20.62; J. Poste, Zoutkamp, 3 maand. bijdrage f50; A. Algra, Stads-kanaal, zendingskas f230; Mej. L. Bergmeijer, school m. d. Bijbel. Musselkanaal f8.70; J. Wildvank, Delfzijl, bruil. A. L. en T. de B. f8.35; Ds. H. A. Kievits, 't Zandt, gift N. N. f2.50; G. Bos, Houwerzijl, f70; E. v. d. Veen, Ulrum leerl. chr. school f8.60; H. A. Hulzebos, Nw Pekela, busjes f100; G. Homan, Thesinge, busjes f5; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f50; D. A. Koebrugge, Onstwedde, W. Frouws, schoolkind. f5.25; Idem Meisjesvereniging f5.09; Idem Mej. Huisman, schoolkind. f3.49; Idem Tr. Vredevoogd f3.91; Idem R. Huiges f12.78; N. N., Bierum, f60; J. Wildvank, Delfzijl, 200 halve ct., Bientje O. f1; W. P. v. Weerden, Groningen, Geref. Mulo 6 A. f2.58; W. Kloppenburg, Valthermond, busje K. V. f3.95½; H. Blaak, busjes Marum, f50; Mej. G. Haan, Groningen, Kinderzend.ver. f300; P. Pilon, Stedum, schoolkinderen f8.03; O. v. d. Wal, Zend.vereen. Groningen f161.50.

Provincie Drenthe:

Geref. Kerk, Schoonoord, kalenders f9.17; id. film f9.42; B. Vos, kinderen Geref. School te Nw. Amsterdam f80; M. Reiber, Emmen, busjes Erica f5.74; J. Hummel, Koekange, gift N.N. f5; Ds. N. v. Haeringen, Zweelo, coll. gift f2.50; Ds. D. Drenth, huwel. H. S. en M. W. f3.94; Ds. J. ten Hove, Gees, Catech.bus f10.80; Geref. Kerk, Nieuweroord, busjes f48.28; Per Ds. Drenth: spreekbeurt br. Krijger, Zuidlaren f14.62; Idem saldo film Een f9.16; Idem J. V. Een f7.23½; Idem saldo zend.bl. Een f1.38; Idem overschot kalenders, Apelscha f8.75; Idem busje T. G. Oosterwolde f8.32; Geref. Kerk, Emmererfscheidenveen, busje 1e halfjr. f40.62.

Provincie Overijssel:

Kinderen School m. d. Bijbel, Notter, f13; Ds. R. W. Huizing, IJsselmuiden, f29.63; Ds. G. Bax, Holten, busje Chr. School f25; J. Malda, Bergentheim, f50; R. Wijma, Glanerbrug, busjes f14; T. Oegema, Dedemsvaart, f100; Ds. R. W. Huizing, IJsselmuiden, f70; Geref. Kerk, Bokzijl, f29.39; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Betsy de Haan f11.58; A. Kolkman, Wierden, zend.bl. 1e halfjr. f35.68; Idem coll. giften uit dankbaarheid f10; J. ten Brinke, Delden, Vereen. geloofsbelijdenis f3.31; Geref. Kerk, Rouveen, coll. gift f2; J. Vos, Staphorst, saldo kalenders f10; J. Vos Staphorst, busjes f31.20.

Oost-Friesland en Bentheim:

Per. S. Sweers, M. 20.55 van Brandlecht f12; Idem volgens brief M. 160 f92.87.

Pinkstercollecte Groningen:

Onderdendam f54.15½; Enumatil f136.91; Kantens f27.49; Houwerzijl f59.10; 't Zandt f214.68; Wagenborgen f61.14; Nieuw Buinen f101.65; Wildervank nag. f2.50; Lutjesgast f80; Delfzijl f188.05; Oldehove f111.74; 2e Exloërmond f61.82; Ezinge f81.14; Sappemeer f1.8.60; Munnekezijl f54.80; Vlagtwedde f9.48; Zoutkamp f31.67; Schouwerzijl, nag. f1; Zuidwolde (Gr.) f108.13; Ulrum f120.07; Oldekerk f78.73; Gerkeskl. Stroobos f59.51; Scheemda, nagiften f5; Nieuwe Pekela f72.64; Wnism (Gr.) f185.66; Den Ham f100.60; Grijskerk f81.71; Valthermond f59.77½; Veendam f228.08; Stedum f152.43.

Pinkstercollecten Drenthe:

Emmererfscheidenveen f26.88; Dwingelo f84; id. nag. f1; Emmercompascum, f77.66; Veenhuizen f31.50; Haulerwijk f47.23; Zwartemeer f19.81; Nieuw Amsterdam f241.15; Nieuweroord f37.22; Assen f216.77; Alteveer f32.63; Vries f54.65; Een f31.07; Appelscha f30.47; Oosterwolde f15.01; Gas-selternijveen f69.42 Holl. veld f24.07.

Pinkstercollecten Overijssel:

Kampen f498; Daarle f15.90; Dalfsen f47.40; Bruchterveld f18; Zalk f42.59; Wilsum (Ov.) f9.50 Haaksbergen f37.76; Almelo f730.50; Holten f103.42; Borne f12.22; Olst f7.56; Staphorst f10; Glanerbrug f17; Wijhe f100; Hengelo f93.62; Ambt Vollenhove A. f26.99; Ommen f80.96; id. nagift f2.50.

Pinkstercollecten Oost-Friesland en Benth.: Veldhausen f109.81.

Soembaweken Groningen:

Oldehove f119.30.

Soembaweken Drenthe:

Assen f381.95; Borger f72.40; Een f23.71½; Appelscha f55.55.

Soembaweken Overijssel:

Glanerbrug f45; Vriezenveen f118.65; Genemuiden f20.

Diversen:

Geref. Kerk, Eibergen, gift N. N. f2.50 J. E. Smid, Winschoten, N. Ev. Zendingsfeest f50. Ds. W. Reinders, Overschild, Slochter Zendingsfeest f50; Mej. Wed. H. Friesland f10; J. v. d. Vliet, Deventer aand. rente legaat Mevr. Kortelings f226.89.

Totaal 7e verantwoording f 9662.43
Totaal 1e tot en met 6e verantwoording „ 41350.29

Totaal tot op heden f51012.72
Met dank voor de toezending,

JURRIËN VELDKAMP, Quaester
Postrekening 138000.

Groningen, 25 Juli 1933.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN ÉÉN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Niet door kracht noch door geweld, maar door Gods Geest. — Van Zendingsaangelegenheden: De aansluiting onzer zending aan den Nederlandschen Zendingsraad; De arbeid onder de Chineezzen in Nederland, alsmede onder de in Nederland studeerende Indonesiërs; De benoeming van een hoogleeraar in de Zendingsvakken; Het Zendingshospitaal te Magelang; Hulp aan den Schoolarbeid op Soemba; Grafmonument Br. J. P. Zuidema. — Zending Utrecht en Gelderland: Bevestiging en intrede van Ds. J. Darmo Atmodjo. — Zending Groningen c.a.: Hiwa Patah Tangan; Brief van Soemba. — Zending Noord-Holland: De kraamvrouwenkliniek Lampoejangan; De toekomst der Keucheniuschool; Drie conferentiegangers; In het conferentieoord te Lunteren. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Niet door kracht noch door geweld, maar door Gods Geest.

Niet door kracht, noch door geweld,
maar door mijnen Geest zal het geschieden
zegt de Heere der heirscharen.

Zach. 4 : 6b.

Hoog was het doel, dat Gods Israël voor het oog stond, toen het onder de leiding van Zerubabel en Jozua uit de ballingschap naar Kanaän was teruggekeerd. Op Moria moest de tempel des Heeren worden herbouwd en Jeruzalem moest uit het puin weer herrijzen. En de herbouw des tempels was begonnen. De fundamenten waren gelegd en aan het muurwerk werd gearbeid.

Maar die herbouw vroeg schatten van zilver en goud, van bouwkunst en arbeidskracht. Doch het beschikbare bouw materiaal was gering en de bouwlieden waren slechts weinige.

En daarbij kwam er van alle zijden verzet. De omwonende heidenen wilden niet, dat de tempel des Heeren zou worden herbouwd. Zij trachten dat werk te beletten met al hunne macht.

Toen begon Zerubabel en Jozua met hunne mannen de moed te ontzinken en hunne handen werden slap, zoodat het bouwen bijna geen voortgang meer had. De toelig der vijanden scheen te gelukken.

Maar toen kwam het Woord des Heeren door Zacharias tot Zerubabel en zijn mannen om hen te bemoedigen en hunne handen te sterken. Daartoe diende ook dit woord: „*Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijnen Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen*”. Vooraf heeft de Heere aan zijn knecht Zacharias het betee-kennisvolle visioen getoond van den gouden luchter met zijn zeven lichtende lampen, gevoed door olie van omhoog, uit de kruik boven den kandelaar. En op de vraag naar de beteekenis van dat gezicht gaf de Engel, die met Zacharias sprak, de toepasselijke verklaring daarvan in het woord, dat we herinnerden.

Naar menschelijke berekening was er kracht, groote kracht noodig, zou die tempelbouw voorspoedig voortgaan en worden voltooid. En er was geweld, sterk geweld noodig om dat geducht verzet der vijanden te overwinnen.

Maar de Heere zegt het anders. Zijn huis zal worden gebouwd. Doch het zal geschieden niet door kracht, noch door geweld, maar door den Geest des Heeren. Deze zal zorgen dat het noodige materiaal er komt. En Hij zal de bouwlieden bekwamen en sterken en al dat verzet van de vijanden verbreken. En zoo zal het huis des Heeren toch worden gebouwd, ofschoon er van alles te kort is. Dat is de belofte, die de Heere hier doet aan Zerubabel en zijne helpers. En dat Godswoord heeft hen bemoedigd en hunne handen gesterkt. En de belofte is vervuld. Het huis des Heeren is herbouwd.

Zoo diende dan dit woord om de arbeiders bij den tempelbouw moed in te spreken en om de slap geworden handen te sterken.

En tot dat doel staat dit woord hier ook voor ons geboekt.

Het huis des Heeren moet gebouwd in ons persoonlijk leven en in onze samenleving, opdat de Heere bij ons wone.

Het huis des Heeren moet gebouwd onder de volken der aarde

tot aan de verste stranden, opdat daar woning kome voor Hem. Dat is het groote, heerlijke werk van Jezus Christus in deze wereld, die midden in het booze ligt. Hij zal hier des Heeren tempel bouwen. En Hij geeft Zijn volk de genade en de eere om daarbij zijn medearbeiders te zijn.

Maar nu is het vaak als in de dagen van Zerubabel. Het doel is wel hoog en heerlijk. Immers dit: in eigen leven en samenleven en in het leven van de volken der aarde des Heeren tempel bouwen, opdat er plaats zij voor Hem en Hij daar wone. Maar bij dat hooge doel gebrek aan schier alles; gebrek aan arbeidskrachten, gebrek aan gaven en talenten, gebrek aan zilver en goud. En de vijanden vele en de tegenstand geweldig.

Ook in onze dagen staat het voor ons oog zeer hachelijk met de zaak van den tempelbouw. Moeilijke tijden doorleeft die bouw van 's Heeren huis onder de volken der aarde. De bouwlieden zijn weinige. In verband met den nood der tijden is er bijna aan alles gebrek. Onrustbarend stijgen de tekorten, niet het minst in den arbeid der zending.

En de tegenkanting der vijanden wordt al sterker en sterker. Nationalisme en Communisme weerstaan en bestrijden allerwege den arbeid. En het modernisme neemt in de Zending al meer toe. Maar als dan moedeloosheid ons zou overvallen en de handen slap zouden worden, dan komt het woord des Heeren ons zeggen: „*Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijnen Geest zal het geschieden, zegt de Heere*”.

Vaak is dit rijke woord van bemoediging misbruikt tot een oorkussen voor valsche lijdelijkheid en als machtwoord ter veroordeeling van actief Christendom. Daartoe is dit schriftwoord ons allerm minst gegeven. Integendeel. Het is juist een woord tot versterking als bij den bouw van den tempel des Heeren den moed ons ontzinken zou.

Heel die tempelbouw in eigen leven en onder de volken der aarde is van het begin tot het einde het werk van den Geest des Heeren. Echt Christendom is mitsdien diep afhankelijk. Door onze eigen kracht gedijt het nooit.

Maar omdat het 't werk des Geestes is, maakt het ons actief. Zijn werk is levenwekkend werk. En juist daarom is echt Christendom ook immer werkzaam om woning te maken voor den Heere.

Treffend toont de Heere in onze dagen, dat het gaat naar Zijn Woord: „*Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijn Geest zal het geschieden*.” Terwijl naar menschelijke berekening de toestanden zoo zorgelijk zijn en de benauwende vraag soms oprijst, wat er van het werk der Zending worden zal, komen er van bijna alle Zendingsvelden verblijdende berichten van toenemenden groei. Het is alsof de Heere ons wil toonen, dat het niet door ons, maar door Zijnen Geest zal geschieden.

Moge dan dit woord maar steeds meer ons leeren om bij allen arbeid aan den bouw van 's Heeren huis in eigen leven en in het leven der volken eerst de knieën te buigen, de handen te vouwen en te bidden: „Heere uw werk is het; doe Gij het door uwen Geest”.

Die ootmoedige afhankelijkheid zal ons juist doen opstaan en de handen sterken tot den arbeid in des Heeren kracht.

En als het ons dan bang te moede zou worden omdat de arbeid zoo groot is, en de middelen zoo weinige zijn, en de tegentand zoo geweldig is, dan komt dit woord ons bemoedigen: „*Niet door kracht,*

noch door geweld, maar door mijnen Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen".

S.

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

De aansluiting onzer zending aan den Nederlandschen Zendingsraad.

De Generale Synode te Middelburg heeft, terwijl we dit schrijven en zij nog slechts een week vergaderd is geweest, in zake de Zending reeds belangrijke beslissingen genomen. Daartoe behoort ook haar besluit betreffende de aansluiting van de Zending onzer Kerken bij den Nederlandschen Zendingsraad.

De deputaten voor de Zending hadden in haar rapport geadviseerd in de lijn te blijven van het besluit, dat door de Generale Synode te Arnhem in 1930 was genomen. En naar dat advies heeft de Synode te Middelburg gehandeld. Met eenparige stemmen heeft zij besloten:

„Goed te keuren de houding en handeling van de deputaten;

uit te spreken, dat eenig contact tusschen den Nederlandschen Zendingsraad en de Zending onzer Kerken wel gewenscht is;

aan de te benoemen deputaten machtiging te verleen, voor zooveel zij dit wenschelijk achten en dit door den Ned. Zendingsraad gewenscht wordt, dit contact te oefenen door:

a. aan enkelen hunner vrijheid te verleen om als buitengewone leden zitting te nemen in den Nederlandschen Zendingsraad en aan dien arbeid deel te nemen, zonder dat daardoor de Gereformeerde Kerken in eenig opzicht door de besluiten van den Raad worden gebonden of daarvoor verantwoordelijk zijn;

b. Zoolang deze medewerking duurt, een evenredig deel van de kosten te betalen uit de Generale Kas.

Dat besluit der Generale Synode verblijdt ons.

Van volledige aansluiting onzer Zending aan den Nederlandschen Zendingsraad, kon van wat onze Zending betreft, geen sprake zijn. Het bezwaar daartegen ligt niet in den Ned. Zendingsraad op zich zelf. Deze staat op een grondslag en beoogt een doel, waarmede we ons wel kunnen vereenigen. Maar de Ned. Zendingsraad is lid van den Internationalen Zendingsraad. En de Internationale Zendingsraad aanvaardt alles wat zich maar Zending noemt, zonder daarbij eenige keur toe te passen en laat ook

de modernistische Zending toe. Dat was in 1930 het groote bezwaar van onze Zending om toe te treden. Als zij zich aansloot aan den Ned. Zendingsraad, zou zij daardoor ook toetreden tot den Internationalen Zendingsraad, die, helaas, maar al te veel modernistische elementen omvat.

Dat bezwaar weegt thans niet minder dan in 1930. Den laatsten tijd is het zeer sterk aan den dag gekomen, hoe ver het Modernisme veld gewonnen heeft op Zendingsgebied. Dr. H. A. van Andel schreef een zeer belangrijk artikel in „*De Macedoniër*”, waarin hij in verband met de bespreking van het in het Engelsch geschreven boek, waarvan hij den titel aldus vertaalt: „*Herbezinning over de Zending, een leeken onderzoek na honderd jaar*”, met nadruk erop wijst hoe onrustbarend het Modernisme in de wereldzending is ingedrongen. Dit breed gedocumenteerd artikel stelt glashelder het gevaar in het licht waarmede het Modernisme de Zending bedreigt. We gaan daarop thans niet nader in. Ons doel is alleen erop te wijzen, dat de bezwaren tegen den Internationalen Zendingsraad sinds 1930 niet zijn weggenomen, maar veeleer nog zijn toegenomen. De Internationale Raad laat nog steeds de modernistische richting toe.

Maar al kon onze Zending zich niet volledig aansluiten, toch is eenig contact tusschen onze Zending en den Ned. Zendingsraad wel gewenscht, gelijk de Synode uitsprak. Er zijn tal van Zendingsbelangen, die alle Nederlandsche Zendingen, die in Ned. Indië werken, met elkander gemeen hebben. We behoeven b.v. alleen maar te noemen de maatschappelijke, die de Regeering neemt betreffende de subsidie aan Zendingziekenhuizen en Zendingsscholen. Soms is het bijna gebiedend noodzakelijk dat de verschillende Zendingen met elkander overleg plegen.

Ook zijn er onderscheidene vraagstukken, waarmede elke Zending te maken heeft en waarbij onderlinge raadpleging vaak zeer gewenscht is.

Het spreekt vanzelf, dat de vergadering van den Zendingsraad de aangewezen plaats is om met elkander die belangen en vragen te bespreken. Het verdient daarom alleszins aanbeveling dat er eenig contact

wordt geoeft. In verband met den nood der tijden en de drastische bezuinigingsmaatregelen der Regeering geldt dit thans nog veel sterker dan in 1930. Onderling overleg en samenwerking is tegenwoordig soms dringend noodig. We achten het daarom zeer verstandig, dat de Synode op nieuw de gelegenheid heeft geopend, dat enkele van hare deputaten voor de Zending als buitengewone leden in de Ned. Zendingsraad zitting kunnen nemen en daar kunnen deelnemen aan de werkzaamheden.

Stellig verwachten we, dat er nu weldra een contact, zooals de Synode dit heeft omschreven, tot stand komt. Van de zijde onzer Zending wordt dit contact wel gewenscht. En reeds heeft de Ned. Zendingsraad onlangs uitgesproken, dat men thans gaarne bereid is een paar deputaten als buitengewone leden toe te laten.

We hopen in het algemeen belang der Zending, dat er thans niet opnieuw misverstanden rijzen, waardoor deze zaak nog weêr zou worden vertraagd, maar het contact nu weldra worde aangegaan in den door de Generale Synode aangewezen weg.

De arbeid onder de Chineezzen in Nederland alsmede onder de in Nederland studeerende Indonesiërs.

In het No. van Mei 1.1. schreven we iets over de bearbeiding der in Nederland studeerende Indonesiërs.

Door de Kerken van Rotterdam Zuid en Leiden in samenwerking met de Classes Amsterdam en Rotterdam en de Kerken te Belft, den Haag Oost, den Haag West, Schiedam, Vlaardingen en Wageningen is deze zaak gebracht ter Generale Synode. Zij hebben dit gedaan in verband met den arbeid onder de Chineezzen hier te lande, waarover Ds. Velders geregeld in het Zendingsblad eenige mededeeling doet. Het zijn inzonderheid de genoemde Kerken, die plaatselijk daarmede in aanraking komen. Ook te dezer zake heeft de Generale Synode belangrijke beslissingen genomen.

Met de Regeling van samenwerking van den Zendingsarbeid, zooals die door genoemde Kerken bij de Synode was ingediend, kon deze zich in het algemeen wel vereenigen. Alleen werd wenschelijk geoordeeld, dat deze tweevoudige arbeid, die zoo geheel verschillend is, zoowel administratief als zakelijk wat meer gescheiden werd. De arbeid onder de hier wonende Chineezzen, waaraan het werk onder de vreemde schepelingen kan worden verbonden, draagt een geheel ander karakter en

stelt gansch andere eischen aan het uiterst belangrijk, maar ook verbazend moeilijk werk onder de „Indonesiërs,” die aan de verschillende onderwijsinrichtingen in Nederland studeeren. Vandaar, dat het aanbeveling verdient dit in aard, doel en vereischte methode zoo ver uiteenlopend werk ook gescheiden te houden.

Stellig is het werk onder de Chineezzen, dat reeds eenige jaren op gang is, van veel belang. Maar ongetwijfeld is toch de voorgenomen arbeid onder de studeerende Indonesiërs nog van veel meer betekenis. Hiermede heeft de Generale Synode ook rekening gehouden. Voor het laatste heeft zij meer subsidie in uitzicht gesteld, dan voor het eerste. De gezamenlijke kosten van dit tweevoudig werk zijn geraamd op omstreeks f 10.000 's jaars.

De Generale Synode heeft besloten de bij haar ingediende „Regeling van samenwerking voor den Zendingsarbeid onder de Oosterlingen en Chineezzen in ons land” in het algemeen goed te keuren, doch den daarbij betrokken Kerken te adviseeren den arbeid onder de Chineezzen en dien onder de studeerende Indonesiërs gescheiden te houden, administratief en zakelijk.”

Voorts besloot de Synode:

„aan de te benoemen deputaten van de Zending op te dragen:

a. den arbeid onder de Chineezzen en Indische schepelingen in Nederland te steunen met een bijdrage van ten hoogste f 1500 per jaar, indien zij zich met de definitieve regeling kunnen vereenigen en voor zoover hun deze steun noodig zal blijken,

b. den arbeid onder de hier te lande studeerende Indonesiërs te steunen met een bedrag van f 3000 per jaar met dien verstande, dat deze steun zal verleend worden:

1e als de regeling van dit werk hunne instemming heeft;

2e zoodra dit werk zal zijn aangevangen door de indiensttreding van één of meer daarvoor benoemde personen;

3e voorzover deze steun hun zal blijken noodig te zijn.

Over die beslissing verheugen we ons zeer. Er is nu uitzicht, dat een deugdelijke bearbeiding van de Inheemsche jonge menschen uit Indië, die hier in Nederland studeeren en straks onder de millioenen Inlanders in Indië een leidende positie gaan innemen, finantieel mogelijk zal zijn. Dit dringend noodige werk, dat tal van jaren droef is verzuimd, kan nu worden aangevat. Maar deze zeer urgente arbeid zal uiterst moeilijk wezen en alleen kunnen

geschieden door een zeer bekwaam man, die daarvoor bijzondere gaven bezit, want de hier studeerende Indische jongelingschap onttrekt zich schier stelselmatig aan allen invloed, dien men op haar oefenen wil. Geve de Heere, dat weldra de geschikte man voor dit werk worde gevonden.

De benoeming van een hoogleeraar in de Zendingsvakken.

Ook ter zake van de benoeming van een hoogleeraar in de Zendingsvakken heeft de Generale Synode, terwijl we dit schrijven, reeds een beslissing genomen.

De leeraren der Theologische School en de deputaten van de Zending waren ten dezen geheel eenstemmig van gevoelen. Ofschoon de benoeming van een hoogleeraar in de Zendingsvakken, vooral in de Zendingstheorie en de Zendingsgeschiedenis, een zendingsbelang is van den eersten rang en het om onderscheidene redenen te betreuren valt, dat nog niet tot een benoeming kan worden overgegaan, besloot toch de Generale Synode voorloopig de benoeming van een Zendingshoogleeraar te moeten laten rusten. Zij nam dit besluit niet alsof deze benoeming van minder belang zou zijn, maar omdat de man nog niet is gevonden, die aan zijn tegenwoordigen arbeid zou mogen worden onttrokken, en die met genoegzame eenparigheid zou kunnen worden benoemd. Voorts drong natuurlijk ook de druk der malaise om met de finantiën voorzichtig te zijn en de Generale Zendingskas zoo min mogelijk te bezwaren.

Hiermede is echter geenszins gezegd, dat de zaak de benoeming van een Zendingshoogleeraar nu van de baan is. Gelukkig niet. De Synode heeft aan de deputaten van de Zending uitdrukkelijk opgedragen in deze zaak diligent te blijven en de volgende Synode te dienen van rapport. De aandacht der deputaten moet dus op deze zaak gevestigd blijven. Mocht er in de komende drie jaren een man gevonden worden, die naar hun oordeel geschikt is en geen arbeid heeft, die hem al te zeer bindt, dan zullen zij daarvan aan de volgende Generale Synode mededeeling behooren te doen.

Verder dan deze opdracht te geven, kon naar het ons voorkomt, de Synode in de tegenwoordige omstandigheden niet gaan.

Het zendingshospitaal te Magelang.

Bij geen enkele Zending, die in Neder-

landsch Indië werkzaam is, is de medische dienst zoo breed ontwikkeld als bij de Zending onzer Kerken op Midden-Java. Elk Zendingsterrein heeft één of meer zendingshospitalen. Het laatst heeft het zendingssterrein van Zeeland c.a., waarvan Magelang de hoofdplaats is, een eigen hospitaal gekregen. Dit hospitaal, waarvan reeds nu de gezegende werking duidelijk blijkt, verkeert in een bijzondere positie. Alle andere hospitalen, in dienst der Zending, ontvangen finantiele steun van de Regeering. Die Regeeringssubsidie is voor elk hospitaal één der voornaamste bronnen van inkomst. Door de verlaging der subsidie ten gevolge van de sterke bezuinigingsmaatregelen der Regeering komt thans menig hospitaal mitsdien zeer in het gedrang.

Het hospitaal te Magelang ontvangt echter geen subsidie van de Regeering. Het is gesticht en wordt geheel onderhouden door de Zending. Omdat er te Magelang een Gouvernements-hospitaal is heeft de Regeering tot heden alle subsidie voor dit Zendingshospitaal geweigerd. Dit brengt natuurlijk ernstige finantiele bezwaren mede, maar het heeft zeer zeker ook beduidende voordeelen. Niet alleen is dit hospitaal hierdoor veel minder dan de gesubsidierde hospitalen aan de bepalingen der Regeering gebonden, maar de Javanen, die natuurlijk heel goed weten, dat dit hospitaal geheel door de Zending onderhouden wordt, voelen hier veel sterker de werking der Christelijke liefde, die in den medischen dienst aan de Inlandsche bevolking betoond wordt.

Dat gemis aan Regeerings-steun legt echter aan de Kerken van Zeeland, N.-Brabant en Limburg een zwaren finantielen last op de schouders. En deze groep van in de Zending samenwerkende Kerken is finantieel juist de zwakste van alle. Daarom heeft de Generale Synode van 1930 besloten deze Kerken met een bedrag van ten hoogste f 6000 's jaars te steunen uit de Generale Kas der Zending. Die subsidie is ook uitgekeerd. En dat geld is metterdaad zeer uitmendend besteed.

Thans heeft de Synode weder besloten aan deze Kerken hulp te verleen. Wij echter op alles tegenwoordig moet bezuinigd en de kosten van veel dingen, ook in de exploitatie van een hospitaal sinds 1930 belangrijk zijn gedaald, zooals b.v. de prijs der levensmiddelen, heeft de Synode het bedrag der in uitzicht gestelde subsidie met 10 % verlaagd en gebracht van f 6000 tot ten hoogste f 5400.

We vertrouwen, dat de toezegging dezer

subsidie woor de kerk te Middelburg en de met haar samenwerkende Kerken met blijdschap zal zijn vernomen. Het mooie werk te Magelang is dezen steun ten volle waard.

Hulp aan den Schoolarbeid op Soemba.

Gelijk in het vorige No. van het Zendingsblad werd medegedeeld hebben de Kerken van Groningen, Drenthe, Overijsel, Bentheim en Oost-Friesland, die door de drastische bezuinigingsmaatregelen der Regeering met hun schoolarbeid op Soemba zeer in het gedrang zijn geraakt, zich tot de Generale Synode gewend met het verzoek:

a. dat de Generale Synode van nu aan voor hare rekening neme de financiering van den arbeid van den Schoolleider en Organisator T. van Dijk, tot een bedrag van f 4000, zooals op dit oogenblik door de Soemba-Deputaten wordt uitgekeerd, of zooveel hooger als later met den heer T. van Dijk zou zijn te bepalen;

b. dat de opleiding tot goeroe onder leiding van den heer Mobach (die vroeger met regeeringssteun is benoemd) maar sinds 1 Juli 1933 door het Gouvernement is losgelaten, door de Generale Synode voor haar rekening worde genomen, naar hetzelfde beginsel, als waarnaar nu reeds met dergelijke inrichtingen op Java het geval is; welke overname naar het oordeel van de Kerken der drie Provinciën en Pruisen en van haar Deputaten voor de Soemba-Zending, geheel ligt in de lijn van art. 11 K. O.

Vooraf hadden deze Kerken aan de deputaten der Generale Synode voor de zending verzocht bij de Generale Synode aanhangig te maken en te steunen een driedelig verzoek n.l. om:

1. de onderhoudskosten van de leerlingen der Opleidingsschool te brengen voor rekening der generale kas;

2. de kosten van de eigen schoolinspectie, waarvoor de regeering sinds 1 Juli 1932 geen subsidie meer verleent, eveneens voor rekening te nemen van deze kas;

3. de normaal-leergang te Pajeti, onder leiding van den heer Mobach, waarvoor de subsidie eveneens is ingetrokken, door de kerken gezamenlijk te doen overnemen.

De Synode heeft te dezer zake geen definitief besluit genomen. Eén en ander was nog niet voldoende voorbereid om over alles nu reeds te beslissen. Er is vooraf nog eenige correspondentie noodig. Maar zij stond sympathiek tegenover de zaak. Zij

heeft aan de te benoemen deputaten van de zending opgedragen:

a. *het driedelig verzoek der Soemba-zending in welwillende overweging te nemen, de kosten der voldoening van dit verzoek nader te onderzoeken en voorts in overleg te treden met de daarbij betrokken personen op Soemba, de Algemeene vergadering aldaar en de deputaten voor de Soemba-Zending voor de regeling, die te dezer zake eventueel zal noodig zijn;*

b. *daarna eene beslissing te nemen, zooals hun het meest gewenscht en finantieel uitvoerbaar zal blijken.*

25 Aug. 1933.

W. B.

Grafmonument Br. J. P. Zuidema.

Tijdens de classicale vergaderingen is te Malang het monument op het graf van br. J. P. Zuidema aan de familie overgedragen. Op 28 Juni 's middags om 4 uur waren bijna alle miss. pred. uit Midden-Java, de afgevaardigden van onze kerken en voorts velen van Malangs Gemeente op het kerkhof even buiten de stad bijeen gekomen, ten einde blijk te geven van hun liefde voor onzen overleden br. Zuidema, die in Augustus van het vorige jaar in zijn Heere en Heiland is ontslapen.

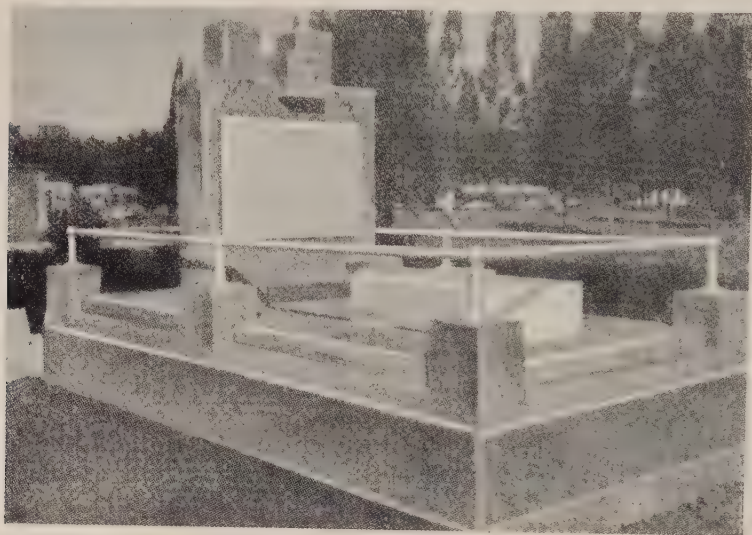
Ds. K. v. Dijk van Wonosobo, een der oudste vrienden van br. Zuidema, voerde het woord. Hij bracht in herinnering hoeveel deze trouwe dienstknecht heeft mogen doen in den arbeid voor Gods Koninkrijk, speciaal op Midden-Java. Veel leed en veel strijd heeft deze broeder gekend, maar te midden van alle zorgen en moeiten des levens bleef hij staande, omdat hij kracht putte uit den Bron des levens, Jezus Christus. Bij alle zorg en moeite, wist br. Zuidema zich veilig geborgen. Onze kerken en vooral de Zending op Midden-Java zijn br. Zuidema nog lang niet vergeten. Hij heeft overvloedig mogen arbeiden. Zijn lichaam was niet sterk, maar zijn geest was krachtig.

Zijn geloofsvertrouwen was groot en deed hem alle moeilijkheden overwinnen. Op de grafsteen ligt een kruis en op dat kruis zijn de woorden gegrift uit 2 Corinthhe 5 : 7: **Want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen.** Dit woord van Paulus is ten volle aan br. Zuidema waarheid. Thans rust hij van zijn arbeid. De liefde van Christus had hem gedrongen voorwaarts te gaan om mede te arbeiden aan de planting van 's Heeren Kerk in deze landen. Zijn werk was zwaar en veelomvattend, maar is niet ijdel geweest in den

Heere. Thans is deze trouwe dienstknecht ingegaan in de vreugde zijns Heeren. Ds. Van Dijk sprak woorden van troost tot mevr. de weduwe Zuidema en haar aanwezige kinderen en droeg namens alle zendingsarbeiders van Midden-Java en de Gerref. Kerk te Malang dit grafmonument over aan de familie.

vang. Mijn tekst was: Hebr. 4 : 14, 15 en 16. Dat bekende gedeelte van den grooten Hoogepriester die de hemelen is doorgegaan n.l. Jezus de Zoon van God, en hetgeen volgt in vers 15 en 16.

Ik heb de Gemeente en de a.s. dienaar des Woords op het hart mogen binden: dat zij beiden moeten opzien tot den op-

Grafmonument Br. J. P. Zuidema.

Het sobere, maar gevoelvolle woord van Ds. Van Dijk en het eenvoudige monument pasten zoo geheel bij den aard van onzen ouden br. Zuidema. Hij was wars van alle uiterlijkheden. Zoo is ook bij dit graf nog een sprake uitgegaan ten leven voor alle aanwezigen.

Een schoonzoon van den overledene, br. Nolthenius sprak woorden van dank namens de familie.

En hiermede was de gedachtenis van br. Zuidema in zijn eigen geest geëerd.

R. Z.

Zending Utrecht en Gelderland.

Bevestiging en intrede van Ds. J. Darmo-Atmodjo op Hemelvaartsdag, 25 Mei 1933.

Zooals in de pers reeds werd vermeld is op 25 Mei j.l. onze Javaansche dominé bevestigd in zijn ambt en heeft hij zich aan zijn gemeente mogen verbinden.

De Regent en de Raden-Ajoe hebben den dienst met hun aanwezigheid vereerd. Ook heeft hij de gemeente met dit feit gelukgewenscht.

Even over negen traden wij het kerkgebouw binnen en nam de dienst een aan-

gevaren hoogepriester, die kan (Hij is immers de Zoon van God) en wil helpen (Hij is degene, die medelijden heeft met onze zwakheden).

Aan de handoplegging namen behalve ikzelf 6 predikanten deel: vier Javaansche collega's en de predikanten Ds. F. L. Bakker en Ds. Bergema. Die vier Javaansche collega's kwamen van Keboemen, van Tlepok, van Solo en van Klaten.

Daarna bepaalde Ds. Darmo ons bij het geloof, dat de eenige weg is tot het ontvangen van de zegen van God op grond van Hebr. 11 : 29 en 30.

Na het opleggen van den zegen aan het eind van de intrepreek werd een half uur gepauzeerd, nadat eerst nog de regent had gesproken, die door Ds. Darmo werd beantwoord.

Na de pauze voerden een rij van sprekers het woord. Dr. Bakker opende de rij en vermaande de nu volwassen geworden gemeente om niet trots of overmoedig te worden, maar het steeds van God te blijven verwachten, waar Christus gezegd heeft: „Ik ben met U al de dagen tot de voleinding der wereld.”

Daarop volgde Ds. Wirja van Tlepok

met de gelukwensen van zijn Kerkeraad en gemeente en de vriendelijke raad aan de gemeente om geduld te hebben met haar pas bevestigden dienaar des Woords.

De afgevaardigde van Solo bracht de gelukwensch van die kerk over. Daarna kwam de predikant van Klaten met de beste wensen voor dienaar en gemeente, terwijl hij eindigde met een aardige woordspeling. Hij hoopte dat het niet zou blijven: Poerwo-redjo (begin van geluk), maar zou blijven: Wasana-redjo (in het eind ook geluk).

De predikant van Solo bracht de Apostolische vermaning in herinnering: Gij zijt tot vrijheid geroepen broeders; alleen gebruikt die vrijheid niet tot een oorzaak voor het vleesch. Verder betoogde hij dat in dezen tijd van nationaal ontwaken een botsing tusschen nationalisme en Christendom alleen zou kunnen worden vermeden, doordat men aan het Christen-zijn in zijn leven den voorrang gaf.

De afgevaardigde van Djokjakarta wees den jongen predikant erop, dat slechts wanneer wij in ons vaandel geschreven hebben: „verwacht alles van Uw God“ alles goed kan gaan.

De broeder uit Magelang, die namens drie organisaties den gewezen onderwijzer Darmo-Atmodjo gelukwenschte, wees er op, hoe noodig het was om nederig te blijven voor Gods aangezicht.

Nog twee sprekers voerden het woord: de eerste namens de kerk van Temon en de classis, de laatste namens den Kerkeraad, waarop ik het woord nam en de gelukwensen overbracht van mijn zende kerk en van alle kerken die den arbeid van Utrecht steunen en de broeders liet zingen Ps. 105 : 3.

Daarna beklom Darmo zelf nog het spreekgestoelte en beantwoordde hij in een gloedvol woord, waarin zijn warme overtuiging doorklonk, alle sprekers. Beleed uitdrukkelijk, dat het volwassen worden van deze gemeente slechts als een wonder van God moest worden beschouwd en wekte ons nogmaals op om door het geloof alles alleen van God te verwachten.

Het is jammer, dat gij dat slotwoord niet hebt kunnen hooren en verstaan, want indien ge dat had gehoord, dan zoudt ge U nog veel meer van harte verblijd hebben over dezen jongen man, dien God aan Poerworedjo gaf, dan gij nu uit de verte dat kunt.

Het was ruim kwart over twaalfen. Een mooie feestmorgen was afgelopen. Wij gingen dankbaar naar huis; dankbaar voor

Gods groote trouw. Moge Gods trouw gemeente en dominé blijvend vergezellen en haar mildelijk zegenen.

Poerworedjo. A. F. KEUCHENIUS.

Zending Groningen, Drenthe, Overijsel, Bentheim en Oost Friesland.

Hiwa Patah Tangan.

Zoo werd onze patiënt in de omwandeling in het ziekenhuis genoemd. En waarom? Omdat Hiwa jaren geleden van het paard is gevallen en zijn arm heeft gebroken. Vandaar de bijnaam: patah tangan, wat beteekent: gebroken arm.

Hiwa, heiden in leer en leven, maar ook een echte woestaard en dief, die als het niet anders kon ook niet bang was een moord te doen. Hiwa, ten einde raad, kwam in 1923 in het ziekenhuis, want hij had gehoord in zijn kampong (dorp) dat men daar heel wat kon en men had hem verteld dat die mijnheer met zijn langen baard (militair arts) ook als het moest het slechte vleesch er uit sneed.

Daar kwam Hiwa dus op gegeven moment op de polikliniek en vroeg om obat (medicijn). Na een lang gesprek werden wij gewaar dat Hiwa na een vlucht van het paard was gevallen en toen zijn arm gebroken had. Na langen tijd was de arm wel aan elkaar gegroeid, doch steeds bleef er een stinkende wond, waar nu en dan een beentje uitkwam.

Hiwa werd opgenomen en behandeld. Gemakkelijk was hij niet en het personeel was eigenlijk een beetje bang voor hem. Hij had ook dikwijls een groote mond en toch was er wel met hem te redeneeren, want hij was lang niet dom. Vooral was hij erg strijdustig wanneer het gold de verdediging van zijn heidensch geloof, en dat was van belang, want daaruit sprak nadenken van wat hij hoorde vertellen van het Evangelie in het ziekenhuis. Na eenige maanden hulp moest ik hem zeggen, dat hij naar menschelijk inzicht niet zoo kon genezen en moesten we hem opereeren. Maar dat kan men begrijpen. Hiwa wilde er niets van weten en wilde alleen behandeld worden met obat. Daar we langzamerhand tot de ontdekking kwamen dat Hiwa meer en meer neiging vertoonde om te luisteren naar de blijde boodschap des heils, zoo lieten wij hem eerst begaan en behandelden hem als voorheen. Veel werd er met hem gesproken, maar alles leek

tevergeefs. Tot opeens Hiwa vroeg om mee te mogen gaan naar de kerk Zondagsmorgens in de Soembaneesche dienst, welke toen ter tijd zoo nu en dan gehouden werd na de Maleische dienst. Daar zijn toestand van dien aard was, dat hij niet den geheelen dag moest liggen, werd hem dit toegestaan en, heerlijk wonder des Evangelies, het werd langzamerhand licht voor hem, zelfs zoo, dat hij het volmondig getuigde: „Nu weet ik, waarvoor God mijn arm liet breken en ik moest komen tot u in het ziekenhuis, om mij tot Zijn kind te willen maken, en ik geloof ook, dat ik weet dat God mij wil aannemen en een beter mensch van mij maken. Want o, wat was ik vroeger toch een slecht mensch. Ik ben nu ook niet meer bang voor mijnheer. Als mijnheer mij dus wil helpen, dan is het goed, want als ik niet meer beter mocht worden dan ga ik naar den hemel.”

Heerlijk getuigenis, nietwaar, en zoo de vruchten van den arbeid te mogen zien, dat juist doet je leven en voortgaan, want soms lijkt het zoo'n ploegen op rotsen en wanneer men daar dan over denkt en in moeiten zit, dan komt God ons toonen dat niet alles tevergeefs is en maakt ons weer beschaamd over ons ongeduld en twijfel.

Hiwa werd nadien geopereerd in de hoop, dat het ons lukken zou zijn arm te behouden, doch later bleek dat dit niet voldoende was. Nadien kwam Dr. Veldstra, en deze verklaarde zich bereid om Hiwa verder te helpen, maar dan moest zijn arm er geheel afgezet worden. Weer werd er gesproken met hem wat er moest gebeuren, wilde hij geheel beter worden, en zijn antwoord was: „Goed mijnheer, dan ga ik met één arm vertellen wat wonderen God aan mij deed en tevens de menschen uit mijn kampong vertellen van Jezus.” Hij heeft dit nog mogen doen twee jaar lang. Toen werd hij weer ziek en is daaraan overleden en we mogen zeggen dat Hiwa thans bij Jezus is.

Zendingsziekenhuis Pajeti,

Dr. D. H. KRIJGER,

op heden met verlof.

Brief van Soemba.

Waikaboebak, 7 Juni 1933.

Zeer geachte Heeren en Broeders
Deputaten.

20 April zijn we gearriveerd, afgehaald door de broeders en door Ziekenhuis-personeel.

't Was direct weer zoo eigen, die K. P. M.-boottocht langs de kleine Soemba-eilanden en die aankomst te Waikelo. Ook 't weerzien van oude bekenden. Alsof we een beetje lang verlof gehad hadden.

De ontvangst was erg hartelijk. In Tangoö zorgde Juffr. Zigterman voor onvertroffen koffie en cake, de Standaard-school en de Volksschool zongen en floten ons toe, op Komi bij Ds. en Mevr. Krijger gebruikten we de middagtafel. Direct weer begon de praktijk; 's middags al in Waikelo, de kinderen van den goeroe te Komi, 't kindje van den waschman. 's Middags reed Ds. Luyendijk ons naar boven — 50 K.M. — langs de bekende smalle, klimmende weg — wat een verschil met Java!

Voor 't versierde ziekenhuis wachtten Dr. en Mevr. Veldstra, de zuster met goeroe-goeroe en personeel ons zingende op (Dr. Veldstra was 's morgens reeds weer naar boven gegaan). Ook Paal I ('t gezin van Dr. Onvlee) was aanwezig.

Even gingen we rond. Alles keurig en fleurig; wat een zegen, dat we nog juist vóór de crisis klaar kwamen (bedoeld is: met den bouw van het ziekenhuis, R. H.), nu kregen we 't nooit weer. Toen gingen we naar Paal I, waar we van '28—'30 verzorgd en verpleegd werden.

Jammer, jammer, Dr. Veldstra werd ziek; de dagen die we er nog samen waren, werden daardoor wat gedrukt. Ook leed daaronder de vlotte overdracht van zaken. Gelukkig, dat ik in oude bekende dingen terugkwam en we mondeling wel de hangende zaken konden behandelen. De hulpziekenhuizen zie ik tenslotte wel op eigen houtje.

't Werk was enorm gegroeid in deze 3 jaar. En er was een zeldzame band ontstaan tusschen Dr. en Mevr. Veldstra en de bevolking. Heel duidelijk werd dit op de afscheidsavond, die tegelijk onze ontmoetingsavond was. Van weerskanten bleek dit op klare wijze.

Ik kan 't me goed begrijpen, dat Dr. Veldstra met zijn gaven en aanleg een andere werkkring zocht en toch bleek hij thans zoo verbonden te zijn aan 't werk hier.

Voorop moet m.i. gesteld worden, dat hij in al deze jaren op Java en op Soemba niet zichzelf gezocht heeft. Hij heeft hard gewerkt zonder iets voor zichzelf te vragen. 't Jongensinternaat op Soemba is er bewijs van — zelf verdiend op Java — en zijn werk hier getuigt niet anders.

Zegene de Heere zijn verblijf, zijn werk

te Pati en zij Hij z'n gezin goed en mild. Voor Soemba is z'n vertrek een groot verlies. Operatie-patiënten komen thans te kort. Ik ervoer het reeds weer enkele keeren hoe jammer 't is, dat een chirurg als Dr. Veldstra er thans niet meer is.

Alleen 't feit, dat z'n besluit om niet

Ontvangt U onze hartelijke groeten en zegene de Heere onze gemeenschappelijke arbeid.

Gaarne Uw

J. BERG.

G. BERG—Miedema.

De Kraamvrouwenkliniek Lampoejangan te Djokjakarta.

terug te keeren, vaststond, geeft mij, niet-tegenstaande deze moeilijke gevallen, toch geen hopeloos gevoel, omdat ik me dit voldoende bewust ben geweest bij mijn beslissing om van Wonosobo weer over te steken naar Soemba. In andere richting gaat weer meer mijn belangstelling uit. Ik hoop 't zoo weer te kunnen compenseeren, zoo ongeveer tenminste.

Als een bijzondere leiding Gods zie ik thans onze terugkeer naar Soemba via Java. Deze jaren heb ik noodig gehad om hier met nieuwe idealen en ideeën te kunnen en durven beginnen. God geve, dat er iets van terecht mag komen. Hij schenke ons als gezin gezondheid en kracht en wijsheid en overgegevenheid in Zijn dienst, zoodat wij hier niet zelf werken.

Het klimaat valt ons op als veel warmer dan in Wonosobo. Wij hadden ons 't verschil niet zoo groot gedacht. Toch gaat 't voorloopig ook met mijn vrouw erg goed wat de warmte betreft. Zij heeft er geen schadelijke hinder van.

Zending Noord-Holland.

De Kraamvrouwenkliniek Lampoejangan te Djokjakarta.

In het vorige No. plaatsten we een foto van de Kraamvrouwenkliniek te Djokja. We deelden daarbij iets mede van deze inrichting, die zeer gezegend werkt onder de bewaame leiding van zuster J. Prins.

De foto, die we thans opnemen, laat ons Mej. Prins zien op de voorgalerij van de kliniek, in gesprek met een voornaam Javan wiens vrouw in de inrichting is opgenomen.

De groote plant met de kolossale bladen draagt den naam van Olifantsoor, omdat de vorm der bladeren gelijkt op de ooren van den bekenden dikhuid. W. B.

De toekomst der Keucheniuschool.

Van alle Zendingsinrichtingen op ons Zendingsterrein van Midden Java is de Keucheniuschool wel het meest door de

tijdsomstandigheden in groote moeite gekomen. Zelfs het voortbestaan van deze weleer zoo onmisbare school komt zeer in gevaar.

De deputaten der Generale Synode deelen in hun rapport het volgende mede betreffende de toekomst dezer inrichting:

Drie Conferentiegangers.

„Voor de Keucheniuschool, die tot heden voor de zending onzer kerken op Java van zoo groote betekenis en waardij is geweest, is het uitzicht thans zeer donker. Zelfs het voortbestaan dezer inrichting komt hoogst ernstig in gevaar.

Onder den geweldigen drang der bezuiniging, waartoe de nood der tijden noopt, neemt de Regeering gedurig nieuwe maatregelen, waardoor de subsidies voor de bijzondere normaalscholen, waartoe de Keucheniuschool behoort, steeds meer dalen en de vrijheid al meer wordt gekortwiek. Op twee na zijn alle Christelijke normaalscholen op Java reeds opgeheven. Behalve de Keucheniuschool bestaat nog alleen de Normaalschool te Modjowarno. Ten gevolge van genoemde maatregelen komt echter ook het voortbestaan van deze twee ernstig in het gedrang. De normaalschool-opleiding, die vier jaar duurt, vormt onderwijzers voor de z.g. standaardscholen.

De oprichting van nieuwe scholen van dit type is echter vrijwel geheel stopgezet. Bovendien heeft de regeering bepaald, dat in het vervolg alleen de 4de en 5de klas van de standaardscholen mogen worden bezet met z.g. normalisten, d.i. met onderwijzers, die een normaalschooldiploma bezitten, maar voor de laagste drie klassen mogen geen normalisten meer worden benoemd, gelijk voorheen, doch alleen volksschoolonderwijzers, die slechts het diploma van een normaalcursus bezitten en beduidend lager salaris genieten. Het gevolg daarvan is, dat er een groot getal normalisten eigenlijk te veel is, zoodat wanneer de laatsten der thans nog aanwezige leerlingen der normaalscholen over twee jaar hun diploma hebben gehaald, er gedurende onderscheidene jaren geen opleiding van normalisten meer noodig zal zijn.

Voorts is van de zijde der Regeering de gedachte reeds uitgesproken om de Keucheniuschool en de normaalschool te Modjowarno met elkander te vereenigen. Gehoord de daartegen ingebrachte bezwaren, heeft de Regeering toegestaan, dat beide scholen althans nog tot 30 Juni 1934 zelfstandig mogen voortwerken, maar met intrekking der subsidie voor één der directeurs. Voor één jaar is dus het voortbestaan der Keucheniuschool thans nog vrijwel verzekerd. Wat daarna zal gebeuren is nog niet te zeggen. Reeds is de gedachte overwogen of het misschien ook gewenscht wezen zou aan de Keucheniuschool een tweejarige cursus te openen voor opleiding van volksschool-onderwijzers, ten behoeve van de volksscholen en de laagste drie klassen der standaardscholen. Indien de thans geldende regelingen ongewijzigd van kracht blijven, zal de zending zeer zeker in de komende jaren een beduidend getal volksschoolonderwijzers noodig hebben. Het is nog niet beslist of de Keucheniuschool zich in het vervolg aan de opleiding van volksschoolonderwijzers zal wijden. Het spreekt van zelf, dat hiertoe ook niet kan worden besloten zonder overleg met de Indische Regeering.”

De toekomst der Keucheniuschool is dus, helaas, wel zeer onzeker. Met het oog daarop was het gewenscht, dat de Generale Synode aan te benoemen deputaten voor de zending machtiging verleende om in overleg met de Algemeene vergadering op Midden-Java betreffende de Keucheniuschool te handelen zooals hun het meest geschikt voorkomen zal.

De Synode heeft deze machtiging aan hare deputaten verleend.

W. B.

Drie Conferentiegangers.

(bij de foto).

Dit kiekje laat ons drie bekende mannen zien, die één der zendingsconferenties te Lunteren hebben bezocht. In het midden staat Dr. Henry Beets, Zendingsdirector van de Christ. Geref. Kerk in Noord Ame-

stelling bestond. Op de foto ziet U de groep om den leider geschaard.

Elken morgen van 10.15 tot 12 u. werd een gedeelte der stof behandeld. Zoo b.v. eens de oudste Zendingsgeschiedenis, waarbij Ds. N. vertelde van de Sadrach-gemeenten en met groote blijdschap sprak over het verheugende nieuws, dat deze weer

In het Conferentie-oord van den Z.S.R. te Lunteren.

rica. Als afgevaardigde zijner Kerk woont hij de Generale Synode te Middelburg bij. Onderscheiden malen heeft hij, die van huis uit een Hollander is, ons land bezocht en in tal van Kerken hier te lande heeft hij wel gesproken. Hij is in de zendingswereld een zeer bekende figuur.

Links staat Ds. H. Hangelbroek, predikant te Wirdum, schrijver van een boek over Soemba en scriba van de Zendingsdeputaten in Friesland, waar hij een zeer invloedrijke plaats inneemt.

En rechts staat Ds. D. Dragt, predikant te Noord Scharwoude, één der Zendingsdeputaten in Noord Holland. W. B.

In het Conferentie-oord van den Z.S.R. te Lunteren.

(bij de foto)

Een belangrijk deel van de Zendingsconferentie's te Lunteren vormen de cursussen. Dit jaar gaf Ds. L. Netelenbos in de tweede week, waarin veel Gereformeerden aanwezig waren, een cursus over Mid-den-Java ten Z., waarvoor groote belang-

contact met onze Zending zoeken. Een andere maal werden de Javaansche godsdiensten besproken. Verder verving de heer Bosman van Solo eenmaal den leider en deelde interessante bijzonderheden mee over land en volk, terwijl Ds. N. den laatsten morgen besteedde aan een rondgang over de Zendingsterreinen.

Behalve de cursus gaf Lunteren nog veel meer te genieten. Ds. Th. Delleman hield de bijbelbesprekingen; in de avondsamenkomsten traden verschillende personen op. Wat kon Luit.-Kol. Rawie vertellen van zijn tochten voor de Zending van het Leger des Heils door de Toradja-landen! En dan die avond, toen de Voorzitter der conferentie, Ds. Jac. van Nes, over de Joden-zending sprak en een serie lichtbeelden van het Oude Volk liet zien!

Mocht iemand, die nooit een conferentie bezocht, meenen, dat men zich elken dag te veel moet inspannen, zoodat men moeilijk een deel van zijn vacantie daarvoor kan afstaan, dan mag er ook van ontspanning verteld worden. Eenmaal werd de stichting te Hoenderloo bezocht, verder waren er

fietstochten en wandelingen. En 's Vrijdagsmiddags liep een familielid van den „omnibus-knol" voor een rammelend vehikel, waarop vele paren de kunst van ringsteken beoefenden.

Nog meer goede dingen zouden er zijn te vermelden, doch tenslotte alleen nog een hartelijken groet aan Ds. Netelenbos en alle conferentie-vrienden en -vriendinnen, die stellig weer versterkt zijn in hun liefde tot de Zending en met te meer getrouwheid dit moeilijke werk door gebed en offers zullen steunen.

M. ROMPELMAN.

Korte Berichten.

Ds. D. Pol.

Ds. D. Pol, Voorzitter van de deputaten der Generale Synode voor de Zending, is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. In hem is hierdoor onze zending geëerd. We verheugen ons over deze onderscheiding.

Dr. J. H. Bavinck.

Dr. J. H. Bavinck en zijn gezin zijn 16 Augustus in goeden welstand uit Indië in Nederland aangekomen.

Gelijk men weet is hij benoemd tot docent aan de Opleidingsschool te Djokja. Hij is met vervroegd verlof naar Nederland gekomen om zich hier nader voor te bereiden voor den arbeid, die hem wacht.

Zijn adres is Sandhorstlaan 51, Wassenaar.

D. J. Wolterbeek.

Op voorstel van de Algemeene Vergadering op Midden-Java en met advies van de deputaten voor de Zending, heeft de Generale Synode den heer D. J. Wolterbeek, thans te Haarlem, weleer op Java in betrekking, benoemd tot buitengewoon leeraar aan de Opleidingsschool te Djokja.

Ds. Th. Kuipers.

Het adres van Ds. Th. Kuipers van Djokjakarta, tijdelijk met verlof in Holland, is van 15 September tot 31 October Juliana-laan 281, Bilthoven.

Ds. C. Mak.

Het adres van Ds. C. Mak, predikant van de Gereformeerde Kerk te Medan, thans met verlof in Nederland, is: Tulpweg 13, Wassenaar.

Hij keert D.V. 13 October van Genua weer terug naar Medan.

Ds. J. G. Fernhout.

De predikant van de Geref. Kerk te Bandoeang, Ds. J. G. Fernhout, die met verlof in Holland is, heeft zijn adres bij zijn Vader Ds. K. Fernhout, te Vreeland (Utr.).

Ook Ds. Fernhout is voornemens met de „Johan van Oldenbarneveld" 13 October van Genua weer terug te gaan.

De Christ. Huishoudschool te Solo.

In het No. van Juli plaatsten we een stukje over de Christ. Huishoudschool te Solo.

Wie voor deze zoo gezegend werkende school iets zou willen afzonderen kan dit doen, door zijn gift te zenden aan G. Andree, Nassaulaan 21a, Groningen. Giro No. 204496.

Een gunstig bericht.

Ook in dezen crisistijd worden we nog wel eens verrast.

In het verslag der vergadering van de deputaten voor de Soemba-zending lezen we het volgende:

Uit het rapport over de tot nog toe ingekomen Pinkstercollecten blijkt, dat van 106 Kerken f 14305.22 is ingekomen; d.i. f 836.30½ meer dan uit diezelfde Kerken in 1932. Dit stemt tot dankbaarheid en wekt goede hoop ook met het oog op de Kerken, die de Pinkstercollecte nog niet inzonden.

Momenteel is de stand der financiën niet ongunstig.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Leestafel.

Vertelboek voor de Jeugd, door S. J. Matthijse, bij Kok te Kampen, f 1.50 geb. f 2.10.

De bekwame schrijver geeft in dit boek 38 eenvoudige schetsen door hem verzameld en naverteld. Hij schreef voor ouders en onderwijzers, maar men kan dezen bundel ook gerust de jeugd in handen geven. De kinderen zullen het graag lezen. Het komt ons voor dat de schrijver goed geslaagd is.

De Jonge Vrouw. Uitgave Bosch en Keuning, Baarn.

Wat valt dit blad zeldzaam in den smaak der jonge vrouwen. En ook oudere dames lezen het graag. En geen wonder. De inhoud is steeds frisch en levendig.

Op den Uitkijk. Geïllustreerd tijdschrift. Uitgave Gebr. Zomer en Keuning.

Onder de christelijke geïllustreerde tijdschriften staat „Op den Uitkijk” aan de spits.

De Bazuin. Weekblad ter bevordering van de belangen van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Dit uitnemend weekblad, waarvan de inhoud steeds belangrijk is, wordt in onze kringen veel te weinig gelezen. Wie het niet kent, make er eens kennis mee.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Van P. H. Prins Wierum f2.50. Door J. A. Blaak uit het busje der Chr. Sch. te Varsseveld f10. Door H. Redert uit het busje der Chr. Sch. te Zuid Beijerland f11.25. Door Ds. J. Krüger 10 % van de opbrengsten in de classe Harderwijk, 2e kw. 1933 f150.75. Door J. de Jong uit het busje der Oranjesch. te Amsterdam f5. Door S. v. d. Berg uit het busje der Wilhelmina M.U.L.O. Sch. te Voorburg f10. Geref. Kerk te Geldermalsum f12.50. Door P. F. Rietsma van een overleden zuster te Oud Woude f10.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 21 Aug. '33.
Giro No. 32806.

Voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Heusden f3.50. Solo f44.64. Noordeloos f7.70. Vledder f4.11.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 21 Aug. '33.
Giro No. 32806.

Comité tot steun der Rijnsche Zending in de Bataklanden.

10e verantw. van 22 Juli—22 Aug. 1933.

Met hartelijken dank ontvangende de volgende giften: J. L. B. te N. f2; Ds. N. B. te R. f5; T. B. te K. f2.50; H. v. W. te L. f0.50; dames V. te U. f2; v. d. S. te K. f7; Zend. Com. Ger. K. te R. f25; Ds. C. V. te S. f2.50; Mevr. J. P. F. te Z. f; Mej. M. te W. (jaarl.) f1; N. N. te W. f2.50; J. W. te R. f2.50; H. v. d. W. te V.

f2.50; N. S. te S. f5; H. J. B. te A. f5; Ger. K. te B.-S. f5; Ger. K. te Z.-B. f2.50; Zend. Com. Ger. K. te N. f5; J. W. te N. f0.50; Ds. J. V. te N. f1; C. B. te U. f12; Evang. Com te Z. f2. tezamen f114.50, totaal met de vorige verantwoording f3690.25.

Weer een lijstje met 25 giften. Het is iets meer dan de vorige maand, doch wat beteekent nu ruim f100 in de maand.

Op een vacantiereisje van een week geeft men dikwijls met genoegen het dubbele uit.

Voor de meesten is de vacantie achter den rug, gij die een aangename vacantie hebt gehad, die zooveel hebt genoten van dezen mooien zomer, ook op de zendingsvelden is het zomertijd, de velden zijn wit om te oogsten, bid dan den Heer des oogstes dat Hij arbeiders uitzendt en help ons door Uw gaven dit schoone werk in stand te houden.

Namens het uitvoerend comité.

J. N. MUNNIK, penningm.
Den Haag, Galileistraat 139.
Postgiro 6104.

Suriname.

Als het ons ernst is....

Het was voor de Surinaamsche zendingsarbeiders, die op de conferentie te Lunteren aanwezig waren bemoedigend, om nu van deze, dan van gene de opmerking te hooren: „Maar Suriname moet toch geholpen worden”, of de vraag: „Wat zou ik nu kunnen doen?”

Aan woorden alleen hebben onze Hernhutter Broeders zoo weinig. Voor hen, die het werkelijk echt meenen met de vraag: wat kunnen wij doen, wil ik gaarne nog eens herhalen wat ik reeds een en ander maal schreef. U kunt o.a. het zendingswerk in de West steunen, door lid of begunstiger of dijkwachter te worden van het Zeister Zendingsgenootschap, of van de z.g. „Haagsche Maatschappij”, die de scholen en de kinderhuizen tracht te financieeren. Ook kunt U daarvoor een gift ineens geven. Ook de kleinste bijdrage is welkom. Voor hen, die door den ongunst der tijden of anderszins niet in staat zijn finantieel iets bij te dragen, maar die toch graag iets zouden willen *doen* wijs ik hier op de mogelijkheid van verkoop van Surinamekaarten of sluitzegels (prachtig voor scholen en Zondagscholen); verkoop van brochures, kleine boekjes, enz. Ook voor onze vrouwen en meisjes, die het wél met de Broedergemeenten meenen is zulk mooi werk te doen. Naaïen van kleeding (jongens- en meisjespakken) van eenvoudige stof en snit voor de Kinderhuizen. Voorts het beleggen van een Suriname-avond, waarvoor gaarne gratis een spreker al of niet met lantaarnplaatjes over komt enz. enz. Dit zijn slechts enkele van de mogelijkheden.

Sinds vorige verantw. ontvingen wij van

G. K. te K. f1; via Ds. W. Br. te S. van Ger. K. te B. f5; C. D. te A. f50; A. C. O. te 's-Gr. f10; P. K. v. B. te W. f12; gev. in coll. G. K. te H. en te B.-S. f5; H. v. d. W. te D. f1.72; Busje Chr. Sch. te D. A. f10; Chr. Sch. te Z. f10; Mej. A. B. te H. (kwartaal kw.) f2.25; B. J. v. M. van Pers. Chr. Sch. te L. f4.20; J. C. v. Sm. te 's-Gr. f1; B. W. van Pers. Ger. Sch. te N. f14; eenige zendingsvriendinnetjes te Bergum 290 halve cnt.; R. K. te W. f25; J. B. te 's-Gr. f24; Mej. C. V. te A. f4.25; H. H. te Z. f1; H. v. d. W. te V. f2.50; H. S. te S. f5; G. P. te B. f2.50; Mej. P. R. van leerl. C. N. S. Mesdagstr. te G. f10; via J. P. S. van Lilly v. L. en Grietje W. te H. f7.01; via Mevr. Wed. v. d. V. van Pers. K. W. S. te R. f5; Mej. A. V. te A. f10; W. M. de J. te H. f1; P. M. v. d. S. te H. f1.25 en Pers. Ger. Sch. f6; B. W. W. te R. f10; G. W. te D. f100; Mej. T. S. te D. f5; H. J. B. te A. f5; L. v. d. S. te A. f2.50; J. J. S. te E. f2; B. K. te R. f11.16; (batig slot Oranje-herdenking) J. v. H. te N. f2.50 en van onze O.I. Surinamvrienden via J. Bolwijn te Sol. f200.

Allen hartelijk dank.

Laren, Postrek. 95494. J. v. Keulen,
Vredelaan 10.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

8ste verantwoording 25 Juli—25 Aug. '33.

Provincie Groningen:

Mej. Graafhuis, Haren, schoolkinderen f16.30; W. Brandsma, Thesinge, schoolkinderen f50; Zendingsbusjes Ten Boer f40; K. Bosma, Middelstum, Chr. School f19.62; id., 591 halve ct. R. Werkman f2.95½; id. 80 halve ct. H. Terpstra f0.40; id. 311 halve ct. A. v. d. Berg f1.55½; id. 225 halve ct. plus 1.97 Kl. Aikema f3.09½; id. 330 halve ct. plus 1.97 Roelof Heijs f3.62; id. 170 halve ct. plus 1.97 Laur. Heijs f2.82; id. H. J. Krijgsheid van N. N. f0.50; id. busje J.V. A. f5.55; id. busje J.V. B. f2.79½; id. busje J.V. C. f5.53; id. busje Meisjesvereen. f8.03½; id. Zendingscomm. f100; B. Aalders, Musselkanaal, extra coll. f29.36; S. v. d. Zwaag, busje Chr. School, Den Andel f11; Ds. N. Postema, Veendam, coll. giften f19.50; Geref. Kerk, Westerlee, coll. gift f10; A. Visscher, Zijldijk, Javaansche Geref. School f13.70; H. Boksmā, Uith. meeden, nagiften f16; Geref. Kerk, Bedum, coll. gift f19; E. Compāan, Zuidhorn, Geref. School f8, H. Wegener, Wildervank, contr. 1e halfjr. f100; Geref. Kerk, Gerkeskl. Strobos, busjes langs de huizen f40.89; Ds. H. de Zwart, Warfum, busjes den Andel f11.16; idem coll. gift f10; H. Alons, 2e Exlmond gift uit de gemeente f1; Ds. J. Gispēn, Groningen, opbrengst busjes van 'n bruiloft f3.30; J. Wildvank, Delfzijl, busjes f50; W. Woltjer, Loppersum, busjes: Gr. Wiersema f4.74½; F. v. d. Molen

f5.70; Rika Miske f7; Bouwe Nieuwenhuis f7.17½; A. Donkerbroek, Niezijl, kerkbusjes f72.29; A. Kaspers, Winsum, zend. comm f80; J. Mulder, Emmercompasc. kerkcoll. f67.

Provincie Drenthe:

Ds. N. v. Haeringen, Zweelo coll. gift f5; J. Post, Nieuwlande, busjes f26.17; Mej. J. H. Mulders, Meppel, coll. gift f2.50; id. schoolbusjes f17; id. gift Soemba f2.50; B. Roosjen, Diever, schoolbusjes f14.61; Mej. G. M. Hoogeveen, Appelscha, leerl. Chr. Sch. f11.53; Ds. D. Drenth, busje Chr. School, te Oosterwolde f4.20; H. L. Smeman, Coevorden, vaste bijdragen f31.22; Ds. S. Hania, Schoonoord, busjes, W. Wesseling, I. Lambers, J. Hoogeveen, en A. Tinge f30.40; C. de Jonge, extra coll. Geref. Kerk, Emmen f63.81; D. Anholt, Oud Schoonebeek, coll. 36.69; Ds. H. Zandbergen, Dwingelo, coll. f2.50; Ds. D. Drenth, busjes Borger f70;

Provincie Overijssel:

A. v. d. Mei, Deventer, busjes 1e halfjr. f72.60; id. kasgeld f50; id. halve ct. Gretha Dokter f1.50, Meisjesvereen. „Het Mosterdzaadje“, Heemse f12; F. Westrik, Lemelerveld, restant Soembafilm f18; J. F. Fleurke, De Krim, coll. gift f25; H. Smit, Schokland, zend. busje f7.50; W. F. Eugster, Hengelo, 2e kwart. f46; L. Burger, Enschede, voor de Geref. Kerk f228; idem, f272; Ds. J. H. Meuleman, Den Ham, coll. gift f15; Per H. W. Kroeze, Kampen, voor N.N. f3.

Pinkstercollecte Groningen:

Sauwerd, f76.99; Warffum, 87.43; Niezijl 52.56.

Pinkstercollecte Drenthe:

Zuidlaren f80.22; Roden, f55.30; Smilde, f49.86; Borger, f38.23; Hoogersmilde, f16.88.

Pinkstercollecte Overijssel:

Deventer f193.29.

Pinkstercoll. Oost-Friesland en Bentheim: Bentheim M. 180 plus nagift M. 10 is f82.56.

Soembaweken Groningen:

Oldekerk, f85.95; Grijskerk, f135; Winsum, f427.50.

Oost-Friesland en Bentheim:

Ds. J. E. Goudappel, Emlicheim, M. 20, f11.70.

Zendingsfeesten:

½ coll. Zendingsdag Zuidlaren f36.50. Totaal 8ste verantwoording, f3339.29½. 1ste t/m 7e verantwoording f51012.72. Totaal tot op heden f54352.01½.

Hartelijk dank voor de toezending van bovenstaand bedrag. Nog ongeveer 19 kerken bleven in gebreke wat betreft de toezending der Pinkstercollecte.

Ik hoop deze collectes alsnog spoedig te mogen ontvangen.

JURRIEN VELDKAMP,
Quaestor.

Groningen, 25 Aug. '33.
Postgiro 138000.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.

Matth. 24 : 14a.

**REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.**

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Versterkt de slappe handen. — Ds. J. P. Klaarhamer †. — Van Zendingaangelegenheden: Koninklijke onderscheidingen; Besluit der Synode betreffende de vraag wat er op Java in den dienst der zending gezongen moet worden; De Java-Soemba Film; Week van gebed, toewijding en offer. — Zending Friesland: Mej. H. M. R. Hangelbroek; Wonosobo. — Zending Zuid Holland Zuid: Driemaandelijksch verslag; Ds. J. G. Fernhout en gezin. — Zending Noord Holland: Het zevenendertigste Jaarverslag der Ver. Dr. Scheurers hospitaal; Ds. C. Mak en gezin. — Zending Zeeland, N. Brabant en Limburg. — Zending Zuid Holland Noord: De hospitaalgebouwen te Solo; De Christ. Holl. Inl. Kweekschool en de crisis; De Algemeene Ned. Zendingconferentie; De Zendingcommissie met haar collectanten te Nieuw Pekela. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

Versterkt de slappe handen !

Versterkt de slappe handen, en stelt de struikelende knieën vast.

Jes. 35 : 3.

De machtige worsteling voor het Koninkrijk Gods tegen de geweldige vijanden is ons soms te sterk. De omvangrijke arbeid in den dienst van onzen Heiland en Koning wordt ons soms te zwaar.

Die tijden van moedeloosheid kent ge wel in uw persoonlijk leven. Als ge uw karakter-zonden niet kunt overwinnen, maar deze, in weerwil van uw biddenden strijd, telkens weer uitbreken en uw leven verstoren en uw vrede verwoesten. Of wanneer ge uw levenstaak volmoed hebt opgenomen en ook onder veel tegenspoeden in blijmoedig Godsvertrouwen het werk uwer handen wilt betrachten, maar dan de bange zorgen gestadig meer drukken. Dan wordt het ook voor Gods Kind wel te zwaar, zoodat hij de neiging voelt opkomen om maar af te laten van den strijd of onder den druk van het lot in gebroken onmacht neer te zitten.

Die wanhoops-stemming kan ons ook overvallen in onzen gemeenschappelijke strijd en bij onzen gezamenlijken arbeid. Wanneer ge lang uw krachten hebt ingespannen, maar het resultaat van uw werken op niets uitloopt, of ge stuit op allerlei tegenstand, of ge ziet zelfs het veroverde terrein allengs inkrimpen: hoe licht wordt dan de begeerte gewekt, om het er maar bij neer te leggen.

Onze tijd is misschien wel bijzonder geschikt, om ook Gods volk moedeloos te maken en af te houden van de inspanning van al hun krachten in den geestelijken strijd en in den arbeid voor het Koninkrijk Gods.

Er is zooveel teleurstelling; zooveel vrijdelde verwachting; nu ook zooveel belemmering in den arbeid.

We hebben warm geloopen voor het recht en de eere Gods op alle levensterrein. Wat was er een bezieling in de dagen, toen het ideaal ons wenkte! in de geloofs-worsteling voor de vrije kerk en de vrije school; voor de doorwerking der Christelijke beginselen op politiek- en sociaal terrein, voor den opzet der Christelijke wetenschap, en voor de kerstening van Indië.

En God heeft tot veel offers gesterkt, en in zijn genade dien arbeid gezegend, vaak boven bidden en denken. Onze kerken hebben een eereplaats verkregen door haar trouw aan de Belijdenis naar de Schriften. Onze scholen hebben aanvankelijk de overwinning behaald. In het politiek- en sociaal gebeuren spreken zij, die vragen naar Gods wil, een invloedrijk woord mede. Er is een Wetenschap opgekomen, die alle dingen stellen wil in het licht der eeuwige waarheden. Op ons Zendings-veld zijn de eerste vormen van een eigen kerkelijk leven naar Gereformeerde kerk-regeering heerlijk ontplooid. Kostelijke vruchten van ingespannen arbeid en energieken strijd, als Gods gaven ontvangen !

Maar wat blijft de werkelijkheid ver beneden het ideaal ! Wat is er in onze kerken veel gebrek en zwakheid, inzinking en traagheid, en veel gedeeldheid onder de Gereformeerde belijders ! Hoe valt de vrucht van het Christelijk onderwijs tegen in de levenshouding van het daarbij opgegroeide geslacht.

Wat komt de kracht der Christelijke beginselen nog weinig uit in het leven van staat en maatschappij. Hoe zwak is nog de invloed der wetenschap, die bouwt op het vaste fundament. Het gekerstende deel der bevolking van Indië is nog zoo verdwijnend klein tegenover de macht van Heidendom en Mohamedanisme. Zeker, Gods gaven zijn verrassend rijk; maar het is alles toch nog zoo verbijsterend klein en het wordt in zijn vrucht nog door veel menschelijke zwakheid belemmerd.

Reeds die velerlei teleurstellingen in de resultaten van den langen geloofs-strijd maken het soms moeilijk, om toch vol blijden moed voort te gaan, ook gesterkt door de aanvankelijke vruchten.

Doch nu komen er nog andere machten op in het leven, die den krachten arbeid pogen te verhinderen. Het on-Kerkelijke en on-Christelijke leven onder ons volk wijst op voortgaanden afval. Communistische en fascistische geesten dringen overal door om de kracht van de beginselen naar Gods Woord te fnuiken. Het Modernisme openbaart zijn verdervenden invloed zeer sterk op het terrein der Zending. De strijd voor de stoffelijke nooden houdt de geesten zoo gespannen, dat de arbeid voor eeuwige belangen telkens naar den achtergrond wordt gedrukt. Noodzakelijke bezuiniging van uitgaven schijnt te dwingen tot sterke inkrimping van den arbeid.

Zouden we niet moedeloos worden? Is het niet te verstaan, dat soms, ook bij wie bidden om de komst van Gods Koninkrijk, de handen slap komen te hangen, missend de kracht tot ingespannen arbeid? en dat de knieën struikelen, missend de kracht tot ongestoord voortgaan in dien weg van volhardenden strijd?

Maar dat is ons ongeloof, waardoor ge de onzienlijke dingen vergeet door te zien op de verschijning, den schijn der zichtbare dingen. Dat is ons wantrouwen, dat rekent naar menschelijke ervaringen, en de beloften Gods uit het oog verliest. Ja: zoo ik niet had geloofd, ik ware vergaan!

Maar hoor: tot zijn ontmoedigde volk roept Gods Woord: Versterkt de slappe handen! en stelt de struikelende knieën vast! Want de woestijn zal zich verheugen en de wildernis zal bloeien, en de heerlijkheid des Heeren zult ge zien!

Uw handen behoeven niet te verslappen, want uw werk zal zijn vrucht dragen, omdat Gods belofte wordt vervuld! Uw knieën mogen niet struikelen, want uw weg zal u brengen tot het begeerde doel, omdat de Heere zijn heerlijkheid zal openbaren!

Jesaia's profetie heeft dat voorspeld. Het Evangelie van Christus deed ons aanschouwen de onverwoestbare beginselen van het beloofde heil, als God in Hem de wereld met zich-zelfen heeft verzoend. Ook in wat wij genieten als de vruchten van den geestelijken strijd der laatste jaren, geeft Gods trouw ons te zien den voortgang van zijn heilsraad, die eindigen zal in de herschepping der gevallen creatuur.

Daarom moogt ge op geen enkel terrein van den strijd voor Gods Rijk den moed verliezen. Ook op het veld der Zending moogt ge het hoofd omhoog heffen, omdat uw verlossing nabij is, waar de teekenen der tijden rondom ons doen hooren de naderende voetstappen van onzen komenden Koning!

Versterkt dan de slappe handen! Doet, wat uw hand vindt om te doen, met uwe macht! Stelt de struikelende knieën vast! In des Heeren naam zeggen wij ook nu den kinderen Israëls: dat zij voorttrekken!

Neen, er is geen reden tot moedeloosheid; want het is Gods werk, waarin wij mogen bezig zijn; en zijn werk zal niet verbroken worden. Er is geen oorzaak voor verslapping en vertraging; want het is Gods belofte, waarop wij steunen; en zijn woord zal niet falen.

DUURSEMA.

J. P. Klaarhamer.

1 April 1873—28 Augustus 1933.

Het was een ontroerend oogenblik, toen de Voorzitter der Generale Synode bij de opening der zitting, Dinsdag 29 Augustus, mededeelde, dat de Heere Ds. J. P. Klaarhamer had opgenomen in heerlijkheid. In ademlooze stilte werd geluisterd naar het treffend woord, dat aan de gedachtenis werd gewijd van dezen beminnelijken en zeer beminden dienaar des Woords, die in het kerkelijk leven een zoo vooraanstaande plaats innam. Wij gevoelden het allen diep, dat ons een man van groote beteekenis was ontnomen.

Het ligt natuurlijk niet in ons doel hier te zeggen wat Ds. Klaarhamer voor heel ons Kerkelijk leven geweest is. Hij was door en door een Kerkelijk man. Geen enkel deel van het kerkelijk leven was er, dat niet zijn belangstelling had. Maar de zending had toch wel zeer bijzonder de liefde van zijn hart. Een belangrijk deel van zijn tijd en zijn gaven heeft hij gewijd aan de behartiging der zendingsbelangen. Daarom kunnen we niet nalaten in het Zendingsblad iets te zeggen van wat hij voor onze zending geweest is. We kunnen dit eerst heden doen, omdat het vorige No. reeds ter perse was, toen het bericht van zijn heengaan tot ons kwam.

Tal van jaren heeft Ds. Klaarhamer de belangen van onze zending helpen behartigen. Reeds in 1910 benoemde de Particuliere Synode van Friesland Zuid hem tot deputaat voor de Zending. Hij was nog slechts kort hiervoor aangewezen, toen hij gekozen werd tot scriba dezer deputaten. Elf jaar lang heeft hij het scribaat der Friesche Zending met groote accuratesse waargenomen. In 1921 werd hij tot Voorzitter gekozen, welke functie hij heeft vervuld totdat de Heere hem riep om in te gaan in de eeuwige rust.

Hij heeft echter niet alleen de Friesche Kerken in de leiding van het werk der zending mogen dienen, ook de behartiging der gemeenschappelijke belangen onzer zending zijn geruimen tijd mede aan hem toebetrouwd. Reeds de Generale Synode van

1911 benoemde hem tot deputaat voor de Zending. En hij is dit gebleven totdat zijn vertrek uit Friesland Zuid naar Friesland Noord de Synode drong een ander in zijn plaats te benoemen. Toen echter de deputaat voor Friesland Noord Ds. J. D. v. d. Munnik ter wille van zijn leeftijd verzocht niet meer te worden benoemd, werd in 1927

Ds. J. P. Klaarhamer.

oogenblikkelijk Ds. Klaarhamer weer geïroepen om zitting te nemen in den kring der deputaten van de Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, waar hij in de eerste vergadering dadelijk tot assessor werd gekozen.

Onder deze deputaten bekleedde Ds. Klaarhamer een zeer belangrijke plaats. Hij was met de zaken der zending op de hoogte zooals slechts weinigen. Op zijn voorzichtig, steeds wel overwogen en bezonnen oordeel werd altoos hoogen prijs gesteld. Hij zag de dingen zoo helder en wist ze zoo uitnemend te zeggen. En om zijn vriendelijke zachtmoedigheid en onkreukbare trouw was hij bij allen bijzonder bemind. Hij bewaarde steeds streng de lijn der beginselen. Als het beginsel het verbod, gaf hij niet toe. En als het moest

durfde hij pal te staan tegenover ieder. Maar hij deed het steeds in een vorm, die nimmer noodeloos pijn deed.

Ds. Klarhamer heeft veel voor onze Zending mogen doen. In den kring der deputaten van Friesland en evenzeer in het college der deputaten van de Generale Synode zal hij zeer worden gemist.

De Heere had hem met zoo rijke gaven van hoofd en hart gesierd. Wij zouden zoo gaarne hebben gewild, dat hij nog tal van jaren zijn werk op aarde had mogen voortzetten. Maar de Heere oordeelde, dat zijn

arbeid hier was voleind.

In den eersten tijd van zijn krankheid was het de bede van Br. Klarhamer, dat de Heere hem nog weêr herstellen mocht. Maar toen hij verstond, dat hij zou heengaan, gaf de Heere hem genade om zich geheel met Gods wil te kunnen vereenigen.

De zekerheid, het eigendom van Jezus Christus te zijn, was in zijn sterven zijn eenige troost. Zijn heengaan is op aarde voor velen een verlies, dat niet gering is, maar zijn winst is grooter dan ons verlies.

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

Koninklijke onderscheidingen.

Bij gelegenheid van den verjaardag van Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin is aan een tweetal broeders uit den kring van de deputaten der Generale Synode van de Zending onder Heidenen en Mohammedanen een eervolle onderscheiding ten deel gevallen.

Ds. D. Pol sinds 1927 voorzitter van deze deputaten, is benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

We meenen wel zeker te weten, dat hij deze onderscheiding heeft ontvangen in genoemde kwaliteit met het oog op zijn arbeid voor de zending. En te recht. Want Ds. Pol heeft, om in den trant van wijlen Ds. W. H. Gispen te spreken, dit lintje gekregen niet naar gunst maar naar verdienste. Eerst als gewoon deputaat van 1920 tot 1927 en daarna als voorzitter van de deputaten der Generale Synode voor de Zending en ook als voorzitter van de deputaten voor de Zending van Zuid-Holland ten Zuiden, heeft hij veel voor onze Zending gedaan. Ook met de pers heeft hij onze Zending gediend. We herinneren slechts aan zijn werk „*Midden-Java ten Ziuden*” alsmede aan zijn stukken in de „*Macedonië*” waarvan de eindredactie in zijn handen is. Om zijn arbeid voor de Zending kwam hem een onderscheiding toe.

In deze onderscheiding meenen we ook opnieuw een bewijs te mogen zien, dat de Regeering de betekenis der Zending erkent en waardeert. Dit verblijdt ons van harte.

Zij het Ds. Pol gegeven zijn ridderkruis nog tal van jaren met eere te mogen dragen. Het Zendingsblad wenscht hem met deze benoeming ten zeerste geluk.

Ook Ds. A. H. van Minnen ontving eene benoeming tot ridder in de orde van Oranje

Nassau. In 1923 werd Ds. van Minnen door de Generale Synode te Utrecht benoemd tot deputaat voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen. En elke volgende Generale Synode benoemde hem opnieuw. In den kring dezer deputaten is hij om zijn kennis van zaken, zijn fijne opmerkingsgave en zijn gezonde humor een zeer gewenscht man. We vermoeden echter, dat hij niet alleen om zijn Zendingsarbeid geridderd is.

Ds. v. Minnen beweegt zich op onderscheiden gebied en heeft in verschillende deputaatschappen den Kerken gewichtige diensten bewezen. Als één der vooraanstaande mannen in ons Kerkelijk leven heeft hij een wel verdiende onderscheiding ontvangen, waarmede we hem van harte feliciteeren. Moge het ridderteeken vele jaren hem sieren.

Het besluit der Generale Synode betreffende de vraag wat er op Midden Java in den dienst der Zending behoort gezongen te worden.

De generale synode van 1930 had, blijkens art. 301 harer acta, bij de behandeling van het bezwaarschrift van ds. K. van Dijk te Keboemen inzake zijn psalmboek, besloten:

„*er bij ds. K. van Dijk en de Afzonderlijke vergadering op aan te dringen dit geschil door nader onderling overleg in der minne weg te nemen*” en „*aan de te benoemen deputaten voor de zending op te dragen de Afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten op Midden-Java te verzoeken, dat zij overeenkomstig art. XVI der zendingsorde en de uitspraken der generale synode van 1905 te dezer zake, ter bevordering van meerdere uniformiteit tusschen wat op de verschillende terreinen in den dienst der zending gezongen wordt, alsmede ter bevordering van het gebruik*

der psalmen, voorstellen betreffende wat gezongen behoort te worden, indienen bij de generale synode voor de zending, zoo mogelijk voor den 1sten Januari 1933, welke voorstellen dan door de deputaten met advies ter beoordeeling en beslissing aan de generale synode zullen worden voorgelegd".

Ter uitvoering dezer opdracht hebben de deputaten zich gewend tot de Afzonderlijke vergadering. De Afzonderlijke vergadering heeft voldaan aan den wensch der generale synode. Het geschil tusschen haar en ds. K. van Dijk is door onderling overleg in der minne weggenomen. Op de vergadering van dit college, gehouden in November 1932, is er door eene commissie ad hoc een rapport uitgebracht ter zake van wat in den dienst der zending behoort gezongen te worden. Met dit rapport konden allen zich eenparig vereenigen. Ook ds. K. van Dijk heeft dat rapport aanvaard. Bij schrijven d.d. 26 November 1932 heeft de Afzonderlijke vergadering van missionaire dienaren des Woords hiervan kennis gegeven aan de deputaten en daarbij een afschrift van dit rapport ingediend.

Met groote blijdschap hebben de deputaten van dit schrijven en van de ingediende voorstellen kennis genomen. Het verheugde hen zeer, dat het betreurenswaardig geschil was beëindigd en met aller instemming, ook die van ds. K. van Dijk, door de afzonderlijke vergadering wel omschreven voorstellen bij de generale synode konden worden ingediend.

Ofschoon de deputaten zich niet bevoegd achten alle bijzonderheden, die hierbij aan de orde kunnen komen, te beoordeelen, konken zij zich met deze voorstellen geheel vereenigen, inzonderheid ook, omdat daardoor het gebruik der psalmen, alsmede meerdere uniformiteit te dezer zake, zeer zou worden bevorderd.

Het voorstel luidt aldus:

„De generale synode besluite, dat voorloopig in de godsdienst oefeningen op het zendingsterrein gebruikt mogen worden het psalmboek in de berijming van ds. Van Dijk en het liederenboek samengesteld door de verschillende conferenties van zendelingen onder de Javanen

en besluite voorts er op aan te dringen, dat de Afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten, in verband met de synode der Javaansche kerken op Midden-Java met de andree corporaties, die onder de Javanen arbeiden en met de Javaansche kerken op Oost-Java en Noord-Java trachten te komen tot een gemeenschappelijk lie-

derenboek, waarin de 150 psalmen opgenomen zijn.

Met deze voorstellen scheen deze zaak te kunnen komen tot eene beëindiging, die al de broeders op Midden-Java bevredigde en voldeed aan den wensch der generale synode.

Later is ds. K. van Dijk echter op zijn betuiging van instemming teruggekomen.

In een schrijven d.d. 9 Maart l.l. heeft hij hiervan kennis gegeven aan de deputaten en daarbij afschrift gezonden van zijn missive te dezer zake d.d. 22 Februari l.l. gericht aan de Afzonderlijke vergadering van missionaire dienaren des Woords op Midden-Java, alsmede van zijn schrijven betreffende deze aangelegenheid aan de generale synode. Zijn schrijven aan de Afzonderlijke vergadering heeft deze aanleiding gegeven in een door dr. F. L. Bakker opgesteld, breed gemotiveerd rapport de door haar ingediende voorstellen te verdedigen tegen de aanvallen van ds. K. van Dijk, wat dezen er weer toe geleid heeft in een eveneens breedvoerig stuk te trachten dit rapport te ontzenuwen.

De lezing van deze latere stukken bracht geen wijziging in het oordeel der deputaten. Eenparig waren zij van meening, dat om onderscheidene redenen de aanneming der voorstellen van de Afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten de meeste aanbeveling verdiende.

Mitsdien hebben zij de Generale Synode geadviseerd het voorstel van de Afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten te aanvaarden.

Na breede overweging was ook de rapporteerende commissie der Generale Synode eenparig van oordeel, dat de Synode zich met dit voorstel behoorde te vereenigen.

Rapporteur over deze zaak, die een ietwat pijnlijken kant had gekregen, was Ds. J. Douma.

Nadat deze het rapport had uitgebracht werd door de Generale Synode met eenparige stemmen besloten het voorstel van de Afzonderlijke vergadering aan te nemen.

Er is thans in deze gewichtige zaak eene beslissing genomen. We hopen zeer, dat allen zich met deze beslissing der Synode mogen kunnen vereenigen.

De Java-Film en Soemba-Film.

Het doet ons veel genoegen, dat we betreffende de Zendingsfilm van Midden-Java en de Zendingsfilm van Soemba goede berichten kunnen mededeelen.

Zooals sommige lezers van het Zendingsblad zich wellicht nog wel zullen herinneren, had het Comité voor de Java-Soemba-Film aan de Generale Synode van 1930 al zijn filmmateriaal met de aanwezige contentanten onder zekere voorwaarden ten eigendom aangeboden, en was dit aanbod door de Synode aanvaard. De uitvoering der overneming van één en ander was door die Synode opgedragen aan hare deputaten voor de Zending.

Bij de onderhandelingen tusschen genoemd Comité en de deputaten der Synode rezen er echter zooveel moeilijkheden, dat de deputaten met eenparige stemmen besloten af te zien van de overneming van het aangeboden filmmateriaal. Door middel van het zendingsblad is dit in Juni 1931 aan de Kerken medegedeeld. Sinds dien tijd was er geen rechtstreeks contact tusschen het Comité van de Java-Soemba-Film en de Zending, wat uit den aard der zaak de exploitatie niet bevorderde.

Natuurlijk hebben de deputaten van hunne handelingen in dezen ter synode te Middelburg rapport uitgebracht. Hierdoor kwam de zaak van de filmen daar opnieuw aan de orde. Ter Synode werd ook medegedeeld, dat het Comité van de Java-Soemba-Film wel bereid was de filmen te blijven exploiteeren ten dienste der Zending en de baten daarvan gelijk voorheen geheel ten goede te doen komen aan de Zending onzer Kerken.

De Generale Synode van dit jaar heeft toen met eenparige stemmen o.a. besloten:

„Goed te keuren, dat de deputaten hebben afgezien van de overneming van de Java-Soemba-Film, wyl tijdige uitvoering van het besluit der Synode van 1930 onmogelijk was geworden;

thans geheel af te zien van de aanvaarding van het in 1930 aangeboden filmmateriaal;

en met waardeering kennis genomen hebbende, dat de bij de gedane aanbieding aanwezige contentanten ten bedrage van omstreeks f 2000 zijn gebruikt ten behoeve der exploitatie in het belang der Zending en dat het Comité bereid is belangeloos de baten der exploitatie te willen blijven afdragen aan de Zending, — den wensch uit te spreken:

a dat het Comité van de Java-Soemba-Film de exploitatie voorzette ten dienste der Zending;

b dat de regeling voor deze exploitatie weer gevolgd worde, zooals die tot Augustus 1930 heeft gegolden, zoodat de vroegere voorzitter van het Comité alsmede de

„Commissie van bijstand” weer fungeeren als voorheen.

Naar we tot onze blijdschap vernamen is het Comité gaarne bereid zich naar den wensch der Synode te schikken.

Zooals het dus thans staat, zal derhalve de toestand weer intreden, zooals die tot Augustus 1930 was. Het Comité is eigenaar van al het filmmateriaal en zal de filmen exploiteeren. Maar bij de keuring der filmen, de vaststelling der regelingen en de verdeling der baten zal het Comité worden bijgestaan door de commissie van bijstand, waarvan de leden door de onderscheidene zendingen worden aangewezen.

We vertrouwen, dat deze regeling reeds haar beslag heeft gekregen, zoodra dit No. van het Zendingsblad verschijnt. En dan is deze zaak weer gezond.

Nog willen we er op wijzen, dat de vertooning der filmen zeer dienstig kan zijn om de belangstelling voor de Zending te versterken en de inkomsten te vermeerderen. De netto opbrengst van een filmavond komt ten goede deels van de plaatselijke Zendingskas en deels van de gemeenschappelijke kassen der onderscheidene terreinen.

Er zijn thans twee geheel afzonderlijke filmen: een Java-film en een Soemba-film. Geheel nieuw zijn deze filmen niet. Maar in beide filmen komt toch wel veel voor, dat in de oude Java-Soemba-film niet voorkwam. Al heeft men dus vroeger de Java-Soemba-film wel gezien, dan is het toch nog wel zeer de moeite waard om ook deze filmen eens te zien. Ook de tekstboekjes zijn bijzonder mooi. Voor de Java-film is het tekstboekje geschreven door Mevr. J. C. van Andel—Rutgers, terwijl Dr. J. Berg het tekstboekje voor de Soemba-film schreef.

Bijna overal, waar men een filmavond organiseerde, bereidde men aan het publiek een genoeglijke avond en werd er voor de Zending meestal een aardige winst gemaakt.

Er zijn nog tal van Kerken waar noch de Java-film, noch de Soemba-film is vertoond. We hopen, dat in het belang der Zending in het komende seizoen op vele plaatsen één der beide filmen vertoond worden moge. Dat zal stellig de Zending ten goede komen.

Natuurlijk is het gewenscht, dat men, wanneer men over de organiseering van een filmavond denkt, zich spoedig wende tot het Bureau van het Comité voor de Java-Soemba-Film; adres Verlengde Lodewijkstraat 6a Groningen. De voorwaarden zijn zeer billijk gesteld. Bijna alle risico

komt voor rekening van het Comité.

Secretaris van het Comité is Mr. J. E. Mulder, Oude Boteringestraat 4a, Groningen.

Week van Gebed, Toewijding en Offer.

De Hoofdbesturen van de verschillende Zendingscorporaties, die in het Zendingsbureau te Oegstgeest samenwerken, hebben de week van 4 tot 11 November a.s. bestemd als „*Zendingsweek voor Gebed, Toewijding en Offer*”. In die week zal er weer door heel het land een inzameling voor het werk der Zending worden gehouden.

Meermalen is ons gebleken, dat hier en daar de meening leeft, dat de oproep tot het houden van deze Zendingsweek uitgaat van alle Protestantsche Zendingen te samen en dat de opbrengst der gehouden inzamelingen ook aan alle Protestantsche Zendingen ten goede komt. Deze meening is echter onjuist.

Misschien ware het gewenscht, dat alle Protestantsch Christelijke Zendingen van Nederland in deze zaak samenwerkten. Bij alle verdeeldheid, die er helaas is, zou er bekoring inliggen, als heel de Protestantsche Christenheid van ons land eenzelfde week bestemde als „*Week van Gebed, Toewijding en Offer voor den arbeid der Zending*”. De opbrengst der inzameling zou dan naar evenredigheid kunnen worden verdeeld. Tot nu toe is dit echter niet het geval.

We achten het gewenscht er even op te wijzen, dat de Zending der Gereformeerde Kerken geheel buiten deze beweging staat. Wie dus meent, dat ook onze Zending zou deelen in de opbrengst van het „Offer”, vergist zich.

We wijzen hierop natuurlijk niet om de leden onzer Kerken te ontraden om, wanneer men in die week ook bij hen aanklopt, daarvoor iets te geven.

De samenwerkende Zendingscorporaties, van wie de oproep tot het houden van de Zendingsweek uitgaat, doen veelszins uitnemend werk en worstelen met groote tekorten. Wanneer er in onze kringen zijn, die ook voor deze Zendingen een bijdrage willen geven, zonder dat men daardoor de eigen Zending schade laat lijden, gunnen we dat deze Zendingen van harte. Ook hun werk dient de komst van het Koninkrijk Gods. En wat daarvoor gegeven wordt is welbested.

Het is ons er alleen om te doen, het misverstand weg te nemen alsof die „*Week van Gebed, Toewijding en Offer*” ook van

onze Zending zou uitgaan en onze Zending een deel van de ingezamelde gelden zou ontvangen. De organisatie dezer Zendingsweek gaat geheel buiten onze Zending om.

Voorts spreekt het vanzelf, dat het niet in orde zou zijn wanneer leden onzer Kerken de bijdragen voor de eigen Zending zouden verminderen om andere Zendingen te kunnen steunen. Ook ons eigen Zending heeft moeite genoeg om in deze drukkende tijden de noodige gelden bijeen te brengen. Andere Zendingen te steunen ten koste van de eigen Zending is niet juist gezien en behoort niet te geschieden. W. B.

25 September 1933.

Zending Friesland.

Mej. H. M. R. Hangelbroek.

(bij de foto).

De medische dienst van de Zending der Friesche Kerken vroeg voor het hospitaal te Wonosobo een verpleegster, die haar

Mej. H. M. R. Hangelbroek.

krachten gaarne voor dit werk wilde geven. De Kerk van Heeg en de met haar samenwerkende Kerken hebben die gevonden in Mej. H. M. R. Hangelbroek, die voor Wonosobo is benoemd.

Hendrika Margaretha Rebekka Hangelbroek is 17 Nov. 1903 te Vijfhuizen, Haarlemmermeer, geboren. Zij is de jongste dochter van Ds. H. Hangelbroek, predikant bij de Geref. Kerk te Wirdum, Friesland,

die scriba is van de Friesche Zendingsdeputaten en thans door de Generale Synode tot deputaat voor de Zending is benoemd in plaats van wijlen Ds. J. P. Klarhamer.

Nadat Rie — zooals zij in den huiselijken kring genoemd wordt — de lagere school en de Chr. M.U.L.O. school te Leeuwarden had doorlopen, was zij eerst eenige jaren te huis. De lust om zich te wijden aan het werk der verpleging deed haar in 1925 gaan naar Hoozevee, waar zij in het bekende ziekenhuis aldaar onder de leiding van Dr. Oosterhuis de diploma's voor zieken- en kraamverpleging haalde. Toen zij deze diploma's had wilde zij gaarne de zending dienen. Misschien was daaraan de invloed van haar vader, wiens warme liefde voor de zending bekend is, niet geheel vreemd. En evenmin de invloed van Dr. Oosterhuis, die zelf eenige jaren de zending diende en van wien reeds onderscheidene leerlingen als verpleegster in den dienst der zending in Indië werkzaam zijn.

Mej. Hangelbroek gaat 13 Oct. a.s. van Genua met de „Johan van Oldenbarneveld” naar Java. Zoodra dit No. verschijnt, is zij dus, als er zich geen verhindering heeft voorgedaan, reeds op weg naar de plaats harer bestemming. Ga de Heere met haar mede en gebiede Hij over haar arbeid Zijn zegen!

W. B.

Wonosobo.

Het Zendingsterrein Wonosobo verkeert in een uitzonderingspositie. De kosten der bearbeiding van alle andere terreinen op Midden-Java ten Zuiden komen voor rekening van de zendende kerk, die dat terrein heeft aanvaard, en de met haar samenwerkende Kerken. Maar zoo staat het met Wonosobo niet.

Van ouds was Wonosobo het terrein van de kerk te Delft. Nadat Delft en de Kerken van Zuid-Holland Noord Solo hadden overgenomen, konden zij Wonosobo niet langer bearbeiden. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad eer een Kerk was te vinden, die Wonosobo we wilde overnemen.

Eindelijk was de Friesche Zending op sterken aandrang uit Indië bereid Wonosobo te aanvaarden, maar onder uitdrukkelijk beding, dat de kerken gezamenlijk de kosten van den bouw en de inrichting van een nieuw hospitaal op zich zouden nemen, dat 90 % van de exploitatiekosten zou komen voor rekening van al de Kerken gemeenschappelijk en dat de Friesche Kerken in geen geval meer dan f 2000 per

jaar voor Wonosobo zouden hebben te betalen. Men was blijde, dat de Friesche Kerken, zij het slechts schoorvoetend, Wonosobo, dat om onderscheidene redenen niet mocht worden losgelaten, wilden aanvaarden.

Voor den bouw van een nieuw hospitaal dat dringend noodig was, waren reeds beduidende bedragen aanwezig, terwijl de Regeering bouwsubsidie had toegezegd. Er zou volgens de raming der kosten, die namens de Algemeene Vergadering in 1930 was ingediend, voor den bouw uit Holland nog circa f30.000 moeten worden gezonden. En aangezien de Generale Synode in 1930 besloot de kosten voor den bouw en de eerste inrichting van dit hospitaal te brengen voor rekening van de Generale kas der Zending, moest getracht worden de daarvoor nog noodige f 30.000 te vinden.

Derhalve besloot de Synode van 1930:

„alle kerken dringend uit te noodigen eene collecte te houden voor het hospitaal te Wonosobo binnen één jaar, en de te benoemen deputaten op te dragen de kerken, die alsdan geen collecte hebben ingezonden op te wekken dit alsnog ten spoedigste te doen.”

In November 1930 is in eene door de leden van het moderamen der laatstgehouden generale synode en door de deputaten voor de zending onderteekende circulaire van dit besluit aan de kerken kennis gegeven met dringend gemotiveerd verzoek spoedig eene collecte te houden. Nog niet de helft der kerken zond binnen het jaar eene collecte, terwijl ook onderscheiden kerken in plaats van eene collecte een meestal naar verhouding onbeduidende gift zonden.

Mitsdien is in December 1931 aan de kerken, die nalatig waren gebleven, overeenkomstig het besluit der synode opnieuw een door dezelfde personen geteekende circulaire gezonden om deze kerken op te wekken alsnog ten spoedigste een collecte te houden.

Aangezien een jaar later nog een zeer beduidend getal kerken in gebreke waren gebleven eene collecte te zenden, is er in het laatst van 1932 nogmaals tot deze kerken een dringend verzoek gericht om aan het besluit der generale synode gevolg te geven.

Ofschoon daarna nog heel wat kerken een collecte hebben gezonden is toch het getal kerken, die nalatig zijn gebleven, niet gering.

Er zijn thans nog omstreeks 150 Kerken, die geen collecte voor dit doel hebben gezonden.

Enkele van deze Kerken zonden bericht, dat zij tengevolge van de tijdsomstandigheden verhinderd waren een collecte te houden. Maar de meesten van deze 150 kerken lieten niets van zich hooren. Het spreekt vanzelf, dat dit niet in orde is.

Het ligt ook voor de hand, dat de natalityheid dezer kerken van invloed is geweest voor de opbrengst der collecte. Natuurlijk heeft ook de nood der tijden de opbrengst dezer collecte zeer gedrukt, zoodat deze nog al heel wat beneden de raming is gebleven. Verwacht werd, dat zij de voor de bouw nog noodige f30000 zou opbrengen. Tot heden was die opbrengst echter nog slechts omstreeks f20.000.

Gelet op het feit, dat 1/5 deel der kerken, waaronder ook wel groote kerken zijn, geen collecte zond, en dat de druk der crisis veel erger is geworden dan in 1930 kon worden vermoed, mag de opbrengst, ook al is zij onvoldoende voor het noodige bedrag, toch tot dankbaarheid stemmen.

Met den bouw is het ook niet zoo voorspoedig gegaan als gehoopt werd.

De verwachting was, dat na de synode van 1930 de bouw van een nieuw hospitaal te Wonosobo spoedig zou beginnen.

De regeering had reeds sinds lang subsidie voor bouw en inrichting toegezegd.

Er was nu een kerk, die met de met haar samenwerkende kerken Wonosobo zou aanvaarden als zendingsterrein. En de generale kas zou de f30.000 betalen, die boven de reeds aanwezige gelden en de toegezegde subsidie volgens de ingediende raming noodig zouden zijn. Alles scheen dus in orde.

Ten spoedigste is dan ook aan dr. K. P. Groot te Djokja, die rapporteur was geweest van de commissie der Algemeene vergadering voor de zaken van Wonosobo, opgedragen in overleg met mej. dr. Dreckmeier, die toen te Wonosobo werkzaam was, en dr. Vonk te Keboemen, een bouwplan bij de regeering in te dienen en alle noodzakelijke stappen te doen, die geen uitstel zouden kunnen dulden, evenwel onder beding, dat de uitvoering de voorheen reeds gezonden begroting van kosten niet zou mogen overschrijden.

Later kwam echter van dr. J. Berg, die intusschen naar Wonosobo was gegaan, d.d. 24 Augustus 1931 bericht, dat de Regeering de toezegging der subsidie voor nieuwbouw met het oog op de noodzakelijk geworden bezuiniging niet meer handhaafde, maar wel bereid zou zijn haar eigen hospitaal te Wonosobo onder zekere voorwaarden aan de zending over te dragen.

In overleg met de kerk te Heeg en het moderamen der Friesche zendingsdeputaten is toen door de deputaten aan dr. J. Berg geschreven d.d. 14 October 1931, dat tegen het door hem ontwikkelde plan der overname van het gouvernementshospitaal bij hen geen bezwaar bestond onder voorwaarden:

„1. dat heel het plan worde onderworpen aan het oordeel en de goedkeuring van den Raad van toezicht, zoodat deze de eventuele verantwoordelijkheid mede aanvaardt;

2. dat voor aankoop van grond, overname van gebouw, verbouwing, nieuwbouw en eerste inrichting in geen geval van de generale kas meer gevraagd worde dan f30.000;

3. dat spoedig nadere plannen en begroting worden ingediend.

In een luchtpostbrief van dr. J. Berg, d.d. 22 Juni 1932 ontwikkelde deze een plan tot overname en exploitatie van het gouvernementshospitaal te Wonosobo. Dit schrijven ging vergezeld van een advies van den Raad van toezicht. Volgens deze missive zouden de exploitatie-kosten ongeveer overeenkomen met de vroegere raming, maar voor de gewenscht geachte uitbreiding enz. zou, behalve het door de generale kas te zenden bedrag van f30.000 nog f30.000 moeten worden geleend.

Natuurlijk durfden de deputaten geen verantwoordelijkheid aanvaarden van een leening van f30.000, ook al zou die in Indië kunnen worden geplaatst en rente en aflossing misschien door de exploitatie kunnen worden gedekt.

Sedert is uit Inidië ter zake van den bouw van een nieuw hospitaal of van de overname van het gouvernementshospitaal geen nader voorstel ontvangen. Het is echter wel te verwachten, dat weldra een uitvoerbaar voorstel zal worden ingediend, waardoor de generale kas tot de betaling van f30.000 zal worden verplicht.

Aangezien de collecte slechts f20.000 opbracht zal er dan f10.000 op andere wijze gevonden moeten worden.

De Synode te Middelburg droeg aan de deputaten voor de Zending op de nalatig gebleven Kerken alsnog te verzoeken eene collecte te houden voor dit doel.

Ofschoon het nog geen drie jaar geleden is, dat de bearbeiding van Wonosobo met meer kracht is ter hand genomen dan in de daaraan voorafgaande jaren, kan nu reeds gezegd worden, dat het zeer juist gezien werd, toen is besloten Wonosobo als Zendingsterrein te behouden.

De Heere heeft den Zendingarbeid te

Wonosobo die drie jaren zeer rijk gezegend. Er was een gestadige groei der gemeenten en de belangstelling voor het evangelie van Jezus Christus nam geregeld toe. Gelet op dien zegen mogen de kerken zich verblijden dat Wonosobo niet is losgelaten.

De kosten der exploitatie zijn echter zeer beduidend hooger geloopt dan op grond van de uit Indië verstrekte gegevens verwacht werd.

Het meergenoemde rapport, namens de Algemeene vergadering in 1930 ingediend, achtte voor hoofd- en schooldienst slechts een bedrag noodig van f 3000 per jaar. De vestiging van een missionair dienaar des Woords te Wonosobo werd niet noodig geoordeeld. Met twee inlandsche helpers zou de arbeid behoorlijk geschieden kunnen.

Nauwelijks had echter de generale synode in 1930 haar besluit genomen, toen ds. K. van Dijk aan de Kerk te Heeg voorstelde, dat één van de twee missionaire dienaren van Heeg naar Wonosobo zou gaan. Dit voorstel werd door de Afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten op Java warm aanbevolen.

Eer nog de Kerk van Heeg over dit voorstel eene beslissing had genomen, ging ds. K. van Dijk zich inmiddels te Wonosobo vestigen. De Friesche Zending heeft geoordeeld voorloopig er in te moeten berusten, dat ds. K. van Dijk te Wonosobo zou blijven.

De deputaten der Generale Synode hebben gemeend, dat zij zich ook bij dezen gang van zaken moesten neerleggen, echter onder uitdrukkelijk beding, dat hiermede geenszins zou zijn beslist, dat te Wonosobo geregeld een missionair dienaar des Woords zal zijn gevestigd.

Nu ds. K. van Dijk te Wonosobo zich gevestigd had en op het terrein van Keboemen slechts weinig arbeid meer verrichtte, oordeelde de Friesche zending, dat zijn traktement en de noodige storting voor het pensioen- en repatriatiefond moest worden gebracht op de exploitatierekening van Wonosobo. Het spreekt van zelf, dat hierdoor de exploitatierekening van den hoofddienst zeer beduidend steeg.

Ook de exploitatie van den Medischen dienst heeft deze jaren aanmerkelijk meer gekost, dan de raming in 1930 aangaf. De bearbeiding van Wonosobo heeft omstreeks dubbel zooveel gevraagd dan door de commissie der Alg. Vergadering in 1930 was begroot.

Hiermede is natuurlijk niet gezegd, dat de bestede gelden niet nuttig gebruikt zijn. Integendeel. Het zou te wen-

schen zijn, dat de arbeid op denzelfden voet kon worden voortgezet en uitgebreid. Maar het komt ons voor, dat dit niet zal kunnen en dat er zal moeten worden bezuinigd.

Op alle Zendingsterreinen moet men thans op bezuiniging zijn bedacht. Uitbreiding van arbeid, hoezeer soms ook gewenscht, kan bijna nergens geschieden. Zelfs moet hier en daar het werk worden ingekrompen. Ook te Wonosobo zal van uitbreiding niet veel kunnen komen. De geldmiddelen laten het niet toe.

Gelijk te verwachten was heeft de Generale Synode van Middelburg de overeenkomst met de Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken bestendigd. Zij heeft de handelingen der deputaten inzake Wonosobo goedgekeurd en voor de exploitatie van het Zendingswerk aldaar een bedrag beschikbaar gesteld, dat is berekend naar wat de exploitatie in 1932 heeft gekost.

Ook heeft de Synode bepaald, dat de betaling der eventuele pensioenen voor het Europeesch personeel te Wonosobo geheel voor rekening zal komen van de Generale Zendingskas, voorzoover hun recht op pensioen zal ontstaan door hun dienst te Wonosobo. De Kerk van Heeg behoeft dus voor de pensioenen van haar zendingsarbeiders geen gelden te reserveeren.

W. B.

Zending Zuid Holland Zuid.

Driemaandelijksch Verslag van den arbeid in het Zendingsressort van Zuid-Holland (Zuid).

(1 April tot 30 Juni 1933).

Buitengewoon vermeldenswaardige gebeurtenissen kwamen in dit tijdperk, wat de Hoofddienst betreft weinig voor.

Wat den medischen dienst aangaat, begon dit verreeljaars met de overdracht van de exploitatie der polikliniek van de Suikerfabriek te Klampok op 1 April aan de Zending. De dokter meende deze polikliniek te mogen, ja te moeten aanvaarden, aangezien er geen meerdere lasten door op Holland gelegd worden. Trouwens, de exploitatie van de Kliniek in Poerwokerto sluit ook in de verzorging van het personeel der S.F. te Klampok. Dan ligt het van zelf in den aard dat men ook gebruik maakt van de daar aanwezige plaats voor behandeling van loopende patiënten (polikliniek).

Het is een mooi gebouwtje, dat zelfs de gelegenheid geeft tot opname van enkele patiënten. Toen de Fabriek nog niet gesloten was, wijdde de vrouw van den eersten employé haar liefdevolle zorg er aan. Haar naam staat boven den ingang gebeiteld als de eerste steenlegster. Moge de mantri-verpleger en zijn vrouw, die hierheen van uit het Ziekenhuis te Poerbolingo zijn overgeplaatst, in een zelfden geest van liefde zich aan de patiënten wijden.

Hoewel eigenlijk al vallende in het volgende kwartaal zal ik toch maar in aansluiting daaraan melden, dat het voor den Hoofddienst aanleiding was om hier Jacoboes te plaatsen. Deze was de laatste anderhalf jaar hoofd onzer Volksschool in Sidaredja geweest.

Wij hadden hem enkele jaren geleden overgenomen van de N.Z.V. (Nederlandsche Zendingenvereniging: West-Java). Hij heeft in Bandoeng een dubbele opleiding voor onderwijzer en evangelist (Goeroe-Indjil) genoten. Aangezien hij in Klampok geboren is, dàar familie van hem woont en Klampok slechts een 15 K.M. van Poerbolingo verwijderd is, waar zijn vrouw vandaan is, was er reeds om die redenen veel voor te zeggen juist hem voor deze plaats te kiezen.

Het was te meer noodig om in Klampok een Goeroe-Indjil te plaatsen, omdat sedert twee jaar het 7 K.M. verder gelegen Kertajasa zijn Goeroe-Indjil moest missen. Ze moeten het dàar maar met de twee onderwijzers der Zendingsschool doen. De enkele Christenen in Klampok en onmiddellijke omgeving kwamen echter zóó wel in verzorging te kort. Zij kunnen die nu van Jacoboes ontvangen, die elken Zondag voor hen optreedt.

Maar over het werk van Jacoboes naderhand. Want dat is 1 Juli daar begonnen. Wij mochten over zijn overplaatsing hier spreken, omdat zijn verhuizing in de Juni-vacantie plaats heeft gehad.

Aan ons Ziekenhuis te Poerbolingo werd met Mei als tijdelijk arts verbonden de Heer Tahitoe, die zijn opleiding gehad heeft in Batavia aan de z.g. Stovia (School tot opleiding van Indische Artsen). Zijn vader is Goeroe-Indjil in het Ambonsche geweest. Het schijnt, dat de Heere onverwacht ons in hem een zeer te waardeeren gave uit Zijn milde hand geschonken heeft, waarvan wij nog langer dan oorspronkelijk de gedachte is zullen mogen genieten. In den tijd, dat hij hier werkt, hebben wij hem leeren kennen als een bekwaam en

toegewijd dokter, die in alles, ook geestelijk, met ons meeleeft.

Het hemelvaartsfeest kon, nadat het gedurende twee jaar niet had plaats gegrepen, met de oude opgewektheid weer gevierd worden. Toch is het de vraag of de kring, gezien ook de groote afstanden, niet te uitgebreid wordt om saam op één plaats te vergaderen. Niettegenstaande wij vele vrienden en vriendinnen misten — de malaise wordt sterk gevoeld; geld om te reizen ontbreekt — was de opkomst toch zóó overweldigend, dat ons Kerkgebouw de meer dan duizend menschen Woensdagavond nauwelijks bevatten kon. Voor zóó velen eten gedurende twee dagen te verschaffen is ook geen kleinigheid. Het lukte toch nog Donderdag gezamenlijk den maaltijd te gebruiken!

Maar misschien wordt het tijd tot splitting te komen, voor het Zuiden in Tjilatjap, voor het Westen in Poerwokerto, voor het Oosten in Poerbolingo!

Op 28 Mei herdacht ik in alle stilte in den Hollandschen kring, dat ik vóór 25 jaar in de Westerkerk te Rotterdam het Ambt als Missionair-predikant aanvaardde. Nu we net 3 jaar geleden het zilveren ambts-jubilé hebben gevierd, was er natuurlijk geen sprake van een eigenlijk jubileum, zoo gauw er na. Toch genoten we van de hartelijkheid van den vriendenkring, die met ons herdacht de vele zegeningen in den 25-jarigen zendingsarbeid genoten. (Ps. 103 : 2b).

Nu het werk in Poerwokerto mede tengevolge van den ziekenhuisarbeid zoo'n uitbreiding kreeg, was dàar een colporteur zeer noodig. Wij vonden dien in een, die in Sidaredja korten tijd gewerkt had, nadat de vroegere aldaar wegens familieomstandigheden zijn ontslag genomen had. Van den benoemde is goede verwachting. Sidaredja mist nu echter noode zulk een kracht, die uitnemende pioniersdiensten kan bewijzen.

In Mei bracht ik eenige dagen bij den jongen Goeroe-Indjil te Bangsa door, wiens gemeente enigszins kwijnende is.

Ik ben dáár met veel genoegen geweest en ik geloof, dat mijn bezoek opwekkend gewerkt heeft en hem nieuwe mogelijkheden heeft doen zien.

Voor de Hollandsche kringen op ons arbeidsveld deed het vertrek met verlof van Ds. Kuipers van Jogja, die meer bijzonder de zorg voor de Hollandsch sprekenden heeft, een groot gemis ontstaan. Zijn geregelde bezoeken waren voor al de kringen, maar inzonderheid voor het meer afgele-

gene Tjilatjap van beteekenis. Wij hopen zeer, dat het plan, dat hij met twee hulp-predikers, kandidaten in de theologie, terugkomt, waarvan één zich in Poerwokerto zou vestigen (zóó was althans de opzet), niet op gebrek aan financiën zal stranden.

Moge de Heere ook verder den veelvuldigen arbeid zegenen en de gemeente in

Gemeente rijken zegen genoot.

In het Zendingsblad van Sept. 1933 hebben we uit het leven van Ds. Fernhout één en ander medegedeeld, dat we nu niet zullen herhalen.

Bandoeng verlangt naar zijn terugkomst. Maar ook Ds. Fernhout verlangt naar de hervatting van zijn arbeid aldaar.

Ds. J. G. Fernhout en gezin.

Holland kracht en opgewektheid gunnen om het werk voort te zetten naar den eisch der ontwikkeling van de dingen. Ik ben na mijn verlof diep onder den indruk gekomen van de hoopvolle vooruitzichten en die indruk wordt bij voortduring sterker. Het is als bij het ontluiken in de lente. Met name geldt dit voor de omstreken van Poerbolingo, vermoedelijk als vrucht van den langen medischen vóórarbeid.

Poerbolingo.

B. J. ESSER.

Ds. J. G. Fernhout en gezin.

(bij de foto).

De verloftijd voor Ds. J. G. Fernhout, de oudste predikant van de Geref. Kerk te Bandoeng, is weér voorbij.

D.V. keert hij 13 October a.s., tegelijk met Ds. C. Mak, van Genua met de „Johan van Oldenbarneveld” naar Indië terug. Verfrisch en gesterkt door de rust en het afwisselend genot in den tijd van zijn verlof, gaat hij met Mevrouw en de beide kinderen weer terug naar zijn Gemeente, die met verlangen uitziet naar de terugkomst van haar predikant, onder wiens arbeid de

Bandoeng is een der mooiste steden van Ned.-Indië. Bij de laatste volkstelling had Bandoeng een bevolking van 166722 zielen. In tien jaar tijds is het zielental met meer dan 70000 gestegen. Bandoeng is vooral voor Europeanen een gewenschte woonplaats. De prachtige ligging en het voor Indië koele klimaat werkten er toe mede, dat er zich veel Europeanen hebben gevestigd.

Het getal Europeanen en daarmede gelijkgestelden bedraagt bijna 20.000. Daarna gerekend is het getal Gereformeerden maar klein. De Geref. Kerk te Bandoeng telt 632 zielen, waarvan er echter nog 189 verspreid wonen over dat gedeelte van Java, dat aan de verzorging van Bandoeng's Kerk is opgedragen. Juist die bearbeiding der verstrooiden vraagt van de Geref. predikanten van Indië zeer veel tijd en kracht. En de evangelisatie onder al die duizenden Europeanen en daarmede gelijkgestelden mag natuurlijk ook niet vergeten.

Het veelomvattend werk te Bandoeng drong tot het beroepen van een tweeden dienaar, die men gevonden heeft in Ds. C.

Harder, die eerst als hulpprediker Bandoeng's Kerk heeft gediend.

De Heere heeft het werk te Bandoeng zeer gezegend. In 1927 telde de Gemeente nog slechts 334 zielen, zij is dus in zes jaar bijna verdubbeld.

Brenge de Heere Ds. Fernhout met zijn gezin in welstand terug te Bandoeng en blijve Hij zijn arbeid kronen met Zijn zegen.

Ook voor de Zending is het van veel belang, dat er krachtig gewerkt worde in de nog zoo weinige Hollandsche Gereformeerde Kerken en onder de verstrooide Gereformeerden. Er kan van de Hollandsche Christenen een zegenrijken invloed uitgaan op de Inlandsche bevolking. B.

Zending Noord Holland.

**Zeven en dertigste jaarverslag van de
Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal
1 Juli 1932—30 Juni 1933.**

Het is nu al 37 jaar, dat de Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal werkzaam is in het belang van het bekende Petronella Hospitaal te Djokja.

Tienduizenden guldens heeft zij in al die jaren bijeengebracht voor dit hospitaal, dat het oudste is van al onze zendingsziekenhuizen op Java en geruimen tijd ons eenige zendingshospitaal was. En zij is niet moede geworden om propaganda voor dit hospitaal te maken en de belangstelling voor den medischen dienst der zending te onderhouden en te versterken.

En al wat zij verzamelde droeg zij steeds ten volle af aan den Kerkeraad te Amsterdam, zonder ooit eenigen invloed of zeggenschap over het Petronella-Hospitaal voor zich te vragen. Zeer veel dank is de Zending van Noord Holland aan deze vereeniging verschuldigd.

Aan haar verslag over het laatste boekjaar is het volgende ontleend:

„Naar de goede gewoonte om in het Jaarverslag niet alleen iets te vertellen van wat in het vaderland werd verricht, maar ook enkele grepen te doen uit wat in het afgeloopen jaar zich afspeelde in het Hospitaal zelf, willen wij ook thans iets zeggen van den gang van zaken in Indië. Wij wijzen maar op enkele belangrijke gebeurtenissen, alles noemen zou te ver voeren. En dan staat wel allereerst op den voorgrond het feit, dat de bezuiniging nog steeds doorgaat. Van alle kanten wordt op de bijdragen, die vroeger rijkelijk vloeiden, besnoeid. De Regeering doet het en

moet het doen, de cultuurmaatschappijen verkeerden in dezelfde noodzakelijkheid, het Sultanaat staat eveneens voor feiten, die in die richting dwingen te gaan. Kortom, de inkomsten zakken in snel tempo omhoog. Gelukkig ook de prijs der levensmiddelen. Ware dat niet zoo, de toestand zou hachelijk zijn, nu is hij alleen nog maar zorgwekkend.

Uitbreiding kan in deze omstandigheden onmogelijk aan het werk gegeven worden. Houden, wat er is en dat dan zoo goed mogelijk, is het parool. Maar losgelaten moest toch al het een en ander. Hulphospitalen werden omgezet in poliklinieken, omdat suikerfabrieken, op wier terrein ze gebouwd werden, moesten gesloten worden.

De polikliniekauto's worden stopgezet. Met veel vreugde werd kennis genomen van dit nieuwe middel om de bevolking der afgelegen streken althans eenige geregelde medische behandeling te verzekeren. Dagleijks trokken ze vanuit het Hospitaal de omgeving in en drongen op haar vaste route door tot in de uithoeken der Residentie. Maar twee groote bezwaren werden al spoedig openbaar. Het groote aantal der patiënten, die zich op de pleisterplaatsen verdrongen, maakte de medische behandeling heel moeilijk. En wat niet minder ernstig was, van eenig geestelijk contact met de bevolking was geen sprake, de tijd daartoe ontbrak ten eenenmale. En waar de exploitatie der auto's duur is en voor de uitgereikte medicijnen geen subsidie wordt verleend, is het noodzakelijk ze voorloopig in de garage te laten staan.

Tegenover deze onaangename mededeelingen staat als verblijdende deze, dat de geestelijke bearbeiding en verzorging der patiënten in het Hospitaal de volle aandacht heeft en dat door de plaatsing van een vasten goeroe indjil in het Hospitaal meer zorg besteed kan worden aan datgene, wat in het medische werk nooit bijzaak mag wezen.

Twee van de getrouwe medearbeidsters in het Hospitaal verlieten in het afgeloopen jaar den dienst, omdat zij in het huwelijk traden. Zuster van Zuilen en Mejuffrouw Piccer willen wij ook in dit Jaarverslag hartelijk danken voor alles, wat ze deden voor het Hospitaal en we willen er aan toe voegen, dat wij haar beiden hartelijk gelukwensen en Gods rijken zegen toebidden, nu in haar leven zoo'n belangrijke wending kwam.

Als laatste feit, dat alle lezers in Nederland diep zal treffen, moet worden genoemd dat Dr. Pruijs Sr., die zijn beste

krachten aan het Hospitaal vele jaren gaf, genoodzaakt is, gezien den toestand van zijn gezondheid, het werk binnenkort neer te leggen. Voor hem allereerst, maar ook voor heel het werk een zware slag. God geve hem nog vele jaren van rust. Dat hij ook dan met het Hospitaal zal blijven medeleven, staat vast voor ieder, die hem kent.

Wat het werk in Nederland betreft, dien-aangaande kan worden medegedeeld, dat nu ook de Classis Hilversum in het Bestuur vertegenwoordigd is. Mejuffrouw Oldeboom werd op de laatste Jaarvergadering gekozen en nam de benoeming aan.

Het Bestuur vergaderde op ongeregelde tijden, zoo vaak het voor den goeden gang van zaken noodig werd geoordeeld. Steeds weer staat op de vergaderingen als een der belangrijkste punten op het agendum de vraag, hoe in de provincie Noord-Holland de activiteit kan worden verhoogd en steeds meerderen voor het werk kunnen worden gewonnen. Er zijn nog altijd plaatsen, waar het medeleven ver beneden peil blijft en waar van de zijde van predikant en kerkeraad de noodige steun ontbreekt. Wanneer zal heel Gereformeerd Noord-Holland gaan beseffen, dat het Hospitaal een van de grootste gaven is, die de Heere ons op ons Zendingsterrein gaf en dat het daarom recht heeft op aller liefde en medeleven? Het Bestuur blijft dit als ideaal nastreven. Maar het beseft ook ten volle, dat het nog lang niet is, waar het wezen wil.

Helaas blijkt dat ook uit den achteruitgang van de inkomsten. Klagen wil het Bestuur niet, want het weet, dat allerwege de inkomsten dalen en dat onze Vereeniging maar weinig achteruitging, vergeleken bij andere. Maar nu Indië roept om steun, is het jammer te moeten zeggen, dat niet meer, maar minder kan worden gezonden. Aan contributies werd ontvangen f6092.84 (het vorige jaar f6155.10). Aan giften f560.13 (het vorige jaar f770.93). De onkosten bedroegen f49.38 (het vorige jaar f73.95). Gezien deze cijfers, kon aan den Kerkeraad worden afgedragen een bedrag van f6603.59, dat is bijna f250.— minder dan ten vorigen jare. Heeft dit ons allen niet wat te zeggen?

Van de lantaarnplaatjes werd zóó weinig gebruik gemaakt, dat een aparte vermelding daarvan achterwege kan blijven. Ook zijn er van de prentbriefkaarten nog heel wat over. Daar de onkosten van het drukken geheel gedekt zijn, is de verkoop der kaarten louter winst. En ook in deze tijden

is het mogelijk liefhebbers te vinden, als ze maar gezocht worden."

Tot zoover dit jaarverslag. Gelet op den nood der tijden stemt het tot dank, dat de opbrengst nog geen f250 minder was dan het vorige jaar.

Presidente der Vereeniging is Mevr. Anema—Gertsen, Florapark 11 Haarlem, Secretaresse Mej. N. P. de Gaaij Fortman, Marconistraat 13 den Haag en Penningmeesteres Mej. J. H. Schut, Amsteldijk 84 Amsterdam. W. B.

Ds. C. Mak en zijn gezin.

(bij de foto op blz. 228).

Naar zijn voornemen was, heeft Ds. C. Mak zich met zijn gezin den 13den October te Genua ingescheept op de „Johan van Oldenbarneveld" om terug te keeren naar Medan.

Toen hij in Maart '28 voor het eerst naar Indië ging hebben we in het Zendingsblad één en ander uit zijn leven medegedeeld. Herhaling daarvan is thans niet noodig.

De tijd van verlof is voor Ds. en Mevr. Mak—v. d. Molen niet zonder donkere schaduwen voorbijgegaan. De Heere heeft hun één van hunne kinderen ontnomen.

Zij nemen uit den tijd van hun eerste verlof veel droeve, maar ook schoone en gezegende herinnering mede. Met opgewektheid keeren zij terug naar hun uitgestrekt arbeidsveld. Ds. C. Mak heeft niet alleen in de Geref. Kerk van Medan het Woord te bedienen, maar ook den arbeid onder de verstrooide Gereformeerden van Sumatra's Oostkust te verzorgen. Het is een veel omvattend maar onder den zegen des Heeren ook zeer hoopvol werk, dat hem wacht.

Ook zal hij zich uit den aard der zaak moeten bemoeien met het zendingswerk, dat de Kerk te Medan heeft aanvaard onder de ± 300.000 Javanen, die op Sumatra wonen.

Ds. Mak zal zich allermint over gebrek aan werk hebben te beklagen. Moge de Heere hem en zijn gezin in welstand brengen op Sumatra en zijn arbeid daar ten rijken zegen stellen! W. B.

Zending Zeeland. Noord-Brabant en Limburg.

Magelang, 26 Aug. 1933.

Amice!

De nieuwe cursus is op onze scholen weer begonnen en al een poosje aan de

gang en ik kom er U eens wat van vertellen. Het aantal leerlingen, dat op onze scholen plaatsing zocht, was dit jaar niet zoo overstelpend groot als vorige jaren.

Velen kunnen het schoolgeld niet meer betalen en inplaats van hun kinderen naar de Holl. Jav. en Holl. Chin. scholen te zenden, waar ze minstens f2 à f3 per maand

geloopen hebben, kunnen ze op zoo'n tweejarige Vervolgschool verder leeren, en een diploma behalen, dat gelijk is aan een diploma van een vijfjarige Standaardschool. Op iedere 7 desascholen is er één Vervolgschool.

Welnu, zulke vervolgscholen hebben we ook een drietal en met die scholen hebben

Ds. C. Mak en zijn gezin.

moeten betalen, doen de Javanen en Chinezen hun kinderen op andere scholen, waar het schoolgeld slechts één of twee kwartjes bedraagt, zooals de gewone Jav. Standaardscholen, waar het onderwijs in het Javaansch en onze Maleisch-Chineesche scholen, waar het onderwijs grotendeels in het Maleisch gegeven wordt. Maar hoewel niet zoo overstelpend, toch was de aanvoer groot genoeg, om elke plaats die open was, te bezetten; alleen er behoeften er niet zoo velen afgewezen te worden.

De toevoer naar de Standaardschool was echter groot. Maar met sommige Vervolgscholen ging het dit jaar niet zoo makkelijk. Vervolgscholen vormen een vervolg op de Volksscholen of desascholen en bevinden zich daarom ook meestal in de desa, die als een middelpunt van enkele desa's kan beschouwd worden; n.l. in een desa, waar b.v. een assistent-wedana woont, dat is een bestuursambtenaar, die aan het hoofd staat van 12—16 dorpen. Wanneer de leerlingen hun driejarige desaschool af-

we wel eens moeite. In de eerste plaats moeten de leerlingen een heel eind loopen; de dorpen waaruit de leerlingen der Vervolgschool komen liggen vaak 4 en meer kilometers van zoo'n school verwijderd. Dan: de ouders vinden de driejarige opleiding aan een desaschool reeds voldoende; ze hebben lezen en schrijven geleerd en waarom zouden ze in het eenvoudige desaleven nog meer leeren. Voorts: voor het onderwijs op een vervolgschool moet betaald worden: wel weinig, 5 cent is voor de meesten wel voldoende, maar die vijfcenten vertegenwoordigen voor hen een heel bedrag. In de desa leeft een arme Javaner een dag van. Voor zijn gezin, dat uit vijf of meer personen bestaat, heeft hij niet meer als f 0.20 per dag nodig, en hij mag zich gelukkig achten, als hij zoo'n bedrag per dag kan verdienen. Dat in zulke toestanden een bedrag van f 0.05 veel is, begrijpt ge wel. De menschen moeten wel goed van de noodzakelijkheid van het onderwijs doordrongen zijn, of met zachte

drang genoodzaakt worden hun kinderen te zenden, anders doen ze het niet, tenminste niet naar de vergelegen Vervolgschool.

Zoo was één onzer scholen gedaald tot 23 leerlingen; wat de onderwijzer ook deed om meer leerlingen te krijgen, het lukte niet.

Waarom sturen de menschen hun kinderen niet, vroeg ik, en toen kreeg ik de volgende redenen te hooren: de kinderen hebben geen goede kleeding en zijn beschaamd zoo naar school te gaan; andere ouders houden hun kinderen thuis in huiselijke bezigheden of voor het hoeden van ganzen of van karbouwen; deze ouders zeggen: de school brengt ons te veel nadeel, we hebben onze kinderen te veel nodig. De kinderen bleken graag te gaan, maar de ouders lieten het niet toe. En op die manier ging de school al gauw achteruit.

Op deze school zijn nog twee onderwijzers werkzaam, die door het Gouvernement gesubsidieerd worden en tot voor kort ook noodig waren; wanneer het aantal leerlingen echter zoo laag bleef, zou de school gesloten moeten worden, zouden de beide onderwijzers moeten worden ontslagen, één van die twee is tevens goeroe-indjil, die in de middaguren en des Zondags nog heel wat werk doet; hij preekt en catechiseert en bezoekt menschen; als deze onderwijzer ook ontslagen moet worden, hoe dan met de gemeente?

Ik moest daarom een poging wagen, om die school in het leven te houden, om weer nieuwe leerlingen te krijgen. En om het aantal leerlingen te doen stijgen, moest ik bij de loerah's zijn. Deze zijn het, die er voor zorgen, dat de kinderen naar school gaan; zonder hun bemoeiingen zouden vele scholen aanstonds ongeveer leegloopen; maar alle loerah's zijn ook niet doordrongen van de noodzakelijkheid van de scholen en hebben weer de aansporing nodig, van het westersch opgeleide hoofd van het onderdistrict, d.i. de assistent-wedana.

In het bovenbedoelde onderdistrict nu deed zich het geval voor, dat de loerah's weinig deden voor onze Vervolgschool en ook weinig luisterden naar de aansporing van de assistent-wedana. Ik nam daarom gaarne de uitnoodiging aan om op den dag, dat alle loerah's bij den assistent-wedana komen, een ontmoeting met hen te hebben en eens over de school te praten. Op den afgesproken dag zat ik bij den Assistent-Wedana. De loerah's, die buiten zaten te wachten, kwamen op bevel van den Assistent-wedana binnen en bezetten de vier rijen stoelen, die achter elkaar voor hen

neergezet waren.

Eerst werden sommige dessa-aangelegenheden behandeld, daarna gaf de assistent-wedana een korte uiteenzetting van de reden, waarom ik graag eens met de loerah's wilde praten en hij gaf mij het woord.

Ik heb toen trachten uiteen te zetten het nut van de school. Ik geloof niet, dat alle loerah's het met dit deel van mijn rede eens waren, of indien ze het toestemden toch de moeilijkheid voelden om de inwoners van hun desa van dit nut te overtuigen. Ik vertelde ze daarom ook, dat als er geen verbetering kwam de beide onderwijzers ontslagen moesten worden.

Dat alsdan dit onderdistrict het eenigste zou zijn waar geen vervolgschool bestond; dat dit erg onprettig was voor den assistent-wedana, omdat men allicht zou vragen, hoe komt het toch, dat juist in het onderdistrict van dezen assistent-wedana geen vervolgschool kan bestaan. In andere plaatsen hebben zulke scholen allen meer dan het voorgeschreven aantal leerlingen. Ik vroeg:

Hoe komt het, dat hier zoo weinig leerlingen zijn? Antwoord: de menschen kunnen het niet betalen. Vraag: zijn de menschen hier dan armer dan in de naburige onderdistricten, waar zoo'n school wel bestaan kan? Antwoord: Neen, maar de kinderen moeten werken. Vraag: moeten de kinderen dan elders niet werken? Antwoord: Ja. Vraag: hoe komt het dan, zijn de kinderen of de ouders bang, omdat het een school van de Zending is? Antwoord: neen, de kinderen gaan graag naar de school, maar de ouders houden het tegen. Zoo bleven we nog een beetje doorpraten tot de loerah's hun medewerking toezegden, om kinderen naar de school te krijgen.

Aan het einde van die week was het leerlingenaantal met 10 gestegen; nog niet veel, maar we leven in de hoop, dat dit het begin is van een betere tijd voor onze vervolgschool.

Met hartel. gr.

Uwe

A. MERKELIJN.

Zending Zuid-Holland Noord.

De hospitaalgebouwen te Solo.

(bij de foto).

Het Zendingshospitaal te Solo is na het Petronella-hospitaal het grootste van alle Zendingsziekenhuizen op Midden-Java. Alleen het hospitaal te Klaten is thans wellicht nog ruim zoo groot.

Het ziekenhuis te Solo telt 275 bedden. Er zijn drie artsen aan verbonden en vier Europ. verpleegsters. De foto geeft ons een blik op een complex gebouwen, die tot dit hospitaal behooren.

W. B.

In het voorjaar van 1931 dreigde het gevaar dat de Kweekschool in verband met den crisis-nood haar zelfstandigheid zou verliezen.

Van regeeringswege werd het denkbeeld uitgesproken om den bovenbouw van de

De hospitaalgebouwen te Solo.

De Christelijk Hollandsch-Inlandsche Kweekschool te Solo en de Crisis.

Ook de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo lijdt zeer ernstig onder de crisismaatregelen die de Regeering noodgedwongen nemen moest.

In hun rapport aan de Generale Synode hebben de deputaten voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen daarvan het volgende gezegd:

Vooreerst is de subsidie beduidend verminderd. De verlaging der subsidie voor de salarissen wordt door het personeel zelf gedragen. De verdere verlagingen der subsidie konden tot nu toe door het invoeren van bezuinigingen en vooral vanwege de daling van den prijs der levensmiddelen, door de schoolkas zelf worden gedragen, zonder dat de generale kas beduidende hulp behoefde te bieden. Het staat echter wel te vreezen, dat ook de Kweekschool ten gevolge van de vaak snel elkander opvolgende bezuinigingsmaatregelen der Regeering weldra in ernstige finantiele moeilijkheden zal komen.

Kweekschool te Solo en van de Kweekschool te Malang samen te voegen. Na samenspreking met elkander hebben de directies van beide kweekscholen een gelijkluidend schrijven gericht aan de Regeering, waarin zij hunne bezwaren tegen een eventueele samenvoeging van beide inrichtingen hebben medegedeeld, doch zich niet volstrekt afwijzend hebben uitgesproken.

Gelukkig heeft de Regeering later het denkbeeld der samenvoeging van beide kweekscholen voorloopig losgelaten.

Eén der door de Regeering genomen crisismaatregelen is in zekeren zin aan de Kweekschool ten goede gekomen. Voorheen bestond het personeel aan de christelijk Hollandsch-Javaansche scholen en ook de christelijk Hollandsch-Chineesche scholen hoofdzakelijk uit Hollandsche onderwijzers. Vandaar dat er eenige jaren geleden zoo veel vraag was naar Hollandsche onderwijzers voor Indië. In verband met de noodzakelijke bezuiniging heeft de Regeering echter thans bepaald, dat in het vervolg aan deze scholen in den regel slechts één

Hollandsche onderwijzer mag werken en de andere plaatsen met Inlandsche onderwijzers moeten worden bezet. Het gevolg hiervan is, dat de Hollandsche onderwijzers voor een groot deel moeten afvloeien en de openkomende plaatsen zooveel mogelijk met Inlandsche leerkrachten bezet moeten worden, wat uit den aard der zaak veel goedkooper is. De eerste jaren zal er dus wel behoefte komen aan Inlandsche leerkrachten, die zijn opgeleid aan een Hollandsch-Inlandsche kweekschool.

Vandaar dan ook, dat de Regeering de vorming van parallelklassen heeft toegestaan.

Tegenover deze gelegenheid tot uitbreiding heeft de Regeering echter anderzijds de bijzondere kweekschool gedrongen tot een geweldige inkrimping.

Gelijk men weet bestond de Kweekschool uit twee deelen: de onderbouw, die drie leerjaren omvat en wat de leervakken betreft ongeveer gelijk is aan een m.u.l.o. school, en de bovenbouw, die eveneens drie leerjaren telt en de meer speciale opleiding voor onderwijzer geeft.

Nu heeft echter de regeering als maatregel van bezuiniging bepaald, dat de onderbouw der Kweekschool moet vervallen. De m.u.l.o. scholen moeten nu in het vervolg de leerlingen leveren voor de bovenbouw der Kweekschool. Eén der ernstigste bezwaren hiertegen is, dat de leerlingen der Kweekschool in het vervolg nu slechts drie jaar de vorming van het christelijk internaat zullen genieten, inplaats van zes jaar, zooals tot nu toe het geval was. Te vergeefs zijn de bezwaren tegen het verlies van den onderbouw bij de Regeering voorgebracht. Met 1 Juli 1932 mocht de de Kweekschool nog voor het laatst leerlingen voor de eerste klas van den onderbouw aannemen. Maar daarna niet meer. In overleg met de algemeene vergadering heeft de directeur getracht uit deze moeilijkheid zoo goed mogelijk een uitweg te vinden.

Het vervallen van den onderbouw is voor de Kweekschool metterdaad een hoogst ernstig verlies en zal stellig ook tot schade zijn van de christelijk Hollandsch-Inlandsche scholen. Immers is het vrijwel ondoenlijk om gedurende de drie jaren van den bovenbouw de leerlingen niet alleen de noodige examen kennis bij te brengen, maar hen ook te vormen tot degelijke, beslist christelijke onderwijzers, die berekend zullen zijn voor hun taak.

W. B.

De Algemeene Ned. Zendingsconferentie.

D.V. zal dit jaar de Alg. Ned. Zendingsconferentie gehouden worden van Maandag 23 tot Woensdag 25 October in het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Het thema zal zijn: De wordende zelfstandige Kerken in Ned. Oost- en West-Indië; een zeer belangrijk onderwerp.

Het veel belovend program luidt aldus:

Maandag 23 October, des avonds 8 uur: Ontvangst van de Conferentie door het Damescomité. Opening door den Voorzitter, Prof. Dr. P. Scholten, Spreker: Ds D. Crommelin, zendingsdirector: „De groei der inheemsche Kerken en der inheemsche persoonlijkheden.”

Dinsdag 24 October, des voormiddags 10 uur: 10.00—10.15: Schriftlezing en gebed (onderwijl zijn de deuren gesloten). „Overzicht van de Zending”, Ds. Joh. Rauws, zendingsdirector. (Het overzicht wordt vooraf in druk aan de leden toegezonden). „De groeiende Kerk in Midden-Celebes”, Dr. Alb. C. Kruyt.

des namiddags 2 uur: „De groeiende Kerk op Nieuw Guinee”, Zendeling F. J. F. van Hasselt. „De Creolen-kerk in Suriname”, Directeur H. G. Steinberg.

des avonds 8 uur: **Zendingsavond**. Toespraken van enkele zendelingen, afgewisseld door muziek en zang.

Woensdag 25 October, des voorm. 10 uur: 10.00—10.15: Schriftlezing en gebed (onderwijl zijn de deuren gesloten). „De Kerk van Midden-Java” Dr. J. H. Bavinck. „De Kerk van Oost-Java”, Zendeling C. W. Nortier.

des namiddags 2.30 uur: „De Toba-Bataksche Kerk”, Dr. Joh. Warneck.

Sluiting.

Toegang tot de vergaderingen hebben alle leden op vertoon van lidmaatschapskaart-1933.

Aan den ingang kan men zich voor het lidmaatschap aanmelden.

De contributie bedraagt f 1.50 per jaar.

Voor hen, die in de gelegenheid zijn slechts één enkele ochtend- of middagsamenkomst bij te wonen, wordt een toegangsbewijs beschikbaar gesteld voor den prijs van 50 cent.

De Zendingscommissie met haar collectanten te Nieuwe Pekela.

(bij de foto.)

De Geref. Kerk te Nieuwe Pekela heeft een actieve Commissie, die werkzaam is voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen en voor de Zending onder de joden.

Een flink getal meisjes is haar behulpzaam bij de inzameling van gelden.

Zij zond ons een foto met verzoek om opname in het Zendingsblad.

W. B.

Ds. Th. Kuipers.

Ds. Th. Kuipers, predikant bij de Holl. Geref. Kerk te Djokja, zal D.V. in November weer terugkeeren naar zijn standplaats. Hij is voornemens 24 Nov. a.s. van Genua met de „Marnix” te vertrekken.

Zendingcommissie te Nieuw Pekela.

Korte Berichten.

Dr. F. L. Bakker.

Van Java kwam de droeve tijding, dat Dr. F. L. Bakker, docent der Opleidingsschool te Djokja, terwijl hij met zijn gezin zijn vacantie doorbracht te Pengalengan, onverwachts ernstig krank is geworden. Volgens het laatste bericht was echter zijn toestand niet ongunstig. Maar hij zal enkele weken volstrekt rust moeten houden. Moge de Heere hem sparen voor zijn gezin en voor de school en geve Hij hem spoedig herstel!

Mej. H. Nieboer.

Mej. H. Nieboer, die weleer geruimen tijd als verpleegster de Zending te Poerworedjo heeft gediend, heeft zich thans weer beschikbaar gesteld en is door de Kerk te Utrecht opnieuw tot verpleegster in den dienst der Zending benoemd.

J. D. Wolterbeek.

De heer J. D. Wolterbeek, die door de Generale Synode is benoemd tot buitengewoon leeraar aan de Opleidingsschool te Djokja, denkt eveneens den 24sten Nov. a.s. te Genua aan boord te gaan van de „Marnix” tot vertrek naar Djokja, waar hij begin 1934 in functie hoopt te treden.

H. C. Beekman.

De heer H. C. Beekman, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, is met verlof in Nederland aangekomen. Zijn adres is Regentesselaan 72, 's-Gravenhage.

J. in 't Veld.

Naar we vernemen, zal de heer J. in 't Veld, één der oudste leeraren van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, zijn gewaardeerden arbeid neerleggen. Mede met het oog op zijn wankele gezondheid heeft hij ontslag gevraagd, wat hem op de meest eervolle wijze zal worden verleend.

Polikliniek op Klitren.

Den 15en Augustus l.l. heeft Dr. K. P. Groot, de directeur van het Petronella-Hospitaal op Klitren, Djokja, in een nieuw gebouw een polikliniek geopend.

Het geheel is een vriendelijk gebouw geworden, dat met meubileering en instrumenten nog geen f 3500.— heeft gekost.

Een vriendelijk verzoek.

Een Goeroe Indjil, in dienst der Zending op Java, die Hollandsch kan lezen, zou zoo gaarne de Bijbelverklaring van Matthew Henri willen bezitten, maar kan deze niet koopen.

Is er soms onder onze lezers iemand die hem dit boekwerk wil afstaan? De redactie van het Zendingsblad wil zich gaarne met de verzending belasten.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

- a. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.
Bijpassende hangslotjes f 0.20 per stuk.
- c. Spaarbusje met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f 0.90 per 100 stuks.

(Toezending van de busjes sub d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt.)

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het Informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Bureau voor advies.

Het adres van het Bureau van het Christ. Comité voor Indië tot het geven van advies betreffende geschikte huisvesting hier te lande voor mensen, die uit Indië komen, is J. de Wit, Park Vronenstein 20, Voorburg.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

Algemeene Geologie, door A. de Graaf, bij Kok te Kampen, f 3.10, geb. f 3.75.

De reeks monografieën: Christendom en natuurwetenschap is weer verrijkt met een nieuw boek. De wetenschappelijke waarde kunnen we natuurlijk niet beoordeelen, maar de geleerde schrijver, die op christelijk standpunt staat, heeft de interessante stof zoo behandeld, dat men haar gemakkelijk kan volgen. Een mooi boek, waarvoor we den auteur dankbaar zijn. Het is rijk geïllustreerd.

De Reformatie van 34, door Dr. B. Wielenga, bij Kok te Kampen. f 0.90, geb. f 1.40.

In keurigen stijl, zooals we het van dezen schrijver gewoon zijn, biedt dit schoone boek van 141 bladzijden ons in beknopten vorm de geschiedenis der Afscheiding van '34, niet in een dorre opsomming van feiten en data, maar in een warme teekening, die boeit van het begin tot het eind.

Aardrijkskundige platenatlas door Dr. A. van Deursen bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, geb. f 3.25, 2e druk.

Een prachtige atlas. Voor het doel zeer geschikt. Tal van platen zijn geheel nieuw. De foto's zijn met veel zorg gekozen. En de uitvoering is uitstekend. Ook uit zendingsoogpunt niet zonder beteekenis.

Markus de Neef van Barnabas, door Dr. A. van Veldhuizen, bij Kok te Kampen, f 2.25, geb. f 3.00.

Prof. van Veldhuizen weet te teekenen en te vertellen zooals slechts weinigen. Eerst laat hij ons Markus zien als persoon. Daarna treedt hij in een beschouwing van het Evangelie, dat naar Marcus is genoemd.

Een kostelijk boek, dat verdient gelezen te worden. Ook de zendingsgedachte komt helder uit.

Zending onder de Makassaren, door Ds. H. v. d. Brink.

Een lezing, gehouden door Ds. v. d. Brink voor zijn vertrek naar Makassar en als brochure uitgegeven. Zij geeft een blik op het werk, dat weleer te Makassar door Zending Maan verricht is en dat afliep met opheffing van dien zendingspost. Ook teekent zij ons den tegenwoordigen toestand te Makassar.

Een zeer zeer belangwekkende zendingsgeschrift.

Gezinsleven in zijn waarde voor de opvoeding, door G. Meima, bij Kok te Kampen. f 1.60, geb. f 2.25.

De bekwame schrijver teekent in dit boek de hooge waarde van het gezinsleven voor de opvoeding. En hij doet het voortreffelijk.

Kome dit boek in vele gezinnen en worde het gelezen! Het is het ten volle waard.

Het Recht van Nieuw-Testamenteische Kerkleiders. Een consciëntiekreet! door Ds. A. H. Diermanse, bij P. den Boer, Utrecht, f 0.50.

Ook na de door de Synode genomen beslissing nog wel waard om gelezen te worden.

Drie en dertigste Jaarverslag der Vereeniging tot opvoeding van idioten en achterlijke kinderen.

Dit verslag geeft ons een helder overzicht van het veelomvattende en gezegende werk dezer vereeniging.

Van Dr. J. G. Scheurer, den pionier der Medische zending op Java, verschijnt binnenkort bij den uitgever J. N. Voorhoeve te Den Haag een levensbeschrijving van de hand van J. H. Kuyper, ingeleid door Exc. A. W. F. Idenburg.

In de serie „Fakkeldragers" (levensbeschrijvingen van bekende persoonlijkheden, fakkeldragers op het gebied van in- en uitwendige zending) zal voorts verschijnen een biografie van **Joseph Zalman**, zendeling onder de Joden, door A. R. Zalman—Marda.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Collecte Geref. Kerk te Antwerpen f7.98. Uit het Javaantje van de Christ. Sch. te Krabbendam f3.70. Van Mevr. N. N. voor de Keucheniussschool f24. Door Ds. de Vries, Mijdsrecht 10 % der ontvangsten in de Cl. Breukelen 1e halfjaar f155. Van Mevr. G. Bos te Haarlem f5. Door J. Vreeke van de leerl. Chr. Sch. Goes f10. Door G. S. Broeksma van de Zondagsschool te Broek bij Dokkum f4.50. Legaat van wijlen Jkvr. H. D. de Jonge te Zeist f500.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 20 Sept. '33.

Giro No. 32806.

Voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Deventer f67.75.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 20 Sept. '33.

Ontvangen uit de busjes van Anton Laan en Adolf Funcke f1.61½; Geert en Piet Drexhage f15.21½; Rebekka en Diepkelina de Ruiter f2.75½; Hans en Nelly Burggraaff f5.06; Jan Drexhage f2.56½; Co Harreveld f1.20½; Lutz en Sip Korfmaker f5.11½; Hanny, Gerard en Lucas Reeskamp f15.83½; Adrie en Map. de Lugt en Willy v. Roemburg f6.80 en 100 h. centen = f0.50; Dina, Gé en Gerda Weegers f12.40; Jan Vlaanderen f4.80; Ida Schmid f6.28; Albert en Jan Bykerk f5.90; Grietje Bloemendaal f3.66; Dina en Nelly Doedens f3.89½; Lena en Willy Schaftenaar f16.32½; Collecte f0.38. Totaal f110.31.

Namens de Kinder Zendings-Vereeniging
Mej. M. van NORREN.

Bussum, Sept. '33. Gooiberg 36.

Suriname.

De slag gevallen!

Steeds dreigender is het tekort geworden, steeds hooger de nood. Tot eindelijk, verleden week, het Herrnhutter Zendingsbestuur uit Zeist een schrijven tot den Raad van Bijstand moest richten, dat aldus aanving: „Het is met een bewogen hart, dat we U de volgende voorstellen moeten voorleggen”. En dan komen de plannen die kort gezegd hierop neerkomen: **ontslag of niet-uitzending van 10 of 11 zendingsarbeiders** en nog vele andere bezuinigingen.

J.l. Vrijdag moest de R. v. B. over deze plannen advies geven. Ik herinner mij niet ooit zulk een ontroerende vergadering bijgewoond te hebben. Er stonden nog drie punten op de agenda, toen de Voorzitter sprak: „Ik geloof dat wij allen teveel onder den indruk zijn om nog verder te vergaderen, en ik denk dat wij veel meer behoefte hebben om eens met broeder Steinberg (den leider der Herrnhutterzending) in gebed te gaan.” Het was een onvergetelijk oogenblik toen deze Herrnhutter van het oude type, in een roerend smeekgebed in zijn moedertaal alle nooden, alle tegenslagen en teleurstellingen van den laatsten tijd voor God neerlegde en Hem om kracht en bijstand smeekte in deze droeve en donkere omstandigheden.

Het zijn wel heel sombere dingen, die wij onder Uw aandacht moeten brengen; het water is nu wel tot over de lippen gekomen. Zou het nu niet eens tijd worden dat Geref. Nederland ontwaakt en zegt: Daar moet geholpen worden! Zijn er geen Kerkeraden meer, die voor dit doel eens een collecte willen houden? Zijn er geen Jeugdvereenigingen, naaikransen, vrouwen-vereenigingen, die meenen dat 't nu ver genoeg gekomen is en verdere afbraak moet voorkomen worden? Zelfs voor hen, die

persoonlijk onmogelijk iets missen kunnen is met kwartaalkwartjesactie, boek-, kaart- of zegelverkoop nog zulk mooi werk te doen. Welnu, **helpt dan spoedig**, voor heel het heerlijke zendingswerk der Herrnhutters in Suriname afbrokkelt.

Sinds vorige verantw. ontvangen: Van E. M. de N. te 's Gr. f2.50; Mej. H. H. te Z. f0.80; via J. A. C. te H. f1; J. C. v. S. te 's Gr. f1; J. E. te S.-D. f5; P. P. te B. f5; Wed. D. N. en zuster te L. f1.40; S. R. B. te H. f2.50; Mej. G. B. capsules en postz.; J. J. te V. f10; J. d. G. te S. f2.50; Mevr. V. te O. f2.50; J. R. te A. f1; Mej. L. A. S. te Z. f5.50; Via J. Bolwijn te Solo f65; A. van 't H. te V. f1; J. A. te H. f2.50; Mej. A. R. te A. f5; A. C. te M. f2.50; D. D. te V. f1; Pers. Chr. Sch. te 's Gr. f6; Mej. P. R. te G. f6; Mej. B. B. te St. P. f22.50; R. K. te W. f9; H. J. B. te H. f1; Ds. F. d. V. te M. f5; J. H. v. L. te K. f5; leerl. Chr. Ulo te W. f30; via Ds. L. W. W. te A. f1; A. v. d. B. te W. f2.50. Voorts van Dameskrans te E. via Mevr. P. 40 jongenspakjes en 28 jurkjes voor kinderhuis Saron van J. E. H. v. d. B. te A. f2.50 en via Ds. J. B. v. S. te S. (van broeder) f50. Allen hartelijk dank.

J. VAN KEULEN.

Vredelaan 10.

Laren (N.-H.) Postrek. 95494.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

11e verantwoording van 22 Aug.—22 Sept.

Met hartelijken dank ontvingen wij de volgende giften: J. M. te O. f1, Ger. Kerk te O. f1, Ger. Kerk te O.B. f2.50, Ds. J. de K. te S. f5, J. v. B. te A. (jaarl.) f1, Ds. F. G. te K. f2.50, J. S. te R. f2.50, Ds. W. M. le C. te B. f1, Ds. J. P. U. te B. f2.50, Ger. Kerk te A. f1.50, Ds. P. K. K. te V. f1, Ds. J. v. d. M. te S. f2.50, Ger. Kerk te S. f2.50, te zamen f26.50; totaal met de vorige verantwoording f3716.75.

Het is wel zeer droevig dit verloop. In deze maand slechts f26.50 van 13 gevers, waarvan 7 Geref. predikanten. Wij mochten weder f1000 naar Sumatra zenden. Dit is nu de 2e geldzending, met de 1e tezamen is er nu f3200 verzonden in 11 maanden tijd, terwijl er zeker van ons f1000 per maand wordt verwacht.

Wanneer zal nu de volgende kunnen geschieden?

De nood in de Bataklanden wordt steeds grooter. Aan de eene zijde steeds meer vraag onder de bevolking naar de Evangelieprediking, waaraan niet kan worden voldaan. Aan de andere zijde het dreigende

gevaar het werk belangrijk te moeten inkrampen.

Moge deze geestelijke spanning op het zendingsterrein ons tot meerdere krachtsinspanning brengen.

Het najaar staat voor de deur met zijn vele mogelijkheden. Gaarne stelt het steuncomité zich weder beschikbaar tot het houden van lezingen met of zonder lichtbeelden. Wie wil een dergelijke avond organiseren, wij wachten af en zien ook een stroom van giften tegemoet.

Namens het uitvoerend comité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgiro 6104.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

9e verantwoording van 25 Aug.—25 September 1933.

Provincie Groningen:

Ds. D. Veenhuizen, Valthermond, Meisjesvereen. *f* 12.75; id. kl. Meisjesvereen. *f* 7.95, id. busjes: M. Kloppenburg en A. Menus *f* 4.35, Zw. de Vrieze *f* 3.82, Annie Koops *f* 5.49, id. halve ct. H. en J. de Vrieze *f* 0.58; Ds. J. Dijk, Sellingen, Tr. B. en Annie M. verzameld op zilveren bruiloft *f* 3.36; D. A. Koebrugge, Onstwedde busje R. v. d. Heide *f* 13.02; id. busjes A. Drenth *f* 12; Geref. Kerk, Ter Apel, busjes langs de huizen *f* 39.53, id. coll. gift *f* 2.50; M. v. d. Veen, Houwerzijl *f* 20; P. W. Omta, coll.gift Oldekerk *f* 2.50; H. Wegener, Wildervank, coll.gift *f* 11; J. Wildvank, Delfzijl, busjes *f* 80; H. Huizinga, Kommerzijl, v. d. zend.comm. *f* 20; M. Antoons, Hoogkerk, busjes: *f* 50, id. bruiloftbusjes: J. de Boer *f* 7.45, G. Veenhuizen *f* 0.95, J. Euwema *f* 5.03½, B. Boersma *f* 4.92½, D. Postema *f* 5.53; H. Heeres, Overschild, zend.comm. *f* 22; H. Boskma, Uithmeeden, nagift *f* 2; Mej. M. Olijve, Nieuw Weerdinge, Zend.bladen *f* 100, id. coll.gift *f* 10, id. coll.gift *f* 1; Geref. Kerk, Mussel *f* 1.66; K. ter Laan, Schildwolde, Nikk. Chr. Sch. *f* 10; J. Wildvank, Delfzijl *f* 308.50; Ds. N. Postma, Veendam, giften *f* 7.59, id. nagek. Pinkstercoll. *f* 50; Mej. R. L. Haan, Groningen, Kinderzend.ver. *f* 285; Geref. Kerk, Loppersum *f* 50; J. K. Groen, Groningen, 400 halve ct. *f* 2; D. v. d. Kooi, 5e kl. Mulo, Groningen *f* 6.80; W. Brons, Nikk. Chr. School, Ten Boer *f* 12.20; A. Boot, Groningen, v. specificatie *f* 5.16; Per br. Afman, Gron. van N. N. *f* 10.

Provincie Drenthe:

Alb. Santinge, Nieuweroord, Catech.bus *f* 29.83, id. Zend.comm. *f* 30.17; L. Wietsma, Gees, H. d. Geref. Sch. *f* 16; Geref. Kerk, Hogeveen, coll. *f* 86.58; Ds. D. Drenth, Zend.comm. Haulerwijk *f* 100, id. busjes Smilde *f* 82.25; W. v. d. Heide, v.

d. Geref. Kerk, Schoonoord *f* 11.05; A. Eiling, Gees, coll.gift *f* 2.50; Geref. Kerk, Sleen, coll. *f* 12.33; G. Booy, Erica, busjes Janni en Jenni *f* 13.17; M. Helsloot, Koeke, Geref. Meisjesvereen. *f* 8.60.

Provincie Overijsel:

H. Munneke, Rijssen, *f* 40; D. de Vries, Steenwijk, busjes *f* 55.82; Geref. Kerk, Ambt Vollenhove B.busjes *f* 38.27; J. Olthoff, Hardenberg, ingekomen gift *f* 0.50, id. Catech.bus *f* 47.22; S. Malda, Lutten, tweemaandel. bijd. Juli-Aug. *f* 50, id. coll. giften *f* 0.65; B. A. v. Marle, Nieuwleusen, van de vlijtige coll. Zendingsvereen. te Den Hulst *f* 100; Ds. R. W. Huizing, voor de kerk van Hasselt *f* 75; J. Post, Nieuwlande, busjes *f* 15.60; J. Kassies, Vroomshoop, busjes, *f* 95; D. de Vries, Steenwijk, busjes Geref. School *f* 21.55; Zendingsvereen. De Krim, *f* 36, id. 1/3 deel coll. gift *f* 33.34; Ds. J. H. Broek Roelofs, schoolbusjes Ommen *f* 5.12.

Oost-Friesland en Bentheim:

Ds. J. E. Goudappel, Emlichheim, coll. gift *f* 5.85.

Pinkstercoll. Overijsel:

Nieuwleusen *f* 16.31.

Pinkstercoll. Drenthe:

Nieuw Dordrecht *f* 38.60.

Extra coll. Groningen:

Gerkeskl. Stroobos *f* 37.39; Nieuw Weerdinge *f* 33.25; Pekelderweg *f* 18.77.

Extra coll. Drenthe:

Nieuwlande *f* 21; Nieuw Amsterdam *f* 120.94.

Extra coll. Overijsel:

Olst *f* 5.80; Haaksbergen *f* 12.48; Nijverdal *f* 118.

Soembaweken Overijsel:

Genemuiden *f* 45; Ommen *f* 217.45.

Totaal 9e verantwoording *f* 2893.95.

1ste tot en met 8ste verantwoording *f* 54352.01½.

Totaal tot op heden *f* 57245.96½.

Met hartelijken dank voor de toezending, ben ik zoo vrij de nooden der Soemba-Zending zeer nadrukkelijk onzen Zendingsvrienden op het hart te binden; met name het onderwijs op het eiland Soemba, zonder welk onderwijs onder een primitief volk als het Soembaneesche bijna geen Zendingdrijven mogelijk is, komt zoodanig in de knel, dat voortdurend door onze broeders, die op het Zendingsterrein arbeiden, dringend om hulp uit het vaderland geroepen wordt. Dat hun roepstem weerklink moge vinden in Uw aller hart! Met hartelijke aanbeveling.

JURRIËN VELDKAMP,

Postrekening 138000.

Quaestor.

Gron. 25 Sept. 1933.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.
Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

I N H O U D:

De toebrengring der Heidenen. — Van Zendingsaangelegenheden: Dr. F. L. Bakker; J. D. Wolterbeek; De Opleidingsschool op Soemba; De arbeid onder de Hollandsch spreken in Ned.-Indië; De Sadrach-Christenen op ons Zendingsterrein. — Zending Utrecht en Gelderland: Mej. H. Nieboer; Chr. huishoudschool te Poerworedjo. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Brief van Ds. Merkelijn. — Zending Zuid-Holland ten Noorden: Een oorzaak van blijdschap. — Zending Groningen c.a.: Zendingszegen op Soemba: Een bemoedigende gift. — Zending Zuid-Holland Zuid: 21 Mei in Tjilatjap; De Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo; De collectanten voor de Zending te Nieuwleuzen. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

De toebrengring der heidenen.

Opdat de overblijvende menschen den Heere zoeken, en alle de heidenen, over welke mijn naam aangerepen is, spreekt de Heere, die dit alles doet.
Hand. 15 17.

Op het apostel-convent te Jeruzalem heeft Petrus gesproken van zijn werk onder de heidenen. Uit zijn mond zouden zij het Woord des Evangelies hooren en gelooven. En God heeft ook hun den Heiligen Geest gegeven, en heeft geen onderscheid gemaakt tusschen heidenen en Joden. Op gelijke wijze zullen ze zalig worden.

Daarna staat Jacobus op. Hij toont aan, dat de woorden der profeten in overeenstemming zijn met wat Petrus verhaald heeft. Ten bewijze daarvan beroept hij zich op Amos 9 : 11 en 12. Daar zegt de Heere, dat Hij de vervallen hut van David weer zal oprichten, opdat zij (d.i. Davids huis en geslacht) erfelijk bezitten het overblijfsel van Edom en al de heidenen, over welke de naam des Heeren is uitgeroepen.

Jacobus laat ons zien wat er in dat woord ligt besloten. Davids naam was uitgeroepen over Edom en andere omliggende volken, in Amos 1 en 2 genoemd. Dat wil zeggen: zij waren aan David onderworpen geweest. Die landen waren wingewesten geworden van het koninkrijk van David. In David was ook des Heeren naam over hen genoemd, omdat David 's Heeren knecht en gezalfde was. En nu zal eens 's Heeren naam worden uitgeroepen over het overblijfsel van Edom. Zoo voorspelt Amos.

Jacobus zegt ons nu hoever dat wel strekt. Hij spreekt niet van de overblijvende Edomieten, maar van de overblijvende menschen. Dus niet van het overblijfsel van Edom, maar van het overblijfsel van Adam. Dat is dus een sterke uitbreiding.

Ook wijst hij een innerlijke verdieping aan. Bij Amos heet het, dat de heidenen een erfelijk bezit zullen zijn van Davids koningsgeslacht. Dat doet denken aan iets uitwendigs, aan een opgelegd juk van buiten af door vreemde overheersching. Maar Jacobus zegt van de heidenen, dat zij den Heere zullen zoeken. Dat zegt veel meer. Dat wijst op het innerlijke. Als de Zone Davids komt, als de Christus heerschappij gaat voeren, dan worden de heidenen in het hart gegrepen. Dan zoeken zij den Heere met liefde, met heel hun hart.

Zoo spreekt Amos van de Messiaansche toekomst. En Jacobus doet ons den diepen zin er van verstaan.

Zoo spreekt de Heere, die alles doet.

Hij kondigt oordeelen aan, vooral ook door Amos. In diens profetieën hooren we den leeuw brullen, en wie zou niet vreezen?

Hij voert ook de gerichten uit. Hij zegt: Ik geef bevel en Ik zal het huis Israëls onder al de heidenen schudden, gelijk als zaad geschud wordt met een zeef. Hij houdt Zelf de zeef in de hand! Dat is troost.

Hij belooft ook wederoprichting van de vervallen hut van David. En Hij vervult ook deze belofte. Wat was Davids huis vervallen in de volheid des tijds. 't Was als een hut, die dreigde in te storten. Was niet Jozef, hoewel uit Davids geslacht, een onaanzienlijke timmerman? En Maria, ook van koninklijke bloede, was zij niet een eenvoudige maagd? Maar toen deed de Heere, (die alles doet!) een rijsje voortkomen uit den afgehouden tronk van Isaï.

Ook is het de Heere, die de heidenen toebrengt. Hij heeft het beloofd, en Hij volbrengt het ook. De overblijvende menschen zullen den Heere zoeken, en alle de heidenen, over welke zijn naam is uitgeroepen.

De Heere doet het. Hij zal het doen. Hij is reeds bezig het te doen. Hij zal het ook voleindigen.

Maar Hij doet het middellijk. Hij gebruikt daartoe menschen in Zijn dienst. Hij roept en schenkt predikers van het Evangelie. Hij zendt ze uit naar de volkeren, tot de einden der aarde toe. Hij leidt ze ook naar Java en naar Soemba. En dat mede door ons werk, door den arbeid der Kerk, door het gebed der gemeente, door de gaven en belangstelling en medewerking der geloovigen, door de liefde en het geloof en de gehoorzaamheid van Zijn volk.

Over ons is de naam des Heeren uitgeroepen. Bij onzen doop. In de gebeden. In opvoeding en onderwijs. In prediking en gezang.

Wij moeten dien naam, Gods Woord, Zijn Evangelie weer uitdragen naar anderen, in Zending en Evangelisatie. En dat is ons geen last. 't Is immers de lust der kinderen Gods. Al kost het, nu vooral, een offer. En we weten ook, dat het niet ijdel zal zijn. Want het is des Heeren werk. Hij geeft de toebrenging der heidenen. 't Is de Heere, die dit alles doet.

N.

R. H.

Van Zendingaangelegenheden.

Dr. F. L. Bakker.

Onder de „Korte Berichten” in het No. van October hebben we reeds medegedeeld, dat Dr. F. L. Bakker, docent der Opleidingsschool te Djokja, door een ernstige krankheid is aangetast. Het ging met zijn gezondheid naar het scheen heel goed, sinds hij, na zich hier in Holland tijdens zijn verlof onder speciale behandeling gesteld te hebben, weer op Java was teruggekeerd. Hij deed met opgewektheid zijn veelomvattend werk en gevoelde zich wel.

Zijn vacantie bracht hij dit jaar met zijn gezin door te Pangalengan in de buurt van Bandoeng.

Geheel onderwachts kreeg hij daar een vrij hevige maagbloeding, zoodat eerst het ergste gevreesd werd. Gelukkig bracht op dezelfde plaats ook zijn broer Dr. D. Bakker, de directeur van het Zendingshospitaal te Klaten, zijn vacantie door, zoodat medische hulp oogenblikkelijk aanwezig was.

Volgens de later ingekomen berichten neemt de ziekte door Gods goedheid een gunstig verloop. De bloeding heeft zich niet herhaald, de spijsopname is voldoende en de krachten keeren allengs terug.

Het spreekt echter van zelf, dat het, ook al geeft de Heere hem een voorspoedig herstel, toch geruimen tijd zal duren eer hij zijn schoolarbeid zal mogen her-

vatten. Voorloopig kan er zelfs van ver-
voer naar Djokja geen sprake wezen.

Moge de Heere hem sparen voor zijn gezin en zijn familie en voor de Opleidingsschool.

Het is voor Dr. Bakker wel een groote teleurstelling, dat hij, waar hij meende van zijn vroegere ongesteldheid vrijwel geneel genezen te zijn, nu door deze krankheid getroffen is. De Heere geeft hem echter genade om te kunnen berusten in Zijn bestel.

Ook voor de Opleidingsschool is het een zware teleurstelling. Juist was met Juli naast den Javaanschen cursus ook een Hollandsche cursus geopend.

Gedurende enkele maanden staat nu de andere docent Dr. A. Pos vrijwel alleen voor het werk der tweevoudige opleiding. Natuurlijk is dit werk voor één man veel te zwaar. Wel geeft de directeur der Keucheniussschool, de heer J. A. Wiggers, ook eenige lessen aan de Opleidingsschool, maar die heeft ook zijn eigen school te verzorgen. Bovendien kunnen de lessen, die Dr. Bakker gaf, niet zoo maar door een ander worden waargenomen. Ook voor het werk der opleiding is het derhalve zeer te hopen, dat Dr. Bakker spoedig herstelle en over enkele weken zijn zoo gewichtigen arbeid moge kunnen hervatten.

J. D. Wolterbeek.

In haar zitting van Dinsdagmorgen 29 Augustus l.l. heeft de Generale Synode te Middelburg den heer J. D. Wolterbeek benoemd tot Buitengewoon leeraar aan de Opleidingsschool te Djokja. Door de Algemeene Vergadering op Midden Java was de aandacht gevestigd op den heer Wolterbeek en de wenschelijkheid uitgesproken, dat hij werd verbonden aan de Opleidingsschool. Op advies van de Zendingdeputaten, die zeer tot hun genoegen met hem hadden kennis gemaakt, heeft de Generale Synode met eenparige stemmen besloten, hem te benoemen. In de middagvergadering van 24 Augustus, waar de heer Wolterbeek tegenwoordig was, heeft de Voorzitter der Synode deze benoeming hem medegedeeld en in warme bewoording hem de waardeering der Synode betuigt, dat hij bereid was geheel belangloos de zending onzer Kerken te willen dienen, en hem toegewenscht, dat de Heere hem in het werk der zending voor velen ten zegen mocht stellen.

De heer Wolterbeek was gaarne bereid deze benoeming te aanvaarden.

Jan David Wolterbeek is den 25 Juni 1890 te Den Helder geboren. Zijn vader was zeeofficier en heeft een aanmerkelijk deel van zijn leven in Indië doorgebracht. In zijn jeugdjaren woonde de jonge Wolterbeek meestal te Haarlem, waar hij de Openbare school en daarna de Gemeentelijke H. B. School bezocht. Hij ging in dien tijd geregeld met zijn Moeder naar de z.g. Kinderkerk, die in de Bakenesserkerk werd gehouden.

In 1905, dus op 15-jarigen leeftijd, werd hij benoemd tot adelborst bij de Koninklijke Marine en in het jaar 1909 werd hij, na het Koninklijk instituut van de Marine te Willemsoord te hebben doorlopen, bevorderd tot officier.

In het najaar van 1909 ging hij als jong zeeofficier met een oorlogsschip naar Indië.

Ofschoon hij belijdenis gedaan had in de Ned. Herv. Kerk, voelde hij zich in Indië toch niet thuis in de Indische Kerk wegens het daar overheerschend modernisme, weshalve hij zich, voorloopig als inwonend lid, aansloot bij de Geref. Kerk te Batavia waar in dien tijd Ds. Weijers predikant was.

Reeds in die eerste periode van zijn verblijf in Indië kwam hij veelvuldig in aanraking met Javanen, wjl zijn dienst meebracht, dat hij bijna uitsluitend met Javaansch personeel moest werken. Er

ontwaakte in zijn hart een warme liefde voor het Javaansche volk. Hij leerde hun taal om goed met hen te kunnen omgaan. Onder zijne vrienden telde hij o.a. den heer Raden S. Nimpoeno, die toen thuis was bij Ds. Weijers en thans reeds jaren in Holland vertoeft en onder ons geen onbekende is. En in dien tijd reeds werd in hem een sterke begeerte levendig om in de zending te mogen arbeiden. In het begin van 1913 bezocht hij de Zendingsterreinen van Midden- en Oost-Java, en beraamde hij reeds plannen om de zending te dienen. Voorloopig was dit echter nog niet de weg des Heeren met hem.

In 1913 keerde hij terug naar Holland, verliet den zeedienst en trad in dienst bij een Concern, dat eenige tram- en spoorwegen op Java exploiteert. Na de noodige voorbereiding keerde hij daarna naar Java terug.

In 1915 ging hij geheel over tot de Geref. Kerk en voegde zich bij den Gereformeerden kring te Samarang.

Na eenigen tijd op onderscheidene plaatsen te hebben gearbeid, werd hij in 1919 te Tegal aan Java's Noordkust geplaatst, waar voortdurend tot 1933 zijn standplaats is gebleven, slechts onderbroken door een verlof van tien maanden in 1923/1924.

Te Tegal, waar in vroeger jaren ook de Geref. Zending nog heeft gewerkt, maar dat later aan de Salatiga-zending is overgegeven, kwam de heer Wolterbeek door zijn arbeid veelvuldig in aanraking met meer ontwikkelde Javanen, die in den stations- en bureaudienst verschillende functiën bekleedden. Hieronder waren er ook enkelen, die vroeger op Zendingsscholen waren geweest, terwijl er zich ook een paar Christenen onder bevonden.

Hierdoor kwam de heer Wolterbeek in 1927 er toe om met een klein kringetje van deze menschen geregeld samenkomsten te houden, waar men met elkander bad, zong en een preek las. Een zendeling was er te Tegal toen niet. Die kringetjes breidden zich allengs uit, ook met belangstellenden buiten het spoorwegbedrijf en uit verschillende plaatsjes in den omtrek.

De Heere zegende dit werk, dat de heer Wolterbeek in zijn vrijen tijd te Tegal mocht doen.

Toen in 1930 zendeling Bansemer zich te Pemalang, niet heel ver van Tegal vestigde, ontstond er weldra een intensieve samenwerking van den heer Wolterbeek met de Salatiga-zending, zoodat hij in enkele Gemeenten van deze Zending nabij

Tegal geregeld optrad, en, zooals hij zelf het noemde, een „amateur-zendeling” was geworden.

In 1931 ontving de heer Wolterbeek aanzegging dat hij in 1933 wegens de ongunstige tijdsomstandigheden vervroegd zou worden gepensioneerd.

J. D. Wolterbeek.

Hij betreurde dit niet. Hierdoor toch ontving hij gelegenheid zich geheel te mogen geven aan het werk der zending, dat al de liefde had van zijn hart. Inzonderheid trok hem aan de arbeid onder de ontwikkelde jongeren.

Hij wendde zich tot de Vergadering van Missionaire predikanten op Midden-Java en bood aan geheel belangeloos de zending onzer kerken te willen dienen na eerst een bezoek aan Holland te hebben gebracht.

Gaarne zou ook de Salatiga-zending van zijn diensten gebruik hebben gemaakt. Maar uit den aard der zaak gevoelde hij als lid eener Gereformeerde Kerk zich meer aangetrokken tot de Zending onzer Kerken. Met groote waardeering werd in den zendingskring op Midden-Java ten zuiden het aanbod van den heer Wolterbeek ontvangen. Gaarne wilde men hem daar in den arbeid der opleiding een plaats geven.

Het viel den heer Wolterbeek niet gemakkelijk zijn Evangeliearbeid te Tegal neer te leggen. Maar zeer tot zijn blij-

schap plaatste de Salatiga-zending na zijn vertrek te Tegal den Zendeling H. Raatschen, die het werk daar nu voortzet.

De heer Wolterbeek zal nu, naar het voornemen is, weldra terugkeeren naar Java. D. V. gaat hij den 24sten Nov. te Genua aan boord van de „Marnix” tot vertrek naar Djokja, waar hij begin 1934 zijn arbeid aan de Opleidingsschool hoopt aan te vangen.

Kennelijk heeft de Heere zijn weg geleid om in den dienst der Zending de gaven te gebruiken, die de Heere hem hiervoor in rijke mate schonk. Worde het hem gegeven voor velen ten zegen te zijn!

De Opleidingsschool op Soemba.

In bijzondere mate kroont de Heere met Zijn Zegen heel den arbeid der zending op Soemba.

Ook met de Opleidingsschool tot vorming van helpers bij den dienst des Woords gaat het uitnemend.

Gelijk men weet telt de tegenwoordige cursus meer leerlingen dan ooit te voren. En de docent Ds. L. P. Krijger is over hen zeer tevreden. Hij zond aan de deputaten der Generale Synode voor de Zending een opgewekt schrijven, waarvan de inhoud stemt tot blijdschap en dank. Aan dit schrijven is het volgende ontleend, dat we gaarne willen doorgeven aan de lezers van het Zendingsblad.

„Wat het onderwijs aan de Opleidingsschool betreft, mag ik U meedeelen, dat door de goede gunst van onzen God gedurende het verlopen eerste halfjaar alles naar wensch gegaan is. De Heere heeft het werk willen zegenen en er zijn goede vorderingen gemaakt.

Behalve het laatste gedeelte van de Kerkgeschiedenis, hadden we vóór de vacantie de geheele leerstof doorgewerkt en waren we reeds gedeeltelijk begonnen, deze voor de tweede maal door te nemen. Na de vacantie, die 1 Augustus eindigde, zijn wij daarmee doorgegaan, zoodat wij hopen, aan het einde van het jaar met de repetitie voor het grootste gedeelte klaar te komen.

Het laatste jaar moet dan vooral aan de voornaamste vakken, als Dogmatiek, Openbaringsgeschiedenis en Schriftkennis en aan het prediken bijzonder aandacht gewijd worden, daar het karakter van de Opleiding tot Goeroe-Indjil (eventueel tot Inl. Predikant) meebrengt, dat de leerlingen vooral ook voor de praktijk van hun werk geschoold worden. Ik streef er daarom naar,

mijn onderwijs zóó in te richten, dat de leerlingen in de gedicteerde leerstof ook een bron hebben voor voortgaande zelfstudie der Heilige Schrift. Ook met het oog daarop geef ik hun uitgebreid ook de exegese van enkele geheele bijbelboeken als Genesis en Mattheus, waarmede ik in dezen cursus hoop klaar te komen. Vooral die van het boek Genesis is er op berekend, om hun inzicht te vermeerderen in de beteekenis van de Schriftopenbaring voor heel het leven der Kerk en der geloovigen, en steeds tracht ik hen weer te doordringen van de waarde van die groote Openbaringsgedachten van de studie daarvan voor de praktijk van de prediking en van de leiding der gemeenten.

Dat deze methode vruchtdragend kan zijn, wordt daardoor bewezen, dat van enkele goeroe's Indjil, die voor elke preek studeren op de door mij aanbevolen wijze, een goed getuigenis wordt gegeven, wat betreft de degelijkheid en de praktische doelmatigheid van hun preeken, die waarlijk opbouwend zijn voor de reeds gevestigde gemeenten, waarin zij werken, en die steeds meer gaan beantwoorden aan den eisch van goede bediening des Woords. Zulke goeroe's Indjil zullen, wanneer de tijd daarvoor gekomen zal zijn, het meest geschikt zijn, om het ambt van pendeta te ontvangen. Het is mijn innigste begeerte en bede, dat de Heere mijn werk daaraan dienstbaar wil stellen, dat velen van mijn leerlingen gevormd worden tot beginselvaste mannen, die bekwaam zullen zijn, niet alleen om het Evangelie te prediken aan de heidenen, maar ook door eigen Schriftstudie het Woord Gods zelfstandig te bedienen en met onderscheiding toe te passen aan de gemeenten; dat er later onder hen ook „schriftgeleerden” mogen blijken te zijn, „in het Koninkrijk der hemelen onderwezen”, die in staat zijn, om als een goed huisheer „uit hun schat nieuwe en oude dingen voort te brengen”, naar de onderscheiden behoeften der gemeenten, en zóó de Kerk van Christus op Soemba waarlijk te bouwen.

Ook wat de gezondheidstoestand der leerlingen betreft, hadden wij tot dusver een voorspoedig jaar. Ziekten, die anders periodiek optreden, kwamen bijna niet voor. Wel hebben twee der leerlingen kort voor het vertrek van Dr. Veldstra nog van de gelegenheid gebruik gemaakt, om zich aan een operatie te onderwerpen, waarna beiden gelukkig hersteld zijn.

Eén van mijn leerlingen is de jongste zoon van den ouden, thans gepensioeneer-

den vorst van Loura, Ama Biri Kaloembang. Toen deze aftrad, was er onder zijn broers en zoons geen geschikte opvolger te vinden. Voorloopig werd toen een neef als waarnemend bestuurder aangesteld. Met dezen is het echter misgegaan. Hij werd onlangs voor enkele jaren verbannen. Thans heeft het Bestuur het oog laten vallen op onzen Lède, die destijds nog te jong was, maar nu onverwacht en ongedacht in aanmerking komt, om tot Bestuurder te worden opgeleid. Nu deze roeping van Godswege tot hem komt, mogen wij hem er niet van terughouden, deze te volgen. De afspraak is, dat hij begin volgend jaar de school verlaten zal. Hij behoeft het eiland niet te verlaten, daar de controleur en de gezaghebber van West-Soemba op zich genomen hebben, hem het noodige bestuurs-onderricht te geven. Daarvoor zal hij dan nog enkele jaren te Wai Kaboebak moeten verblijven. Hij zal dus geen goeroe-Indjil worden, maar wij hopen, dat zijn tweejarig verblijf aan de Opleidingsschool toch van beteekenis geweest zal zijn voor de rechte vervulling van zijn toekomstige taak en middelijkerwijs ook voor de toekomst van zijn volk. Zooals U bekend is, heeft ook de zoon van den Bestuurder van Kambara in Oost Soemba, enkele jaren het onderwijs aan de Opleidingsschool gevolgd en deze is nu tot tevredenheid werkzaam als onderbestuurder over een groot gedeelte van het gebied van zijn vader. Als zij getrouwd blijven, kan het optreden van zulke Christenradja's voor Soemba tot grooten zegen zijn. De jongere kinderen van den hierboven genoemden vroegeren Bestuurder van Loura zijn allen Christen. Hijzelf nam van het begin van onze vestiging in Loura een welwillende houding tegenover de Zending aan, maar het Evangelie scheen op hem persoonlijk geen vat te hebben. Thans mag ik met groote blijdschap hier aan toevoegen, dat ook de oude vorst met verschillende leden van zijn familie, sedert eenigen tijd dooponderricht ontvangt en geregeld 's Zondags de Soembaneesche koempoelan bijwoont, zoodat het zich laat aanzien, dat hij nu, na twintig jaar, in zijn ouderdom nog de groote stap zal doen en Christen zal worden.”

Tot zoover het schrijven van Ds. Krijger.

Metterdaad verblijdende mededeelingen, die stemmen tot dank. Het gaat goed met de zending op Soemba.

De arbeid onder de Hollandsch sprekenden in Ned.-Indië.

Groot is in Indië, vooral op Java, het aantal menschen, die onze taal spreken. Vooreerst wonen er alleen op Java reeds bijna 200.000 Europeanen of daarmede gelijkgesteld. Deze kennen natuurlijk de Nederlandsche taal. Maar ook onder de Inheemsche bevolking is het getal niet gering, dat Hollandsch verstaat. Duizenden Javanen, vooral onder de jongeren, hebben op een Holl. Inl. school onderwijs in deze taal ontvangen en kennen meer of minder het Hollandsch. En onder de bijna 600.000 Chineezzen, die op Java wonen, zijn er zeer velen, die Nederlandsch kennen.

Het behoeft natuurlijk geen betoog, dat ook aan die Hollandsch sprekende menschen het Evangelie moet worden gebracht. Gelukkig is de laatste jaren het oog daarvoor opengegaan en is ook van Gereformeerde zijde die arbeid met kracht aangevatt, inzonderheid door verspreiding van evangelisatie-lectuur.

Voor al dient daarvoor het Evangelisatieblad: „De Zaaier”, alsmede kleine vlugschriften over onderwerpen, die bijzonder aan de orde zijn. Het uitnemend geredigeerde blad: „De Zaaier” maakt een snellen opgang. Het wordt door heel Indië, maar vooral op Java veelvuldig gelezen. De oplaag is reeds gestegen tot 9000 exemplaren. En gedurig blijkt, dat door duizenden, die van het Evangelie vervreemd zijn of voorheen nooit het Evangelie hebben gekend, dit blad met belangstelling gelezen wordt.

Dit perswerk heeft een dubbel karakter. Er zit een mooi stuk zendingswerk in, waardoor tal van ontwikkelde Mohammedanen en Heidenen bereikt worden. Maar het is ook Evangelisatie-arbeid. Een beduidend getal Europeanen, die nog wel gedoopt zijn, maar van het Christendom zijn vervreemd, lezen „De Zaaier”.

De laatste maanden is er een plan opgekomen om dit perswerk nog met wat meer kracht aan te vatten.

De Holl. Gereformeerde Kerk te Djokja heeft in een breed gemotiveerd schrijven aan de Classis Batavia voorgesteld:

„gezien: ten 1sten de gestadige toename van het perswerk en de lectuurverspreiding ten behoeve van Hollandsch-sprekenden (Europeanen, Indo-Europeanen, Westersch gevormde Inheemschen);

ten 2e de groote beteekenis van deze Evangelisatie- en Zendingsarbeid voor de komst van Gods Koninkrijk in Nederlandsch-Indië;

ten 3de de mogelijkheden voor verdere uitbreiding van dit werk;

aan één der Kerken te verzoeken haar predikant voor een gedeelte van zijn tijd aan dit werk af te staan.

De Classis honoreere dezen arbeid billijkheidshalve met een daarmee overeenkomstig bedrag, zoodat de betrokken Kerk in staat gesteld wordt op andere wijze in het tekort ten aanzien van den zuiver-gemeentelijken arbeid te voorzien.”

De Classis Batavia heeft dit voorstel behandeld in hare vergadering van 28 en 29 Juni l.l. en met groote meerderheid van stemmen besloten:

„1e. in te stemmen met de gedachte van het voorstel Djokja;

2e. de nadere uitwerking op te dragen aan de Kerk te Djokja, die gemachtigd wordt het volgende te verrichten:

a. met de Gereformeerde Kerken in Ned. Indië te onderhandelen over hare bijdragen voor het betreffend doel;

b. zich namens de Classis te richten tot de Generale Synode in Nederland met verzoek aan de Generale Deputaten voor de Zending te willen machtigen een subsidie voor den in bovengenoemd voorstel genoemden arbeid te verleen van ten minste f 3000.—.

Ter uitvoering van dit besluit heeft de Raad der Gereformeerde Kerk te Djokja bij de Generale Synode een verzoekschrift ingediend.

De kosten aan de uitvoering van dit plan verbonden, worden geraamd op f 4800.— per jaar. Wanneer uit Holland voor dit doel omstreeks f 3000.— wordt bijgedragen, zullen de Kerken der Classis Batavia dus nog f 1800.— moeten bijeen brengen, wat voor deze Kerken een hoog bedrag is.

De Generale Synode heeft het verzoek van Djokja's kerk, dat voor de Classis Batavia was gestuurd, in welwillende overweging genomen. Zij besloot van dit perswerk uit de Generale kas der Zending een bedrag van f 1500.— per jaar beschikbaar te stellen. Tevens heeft zij de Kerk te Djokja geadviseerd zich tot de zendende Kerken te wenden met verzoek om met elkander voor dit doel een gelijk bedrag toe te staan, terwijl zij deze zaak bij die Kerken heeft aanbevolen.

Ds. Th. Kuipers, de predikant van de Holl. Geref. Kerk te Djokja heeft in een vergadering van vertegenwoordigers der zendende Kerken en der verschillende deputaatschappen voor de Zending, die 18 October l.l. te Amsterdam is gehouden, dit belang toegelicht en met warmte bepleit.

Zal Ds. Kuipers dat perswerk, waarvoor de Heere hem bijzondere gave verleende, met meer kracht nog dan tot nu toe kunnen behartigen, dan is het noodig, dat hij voor een deel van zijn tegenwoordigen arbeid worde ontheven.

Hij is nu predikant van de Holl. Kerk te Djokja, maar heeft ook onderscheidene kringen van Holl. Gereformeerden op Midden-Java te verzorgen, wat veel tijd in beslag neemt. Naar het ontworpen plan zal hij wel den dienst des Woords in de Holl. Geref. Kerk te Djokja blijven waarnemen, maar voor de bearbeiding dier kringen zouden dan andere personen, liefst een paar hulppredikers, moeten worden benoemd.

Het komt ons voor, dat dit perswerk een uitnemend propaganda-middel is ten dienste zoowel van de Zending als van de Evangelisatie waartusschen trouwens vooral in Indië de grens moeilijk met nauwkeurigheid valt te trekken. We achten het daarom wel zeer gewenscht, dat dit plan moge slagen en niet op finantieele bezwaren afstuiten. Het bedrag, dat van de Kerken in Holland gevraagd wordt, is niet zoo verbazend groot. Wel is het met het oog op den crisissnood gebiedend noodzakelijk geen arbeid uit te breiden zonder zeer dringende redenen. Maar dit werk verdient toch wel den steun der Kerken. Het is een zeer noodige arbeid.

We betwijfelen echter of de regeling van dit werk nog wel geheel in orde is.

Moet dit werk uitgaan van eene Vereeniging, waaraan de Kerken slechts steun verleen? Of behoort het van de Kerken zelf uit te gaan? En indien het laatste, in hoe verre hebben de Kerken dan dit werk te doen? Het is ons nog niet geheel duidelijk wat in dezen de bedoeling is. Maar we twijfelen niet of de regeling van dit op zich zelf zoo uitnemend werk, komt wel in orde.

Het verblijdt ons, dat de Synode het verzoek van Java zoo welwillend heeft beoordeeld. We hopen dat de Zendende Kerken haar voorbeeld zullen volgen.

De Sadrach-Christenen op ons Zendings-terrein.

In een uitvoerig artikel, geplaatst in het Juli No. van dit blad, deed Ds. Bergema de verblijdende mededeeling, dat er onder de Sadrach-Christenen op ons Zendingsterrein een beweging was ontstaan, die aansluiting zocht bij de Zending onzer Kerken.

Er scheen gegronde verwachting, dat de Sadrach-Christenen zich zouden stellen

onder de leiding van onze Zending. Sinds zijn er onderscheidene samsprekingen gehouden. Tot welke resultaten deze beweging zal voeren is thans nog niet te zeggen. Maar tot nu toe stelt de loop der dingen wel wat te leur. Er zijn nog slechts enkele kringen van de Sadrach-Christenen, die in nauwer contact met onze Zending zijn getreden. De laatste berichten, die we in zake deze beweging ontvingen, luiden niet zeer moedgevend. Het spreekt van zelf, dat onze missionaire predikanten met groote welwillendheid deze beweging zijn tegemoet getreden, maar ook met voorzichtigheid de besprekingen hebben gevoerd. Ofschoon de leiders der Sadrach-Gemeenten veel voelen voor aansluiting bij onze Zending, blijkt dit in de meeste plaatselijke kringen tot nu toe nog niet het geval te zijn.

W. B.

Santpoort.

25 Oct. 1933.

Zending Utrecht en Gelderland.

Mej. H. Nieboer.

Als dit No. van het Zendingsblad verschijnt, zal Mej. H. Nieboer, wanneer er zich geen verhinderings heeft voorgedaan, haar reis naar Indië reeds hebben aanvaard. Het was haar voornemen den 3den November met de „Johan de Wit” van Genua te vertrekken naar Poerworedjo, waar zij in dienst der Zending als hoofd-verpleegster werkzaam wenscht te zijn. Het is niet voor het eerst, dat zij naar Indië gaat. Reeds heeft zij de Kerken van Utrecht en Gelderland van Sept. 1925 tot Nov. 1931 in het werk der Zending te Poerworedjo mogen dienen. Het Zendingswerk is haar dus niet vreemd.

Mej. Hilke Nieboer is 10 Jan. 1899 geboren te Oude Pekela. Zij genoot haar opleiding eerst in „Salem” te Ermelo en daarna in „Bethesda” te Hoogeveen.

Haar toewijding en bekwaamheid gaven haar als verpleegster een goeden naam. De reeds lang door haar gekoesterde begeerte om in de Zending te mogen werken werd vervuld toen de Kerk van Utrecht in 1925 haar benoemde en uitzond naar Poerworedjo, waar zij met genot voor haar zelf en tot tevredenheid der Zendingsleiding tot 1931 werkzaam is geweest.

In Nov. 1931 kwam zij met verlof naar Nederland. Wegens bijzondere omstandigheden meende zij niet weer naar Java

te zullen terugkeeren, zoodat zij ontslag vroeg en verkreeg.

Thans opende zich voor haar weer de gelegenheid om zich voor het werk der Zending opnieuw beschikbaar te stellen. Zij werd door de Kerk van Utrecht weer

Meij. H. Nieboer.

benoemd en nam volgaarne en met blijdschap de benoeming aan. Vol moed en opgewektheid gaat zij terug tot het werk, dat haar lief geworden is.

W. B.

Chr. Huishoudschool Poerworedjo.

Het is onzen geachten lezers misschien niet bekend, dat er in Poerworedjo sedert twee jaren een huishoudcursus bestaat. Op dezen cursus wordt in verschillende huishoudelijke vakken onderwijs gegeven. O.a. knippen en naaien, machineschrijven en stenografie, koken en bakken, nuttige en fraaie handwerken, Ned. taal enz.

Deze lessen worden belangeloos gegeven door verschillende dames der Geref. Kring.

Nu heeft het bestuur het voornemen opgevat, om naast dezen cursus een Chr. Huishoudschool te openen. Deze school die op verlangen der Inheemsche bevolking tot stand is gekomen, voorziet niet alleen in een dringende behoefte, maar kan ook als Evangelisatiemiddel bij uitnemendheid dienstbaar gemaakt worden.

De Zending te dezer plaatse heeft reeds jaren lang een Holl. Javaansche School, en een Holl. Chineesche School, maar steeds werd het als een groot gemis gevoeld, dat er van zendingszijde geen aanpassende vervolgschool was. Daarom hebben we dan ook niet durven aarzelen om deze gelegenheid aan te grijpen.

Maar het is een geloofsdaad, want niet alles loopt zoo vlot van stapel als wij dat wel gedacht en gewenscht hebben. Allerlei groote en kleine tegenslagen en teleurstellingen hebben we ondervonden, waardoor we soms gingen twijfelen of ons pogen wel ooit zou gelukken. Maar daarentegen hadden we ook weer van die heerlijke verrassingen waardoor ons kleingeloof werd beschaamd. Nu hebben we reeds een geschikt huis gehuurd, dat als school ingericht kan worden. Ook zijn we geslaagd in het vinden van een Directrice, die op dat terrein haar sporen reeds heeft verdiend. Ook heeft zich een voldoende aantal leerlingen aangemeld. Ook de exploitatie kan bijna kloppend gemaakt worden. Alleen hebben we nog wat geld noodig voor de eerste uitrusting, (meubelen enz.) en om de exploitatie niet bijna maar heelemaal kloppend te maken. Moet het werk daarom nu overgaan?

Neen, zoolang we weten, dat er nog zoo veel harten warm kloppen voor de zending, zijn we er van overtuigd, dat dit bedrag er zal komen.

We wenden ons dan ook als bestuur tot al onze medechristenen op Java en in Holland, met het vriendelijk verzoek om een bijdrage voor dit mooie doel. Help ons met Uw gaven. Steun ons door Uw gebed, opdat het werk waarvoor we al zoo veel moeite gedaan hebben, niet schipbreuk lijde door gebrek aan belangstelling.

Zend gaarne spoedig Uw bijdrage aan een der onderstaande dames.

Uwe gaven zullen in dit blad verantwoord worden. Bij voorbaat onzen dank.

Namens het bestuur:

G. J. Flach—De Walle, Voorz.

J. Slettenaar—Wolff, Penn.

W. v. d. Loon—Munster, Secr.

Poerworedjo, 12 Sept. 1933.

Gaarne bevelen we dit verzoek aan.

W. B.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Magelang, 26 Augustus 1933.

Amice!

De vorige keer vertelde ik van de moeilijkheden op schoolgebied. Nu iets over an-

dere moeilijkheden, die de rechtstreeksche prediking van het Evangelie raken.

Ik had met de helpers, de goeroe's-Indijl gesproken over de vraag, hoe kunnen we toch meer gelegenheid krijgen om het Evangelie te prediken en we waren tot de slotsom gekomen, om het eens aldus te probeeren: in een dessa, waar we al eenige ingang hebben, zouden we op een dag in de week trachten een samenkomst te houden in het huis van een reeds meer of minder getrokken broeder. In die dessa zou bekend gemaakt worden, dat op dien en dien dag een gezelschap Javanen zou komen om te spreken over den weg des behouds. De bedoeling was, dat ieder van die zes broeders een kort woord zou spreken, en zou vertellen, waarom hij Christen was geworden. In de dessa's en in de steden zijn er n.l. veel geruchten over den Chr. Godsdienst in omloop; sommigen zeggen: het is een godsdienst alleen voor Hollanders; anderen maken de meesten bang door ze te verzekeren, dat ze na hun dood veranderen in een wild zwijn, of aan een hout gehangen worden. Nog weer anderen zeggen: dat Christendom neemt alle vreugde uit je leven weg, want je mag geen slamatan en andere feesten houden en er worden je allerlei dingen opgelegd, die erg moeilijk zijn.

Wij wenschten nu aan de Javanen iets daarvan te vertellen en daarom had ieder van het zestel op zich genomen mee te deelen, hoe hij over het Christendom en over Jezus dacht, voor hij tot bekeering kwam.

We hadden ter bearbeiding uitgekozen de desa Glaganombo, dat is een desa, waar we al vele jaren arbeiden, maar weinig of geen voortgang bespeuren. De bodem is er hard, de bevolking arm, 't land schraal, bijna geen rijstvelden, omdat heele streken niet bevoloed kunnen worden.

De goeroe, die aan het desaschooltje werkt, had voor de noodige ruchtbaarheid gezorgd. Hij was het dorp doorgegaan om overal bericht te geven van de samenkomst, die gehouden zou worden.

's Avonds half zes waren we er; met het clubje Javaansche broeders hadden we eerst een kleine samenkomst gehouden op mijn kamer om Gods zegen over het werk in te roepen; de Javaansche broeders hadden er zin in en onderweg was de stemming opgewekt; we hoopten, dat het een drukbezochte samenkomst zou zijn, dat 't een mooie avond zou worden.

Hoe dichter we bij de plaats van de samenkomst kwamen, hoe meer de spanning toenam. Zou er een goede samenkomst zijn?

Hoe zou alles verlopen? De spanning groeide. Maar als we aan het schooltje gekomen waren, waar de samenkomst gehouden zou worden, vonden we er den goeroe, en enkele Christenen, maar voorts geen enkele inwoner van Glagahombo; niemand had aan de uitnoodiging gehoor gegeven. 't Was nog een half uur voor den tijd; misschien zouden er nog komen. Maar we kennen de Javanen al een beetje. Als er iets te doen is, zijn ze er in den regel al lang voor den tijd en daarom was onze hoop gering, dat het een goed bezochte samenkomst zou worden.

Zes uur; nog niemand gekomen. We begonnen te zingen; misschien zou ons gezang de bewoners van Glagahombo (de Javanen houden veel van zingen) trekken. Maar niemand kwam; zelfs geen nieuwsgierige gluurde op eenigen afstand; we zagen in de verte niemand naderen en we kregen een eenzaam en verlaten gevoel. Toch zongen we een half uur lang en toen stond ik op om een woord te spreken. Ik dacht aan de gemeente van Philadelphia, aan het woord van Jezus tot die gemeente, dat Hij het is, die opent, en dan is er niemand, die sluit en Hij is het, die sluit, en dan kan niemand openen. Wat waren er een hoop dingen, omstandigheden, toestanden, die een sluitende invloed hadden, de malaise, de armoede, de actie van Mohammedaansche zijde, misschien ook de invloed van nationalistische bewegingen, enz. Maar wat klinkt het Woord dan heerlijk: die opent en niemand sluit. Hoe herlevendigde dit Woord het geloof, dat de Heere openen kan, en dat alle bezwaren dan wegvallen en alle sluitende machten dan machteloos worden en dat het Evangelie er dan ingaat, aangenomen wordt met graagte.

Terwijl ik stond te spreken, kwam er een Javana binnen; het was iemand van het dessabestuur, misschien uitgezonden om eenig toezicht uit te oefenen en namens het desabestuur aanwezig te zijn bij zoo'n openbare, tenminste als openbaar bedoelde samenkomst.

Echter we hebben allemaal een kort woord gesproken en we zijn huiswaarts gekeerd, niet somber gestemd. De opgewektheid was niet gebroken. Het voornemen niet weggevaagd om het aldus eens in andere desa's te probeeren. Maar we gingen wel naar huis in het besef, dat al onze pogingen niet baten als de Heere niet opent. De behoefte aan gebed was verlevendigd en ik hoop, dat deze teleurgestelde ervaring ook bij U de uitwerking zal hebben, dat ge in Uw gebed niet verflauwt

maar verhardt in het vragen om opening voor het Woord van God.

Als steeds Uwe

A. MERKELIJN.

Zending Zuid-Holland ten Noorden.

Zendingsziekenhuis „Soerakarta”.

Een oorzaak van blijdschap.

Het portret dat U hier voor U ziet, is dat van onzen chauffeur Mas Jatin alias Kang Warsa. Het is over hem dat ik het de moeite waard vind eens een stukje in het Zendingsblad te schrijven.

In de maand Mei van 1923 is hij, nadat ik al ruim een jaar aan het sukkelen was en maar geen geschikte chauffeur kon vinden bij ons in dienst gekomen. Hij maakte direct een kalme bezadigde indruk toen hij kwam solliciteeren en nog aangemoedigd door een gunstig luidende verklaring van zijn vorigen Toean, besloot ik het met hem maar weer eens te probeeren. En jawel hoor, al heel gauw trader die qualiteiten naar voren, die voor mij zooveel aanwijzingen waren, als dat ik er nu een getroffen had, die aan de door mij gestelde eischen zou kunnen voldoen. Iederen morgen en middag was hij prompt op tijd in de garage present en besteedde daar al zijn tijd aan het onderhoud van de hem toevertrouwde wagen. Tegen den tijd, dat ik moest uitrijden, was hij steeds paraat, en bracht mij dan al naar dat ik veel of weinig haast had, in een sneller of langzamer tempo op de plaats waar ik wezen moest. Kortom ik was en bleef tevreden over z'n persoon en over z'n werk. Wel bedroefde het ons wel eens, dat hij, hoewel steeds zoo dicht bij het Christendom levende er zoo erg weinig belangstelling voor had. Hij vond het wel prettig in de Zendings-omgeving te werken, vroeg onze hulp om z'n kinderen op de Zendingsscholen te krijgen, maar jaren lang kwam het niet verder, hij bleef wat en wie hij was, eigenlijk een Islamiet. Als zoodanig liet ik hem achter bij ons gaan met verlof in 1925 en vonden wij bij onze terugkomst op Java in 1926 hem weer.

In onze tweede periode deed hij ook weer uitstekend z'n best, maar wat wij altijd nog eens van hem hoopten, mochten we niet bespeuren, ook nog niet toen we het vorige jaar 1932 weer met verlof naar Holland gingen. Met nog een reeks andere getrouwen was hij het, die ons van de kade te Semarang een laatst vaarwel naar Patria toewuifde. Zoo ook bij onze terugkeer in

Juni j.l. toen de boot de kade weer naderde was hij een van de eerste die ons opviel en die ons welkom heette. Met de oude vaardigheid achter het stuur gezeten, bracht hij ons in korten tijd behouden thuis in Solo. Denk U nu echter den eersten Zondag de beste onze blijdschap in, toen we

Mas Jatin.

zelf te midden van de talrijke Javanen opgaande naar het bedehuis, daar ook onzen vrouwen Jatin mochten ontdekken.

Thuis gekomen vroeg ik een van de oudere mantri's van het Ziekenhuis tevens lid van de Javaansche Kerkeraad, om opheldering. En jawel hoor, nog slechts kort geleden was Jatin bij hem gekomen, met de ootmoedige belijdenis van zich zelf den laatsten tijd te hebben leeren zien als een groot zondaar voor God, met de begeerte kennis te nemen van het heil, dat door de Christenen gevonden wordt in de leer van Christus.

Daar het nu Mei 1933 tien jaar geleden was dat hij bij ons in dienst trad, en steeds tot onze tevredenheid werkzaam was, heb ik hem bij mijn terugkomst bij de Kon. Java Motor Club voor-gedragen, om hem in aanmerking te doen komen voor de onderscheiding voor 10-jarige trouwe dienst.

Toer alles gereed was en alle paperassen in orde, hebben we Zondag 3 September 's avonds na den Kerkdienst, een kleine

vergadering belegd met het Bestuur de z.g. Raad v. Ouderen, de twee Jav. heeren van het Kantoor, Mas Jatin en z'n vrouw, de beide andere chauffeurs, m'n vrouw en ik, bij ons in de achtergalerij, om daar met eenige plechtigheid Mas Jatin het zilveren kruis van trouw en verdiensten uit te reiken. Eerst hield Pak Herman een kleine redevoering en daarna had ik het voorrecht te spreken van mijn dankbaarheid en te vredenheid over hem gedurende de afge-loopen tien jaar, maar wat ons wel het meest een oorzaak van blijdschap deed zijn, was dat zich in die jaren in z'n hart de begeerte had ontwikkeld om van de zonde verlost en met Christus gerekend te worden.

Toen was het aandoenlijk om van hem, die een weinig ontwikkeld man is, wat moeilijk ter tale, te hooren, dat het nu vóór alles de begeerte van z'n ziel was, om met ons gezamenlijk den God des Levens te danken, voor wat Hij door ons voor hem had willen zijn. Wat ik nooit meer had gedacht, dat ooit komen zou gebeurde, Jatin ging ons voor in gebed.

Hierna werd hij door ons allen persoonlijk geluk gewenscht en werd er een kopje thee met een kleine versnapering rondgediend. De eenvoudige plechtigheid waarvan we mogen gelooven, dat ze een oorzaak van blijdschap in den hemel is geweest, was hier mee afge-loopen.

D. VERHAGEN,
Geneesheer-Directeur

Zendingsziekenhuis Soerakarta.

P.S. Op de foto is het kruis en zijn ook de zilveren knopen van de K.J.M.C. goed zichtbaar. W. B.

Zending Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Zendingszegen op Soemba.

Pajeti, 2 Augustus 1933.

Zeer geachte Broeders.

Het werk van de Evangelie-prediking is voortdurend een bron van verheuging. Aan vele kanten ontstaat belangstelling, niet zoo maar van korten duur, maar zoo, dat men geregeld het dooponderricht bezoekt. De groote moeilijkheid is, om de vele uit elkaar liggende kampongs geregeld te bewerken en niet te verwaarlozen door concentratie in de hoofdkampongs alleen.

Van veel nut blijkt hier sommige oud-leerlingen van de Normaalcursus, die geen

plaats in een school konden krijgen wegens inkrimping van het aantal onderwijzers en die nu hulp worden bij eenige goeroes Indjil, onder wier leiding zij de verder afgelegene kampongs geregeld bezoeken en des Zondags voorgaan, na des Zaterdag met den betrokken goeroe Indjil de preek te hebben voorbereid.

In Pajeti komt steeds een zestigtal menschen uit de kampong in de kerk buiten de gemeenteleden en schoolkinderen. Het meerendeel van hen ontvangt al gedurende geruimen tijd dooponderricht en wij hopen velen van hen het volgend jaar te kunnen doopen.

In de buurt van Kawangoe groeit groote belangstelling. In de school komen elken Zondag een twintigtal menschen bijeen, in de kampong Palendi een dertigtal, in Mae Liroe een dertigtal, waarvan tien geregeld dooponderricht krijgen. Een kamponghoofd, n.l. van Wai Bidi, dicht bij de grens van Massoe, komt elken Zondag zelfs naar Pajeti ter kerk, zonder over te slaan, een afstand van ruim 15 K.M.

In Parai Paha zijn 14 menschen gedoopt en komt een steeds grootere schare in de samenkomsten. Toen ik in Konda Mara eenige weken geleden kerk hield, waren er meer dan honderd aanwezigen. En al gedurende drie maanden zijn er zes en dertig, die trouw op het dooponderricht twee maal in de week komen. Een achttal gedoopten woont daar reeds, waarvan er echter één is, die nooit in de samenkomsten aanwezig is, omdat hij thuis den Bijbel ook wel lezen kan. „Net zoo goed als de goeroe zijn preek uit den Bijbel weet, kan ik het ook.” Deze houding is zeldzaam onder een volk als de Soembanezen, dat het gemeenschappelijke altijd zeer hoog houdt. Maar de menschen in die streek munten uit door stijfhoofdigheid.

In Watoe Mbelar neemt het Christendom sterk toe. Daar is in de omgeving van den goeroe Indjil haast niemand meer, die geen Christen wil worden. Toen ik op bezoek was bij het hoofd van de kampong, vroeg ik of er nog kawada's waren (de gouden of zilveren plaatjes of schilfers, tot welke men bidt als middelaars tot de geesten). Onmiddellijk liet men alles halen, wat er was en op mijn verzoek leverde men mij alles uit, omdat men geleerd had God te aanbidden en geen goud of zilver. Offersteenen bestonden er al niet meer. Ik hoorde alleen des avonds, dat een oude man uit de kampong geweest had, omdat de afgoden nu weg waren uit de kampong. Iederen avond is er samenkomst in het huis

van den goeroe Indjil, waar gezamenlijk de dag gesloten wordt, een stuk uit den Bijbel gelezen en nader verklaard en nagevraagd of men het begrepen had. Men krijgt dan wel den indruk van een Zondagschool, als groote menschen dan op eenvoudige vragen antwoorden moeten, maar de menschen zelf doen het graag, en zoo leeren zij grondig de Bijbelsche geschiedenissen kennen. In Lewa Pakoe komen er ongeveer 10 in de samenkomsten, maar deze zijn zeer trouw, al is het een klein groepje. Zij komen ondanks de aanwezigheid van den Radja in de kampong, die een haat heeft tegen het Christendom en voor wien de meesten bang zijn om over te gaan tot den nieuwen godsdienst.

In Lambanapoë is elke week een samenkomst van ongeveer 40 menschen, waarvan 't grootste deel dooponderricht krijgt.

In Wahang komen er twintig Soembanezen elke week trouw bij elkaar, die ondanks de kwellingen van het kamponghoofd staande blijven.

In Tawoei is een groote groep oud-leerlingen van de school, die gevraagd hebben om den doop, wier kennis voldoende is en wier levensgedrag ook in overeenstemming is met hun verzoek.

Op vele plaatsen zien wij de belangstelling wakker worden en de vruchten van den arbeid rijpen. Ofschoon vele plaatsen ook nog op steenachtigen bodem lijken, waar het altijd weer een teleurstelling is om te komen. En dat is meestal onder invloed van de vorsten en oude priesters, zooals Taboendoeng en Kapoendoek, waar de Radja pas tegen mij zeide, dat zijn zoon wel naar Pajeti op school mocht, maar niet mocht deel nemen aan de hakola hama-jang, de bidschool, de catechisatie.

Maar het geheel is een blij werk nu op Midden Soemba, ondanks enkele teleurstellingen. In het werk is geen malaise, het hangt gelukkig niet van geld af. Maar het is aan veel kanten een uitgroei, die groote oogst in de toekomst belooft.

Ontvangt onze hartelijke groeten, en Gods zegen op uw arbeid.

Uw broeder en zuster in Christus.

w.g. P. J. LAMBOOY.

A. M. LAMBOOY—Verhoef.

Een bemoedigende gift.

Van iemand, die onbekend wenscht te blijven, ontving ik een gift van duizend gulden voor het Zendingswerk op Soemba.

Bemoedigend is zoo'n gift, omdat er uit blijkt een meeleven met het werk des Hee-

ren hier op Soemba. We hebben in al ons werk zoo brandend noodig belangstelling, niet voor onszelf, maar voor het werk, dat God hier wil doen, omdat we het alleen niet afkunnen. Broeders en zusters, wilt met ons meebidden, opdat de Heere Zijn Geest uitstorte over dit volk. In deze geestelijke strijd is het gebed het voornaamste wapen.

En laat de liefde tot Christus zich ook toonen in daden, groot of klein. Een ieder geve naar dat God hem eerst gaf.

P. J. LUIJENDIJK.

Wai Bakoel (W. Soemba),

13 Sept. 1933.

Zending Zuid-Holland Zuid.

21 Mei in Tjilatjap.

De 21ste Mei was een blijde dag voor de gemeente te Tjilatjap.

Niet alleen deden 5 personen belijdenis en werd er één kind gedoopt, maar ook werden 5 volwassenen door het ontvangen van het Heilig Sacrament in de gemeente ingelijfd.

Onder hen, die, als kind gedoopt, door het afleggen van een eigen belijdenis des geloofs tot het Heilig Avondmaal werden toegelaten, was ook een Javaansche rijwiel-reparateur. Zijn leven gelijkt eenigszins op dat van den Verloren Zoon in de gelijkenis.

Geboren uit Christenouders, leden van de bekende gemeente Glonggong op het Friesche terrein, heeft hij eerst met goed gevolg de zendingsschool doorlopen.

Maar toen is een leven van zwerven en zonden begonnen, dat hem heelemaal in Soerabaja, ja in Pasoeroehan bracht, het verre Oosten van Java.

Op zoo'n zwerftocht, ver van den behoudenden invloed der omgeving, zonder eenigen band met de Christengemeente, is het niet te verwonderen, wel te betreuren, dat mede onder zuiging der wereldsche omgeving, in een uitspatting van zonden de lusten des vleesches bot werden gevierd. Toen hij teruggekeerd was naar het Keboemense, voelde hij zich dan ook ontwassen aan den Christenkring.

„Sampoën moertad” zoo luidt de gewone aantekening der goeroe's in zulke gevallen in hun rapporten „Sampoën moertad”, „afgevallen”, ach: het is zoo gemakkelijk gezegd en het is zoo eenvoudig den naam te schrappen uit het gemeenteboek!

Maar wie zal zeggen welk leed, welke strijd, welk een diepte van zonden zich achter dat woord „afgevallen” verschuilen!

L. was het zeker in dien tijd met die qualificatie eens. Hij voelde zich niet meer als

Christen en wilde er ook niet voor door-gaan.

Een huwelijk met een Mohammedaan-sche in de moskee en daarmee het belijden van den naam van den profeet als den grooten Apostel Gods, dien hij te volgen had, bezegelde den afval.

Maar God laat Zijn gekenden niet los. Ook dit verdwaalde schaap werd door den Goeden Herder gezocht en gevonden.

Het zwerven nog niet moe, vertrok hij weer uit het Keboemensche, dit maal niet naar het Oosten, maar in Westelijke richting. In Tjilatjap, waar de beschaduwde, geasfalteerde wegen nooden tot fietsrijden, werd een klein zaakje geopend. Met het ambt zou wel het verstand komen! Gewapend met een engelschen sleutel en een schroevendraaier doet een Javaan soms wonderen!

Dáár in Tjilatjap vond hem onze hulp-goeroe indijl, die Ds. Misaël bij zijn werk helpt. Hij is uit de zelfde streek afkomstig en herkende hem dadelijk.

Dit leidde er tenslotte toe, dat hij op 21 Mei belijdenis van zijn geloof kon afleggen, in dit geval in zeer bizonderen zin tegelijk belijdenis van schuld. Zijn jonge vrouw, hoewel nog niet gedoopt, is toch gewillig haar man te volgen. Moge de Heere ook bij haar een waarachtige bekeering tot zaligheids werken.

Een ander wonder van 's Heeren genade is Moermaredja Ardem.

Wat was zij vroeger vijandig! Niets dan gal spuwde zij tegen dien nieuwen godsdienst, dat bijgeloof van die onreine Kafirs (ongeloovigen), die verfoeide dwaalleer van de gehate Hollanders, uitgevonden in de hel om domme Javanen in dit leven onder den duim te houden en in het hiernamaals als onreine varkens uit het paradijs te weren! Waarlijk geen scheldwoord was venijnig genoeg voor den bitsen spot!

En dat haar neef ook al verleid was geworden! Ze kon het niet vergeven. Nooit wou ze hem meer als familie erkennen!

Dat zulk een vrouw, vol haat en nijd tegen het Christendom, nog ooit voor Jezus gewonnen zou worden: het scheen onmogelijk.

En toch wat onmogelijk is bij de menschen, bleek mogelijk bij God.

Zijn onweerstandelijke genade heeft het harde hart gebroken.

Dat Hij daarvoor de zachtmoedigheid van den neef en de liefdevolle takt van den Inlandschen predikant gebruikt zal hebben, durven wij te veronderstellen.

Haar man aarzelt nog. Bepaald zich ver-

zetten doet hij niet. Meer een Felix' natuur: „als ik gelegener tijd zal bekomen hebben....."! Ach, voor hoevelen is dat, „gelegener tijd" de strik, die hen ten verderve brengt! Of de geest van Christus de natuur van de vrouw zóó zal heiligen, dat hij zonder woorden door haar zachtmoedigen en stillen geest zal gewonnen worden, zal de toekomst leeren. Hoe kostelijk zou dát voor God zijn! (1 Petr. 3 : 1—4).

Moge het 11-tal, dat op 21 Mei dáár voor 's Heeren aangezicht geschaard was, een onvergankelijke zegen hebben ontvangen, die tot in de eeuwigheid zich uitstrekt!

E.

Uit Poerbolingo.

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo.

De directeur der Christ. Holl. Kweek-school te Solo zond aan de deputaten der Generale Synode voor de Zending een uitvoerig schrijven, waaraan het navolgende is ontleend:

Overgangs- en Eindexamens.

In mijn vorige brieven heb ik er reeds enkele malen op gewezen, dat de kweek-school zich heeft aan te passen aan het streven van de huidige Departementleiding om het peil van het onderwijs in intellectueelen zin zoo hoog mogelijk op te voeren. Dit streven treft niet alleen de kweek-school maar alle inrichtingen van Westersch Onderwijs, zoowel de Lagere School als de Mulo en Middelbare school.

Tot voor enkele jaren konden onder controle van de Regeering de scholen zelf hun examens afnemen, welke diploma's toegang verleenden tot het verdergaande onderwijs. Vooral in een land als Indië, waar ieder onderwijsman nog elken dag bezig is te zoeken naar den besten vorm, de beste methode, de doelmatigste leerstof, was deze soepele aansluiting van lagere naar hogere scholen en van deze laatste aan de maatschappij een waardevolle ordening en ook de eenig juiste om de mogelijkheid te scheppen voor de ontwikkeling van het Indische kind naar eigen behoefte.

Een school kon een school zijn, d.w.z. een gemeenschap van onderwijzers en leerlingen, die een zekere vrijheid genoot, om in de dagelijksche oefening van onderwijs en opvoeding de eigen aard van die bepaalde school tot ontwikkeling te brengen. De ervaringen in zulk een schoolgemeenschap werden op grotere vergaderingen van onderwijzers uitgewisseld en zoo waren de scholen op den goeden weg. Bekwame, wetenschappelijk gevormde schoolmannen

hebben zich in de laatste jaren intensief met den eigen aard van het Indische kind bezig gehouden en verhelderende studies het licht doen zien, die de onderwijzers aan het denken hebben gezet. Langzamerhand wijzigden zich inzichten, werden nieuwe methoden toegepast en zoo scheen de kans groot, dat de school de aanpassing zou vin-

onderwijsman weet, dat de staatsexamens ondeugdelijke graadmeters zijn; dat ze slechts momentopnamen zijn en geen volledige weerspiegeling van de werkelijke ontwikkeling der candidaten; dat ze vaak deprimeerend werken; dat ze leiden tot africhting, tot vossen; dat ze acten-jagers kweken en de lust tot vrije studie dooden;

Nieuwe leeraarswoning met internaat.

den aan de voortgezette onderwijsinrichtingen en de maatschappij.

In dezen normalen gang is echter door den Directeur van Onderwijs in de laatste jarenorsch ingegrepen. Een streng examensysteem is ingevoerd, dat den toegang regelt van de leerlingen der lagere school naar de Mulo, van deze naar de Middelbare school en kweekschool, en van deze naar de maatschappij. Indien deze examens het karakter droegen van een schoolexamen, zou daartegen geen overwegend bezwaar bestaan, doch het examineeren door eigen onderwijzers en leeraren is niet toegestaan. Het spreekt van zelf, dat nu de examendril met alle nadeelige gevolgen voor heel het onderwijs de onderwijsmethode wordt. De Indische Onderwijsraad, die zich indertijd met deze kwestie heeft beziggehouden, schrijft in zijn rapport over de kweekschool-examens het volgende: „Want ieder goed

dat ze de opleiding vervlakken. Schoolexamens komen aan deze bezwaren tegemoet.”en ondanks dit vernietigend oordeel heeft deze zelfde Raad in meerderheid het examensysteem aanbevolen, hetwelk nu ook voor de overige geledingen van het onderwijs is doorgevoerd.

Van de redenen, die er toe geleid hebben het onderwijs op het examen te richten, zijn er een drietal duidelijk te formuleeren.

a. Enkele studenten in Holland, afkomstig van Algem. Middelb. Scholen in Indië, gaven reden tot klacht over onvoldoende ontwikkeling. Deze klacht gaf de Midd. School door aan de Mulo (d.i. de onderbouw der M.S.) en deze gaf de schuld aan de Lagere school. De selectie heette te weinig doelmatig voor de voortgezette studie. Het staatsexamen voor de Lagere school en de Mulo moest de redding brengen.

b. De geleidelijke indianisatie van de

landsbetrekkingen maakte het noodig, dat de inheemschen, die de Hollandsche ambtenaren moeten vervangen, een ongeveer gelijk peil van ontwikkeling bereiken. Opvoering van het intellectueel peil van het onderwijs werd daarom noodig geacht.

c. Door de daling van 's Lands inkomsten is het Gouvernement niet meer in staat aan alle vraag naar voortgezet onderwijs te voldoen. Uitbreiding is geheel onmogelijk, derhalve moeten de beschikbare plaatsen op de voortgezette scholen ingenomen worden door de meest begaafden, opdat het rendement der scholen zoo groot mogelijk wordt.

Deze laatste twee zijn inderdaad zeer belangrijke redenen, die in hun waarde erkend moeten worden, doch die naar mijn meening toch niet zwaar genoeg wegen om zulk een mechanisch in elkaar gezet examensysteem te rechtvaardigen. De selectie door de staatsexamens schuift een bepaald soort intellectueel begaafden naar voren, doch deze schifting is blijkens de onderzoekingen op dit gebied niet doeltreffend om ook voor de maatschappij de meest geschikte werkers te verkrijgen. Voor dit laatste is functioneele en zedelijke vorming van zeker even groote beteekenis als verworven kennis. Ook onze ervaringen met de oud-leerlingen wijzen duidelijk in deze richting; vele knappen in de klasse gedurende de kweekschooljaren leggen het later in de praktijk van de school af tegen de middelmatigen in het leeren, maar die in activiteit en trouwen arbeid en het hierdoor verworven inzicht een veel invloedrijker plaats innemen.

Onze protesten tegen dit examensysteem hebben geen effect gehad. Er blijft ons nu in de kweekschool niets anders over dan dit te aanvaarden als het raam, waarbinnen gewerkt moet worden en tevens maatregelen voor die aanpassing te treffen.

De volgende maatregelen zijn reeds genomen:

a. Bij den overgang is een scherper beoordeeling toegepast, waardoor meer leerlingen zijn blijven zitten of verwijderd dan in vorige jaren.

b. De wekelijksche voordrachten van de missionnaire predikanten zijn gestaakt.

c. Een meer intensieve methode van lesgeven en studeeren wordt toegepast, met als gevolg, dat de vrije tijd der leerlingen nog weer sterk werd ingekrompen.

Door dit alles boet de Kweekschool langzamerhand ongetwijfeld veel in van het eigen karakter, dat de inrichting

steeds heeft gekenmerkt. Vroeger was er gelegenheid voor de leeraren met de leerlingen eens te gaan wandelen, rustig samen te spreken en zoo in persoonlijke omgang hun leven te bouwen. Uit de correspondentie met de oud-leerlingen blijkt wel, hoe grooten ruggesteun velen door dezen intiemeren omgang voor heel hun leven hebben meegekregen.

Nu is voor dit alles helaas geen gelegenheid, geen tijd meer. De vorige week op een Zaterdagavondvergadering vroeg een der leerlingen me namens allen, of het niet mogelijk was, dat de leerlingen weer even intiem gingen samenleven met de leeraren, als naar zij van oud-leerlingen gehoord hadden, de verhoudingen vroeger geweest waren. Ik moest wel meedeelen, dat hoewel de leeraren nog in hun gezindheid geheel dezelfde gebleven waren als vroeger, de mogelijkheid tot dit nauwere contact niet meer aanwezig is, daar alle aandacht opgevraagd wordt voor destudie en de verwerking van het zoo overladen leerplan.

Hieronder volgen enkele cijfers.

Aan het overgangsexamen namen deel:

klasse	IA 30	leerl., waarvan	bev.	29	leerl.
"	IB 30	"	"	27	"
"	IIA 26	"	"	21	"
"	IIB 26	"	"	25	"
"	IIIA 25	"	"	21	"
"	IIIB 24	"	"	22	"
"	IV 26	"	"	25	"
"	V 28	"	"	23	"

De stand der klasse was op 1 Juli j.l. na afschrijving en aanneming van nieuwe leerlingen:

Klasse	IIA 28	leerlingen	w.o.	3	meisjes
"	IIB 28	"	"	5	"
"	IIIA 26	"	"	5	"
"	IIIB 25	"	"	3	"
"	IVA 24	"	"	8	"
"	IVB 23	"	"	3	"
"	V 28	"	"	7	"
"	VI 27	"	"	5	"
Totaal	209	leerlingen	w.o.	39	meisjes

Aan het eindexamen, dat in de openbare Kweekschool te Djokja werd afgenomen, slaagden slechts 15 van de 24 candidaten.

De examenregeling was voor onze kweekschool en die der Katholieken te Moentilan, zeer ongunstig. Een viertal leerlingen is de dupe geworden van deze regeling. Ik vertrouw, dat de in onze Kweekschool genomen maatregelen en een andere examenregeling in 1934, waarbij naar

de toezegging der Inspectie met onze wenschen rekening zal worden gehouden, voldoende zullen zijn voor het slagen van een hooger percentage in '34.

Van de 15 geslaagden zijn op ons advies er 6 op Gouvernementskosten toegelaten tot de hoofdacteopleiding aan de Chr. Eur. Kweekschool te Weltevreden. Van de overigen zijn er 6 geplaatst bij het Chr. Onderwijs; 3 wachten nog op een betrekking.

Nieuwe Jongensinternaat.

In mijn vorigen brief meldde ik U reeds, dat met de N. I. Escompto-Mij. een hypothecaire leening is aangegaan van f36765.—, waarvan de aflossing en de rente ad 5½ % door de Regeering is gegarandeerd.

Na ontvangst van dit bedrag is met den heer Pluyter een bouwcontract gesloten ter uitvoering van:

a. den bouw van een 5de leeraarswoning met internaat voor 30 leerlingen ad f23350.—;

b. de verbouwing van de Regentswoning tot meisjesinternaat en den bijbouw van twee slaapkamers ad 6200.—.

Met groote voortvarendheid heeft de heer Pluyter deze gebouwen voltooid, zodat den 1sten Juli j.l. de leerlingen er reeds hun intrek konden nemen. Het is een keurig gebouwencomplex geworden, dat aan alle eischen voldoet.

De internaatsondeeling is nu als volgt:

1ste jongensinternaat met 30 leerlingen inwonend bij Jonkman;

2de jongensinternaat met 27 leerlingen inwonend bij In 't Veld;

3de jongensinternaat met 21 leerlingen inwonend bij Meyerink;

4de jongensinternaat met 30 leerlingen inwonend bij Eijgenraam;

5de jongensinternaat (Nieuw) met 30 leerlingen inwonend bij Polet;

6de jongensinternaat (Huurhuis) met 32 leerlingen inwonend bij Kroeskamp;

Meisjesinternaat 39 meisjes inwonend bij Vermolen.

Het meisjesinternaat ligt tegenover de kweekschoolgebouwen.

Behalve het eene buiteninternaat van Kroeskamp zijn nu alle leerlingen gehuisvest in eigen internaten, gegroepeerd om het kweekschoolgebouw.

Het heeft van af 1919 heel wat zorg en overleg gekost, maar langzamerhand is nu toch een geheel gegroeid, waarin het een lust is te werken. Gelukkig mag ik zeggen, dat de innerlijke eenheid van allen, die in de gemeenschap arbeidden, aan de uiterlijke eenheid van de gebou-

wen vooraf ging, ja er van het begin af geweest is. Nu het uiterlijke evenwel met het innerlijke overeenstemt en veel ongerief is opgeheven, is die harmonie toch ook van veel waarde.

Voor me zelf vind ik het jammer, dat nu alles zoover is, de tijd welhaast aanbreekt heen te gaan.

Tot zoover het belangrijk schrijven van den heer Meijerink. De foto laat ons zien de nieuwe leeraarswoning met daarachter gelegen internaat. Links staat de woning van den heer Eijgenraam met het vierde Jongensinternaat.

De gebouwen der Kweekschool vormen nu een prachtig geheel.

W. B.

Korte Berichten.

Ds. G. J. van Reenen.

D.V. zal Ds. G. J. van Reenen met zijn gezin, na den 15den November in de Keizersgracht-Kerk door zijn vader te zijn bevestigd en zijn intrede te hebben gedaan den 15den December te Genua aan boord gaan van de „Chr. Huygens” tot vertrek naar Djokja, waar hij in het begin van 1934 zijn arbeid als missionair predikant hoopt te beginnen.

Mej. W. C. Rinck.

Mej. W. C. Rinck, tot nu toe werkzaam in het Zendingziekenhuis te Wonosobo zal D.V. tijdelijk naar Soemba gaan om Mej. Vellenga te vervangen, die met verlof gaat.

Dr. C. L. Zwaan.

Het adres van Dr. C. L. Zwaan, missionair arts te Djokja, thans met verlof in Holland, is: Boschdrift 16, Hilversum.

Raden S. Nimpoeno.

Het adres van den heer Raden S. Nimpoeno, die wel bereid is in het belang der Zending spreekbeurten te houden, is Jekerstraat 69, Amsterdam.

Leeraar gevraagd.

Aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo wordt om zoo spoedig mogelijk in dienst te treden een leeraar gevraagd met M. O. bevoegdheid Nederlandsch. Salarisregeling als voor leeraren van het Gouvernement. Bereidheid om voor eigen rekening naar Indië te gaan strekt tot aanbeveling.

Aanmelding bij Ds. W. Breukelaar te Santpoort.

De Collectanten voor de Zending te Nieuwleuzen.

Het vriendelijk verzoek kwam tot ons om deze foto van de ijverige collectanten voor de Zending te Nieuwleuzen-Den Hulst (Ov.) een plaatsje te geven in het Zendingsblad. Als we goed geteld hebben zijn het

de derde Geref. Kerk op Sumatra en de elfde Kerk van de Classis Batavia. Palembang telt omstreeks 110000 inwoners, waarvan bijna 1900 Europeanen of daarmee gelijkgestelden. Hieronder zijn nog geen 100, die tot de Gereformeerde Kerk behoren.

De Collectanten voor de Zending te Nieuwleuzen.

vijftien jongens en meisjes, die er geregeld met hun busjes op uitgaan om gelden voor de zending te verzamelen.

W. B.

Ned. Zendingsraad.

De Ned. Zendingsraad heeft Ds. W. Breukelaar en Ds. D. Pol uitgenoodigd om als buitengewone leden zitting te nemen in zijn college. Na overleg met de deputaten der Generale Synode voor de zending hebben zij deze uitnoodiging aangenomen. Er zal dus in het vervolg eenig contact zijn tusschen de Zending der Gereformeerde Kerken en den Ned. Zendingsraad op de wijze zooals de l.g. Generale Synode dit gewenscht oordeelde.

Palembang.

Te Palembang is de Gereformeerde Kerk tot institueering gekomen. Dit is

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

- a. Zendingsknikkertjes (zgn. Javaantjes) ad f5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.
- c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f0.90 per 100 stuks. (Toezending van de busjes sub d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt.)

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men

kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur, (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Leestafel.

Merkwaardig Denken, Schetsen uit de Soembancesche gedachtenwereld, door D. K. Wielenga, bij Kok te Kampen f 2.40 geb. f 3.00.

De vruchtbare pen van den oud-zending van Soemba Ds. D. K. Wielenga leverde ons weer een zendingsboek en dit laatste is het minste niet. Hij verdeelt zijn boek in vier hoofdstukken: de *Hoofddienst, de Medische dienst, de Schooldienst en het Civiel Bestuur*. En elk hoofdstuk omvat een viertal schetsen. Wielenga schrijft vlot en is gemakkelijk te volgen, ook al kon taal en stijl wel wat beter verzorgd zijn. Treffend laat hij ons zien hoe de gedachtenwereld van den Soembanees zoo geheel anders is dan die van ons. Gaarne bevelen we dit boek aan. Het is metterdaad een verrijking van onze Zendingsliteratuur.

Scheurkalender Maranaiha 1934 bewerkt door Dr. J. J. Knap Czn. met daarbij behoorend Premieboek, „Voor troon en altaar”. door Tousseint Bokma, bij Kok te Kampen f 0.85 met Premieboek f 1.45.

Ook thans weer een prachtkalender. Het schild is mooi. Het geeft een teekening van den val van Jericho. En de stukjes voor elken dag zijn kostelijk. Ook het Premieboek zal men met genot lezen.

De zwarte profeet uit het Oerwoud, door P. M. Legène. Uitgegeven door het Zendingsgenootschap der Evang. Broedergemeente.

De heer Legène heeft een weerversneden pen. Ook in dit boekje blijkt dit weer. Het teekent ons King de zwarte profeet uit het Oerwoud van Suriname. Een boeiend Zendingboekje, dat we gaarne aanbevelen.

„De Jonge Vrouw”. Uitgave Bosch en Keuning, Baarn.

In korten tijd steeg het aantal abonné's tot boven 10.000. Dit teekent, hoezeer het in den smaak valt. En te reent.

Het Recht van Nieuw-Testamentische Kerkliederen. Een conscientiekreet! door Ds. A. M. Diermanse, bij P. den Boer, Utrecht, f 0.50.

Ook na de door de Synode genomen beslissing nog wel waard om gelezen te worden.

Wegens misstelling in het vorig nummer, herplaatst.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

N. N., Nijkerk f 5. Door Mej. A. Henzen uit het knikkertje van de Zondagsschool te Westmaas f 10. Door J. C. J. Kuntz van de leerl. der Chr. Sch. te Nigtevegt f 10. Door A. de Graaf van de leerl. der Oranjeschool te Alphen f 1.50. Door Ds. J. Krüger 10 % ontv. Classe Harderwijk 3e kwartaal f 150.75. Door C. Bos, Bolsward f 1.12.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 20 Oct. 1933. Giro No. 32806.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

12e verantwoording van
22 Sept.—22 Oct. 1933.

Met hartelijken dank verantwoordten wij de volgende giften: S. B. te N. f 5.—, de Oranjeschool te A. f 1.75, H. E. V. te 's Gr. f 1.—, Ds. A. A. te G. f 2.50, Ds. J. C. H. te S. f 1.—, Ger. K. te K. f 2.50, Dr. de Moorsch. te 's Gr. f 3.—, C. A. te R. f 1.—, Mej. V. te L. (jaarl.) f 5.—, C. K. te S. f 1.—, coll. diac. Ger. Kerk te 's Gr. f 5.—, Ds. E. D. te O. K. f 1.—, Ger. Kerk te M. f 2.50, Pr. Mauritssch. te 's Gr. f 15.—, te zamen f 47.25, totaal met de vorige verantwoording f 3764.—.

Hieronder zijn 3 Chr. scholen waarvan wij de leerlingen hartelijk danken voor hun steun, het is overigens nog maar zeer gering wat per maand binnenkomt.

Moet het nu dezelfde kant uit als bij de zending in Suriname, waar 10 à 11 zendingsarbeiders worden ontslagen of niet uitgezonden.

Reeds mogen de dit jaar uitgezonden zendingen bij de Rijsche Zending voorloopig niet aan trouwen denken en moeten zij in de kost bij de oude zendingen en zich tevreden stellen met een klein maandgeld, om

zodoende het werk toch op gang te kunnen houden.

Het is wel droevig!

Mag Chr. Nederland dit toestaan en wordt het geen tijd dat het steuncomité, dat toch altijd maar een tijdelijk karakter heeft, spoedig wordt omgezet in een flinke organisatie met vaste contribuanten, die jaarl. een f10.000 kan bijeenbrengen?

Want het werk gaat door, de velden, ook de Bataklanden, zijn wit om te oogsten.

Namens het uitvoerend comité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgiro 6104.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

10e verantwoording van 25 Sept.—
25 Oct. 1933.

Provincie Groningen:

Geref. Kerk Bedum, coll. gift f5.—; W. Woltjer, Loppersum, busjes: Bouwe Nieuwenhuis f7.05, P. v. d. Molen f4.63½, R. Miske f6.04½, Gr. Wiersma f4.20; Ds. M. Stadij, Ezinge, Zendingver. f100.—; I. Boersma, Grijskerk, uit de busjes f130.—; id. van N.N. f2.50; Geref. Kerk, Wagenborgen, coll. gift f10.—; D. Boerema, Midwolde, Geref. Kerk f7.95; id. Nikk. school f10.—; J. Wildvank, Delfzijl, coll. gift uit cankb.heid f25.—; idem f10.—; D. Smit, Zuidwolde, Gr. bussen Kerk f28.62½; id. Catech. bus f5.63; A. Algra, Stadskanaal, Zendingkas f135.—; Geref. Kerk Gerkesk. Strobos, busjes kinderen f44.75; J. Wildvank, Delfzijl, 200 halve ct. Gr. Bergman f1.—; P. Ploos v. Amstel, Sebaldeburen, Nikk. Sch. m. d. B. f10.—; Geref. Kerk, Zoutkamp, 3 maandel. bijdr. f50.—; N.N. te Zuidhorn f10.—; R. Wijma, v. d. Zend. ver. Boerakker f30.—; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, gift Reciteerver. f20.—; N.N. te Zuidhorn f5.—; E. ten Have, Siddeburen, busjes f55.—, id. giften f40.—; M. Antoons, Hoogkerk, bruiloft busjes: G. Wobbes f5.38½, J. v. d. Velde f2.37½, Aikema f1.80½, S. v. Wijk, Sr. f5.99, J. Hollander f3.76½, C. Westerhof f2.—; Ds. J. Vischer, Spijk, dankoff. zuster der gem. f25.—; H. A. Hulsebos, Nieuwe Pekela, busjes f100.—; K. ter Laan, Schildwolde, v. d. Gebr. Bodeus, Slocht. f3.50; Per Tj. Feddema, incl. 200 halve ct. Gebr. Buurman, Pieterburen, totaal f15.—; E. J. Anneveldt, Hoofd der Chr. Sch. Gron. f4.21½; id. 250 halve ct. Jan Keizer f1.25; id. Zilverpap. en lood f3.85; Geref. Kerk, Gron. bus Zuiderkerk f12.81; Van N.N. per bode de Jager, halve ct. f1.37; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busjes: P. Boomker f6.22½, W. Suring f6.49½, F. Groen f5.62½, R. Huiges f12.40, R. v. d. Heide f9.16½.

Provincie Drenthe:

Ds. N. van Haeringen, Zweelo, collecte f27.26; H. L. Smeman, Coevorden, vaste

bijdragen f20.—; J. Helsloot, Koekange Geref. Jong. ver. Tychicus f24.—; Mej. J. H. Mulders, Meppel, Zendbl. f3.28; id. Coöp. Eendracht f15.—; H. Blanken, Hoo-geveen, Kinderzend. Excelsior f286.54; id. catech. bus f22.03; id. coll. bruiloft f2.—; id. gewone giften f4.43; C. Koolstra, Holl. Veld, inh. busjes Apr.—Oct. f46.42.

Provincie Overijssel:

T. Oegema, Dedemsvaart, zend. comm. f200.—; id. Meisjesver. D. d. H. f3.57; id. Knapenver. Ob. f11.33; Tj. v. d. Veen, Marienberg, Zend. comm. f30.—; Geref. Jongel. ver. Rehoboth, Marienberg f5.—; J. F. Fleurke, de Krim, jaarl. bijdr. f119.50; J. Malda, Bergentheim f50.—; J. Yspeert, Stad Vollenhove, giften en coll. f17.33; J. F. Fleurke, de Krim, v. d. zend. comm. f31.50; Ds. J. H. Broek Roelofs, busjes Bruchterveld f9.38; id. bijdragen v. d. Kerk van Bruchterveld f40.—; Geref. Kerk Blokzijl f27.39; H. Buwalda, zend. comm. Zwolle f300.—; J. Pals, Dalfsen, busjes kinderen f67.15; D. Ypma, Zendingcomm. Den Ham f150.—; H. J. Kuiper, Zwartsluis, giften f102.68½; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Elizab. Posthumus f10.35.

Pinkstercollecte Overijssel:

Avereest f43.67;

Extra collecte Prov. Groningen:

Zuidwolde, Gr. (incl. busje f2.53) f102.02½; Roodeschool f77.31; Uithuizen f161.90; Onderdendam f38.71; Ter Apel f57.29; Uith. meeden f221.43; Ter Apel, nagift f10.—; Loppersum f111.72.

Extra coll. Prov. Drenthe:

Hijken f13.19; Gees f24.55; Meppel f134.30; Zwartemeer f13.11.

Extra coll. Prov. Overijssel:

Wierden f20.72; Wijhe f21.66; Vroomshoop f75.90; Zwartsluis f82.31½.

Extra coll. Oost-Friesland en Benth.:

Emlichheim, M. 310 is f178.93.

Soembaweken Groningen:

Houwerzijl f196.—; Kommerzijl f108.03.

Soembaweken Drenthe:

Emmen f247.15.

Soembaweken Overijssel:

Dedemsvaart f310.10; Holten f115.50.

Diverse ontvangsten:

Comité Java-Soemba-zendingsfilm f585.—.
Totaal 10e verantw. f 5562.26½
1ste t/m. de 9e verantwoording f 57245.96½

Totaal tot op heden f62808.23

Met dank voor de toezending van bovenstaand bedrag; enkele extra collecten mochten reeds worden geboekt. Ik hoop zeer met het oog op den stand der kas, dat ook de andere kerken niet lang op zich laten wachten wat betreft het opzenden dezer collecte.

Nogmaals dankend.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Gron. 25 October 1933.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE

GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.

Matth. 24 : 14a.

REDACTIE-ADR.: Ds. W. BREUKELAAR, SANTPOORT
ADMINISTRATIE-ADRES: DRUKKERIJ „VADA”
GEBR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

HET BLAD VERSCHIJNT IN HET MIDDEN VAN ELKE MAAND.

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR f 0.84 FRANCO PER POST.
BIJ GETALLEN AAN EEN ADRES BOVEN 3 Ex. f 0.72 Fr. P. P.
UITGAVE OP BETER PAPIER f 1.50 FRANCO PER POST.

Stukken of berichten moeten voor of op den 24sten der maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

INHOUD:

Want ook wij waren eertijds. — Van Zendingsaangelegenheden: Jubileum Ds. L. P. Krijger. Jubileum Ds. L. G. Goris. Is een Zendingssynode een gewenschte instelling? Het Zendingconsulaat. — Zending Noord-Holland: Brief van Ds. Allaart. Ds. en Mevr. Van Reenen—Vonk. — Zending Groningen, Drenthe en Overijssel: Brief van Ds. Lujendijk. Een mooie dag te Bara. — Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Brief van Ds. Merkelijn. Zending van de Kerk te Medan. Het nieuwe Internaat bij de Kweekschool te Solo. — Zending Zuid-Holland Zuid: Dr. S. J. D. Esser. Drie-maandelijksch Verslag. Stille arbeid. Een vriendelijke oproep tot hulp. — Ingezonden: Verzoek Dr. H. Beets. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften. — Register.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN

WANT OOK WIJ WAREN EERTIJD.

Titus 3 : 3.

't Was niet een aangename herinnering, die Titus bij de geloovigen op Creta moest wakker roepen met het: *ook wij waren eertijds*.

Dat eertijds was verre van fraai. Daarvan moest Titus toch tot hen zeggen: want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkander hatende.

Niet minder dan zeven ondeugden worden zoo opgesomd, die elk op zichzelf al iemand een minder goeden naam zouden bezorgen.

Zij waren *onwijs*, onverstandig. Ze misten de wijsheid, die den mensch doet in 't oog vatten het eigenlijke levensdoel en doet betreden den weg, die naar dat doel leidt. Vervreemd waren zij als heidenen, van de kennis aangaande het ware levensdoel, dat in God ligt en zoo kon er bij hen ook niet zijn een wandelen op den goeden weg. Omdat zij, God kennende, Hem als God niet verheerlijkten of dankten, waren ze verijdeld geworden in hun overleggingen en hun onverstandig hart was verduisterd geworden, zich uitgevende voor wijzen waren ze dwaas geworden. (Rom. 1 : 21 en 22).

Onwijs waren ze, en ook *ongehoorzaam*. Ook bij hen was er nog eenige openbaring Gods. Gods onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn. (Rom. 1 : 20). Ook voor hen was er nog een stemme Gods, hen roepende door die openbaring, maar ze waren die stem niet gehoorzaam geweest.

Daarom waren ze ook *dwalende*. De weg, waarop zij wandelden, was de goede weg niet, maar één die leidde naar het verderf.

Menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienden ze. Bij hen, toen ze nog heidenen waren, was wat Paulus noemt in Rom. 1: Omdat zij God niet eerden, daarom gaf God hen over in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid. Daarom stond heel het leven der heidenen in het teeken van den dienst des vleesches.

In boosheid en nijdigheid leefden ze. Onder hen ontbrak de liefde, die allen saambond.

Hatelijk waren ze en *elkander hatende*. De één vond den ander een hatelijk en afschuwelijk wezen. Ze zagen in elkander niets beminnewaardigs en ze beminden elkander dan ook niet.

Dat was alles echter zoo in het *verleden*. Ze waren zoo *eertijds*.

Maar waarom moesten ze dan aan dat oneervolle verleden herinnerd worden? Waarom wilde Paulus, dat Titus dat schandelijke verleden nog eens den Cretenzen zou voorhouden? Was dat wel in overeenstemming met de liefde, waarvan hij zelf in 1 Cor 13 : 6, schrijft, dat zij alle dingen bedekt?

Die herinnering kon niet gemist worden. De liefde, die alle dingen bedekt, verblijdt zich ook in de waarheid en de waarheid kan wel eens vorderen, dat de ongerechtigheden ontdekt worden.

Noodig was die herinnering aan dat oneervolle verleden, opdat in 't licht zou gesteld worden, *hoe* het anders werd.

Ze waren dat *eertijds*, de geloovigen op Creta. Paulus is er wel verre van te denken en te schrijven, dat degenen op Creta over wie zich Titus' herderlijk werk uitstreckte, dat degenen, die in Christus leerden

gelooven, nog dezelfde oude zondaars zouden zijn. Als een feit stelt hij vast, dat zij nu *anders* zijn. Nu zijn ze niet meer zoo, want God had hen zalig gemaakt.

Maar als zij nu anders waren, dan was dat omdat de goedertierenheid van God onzen Zaligmaker en Zijn menschenliefde hun verscheenen was. Die verscheen hun, wanneer het Evangelie hun gebracht werd, als Paulus op Creta kwam om hun dat Evangelie bekend te maken en als zij door dat Evangelie leerden kennen de zaligmakende genade Gods in Christus, en leerden kennen Hem, die kwam om verlorenen te redden en te verlossen.

En die goedertierenheid en menschenliefde Gods verscheen hun dan niet om de werken der rechtvaardigheid, die zij gedaan hadden, maar naar Gods barmhartigheid.

Dat moeten de geloovigen op Creta bedenken: hoe het eertijds was en hoe het door de genade Gods nu geheel anders werd, dan zullen ze ook verstaan, dat ze moeten zorg dragen om goede werken voor te staan. En dan zullen ze ook kennen hun roeping tegenover de andere menschen op Creta, die nog in de zonde leefden.

Dan zullen zij zich niet boven die menschen verheven achten, want ze zullen bedenken: ook wij waren eertijds zoo. Dan zullen zij bedenken dat dit bij hen anders werd, toen in Gods goedertierenheid de zaligmakende genade Gods hun verscheen in het door Paulus gepredikte Evangelie, en dan zullen ze hun medemenschen dat Evangelie willen bekend maken en dat met hun wandel versieren, opdat ook zij dat Evangelie mochten leeren gelooven en wijs worden en gehoorzaam. en aflaten van allen goddeloozen wandel.

Het is opmerkelijk, dat Paulus zich zelf insluit bij hen, van wie moest worden getuigd, dat zij waren onwijs, ongehoorzaam en in vele zonden wandelende en schrijft: want ook *wij* waren.

Daarmee wilde Paulus natuurlijk niet zeggen, dat al de daar genoemde ondeugden in hun volle ontplooiing bij alle geloovigen en ook bij hem in het eertijds zouden gevonden worden. Dat was niet zoo bij Paulus, die naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, onberispelijk had gewandeld. Maar als aanduiding van het onherboren leven gold dit ook van Paulus en geldt het ook van ons allen: want ook wij waren eertijds.

Het is goed, dat ook wij dit bedenken en ons laten leiden door dat tot ootmoedigheid stemmende: want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende.

Het is goed en noodig te bedenken hoe het dan anders werd, doordat de goedertierenheid Gods ons verscheen in het Evangelie, opdat we ons zouden schikken om goede werken voor te staan.

En dan zullen we ook verstaan onze roeping tot het werk der Zending, opdat ook aan anderen die zaligmakende genade Gods zou mogen verschijnen als hun het Evangelie gebracht wordt.

Wel verre zullen we er dan van zijn om ons boven de menschen op ons zendingsterrein te verheffen. Op hen ziende zullen we bedenken, dat ook wij eertijds zoo waren.

En in het roemen van Gods barmhartigheid, waardoor het met ons anders werd, zullen we doen wat in ons vermogen is, opdat ook hun het Evangelie worde gebracht, waarin de zaligmakende genade Gods hun verschijnt en het ook met hen mocht anders worden.

Van Zendingsaangelegenheden.

Het vijf en twintig jarig ambtsjubileum van Ds. L. P. Krijger.

De docent onzer Opleidingsschool op Soemba Ds. L. P. Krijger zal D.V. Woensdag 13 December, — een datum die reeds gepasseerd is als dit No. van het Zendingsblad verschijnt — zijn vijf-en-twintig jarig ambtsjubileum mogen vieren. Voor de lezers van het Zendingsblad is Ds. Krijger geen vreemde. Ieder kent den naam van den docent te Karoeni, die met zooveel zegen de Zending op Soemba heeft gediend, eerst als missionair predikant en daarna als docent in de opleiding van helpers bij den dienst des Woords.

Ds. Krijger is geboren 30 Mei 1884. Hij studeerde aan de Vrije Universiteit, waar hij in 1908 zijn candidaatsexamen in de Theologie deed. Dat zelfde jaar, den 13den December, werd hij predikant te Oidemarkt. Dat is dus nu 25 jaar geleden. Slechts kort heeft hij daar gearbeid.

Toen in 1911 een zendeling naar Soemba moest worden gezonden, viel de keus op den jeugdigen dienaar van Oidemarkt. De Kerk van Groningen beriep hem tot missionair predikant.

Hij werd den 15en Nov. 1911 door Ds. N. IJ. van Goor bevestigd.

Den 22sten November deed hij zijn intrede. Reeds den 2en Januari 1912 vertrok hij naar Soemba. Eerst heeft hij daar tijdelijk Ds. D. K. Wielenga te Pajeti vervangen. Het volgend jaar in 1913 vestigde hij zich reeds te Karoeni op West-Soemba.

Voor al in den eersten tijd heeft Ds. Krijger met velerlei teleurstelling en moeite moeten worstelen. Maar de Heere heeft hem gesteekt en zijn arbeid rijk gezegend.

De ontwikkeling van het Zendingswerk op Soemba deed allengs meer de behoefte gevoelen aan een eigen Opleidingsschool voor helpers bij den dienst des Woords. De Generale synode van 1920 besloot tot de oprichting eener Opleidingsschool op Soemba. Toen er nu voor deze school een docent moest worden benoemd, was Ds. Krijger naar wij wel aller overtuiging de daarvoor aangewezen man. Bereidvaardig nam hij deze benoeming aan. Na zijn verlof in 1923 begon hij zijn arbeid als docent. De eerste cursus, die in 1924 begon, telde 9 leerlingen. Daarna volgde een tweede cursus. Na afloop daarvan kwam Ds. Krijger met verlof naar Holland. In December 1931 keerde hij terug. Zoo spoedig dit mogelijk was begon hij toen een nieuwe cursus. Deze cursus telt niet minder dan 18 leer-

lingen, waaronder vijf gehuwden.

Thans mag Ds. Krijger terugzien op een ambtelijke loopbaan van 25 jaren, waarin de Heere zijn dienst rijk heeft gezegend, ondanks de moeite, waarmede hij te kampen had.

In al zijn arbeid werd hij getrouwd bijgestaan door zijn echtgenoot Mevr. J. Krijger—Hasper, die niettegenstaande haar zwakke gezondheid de zorgen van het internaat geregeld waarnam.

Zwaar is het echtpaar Krijger—Hasper in rouwe gedompeld, toen de Heere op één dag hen twee kinderen ontnam.

En bij hun laatste vertrek moesten zij vier kinderen in Holland achterlaten.

Met opgewektheid verrichten zij echter hun moeilijken maar ook heerlijken arbeid, die nu reeds veel vrucht droeg en onder den zegen des Heeren van zoo rijke beteekenis belooft te worden voor den Zendingsarbeid op Soemba. Stellig zal ook op Soemba de 13 December wel niet onopgemerkt voorbijgaan.

Tot onzen spijt hebben we geen portret van Ds. Krijger ter beschikking om dit te plaatsen in dit No. van het Zendingsblad. Misschien kunnen we dit later nog doen. Intusschen wenschen we Ds. Krijger harte-lijk geluk met zijn jubileum. We doen het met de bede, dat de Heere hem nog onderscheidene jaren het voorrecht moge geven de zending te mogen dienen. W. B.

Ds. L. G. Goris.

(bij de foto.)

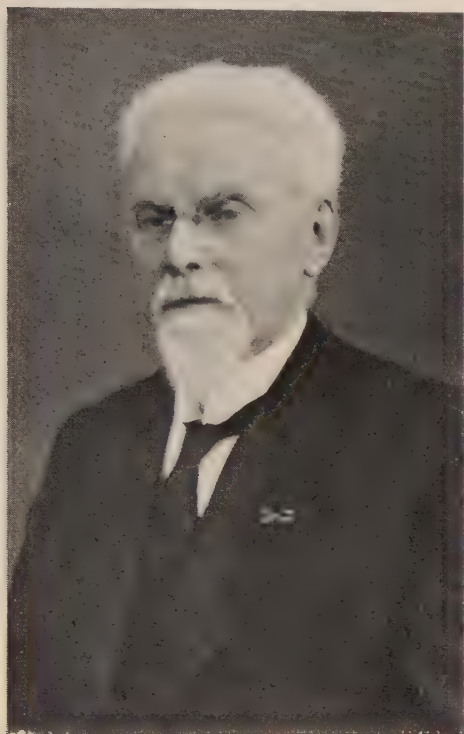
Ds. L. G. Goris, Em. predikant van Zevenbergen, zal D.V. 23 December a.s. mogen gedenken, dat hij vijftig jaar geleden als dienaar des Woords werd bevestigd en zijn intrede deed in de Gereformeerde Kerk te Langeslag. Behalve deze Kerk heeft hij ook eenige jaren de Kerken van Emmen, Veenwoudsterwal en Knype gediend totdat hij den 1 Sept. 1901 den dienst aanvaardde in de Kerk te Zevenbergen, waar hij met groote toewijding heeft mogen arbeiden tot aan zijn emeritaat den 1 Mei 1924.

Ds. Goris heeft met de krachten, die de Heere hem gaf, niet alleen de Kerk van Zevenbergen gediend, maar ook zich gegeven voor den arbeid der Evangelisatie in Noord-Brabant, waarin hij tal van jaren één der meest vooraanstaande mannen is geweest.

Ook de Zending vond in hem een warm voorstander, die gaarne een deel van zijn

tijd en kracht gaf aan de behartiging harer belangen.

Gedurende een tiental jaren, van 1917 tot 1927, was hij deputaat van de Generale Synode voor de Zending. Iets voor de Zending te mogen doen was hem slechts een

Ds. L. G. Goris.

lust. Zoo heeft hij o.a. de Zending aan zich verplicht door het teekenen van de bekende groote Zendingskaart van Midden Java ten Zuiden en Soemba. Ook waren de Zendingskaartjes, die eenigen tijd geleden in het Zendingsblad zijn geplaatst en later, na te zijn herzien, in den Zendings-atlas zijn opgenomen, van zijne hand. We meenen daarom, dat het Zendingsblad zijn gouden jubileum niet onopgemerkt mag laten voorbijgaan. Van harte wenschen we den nog krassen grijsaard met zijn voorrecht geluk. Geve de Heere hem nog een rijk gezegenden levensavond.

De Regeering erkende zijn verdienste door hem te benoemen tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

Is een „Zendingssynode” een gewenschte instelling?

Van onderscheidene zijden werd zoo nu en dan, ook in den laatsten tijd nog, ons

oordeel gevraagd of de instelling eener „Zendingssynode” gewenscht is te achten.

Voor een breede bespreking van deze vraag is het Zendingsblad minder geschikt. De zeer beperkte ruimte van dit blad laat dit niet toe. Ook past een diep op de zaak ingaande beschouwing van deze aangelegenheid beter in een ander orgaan, b.v. de Macedoniër.

Toch willen we, nu hier en daar blijkbaar die vraag aan de orde is, er wel een enkele opmerking over maken.

Het komt ons voor, dat het geen gelukkig oogenblik is geweest, toen men op het denkbeeld kwam om een z.g. „Zendingssynode” in te stellen.

Natuurlijk is er wel iets voor te zeggen. Het zou al heel erg wezen, als dit niet het geval was. Inzonderheid als Kerken uit het ressort van verschillende particuliere Synodes in de zending met elkander samenwerken is er wel het één en ander te noemen, dat voor het houden van een „Zendingssynode” pleit.

Als echter het voor en tegen tegenover elkander in de schaal gelegd worden, dan staat het voor ons vast, dat de bezwaren tegen het instellen van een „Zendingssynode” veel gewichtiger zijn, dan wat er voor pleit.

Vooreerst merken wij op, dat noch de Kerkenorde, noch de Zendingsorde een „Zendingssynode” kennen. Een eigenlijke Synode is zij dan ook niet, al draagt zij dien nog al klinkenden naam. Zij is geen meerdere vergadering, die op zendingsgebied dezelfde rechten zou hebben als een gewone meerdere vergadering in ons Kerkelijk heeft. In tuchtzaken kan een „Zendingssynode” geen uitspraak doen. Wanneer b.v. een zendende Kerk genoodzaakt zou worden op haren missionairen dienaar des Woords de tucht toe te passen en deze kwam daartegen in appèl, dan zou behandeling daarvan moeten geschieden langs den gewonen Kerkelijken weg door de Classe, en des noodig door de Particuliere Synode, waartoe die zendende Kerk behoorde, en ten leste door de Generale Synode. Een „Zendingssynode” zou over die zaak geen Kerkelijke uitspraak kunnen doen. Ook kan een Zendingssynode niet afvaardigen naar de Generale Synode.

Zij staat dus vrijwel buiten de gewone organisatie van ons Kerkelijk leven en is dus in eigenlijken zin geen Synode, die, zij het dan ook maar alleen in Zendingszaken, de rechten eener meerdere vergadering bezit. Uit Kerkrechtelijk oogpunt is er dus tegen de instelling van een z.g. Zendings-

synode nog wel wat bezwaar.

Ook wekt het houden van een Zendings-synode lichtelijk de gedachte, alsof de Zending eigenlijk staat buiten het gewone Kerkelijk leven en een afzonderlijke organisatie vereischt. En dat is toch niet juist. De zending is één der takken van den dienst des Woords. Zij staat en behoort te staan in het midden van ons Kerkelijk leven. Wel kan één Kerk alleen geen zendingsterrein onderhouden, omdat dit boven haar financiële draagkracht gaat. Daarom moet een Kerk, die als zendende Kerk optreedt, door andere Kerken worden geholpen. Bij de regeling der samenwerking, die zeer verschillend kan geschieden, is het echter, naar het ons voorkomt, verreweg het beste zich te houden aan de orde van het gewone Kerkverband, zooals dit in Classes en Particuliere Synodes is ingericht. Veel meer nog dan tot nu toe behoort de Zending in onze gewone Kerkelijke vergaderingen een vast, op elke vergadering weerkerend punt van bespreking te vormen.

Dit komt ook het meest overeen met den gezonden regel, gesteld in artikel 30 der Kerkenorde, dat men in meerdere vergaderingen niet zal handelen dan over hetgeen, dat in mindere vergadering niet kan worden afgedaan. Naar dezen regel behooren, ook als onderscheidene Kerken in de Zending met elkander samenwerken, de zendingszaken allereerst thuis op de classicale vergaderingen. Op elke classicale vergadering kunnen dan de Kerken van de zaken der Zending handelen. En als er zaken zijn, die daar niet kunnen worden afgedaan, wat echter hoogst zelden voorkomt, dan kunnen die behandeld worden op de Particuliere Synode, waartoe die Classe behoort en des noodig gebracht op de Generale Synode.

Ook uit een practisch oogpunt schijnt ons deze wijze van handelen het meest aanbevelenswaardig.

Men heeft wel eens beweerd, dat een „Zendingssynode” aanbeveling verdient om de plaatselijke Kerken in de Zending beter te doen medeleven.

We meenen de praktijk onzer zending wel eenigszins te kennen. En dan achten we deze voorstelling volstrekt onjuist.

Een „Zendingssynode” komt in den regel slechts eenmaal in het jaar bijeen. Op zulk een „Synode” komen dan gewoonlijk uit elke Classe twee of vier afgevaardigden. Deze behandelen wat er het laatste jaar is geschied, nemen besluiten en geven opdracht aan de deputaten, die worden benoemd.

Eéns in het jaar krijgen dan de Kerken kennis van de handelingen harer „Zendingssynode”. Natuurlijk doet ook de zendende Kerk soms wel mededeelingen van den arbeid, gelijk ook de deputaten voor de Zending en de Zendingsarbeiders. Maar daarvoor heeft men geen „Zendingssynode” noodig.

Het medeleven der plaatselijke Kerken wordt door een „Zendingssynode” al heel weinig bevorderd. Veel meer geschiedt dit, als op elke classicale vergadering de zending aan de orde komt. Deze komt gewoonlijk viermaal in 't jaar bijeen. Elke Kerk is daar door twee afgevaardigden vertegenwoordigd. En als men dan bekwame, actieve Zendingsdeputaten heeft, die daar rapporteeren en de zendingszaken toelichten, dan hebben de plaatselijke Kerken niet slechts eenmaal in een jaar, maar viermaal de gelegenheid om van de zaken der Zending kennis te nemen en daarover te handelen. Voor de bevordering van het medeleven der onderscheidene Kerken in de zaken der zending is naar we meenen een „Zendingssynode” al heel weinig aanbevelingswaardig.

En voor een vlugge behandeling van de zaken der Zending is een „Zendingssynode” al bijzonder ongeschikt.

Wanneer een „Zendingssynode” vrij wel alles overlaat aan de Zendende Kerk en hare deputaten voor de Zending, dan kunnen de zaken, die zich voordoen, met bekwaamen spoed worden behandeld. Maar dan is die „Zendingssynode”, ook al draagt zij een wijschen naam, toch metterdaad van zoo onbeduidende beteekenis, dat zij zonder eenige schade wel kan worden gemist. Houdt echter een „Zendingssynode” de beslissing over de gemeenschappelijke aangelegenheden der Zending aan zich, zoodat zij wel een beetje op een heusche Synode gelijkt en metterdaad nog al beteekenis heeft, dan is dit voor een snelle afdoening der zaken allerm minst bevorderlijk. Er doen zich in de praktijk der zending gedurig onvoorziene zaken voor, waarover spoedig een beslissing moet worden genomen. Dit noodzaakt dan om of buiten de „Zendingssynode” de beslissing te nemen, of een „Zendingssynode” bijeen te roepen, wat uit den aard der zaak nog al wat voeten in de aarde heeft, of de behandeling te laten wachten totdat de „Zendingssynode” samenkomt, wat dikwerf tot schade voor de Zending zou worden. In het belang van den goeden voortgang der behandeling van de zaken der Zending kunnen we derhalve een „Zendingssynode” niet aanbevelen.

Daarbij komt nog iets, dat in onzen tijd niet mag worden vergeten.

Een „Zendingssynode” is een dure liefhebberij. Het is wellicht minder oorbaar namen of cijfers te noemen, ook al zouden we deze wel kunnen ontleenen aan gepubliceerde gegevens. Maar de samenwerking in de zending te regelen door de instelling van een Zendingssynode kost metterdaad veel geld. Gemakkelijk zouden we een voorbeeld kunnen noemen, waaruit bleek, dat de kosten hier te lande van de behartiging der gemeenschappelijke zendingszaken in een ressort, waar een „Zendingssynode” is ingesteld, meer dan viermaal zoo veel kost dan in een ander ressort waar de Kerken een veel grooter Zendingsterrein hebben te bearbeiten en de samenwerking classicaal is geregeld. Vooral thans mag hierop wel gelet.

Kerken, waar men de samenwerking nog niet heeft geregeld door de instelling van een „Zendingssynode”, mogen zich wel ernstig beraden eer zij in dezen tijd, die tot bezuiniging dringt, zich de dure en overbodige weelde veroorloven tot de instelling van een Zendingssynode over te gaan.

Natuurlijk zeggen we dit niet, omdat we de opheffing der „Zendingssynoden” zouden willen aanbevelen waar deze nu eenmaal bestaan. Maar waar men ze nog niet heeft, kunnen we haar invoering niet aanbevelen. Ook al is het, dat Kerken uit het ressort van onderscheidene Particuliere Synoden in de Zending samenwerken, vraagt een goede regeling der samenwerking geenszins de instelling eener „Zendingssynode”.

Hiermede hebben we ons ontkennend antwoord op de vraag of een „Zendingssynode” een gewenschte instelling is eenigszins gemotiveerd.

Het spreekt van zelf, dat er veel meer zou zijn te zeggen. Maar de aard en de ruimte van het Zendingsblad laten dit niet toe.

Het Zendingsconsulaat.

De I.g. Generale Synode heeft besloten, dat ook ditmaal de aansluiting onzer Zending aan het Zendingsconsulaat zou worden bestendigd, indien dit geen al te zware finantieele offers vraagt en geen gevaar oplevert voor het behoud der zelfstandigheid onzer Zending.

Het Zendingsconsulaat bestaat reeds 27 jaar. Gedurende al die jaren was ook de Zending der Gereformeerde Kerken bij het consulaat aangesloten. De groote beteeke-

nis, die het consulaat voor de zending in Indië heeft, is in den loop der jaren steeds klaarder gebleken. Vooral in de laatste jaren bewees het consulaat, in verband met de bezuinigingsmaatregelen der Regeering, aan de zending in het algemeen en ook aan de zending onzer Kerken veelvuldige en zeer belangrijke diensten.

Het consulaat staat onder het Bestuur van het Ned. Bijbelgenootschap, dat het vertrouwen van alle zendingen geniet. Vrijwel heel de Ned. zending is bij het consulaat aangesloten.

Thans heeft het consulaat twee consuls in dienst: Dr N. A. C. Slotemaker de Bruïne en Mr S. C. Graaf van Randwijk. Beide consuls hebben tegenwoordig de handen vol.

De kosten van het consulaat worden naar vasten regel door de aangesloten zendingen gemeenschappelijk gedragen. Het bedrag dat elke zending heeft bij te dragen, wordt berekend naar het aantal posten, dat iedere zending heeft.

Voor de Zending der Geref. Kerken bedroeg het aandeel in de kosten voor 1930 f3644, voor 1931 f3609 en voor 1932 ook f3609. Voor 1933 zal het wellicht worden f3756. Dit zijn geen geringe bedragen. Toch oordeelde de Synode, dat de aansluiting behoorde te worden bestendigd. Het groot belang, dat de zending bij het consulaat heeft, motiveert deze uitgaven.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 25 Nov.

Zending Noord-Holland.

Brief van Ds. Allaart.

(bij de foto).

Zeer geachte Broeders,

Er verliep geruimen tijd, voordat ik er toe kon komen om weer eens eenige mededeelingen betreffende den arbeid hier te kunnen doen. Slechts het allernoodzakelijkste kon in de correspondentie met U tot zijn recht komen. Het schrijven van een uitgebreider verslag moest telkens worden uitgesteld. Het spijt mij wel, maar de omstandigheden brachten dit hier mee. Een brief als deze vraagt een rustig oogenblik, omdat ik U en zoovelen met U daardoor het mogelijk wil maken om te kunnen meeleven met het werk hier. Aan dat meeleven gevoel ik groote behoefte en dat te meer naarmate ik langer hier nu ben. In dat meeleven schuilt veel steun. Ik tracht dus nu een spaarzaamelijk rustig oogenblik hier-

aan ten goede te laten komen en hoop, dat er door U ook een rustig moment voor kan worden vrij gemaakt.

Het is U bekend, hoe de arbeid in Jogja getroffen werd door een ernstige ongesteldheid van Dr. F. L. Bakker. Na den tijd van spanning in September mogen we nu er ons in verblijden, dat de Heere een vrij voorspoedig herstel heeft willen schenken. Donderdag 23 November hoopt Dr. B., na twee en een halve maand afwezig te zijn geweest, weer thuis te komen en aan het werk te kunnen gaan. In die tijd van afwezigheid was het, zooals zich dit licht laat begrijpen, een zeer bezette tijd voor Ds. Pos en mij. Ds. Kuipers was bovendien juist met verlof. Vandaar ook, dat het schrijven van dezen brief moest worden uitgesteld. Het eerste, wat er af moest, was, dat we elk op zijn beurt eens een reis maakten naar Pèngalèngan om Dr. B. te bezoeken. Die reis liet mij meteen een stuk van Java zien, dat ik nog niet kende: het mooie Prèanger-gebied.

De verzorging van het terrein heeft onder een en ander, geloof ik, niet behoeven te lijden. Een heel enkele keer namen Ds. Pos en Ds. Sopater een dienst voor mij waar. Een paar Zondagen had ik 3 diensten, wat nog niet zoo erg zou zijn, wanneer er geen vermoeiende reizen telkens aan verbonden waren. Maar het moest, anders kwam ik niet gereed met mijn rondreis in de 23 gemeenten binnen de drie maanden.

Sinds Hemelvaart-dag (de datum van mijn vorig verslag) werden er 16 volwassenden en 18 kinderen gedoopt, door drie gedoopten werd belijdenis van geloof afgelegd, 5 huwelijken werden voltrokken, terwijl hier en daar ouderlingen en diakenen werden bevestigd. In Poegeran (in het Wonosarische) en in Ngembes (de kant naar Wonosari uit) zorgde de gemeente voor een eigen plaats van samenkomst, wat, zooals te begrijpen is, een heele vooruitgang beteekent. Men wordt daardoor huisgemeente af. De Goeroe van Ngembes werd de huur van zijn huis, dat 3 kwartier van de gemeente verwijderd lag, in September opgezegd. Er was in de omgeving geen ander huis te huren, zoodat ik er toe moest overgaan om voor hem een huis in Ngembes te laten zetten. Dit vraagt een kleine f300.—, maar hier staat tegenover, dat er vanaf October geen huur van f10.— per maand meer behoeft te worden betaald. Bovendien houdt het op, dat de de Goeroe als een forens op een andere plaats woont, wat aan het werk ten goede komt. Voor deze hande-

ling vraag ik bij dezen Uw instemming. Te Goentoergeni (in 't Zuiden) is men bezig een Kerkje te bouwen. Men had hiervoor mooi gespaard, zoodat hierbij geen noemenswaardige steun behoefde te worden geboden. De broeders bouwen het zelf. Het Kerkje komt naast de Goeroe-woning te staan, waar tot nu toe de gemeente samen kwam.

De ledige plaats onder de Goeroe-Indjil werd per 1 Juli ingenomen door een onderwijzer van de Keucheniussschool, die op wachtgeld daar kwam en wiens begeerte het reeds lang was geweest om Goeroe te worden. Zijn naam is Darmamartana. Hij had reeds veel ervaring als ouderling van de gemeente hier in de stad. Ik plaatste hem dichtbij de stad in Toengkak, waar hij, voorzoover ik dit nu reeds kan zeggen, met veel zeegen werkt. Ik plaatste hem dichtbij de stad, omdat hij ook nog eenige lessen aan de Opleidingsschool geeft in Javaansch en Maleisch. Naar verhouding draagt de Opleidingsschool bij voor zijn tractement.

Naderhand ontstond er een ledige plaats opnieuw onder de Goeroe-Indjil, doordat Séta vanwege herhaaldelijk voorkomende neusbloedingen een verklaring van den dokter kreeg, dat hij lichamelijk ongeschikt was voor zijn arbeid. Hij kreeg nu pensioen. Hij werkte in het Hospitaal. Mijn plan is zijn plaats onvervuld te laten. De huisvader van het Internaat in het Hospitaal neemt allerlei Goeroewerk waar. Na de komst van Ds. Van Reenen hoop ik zelf meer tijd voor het Hospitaal te hebben.

Van de gemeenten der Sadrach-Christenen is er op ons terrein nu één, n.l. te Wonogiri bij Wates, die zich onder onze verzorging heeft gesteld. Dit geschiedt nu vanuit Wates. 2 October heb ik met Ds. Sopater deze gemeente bezocht, vergezeld van de Goeroe en een Ouderling van Wates. Er zijn 35 gedoopten (26 volw., 9 kind.). Het geheel maakte een gunstige indruk. Nader onderricht is nu eerst noodig. Nu er één is, volgen er mogelijk nog meer gemeenten. Welke meerdere eischen dit aan onze verzorging stellen zal, laat zich nu nog niet zeggen.

2 November vergaderde de Classis te Wates. De Classis telt 6 Kerken in dit gewest. Er kwamen belangrijke vraagstukken aan de orde betreffende het Christelijke leven en de Christelijke vrijheid. De besluiten, die genomen werden, getuigen van goede bedachtzaamheid. Later hoop ik over de moeilijkheden, die zich in dit opzicht voordoen, eens afzonderlijk te schrijven. Het zijn in anderen vorm dezelfde moeilijk-

heden, waarvoor men ook in Holland tevens geplaatst wordt.

Wat de scholen betreft kan ik U door een foto laten zien, hoe gelukkig de Chr. Jav. Schoolvereeniging „Sedya Moelja” te Jogja is met haar nieuwe gebouw voor Schakelschool en H. I. S. 3 Juni werd dit gebouw in gebruik genomen. Naast de

volg-onderwijs in een vierde en vijfde klas, dat ik niet kon nalaten te beproeven de Vervolgschool, die hier vroeger was, te doen herleven. Voorloopig zijn de kosten hiervan per jaar f180.—.

Er kwamen dus twee Goeroe's bij. In het geheel zijn er nu 33. Deze uitbreiding is meteen gunstig voor verschillende jonge

Opening Schakelschool en H.I.S. van de Chr. Jav. Schoolvereeniging „Sedya Moelja”, Jogjakarta, Juni 1933.

Kerk is dit een eigen stuk werk van de Javanen, getuigend van hun inspanning, getuigend bovenal van den voortgaanden zegen Gods op wat eens door Zendingswerk een aanvang nam en zich nu zelfstandig voortzet. Een foto in de Zendingskalender 1934 geeft een indruk van het gebouw in zijn geheel. Het staat in de kampong achter ons huis en in onze tuin aan de weg staat een bord, dat naar deze school verwijst.

Een nieuwe Zendingsschool werd 1 Juli geopend te Wirik in het Wonosarische. De officieele opening had 20 Juli plaats. Er waren een 30 menschen gekomen, waaronder een Assistent-Wedono en 3 Loerachs, die alle 4 het woord voerden. Dit is van groot belang om de school ingang te doen krijgen bij de bevolking, vooral omdat er zich ook eenige tegenwerking openbaarde.

Te Minggir was zooveel vraag naar ver-

menschen, die zich hebben laten opleiden, maar die door de ongunstige tijdsomstandigheden veel tegenspoed ondervinden om aan een plaats te komen. Er is nog een enkele zonder werk. Nu en dan kunnen ze eens dienst doen om in te vallen, wanneer een Goeroe ziek is. Dit kwam sinds Juli nogal eens voor. Aan deze werkeloosheid moet de Zending zooveel mogelijk tegemoet komen. Vroeger werden de jongens opgewekt om zich te laten opleiden, omdat de Zending ze noodig had. Ze dachten dus zeker een plaats te zullen krijgen, en dat valt nu tegen. Door zoo zuinig als goed is te zijn, tracht ik zooveel mogelijk te helpen en dit aan het werk ten goede te laten komen.

Ik hoop dan ook van harte, dat de actie onder de Schoolvereenigingen een klimmend verblijdend resultaat oplevert voor de Zendingsscholen. Ik vraag bij dezen op-

nieuw Uw aandacht hiervoor. Ik vergeet hierbij niet te denken aan Uw eigen moeilijkheden, maar ik denk ook aan Uw slagvaardigheid om er wat op te vinden.

Van de Colportage-arbeid (Bijbelverspreiding) wil ik U deze keer nu alleen dit schrijven, dat ik druk bezig ben plannen te maken voor de aanstaande Kerstfeestvieringen met de scholen. Jogja zelf niet meegemeld zijn er bijna een 1500 kinderen. Door die kinderen moet ik zooveel mogelijk gezinnen zien te bereiken. Ook komen vaak vooraanstaande dessabestuurders het Kerstfeest op de scholen bezoeken. Uit de Hollandsche Kring hier in Jogja kreeg ik reeds mooie bijdragen voor dit doel.

Het Hospitaal werkt sinds Augustus met een nieuw Polikliniekgebouwtje voor een bepaalde categorie patiënten. Het beantwoordt aan de verwachtingen, maar hierover zult U wel meer hooren van Dr. Groot.

Tenslotte moet ik U mededeelen, dat bij gelegenheid van het bezoek van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië aan Jogja Woensdagavond 18 October een receptie werd gehouden, waar Dr. Groot, Ds. Pos en ik de Zending vertegenwoordigden. Afzonderlijk ontbood Zijne Excellentie nog tal van gasten bij zich. Alfabetisch vooraan viel mij als eerste dit voorrecht te beurt en kon ik een indruk van het Zendingswerk geven. Later Ds. Pos, terwijl Mevrouw Pos bij Mevrouw De Jonge werd genoodigd. Den volgenden dag bezocht Mevrouw De Jonge kort het Hospitaal, daarbij rondgeleid door Dr. Groot. Bij de receptie werden ook apart ontboden dhr. Oftringa voor de Chr. Mulo en Mej. Lips voor de K.W.S.

Met hartelijke groet en met heilbede zoowel voor Uw arbeid ginds als hier,

Uw medearbeider,

D. J. B. ALLAART.

Ds. en Mevrouw van Reenen—Vonk.

(bij de foto).

Weer staat een jeugdig dienaar des Woords gereed om in den dienst der Zending uit te gaan naar ons zendingsveld op Java.

Zoodra dit No. van het Zendingsblad verschijnt zal, als er geen verhindering tusschenbeide getreden is, Ds. G. J. van Reenen, miss. predikant van de Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland, reeds de reis naar Djokjakarta hebben aanvaard.

Gerrit Jan van Reenen is geboren te Reitsum den 2den Januari 1905. Zijn vader, Ds.

R. van Reenen, was daar toen predikant. Hij genoot zijn gymnasiale opleiding eerst te Sneek en later aan het Christ. Lyceum te Harderwijk. In 1924 liet hij zich inschrijven als student aan de Vrije Universiteit. Zijn candidaatsexamen deed hij in Juni 1929. De Geref. Kerk te Warns beriep hem tot dienaar des Woords. Hier deed hij zijn intrede den 19 Januari 1930. De Kerk te Warns heeft echter haar jeugdigen dienaar niet lang mogen bezitten.

De Zendingsarbeid te Djokja had zich de laatste jaren sterk uitgebreid. Het werk was voor Ds. Allaart, ook al werd hij wel wat geholpen door de docenten der Opleidingschool, veel te zwaar geworden. De Kerk van Amsterdam en de andere Kerken van Noord Holland verstonden, dat het zoo niet langer ging. Ondanks den nood der tijden, die drong om alle uitgaven zooveel mogelijk te beperken, moest hulp worden gezonden. De aandacht viel op den jeugdigen dienaar te Warns.

Ds. van Reenen werd beroepen en nam met dank aan God die roeping aan, want het was van jongsaf zijn begeerte geweest eenmaal te mogen uitgaan in den dienst der Zending.

Den 12den Juni 1932 nam hij afscheid van de Kerk te Warns, die hem gaarne had willen behouden.

Ter voorbereiding voor zijn arbeid in Indië heeft hij omstreeks anderhalf jaar hier in Holland gestudeerd. Hij vestigde zich te Zeist. Voor zijn studie van het Javaansch genoot hij de gewaardeerde leiding van Ds. L. Netelenbos. Reeds den 15den Juni j.l. deed hij zijn missionair examen, waarna hij zijn studie, vooral van het Javaansch, voortzette.

Woensdagavond 15 Nov. heeft hij zijn ambt als missionair dienaar des Woords aanvaard. De dienst had plaats in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam. Het ruime Kerkgebouw was flink gevuld. De Gemeente van Amsterdam was in grooten getale opgekomen om de plechtigheid bij te wonen. Ook uit onderscheidene Kerken van Noord Holland waren er aanwezig.

Als bevestiger trad zijn Vader op die tot tekst had gekozen Openb. 3 : 8. Na kort en zakelijk dit Schriftwoord te hebben bediend, richtte hij zich in gevoelvolle bewoording tot zijn zoon, dien hij met dank aan den Heere mocht zien heengaan in den dienst der Zending.

Na de bevestiging trad de beroepen dienaar op, die tot tekst had gekozen Rom. 15 : 30.

De jeugdige prediker begon met te zeg-

gen, dat deze dag voor hem een dag van groote blijdschap was, nu hij geroepen werd om te gaan naar het Zendingsveld. Hij en zijn echtgenoot zijn daarvoor zeer dankbaar. Voor hen beiden is dit uitgaan geen offer, maar een oorzaak van rijke vreugde. Wel hebben de wederzijdsche ouders een offer te brengen, maar hij weet, dat zij dit

Nadat de dienst geëindigd was, zong de Gemeente den scheidenden missionairen dienaar de bekende zegenbede toe uit Ps. 134.

In de kerkekamer was tenslotte nog gelegenheid om Ds. G. J. van Reenen en Mevr. van Reenen-Vonk de hand tot afscheid te drukken, waarvan velen gebruik maakten.

Ds. en Mevrouw van Reenen—Vonk.

met bereidwillige harten doen. Van menschelijke zijde bezien valt de scheiding ook hem en zijn gade niet gemakkelijk, maar de arbeid, die op Java hem wacht, lacht hun beiden toe.

Op treffende wijze ontvouwde hij daarna zijn tekst. Zeer aandachtig luisterde de Gemeente naar de schoone prediking van haren jeugdigen dienaar des Woords.

Hij liet het Zendingswerk zien als de zware arbeid, die de Heere zijn Gemeente op de hand zet, maar waarmede de Gemeente weer gaat tot God om het biddend in Zijn hand te geven. Zoo blijft het Gods werk, waarvan de vrucht zal zijn, dat ook Java en heel Indië, ja heel de wereld voor Christus zal buigen en de aarde zal vervuld worden van de waarheid des Heeren.

Tenslotte sprak Ds. van Reenen een woord van dank tot de Kerk te Amsterdam en de andere Kerken van Noord Holland, waarbij hij inzonderheid zijn waardeering betuigde, dat men hem een ruimen tijd van voorbereiding gaf voor den hem wachtenden arbeid. De kroon op de blijdschap, die de Heere dezen dag hem schonk, was hem het feit, dat hij nu mag uitgaan tot het heerlijk zendingswerk te Djocja en dat zijn Vader hem tot den arbeid mocht inleiden.

Den 14 Januari 1930 is Ds. van Reenen in het huwelijk getreden met Mej. Gerarda Vonk, geboren te Apeldoorn 15 December 1907.

Den 30 Nov. 1930 gaf de Heere hun een lief dochttertje, dat zij Ada hebben genoemd.

Ds. G. J. van Reenen heeft voor zich en zijn gezin plaats besproken op de „Christ. Huygens”, die 15 Dec. van Genua vertrekt.

Brenge de Heer hen in welstand te Djokja en stelle Hij dit sympathieke echtpaar ten rijken zegen voor de komst van zijn koninkrijk in dit vorstenland.

W. B.

Zending Groningen Drenthe en Overijssel.

Geliefde Broeders en Zusters,

Daar we al bijna twee maanden in ons eigen huis wonen, wordt het tijd, dat ik U een en ander schrijf. Half Juli hebben we Waikaboebak verlaten, waar we meer dan een jaar hebben doorgebracht, om studie te maken van taal en volk onder leiding van Dr. Onvlee, de taalgeleerde op Soemba. De Soemba-Zending heeft ongetwijfeld groote verplichtingen tegenover het Ned.

Bijbelgenootschap, dat indertijd één harer taalgeleerden heeft willen afvaardigen naar Soemba.

Het was voor ons een kostelijke gelegenheid een jaar onder zijn leiding de taal te mogen bestudeeren. Hoeveel zendelingen hebben al zelfstandig een weg moeten zoeken in deze doolhof, en hoevelen zijn nu ook nog verstoken van behoorlijke leiding. Des te meer voelden we ons dan ook gedrongen, deze gelegenheid aan te grijpen om zooveel als 't kon, te studeeren, maar ondanks dat, zal 't ieder, die een vreemde taal heeft bestudeerd, duidelijk zijn, dat na een jaar het einddoel nog niet werd bereikt, in de verste verte niet. Intusschen hebben we een flinke stoot in de goede richting gehad, en hopen nu verder te mogen voortbouwen op het reeds gelegde fundament.

Voorzoover het overige werk het mij zal toelaten, hoop ik me daarbij zooveel mogelijk op het dialect van Anakalang toe te leggen, met terzijdelating, althans voorloopig, van de overige dialecten.

Zooals U bekend is, werden mij vier landschappen toegewezen, die tezamen het Oostelijk gedeelte van West-Soemba vormen, n.l. Wanokaka en Anakalang aan de Zuidkust, Memboro aan de Noordkust, terwijl Oemboe Ratoe Nggai, het meest Oostelijke landschap, de grens vormt tusschen Oost en West-Soemba. Al deze landschappen behoorren taalkundig bij Oost-Soemba, zoodat de dialecten in dit gedeelte allen min of meer verwant zijn met het Kamberaasch, reeds vroeger door Ds. Wielenga bestudeerd.

Zodoende is dus thans West-Soemba, tot nu toe in zijn geheel onder leiding van Ds. W. van Dijk, in tweeën gedeeld: het Westelijk gedeelte, uit taalkundig oogpunt een eenheid (al worden ook daar onderscheiden dialecten gesproken) onder leiding van Ds. W. van Dijk, en het Oostelijk gedeelte, taalkundig samenhangend met het Oosten, dat mij werd toegewezen als arbeidsterrein.

1 Juli j.l. werd ook administratief de scheiding doorgevoerd, zoodat vanaf die datum Soemba in vier Zendingsterreinen is verdeeld, elk onder leiding van een Miss. Predikant.

Vanzelfsprekend, dat deze nieuwe verdeling onder Gods zegen een intensievere bearbeiding mogelijk maakt. Het werk in West-Soemba had zich in de loop der jaren zoozeer uitgebreid, dat het voor één persoon teveel werd. Een tweede kracht was geen luxe, maar noodzakelijk. Dat de kerken der Noordelijke provincies een vierde Miss. Predikant hebben durven uitzenden,

zelfs in dezen moeilijken tijd, was dan ook niet, omdat ze nieuw werk zochten, maar omdat de Heere het werk zóó had gezegend, dat een nieuwe kracht noodig was.

Er is reden om den Heere te danken, dat Hij het Zendingswerk zoozeer deed uitgroeien. Dat geeft moed, om voorwaarden te gaan. Gods beloften werden op beschamende wijze vervuld. Gods werk staat niet stil, ook al gaan onze finantiën achteruit, omdat God niet afhankelijk is van al deze middelen. Hij roept ons, om nu in het geloof voorwaarts te gaan, alleen ziende op Hem, die roept.

We waren blij nu het werk ook mee te mogen aanvatten. Ons huis te Wai Bakoel, gebouwd onder leiding van Ds. Krijger, was in zooverre gereed, dat we het konden betrekken. Dit huis is in hoofdzaak gebouwd naar het voorbeeld van het huis van Ds. Krijger te Karoeni. Echter, hetgeen in de loop der jaren elders als ongerief of minder aangenaam was ervaren, kon in dit nieuwe huis veranderd, zoodat ook in dit opzicht de jarenlange ervaring van ouderen ons ten goede komt. Ons huis staat vlak bij de autoweg, die van Waikaboebak naar Waingapoe loopt. Wai Bakoel ligt dan ongeveer 20 K.M. ten Oosten van Waikaboebak.

Wat nu de arbeid aangaat, op het mij toegewezen terrein bevinden zich reeds drie gemeenten.

De grootste is die van Wanokaka met ongeveer 50 belijdende leden, en een eigen Goeroe-Indiil. Sedert Wanokaka een eigen Goeroe-Indiil heeft gekregen (\pm 1931), is deze gemeente gaandeweg steviger geworden; het geloofsleven wordt krachtiger, gaat zich ook vrijmoediger uiten, zoodat de stand van deze gemeente hoop geeft voor de toekomst. Het groote struikelblok voor bijna alle gemeenten op Soemba, n.l. de zonde tegen het zevende gebod, wordt ook hier aangetroffen, vooral onder de jongere, nog ongetrouwde leden. Het leven van deze jonge mannen is verbazend moeilijk, temeer daar hun heidensche omgeving uitlokt tot deze zonden en ook in de gemeenten zelf verschillende overtredingen tegen het zevende gebod nog weinig reactie in het geweten vinden. Tuchtwesties op dit gebied komen dan ook geregeld voor. Al zal dit, ook in Wanokaka, wel zoo blijven, toch is daar vooruitgang in het geestelijk leven merkbaar.

Verder zijn er in het landschap Oemboe Ratoe Nggai nog twee kleine gemeenten, n.l. te Prewa Tana en Bolobokat. Het landschap Oemboe Ratoe Nggai is sedert kort

gevormd, ongeveer in 1930. Verschillende landschappen werden toen samengetrokken en gesteld onder het bestuur van één Radja, terwijl de verschillende onderdeelen worden bestuurd door z.g.n. Medebestuurders. Zoo heeft Oemboe Ratoe Nggai zijn centrale leiding in de Radja, die het vroegere landschap Lawonda onder zijn direct bestuur heeft, terwijl onder zijn leiding voorts staan de Medebestuurders van Prewa Tana, Bolobokat, Lenang en Soroe Lakoka.

Te Prewa Tana, ongeveer 10 K.M. ten Oosten van Wai Bakoel, is een kleine gemeente, ongeveer 15 belijdende leden. Deze gemeente heeft geen eigen Goeroe-Indijl. Wel is er een Goeroe op de Opleidings-school, voor Prewa Tana bestemd; voorloopig echter wordt de gemeente zooveel mogelijk verzorgd door de schoolgoeroe. Dit is echter een Ambonnees, dus doet zich de taalmoeilijkheid gelden. Mede om andere redenen tracht ik nu de gemeente meer direct mee te verzorgen. Er is op 't oogenblik weinig vooruitgang te bespeuren, maar gelukkig blijft het kleine groepje Christenen nogal trouw.

De derde gemeente is die van Bolobokat, de eenige gemeente, die niet met de auto kan worden bereikt. Het kerkje in Bolobokat is ongeveer 18 K.M. van Wai Bakoel verwijderd. Deze gemeente is klein en nogal zwak. Daar de goeroe, die haar vroeger verzorgde, nu op de Opleidingsschool is, is sedert begin 1932 deze groep van Christenen onvoldoende verzorgd, wegens gebrek aan krachten. De eenige Goeroe-Indijl, die op dit terrein beschikbaar was, iemand van Anakalang, moest zoowel Bolobokat als Prewa Tana en Anakalang verzorgen. Waar de afstanden onderling nogal groot zijn, en tot nu toe hier bovendien weinig contrôle kon worden geoefend, is de toestand van deze gemeente eenigszins zorgelijk. Daar komt bij, dat de Christenen ver van elkander wonen, ook al omdat Bolobokat zoo weinig bevolkt is. Sedert onze komst in Anakalang is aan de Goeroe-Indijl in het bijzonder de zorg van de gemeente van Bolobokat opgedragen, terwijl ik wil trachten zelf met behulp van eenige schoolgoeroe's Anakalang en Prewa Tana te verzorgen. Overigens is het wachten op de Goeroes-Indijl, die straks van de Opleidingsschool een eigen goeroe krijgen.

In Anakalang zelf zijn slechts een paar gedoopte Christenen. Wel zijn enkele Soembanezen reeds langen tijd op catechisatie. Wellicht dat hieronder zijn, die binnen niet al te langen tijd kunnen gedoopt worden.

Waar de verschillende schoolgoeroe's, voorzoover ze niet bij bovengenoemde ge-

meenten behooren, naar gewoonte gerekend worden te behooren tot de gemeente van de Zendingspost, kan nu ook gesproken worden van de gemeente van Anakalang, maar haar kern bestaat dan uit goeroe's met hun vrouwen, die alleen ter gelegenheid van het Avondmaal hier overkomen.

Geregeld werd in Anakalang reeds 's Zondags godsdienstoefeningen gehouden door de schoolgoeroe van Wai Bakoel. Dit wordt nu in dezelfde geest voortgezet. Het aantal kerkgangers neemt nog geregeld toe, zoodat de school, die tot kerk dient, overvol is; ruim veertig menschen ontvangen catechisatie.

Het zal u niet verwonderen, dat het verzorgen van zoo'n Soembaneesche gemeente voor ons, Hollanders, veel moeilijkheden met zich meebrengt, als er geen goeroe-Indijl aanwezig is, die het leven en werken van de menschen grondig kent. Ik gevoel nu in de practijk, hoe onmisbaar Soemban. goeroes-Indijl zijn, menschen, die uit het volk zelf zijn, die weten, wat er dagelijks omgaat in de kampong.

De maandelijksche vergaderingen met de Goeroes-Indijl blijven voorloopig nog gecombineerd en worden te Tanggoó gehouden. Dat geeft me het rustige gevoel, niet heelemaal alleen te staan in al de moeilijkheden, en maakt onderlinge samenwerking mogelijk. Bovendien is een aantal van twee goeroes wel wat weinig, om reeds afzonderlijk te vergaderen. Reeds meer dan een jaar heb ik deze vergaderingen meegemaakt en heb zoodoende de richting van het werk beter leeren zien.

Naast de verzorging van de gemeenten kwam voor mijn rekening het beheer van de scholen in de vier genoemde landschappen. De scholen vormen een belangrijke schakel in ons Zendingswerk. Dank zij het werk in de school ontstaat vaak een gemeente, en mede door de school ontvangen bestaande gemeenten nieuwe lidmaten. Daarbij is veel afhankelijk van de trouw en arbeidslust van de schoolgoeroes. Niet allen kunnen om hun ijver in het verkondigen van het Evangelie geroemd worden. Toch kan ook hier geregeld, meer directe leiding misschien nog wat bereiken.

Op dit terrein zijn thans 12 scholen, waarvan 10 gesubsidieerd. Met name de gesubsidieerde brengen veel administratie mee; de verleende subsidie moet blijkbaar met papier terugbetaald worden! Het viel me niet mee, in deze doolhof van „straten zus en zoo" eenigszins wegwijs te worden. Wat erger is en ons werk meer hindert, is het feit, dat de scholen met de dag meer

ingeklemd worden in het Gouvernements-systeem. De z.g.n. „vrijheid van het onderwijs” begint min of meer een verduisterd begrip te worden. Van uitbreiding van het aantal scholen is in dezen tijd natuurlijk geen sprake; verzorging van het bestaande op de meest zuinige wijze vraagt alle aandacht.

Een mooie dag te Bara op Soemba.

(bij de foto.)

Het was een groote dag voor de Gemeente te Bara op Soemba, want dien dag werd er het H. A. gevierd en de doop bediend aan 5 grooten en 2 kinderen.

De dienst begint in Bara niet op een

Een mooie dag te Bara op Soemba.

Wat de medische verzorging aangaat op dit terrein, wijzelf hebben het voorrecht slechts 20 K.M. van het ziekenhuis te Wai-kaboebak verwijderd te zijn, zoodat in ernstige gevallen medische hulp bereikbaar is. Verder was er tot nu toe in Langgaliroe, aan de grens tusschen Oost en West-Soemba, een hulpziekenhuisje van het Gouvernement. Dit werd kortgeleden aan de Zending aangeboden, welk aanbod werd aangenomen, zoodat dit hulpziekenhuisje voortaan door de Zending zal worden verzorgd.

Stel, er waren krachten beschikbaar en zeld, zoo was ook in Anakalang gelegenheid tot het openen van een hulpziekenhuisje. Het zou het Zendingswerk zeker ten goede komen, maar 't zal voorloopig wel bij een wensch moeten blijven.

P. J. LUIJENDIJK.

Vai Bakoel, 11 Sept. '33.

vast uur, dien morgen eerst tegen twaalf. Dit was wel buitengewoon laat. De menschen moesten een heele poos wachten. Maar ze werden niet ongeduldig en ze hadden geen haast. Zelfs moeders met kleine kinderen niet, want die hadden ze meegenomen.

De kerk begon zoo laat, omdat het dooponderzoek door allerlei andere zaken (heelaas ook behandeling van tuchtgevallen) den vorigen dag niet had plaats kunnen hebben en nu eerst moest gebeuren.

Velen waren van ver gekomen en vonden het wel gezellig een poosje met deze en gene te praten.

Eindelijk riep de goeroe allen ter kerke.

Wat een simpel kerkje! Op de foto is links het dak er van te zien. Toch is de gemeente er trotsch op. Ze hebben zelf hun kerk gebouwd. De wanden bestaan uit ongelijke, ruwe, ongeschaafde planken en het dak is met riet, dat er veel groeit, bedekt.

Een vloer heeft de kerk niet. De aarde was nog niet eens aangestampt. Het meubilair bestaat uit banken zonder rugleuning, die iedere familie voor zich zelf gemaakt heeft. Ze zijn niet alleen ongelijk van vorm, maar ook van stevigheid. Dit bleek, toen tijdens de dienst er een brak. Een paar vrouwen gaven een gil van schrik, maar dat was dan ook de eenige stoornis. De dienst ging gewoon door. Er gebeurde nog iets, wat in Holland zeker een heele consternatie gegeven zou hebben, maar hier niet.

Op het erf van het kerkje stonden veel paarden vastgebonden. Een paar kregen ruzie. De anderen werden zenuwachtig en allen begonnen te trappen. Ook tegen de kerkmuur, die er niet op berekend was, dit te doorstaan. Een tiental mannen liepen de kerk uit om de rust onder de paarden te herstellen. Niemand werd onrustig of lachte. De dienst werd er dan ook bijna niet door gestoord en de wijding bleef.

Het groote oogenblik was gekomen. De doop werd bediend. Eerst knielde de groote Soembanees (midden op de foto) neer, daarna 4 Soembaneesche vrouwen (op de foto ter weerszijden van hem).

Wat is het ontroerend, als we zien, hoe Gods Geest ook in de harten van deze eenvoudige menschen werkt. We dachten onwillekeurig aan het woord van Jezus, dat Zijn evangelie gebracht zal worden tot aan het uiterste der aarde. Op dit afgelegen eiland met zijn nog zoo onontwikkelde bevolking voelen we ons aan dit uiterste.

De kleeding van den Soembanees bestond slechts uit een zwarte lap om de heupen, waarin hij zijn kapmes geborgen had. Ook de vrouwen hadden slechts één lap om het lichaam. Een der moeders, die haar kindje liet doopen, had haar kindje ook nog in die zelfde lap. Aparte kleertjes had het kindje niet aan. Deze menschen zullen geen bijbel gehad hebben, want ze kunnen meestal toch niet lezen of schrijven. De reinheid van hun lichaam laat vaak wel wat te wenschen over. Maar ze zijn gewasschen in het bloed van Jezus Christus. Ze zijn geroepen heiligen en zullen eenmaal gekleed worden met witte kleederen. „Bij God is geen aanzien des persoons.”

En het was ons een voorrecht, dat we met deze broeder en zusters en met de anderen het avondmaal mochten vieren, niet alleen voor hen was het een goede dag, ook voor ons.

O, de menschen in Holland moesten ook eens kunnen zien, hoe God het werk zegen, waaraan zij door hun gebed en gaven meewerken.

Het was half drie, toen de kerk uitging.

Maar we hadden niet gemerkt, dat het zoo lang geduurd had. Dit zegt heel wat en daarom zullen we het hierbij maar laten.”

Het bovenstaande is ontleend aan een brief, dien we ontvingen. W. B.

Zending Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Magelang, 28 Augustus 1933.

Amice!

De vorige keer verhaalde ik van teleurstellingen in het Zendingswerk, van een samenkomst, die o.i. goed voorbereid was, waarheen we alle inwoners van de desa hadden uitgenoodigd, waar zes sprekers een kort woord zouden spreken en die tenslotte door één zegge één desaman werd bijgewoond.

We hebben ons echter niet laten ontmoedigen en door Gods zegen bleef de lust om het ook elders te probeeren. We hebben een middag en avond per week voor dit werk afgezonderd en willen probeeren om in verschillende desa's waar reeds eenige christenen zijn, het Evangelie te brengen en dit te laten verkondigen door 4—6 sprekers, die dan heel kort en heel eenvoudig iets van het Evangelie moeten vertellen. We hopen, dat het aantal Javaansche broeders, die in dezen arbeid willen helpen, zal toenemen, zoodat er meerdere clubjes van 4—6 man gevormd kunnen worden, die er evenzoo op uitgaan, om in desa's waar eenige opening is, samenkomsten te houden.

Nu de tweede samenkomst, die we in een desa vlak bij Magelang hielden, is goed geslaagd en is hoopvol en moedgevend.

In de eerste plaats toch hadden 10 Javanen, goeroe's-Indjil, schrijvers, onderwijzers en verplegers, zich opgegeven om mee te gaan. Ik moest zeggen: maar zoo veel sprekers hebben we niet nodig en ik heb in de auto, waarmee ik naar de desa ga, ook geen plaats voor jullie.

„O, dat is niets”, zeide ze, „we kunnen wel op de fiets gaan en we gaan alleen mee om mee te zingen.”

Nu daartegen was geen bezwaar en zoo gingen we, 4 in de auto en de rest op de fiets naar de desa; op een gegeven punt was er geen autoweg meer en moesten we te voet naar de plaats van de samenkomst.

't Was een prettige wandeling, daaraan twee liepen er met een gitaar; zij wilden het zingen begeleiden, een ander droeg de zangboeken, een vierde de gaso-

linelamp, die we noodig hadden, want in het huis, waar de samenkomst gehouden zou worden, was slechts een klein lampje aanwezig en voort ging het op het pad langs de rivier, met spanning weer hoe deze samenkomst zou zijn.

De samenkomst van de vorige week was naar menscheijk oordeel mislukt, zou het met deze ook zoo gaan?

Bij een kromming van het weggetje zagen we het huis en voor het huis reeds een groep belangstellenden, die gehoor hadden gegeven aan de uitnoodiging. Van lieverlede kwamen er nog wat bij, tot het gehoor ongeveer bestond uit 75 hoorders.

In het midden van het vertrek stond een klein tafeltje, daarboven hing onze lamp, die met zijn 300 kaarsen sterke licht in de kleine woning een zee van licht wierp.

Telkens hoorden we uitroepen: wat een licht geeft die lamp.

Rechts van ons tafeltje stond een amber, een breede bank van bamboe, waar gemakkeijk een 25 menschen gehurkt op kunnen zitten. Links stonden gewone banken en stoelen; de eigenaar had er blijkbaar veel werk van gemaakt om de hoorders goed te ontvangen.

Die plaatsen waren bezet met mannen en jongens; daarachter was een kamer, waar de vrouwen gingen zitten en die tegen elkaar aangedrongen bij de deur stonden; en voor het huis vlak bij den ingang zaten op een mat de overige hoorders, die in het huis geen plaats konden krijgen of niet den moed hadden om binnen te komen.

We begonnen met gezang; de beide gitaars deden goede dienst en toen brak het oogenblik aan, dat we in dien kring het Evangelie mochten brengen. En dat is een heerlijk werk; daar zaten de menschen, waarvan de meesten niets van het Evangelie afwisten. Ze luisterden; 't was vreemd voor hen; ze zullen ook wel niet alles begrepen hebben, maar iets dan toch en in verschillende toonaarden is daar het Evangelie gebracht van Jezus, die de vermoeiden uitnoodigt om tot Hem te komen, en van de komenden niemand uitwerpt. Het Evangelie kon doorgebracht worden, het ruime aanbod van genade en heil, van vergeving en gunste Gods, van eeuwig leven kon daar worden gebracht, met aandrang, met overtuiging, met de zekerheid, dat ieder, die uit hen zou gelooven, het eeuwige leven zou deelachtig worden.

Prettig was het, dat een der aanwezigen de begeerte koesterde, dat we ook bij hem, in zijn desa en in zijn huis zoo'n samenkomst zouden komen houden. Met graagte

hebben we het toegezegd; hoewel ons lijstje al heel wat namen van desa's bevat, en er al heel wat dagen bezet zijn, door de voorgenomen koempoelans. Maar die kant moet het juist op; we willen in dezen arbeid gaan op den weg, die God wijst en zulke verzoeken zijn voor ons wel een heel dui- delijke aanwijzing.

Hij was van een heele afstand gekomen, maar hij zou zeker ook in zijn huis tal van menschen kunnen verzamelen.

Met hartelijke groeten

Als steeds

A. MERKELIJN.

De Zending van de Kerk te Medan.

Gelijk men weet is door de Geref. Kerk te Medan zendingsarbeid begonnen onder de omstreeks 300.000 Javanen, die op Sumatra wonen. Op verzoek van de Kerk te Medan heeft Ds. K. van Dijk van Wonosobo dezen zomer Sumatra bezocht en daarbij natuurlijk ook een onderzoek ingesteld betreffende het zendingswerk onder de Javanen. Het vorige jaar is dat zendingswerk daar begonnen door den Goeroe Raden Samuel Tjakrasoesila met een paar colporteurs.

Ds. K. v. Dijk, die uit den aard der zaak tot beoordeeling van dat werk zeer bevoegd is, schrijft over zijn bezoek aan Sumatra in „Uit Keboemen" en deelt daarvan o.a. het volgende mede:

„Ik heb nu getuige mogen zijn van den zegen, die God over de Javanenzending op Sumatra in den aanvang reeds heeft willen geven, en ik heb den oogst mogen binnenhalen, die door den arbeid van Samuël op dien akker reeds gerijpt was. Dat was inderdaad een bijzonder verblijdende ervaring voor mij.

Zaterdag 5 Augustus was ik op Medan aangekomen. Den volgenden morgen reeds mocht ik voor een Javaansch gehoor het Evangelie prediken. Er waren wel een veertig hoorders. Bij velen hunner straalde de blijdschap van hun gelaat, dat een Gezant des Heeren van Java tot hen overgekomen was om hen in hun eigen taal te onderwijzen uit Gods Woord. Dat hadden velen hunner nog nooit gehoord, dat een Europeaan hen onderwees in de taal, waarin zij geboren waren. Ik bepaalde hen bij het voorrecht, dat wij als Christenen uit de volkeren hebben, daar wij vroeger buiten de gemeenschap met Gods volk, verstoken van de zegeningen des verbonds, zonder God en zonder hoop in de wereld leefden, terwijl wij nu door het bloed van Christus

met God verzoend, mede tot Zijn volk behooren, en deel hebben aan den rijkdom en de zaligheid van Zijne kinderen. O, wat is het heerlijk, zulk een boodschap te mogen brengen; en o, wat is de genade van God groot, dat Hij door zulk een boodschap menschen, die schier alles missen, boven al hun leed en hunne ellende weet te verheffen, en hen van heeler harte doet juichen over den rijkdom, dien zij in Christus hebben.

In de dagen der week, die volgden, had ik gelegenheid om met verschillende van die menschen in hunne woningen kennis te maken, en een voorloopig onderzoek in te stellen naar hun geloof en hunne kennis, die zij van den weg des Heeren hadden. Daarna brachten wij op een avond allen, die den Doop begeerden, of die den Naam des Heeren in de Gemeente openlijk wenschten te belijden, bij elkaar om onderzocht te worden voor de toelating tot de openbare belijdenis. Niet minder dan vijftien volwassenen waren er, die op grond van ons onderzoek en van het getuigenis, dat wij omtrent hen vernamen, de H. Doop zouden mogen ontvangen. Er waren ook een achttal menschen, die belijdenis wenschten te doen; menschen, die in hun jeugd reeds gedoopt waren, en waarvan er ook reeds een paar waren, die het hier bij den pastoor gezocht hadden. Van deze menschen moesten wij sommigen terugwijzen, omdat zij in zondige verhouding leefden, waaruit ze zich tot nu toe niet hadden losgemaakt. Een vijftal mochten openbare belijdenis afleggen. Verder waren er enkele personen en gezinnen, die van Java reeds hun lidmatenattestatie hadden.

Zoo was er dus reeds een kleine Gemeente bij elkaar. Toen we den derden Zondag van Augustus samen het Avondmaal des Heeren vierden, waren er een 32 menschen, die mee aanzaten. Daar was één Ambonnees bij; de overigen waren allen Javanen. Verscheidene waren er, die van het Keboemenschete terrein kwamen; maar enkele waren er ook van de andere terreinen, Djogja, Solo, Magelang, Poerworedjo, Banjoemas; heel Midden-Java was er vertegenwoordigd. Anderen kwamen uit Samarang, Kediri of een andere plaats op Oost-Java.

Onder de menschen, die gedoopt werden, waren ook twee hadji's. Een van hen herinnerde zich, dat hij vroeger, toen Ds. Zwaan nog in Djogja was, daar met het Evangelie kennis had gemaakt. Maar toen had hij er niet aan gewild. Hij was twee maal naar Mekka geweest; maar dat had hem niet beter gemaakt en hij had daar

geen vrede bij gevonden. Hij moest veel hoon en vijandschap verdragen, toen het in Mohamedaansche kringen te Medan bekend geworden was, dat een hadji naar de kerk ging. Het had zelfs een groote oploop van menschen voor de kerk tengevolge. Maar hij liet zich niet afschrikken. Nu heeft hij met zijn vrouw den Heere beleden. En hij deed het met groote vreugde.

Laten we hopen en bidden, dat God de Heere die kleine Gemeente te Medan onder Zijne hoede mag houden, en dat Hij nog velen tot haar moge vergaderen. Dat daar, waar zooveel Javaansche koelies passeeren, en waar er ook velen blijven wonen, nadat ze hun tijd op de plantage uitgediend hebben, een Gemeente is, die het Evangelie van Christus belijdt, en een dienaar des Evangelies om de blijde boodschap uit te dragen, dat kan onder den zegen des Heeren voor de komst van Gods Koninkrijk onder de Javanen van groote beteekenis zijn.

Het is opmerkelijk, dat de Heere het zoo beschikt heeft, dat een van de Christenen, die nu bij de Gemeente behooren, werkzaam is op een kantoor, waar de meeste Javaansche koelies, die op Medan ontscheept worden, eerst ontvangen en dan naar hun bestemming bij een der ondernemingen doorgezonden worden. Als onder die menschen soms Christenen zijn, zal hij die in den regel terstond ontdekken en zorgt hij, dat zij weten van den Christen-geroe te Medan, en dat Samuel weet, waar die menschen blijven."

Tot zoover de aanhaling uit het schrijven van Ds. K. van Dijk. Wij zijn hem voor zijn mededeeling dankbaar.

Reeds nu blijkt duidelijk, dat het wel goed gezien is geweest om onder de Javanen op Sumatra het werk der Zending aan te vatten.

Gelijk men weet wordt de Kerk te Medan voor dit werk gesteund met een bedrag uit de Generale Kas van f2000 per jaar.

W. B.

Het nieuwe Internaat bij de Kweekschool te Solo.

(bij de foto).

In het vorige No. van het Zendingsblad plaatsten we een foto van de nieuwe leeraarswoning, die dit jaar is gebouwd. Bij elke leeraarswoning is ook een internaat. Deze foto laat ons het internaat zien, dat bij deze woning behoort.

Beide, woning en internaat, zijn gebouwd door den architect Pluyter, onder wiens

leiding onze Zending op Midden-Java den laatsten tijd gewoonlijk laat bouwen.

In Juli l.l. is deze nieuwe woning met dit internaat in gebruik genomen. Het is betrokken door den leeraar Br. H. W. Polet, die met Mevrouw de leiding van het internaat heeft.

Met het ook op den druk der malaise is

Wij willen onze lezers niet vermoeien door de verschillende dokters of dokteressen op te noemen, die successievelijk in Trenggiling (Poerbolingo) verschenen om gewoonlijk ook weer spoedig te verdwijnen. Het woord „dokteressen” in het meervoud is eigenlijk te veel gezegd. Het slaat op de ééne vrouwelijke arts, Mejuffrouw Wester-

Het nieuwe Internaat bij de Kweekschool te Solo.

huis en internaat thans wat soberder gebouwd dan de vroeger gebouwde woningen.

Dit internaat biedt plaats voor \pm 30 jongens.

W. B.

Zending Zuid-Holland ten Zuiden.

Ds. B. J. Esser, de oudste missionaire predikant van Rotterdam, schrijft in „Uit Poerbolingo” een stukje over zijn broer, dat we hier door geven aan de lezers van het Zendingsblad:

W. B.

Dr. S. J. D. Esser.

Zoolang er nog geen voldoende dokters door vaste benoemingen aan de beide Ziekenhuizen te Poerbolingo en Poerwokerto verbonden zijn, ligt het in den aard, dat in den dagelijkschen gang van het werk voorzien moet worden door tijdelijke aanstellingen.

veer, wier hulp wij enkele weken mochten genieten. Toen bleek wel de groote waarde van een vrouwelijke medica in zendingsdienst. Want hoe kort zij ook bleef, aanstonds steeg het aantal vrouwelijke patiënten van Inlandschen en Chineeschen landaard beide.

Van eenigen langeren duur is het verblif van mijn broeder hier. Wij hadden het weinig kunnen denken, dat wij nog eens het voorrecht zouden smaken, zij het ook tijdelijk, aan éénzelfde werk ons te mogen wijden. Het was voor mijn twee en een half jaar ouderen broeder van jongs af aan een begeerte des harten in de Zending werkzaam te mogen zijn. Hij koos dan ook als plaats zijner medische studie Londen, waar hij in hetzelfde hospitaal voor a.s. zendingsartsen vele jaren huisvesting vond als waar Dr. Scheurer zijn opleiding kreeg.

Zijn examens deed hij echter over in Holland, zoodat hij wettelijk bevoegd is de artskundige praktijk uit te oefenen, zoover de Engelsche en Hollandsche vlaggen wapperen. Hij huwde een Engelsche vrouw.

Van 1902 tot 1904 was hij werkzaam in het Petronellahospitaal te Jogjakarta ten bijstand van Dr. Scheurer.

Ernstige ziekte van zijn vrouw noopte hem echter naar Holland terug te keeren, waar hij korten tijd verbonden was aan het Krankzinnigengesticht Bloemendaal te Loosduinen. Daarna gingen zij naar Afrika, waar hij te Rustenburg (Transvaal) als particulier arts zich vestigde.

Toen zijn drie kinderen — waarvan de oudste op Java, de tweede in Loosduinen en de jongste in Zuid-Afrika geboren werden — volwassen in zelfstandige positie geplaatst waren, scheen de tijd gekomen om terug te keeren naar zijn oude liefde, den zendingsdienst. En zoo ging hij dan in October 1930 een tijdelijk verband aan met de zending van den Gereformeerden Bond in Rante-Pao (Celebes).

Nu zijn werk daar was afgelopen, konden zijn vrouw en hij op den terugweg naar Zuid-Afrika enkele maanden bij ons blijven.

En zóó helpt hij nu sedert 1 Augustus in Trenggiling. Het is ons een buitengewoon liefelijke bestiering, dat wij vóór de ouderdom tot rusten noopt, nog samen, al is het maar kort, in 's Heeren werk mogen arbeiden. Ik geloof ook, dat onze zending dankbaar mag zijn in den critieken tijd van overgang nu het in onze beide ziekenhuizen nog niet tot een blijvende regeling is kunnen komen, dat onder Hoogere Leiding een bekwaam en ervaren arts, beziel met den rechten zendingsgeest, ons, zij het ook slechts voor enkele maanden, toegevoerd werd. E.

Driemaandelijksch Verslag van het Zendingswerk in de Gereformeerde Kerk der Residentie Banjoemas, 1 Juli tot 30 September 1933.

Voordat ik overga tot het vermelden der belangrijke gebeurtenissen op ons Zendingsterrein gedurende den bovengenoemden termijn, is het wellicht goed, dat ter voorkoming van misverstand een enkele opmerking gemaakt wordt over de inrichting van deze driemaandelijksche rapporten. Dit naar aanleiding van een vraag, die ons uit Holland daarover bereikte.

Dr. Esser en ik zijn overeengekomen zoo veel mogelijk om de beurt dit verslag te verzorgen. Met dien verstande echter dat

mededeelingen worden gedaan over het heele terrein. Het dunkt ons beter om dit niet te splitsen. Dat zou niet alleen méér en onnoodig werk beteekenen, maar het zou ook het verkrijgen van een goed inzicht in de ontwikkeling van het werk op ons terrein als geheel belemmeren. Hoewel een nauwkeurige ressort- en werkverdeling tusschen de beide predikanten is getroffen, is daarbij de éénheid van het geheel volkomen gewaarborgd. Beider taak grijpt ook voortdurend in elkaar. Daarom komt in deze verslagen niet tot uiting, over wiens ressort speciaal wordt gehandeld. Zij die voldoende geographische kennis hebben van ons ressort zouden dit kunnen afleiden uit de vermelding der plaatsnamen. Overigens is dit niet van veel beteekenis.

Als wij de verschillende takken van arbeid nagaan, dan moet eerst wat gezegd worden van den hoofddienst.

In aansluiting bij wat in het vorig verslag gemeld werd over onzen nieuwen post Klampok, kan nu worden megedeeld, dat het werk zich daar aanvankelijk bevredigend ontwikkelt. De Goeroe-Indjil, Jakoboës, verzamelt elken Zondag bij de samenkomsten een belangstellend en tamelijk groot gehoor. Behalve de vier Christengezinnen die daar wonen, heeft zich ook aangesloten een Christen Menadoneesch gezin, overigens zijn er nogal wat belangstellenden. Jakoboës, zelf uit deze streek afkomstig, heeft veel aanrakingspunten. De drukbezochte polikliniek geeft voorts werkgelegenheid te over. Met vertrouwen zien wij de toekomst voor deze nieuwe post tegemoet.

In Adjibarang, een van onze steeds groeiende gemeenten, is het kerkgebouwtje vernieuwd en vergroot. Met groote liefde en offervaardigheid zijn de gelden en de materialen, daarvoor benodigd, grootendeels door de gemeente zelf bijeen gebracht. Het was een mooie morgen, toen dit nieuwe gebouw in gebruik genomen werd. De week daarna is daar de H. Doop en het H. Avondmaal voor het eerst door Dr. Esser bediend.

Overigens is van onze gemeenten niet veel te zeggen. Licht en donker wisselen. In dit jaar, waarvan nu 9 maanden verstreken zijn, zijn nog opvallend weinig volwassenen gedoopt. Dit komt vooral ook doordat in de laatste maanden van het vorig jaar juist nog al velen den Doop ontvangen hebben. In verschillende gemeenten zijn vruchten bezig te rijpen. Straks mogen wij door den zegen Gods weer oogsten.

Het was een verkwikking, toen ik in

Grendeng enkele weken geleden het H. Avondmaal bediende, daar een voor deze, zich al in lange jaren niet uitbreidende gemeente, zulk een groot aantal belangstellenden bij den dienst te zien. Dat is een nieuwe lente voor deze oude gemeente; ongetwijfeld een vrucht van den arbeid in het nabijgelegen Ziekenhuis te Poerwokerto. Ook in Tjilatjap is een groot aantal in dooponderricht.

Moelijkheden ontbreken niet. In de gemeente Adiredja zijn wij genoodzaakt onzen Goeroe-Indjil over te plaatsen. De verhoudingen in de gemeente maakten nieuwe leiding zeer noodig. Na lang en rijp beraad is 'n Goeroe van het Keboemensche terrein te werk gesteld, in wiens plaats wij één der onzen afstonden. Wij hopen in hem den man gevonden te hebben die in staat is deze moeilijke gemeente verstandig en tegelijk krachtig te leiden, zoodat zij de moeilijkheden spoedig moge te boven komen. Een betreurenswaardig gevolg van de innerlijke gedeeldheid is altijd dat de invloed naar buiten aanstonds verlamd wordt. Gelukkig hebben zij, die tegenover elkander stonden elkander aanvankelijk al weer gevonden.

Het aantal onzer Goeroe's is met ingang van 1 Juli met één vermeerderd, door de benoeming van een specialen helper voor het Ziekenhuis te Poerwokerto. Tot nu toe werd het werk in het Ziekenhuis verricht door de Goeroe's van de gemeenten in Poerwokerto en Grendeng. Het is een groote verbetering nu aan dit werk een volle kracht te kunnen wijden.

Een laatste opmerking over den hoofddienst betreft de Sadrachgemeenten. Door het bekende besluit van den voorganger Jotham al zijn gemeenten over te dragen aan de Zending, staan wij ook op ons terrein voor de moeilijke vraag, hoe deze gemeenten te verzorgen. Wij zijn bezig een onderzoek in te stellen in de verschillende groepen van Sadrach-christenen. Sommigen weigeren, anderen aanvaarden gaarne de leiding onzer Zending. De resultaten van dit onderzoek zullen eerst moeten worden afgewacht, voordat kan worden beslist over de heel moeilijke vraag, op welke wijze de verzorging dezer gemeenten het best kan geschieden. In elk geval staat nu al wel vast, dat wij een sterke uitbreiding van onze invloedssfeer krijgen. Wat wij aanvankelijk van de gemeenten, die genegeen zijn de leiding der Zending te aanvaarden, hebben mogen zien heeft ons verblijd. Uiteraard was de aanraking nog maar zeer oppervlakkig en daarom een

oordeel niet mogelijk. Maar het is op zichzelf een genot gemeenten te zien, met keurig verzorgde kerkgebouwen, die geheel uit eigen krachten zich hebben ontwikkeld. Wel heel veel wijsheid en tact is noodig om in het gebrek aan goed onderwezen voorgangers te voorzien zonder dat mooie van het eigen initiatief te smoren.

Wat den medischen dienst aangaat, verdient vermelding allereerst de aankomst van de fam. Dr. Zwaan. Dr. Zwaan is in Poerwokerto het werk begonnen, voorloopig naast Dr. Miedema, in afwachting van de definitieve werkverdeeling. Het is bij al de onrust van de wisseling in den Medischen dienst een bijzondere vreugde nu vaste arbeiders tot het werk te zien ingaan. Voor Dr. Zwaan is het een bijzondere voldoening nu het Zendingswerk, dat hij in zijn jeugd reeds leerde kennen en liefhebben, te mogen dienen.

In Trenggiling werkt tijdelijk Dr. S. D. J. Esser. Deze broer van onzen dominé Esser is geen vreemde in de Zendingswereld hier. Hij is reeds vroeger twee jaren met Dr. Scheurer in Djokja werkzaam geweest, maar moest toen door ziekte van zijn vrouw terugkeeren. Lange jaren heeft hij daarna in Afrika vertoefd, tot hij in 1930 een tijdelijk verband aanging met de Zending van den Gereformeerden Bond in Rante Pao. Op zijn doorreis naar Afrika is hij nu van Augustus tot November op Trenggiling werkzaam. Het moet voor de beide broers wel een bijzondere reden tot dank zijn althans nog enkele maanden naast elkander in den Zendingsdienst te mogen staan.

Onze Amboneesche dokter Tahitoe, van wien Dr. Esser in het vorig verslag vertelde is in het huwelijk getreden. Als hoofd van de huishouding is aan het Ziekenhuis verbonden Mej. Netelenbos, een dochter van den Missionaris van Wonosobo en Poerworedjo. Zij was al jaren lang werkzaam bij het Christelijk onderwijs, maar haar hart ging uit naar een arbeid, die haar nog meer direct gelegenheid geven zou zich aan den Zendingsdienst te wijden.

Wat onze Scholen betreft, hebben wij veel reden tot dankbaarheid. De stroom van leerlingen was groter dan wij hadden durven verwachten. Met name de school in Djatilawang, waar wij vreesden met ons leerlingenaantal te zullen dalen beneden het peil dat als minimum voor subsidie geldt, heeft ons verrast. Ook onze Hollandsch-Javaansche en Hollandsch-Chineesche Scholen, hoewel de moeilijkheden groeien in verband met de economische

toestanden, handhaven zich. Alleen in Soekaradja zouden wij gaarne meer leerlingen en minder financieele zorgen hebben. Maar over het geheel kunnen wij niet dan met dank in het hart opmerken, welke vele en rijke kansen onze God ons nog laat, ook in den schoolarbeid, waar de bezuinigingen wel het sterkst ingrijpen. R.

Stille Arbeid.

Het gaat zoo stil, zoo zonder veel gerucht, het werk in de christelijke internaten op Java. Al die kleine zorgen, die raadgevingen, die vermaningen, die gesprekken onder vier oogen waarin getracht wordt recht te houden wat neiging had scheef te gaan, waarin de helpende hand wordt geboden aan wie er om vragen, al die kleine dingen, ze zijn niet de moeite waard er ophef van te maken; ze leenen er zich ook niet toe. En toch....

Als de schrijver van „Koloniale vraagstukken van heden en morgen" er op wijst dat Indië, en inzonderheid Java, een overcompleet heeft van onderwezen jonge menschen, die zich losgeslagen gevoelen van hun eigen milieu, dan voelt een ieder die bekend is met het christelijk internaatswerk, dat hierin een goede weg ligt naar de oplossing.

Als op een der Alg. Verg. van Zend.arb. op Midden-Java de vraag ter sprake komt of de Opleidingsschool een Jav. of een Holl. cursus zal openen in 1933, en er enkele stemmen opgaan tegen een Hollandschen cursus onder aanvoering van hetzelfde motief: ontgroeiing aan eigen volksleven, dan is een der tegenopmerkingen: als ge ze maar neemt uit christelijke internaten.

Oogenschoonlijk ligt in deze opmerking een groote tegenstrijdigheid. Immers, jongelui die Westersch onderwijs ontvangen en opgevoed worden in internaten meeren-deels door Hollandsche krachten geleid, moeten wel, zoo lijkt het, ontgroeien aan eigen milieu.

Toch is deze tegenstrijdigheid voor een groot deel schijn. Het komt er immers maar op aan of die jongelui zich na het beëindigen hunner studie welbewust met door het christelijk geloof geadelde liefde weder teruggeven aan hun ras. Vinde dit nadere toelichting.

Daar is in de eerste plaats de tegenhanger. Een planter die een eigen onderneming bezat bij een dessa waarin naast een gouv. volksschool ook een gouv. standardschool werd opgericht, slaakte na eenigen tijd de

verzuchting: „die jongens, ze denken dat ze op een H.B.S. zijn en kijken geen patjoel meer aan." We nemen deze uitdrukking met een korreltje zout en stellen alleen vast dat Javaansch onderwijs, gegeven door Javaansche onderwijzers, in de moedertaal, op gewone schooltijden, zoodat de leerlingen het overige deel van den dag in hun eigen omgeving verkeerden, voor sommigen, laat ons het nog liever beperken en zeggen: voor enkelen een reden wordt om het eenvoudige dessawerk als iets minderwaardigs te gaan aanvoelen. En dat dit verschijnsel meer voorkomt onder het contingent dat scholen bezoekt met Westerschen inslag wil ik niet ontkennen. Maar was het niet reeds de apostel Paulus die had waargenomen dat een zeker soort kennis opgeblazen maakt? En prof. Buitendijk waarschuwt in zijn brochure: „Beschouwingen over enkele moderne opvoedkundige denkbeelden" tegen den hoogmoed die het inpompen van veel schijngeleerdheid met zich brengt.

Natuurlijk zijn de onderwijzers niet blind voor deze zonde. Naarmate de opvoedingsgedachte meer op den voorgrond staat, naar die mate zal ook meer gestreden worden tegen dit ernstig euvel. Dat de christelijke scholen hierin een grooten voorsprong hebben door de prediking van het Evangelie met al wat dat inhoudt, hoeft geen breeden uitleg. En dat dit onderwijs en deze uren van zedelijke vorming grooten zegen afwerpt volgt reeds uit de belofte dat Gods Woord niet ledig wederkeert.

Die schooltijden zijn echter zoo kort, de uren weinige; en hoeveel waardeering wij allen hebben voor hen die ook na de schooluren het contact met hun leerlingen trachten te bewaren, toch ontglippen zooveel aan de waakzaamheid van hun leiders, terwijl juist zij die niet komen naar allerlei clubjes en kringetjes er dikwijls het meest behoefte aan hebben.

En zie daar dan het groote belang van het internaatswerk. Niet alleen op school maar ook thuis de Christelijke sfeer; thuis, in het internaat, de christelijke opvoeding.

O, neen, daarbij gebeuren geen geweldige dingen. Het is bij de maaltijden het gebed, het psalmgezag, het bijbellezen; in vrije oogenblikken een gesprek met de vader of moeder van het internaat, de hulp bij het maken van een onderwerp voor bijbelkring of studieclub, het uitwisselen van mededeelingen over zeden en gewoonten, maar dat alles zoo onopzettelijk, zoo heel natuurlijk doortrokken van dien christelijken geest waaruit de internaatsleiders zelve leven.

Dan groeit er, onder 's Heeren zegen, zoo stillekens in veler hart het plantje van ootmoed en vroomheid, wordt de strijd aangebonden tegen zelfverheffing en leert men dat het werk van den eenvoudigen tani, dus waarschijnlijk van vader of moeder, voor 's Heeren oog gelijke of zelfs meerdere waarde kan hebben, dan eigen zgn. intellectuele arbeid. Dan daalt het hoge geleerde „Ik” van den troon en worden de eenvoudig ongeleerde vader en moeder en hun werk en dat van huns gelijken weder gezet op de plaats der eere.

Ook de verhouding tot anderen ondergaat van het christelijk internaatsleven den bevruchtenden invloed. Voeg allerlei factoren bijeen: rassentiment, den jeugdigen leeftijd der internen, groote woorden van volksmenners, de inderdaad nu en dan voorkomende gevallen van beleediging of onoordeelkundig optreden en nog velerlei andere steenen des aanstoots, en het is duidelijk dat in een jong gemoed vaderlands-liefde licht dreigt te verbasteren tot chauvinisme. Daar helpt geen redeneeren tegen. Daar helpt ook niet tegen de aangename omgang met de internaatsleiders zonder meer. Zij mogen sympathiek staan tegenover de inheemsche bevolking, hun daden worden zoo dikwijls uitgewogen tegen wat anderen misdoen. De beslissende, corrigerende factor zal blijken te zijn: de geest van Christus, de geest der liefde. Die geest doet de aanwezigheid van een ander ras in hooger licht bezien, doet fouten van anderen zuiverder beoordeelen, doet eigenwaan plaatsmaken voor helderder inzicht in eigen kennen en kunnen, ontrooft het chauvinisme van zijn laatdunkendheid en veredelt het tot gezond nationalisme en schept ten slotte de bereidheid om als nederige christenen straks onder eigen volk in liefde werkzaam te zijn. Het leven onder eigen stamgenooten moge, afgezien van de vacaties, voor eenigen tijd onderbroken zijn, straks assimileert men zich, maar bewust en met liefde.

Dat christelijk opvoedingswerk loopt thans ernstig gevaar. Inkrimping van het onderwijs zal met zich brengen beperking van internaatsarbeid. Als bijv. de Christ. Kweekschool te Soerabaja, waar de christelijke opvoedingsgedachte zoo sterk op den voorgrond treedt, van een zesjarige tot een driejarige wordt teruggebracht, beteekent dit, dat ten eerste een kleiner getal leerlingen daar worden opgeleid, maar ten tweede dat dat kleine getal bovendien nog slechts de helft van den vroegeren tijd een christelijke opvoeding zal genieten, tot groot na-

deel van de jonge menschen zelf en van het christelijk onderwijs in Indië.

Wende de Heere, door Zijne genade, dit onheil af.

's-G.

Bkm.

Een vriendelijke oproep tot hulp.

Er zijn tegenwoordig heel wat menschen ook onder de Gereformeerden, die korter of langer tijd op Java of elders in Indië hebben gewoond en die thans met verlof of voor goed in Nederland zijn. Ds. van Andel schreef aan hen een brief en verzoekt onze hulp, opdat zijn schrijven de gewenschte adressen mocht bereiken. Het kwam ons ter voldoening aan zijn verzoek het beste voor zijn brief te plaatsen in het Zendingsblad. Anderen mogen het ook wel lezen en iets geven voor dat doel. Het luidt aldus:

Zeer geachte Broeder of Zuster,

„De vergadering van miss. dienaren des Woords droeg mij op een brief te schrijven aan hen, die met verlof of voor goed in Holland hopen te zijn, en het zendingswerk van Midden-Java uit eigen aanschouwing kennen.

Voor hen, die bij het wekken van meer belangstelling ook gelegenheid hebben giften voor dat werk te ontvangen, is het meermalen een moeilijkheid, dat zij in Holland in een provincie wonen, die in Indië een ander zendingswerk onderhoudt dan waarmee zij het best bekend zijn en waarvoor zij het meest gevoelen. In zulke gevallen is het inzamelen van giften voor een algemeen doel een goede oplossing.

Voor zulk een algemeen doel komen wij Uw hulp inroepen. U weet, dat wij een Javaansch en een Maleisch maandblad uitgeven (Mardi Rahardjo en Penaboer), welke gratis verspreid worden. Het is zoo uitermate moeilijk, in korten tijd een heel volk van miljoenen eenigermate met het Evangelie bekend te maken. Wij verspreiden nu op ruime schaal deze bladen om onder Gods zegen eenige belangstelling voor het Evangelie te wekken en eenige bekendheid met den Christelijken godsdienst te verschaffen. Dit laatste is ook van groot belang, daar anders het gerucht over onzen godsdienst aan anderen overgelaten wordt, wat veel gelegenheid geeft tot „kwaad gerucht”.

Het ideaal is, in alle gezinnen waar men lezen kan, geregeld een exemplaar te doen bezorgen. Indien alle lezenden bereikt worden, is nog wel niet het volk in al zijn gezinnen bereikt, maar waar de lezenden

in hun kring veelal een meer vooraanstaande positie innemen, kan men zeggen, dat in hen heel het volk, centraal tenminste, bereikt wordt.

Nu zijn wij helaas nog ver af van de bereiking van dit ideaal. Toch is wat geschied reeds van groote betekenis. Maandelijks is de oplage van Mardi Rahardjo

en geen plaats vindt in de kerkelijke statistiek.

Wij hopen hartelijk, dat wij niet tevergeefs een beroep op U doen.

Namens de Vergadering voornoemd,
hoogachtend

Uw dienstw. broeder

Solo 1933.

H. A. VAN ANDEL.

De Zendingcollectantjes te Marienberg.

79.000, van Penaboer 12.900. Wij zouden gaarne deze oplagen uitbreiden.

Maar de eerste moeilijkheid is, dat wij de tegenwoordige oplagen niet geheel kunnen betalen. Hoewel Mardi Rahardjo nog geen halven cent en Penaboer nog geen drie-kwart cent per exemplaar kost, beloopt de drukkosten f 463.— per maand. De zeven terrein-kassen dragen wel naar vermogen bij, maar toch komt er maandelijks ongeveer f 100.— tekort. De verspreiding op de verschillende terreinen wordt plaatselijk verzorgd.

Wij onderstellen, dat deze zaak Uw hartelijk genegenheid zal hebben, en dat U bereid zult zijn U eenige moeite te getroosten om hiervoor in Holland eenige gelden te vinden. Enkele malen mochten wij reeds ingezamelde bedragen ontvangen, eenmaal zelfs een bedrag van honderden guldens. Maar ook een klein bedrag is zeer welkom en reeds een groote hulp.

Reeds heeft deze gratis-lectuur vele zichtbare vruchten gedragen. En wie zal berekenen, hoeveel zegen zij verspreidt in een vorm, die niet tot onze kennis komt

P.S. Het adres van den Penningmeester dezer algemeene kas is: de Heer H. Jonkman, Margojoedan, Solo.

De Zendingcollectantjes te Marienberg.

Op dringend verzoek plaatsen we deze foto van de ijverige Zendingcollectantjes te Marienberg.

W. B.

Ingezonden.

Dr. Beets zond ons het volgende schrijven:

Grand Rapids, Mich. U.S.A.,
November, 1933.

Waarde Kerkeraden der Geref. Kerken.

In Nederland zijnde, werd ik ter Gen. Synode en elders o.a. zeer verkwikt door de belangstelling in onze Hollandsche Canadeezen — welker nooden uwe Gen. Synode U ter steun aanbeval. Nog worstelen zij om bestaan en houvast. Onze kerk salariëert $\frac{1}{2}$ dozijn leeraars onder hen. Met uwe hulpe kon Hamilton een kerkje erlangen. Op andere plaatsen konden wij helpen

in betere dagen. Doch Chatham, in Ontario, met ongeveer 30 gezinnen, kunnen wij wegens tijdsomstandigheden helaas niet helpen aan een broodnoodig kerkje. Dat eischt \$ 2.000. Lieve broeders, *wil u daarvoor spoedig een collecte opnemen?* Stuur haar s.v.p. aan Prof. Aalders te Hilversum, die mij reeds \$ 100 ter hand stelde voor dit doel. 'k Pleit voor ons volk — Uw volk. In des Heeren naam,

Dr. HENRY BEETS,
Zendingsdirector, Chr. Geref. Kerk,
V. S. A.

P.S. Kon er bijv. a.s. Kerstmis geen speciale collecte zijn hiervoor? Dat zou alleszins een gepaste Kerstgave zijn voor uw Canadeesche broeders en zusters.

Korte Berichten.

Dr. F. L. Bakker.

Zeër tot onze blijdschap mogen we mededeelen, dat Dr. F. L. Bakker goed vooruitgaat. De Heere geeft hem eene voorspoedige herstelling, zoodat we mogen verwachten, dat hij na eenige weken wèer met zijn arbeid zal kunnen beginnen. Naar het voornemen was zou hij 23 November terugkeeren naar Djokja.

Mej. C. Bronkhorst.

De bekwame Secretaresse van het Zendingskantoor te Solo, Mej. C. Bronkhorst, is met verlof naar Holland gekomen. Haar werk in Solo werd zeer gewaardeerd. Zij woont thans bij haar ouders, 1e Constantijn Huygensstraat 111, Amsterdam.

Dr. C. L. Zwaan.

De missionaire predikant van Djokja, Dr. C. L. Zwaan, thans met verlof in Holland, zal D.V. Januari a.s. van Marseille met de Sibajok terugkeeren naar het Petronella Hospitaal.

P. de Koomen.

De heer P. de Koomen, leeraar aan de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo, komt D.V. het volgend jaar Juli met verlof naar Holland. Wellicht zal hij dan wel met pensioen in Holland blijven.

W. Vermolen.

Ook de heer W. Vermolen, eveneens leeraar aan de Kweekschool te Solo, zal naar het voornemen is, in Juli 1934 met verlof naar Holland komen.

D. J. Bosman.

De heer D. J. Bosman, eerste leeraar aan de Solosche Kweekschool, thans met verlof in Nederland, heeft verlenging van verlof verkregen tot 1 Juli 1934.

Dr. Li Hang Dhian.

Tot missionair arts in tijdelijken dienst te Djokja in het Petronella Hospitaal is benoemd de Chineesche Geneesheer Dr. Li Hang Dhian.

Mr. C. S. Graaf van Randwijck.

De Zendingsconsul, Mr. C. S. Graaf van Randwijck, is van zijn verlof weer teruggekeerd naar Indië.

Dankbetuiging.

In het No. van October vroegen we ten behoeve van een Goeroe Indjil op Java, die Hollandsch kent, een exemplaar van de Bijbelverklaring van Matthew Henri. Van onderscheidene zijden ontvingen we een aanbieding. Het verraste ons, dat er zoovelen bereid waren hun exemplaar voor dat doel af te staan. We betuigen allen, die een exemplaar aanboden, hartelijk dank.

Een mooie gift.

Het Bestuur der Vereeniging Simai (steun in medische aangelegenheden aan Inheemschen) te Zeist, stelde voor het Zendingshospitaal te Waikaboebak Soemba f 3000 beschikbaar.

Een verpleegster voor Djokja.

Wellicht zal er weldra uit Holland een verpleegster moeten worden uitgezonden om werkzaam te zijn in het Petronella-hospitaal te Djokja.

Een naderend jubileum.

In Mei 1934 zal de Medische dienst van de Kerk te Rotterdam haar vijfentwintig jarig jubileum mogen vieren.

Ned. Geref. Zending-Vereeniging.

De jaarvergadering van bovengenoemde Vereeniging zal, zoo de Heere wil, gehouden worden op maandag, 15 Januari 1934, om 3 uur, Kerkstraat 109 te Amsterdam.

Dr. W. G. Harrenstein,

Voorzitter.

Th. de Ruig, Penningmeester.

Weteringschans 129,
Amsterdam.

Semarang.

De Holl. Geref. Kerk van Semarang heeft op daartoe strekkend verzoek besloten met de Kerk te Soerabaja samen te werken in den arbeid der Zending te Makassar, waar Ds. H. v. d. Brink werkzaam is.

Java Soemba Film.

Het adres van de Java Soemba Film is Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening Nr. 184489.

A. Zendingsbusjes.

a. Zendingsknikkertjes (z.g.n. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.

b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.

c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.

d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f 0.90 per 100 stuks.

(Toezending van de busjes sub d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt.)

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus is verkrijgbaar tegen f 0.15 (afgehaald) of f 0.20 (per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwerpen, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. Men gelieve echter steeds postzegel voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur, (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J.

Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Adresverandering.

Wie van adres veranderd geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Leestafel.

J. C. Scheurer, Missionair arts, de man van het rotsvast geloof, door J. H. Kuijper; bij J. N. Voorhoeve te Den Haag, geb. f 2.50.

Z.Exc. A. W. F. Idenburg schreef voor dit mooie Zendingsboek een voorrede. Hij begint deze met te zeggen, dat een boek over Dr. Scheurer, geschreven door iemand, die bijna vier jaren met hem in het Petronella-Hospitaal mocht samenwerken, niet behoeft te worden aanbevolen. Terecht. De bekwame Schrijfster teekent ons in dit boek den pionier onzer medische Zending, den beminden Dr. Scheurer, „den man van het rotsvast geloof”. Zij doet dit met groote liefde en bewondering voor zijn persoon en arbeid.

Het is een kostelijk Zendingsboek waarvoor wij zeer dankbaar zijn. Ook de uitgave is wel verzorgd.

Schoonheid en Schijn, door W. S. Sevensma; bij Kok te Kampen; f 2.25, geb. f 2.90.

De bekende Schrijver geeft in dit boek beschouwingen tot den opbouw eener Aesthetica naar Christelijke beginselen. Het boek heeft drie hoofdstukken: I. *De Schoonheid*. II. *De Schoonheidszin en de aanschouwing*. III. *De Kunst en de Kunst-critiek*. Aan eene beoordeeling wagen we ons niet. Maar stellig is dit boek waard, dat het gelezen en overwogen wordt.

De Cel, door Dr. J. F. Reitsma; bij Kok te Kampen; f 2.50, geb. f 3.10.

In de reeks monografieën: *Christendom en Cultuur*, liet de geleerde Schrijver dit boek verschijnen, dat in populair wetenschappelijke vorm handelt over de cel. Een boek, dat in Christelijken geest is geschreven en waaruit veel te leeren valt.

Anibu. De „nieuwe tijd” op de goudkust en onze Zendingstaak, door Dr. K. Hartenstein, vertaald door E. C. Brouwer-van Dijk; uitgave van „de Pauw”, Culemborg; f 2.25, geb. f 2.90.

Een Zendingsboek van den eersten rang. Dr. K. J. Brouwer geeft in een inleidend woord een kort historisch overzicht.

De kundige Schrijver, Dr. Hartenstein, die de goudkust van West-Afrika uitstekend kent, beschrijft ons hoe het in die weleer zoo barbaarsche streken thans is geworden onder den invloed der Europeesche cultuur, zonder den zegen van het Evangelie. Voorts teekent hij de roeping, die de Zending daar heeft. In onderscheiden opzicht is het een zeer leerzaam boek, dat de lezing ten zeerste waard is. Het geeft ook mooie illustraties.

Naar Bethlehem's stal. Een bundel Kerstverhalen bij J. N. Voorhoeve, den Haag; f 1.75, geb. f 2.50. Voor leden van een Evangelisatie-bibliotheek f 1.35, geb. f 2.10.

Dit boek bevat een keur van Kerstvertellingen door verschillende bekende schrijvers en schrijfsters. Wie voor school of huiselijke kring een mooi Kerstverhaal zoekt, kan hier uitnemend terecht.

Weekkalender voor 1934; bij J. N. Voorhoeve, den Haag; f 0.35 voor leden f 0.17½.

Geschiedt voor uitdeeling in ziekenhuizen enz.

Ons Suriname. De Zending der Evangelische Broeder-Gemeente in Ned. Guyana, door H. G. Stijnberg; uitgave van N.V. Zendingsboekhandel, den Haag, geb. f 3.90.

Director Stijnberg biedt ons in dit uitnemend boek de vrucht van zijn jarenlange studie. Exc. G. J. Staal gaf bij de samenstelling zijn medewerking.

We ontvangen in dit prachtwerk een betrouwbare geschiedenis der Suriname-Zending.

De Schrijver heeft met dit boek onze Zendingsliteratuur beduidend verrijkt.

Een 40-tal mooie platen versieren deze uitgave. Ook de band is mooi.

Het rijk der duizend jaren, door Dr. K. Dijk; bij Kok te Kampen; f 5.40, geb. f 5.90.

Dr. Dijk heeft zijn Heraut-artikelen over het duizendjarig rijk, die door duizenden met groote belangstelling en dankbare waardeering zijn gelezen, in boekvorm uitgegeven. Stellig zullen velen hem hiervoor dankbaar zijn.

Het behandelde onderwerp is tegenwoordig aan de orde van dag. Des te meer

verdient de Schrijver onzen dank, dat hij zijn in helderen stijl en klemmend betoog geschreven beschouwingen over het duizendjarig rijk in boekvorm verkrijgbaar stelde.

De uitgave is uitstekend verzorgd zooals we van Kok gewoon zijn.

Gezelle Meerburgs Chr. Scheurkalender over 1934, bij D. H. Littooy, Terneuzen.

Gaarne vestigen we de aandacht op dezen degelijken, goedkoopsten Kalender met zijn aardig schild en voortreffelijken inhoud.

Kleuters die langs ons gaan. Een bundel Novellen van onderscheiden Schrijfsters en Schrijvers van goeden naam.

Dit boek biedt fijn werk. De Administratie van het tijdschrift „de Jonge vrouw”, dat zeldzaam snel zich een uitstekenden naam verwierf, geeft deze bundel novellen als een jubileumboek omdat het getal der abonnee's op haar tijdschrift het 10.000 tal overschreed. Het boek is niet in den handel maar alleen voor abonnee's verkrijgbaar.

GIFTEN.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door P. J. Schreuder, Rotterdam voor zilverpapier enz. f1.50 en van W. Sluiter, Driebergen f1.—. Door Ds. A. Schweitzer restitutie verrekkening betaalde pensioenen f520. Comité Java Soemba Film, aandeel in de winst f340. Door H. C. Sluijk, Sleuwwijk van de leerl. Chr. Sch. f25.—. Van Mej. G. Westra Schettens f2.—. Uit collecte Geref. Kerk Bandoeng f1.20. Door Mej. G. Swiepe van de leerl. 1e kl. Chr. Sch. Elburg f3.50.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 21 Nov. '33.

Giro No. 32806.

Voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo.

Van de Geref. Kerk te Vriezeveen f13.20. Gasselternijvee f14.35. Honselersdijk f17.90.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 21 Nov. '33.

Ontvangen uit de busjes van Co Harreveld f2.48; Jans en Betsy Bunekreef f4.58; Anton Laan en Adolf Funcke; Dina. Gé en Gerda Wieggers f4.86; Nely en Dini

Doedens *f*1.49; Hanny, Gerard en Lucas Reeskamp *f*12.06½; Simon en Grietje Bloemendaal *f*2.15; Ida Smits *f*5.10; Geert, Piet en Ali Drexhage *f*6.90½; Adri en Map de Leugt en Willy Roemberg *f*5.88; Albert en Jan Bijkerk *f*4.48½; Hans en Nelly Burggraaff *f*7.55½; Lutsche en Sip Korfmaker *f*2.75; Willy en Lena Schaftenaar *f*13.08½; Collecte *f*0.19½. Totaal *f*78.87.

Namens de Kinder Zendings-Vereeniging
Mej. M. van NORREN.
Bussum, Gooiberg 36.

Suriname.

Nu volhouden!

Het stond er enkele weken geleden met de Surinamezending wel heel somber voor. De algemeene verwachting was: Als Christelijk Nederland maar eenmaal goed weet, dat het water reeds tot over de lippen kwam, als men ziet dat reeds meerdere zendelingen moeten worden ontslagen en andere niet kunnen worden uitgezonden, dan zal toch zeker van alle zijden wel de helpende hand worden uitgestoken. En zie: niets van dat alles gebeurde. In een artikelje voor het Novembernummer bestemd, maar door omstandigheden niet geplaatst, moest ik onder het opschrift „Nog erger” constateeren, dat na het bekend worden van de droeve toestand, de collecte op het Zeister Zendingsfeest slechts een derde van vorige jaren had opgebracht, dat van de honderden circulairea aan onze meisjesvereen. er nog geen tien beantwoord werden, dat een actie in een onzer Chr. dagbladen zoo goed als niets had opgeleverd. Wij meenden reeds de doods-klok over de Herrnhutterzending te moeten luiden.

Maar, Gode zij dank, November gaf een heel ander aspect. Van verschillende kanten ontwaakte de belangstelling. een nieuw artikel in de Chr. pers had beter resultaat, ook van den kant van de meisjesverenigingen kwamen bijdragen of aanvragen om collecteboekjes. Zoo werd November onder Gods zegen een goede maand.

Nu kan men op deze verblijdende mededeeling op tweeërlei wijze reageeren. Wij zijn er al eenigszins aan gewoon geraakt, dat men zich geen danktoon in de pers kan permitteeren of onmiddellijk volgt een scherpe inzinking. Misschien verklaarbaar, maar daarom nog niet verdedigbaar. Nog bedraagt het tekort voor 1933 ruim *f*21.000 ondanks de diep insnijdende bezuinigingen. Jeder voelt, als we ook maar even verslappen staan we binnen enkele weken voor een nieuwe depressie. Moge de Herrnhutterzending, mede door Uw steun, daarvoor bewaard blijven. Nu volhouden!

Gedurende de laatste maanden in harte-lijken dank ontvangen via Si. v. d. Kooi te A. *f*3.50; Meisjesvereen. te B. *f*3.50; N.N. te N. *f*5; G. K. te A. *f*2.50; Leerl. Oranjesch. A. *f*2.25; A. te J. *f*1; Ev. ver O. *f*7.79; W. te H. *f*2.50; K. te A. *f*5; M. te R. (van N.N. te K. *f*2.50; d. G. te S. *f*2.25; Mej. H. te Z. *f*0.90; v. d. W. te 's-G. *f*5; A. te O. *f*3; Z. C. te N. *f*5; C. K. te *f*2.50; B. te H. *f*2.50; J. D. te M. *f*10; N. N. te K. *f*5; Tryfosa te S. *f*20; Mej. W. te W. *f*2.50; Z. C. te O. *f*10; J. N. te A. *f*15; J. B. te Solo *f*35; W. K. te A. *f*27.50; v. S. te 's-G. *f*1; Mevr. S. te A. van J. S. te M. *f*6.05; Wed. B. te Z. *f*5; v. M. te L. *f*4.25; Meisjesvereen. te R. *f*1; Pers. Chr. Sch. te K. *f*31.45; via Mej. B. Tom te H. *f*27.50; v. D. te A. *f*10; via J. N. M. te 's-G. van N.N. *f*5; Mej. K. te B. *f*3; Zuster v. L. te A. *f*1; Mej. L. te R. *f*2.50; Tryfosa te S. *f*20; Mej. V. te R. *f*5; A. te E. *f*2.50; H. te E. *f*2.50; S. te H. *f*1; B. te G. *f*9; V. te A. *f*2.50; Mej. B. te A. *f*1; v. P. te IJ. *f*13.50; Mej. S. te S. *f*5; Meisjesvereen. te M. *f*1; v. R. te S. *f*2.50; K. te G. *f*2; v. d. B. te 's-G. *f*2.50; E. te Z. *f*1; v. S. te 's-G. *f*1; K. te W. *f*9; Mej. M. te B. *f*1; S. te S. *f*50; G. te H. *f*10; H. te T. *f*2.50; Ds. B. te W. *f*5; S. en K. te F. *f*1; L. B. te V. *f*2.50; L. K. te Vr. *f*2.50; S. te 's-Gr. *f*1; W. te G. *f*10; Zuster te S. *f*2.50; Meisjesvereen. te G. *f*5; T. te H. *f*3; L. O. S. te Z. *f*2.50; H. te O. *f*1; d. G. te S. *f*1.25; Z. te H. *f*0.50; Z.Comm. te D. *f*25; F. te V. *f*0.75; v. R. te S. *f*2.50; Mej. S. te D. *f*2.50; V. te 's-G. *f*2.50; B. te A. *f*1; D. te 't Z. *f*1; H. te A. *f*1; d. L. te G. *f*7.23; Coll. M. *f*9.06; Coll. H. *f*10.60; H. te 's-Gr. *f*2.50; Ds. H. te S. *f*10; Mej. K. te A. *f*5.10; B. te E. *f*2.50; S. te B. *f*2.50; Meisjesvereen. te S. *f*2.50; D. te S. *f*1; Fam. D. te S. *f*1.50; Meisjesvereen. te D. *f*1; K. te H. *f*5; fa. B. te N. *f*10; A. te 's-G. *f*2.50; G. v. W. te D. *f*100; Ds. v. d. W. te O. *f*2; Leerl. Oranje Sch. te A. *f*6.25; W. te S. *f*2.50; S. te H. *f*1; Ds. B. te K. *f*2.50; B. te P. *f*1; B. te D. *f*2.50; K. te D. *f*10; Geref. Meisjesvereen. te W. *f*5; A. te H. *f*10; N. N. te B. *f*100; v. D. te W. *f*5; A. te H. *f*1; L. te G. *f*2; B. te E. *f*2; Bid en Werk te Z. *f*14.50; P. S. en A. S. v. d. B. te R. *f*2.50; V. te V. *f*40; onbek. br. of z. te H. *f*5; Java-bode *f*1.50; Patr. Sch. te V. *f*50; d. R. te A. *f*4.80; C. O. te B. *f*25; v. d. S. te H. *f*1.25; Pers. Geref. S. te H. *f*6.75; Ds. v. d. B. te H. *f*50; Mej. K. te Z. *f*20; H. te B. *f*2.50; Wed. G. te A. *f*10; Schoolbest. Z. *f*7.50; Z. C. te L. *f*25; D. te Z. *f*10; B. te M. *f*5; Mevr. B. te H. *f*2.74; d. R. te R. *f*2; Meisjesvereen. te Z. *f*1; M. P. S. en M. F. te R. *f*2; E. B. te D. *f*2; Wel. Ds. F. te B. *f*5; L. te D. *f*1; fa. v. D. te B. *f*5; Mevr. d. H. te A. *f*1; d. K. te U. *f*2.50; v. d. N. te E. *f*2.50; v. E. te V. *f*5; M. te d. B. *f*2.50; N.N. te 's-Gr. *f*2.50; v. G. te R. *f*2; Wed. S. te M. *f*1.50; v. d. V. te Z. *f*2.50; Mej. M. te B. *f*1; Dr. v. L. te

Z. f2.50; T. te V. f2.50; v. d. L. te U. f1, (postz.); N.N. te B. f1; D. te A. f5; v. d. K. te D. f1; v. d. S. te A. f1; N.N. te G. f5; S. te D. f2.50; B. te L. f1; S. te W. f1; de B. te W. f5; v. T. te A. f2.50; H. te S. f5; C. te Z. f1.25; V. te A. f2.50; v. L. te K. f5; G. te R. f2.50; V. te A. f2; v. d. V. te A. f1; Dr. T. te A. f5; Dr. K. te V. f5; Mevr. S. te A. f5; Mej. v. d. B. te R. f5; V. te B. f10; S. te A. f5; E. te G. f5; S. te R. f10; Meisjesveren. te H. f5; v. N. te R. f10; Wed. M. te Z. f20; Mevr. G. te Bussum f2.50.

Allen hartelijk dank.

J. VAN KEULEN.

Vredelaan 10.

Laren (N.-H.), Postrek. 95494.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

13e verantw. van 23 Oct.—23 Nov. 1933.

Met hartelijken dank ontvingen wij de volgende giften: Prof. d. S. L. te U (jaarl.) f5; V. te G. (jaarl.) f2; Ds. B. te R. (jaarl.) f1; Tj. H. te O. f1; Ds. M. te R. f2.50; W. C. S. te S. f30; Ds. J. B. V. te S. f2.50; W. B. te d. H. f2.50; Wed. P. te 's-Gr. (jaarl.) f1; J. W. H. te R. f2.50; Ger. Sch. te S. f5; G. L. te 's-Gr. f2.50; Wed. M. te Z. f10; coll. Eudokia te R. f315; zust. v. Eud. te R. f10; Wed. J. H. S. te G. f5; Ds. E. B. te K. f1.50; J. H. S. te 's-Gr. (jaarl.) f1; A. v. L. te 's-Gr. (jaarl.) f2.50; Ger. K. te V. f10; coll. te 's-Gr. f1; coll. zend.av. te L. f41.62½; C. J. W. te Z. f2.50; J. F. te W. (jaarl.) f2.50; Dr. H. C. te 's-Gr. (jaarl.) f10; naaokr. Mevr. d. O. te 's-Gr. f30; tezamen f216.62½, totaal met de vorige verantwoording f3980.62½.

Dit lijstje ziet er gelukkig weer wat beter uit dan die van de vorige maanden, doch dat wij het na 13 maanden nog niet tot f4000.— konden brengen is een bewijs dat of de Zendingliefde onder ons nog niet groot is of dat wij den ernst van den toestand nog niet voldoende inzien.

Onder deze giften kon ik ook weer enkele collecten van vergaderingen noemen. Deze vergaderingen moesten er in den winter nog veel meer worden gehouden, want het is juist zoo'n mooie gelegenheid tot versterking der financiën en het is zoo gemakkelijk, men noodigt ons uit voor een lezing met of zonder lichtbeelden, een onzer stelt zich geheel belangeloos beschikbaar en een collecte brengt weer geld in kas voor de Rijsche Zending.

Wie een dergelijk verzoek bij mij indient zal er geen spijt van hebben, probeer het eens

Er zijn nog altijd plaatsen in ons land, die in het zenden van giften niets van zich laten hooren, ook groote plaatsen o.a. Haarlem.

Wonen daar geen zendingsvrienden die overtuigd zijn van den nood der Rijsche Zending in de Bataklanden?

Namens het steuncomité,
J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.
Postgiro 6104.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

11e Verantwoording van 25 October—
25 November 1933.

Provincie Groningen:

Ds. R. Middelveld, Hoogkerk, coll. giften f12.—; id. gift Wed. G. f2.50; L.O.S. te Z. f2.50; J. Jonkman, zend.comm. Baflo, f125; E. Siertsema, v. d. kl. Meisjesver. Mirjam, Roodeschool, f4.55; Ds. J. H. Lammertsma, gift ingek. b. d. Geref. Kerk te Appingedam, f50; K. Bosma, Middeldstum, coll. gift, f10; id. R. Werkman, 84 h.c., f0.42; Ds. J. H. Lammertsma, App. dankoffer, f2.50; Geref. Kerk, Thesinge, f37.55; D. Smits, Zuidwolde, gift Meisjesveren. f10; id. busje kl. Meisjesveren., f8.08; H. Alons, 2e Exloërmond, busje Lena Warris, f14.50; id. busje Stientje Baas, f9.67; J. Wildvank, Delfzijl, coll.gift, f3; id. coll.gift, f10; Geref. Kerk, Ten Boer, zend.busjes, f23.50; Ds. N. Postema, Veendam, enkele giften f16; J. Veltman, oude Pekela, Pinkstercoll., f56.57; A. Donkerbroek, v. d. Geref. Kerk, Niezijl, f42.47; N. N. te Onstwedde, f2.50; K. E. Helder, Siddeburen, Nikk. Geref. Sch. f20.50; K. D. v. d. Kooi, Jav. Ger. Sch. Winsum, Ob., f21.35; A. Kaspers, Winsum, Gr. Zend. comm., f80; id. coll. Zangfeest, f6.05; id. 100 halve ct. A. Dijkman, f0.50; id. gift N. N., f2; J. C. Wiersema, Bedum, Zend. Vereen., f178.84; Geref. Kerk, Marum, f75; Geref. Kerk, Emmererfscheidenveene, saldo Zendingstentoonst., f16.11; id. saldo zendingsskalenders, f10.64; Geref. Kerk, Mussel, saldo Java-S.film, f18.63; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busjes schoolkind., per Mej. Huisman, f3.91; per W. Frouws, f4.67; per Mej. Haan, f7.76; Aaltje Knooihuizen, behalve theelood en gitkraaltjes, f0.50; Zendingcomm. Groningen, per O. v. d. Wal, f415; id. id. f425; Mej. G. Haan, Gron. Kind. Zend., f330; D. v. d. Kooi, Gron. leerr. 6 b en 7 Mulo Kraneweg f2.50; Ds. J. J. Miedema, Groningen, busje Zuijderkerk, f13.74

Provincie Drenthe:

Hendrikje Pool, v. d. Meisjesv. B. en W. te Berghuizen, Ruinerw. f14.50; C. de Jonge, maandel. biidr. Emmen f40; H. L. Smeman, Coevorden, vaste biidr. f22.57; Ds. N. Duursema, Nw. Amsterdam, van G. B. H. f10; Alb. Santinge, Nieuweroord, busjes Juli t/m. Oct. f55; Geref. Kerk, Nw. Dordrecht, busjes langs de huizen f30; Ds. N. v. Haeringen, Zweelo,

coll.gift f 2.50; J. Post, Nieuwlande, busjes Sept.-Oct. f 23.76; Ds. D. Drenth: gave voor gebruikte feestart. Appelscha f 1.50, id. busje Tr. Hasper, Appelscha f 11.90, id. schoolbusje Oosterwolde f 4.68, id. coll.gift Borger f 2.50; Ds. A. J. Noor-dewier, Westerborg, saldo Soemba-film f 15.74; W. v. Veen, Beilen, gift f 1; id. id. f 2; Ds. D. Drenth: v. d. Zend. comm. Haulerwijk f 60; C. Koolstra, Holl. Veld, halve ct. f 2.43.

Prov. Overijsel:

J. Kassies, Azn., Vroomshoop, coll.gift f 5; W. F. Eugster, Hengelo, bijdr. 3e kwart. f 62; id. div. busjes f 31.78; L. Oosterhof, coll. spreekbeurt Br. Krijger, Daarle f 9.60; Geref. Kerk, Holten, coll. gift f 25; A. Kolkman, Wierden, dank-offer f 10; Ds. J. F. Colenbrander, Vriezenveen, coll. gift f 2.50; H. S. Ketel, Almelo, bijdrage f 1.50; A. Siefers, Nieuw-leusen, kinderen Sch. m. d. Bijbel f 8.59; J. v. Dalen, Sr. Ambt Vollenhove B. busjes f 35.16; G. Slood, Kampen, saldo zend. vereen. f 700; S. Y. Bergsma, Delden, v. d. Geref. Kerk f 9.26; J. Malda, Bergentheim, tweemaandel. bijdr. f 50; Ds. J. Visser, Oldemarkt, busje Betsy de Haan f 11.85; T. Oegema, Dedemsvaart, zend. comm. f 150; idem Knapenver. Obadja f 3.55; Ds. R. W. Huizing, voor de kerk van Hasselt f 75; J. Mulder, H. d. S. Mar-le, ged. opbr. busje f 5.

Extra collecte Provincie Groningen:

Hoogkerk, f 127.70; Wagenborgen f 57.41; Musselkanaal f 18.47; 2e Exloërmond f 34.70; Ten Boer f 51.80; Groote-gast f 66.15; Spijk f 94.77; Zoutkamp f 21.86; Ten Post f 85.61; Oostwold f 121.99; Overschild f 19.39; Woldendorp f 11.25; Bierum f 51.20; Sappemeer f 69.35; Wildervank f 67.23; Grijpskerk f 51.43; Haren f 97.31½; Zuidhorn f 63.30 Aduard f 121.46.

Extra collecte Provincie Drenthe:

Emmererfsch veen f 12.83; Zuidwolde Dr. f 44.34; Annelscha f 15.12; Gass. nijveen f 33.43; Oosterwolde f 11.60; nag. Zuid'aren f 4.50; Veenhuizen, 1e coll. f 10.58; Vries f 25.72; Veenhuizen, 2e coll. f 9.90; Zuid'aren f 54.69; Hoogersmilde f 21.21; Borger f 16.31; Assen f 140.30; Diever f 76.09; Veenhuizen, na-gift f 1; Smilde f 26.01; Zweelo f 48.17.

Extra collecte Provincie Overijsel:

Borne f 12; Holten f 54.20; Lutten f 47.60; Wierden f 37.28; Almelo f 184.85; Kampen f 256.41; Goor f 8.68; Olst f 18.07; Steenwijk f 55.40; Blokzijl f 30.85 Avereest f 76; Ommen f 125.46; Ambt Vollenhove B. f 23.64; Oldemarkt f 21.63.

Extra collecte Oost-Friesl. en Bentheim:

Laar f 32.33; Wilsum f 42.05; Veldhausen f 126.76; Brandlecht f 11.06; Neer-moor f 7.03; Emmen f 34.54.

Soembaweken Groningen:

Westeremden f 129.75; Kornhorn f 66.60 Ulrum f 170.32; Middelstum f 197; Mun-nekezijl f 134.65; Zuidwolde f 225.35; Nieuw Weerdinge f 125.65; Onderdendam f 177.70; Leens f 415.80; Midwolde f 125.25.

Soembaweken Drenthe:

Emmererfsch.veen f 47.80; Musselkanaal f 25.15; Hijken f 76.40; Smilde nag. f 1.90.

Soembaweken Overijsel:

Hengelo f 139.55; Wierden f 40.75; Den Ham f 263.10; Heemse f 204.52; Harden-berg, 1e stort. f 161.70; Nieuwleusen f 54.25.

Diversen:

H. Renting, v. d. Zendingsdag „De Klenck" classis Coevorden f 200; Z. Klinkert, Veenwouden, bijdrage f 5; Commissie Nederl. Zendingsconfer. aand. coll. f 9.60.

Totaal 11e verantw. f 9559.69½.

1ste t/m. de 10e verantw. f 62808.23.

Totaal tot op heden f 72367.92½.

Broeders en Zusters! Dat is zesduizend gulden *minder* dan er verleden jaar op dezelfde datum was opgebracht. En dat, terwijl ondanks bezuiniging en inkrimping, Deputaten voortdurend voor nieuwe uitgaven komen te staan, die onmogelijk, zonder ernstige schade aan het werk, uitgesteld kunnen worden. In de hoop, dat door aller medewerking, het groote nadeelige verschil nog vóór het einde des jaars moge zijn weggewerkt, verblijf ik, met aanbeveling van den arbeid der Zending in Uwe voortdurende liefde en belangstelling,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 25 November 1933.

Het Zendingsblad in 1933.

REGISTER.

Meditaties.

Januari. *Zijne ster gezien*, Matth. 2 : 2 door Ds. J. P. Klaarhamer.

Februari. *Deze ontvangt de zondaren en eet met hen*, Luc. 15 : 2 door Ds. J. Krüger.

Maart. *Deze moet ik ook toebrengen*. Joh. 10 : 16 door Ds. M. Meijering.

April. *Engelendiens bij de Zending*. Hand. 10 : 3 door Ds. A. H. van Duinen.

Mei. *Den Heiland volgen*, Joh. 21 : 22 door Ds. D. Pol.

Juni. *Op alle vleesch*, Hand. 2 : 17a, door
Ds. G. M. van Rennes.
Juli. *Geweldiger dan het bruisen van groo-
te wateren*. Ps. 95 : 3, 4, door Ds. F.
Staal.
Augustus. *Zaaien er Oogsten*. Matth. 13 :
3, door Ds. J. de Vries.
September. *Niet door kracht noch door ge-
weld maar door Gods Geest*. Zach. 4 : 6a
door Ds. W. Breukelaar.
October. *Versterkt de slappe handen*. Jes.
35 : 3 door Ds. N. Duursema.
November. *De toebrengring der Heidenen*,
Hand. 15 : 17 door Ds. R. Hamming.
December. *Want ook wij waren eertijds*.
Titus 3 : 3 door Ds. A. C. Hey.

Foto's.

Dr. D. Bakker †, blz. 5.
De begrafenis van Oemboe Woeroeta, blz.
12.
Dans op de maat van de gong, blz. 13.
Bevestiging van Mas Soepanahardja, blz.
15.
Kweekschool Solo, blz. 18.
De eerste steenlegging van de Kerk te Wo-
nosari, blz. 22.
Zendings-tentoonstelling, blz. 26.
De Heer en Mevrouw v. d. Brink—Rotte-
veel, bl. 39.
Dr. B. J. Esser en zijn gezin, blz. 40.
De Heer en Mevrouw Wiggers—Ronhaar
met hun gezin, blz. 42.
De linnenkast van het Petronellahospitaal,
blz. 47.
De Zendingscollectantjes van de Geref.
Kerk te Ommen, blz. 50.
De Chineesche Kerk te Magelang, blz. 63.
De Kerk te Kesingi voor de opening, blz.
67.
De Kerk te Kesingi na de opening, blz. 68.
De Kerk te Wonosori met den Kerkeraad
en de Miss, predikanten, blz. 69.
De gasten bij de ingebruikneming van de
Kerk te Wonosobi, blz. 70.
Ds. J. Ubels en zijn gezin, blz. 74.
Ds. en Mevr. Kuiper van Dijk, blz. 87.
Mej. J. A. M. van Muylwijk, blz. 84.
Dr. en Mevr. Verveen—Douma, blz. 90.
Raden S. Tjakrasoesila met gezin, blz. 91.
Kerk en Gemeente te Ngoelakan, blz. 103.
Een groepje verplegers op Kaloerang, blz.
106.
De voorzijde van de Chineesche Kerk te
Magelang, blz. 108.
Javaansche Kerkdienst te Medan, blz. 112.
Ds. A. Merkelijn, blz. 124.
Ds. P. H. van Eijk en gezin, blz. 128.
Ds. D. Verhagen en gezin, blz. 129.
Dr. A. C. Zwaan en gezin, blz. 135.
Het nieuwe Zendingsbusje, blz. 143.
J. Frouws †, blz. 156.
De Christ. Huishoudschool te Solo, blz. 141.
De Zendingsschool te Ngoelakan, blz. 164.
Een groep Mantri verplegers, blz. 168.

Het gedenkteeken op het graf van Ds. D.
Bakker, blz. 180.
De Kraamvrouwenkliniek Lampoejangon te
Djokja, blz. 182.
Mej. A. F. Jonkhof.
Ds. en Mevrouw Jonkhof—Bolt, blz. 187.
Zendingstentoonstelling, blz. 188.
Monument op het graf van J. P. Zuidema,
blz. 204.
Andere foto Kraamvrouwenkliniek te Djok-
ja, blz. 207.
Drie conferentiegangers, blz. 208.
In het conferentieoord te Lunteren, blz. 209.
Ds. J. P. Klaarhamer †, blz. 216.
Mej. H. M. R. Hangelbroek, blz. 220.
Ds. J. G. Fernhout en gezin, blz. 225.
Ds. C. Mak en zijn gezin, blz. 228.
De hospitaalggebouwen te Solo, blz. 230.
Zendingscommissie te Nieuwe Pekela, blz.
232.
J. D. Wolterbeek, blz. 240.
Mej. H. Nieboer, blz. 245.
Mas Jahin, blz. 247.
Nieuwe leeraarswoning met internaat, blz.
251.
De collectanten voor de Zending te Nieuw-
leuzen, blz. 254.
Ds. L. G. Goris, blz. 260.
De opening der Schakelschool van Sedya
Moelja, blz. 264.
Ds. en Mevr. van Reenen, blz. 266.
Een mooie dag te Bara op Soemba, blz.
270.
Het nieuwe Internaat bij de Kweekschool
te Solo, blz. 273.
De Zendingscollectantjes te Marienberg,
blz. 279.

A.

Admapowiro, blz. 90.
Alkema, Ds. B., blz. 148.
Andel, Dr. H. A., blz. 149.
Adjibarang, blz. 160, 275.
Afscheid van Soemba, blz. 168.
Aansluiting Ned. Zendings Raad, blz. 200.
Arbeid onder de Chineezen en Indonesiers
in Nederland, blz. 201.
Arbeid onder de Hollandsch sprekenden in
Ned.-Indië, blz. 243.
Annakalang, blz. 268.
Adiredja, blz. 276.

B.

Bakker, Dr. D., blz. 4, 36.
Bavinck, Dr. J. H., blz. 13, 76, 92, 101, 210.
Brink, Ds. H. v. d., blz. 28, 36, 116, 188.
Bali, blz. 48.
Bosman, D. J., blz. 51, 280.
Berg, Dr. J., blz. 116, 207.
Bervoets, Dr. H. †, blz. 188.
Beets, Dr. H., blz. 208.
Bakker, Dr. F. L., blz. 232, 239, 280.
Beekman, H. C., blz. 232.
Bolobokat, blz. 268.
Bara, blz. 270.
Bronkhorst, Mej. C., blz. 280.

C.

Christ. School in Holland en Zendings-school, blz. 8.
 Christ. Nat. Zendingsefeest, blz. 51.
 Collecte voor Wonosobo, blz. 61.
 China, blz. 93.
 Chineez-Zending, blz. 117.
 Conferentie Lunteren, blz. 209.

D.

Dankbaarheid, blz. 42.
 Duinen, Ds. G. v., blz. 51.
 Darmoatmodjo, blz. 148, 204.
 Dienar, blz. 130.
 Dermosari, blz. 131.
 Dijk van—Sweers, Mevr., blz. 188.
 Dijk, Ds. K. v., blz. 217.
 Darmamartana, blz. 264.
 Dhian Dr. Li Hang, blz. 280.

E.

Esser, Ds. B. J., blz. 39, 108.
 Eén ton en drie ton, blz. 47.
 Eijk, Ds. P. H., blz. 128.
 Esser, Dr. S. J. D., blz. 274, 276.

F.

Fernhout, Ds. J. G., blz. 51, 225.
 Frouws, J., † blz. 156.
 Film, Java-Soemba, blz. 218.

G.

Geparang, blz. 130.
 Groedjoegan, blz. 140.
 Grending, blz. 160, 276.
 Gedenksteen graf Dr. D. Bakker, blz. 179.
 Gedenksteen graf, J. P. Zuidema, blz. 203.
 Glaganombo, blz. 246.
 Goentoergen, blz. 264.

H.

Hoogleeraar in de Zendingvakken, blz. 59, 85, 202.
 Hoekstra, Dr. G. J., blz. 116.
 Heidema, Mej., blz. 149.
 Huishoudschool Solo, blz. 161.
 Hollandsche cursus Djokja, blz. 181.
 Hospitaal te Magelang, blz. 202.
 Hiwa Patah Tangan, blz. 205.
 Hangelbroek, Mej. H. M. R., blz. 220.

I.

„Ingezonden stukken, blz. 27, 77, 116, 279.
 „Indonesiers”, blz. 100, 201.

J.

Jonkhof, Ds. F., blz. 172, 187.
 Jonkhof, Mej. A. F., blz. 173, 185.
 Joesoep Wasman, blz. 183.
 Javaansch Psalmboek, blz. 217.
 Java-Flim, blz. 218.

K.

Kweekschool Solo, blz. 18, 230, 250.
 Kuiper, Ds. G. D., blz. 51, 77, 81.
 Kuipers, Ds. Th., blz. 51, 173.
 Kesingi, blz. 66, 131.
 Kalioerang, blz. 106.
 Kambaniroe, blz. 110.
 Karita, blz. 110.
 Kaka Watoe, blz. 110.
 Kawangoe, blz. 110.
 Keuchenius, blz. 113, 125, 158, 207.
 Krijger, D. H., blz. 116, 169.
 Koetordja, blz. 130.
 Kleben, blz. 132.
 Kali Bato, blz. 132.
 Kalenggedong, blz. 138, 140.
 Karanganjar, blz. 139.
 Klampok, blz. 159, 223.
 Kraamvrouwenklinik Djokja, blz. 182.
 Klaarhamer, Ds. J. P., † blz. 216.
 Klitren Polikliniek, blz. 233.
 Krijger, Ds. L. P., blz. 241, 260.
 Koomen, P. de, blz. 280.

L.

Lampoegangan, blz. 181, 207.
 Lambooy, Ds. L., blz. 248.
 Luyendijk, Ds. P. J., blz. 249.

M.

Mas Soepanahardja, blz. 15.
 Mak, Dr. C., blz. 51, 227.
 Maleische Gemeente Batavia, blz. 51.
 Makassar, blz. 60.
 Magelang, blz. 63, 108, 202.
 Muylwijk, Mej. J. A. M., blz. 76, 89.
 Medan, blz. 83.
 Merkelijn, Ds. A., blz. 124.
 Mak, Ds. C., blz. 148.
 Muller, Dr. G. de, blz. 149.
 Miedema, Dr., blz. 158.
 Malang, blz. 173.
 Minnen, Ds. A. H. van, blz. 217.
 Mas Jahin, blz. 247.
 Minggir, blz. 265.

N.

Nood der Zending, blz. 35.
 Ngoelakan, blz. 103, 164.
 Nieuw Zendingbusje, blz. 143.
 Nationale landdag, blz. 149, 173.
 Ned. Zending Raad, blz. 200, 231, 254.
 Nieboer, Mej. H., blz. 232, 244.
 Nimpoeno, Rad. S., blz. 253.
 Ngembes, blz. 264.

O.

Oemboe Woeroeta, b.z. 133.
 Oelosobo, blz. 133.
 Opleidingsschool Djokja, blz. 181.
 Opleidingsschool Soemba, blz. 241.
 Onvlee, Dr., blz. 267.
 Oproep om hulp, blz. 278.

343221
Gereformeerde Kerken in
Nederland.
Het zendingsblad
1933

CBPac

1933

343224

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

GTU Library

3 2400 00291 1158

